ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրա: Հատը 12 փր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 2 ԱՊՐԻԼ
MARDI 2 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7847 33ème ANNEE
Directrice : Arpik MISSAKIAN
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3658

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՅԱՂԹԱԿԱՆՆ ՈՒ ՊԱՐՏՈՒԱԾՆԵՐԸ

•

Մակարիոս արք.ի եւ իրեն հետ աքսորական կիպրացի երեք հայրենասէրներու ազատ արձակման որոշումը անգլիական կառավարութեան կողմէ՝ դուռ բացաւ քաղաքական բաղդութեանց, ներքին թէ արտաքին ճակատներուն վրայ :

Յոյն հայրենասէրները իրենց դատին համար յաղթանակ մը կը նկատեն այս որոշումը: Ուստի եւ ոչ միայն Կիպրոսի Յոյները, այլ ամբողջ Յունաստանի բնակչութիւնը ուրախութեան ցոյցերով եւ մեծ գոհունակութեամբ ողջունեցին Ենոսիսի ախոյեանին ազատումը :

Ընդհակառակն կղզիին Թուրքերը եւ ամբողջ Թուրքիան սուգի ենթարկուեցան՝ այդ որոշման մէջ տեսնելով իրենց պարտութիւնը :

Բուն իսկ Անգլիոյ մէջ ուժեղ ցնցում առաջ բերաւ այս որոշումը, որ միաձայնութեամբ չէր տրուած :

Անգլիական դահլիճին կարկառուն անդամներէն Լորտ Սալզպըրի՝ իբրեւ բողոքի նշան՝ ցուցական կերպով պատճառաբանեալ հրաժարական ներկայացուց Մաքմիլընի: Ինք էր որ երեք ամիս առաջ թագուհիին յանձնարարած էր զայն իբրեւ յաջորդ Իտընի :

Ա՛յսքան կարեւոր անձնաւորութեան մը հրաժարումը ցոյց կուտայ թէ որքան խոր տարակարծութիւն կը տիրէ բրիտանական դահլիճին մէջ՝ արտաքին քաղաքականութեան վերաբերեալ կարեւոր հարցերու շուրջ :

Կիպրոսի խնդրին մէջ մեղմ քաղաքականութեան հետեւելու կողմնակից էին վարչապետ Մաքմիլլըն, Պըթլըր եւ գաղթային նախարար Լէննոքս-Պոյտ, մինչ Լորտ Սալզպրի եւ Կիպրոսի կառավարիչ մարեչալ Հարտինկ կը ջատագովէին բռնի ուժի քաղաքականութիւնը :

Աշխատաւորական կուսակցութիւնը մեծապէս գնահատեց կառավարութեան որոշումը :

Վերջերս ՄԱԿը զբաղած էր այս խնդրով եւ քուէարկած բանաձեւ մը, որով կը յանձնարարէր «վերստին բանակցութեանց սկսիլ՝ գտնելու համար խաղաղ, ժողովրդավար եւ արդար լուծում մը՝ համաձայն Միացեալ Ազգերու Ուխտի սկզբունքներուն »:

Նոյնպէս առաջարկ եղած էր Նաթօի իրաւարարութեան ենթարկել Կիպրոսի խնդիրը նկատելով, որ շահակից երեք կողմերն ալ — Անգլիա, Յունաստան եւ Թուրքիա— անդամ են Ատլանտեան Ուխտին: Վերջին երկուքը անդամ են նաեւ Պալքանեան Ուխտին, որ անգործութեան մատնուած է կղզիի վէճէն ի վեր: Յունաստան մերժեց իրաւարարութիւնը եւ պնդեց կղզեցիներու ինքնորոշման իրաւունքին վրայ :

Կառավարական որոշման հակառակորդները կ'առարկեն, որ Մակարիոս արք. լրիւ չէ համակերպած իր ազատման համար դրուած նախապայմանին:

Անիկա եթէ մէկ կողմէ Էօքայէն կը յանձնարարէ վերջ տալ ահաբեկչական շարժումին, միւս կողմէ կը պահանջէ որ անգլ. կառավարութիւնը միաժամանակ ջնջէ ներկայ պատերազմական վիճակը կղզիին մէջ :

Եւ որովհետեւ այս պայմանը գործադրելի չէ ներկայիս՝ Մերձաւոր Արեւելքի քաղաքական անստոյգ վիճակին պատճառաւ, Լորտ Սալզպրի եւ ընկերները կը կարծեն թէ Էօքան պիտի չդադրեցնէ իր գործունէութիւնը :

Անոնք նոյնպէս կ'ենթադրեն թէ՝ կառավարութիւնը ազատ արձակեց Մակարիոս արք.ը ենթարկուելով Ամերիկայի ճնշումին: Պերմուտեան կղզիներու հանդիպումին ընթացքին խնդրոյ առարկայ դարձած է նաեւ Կիպրոսի հարցը եւ Այզընհաուըր թելադրած է կարճ կապել եւ աւելի ճկուն եւ մեղմ քաղաքականութեան հետեւիլ Յոյներուն հանդէպ :

Իսկապէս ալ անգլիական դահլիճը արքեպիսկոպոսին ազատման որոշումը տըւաւ Մաքմիլլընի Պերմուտեան կղզիներէն վերադարձէն անմիջապէս վերջ գումարուած ժողովին մէջ :

Ամերիկայի եւ ՄԱԿի շրջանակներուն մէջ մեծ գոհունակութիւն կը յայտնեն եւ կը յուսան որ շուտով կարելի պիտի ըլլայ երկուստեք ընդունելի լուծում մը գտնել վէճին :

Ու մինչ Յունաստան յաղթանակ մը կ'արձանագրէ, Անգլիա եւ մանաւանդ Թուրքիա կը տեսնեն իրենց քաղաքականութեան ձախողութիւնը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

«ՆԱՍՐԻ ԾՐԱԳՐԷՆ» ՎԵՐՋ

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ

•

Մ. Նահանգներու Արտաքին նախարարութիւնը ինչպէս նաեւ Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը, Համըրշըլտ, դժգոհ են որ «Նասրի ծրագիրը» ժամանակէն առաջ հանրութեան սեփականութիւնը դարձաւ: Եթէ ծրագիրը գաղտնի պահուած ըլլար, թերեւս աւելի դիւրաւ կարելի ըլլար համոզել Նասրը, որ կարգ մը զիջումներ ընէ :

Յամենայն դէպս, Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը հրահանգներու ցանկ մը ղրկեց Գահիրէի ամերիկեան դեսպանին, միաժամանակ ճշդելով թէ այս պահանջները կը տրուին միմիայն յանուն Ամերիկացիներուն:Բայց պէտք է ըսել, որ ամերիկեան դիտողութիւններն ու առաջարկութիւնները արդիւնք են ուրիշ երկիրներու, մասնաւորաբար Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Նորվեկիոյ դիւանագիտական ներկայացուցիչներուն հետ կատարուած բանակցութիւններու :

Ուաշինկթըն կարգ մը բացատրութիւններ կը պահանջէ Գահիրէէն: «Նասրի ծրագրին» մէջ անորոշ մնացած կէտեր կան. օրինակի համար, ի՞նչ պիտի ըլլան Սուէզի եգիպտական վարչութեան եւ ջըրանցքէն օգտուողներու փոխ-յարաբերութիւնները. այս երկու խմբակցութեանց մէջ ծագող վէճերը ի՞նչպէս պիտի կարգադրուին. անցքի տուրքերը ի՞նչպէս եւ ո՞ր երկրի դրամով պիտի վճարուին. անցեալ հոկտեմբերին Եգիպտոսի Արտաքին նախարարը որոշ կէտերու շուրջ համաձայնած էր. արդ, այդ մասին որեւէ յիշատակութիւն չկայ եգիպտական վերջին ծրագրին մէջ :

Մ. Նահանգներու մէջ այնքան ալ լաւատես չեն ամերիկեան միջամտութեան դրական արդիւնքին մասին: Անցքի տուրքերու համար մղուած «պայքարը» առաջուընէ կորսուած կը նկատեն, այն պատճառով, որ ջրանցքը արդէն իսկ բացուած է եւ նաւային ընկերութիւնները ամէն գընով պիտի նախընտրեն Սուէզէն անցընել իրենց նաւերը, քան աւելի երկար շրջան մը ընել տալ անոնց: Այնքան ատեն որ ջըրանցքը փակ էր, միացեալ ուժերով կարելի էր զիջումներ պարտադրել Գահիրէի. սակայն այժմ ուշ է. մրցակցութեան հարց կը ծագի. ամերիկեան կառավարութիւնը չի կրնար ճնշում բանեցնել ամերիկացի կամ օտար անհատ նաւատէրերու վրայ :

Մ. Նահանգներու մէջ կը կարծեն թէ առ առաւելն կարելի պիտի ըլլայ փոքր փոփոխութիւններ մտցնել եգիպտական ծրագրին մէջ: Կարգ մը պատասխանատու

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԷՏՈՒԱՐ ԷՐԻՈՅԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

•

ԾՈՎԱԾԱՒԱԼ ԲԱԶՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԿԸ ՀԵՏԵՒԷՐ ԴԱԳԱՂԻՆ

•

ՎԱՐՉԱՊԵՏԻՆ ԴԱՄԲԱՆԱԿԱՆԸ

Շաբաթ կէսօրէն վերջ ծովածաւալ բազմութեան մը ներկայութեան տեղի ունեցաւ Էտուար Էրիոյի յուղարկաւորութիւնը: Լիոնի ամբողջ ժողովուրդը եկած էր վերջին անգամ մը խոնարհելու իր քաղաքապետին դագաղին առջեւ: Քաղաքին բոլոր խանութները, սրճարանները, թատրոնները, դպրոցներն ու համալսարանը փակ էին ի նշան սուգի :

Ժամը 3ին դագաղը դուրս հանուեցաւ քաղաքապետարանի սրահէն, ուր քանի մը օրէ ի վեր կը հանգչէր մասնաւոր մահարձանի մը վրայ :

Թափօրը, որուն կը հետեւէին աւելի քան հարիւր հազար անձեր, ուղղուեցաւ դէպի Պէլքուր հրապարակը: Նախկին ռազմիկներու, դիմադրական ուժերու կազմակերպութեանց ինչպէս նաեւ դըպրոցներու աշակերտութեանց ներկայացուցիչները կը կրէին դրօշակները :

Բացի ընտանիքէն, որպէս սգակիր դագաղին կը հետեւէին՝ Լիոնի քաղաքապետական խորհուրդի անդամները, Պիրմինկամի եւ Օրանի քաղաքապետները, Լիոնի բոլոր դատարաններուն անձնակազմերը, արհեստակցական միութեանց ներկայացուցիչները եւայլն:

Թափօրին անցքին ամբողջ երկայնքին ոստիկանական ջոկատներ բարեւի կանգնած էին, մինչ մայթերուն վրայ խռնուած բազմութեան մէջ շշուկ մը իսկ չէր լըսուեր :

Դագաղին ծածկոյթին կապերը բռնած էին Ռոնի երիցագոյն երեսփոխանը, արմատական երեսփոխաններու ներկայացուցիչը, ակադեմական Ժիւլ Ռոմէն, Լիոնի համալսարանին տնօրէնը, քաղաքային հիւանդանոցներու տնօրէնը, Էրիոյի օգնականներէն մէկը, եւն.:

Երբ Թափօրը հասաւ Պէլքուր հրապարակը, այնտեղ էին Հանրապետութեան նախագահը, վարչապետ Կի Մոլէ, նախկին վարչապետներ Պինօ, Լանիէլ, Փլէվէն, Անթուան Մարի, Մէնտէս Ֆրանս, Ազգային Ժողովին չորս նախագահները, 18 օտար դեսպաններ, նախարարներ, 120 երեսփոխաններ, զինուորական ղեկավարներ, Բարձրագոյն Ատեանի ներկայացուցիչները, Վէնսան Օրիոլ, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ այլ պաշտօնական անձնաւորութիւններ :

Միակ դամբանականը խօսուեցաւ վարչապետին կողմէ, որ շեշտեց թէ Էտուար Էրիոյի կորուստը ամբողջ Ֆրանսան սուգի կը մատնէ: Ապա ըրաւ հանգուցեալին կենսագրականը՝ մասնաւորաբար որպէս քաղաքական գործիչ եւ վերջացուց հետեւեալ բառերով. «մեռնողներու իսկական դամբարանը ապրողներու սրտին մէջն է»:

Զինուորական վերջին պատիւներէն վերջ, Հանրապետութեան նախագահը, վարչապետն ու պաշտօնական անձնաւորութիւնները վերջին անգամ մը եւս խոնարհեցան դագաղին առջեւ, իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին Տիկին Էրիոյի:

Ապա ընտանիքին անդամները ուղղուեցան գերեզմանատուն, ուր միայն հարազատներու ներկայութեան, դագաղը յանձնուեցաւ հողին :

ՆԱՍՐ յայտարարեց թէ ինչքան ատեն որ Պաղեստինի գաղթականներուն հարցը լուծուած չէ, Սուէզի ջրանցքը փակ պիտի մնայ իսրայէլեան նաւերուն առջեւ: «Այս երկու հարցերը իրարմէ անբաժանելի են» աւելցուց Նասր :

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ ՄԷՋ

•

Մարսէյլէն հեռաձայնով կը տեղեկացընեն թէ հոծ բազմութիւն մը ծայրէ ի ծայր լեցուցած էր սինեմա Նօայը կիրակի առտու՝ Շաւարշ Միսաքեանի սգահանդէսին: Նախագահած է ընկեր Յակոբ Պապիկեան, խօսք առած են ընկեր Տիգրան Թաղոյեան եւ փրոֆ. Խայիկեան: Տեղի ունեցած է օրուան պատշաճ գեղարուեստական բաժին մը եւ սգահանդէսը փակուած է «Արմենիա» երգչախումբի «Հայր Մեր»ով, ղեկավարութեամբ Վարդան Սարգսեանի: Յաջորդով՝ մանրամասնութիւնները:

ԱՆԳԼԻՈՅ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

•

Անգլիոյ Երեսփ. ժողովը շուտով պիտի սկսի քննել կառավարութեան ներքին եւ արտաքին քաղաքականութիւնը: Օրակարգի գլխաւոր նիւթերն են՝ գործադուլները, Կիպրոսի ու Սուէզի հարցերը :

Երկու շաբաթէն աւելի է, որ սկսած են գործադուլները: Առաջին օրերը բանթողներուն թիւը երկու հարիւր հազար էր, մինչդեռ այժմ նաւաշինարաններու բանուորներուն միացած են նաեւ մետաղագործական, մեքենական եւ ելեկտրական ճարտարարուեստներու, ինչպէս նաեւ Լոնտոնի նաւահանգիստին բանուորները, ընդամէնը աւելի քան երկու միլիոն հոգի :

Բանթողները կը պահանջեն աշխատավարձերու տասը առ հարիւր յաւելում: Գործատէրերը կ'առաջարկեն հինգ առ հարիւր՝ կարգ մը պայմաններով: Եթէ մինչեւ քանի մը օր համաձայնութիւն չգոյանայ, յառաջիկայ շաբաթ բանթողներու թիւը կրնայ բարձրանալ երեք միլիոնի :

Նոյնքան բարդ է Կիպրոսի հարցը, որովհետեւ Մաքմիլլընի կառավարութեան բոլոր անդամները համաձայն չեն վարչապետին քաղաքականութեան. Լորտ Սալզպըրիի հրաժարումը մեծ հարուած է Մաքմիլլընի համար: Շատեր կը խորհին թէ Մակարիոս արք.ի ազատ արձակումը Անգլիոյ համար նուաստացուցիչ իրողութիւն մըն է: Յարդ նոր հրաժարումներ չկան, սակայն լուրեր շրջան կ'ընեն թէ Կիպրոսի կառավարիչը, Լորտ Հարտինկ պահանջած է որ նոր կառավարիչ մը նշանակուի:

Գալով Սուէզի խնդրին, կը կարծուի թէ Պերմուտեաններու մէջ տեղի ունեցած անգլեւամերիկեան բանակցութեանց ընթացքին որոշուած է թէ Անգլիա եւս պիտի հետեւի Մ. Նահանգներու օրինակին՝ համակերպելով եգիպտական պահանջներուն, ինչքան ալ անընդունելի թուին անոնք :

Մաքմիլլընի դիրքը բաւական դժուար պիտի ըլլայ Երեսփ. ժողովին մէջ. կը վախցուի նոյնիսկ, որ պիտի ստիպուի տեղի տալ ընդդիմադրութեան ու ներկայացնել իր հրաժարականը :

ՀԱՐԻՒՐԱՊԵՏ ՄՈՒՐՈՅԻ ի պատիւ ցոյց մը կազմակերպուած էր շաբաթ կէս օրէն վերջ Փարիզի մէջ: Բազմահազար անձեր հաւաքուած էին Էթուալի հրապարակը, երբ երիտասարդ մը պայթուցիկ մը նետեց բազմութեան վրայ՝ վիրաւորելով չորս-հինգ անձեր: Ներկայ ժողովուրդը յարձակեցաւ պայթուցիկը նետողին վրայ, որ կը կոչուի Ժագ Յակոբեան: Այս վերջինը, երբ հիւանդանոց կը փոխադրուէր, յայտարարեց թէ նոր վերադարձած է Ալժերիայէն եւ կ'ուզէր «հանրութեան ուշադրութիւնը հրաւիրել Ալժերիոյ բանակէն արձակուած զինուորներու վիճակին վրայ»: Կը կարծուի թէ Յակոբեան տէրը չէ իր մտային կարողութեանց :

ՄԾՂՆՆԱԿԱՆՔ
(ԱՍԱՑՈՒԱԾՔՆԵՐ)

●

փա՛ռք ի բարձունս Մասեաց

(Բ. եւ վերջին մաս)

Այլ, սակայն, դուն եւս երբեմն եղած ես անկարեկիր՝ նոյնիսկ անողոք մեզ հանդէպ։ Ու քու ներքնախուով բորբո-քումներուդ ընթացքին, պարբերաբար սասանած ու դղրդած ես՝ դղրդացնելով ու սասանեցնելով նաեւ մեզ, եւ յեղա-կարծօրէն ու հիմնայատակ կործանելով մեր քաղաքները, աւաններն ու չէները չէնչող, ինչպէս եւ նիւթեղէն արգասիք-ները մեր հողին ու մտքին, դարձեալ ո-րոտումներու խժալուր սարսափին, բոցե-րու քմայքին, ու ծուխերու թանձրու-թեան յանձնելով մեզ։

Թերեւս փորձած ես ցեղը մեր։ Եւ ու-զած ես յայտնաբերել անոր՝ դէպի քեզ նուիրումին խորութիւնն ու ուժգնութիւ-նը, ինչպէս եւ՝ թափը՝ իր անվհատ գո-յութեան։

Ու հրճուած ես, անշուշտ, տեսնելով, որ, լացի ու կոծի աղաղակներէն, եւ հու-րի ու ծուխի դուլաներէն վերջ, քու չուրջ կրկին լսելի են եղած մաճի ու սիրոյ եր-գերը մեր, երկնասլաց բարձրացած են խնկածուխերը մեր աղօթատեղիներուն ու ողջակէզերուն, եւ վերականգնած են, կրկին, մեր քաղաքները, աւանները եւ չէները, ինչպէս եւ մեր մեհեաններն ու տաճարները՝ աւելի չքեղ ու աւելի պերճ՝ քան առաջ։

Ու ցեղը նոյն սիրով ու նոյն նուիրու-մով չարունակած է փարիլ քեզի։ Քեզ հա-յացնելէ ետք, դարձուցած է լուռ այլ խոր պաշտամունքի առարկայ։ Աւանդական սրբութիւն։ Գոյութեան ներշնչարան։ Ու ամէն Հայ, սերունդէ սերունդ փոխանց-եալ անգիր ու անգրաւոր՝ բայց ինքնա-հաղորդ աւանդութեամբ մը, իր մկրտու-թեան ու իր անուանակոչումին հետ, քեզ իր կուրծքին ներքեւ եւ հոգիին խոր կա-ռուցած է, տեսողութեամբ թէ երեւակա-յութեամբ, բայց միշտ նոյն խոր պաշտա-մունքով եւ քու բովանդակ չքեղութեամբ ու վեհութեամբ։

Եւ եթէ, յաջորդող բոլոր դարերու ըն-թացքին, թշնամի նետը, նիզակը, սուրը կամ փամփուշտը եկած բախած են Հա-յուն, եւ յաջողած են չնչասպառ փռել զայն գետին, անոր դիտապաստ ու դիակ-նացած մարմնէն ներս՝ անոր մասխեալ հոգին չարունակած է մնալ կանգուն ու անխորտակ՝ ինչպէս դուն ինքդ։

Ու Հայը, մինչեւ այսօր, որ հոգիդ-ներուն ներքեւ եւ որ ծագերուն վրայ ալ ըլլայ, անդորրութեան թէ փոթորկումի պահերուն, փարոսին նայող նաւորդին նը-ման, դէպի քեզ կը հայի ու քեզմէ կը հայցէ։

Վասն զի, դուն մեր կաթողիկէն ես նու-թեղէն՝ մեր հոգեւոր կաթողիկէին հետ դէմ առ դէմ։

Դուն խաւատամբն ես մեր գերակրօն՝ գրուած տառ առ տառ, մրրիկներու չուն-չով ու յաղթանակներու թէ պարտու-թեանց արիւններովն յարահոս։

Դուն Աստուածաշունչն ես մեր՝ երկրա-նիստ բայց երկնահուպ, հողեղէն բայց թերթելի, անգիր բայց ընթեռնելի, մեր հին ու նոր «Կոտակարան»ներով եւ մեր «գիրքերովը»՝ «Թագաւորաց» թէ «Մնա-ցորդաց»։

Ազատութեան սիրոյն զոհուած մեր բո-լոր հերոսներուն կմախացած բազուկնե-րովը վերամբարձեալ Սկիհն ես դունԱստ-ուածամատոյց, ու քու մէջ սրբագնօրէն կը յաւերժացնես ճակատագրատար նետը Հայկին, եւ հրճուանքի աղաղակը առաջին յաղթանակի՝ առաջին Հայկազանց։ Գե-ղակերտ դիմաստուերը խրայնապաշտ ու Շամիրամերժ Արային։ Մեր հնադարեան ու հողամած երգիքներու ծխանի ծուխե-րէն պարոյր մը մանիչակերանգ։ Աշխար-հակալ՝ բազուկն Արտաշէսի, եւ Սաթենի-կակալ զօտին անոր։ Գողթան երգերու մարգարտաշարն աքանչելատիպ։ Վահագ-նի, Անահիտի ու Աստղկայ ոգիներն հե-թանոս, բայց քեզ ու մեզ հարազատ։ Ա-սխանիստ գահը Տիգրանի, եւ անոր պատ-մուճանը ոսկեճամուկ։ Մեր մեհենական պաշտամունքներէն աւազուածք մը հա-մերգեալ, որոտազոռ եւ դեռ արձագան-գելի մեր տաճարներուն մէջ իսկ։ Մաշ-տոցի Այբ արարչագործ, եւ առաջին ու սրբագնատիպ Ա. Բ. Գ.ը մեր՝ իրմէ ձե-ռագրեալ։ Սպարապետը Վարդանի, եւ դեռ աղղալուր հրամանը՝ Աւարայրի գը-րոհին։ Աշտանակի պլպլուն ցոլքը Խորենի կրկնատառական ալեփառին, որ իր յետա-դարձ ու լուսավէժ հայեացքովը ցեղին անցեալը չարժապատկերեց ապագայ սե-րունդներուն առջեւ։ Անիի գմբէթներուն ներքեւ յածող չունչը միստիկարոյր։ Փե-տրագրիչը երկնահայեաց Մոնազնին, որ իր ծովացեալ սրտին սէրը Ջրվեժեց աղօ-թաձեւ՝ Աստուածաշունչի մեր թագու-հիացեալ լեզուին վսեմութեան համադրե-լով քնարական անկրապանցելի սերձան-քըն իր Նարեկաչունչ։ Կայծակնամաց ոը-ժոյգը Սասունցի Դաւիթին, ու ժայռա-հատ սուրն անոր։ Ու համադրեալ աճիւ-նները մեր մտքի ու հոգիի տիտաններուն.

Դուն որոտալուր, անբեկանելի, դա-րահոլով ու դարակորով վճիռն ես Հա-յուն՝ իր անվհատ ու անխափան գոյու-թեան՝ կոթողուած մեր իսկ հողին վրայ, եւ կուտակեալ դարերու խորերէն վերա-սլաց՝ որպէս արձակուած նետ՝ անցեալի աղեղէն դէպի ապագայի անհունութիւնը։

Հայաստանեայց աշխարհի առաջա-կերտ բուրգն ես դուն՝ մեր բոլոր մեռել-ներուն հողացեալ աճիւններուն համադ-րոյթովը միախառնուած, ու քու անթա-փանցելի կողերուդ մէջ անվթար ու ան-ձեռնմխելի կը պահես Ոգին հայկական՝ զերծ ժամանակի քմայքներէն ու մարդոց հարուածներէն։

Հայուն ազատատենչ հոգիին անխորտա-կելի ու վեհաղիր Գահն ես դուն՝ մեզ ծա-նօթ թէ անծանօթ եւ քեզ հպանցիկ դա-րերն անտեսող, եւ անոնց հետ կանգնող ու տապալող մեծ ու պզտիկ բոլոր գահե-րուն ժամանակաւորութիւնն ու նսեմու-թիւնը քու յարատեւութեամբդ ու վսեմու-թեամբդ յայտնաբերող։

Եւ մանաւանդ՝ Լեռնացած Հա՛յն ես դուն՝ մարդկութեան վերյայտնութեան Տապանն ուսիդ, միշտ հարուածեալ, բայց միշտ սեգապանծ՝ քեզմէ թերթեալ դարե-րուն եւ քեզմէ արհամարհեալ տարերքնե-րուն դէմ յանդիման…

Ու այժմ՝ ինձ նման կալանաւոր թէեւ, ակ-նարկներ ու ժպիտներ կփոխանակեսՎաս-պուրական աշխարհի ու Բզնունեաց ծո-վուն, Բասենի ու Սեպուհի, Մեղրադետի ու Արածանիի հետ, ու հաւատացած, խո-րապէս հաւատացած եմ, որ մեզի վերա-պահած ես օր մը, օր մը յաղթանակի ու հրճուանքի, երբ քեզի յատուկ ամէնի ու անդիմադրելի թափով մը կը փշրես՝ իր խորտակես քեզ ու մեր սրբազան հողերը մեզմէ բաժնող շղթաներն անարգ, ու մե-զի կ՚ընծայես նոր նուաճումներ եւ նոր փառքեր…

Ուրեմն, փառք եւ քեզի՝ որպէս ինքնա-գահ ու ինքնաթագ, անվախճան ու սպի-տակավեղար Վեհապետին Ամենայն Հա-յոց…

Քեզի՛, Մասի՛ս։

Փա՛ռք, փա՛ռք ի բարձունս…

7 Յունիս 1947 — Կ. ՄԵՀԵԱՆ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԻՆ ԱՌՋԵՒ

●

Թաղար մը ծաղիկ դնել Շաւարշ Մի-սաքեանի թարմ շիրիմին վրայ, ահա՛ թէ ինչ էր առաջին փափաքս, երբ ոտք կոխե-ցի Փարիզ։

Ճիշդ երկու ամիս անցած է այն օրէն, երբ Շաւարշ փակեց իր աչքերը յաւէտ։ Սգակիր «Յառաջ»ը ինծի ալ բերած էր ա-նոր մահուան գոյժը։ Բայց այնքան յուզ-ուած էի, որ ձեռքս առաջ չգնաց գրելու այն ատեն։

Շաւարշ Միսաքեան հայկական մամուլի պատմութեան մէջ պիտի ունենայ իր փա-ռաւոր տեղը. ան պիտի յիշուի Արծրու-նիի, Արփիարեանի, Զարդարեանի կար-գին, որոնք իրենց գրչովը սերունդներ կերտեցին։ Շաւարշ իր գրչով կրցաւ ու-ղեցոյց հանդիսանալ Եւրոպայի ուղեկո-րոյս գաղթական հայութեան։

Բայց միայն լաւ խմբագիր մը չէր Շա-ւարշ. ան կեդրոնական անձնաւորութիւնն էր Եւրոպայի նորակազմ գաղութներուն կեանքին մէջ։ Շաւարշի կարծիքը ծանր կշիռ ունէր ազգային ընդհանուր գործե-րուն մէջ։ Անիկա մէկն էր այն հազուա՛-գիւտ անձերէն, որոնցմէ անպարագրելի հմայք մը, անտեսանելի ճառագայթում մը կը փոխանցուի իր չուրջի մարդոց եւ զանգուածներուն վրայ։ Ինչքան անհրա-ժեշտ էր այդ անձնաւորութիւնը մեր Եւ-րոպայի գաղութներուն մէջ։ Նախախնա-մութեան ձեռքն էր որ փրկած էր զայն, որպէսզի 1914 – 18ին մասուրական մեր ծանր կորուստէն յետոյ, չարունակուէր ազգային վերակազմութեան, ազգային վերածնունդի հոլովմունքը։

Շաւարշով մեր ազգը կորսնցուց ոչ մի-այն մեծ հրապարակագիր մը, այլեւ մեծ Հայ մը։

Կուսակցական մըն էր ան, Հ. Յ. Դաշ-նակցութեան հաւատաւոր զինուոր մը, բայց ան կը պատկանէր ամբողջ Հայու-թեան, իր սիրտը կը բաբախէր հայ ազ-գին համար ու իր համակրանքը ու պաշտ-պանութիւնը կը տարածէր կուսակցակա-նին, ոչ – կուսակցականին եւ նոյնիսկ հակառակորդին վրայ։

Խոր է վիշտս ու թախիծս՝ երբ եկած եմ խոնարհիլ իր շիրիմին առջեւ. իբրեւ մէկը զինքը յարգողներէն ու սիրողներէն։

Իր վեհ նկարագրին եւ գործնական մտա-

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՓԵԼԱՃԵԱՆ
(ՄԻՏԻԼԼԻԻ ԿԵԱՆՔԷՆ)

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Յանկարծ դէպի հրապարակ ուղղուե-ցաւ պարմանի մը, յամր եւ սիգաճեմ քալուածքով։ Նոճեհասակ, սեւ եւ նուաղ-կոտ աչքերով եւ դեռարոյս պեխերով, գեղադէմ «Փալիքարիան» հրաշքի պէս բան մըն էր։ Նշան ըրաւ նուագածունե-րուն, որ դադրեցնեն «Բասապիքօ»ն եւ «Սիրթօ» մը զարնեն։

Աղջիկներու հիացքանչ ակնարկին տակ, երիտասարդը յառաջացաւ մեղմօրէն, ծեքծեքուն ու ոստոստուն, դարձաւ ինքն իր վրայ զարմանալի վայելչասահու-թեամբ մը, որ խանդավառ աղաղակներ խլեց ժողովուրդէն.

— Եա՛սու, Լէանդրօ, եա՛սու…

Լեզպոսուհիներու տարմին մէջէն, յան-կարծ դուրս խոյացաւ թխադեղ աղջիկ մը, կարմրաթուշ, աչքերը կայծկլտուն, սաթափայլ ծամերը պճնած մեխակով մը։ Ինքն ալ միացաւ պարմանիին, միասին կաքաւեցին զուգապար մը, այնպիսի ըը-նորհալի եւ անստգիւտ ներդաշնակու-թեամբ մը, որ խենթեցուց հանդիսական-ները.

— Եա՛սու, Փելաճիա, ապրի այն մայ-րը, որ քեզ աշխարհ բերաւ…

Երբ նուագը դադրեցաւ հնչելէ, Լէ-անդրօն ժպտեցաւ եւ բուռ մը արծաթ նետեց նուագածուներուն։ Համակրելի զոյգը՝ շնչակտուր, այլ գգլխիչ երջան-կութեամբ մը գեղուն, թողուց հրապարա-կը եւ քաշուեցաւ տարբեր ուղղութեամբ։

Փոթորկալից կեանքիս ընթացքին, շատ անգամ ներքին պահանջը զգացած եմ հե-ռանալ ամբոխէն եւ դէմ դիմաց իմ եսին, փիլիսոփայօրէն խորհրդածել եղածին եւ ըլլալիքին վրայ։ Ջերմ փափաքէ մը մըղ-ուած, յուշիկ մը խուսափեցայ մեծ մօրս հսկողութենէն եւ քալելով անդադարար ուղղեցի դէպի բլրակը։

Միտիլլիի պայծառ երկինքին տակ, ուր բնութիւնը իր հրաշալիքները կը ցուցա-դրէ վեհանձնօրէն, անսահման հմայք մը ունի Պիւթագորասի վարդապետութիւնը։ Արեւին ոսկի ցոլքերուն տակ, ճկուները կը խայտան եւ իրենց զուարթ բզզիւնը կը կորսուի հովին հեծեծանքներուն մէջ։ Նախշուն թիթեռնիկներ օրն ի բուն կը թռչկոտին յասմիկներու, լորենիներու, հարսնուկներու եւ հուսամներու վրայ, որոնց բոյրը կը պարուրէ ռունգերը տա-րօրինակ զգայնութեամբ։

Դէմ յանդիման այս երփներանգ ծաղիկ-ներուն, մտածումը կը թռչի դէպի արար-չագործութիւն, ծանր արձագանգի մը պէս կը վերադառնայ եւ մարդուս շրթնե-րուն ծայրը կուգայ սա հարցումը. — Ո՞վ եմ ես, ի՞նչ եմ, ի՞նչպէս եղաւ որ ինկայ Եդէմականի ափերը…»։

Ծակատագրական երեւոյթ մըն էր, անշուշտ, որ Վանէն եկած համեստ խո-հարար մը իր կեանքը կապած էր Լեզ-պոսուհիի մը հետ, որ նոյն յարկին տակ կը ծառայէր Պոլսոյ մէջ։ Տոհմիկ գիծը խիստ չէշտուած է Վանեցիին մօտ, այն-քան որ միշտ կը յաջողի իր էութենէն բան մը փոխանցել իր ընտանիքին։ Տարա-կոյս չկայ թէ աւելի դիւրին է յոյն աղ-ջիկ մը դիմափոխել քան թէ ճափոնուհի մը, որ կը պատկանի միւս երկրագունդին եւ հիմնովին կը տարբերի սլխտակ ցե-ղէն՝ իր բարքերով ու աւանդութիւննե-րով։ Երբ Վասպուրականցին իրագործած է այդ հրաշքը, շատ աւելի հեշտօրէն պի-տի կարենար հայ լեզուն, հայ երգերը ու հայ ազգային ոգին ներշնչել իր ծիլէն կեանքի ընկերուհիին եւ իր չորս զաւակ-ներուն։

Ընդհ. պատերազմը տաժանելի պայ-մաններ ստեղծած էր այդ ընտանիքին համար, բայց տարիներու երկունքը ի վերջոյ պսակուած էր յաջողութեամբ, եւ յոյսի դուռներ բացուած էին Հայոց հա-մար։ Մաքիավելական դիւանագիտութիւ-նը վեր ի վայր շրջած էր մեր երազները, երէկի պարտեալը գլուխ ցցած էր նորէն, յառաջացած մինչեւ նորադարձ Հայաս-տանի սիրտը եւ վերջապէս Սեպտ. 9ին Փոքր Ասիայէն դուրս քշած Կոստանդինի բանակները։ Դաշնակիցներու քթին տակ, Թուրքերը արձակ համարձակ կը յարձա-կէին քրիստոնեաներուն վրայ, Պոլսոյ մէկ ծայրէն միւսը վար կը բերէին անոնց տան եւ խանութին ապակիները, կատաղի հայհոյանքներով եւ մահասպառնալիքներով։ «Յառաջ նահատակ»ի փոխա-րէն հայկական նուագախումբերը կը հըն-չեցնէին թրքական քայլերգը եւ բարբարոս խուժանը կը սոխչէր քրիստոնեային ասն որ «Եաշասըն Մուսթաֆա Քեմալ» աղա-ղակէն։ Արտագաղթի զօրաւոր հոսանք մը ստեղծուած էր։ Յոյներն ու Հայերը խե-լայեղ կը փախչէին Յունաստան, Ռումա-նիա, Պուլկարիա եւ յետադայ[sic] Ֆրանսա։ Այս դժոխային պայմաններուն մէջ, մեր ծնողքն ալ պարտք սեպած էր 1922 Դեկ-տեմբեր 2ին գիս ու կրտսեր եղբայրս ճամբայ հանել դէպի Միտիլլի, մեծ հօրս մօտ։ Ո՛հ, մինչեւ չարին խափանումը «առժամեայ» կանխազգուշութիւն մը, որ դժբախտաբար վերածուած էր մշտակա-նի…

Ծնունդին այրին եռեւէն փախուռ մը, յանկարծ գիս սթափեցուց երազանքէս եւ չուզելս բռնած ականջ տուի.

— Ո՛հ, Փելաճիա, Աֆրոտիթին պէս գեղեցիկ ես, աչքերէդ սէր կը կաթի։ Ես անպայման պիտի տիրանամ քեզի…

— Ոչ, Լէանդրոն, այս իրիկուն չըլ-լար։ Այրու Ղիզորը մեզի չի ներեր, ես չեմ ուզեր մեղքը մտնել։

— Բահ, շատ վախկոտ ես. Թող հօրդ տանի…։ Վաղը իրիկուն կ՚ըլլա՞յ, ես ձեր տանը առջեւ կ՚ըլլամ ժամը…

Զար սատանայ, ճիշդ նոյն պահուն լը-սեցի մօրաքրոջ Փերսէֆօնի ձայնը, որ սար ու ձոր կը թնդացնէր անունս տալով։ Մտածեր էր որ կորսուած էի, իրար ան-ցած աղջին անդին կը փնտռէր զիս, ճաշի կանչելու համար։ Կամաց մը վար սահե-ցայ բլրակէն, ուշադրութիւն չհրաւիրե-լու համար վրաս, եւ ոչ մէկուն բան ըսի։

Պարմանին գործադրած էր իր ծրագիրը յաջորդ գիշեր, որովհետեւ վաղայաջորդ առտուն «Հաւար»ը փրթած էր Փլոմարէո-նի մէջ. — Լէանդրոն փախցուցած է Փե-լաճիան…

Ցայգերգներէն յամեցած սիրահարներ իրենց ճամբուն վրայ հանդիպած էին փա-խստական զոյգին ու պատմած իրենց ծա-նօթներուն եւ ամբողջ գիւղը հիմա գիտէր առեւանգման մանրամասնութիւնները։ Աստեղազարդ երկինքին տակ, Լէանդրոն եւ Փելաճիան վայելած էին իրենց առա-գաստի առաջին գիշերը, ձիթաստանի մը համեստ պաճուճանքին մէջ…

Նոյն իրիկունը, պատուհանէս նշմա-րեցի Լէանդրոն, որ աղջկան հօր հետ վիճելէն կ՚անցնէր մեր դրան առջեւէն։ Մարդը ճարահատ կ՚առաջարկէր երիտա-սարդին որ Փելաճիան առնէ, զոնէ ան-պատուութիւնը դարմանելու համար։ Մերժուած սիրահարին ուզածն ալ ատ էր արդէն, հետեւաբար յաջորդ կիրակին հարսնիքը տեղի ունեցաւ եւ մեղաւորու-հին կրցաւ ջուրին երեսը ելլել։

Շատ չանցած, երբ մօրաքրոջս տեսու-թեան ելաւ, ժպտադին հարցուցի իրեն.

— Ա՛խ, չարաճճի, երջանի՞կ ես զոնէ հիմա…

Փելաճիան եղնիկի մը պէս խրտչեցաւ, կամաց մը խոնարհեցուց աչքերը եւ մեղ-միւ շշնջաց. — Մալիստա։

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ԷԼԻԶԱԲԷԹ Բ.Ի ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Փարիզը, մեծով, պզտիկով տենդագին պատրաստութեան մէջ է՝ արժանավայել շուքով ընդունելու համար Անգլիոյ Էլիզապէթ Բ. Թագուհին ու ամուսինը:

Մասնաւոր յանձնախումբեր կազմուած են ամենայետին մանրամասնութիւնները ճշդելու համար. Թերթերը ամբողջ սիւնակներ կը յատկացնեն ժողովուրդը օրը օրին տեղեակ պահելու համար ծրագրուած պատրաստութեանց մասին:

Արքայական ամոլը Փարիզ պիտի հասնի Ապրիլ 8ին եւ երեք օր պիտի ըլլայ Հանրապետութեան նախագահին հիւրը:

Երկու հարիւրէ աւելի անձեր շաբաթներէ ի վեր կ՚աշխատին Թագուհիին ու իշխանին հանգիստը ապահովելու համար Էլիզէի պալատէն ներս:

Նախ պէտք եղաւ Թագուհիին արժանի սենեակ մը պատրաստել նախագահական պալատին մէջ: Արքայական կամ բարձրաստիճան հիւրերու վերապահուած նշանաւոր ննջասենեակը, որ պիտի յատկացուի Էլիզապէթ Բ.ի, ամբողջովին նորոգուեցաւ. պատերը ծածկուեցան կանանչ մետաքսով, դռները ներկուեցան մոխրագոյն՝ ոսկեզօծ զարդերով: Սենեակին մէկ անկիւնը մասնաւոր պահարան մը զետեղուեցաւ, որուն մէջ Թագուհիին պճնարեղէնները պիտի պահ դրուին: Այս պահարանը Փարիզի ժողովուրդին հարսանեկան նուէրն էր՝ Մարի-Անթուանէթի:

Թագուհիին անկողնին դիմաց զետեղուեցաւ Լուվրի Թանգարանէն մասնաւոր արտօնութեամբ դուրս հանուած Վաթոյի մէկ իւղանկարը: Սենեակին կարասիները ԺԹ. դարու ամէնէն նշանաւոր կահագործներուն ստորագրութիւնը կը կրեն:

Էտինպուրկի իշխանին վերապահուած սենեակը ներքին դուռով մը միացած է Թագուհիին ննջասենեակին: Հարկ եղաւ սակայն մասնաւոր անկողին մը պատրաստել իշխանին համար, որ, ինչպէս յայտնի է, բաւական բարձրահասակ է:

Էլիզէի պալատին նոյն յարկին վրայ արքայական ամոլին յատկացուցած է նաեւ մասնաւոր ընդունարան մը: Իսկ Արքայական հետեւորդներուն համար Պրիսթոլ պանդոկին մէջ 18 շքեղ սենեակներ վերապահուած են շաբաթներէ ի վեր:

Թագուհիին ու իշխանին անձնական սպասարկութեամբ պիտի զբաղին անգլիացի սպասաւորներ. իրենց սենեակները մտնելու արտօնութիւն ունին միայն Թագուհիին սենեկապանուհին, մանկլաւիկը, իշխանին սենեկապանն ու արքայական ընտանիքին անձնական ոստիկանը:

Մասնաւոր խնամքով պատրաստուած են ճաշացուցակները, իսկ գինիները ընտրուած են մասնագէտներու կողմէ:

Առաջին գիշերուան համար նախատեսուած է երեկոյթ մը՝ Օփերայի մէջ, այնտեղէն դուրս գալէն վերջ արքայական հիւրերը պիտի ուղղուին դէպի Վանտոմի հրապարակը, ուր երաժշտական պատկերներով պիտի պատմուի հրապարակին պատմութիւնը:

Յաջորդ օրը Թագուհին ու իշխանը Անուէրական Գրասենեակին հիւրը պիտի ըլլան: Այնտեղ ալ նախատեսուած են հանդիսութիւններ:

Ամէնէն հրաշալին, սակայն, պիտի ըլլայ Սէն գետի վրայ կազմակերպուած պտոյտը, որ տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 9ի գիշերը: Պտոյտը պիտի տեւէ միայն մէկ ժամ, բայց մասնաւոր յանձնախումբ մը ամիսէ մը ի վեր կ՚աշխատի հէքեաթային մթնոլորտ մը ստեղծել գետին երկու ափերուն: Աւելի քան 8 քլմ. երկայնքի վրայ գետափը, կամուրջները, պատմական շէնքերը դրախտային լոյսերու մէջ պիտի պլպլան: Պտոյտի վերջաւորութեան, Աղեքսանդր Գ.ի կամուրջէն հրաշալի հրավառութիւն մը տեղի պիտի ունենայ, որ պիտի տեւէ կէս ժամ:

Քոթ տ՚Ազիւրէն եւ Վերսայլէն բերուած մասնաւոր ծաղիկներ պիտի զարդարեն այն բոլոր վայրերը, ուր Թագուհին ոտք պիտի կոխէ:

Այս բոլորը պիտի ցուցադրուին հեռատեսիլէն, որ, շնորհիւ միջազգային համաձայնութեան մը (Եօրովիզիօն), պատկերները պիտի փոխանցէ մինչեւ Անգլիա, Պելժիա, Գերմանիա, Իտալիա, Տանըմարքա, Աւստրիա, Զուիցերիա, Լիւքսէնպուրկ, Հոլանտա եւ Մոնաքօ:

Ապրիլ 8, 9, 10ին պիտի ցուցադրուին մասնաւորապէս՝ արքայական հիւրերուն գալուստը, մինչեւ Էլիզէի պալատ ճամբորդութիւնը, դէպի Յաղթական Կամար այցելութիւնը, Էլիզէի պալատին մէջ տրուած պաշտօնական ընթրիքը, Օփերայի երեկոյթը, Վերսայլի պալատին այցելութիւնը, Սէնի վրայ գիշերային պտոյտը, Լուվրի Թանգարանին այցելութիւնը, եւն:

Հեռատեսիլի հսկայական պաստառներ պիտի զետեղուին Փարիզի զանազան թաղերուն մէջ, որպէսզի ժողովուրդը կարենայ հետեւիլ արքայական երթեւեկներուն բոլոր մանրամասնութեանց:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՍՈՒԳԻ ՕՐԵՐ ԱՅՆՃԱՐԻ ՄԷՋ

«Յառաջ» վարժարանը ունի 162 երկսեռ աշակերտութիւն: Նախակրթարանի բաժնին մէջ կան հինգ մնայուն եւ երկու այցելու ուսուցիչներ: Մանկապարտէզը ունի երեք ուսուցուհիներ: Դպրոցը ցարդ աւարտած է 153 շրջանաւարտներ որոնցմէ շատեր կը հետեւին բարձրագոյն ուսման եւ անոնցմէ ոմանք դարձած են կրթական մշակներ:

«Յառաջ» վարժարանը իր գոյութիւնը կը պարտի ընկեր Շ. Միսաքեանին որ հեռուէն կը գուրգուրար իր կրթական հաստատութեան վրայ, կը գնահատէր ուսուցչութեան զոհողութեան ոգին եւ կը խրախուսէր զանոնք, բարեկամ մըն էր Մուսա Լերան այս ժողովուրդին եւ պաշտպան մը՝ վարժարանին:

Մեր ընկերոջ մահուան գոյժը ցնցեց նաեւ Այնճարի հայութիւնը: Աշակերտութիւնը լալով տուն կը դառնար մահուան օրը. ուսուցիչները ի նշան սուգի կը գոցէին դպրոցը՝ աշակերտութեան հաղորդելով իրենց պաշտպանին մահը:

Յուզումի մէջ էր Այնճարի ամբողջ ժողովուրդը եւ կը մասնակցէր մեր ընկերներուն եւ Շ. Միսաքեանի ընտանիքին խոր սուգին: Մարտ 17, կիրակի օր տեղի ունեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօն: Շթօրայէն հրաւիրուած էր ընկեր Յ. Գ. Գուտուլեան, որ հոգեհանգիստէն վերջ խօսեցաւ ընկերոջ կեանքին եւ գործունէութեան մասին, տուաւ կենսագրականը լըրիւ: Ցիշեց դէպի Եփրատ գետ կատարած անոր ուխտագնացութիւնն ու պարզուած սրտաճմլիկ տեսարանը: Ընկեր Շաւարշ գետին եւ զահիճներուն հարցումներ կ՚ուղղէր եւ իր կտակը կը թողուր նոր սերունդին:

Շատ հակիրճ եւ ամփոփ գիծերու մէջ՝ ահա ընկեր Գուտուլեանի խօսքերը եկեղեցի փութացած Այնճարի երկսեռ հոծ հաւատացեալներուն եւ ընկերներուն, որոնք մտիկ կ՚ընէին արտասուաթոր աչքերով:

«Պոլսոյ մէջ թէ Փարիզ, յիսունէ աւելի տարիներ, Շաւարշ Միսաքեան եղաւ անխոնջ հրապարակագիրը եւ մշտարթուն պահակը հայկականութեան — Հայ լեզուին, մշակոյթին, հայրենի աւանդութեանց: «Յառաջ»ի 32 տարուան հոյակապ հաւաքածոները կը կազմեն անմահ կոթողը իր գրական վաստակին: Իր գրութիւններուն մէջ կ՚ապրի ու կը յայտնուի մարդկային հոգին: Գործը յայտնութիւնն է մարդուն: Ապրիլը գործել է: Ապրիլը ստեղծել է:

Շաւարշ Միսաքեան մեզ սորվեցուց թէ ի՞նչ է մահկանացու մարդուն կոչումն աշխարհիս վրայ:

Ամենայն Հայոց խմբագրապետը կը պատկանէր «Անձինք նուիրեալք» հոյլին: Ան արժանի զաւակն է Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ միանգամայն փառքն ու պատիւը՝ հայ ժողովուրդին:

Կ՚արժէ հետեւիլ անոր լոյս օրինակին. «Մեծ մարդիկ ապրում են մեռնելուց յետոյ, պզտիկ մարդիկ մեռնում են մահուանից առաջ», ըսած էր մեր նահատակ ընկերը Ակնունին:

Յաւէտ պիտի ապրի Շ. Միսաքեանը, իր հոգին ու շունչը միշտ պիտի սաւառնին իր հոգեւոր ծնողին՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան եւ իր հոգեզաւակին «Յառաջ»ի վերեւ»:

ԹՂԹԱԿԻՑ

***

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ

ՇՏՈՒՏԳԱՐՏ, (Յառաջ).— Կիրակի Մարտ 17ին, տեղի ունեցաւ յարգանքի երեկոյ մը, նուիրուած մեր սիրելի Շաւարշ Միսաքեանի յիշատակին:

Ընկեր Վահան Գիւլումեանը մի քանի խօսքով բացատրեց կազմակերպուած երեկոյթի նշանակութիւնը եւ հրաւիրեց ներկաները վայրկեան մը, յարգել մեր մեծանուն խմբագրապետ Շաւարշ Միսաքեանի անմեռ յիշատակը, եւ ապա խօսք տըւաւ ընկեր Սահակ Տէր Թովմասեանին:

— ...«Շուրջ յիսուն տարուան իր բեղուն գործունէութեան շրջանին, ան՝ Շաւարշը, եղաւ միշտ յամառ եւ անպարտելի պայքարող մը, հաւատաւոր քարոզիչ մը ի խնդիր մեր ազգային բոլոր արժէքներուն:

Օժտուած հրապարակագրի անվիճելի եւ բացառիկ կարողութիւններով, ան միշտ ջերմութեամբ եւ հաւատքով պաշտպանեց Հայկ. Դատը: Խարազանեց մեր բոլոր տեսակի հակառակորդները, ներքին թէ արտաքին:

Մնաց միշտ Դաշնակցական գործիչի եւ ղեկավարի բարձրութեան վրայ: Նուիրումն ու զոհաբերումը, իր անկաշառ եւ շիտակ նկարագրի փայլը եղան:

...Ընկեր Միսաքեան արժանաւոր ժառանգորդը եղաւ «Ազատամարտ»ի սերունդին եւ աւանդապահը Ապրիլեան Եղեռնի զոհերուն մեզի ձգած կտակին: Իր մահով կորսնցուցինք մեծ ղեկավար մը եւ մեծ Հայ մը: Քալենք իր ճամբէն՝ անմեռ պահելու համար իր յիշատակը ...»:

Մենք չենք տեսած Շաւարշը, սակայն, ծանօթ ենք իր գործին ու լսած իր խորհրդաւոր ձայնը որ անմեռ պիտի մնայ մեր հոգիներուն մէջ: Փառք անունիդ, փառք անմեռ յիշատակիդ, սիրելի ընկեր Շաւարշ:

ՇԱՀՎԱՆ

քին պիտի չհամապատասխանէր սակայն, երբ վիշտն ու թախիծը մոռցնել տային բուն աշխատանքը, գալիքը:

Փայփայել ու բարգաւաճել իր սիրած գործը՝ «Յառաջ»ը, կանգուն պահել զայն իր բարձրութեան վրայ ու ջանալ աւելի բարձրին ձգտիլ ու աւելի լայն չափերով տարածել իր առաջադրութիւնները ազգապահպանման մարզին մէջ, ահա թէ ինչպէս հաստատած եւ շարունակած պիտի ըլլանք մեր իրեն հանդէպ տածած յարգանքն ու սէրը:

Փեռ Լաշէզի գերեզմաննոցը, ուր թաղուած կան Օտեաններ ու Ահարոնեաններ, ուր կայ մեր ազգային հերոս Անդրանիկը, ահա կը դառնայ աւելի ներշնչող ուխտատեղի մը Շաւարշ Միսաքեանի շիրիմով:

Հոն ուխտի գացողը գիտէ թէ անփոխարինելի է բնութեան օրէնքը մահուան, բայց միանգամայն գիտէ թէ մտքի եւ գործի տիտաններու շիրիմները ներշնչարաններ են ազգի մը գոյութեան, վերածնութեան պայքարին մէջ:

Մենք որ կարդացինք երեսուներկու տարի Շաւարշին «Խօսք»ը, մենք որ լսեցինք իր հաստ եւ հաւատքով լեցուն ձայնը, մենք որ տեսանք իր առինքնող վառվռուն նայուածքը, կը զգանք իր կորուստին առջեւ թէ Շաւարշը կ՚ապրի դեռ եւ պիտի ապրի յաւիտեան եւ իր շիրիմը պիտի մնայ խորհրդանշան եւ ներշնչարան հայ ազգի, Հայկազեան գեղեցիկ լեզուի պահպանման վսեմագոյն գործին եւ հայ ազգին ազատութեան յոյսին:

ՏՔԹ. Տ. ՖՐՈՒՆՃԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (11)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Գ.

ՄՈԳԱԿԱՆ ՀԱՅԵԼԻ

Բայց այդ ամէնուն վերջն է՝ քու քաղաքներդ պիտի անմարդանան, քու շէներդ անշէն պիտի մնան, քու տաճարներդ կիսակործան, քու տուներդ անկենդան, ուրախութեան եւ հարսանեաց՝ ձայնեբուդ ողբերու եւ լալերու ձայներ պիտի յաջորդեն, քու զէնքերուդ շկահմանց՝ շղթաներու ձայներ, քու մանեակներուդ եւ ապարանջաններու հնչմանց՝ գերութեան խարազաններու ճարճատմունք. այո, քու կտրիճներդ գերի իրենց երկրին մէջ՝ գերի օտարութեան մէջ, քու աղջիկներդ աղախին իրենց հայրենի տան՝ եւ դառն ստրկութեան մէջ: Երբ աչուըներդ երեսդ դարձնես, թշնամի պիտի տեսնես. երբ արեւմուտք դառնաս, թշնամի պիտի տեսնես. օգնութիւն պիտի խնդրես՝ նախատինք, արհամարհանք պիտի գտնես, երկինք աչքերդ պիտի դարձնես՝ նա կայծակ եւ կարկուտ քեզի պիտի տեղայ. քու զաւակներդ նաեւ շատ անգամ եղբայրասպան՝ իրենց մօր սիրտը պիտի վիրաւորեն»:

Ձեռքերը ծալլած փայտ կտրեր մնացեր էր Յովնան, կը նայէր այդ կնկան երեսին գոյնին, կը նայէր աչքերուն մարմրուկին եւ վերջը արցունքներուն, կը լսէր այդ անսովոր ձայնը, կը խորհրդածէր ինքնիրեն եւ կ՚ըսէր. «Այդ կինը եթէ դերասան էլ է, շատ լաւ կը խաղայ իր դերը. ես յոյն թատերականաց մէջ նաեւ այդպիսի մը չեմ տեսած. եթէ ըսածները ճշմարիտ են, վա՜յ է մեզի, վա՜յ մեր հայ ազգին. ի՞նչ ապացոյց կրնայ տալ իր գուշակութեանց ճշգրտութեան այդ անսովոր մարգարէուհին»:

Այս միջոցին քրմուհին գլուխը կուրծքին վրայ իբրեւ թէ խոր քուն էր. արբիններն իրենց տխուր երաժշտութիւնը դարձեալ կը շարունակէին, երբ յանկարծ ցնցուեցաւ նա եւ եռոտանին սարսեցաւ, աչքերը բացուեցան լի տխուր սրամտութեամբ եւ ցուցամատը կարկառ դէպի Յովնան. «Ով դու, զօշեղ, ապացոյց կ՚ուզես, դու սպասէ, լսէ, ինչ որ Արտեմիս անցեալ մը իմ աչացս առաջ կը բերէ ի հանդէս: Կը տեսնեմ սիրուն պատանեակ հայկեան արքունքի հասեալ, եռանդուն այր, հուր է զօրս բնութիւն, եւ սիրտ սիրոյն բոցով է շրջապատեալ իբրեւ լուսինը բակով: Բայց ինչ յիմարութիւն լեռնցի, խեղճ Խուժեցի, ո՞ւր աչքերդ կը բարձրացնես, ո՞ւր յոյսերդ կ՚ամրացնես, թագաւոր իշխանազանց օրիորդին դու կը համարձակիս այդ տաշըրեալ սիրտդ մերկացնել»:

Յովնան այս վերջին խօսքերուն այնպէս սաստիկ ցնցուեցաւ, իբրեւ թէ իժ մը զինք խածնէր, եւ դէպի մուտքը նայեցաւ որ ձէր երեւեր:

«Ո՜ւր կը նայիս, ո՜ւր կ՚ուզես փախչիլ, կը կրկնէր քրմուհին, ապացոյց կ՚ուզէիր. յիշէ գիշերները, լուսին զարնան գեղեցիկ գիշերը, այն վարդենեաց պարտէզը ուր փոքրիկ բանալի մը ձեռքդ դուրգոջուն կ բռնէր, այդ սիրոյ առաջին գիշերը որուն քաղցրութեան չկայ բան մը աշխարհիս վրայ որ կարենայ բաղդատուիլ. երբ սիրած անձի բերնէն կը լսէ ոք սիրեմ բառը, եւ որ քեզ համար դառն եւ բազմաչարչար կենաց պատճառ պիտի լինէր. այո, այդ առաջին գիշերն էր երբ դու ծառայ, շինական, լեռնական, քեզ տարենկից ազնուատարմ օրիորդի մը առջեւ ծունր դնել եւ նորա ձեռքերուն վրայ համբոյր եւ դղուանք դրոշմել կը համարձակէիր:

Բայց երջանկութեան զաղտագողի կրկին տարիներն շուտով անցան. օրիորդը քըվածածուկ՝ յարեւմուտս Յունաց սահմանները ղրկուեցաւ ապաշխարելու եւ դու զանակոծ, բանտարկեալ, շղթայակապ գիշերուան մութուն զաղտնեայ մէջ յարեւելս աշխարհիս կը ղրկուէիր վանքի մը մէջ ապաշխարելու այդ եղեռնալի ժպրհութեան վրայ որ չի ճանչցիր ընդարձակ սահմանը որ կը բաժնէ ազատը՝ անազատէն, ազնուատոհմը՝ անտոհմէն, նախարարը՝ շինականէն, հարուստը՝ աղքատէն: Այո, այդ յանցանքին համար որ տանց յանցանքի սիրել եւ պաշտել համարձակեցար օրիորդ մը որու ոչ իշխանական թագը, այլ գեղեցկութիւնը տեսար, իր սրտին ազնուութեան թափանցեցիր եւ մոռցար զքեզ, ոտքերէն առնուն, եւ ուզեցիր արծուոյ պէս արեւուն բարձրանալ: Ահա տարիներով խորհրդածութիւնքդ որ այդ բերդական վանացդ միայնութեան մէջ կ՚անցնէիր մտքէդ, եւ ուր ուրիշ բան չէիր երազեր, այլ ելանել այդ պարիսպներու բարձրութենէն եւ իմանալ թէ ինչ եղաւ քու սրտիդ աստուածուհին»:

ՏԵՐԵՆՑ

(Շար.)

անձեր կը ցաւին որ ճնշումներ չյանձնուեցին անցեալ Սեպտեմբերին, երբ Նասր նուազ ինքնավստահ էր: Ամերիկեան լրագիրները աւելի յառաջ կ'երթան. անոնցմէ շատերը ցաւ կը յայտնեն որ արգելք հանդիսացին Եգիպտոսի վրայ կատարուած յարձակման. կը ցաւին նոյնպէս որ Անգլիա ու Ֆրանսա առանց այլեւայլի տեղի տուին ամերիկեան ճնշման :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Արտաքին նախարարութիւնը զեկոյց մը հրատարակեց, որուն մէջ Անգլիա եւ Ամերիկա կ'ամբաստանուին հիւլէական պատերազմի մը պատրաստութիւնները տեսնելու յանցանքով :

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ օդանաւային ուժերու նախարարը հրաժարեցաւ :

ԽՐՈՒՇՉԵՒ ընդարձակ տեղեկագիր մը պատրաստած է, զոր պիտի կարդայ Խ. Միութեան Գերագոյն Ժողովին յառաջիկայ նիստին: Տեղեկագրին գլխաւոր կէտերն են. — ծանր ճարտարարուեստը կը պահէ իր գերակայութիւնը. ճարտարարուեստական որոշ ապակեդրոնացում մը անհրաժեշտ է :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ վարչապետը Պուտափէշտ վերադարձին յայտարարեց, թէ խորհրդային բանակները Հունգարիայէն պիտի չհեռանան այնքան ատեն որ անհրաժեշտ նկատուի անոնց ներկայութիւնը :

ՓԱՔԻՍՏԱՆԻ կառավարութիւնն ալ ընդունեց «Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը» :

ԹՈՒՆՈՒԶԵՒՄԱՐՈՔԵԱՆ դաշինք մը կնքուեցաւ, որ կը նախատեսէ երկու երկիրներու քաղաքական, ընկերային, տնտեսական եւ դիւանագիտական գործակցութիւնը :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՓՐԻԿԵԱՆ հողամասերուն (Արեւմտեան Ափրիկէ, Հասարակածային Ափրիկէ եւ Մատակասքար) ընդհանուր ընտրութիւնները տեղի ունեցան կիրակի օր: Քուէարկութեանց վերջնական արդիւնքները տակաւին յայտնի չեն :

ՀԱՐԻՒՐԱՊԵՏ ՓԷՐԷՆ ազատ արձակուեցաւ ու վերադարձաւ Ֆրանսա, սակայն հինգ հարիւրէ աւելի ֆրանսացի զինուորականներ տակաւին կալանաւոր կը պահուին հարաւային Մարոքի մէջ :

ՍՊԱՆԻՈՅ մէջ դժգոհութիւն ծայր տուած է նոր կառավարութեան դէմ: Ինչպէս գրած էինք, զոր. Ֆրանքօ վերջերս որոշ փոփոխութիւններ մտցուցած էր դահլիճին եւ ներքին քաղաքականութեան մէջ: Դժգոհները սկսած են թռուցիկներ ցրուել քաղաքներուն մէջ :

ՄԱՐԵՇԱԼ ԲՈՒԼԿԱՆԻՆ ազդարարութեան նամակ մը ղրկեց Տանըմարքայի վարչապետին :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ մէջ, Թոմսքի հիւսիսը, երկաթի հանք մը գտնուեցաւ, որ ըստ պաշտօնական յայտարարութեանց, աշխարհի մեծագոյնն է :

ՍԷՆ ՏԸՆԻԻ եկեղեցիին մէջ Կալլօ-հռոմէական եւ մերովինկեան շրջանէն մնացած գամբարաններ երեւան հանուեցան :

ԹՐՔԱԿԱՆ կառավարութիւնը համաձայնութիւն մը ստորագրեց քարիւղի չորս մեծ ընկերութեանց հետ՝ Թուրքիոյ մէջ քարիւղի զտարանի մը կառուցման մասին: Շինութիւնները պիտի աւարտին 1960ին: Զտարանը օրական 65.000 տակառ քարիւղ պիտի կարենայ զտել: Շինութեանց ծախքերը պիտի հասնին 48 միլիոն տոլարի :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ապրիլ 8ին կը լրանայ Յառաջի վերահրատարակման 13րդ տարին: Կը խնդրենք մեր բոլոր բաժանորդներէն որ անյապաղ կարգադրեն իրենց առկախ հաշիւները կամ ժամանակին վերանորոգեն իրենց բաժանորդագրութեան շրջանը՝ կանխիկ վճարումներով: Ապահովելու համար թերթին կանոնաւոր հրատարակութիւնը՝ վարչութիւնը պէտք ունի կանոնաւոր վճարումներու: Այս առթիւ պարտք կը զգանք շնորհակալութիւն յայտնել մեր այն բաժանորդներուն որոնք իրենց պարտաճանաչութեամբ կը դիւրացնեն մեր գործը:

Փարիզի եւ արուարձաններուն մէջ կարելի է վճարումներ ընել հետեւեալ ընկերներուն :

Անիէռ - Պուա Քոլոմպ. — Արամ Աւետիսեան :

Պանեէօ – Քաշան. — Բարթամ Պասմաճեան :

Շաւիլ. — Գրիգոր Կիւլեան :

Իսի, Քլամառ, Մէօտօն. — Երուանդ Ատանալեան :

Սարսէլ – Առնուվիլ. — Արփիար Մարտիրոսեան եւ Կարօ Երանեան :

Ալֆորվիլ. — Բարթող Փափազեան :

Իթալի - Քրեմլէն, Պիսէթր – Ժանթիյի. — Արմենակ Յակոբեան :

Շնորհակալութիւններով՝ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆԻ

ՌԵՍԻԹԱԼԸ ՄԱՅԻՍ 23ԻՆ

ԷՔՈԼ ՆՈՐՄԱԼ ՏԸ ՄԻՒԶԻՔ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԱՆԿԷՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

Ապրիլ 7ին կիրակի ժամը 16ին:
Քաղաքապետարանին սրահը
Փարիզի Հայ Թատրոնը կը ներկայացնէ

ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ

Կատակերգութիւն երեք արար, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ, սիրուած դերասաններու կազմով մը՝ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, Ն. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ, Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ժ. ԳԻԶԻՐԵԱՆ, ՏԻԿ. Ք. ԱՋՆԱՒՈՐԵԱՆ, ՕՐ. ՇՈՒՇԱՆԻԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ, ՕՐ. ՆՈՅԵՄԻ ՇԱՀԻՆԵԱՆ եւ ՀԵՂԻՆԱԿԸ :

Երգ՝ Օր. Աստղիկ Քէօսէեան եւ Պ. Մկրտիչ Պօղոսեան:

Պար՝ Օր. Թերեզա Քէօշկէրեան :

Մատչելի պիւֆէ :

Կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն մեկնող շոգեկառքեր՝ ժամը 15ին եւ 16.17ին:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅԵՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՄԱԹԻԱՑԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ մինչեւ կէս գիշեր :

Սէրժըլ Միլիթէրի շքեղ սրահներուն մէջ (Փլաս Սէն Թ'Օկիւսթէն) :

Գեղարուեստական հաճելի անակնկալներ: Աթրաքսիոն Ֆրօ-Արմենիա խումբին կողմէ :

Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ :

Պարերը մեծ նուագախումբով :

ՃՈԽ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՊԻՒՖԷ :

Սեղաններու համար հեռաձայնել՝

PRO 41-40 et TRU 09-67

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պարտիզակցի Հաւէթ Մարտիկեան (Քուքուկենց Մարտիկեան) կը փնտռէ իր հօրեղբայրը՝ Կարապետ Մարտիկեան, հօր անունը՝ Գրիգոր, մօր անունը՝ Մաքրուհի, կը բնակէին Հէլվաճեան մետաքսի գործարանին մօտը: Կը կարծուի որ Յունաստանէն անցած է Արժանթին: Տեղեկացնել «Յառաջ»ի միջոցով: Ջերմապէս կը խնդրուի «Արմենիա»էն՝ արտատպել :

ՄԻԱԿ ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐ

Փարիզի Հայոց Ազգ. Ընկերութեան արտակարգ ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ, ուրբաթ 12 Ապրիլ, ժամը 20.30ին, Ընկերութեան գրասենեակը, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ: Ներկաներու թիւը մեծամասնութիւն պիտի նկատուի :

Օրակարգ՝ 1) Ընթերցում նախորդ ընդհ. ժողովի ատենագրութեան: 2) Տեղեկագիր հաշուեքննիչ յանձնախումբի, 3) 1956 տարուայ ամբողջական հաշուեկշիռ, 4) Ընթերցում եւ վաւերացում ներքին կանոնագրի, 5) Զանազան հարցեր:

Imp. ARAXES 46, rue Richer-Paris(9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. «Փօթօրիկ» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին (17 բիւ Պլէօ) :

ՓԱՐԻԶ. — Հ. Յ. Դ. Ուս. «Ռուբէն» Միութեան ժողովը այս չորեքշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանին հետեւեալ խումբերը. — Զաւարեան ենթկ. այս շաբաթ, ժամը 9ին: Դրօ խումբը այս շաբաթ, ժամը 9ին: Քրիստափոր ենթկ. 8 Ապրիլ, կիրակի, կէսօրէն վերջ ժամը 3.30ին: Վարանդեան խումբ, 8 Ապրիլ, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին: Սոյն ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները :

Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները: Կարեւոր օրակարգ :

ՊՕՄՈՆ. — Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԾՈՊՏԵԱԼ ՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգն. Մարմնի, կիրակի, 7 Ապրիլ ժամը 15ին: Ժամը 16.30ին տողանցք: Գեղարուեստական բաժին, երգ, արտասանութիւն :

Ճոխ պիւֆէ:

Ապրիլի եօթին բոլորդ ձեր մանուկներուն հետ՝ Սէրքլը Միլիթէր, Փլաս Սէն Թ'Օկիւսթէն, հաճելի օր մը անցնելու համար :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Սալ Քառէյի մէջ: Կը խօսի համալսարանական ուսանող Պ. Լեւոն Մոմճեան: Նիւթը՝ «Եգիպտահայ գաղութը սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը»: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՀԱՒԿԹԱԽԱՂ

Համախարբերդի Հայր. Միութեան Սէն Թ'Անթուանի մասնաճիւղի հաւկթախաղը 21 Ապրիլ, կիրակի ամբողջ օրը, Հայրենակից Մարտիկեանի սրահին մէջ :

Ճոխ պիւֆէ :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 3 ԱՊՐԻԼ
MERCREDI 3 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7848 33ème ANNEE
Directrice : Arpik MISSAKIAN
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3659

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ի՛ՆՉՊԷՍ ԳՐԱՒՈՒԵՑԱՒ ԿԻՊՐՈՍ

Թուրքիոյ մէջ մեծ յուզում առաջ բերաւ Մակարիոս արքեպիսկոպոսի ազատ արձակումը :

Յայտնի է թէ Թուրքերը ի՛նչ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն Կիպրոսի խնդրին :

Թէեւ 80 տարիէ ի վեր Անգլիոյ նուէրած էին զայն՝ միանգամ ընդ միշտ թաղելու համար Հայկական Հարցը եւ այլեւս չէին մտածեր անոր մասին, սակայն երբ կղզիին Յոյները ոտքի ելան՝ պահանջելով միանալ մայր հայրենիքին, Թուրքերը իրար անցան : Վախցան որ Կիպրոսի կղզին ալ Յունաստանին՝ կրնայ վտանգ ստեղծել իրենց :

Յոյները արդէն զօրացուցած էին իրենց դիրքը Միջերկրականի մէջ գրաւելով Երկոտասան կղզիները, — որոնք Իտալիոյ կը պատկանէին 1911ի իտալեւթուրք պատերազմէն ի վեր : Կիպրոս աւելի մօտիկ էր Կիլիկիոյ եզերքներուն, մանաւանդ մեծ թիւով Թուրք բնակչութիւն ունէր :

Թուրքերը, — կառավարութիւն եւ ժողովուրդ, — քաջալերուած Անգլիայէն, ոտքով - ձեռքով մէջ մտան եւ կենսական հարց դարձուցին իրենց համար Կիպրոսի խնդիրը : Տարիներէ ի վեր Թուրք թերթերը ամէն օր սիւնակներ կը նուիրեն Կիպրոսի, չեշտելով անոր կարեւորութիւնը Թուրքիոյ ապահովութեան համար :

Ազգայնամոլ ուսանողներ, տարիներ առաջ կազմեցին «Կիպրոսը թուրք է» ընկերակցութիւնը : Կառավարութիւնը աչք գոցեց անոր գրգռիչ հրատարակութեանց եւ ծայրայեղութեանց :

1955 Սեպտեմբեր 6ի ծանօթ դէպքը ցոյց տուաւ թէ ո՛րքան մոլեռանդ մնացած են Թուրքերը եւ թէ միշտ առիթի կը սպասեն՝ բնաջնջելու համար քրիստոնեաները : Քանի մը ժամուան մէջ քարուքանդ ըրին Յոյներու եւ Հայերու վաճառատուններն ու եկեղեցիները … Կիպրոսի սիրոյն : Զարագործներէն ո՛չ մէկը պատժուեցաւ : Պարագլուխները ժամանակ մը բանտը մնալէ վերջ ազատ արձակուեցան : « Ազգային պարտականութիւն» էին կատարած …

Կիպրոսի Թուրքերը սերտ յարաբերութիւն կը պահեն Անգարայի կառավարութեան հետ, որ ամէն առթիւ կը սպաստպանէ իրենց շահերը՝ ՄԱԿի եւ Անգլիոյ մօտ :

Մակարիոս արք.ի ազատման առթիւ ալ հեռագիր ուղղած էին վարչապետ Ատնան Մենտէրէսին՝ յայտնելու համար իրենց դժգոհութիւնը :

Անգլիա ներկայիս աւելի քան երբեք պէտք ունի Կիպրոսին եւ պիտի չուզէ ձեռքէ հանել զայն :

Ահա՛ թէ ինչպէս գրաւած էր զայն :

1878ին ռուս բանակներու յաղթանակները սարսափի ենթարկած էին բրիտանական կայսրութիւնը : Մեծ դուքս Նիքոլա Նիքոլայեւիչ իր բանակատեղին հաստատած էր Սան Սթէֆանոյի մէջ եւ կը սպառնար գրաւել Պոլիսը : Միւս կողմէ հայ զօրավարներու ղեկավարութեամբ ռուս բանակները գրաւած էին Պաթումը, Սօխում Գալէն, Կարսը, Արտահանը, Պայազիտը, Ալաշկերտը եւ պաշարած Էրզրումը : Մարտ 3ին ստորագրուած էր Սան Սթեֆանոյի ծանօթ դաշնագիրը :

Անգլիոյ վարչապետ Լորտ Պիքընսֆիլտ սպառնաց Ռուսիոյ՝ Հնդկաստանի բանակը Մալթա փոխադրելով եւ նաւատորմն ալ դէպի Տարտանէլ ճամբայ հանելով :

Ռուսիա տեղի տուաւ : Համաձայնեցաւ վերաքննել Սան Սթեֆանոյի դաշնագիրը Պերլինի մէջ : Իսկ նախ քան այդ, 1878 Մայիս 30ին Լոնտոնի մէջ Անգլիոյ արտաքին նախարար Լորտ Սալզպըրի եւ ռուսական դեսպան Շուվալով ստորագրեցի՛ն գաղտնի Յուշագիր մը՝ բաղկացած 12 կէտերէ : 7րդ կէտը կը վերաբերէր հայկական բարեկարգումներուն : 10րդ կէտով Ռուսիա յանձն կ'առնէր պարպել «Ալաշկերտի հովիտն ու Պայազիտ քաղաքը, որ կը գտնուի դէպի Պարսկաստան տանող առեւտրական գլխաւոր ճամբուն վրայ» : Անգլիա կը հաւանէր, որ Ռուսիա պահէ Պաթումը, Կարսը եւ Արտահանը :

Լորտ Սալզպըրի միւս կողմէ Պոլսոյ դեսպան Լայարտի միջոցաւ ճնշում բանեցուց Թուրք կառավարութեան վրայ եւ 1878 Մայիս 23ին 48 ժամուան պայմանաժամով վերջնագիր մը տուաւ Սուլթանի կառավարութեան՝ պահանջելով Կիպրոս կղզին : Այլապէս կը սպառնար ոչ մէկ պաշտպանութիւն ընծայել Թուրքիոյ՝ եթէ Ռուսիա գրաւէր Թրքական ուրիշ հողամասեր :

Լորտ Սալզպըրի յաջողեցաւ : Լոնտոնի անգլեւռուս Յուշագրէն հինգ օր վերջ՝ Յունիս 4ին Պոլսոյ մէջ ստորագրուեցաւ գաղտնի դաշնագիր մը դեսպան Լայարտի եւ մեծ եպարքոս Սաֆվէթ փաշայի միջեւ :

1878 Յուլիս 12ին, այսինքն Պերլինի վեհաժողովի փակումէն մէկ օր առաջ անգլիական դրօշը կը բարձրանար Նիկոսիոյ վրայ :

Չորս տարի վերջ, 1882ին՝ Եգիպտոսի գրաւումով, Կիպրոս անարժէք կը դառնար Անգլիոյ համար :

Իսկ այսօր, Եգիպտոսի կորուստէն ետք, Կիպրոսի արժէքը անհունօրէն բարձրացած է անգլիական սակարանին մէջ :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՃԱԿԱՏԱԳՐԱԿԱՆ ՇԱԲԱԹ, ՄԱՔՄԻԼԼԸՆԻ ՀԱՄԱՐ

Երկուշաբթի օր բացուեցաւ Անգլիոյ Երեսփոխանական Ժողովին նստաշրջանը :

Բացման նիստին վարչապետ Մաքմիլլըն կարգ մը բացատրութիւններ տուաւ վերջին շաբաթներու անգլ. քաղաքականութեան մասին : Նախ, ուզելով հերքել աշխատաւորականներու այն ամբաստանութիւնները, թէ Մաքմիլլըն Անգլիոյ քաղաքականութիւնը լծած է ամերիկեան կառքին, վարչապետը ընդարձակ բացատրութիւններ տուաւ Պերմուտեան կղզիներուն մէջ գոյացած անգլեւամերիկեան համաձայնութեանց մասին : «Ոչ մէկ գաղտնի համաձայնութիւն կնքած ենք Մ. Նահանգներու հետ» ըլլա՛յ զինուորական, ըլլա՛յ Կիպրոսի կամ Միջին Արեւելքի հարցերուն շուրջ :

Անցնելով Սուէզի հարցին, Մաքմիլլըն յայտնեց թէ Համըրշըլտի ծրագիրը «գոհացուցիչ չէ», որովհետեւ «Սուէզի հարցին մասին ո՛չ մէկ լուծում գոհացուցիչ կրնայ ըլլալ, եթէ հիմնուած չըլլայ Ազգաժողովին Հոկտեմբեր 13ի նիստին մէջ ընդունուած վեց սկզբունքներուն վրայ» :

Այս յայտարարութիւնը անհրաժեշտութիւն էր, որովհետեւ 60ի չափ պահպանողական երեսփոխաններ, ուժ առած Լորտ Սալզպըրիի հրաժարումէն, կը գտնուէին թէ Մաքմիլլըն բոլոր մարզերուն մէջ տեղի պիտի տայ Նասըրի պահանջներուն : Միւս կողմէ, աշխատաւորականներն ալ կը պնդեն թէ Մակարիոս արք.ի ազատ արձակումը ամերիկեան միջամտութեան արդիւնք է : Մաքմիլլըն քանիցս ստիպուեցաւ կրկնել թէ Կիպրոսի մասին որեւէ խօսք փոխանակած չէր Այզընհաուըրի հետ :

Ամէնէն ծանրակշիռը, սակայն, Անգլիոյ ներքին ու ելմտական կացութիւնն է : Ամէնէն պահպանողական թերթերն իսկ մտահոգուած են անգլիական ոսկիի կանո-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ԻՆՉՈ՞Ւ ՎԱՐ Կ'ԻՋՆԷՔ…

— Թուրքիա իր պատմութեան ընթացքին, եղած է ամէնէն պարկեշտը իր կնքած դաշնակցութեանց մէջ : Այդ պատմութենէն պէտք է սորվինք գոնէ մէկ բան Թուրքին յատկութիւններէն — Թուրքը իր խոստումը կը յարգէ …

Չորս տարի առաջ, այս բառերը կ'արտասանէր Ֆրանսայի նախկին վարչապետներէն Էտուար Էրիօ, որուն մահուան լուրը հասաւ երէկ :

Հանգուցեալը 84 տարեկան էր : Բարձրորակ մտաւորական մը, որ եղած էր վարչապետ, երեք անգամ, ու վարած էր պետական բարձր պաշտօններ : Նախագահն էր Ազգային Ժողովին, աւագը Արմատական կուսակցութեան եւ Լիոնի քաղաքապետը, կարծեմ, քառասուն տարիէ ի վեր :

Ըսի արդէն, մտաւորական մըն էր : Նոյնիսկ գրագէտ՝ լուսաւորեալ ու պայծառատես :

Եւրոպական — բայց ո՛չ հայկական — առումով, «մտաւորական» կը նշանակէ մէկը, որ ունի մշակուած միտք, զարգացում եւ հմտութիւն ու ծանօթ է ազգերու պատմութեան : Եւ շատ մը ուրիշ բաներու, որոնք յատկանիշներն են ժամանակակից քաղաքակրթութեան :

Ուրեմն, իրաւունք ունինք եզրակացնելու թէ Ակադեմական Էրիօն անգամ կարդացած էր Օսմանեան կայսրութիւն կոչուած «հիւանդ»ին կենսագրութիւնը եւ, սա վերջին երեսնամեակին ալ, մօտէն հետեւած էր, հրաշիք իմն, «առողջացած» Քեմալներու եւ Ինէօնիւներու, Պայարներու եւ Մենտէրէսներու քաջագործութեանց :

Այդ եզրակացութենէն ետքն էր որ ափ ի բերան մնացինք, մենք, խեղճերս, ասկէ չորս տարի առաջ, երբ ֆրանսական հայրենիքին այս տաղանդաւոր զաւակը, անգոյ առաքինութիւններ կը վերագրէր «Արեւելքի ճէնթըլմէն»ին :

Հանգուցեալը, իր կեանքին վերջալոյսին, պարզապէս, կը քալէր այն ճամբէն, որուն վրայէն անցած էին Փիէռ Լօթիներն ու Քլոտ Ֆառէռները :

Որովհետեւ, Էրիօն ալ, ի պաշտօնէ, պէտք է քիչ մը շողոքորթէր Անգարայի վարիչները : Վերջապէս անոնք են որ Մոսկուայի ճամբան պիտի կտրեն ու թոյլ պիտի չտան որ անոր թաթը մինչեւ Կիլիկիոյ ափունքը հասնի :

Չեմ հաւատար որ հանգուցեալ Էրիօն, իրա՛ւ, կը հաւատար իր բառերին.

— Թուրքը իր խոստումը կը յարգէ …

Հանգուցեալը, առնուազն, պէտք է յիշէր որ իր «խոստումը յարգող» այդ Թուրքն էր որ 1914ին, առտու մը, հինգ միլիառ ֆրանք փոխ առաւ Փարիզի պետական գանձէն յաջորդ առտուն, պատերազմ յայտարարելու համար Ֆրանսայի դէմ :

Պէտք է յիշէր որ 1920ին այս «խոստումը յարգող» հերթն էր որ Կիլիկիան լքեց ֆրանսացի զինուորի ձեռքէն եւ 1939ին ալ Սանճագէն դուրս քշեց ֆրանսական բանակը :

Էրիօ կրնար յիշել ուրիշ պատկերազարդ պատմութիւններ ալ :

Թուրքն էր որ սա վերջին եօթանասուն տարին, կոտորեց Հայերը, Սուրիացիները, Յոյները, Քիւրտերը, Լազերը եւ ուրիշներ :

Դժբախտաբար, հանգուցեալ Էրիօն մոռցաւ «ճէնթլմէն»ին այդ «քաջագործութիւնները», որովհետեւ իր հայրենիքին շահը թոյլ չէր տար որ յիշէր զանոնք :

Կը տեսնէք, հետեւաբար, որ քաղաքական կեանքի մէջ, նոյնիսկ մտաւորականին հոգին կը խաթարուի ու վարագոյր մը կ'իջնէ անոր աչքին առջեւ, որպէսզի չտեսնէ մռայլ ու սրտանմլիկ իրականութիւնը :

Էրիօն մեր երեսին ալ խնդաց, Թուրքին երեսին ալ : Կոչունքներու ատեն, փառաբանեց Թուրքը եւ «հայասիրական» ողջոյններ ղրկեց մեր խեղճուկրակ հանդէսներուն :

Այս պատկերին մէջ, Էրիօն միակը կեցած չէ : Անոր քով կան ուրիշներ ալ :

Իր դագաղին ի տես, միայն մէկ հարցում ունինք՝ ողջ մնացած Էրիօներուն.

— Ինչո՞ւ վար կ'իջնէք ձեր բարձունքէն եւ ինչո՞ւ կը մոռնաք զոհը ու կը պանծացնէք դահիճը : Ինչո՞ւ :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՍՈՒԷԶԻ ՀԱՐՑԸ

Գահիրէի ամերիկեան դեսպանը Եգիպտոսի Արտաքին նախարարին յանձնեց ամերիկեան յուշագիր մը, որուն մէջ կ'ըսուի թէ Մ. Նահանգները կողմնակից են ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին Հոկտեմբեր 13ի նիստին մէջ տրուած որոշումներուն գործադրութեան :

× Ազգաժողովին խորհրդեան պատուիրակը, Էպան, տեսակցութիւն մը ունեցաւ Համըրշըլտի հետ :

× Սուէզի եգիպտական վարչութիւնը յայտնեց թէ այսօրուընէ սկսեալ ջրանցքը գիշերներն ալ բաց պիտի ըլլայ :

× Իսրայէլի Արտաքին նախարարը, Տիկին Մէյր, յայտնեց թէ Իսրայէլեան նաւեր պիտի ղրկեն Աքապա եւ Սուէզ. «Եթէ յարձակում կրեն կամ որ եւ է արգելքի հանդիպին, նաւերը ինքնապաշտպանութեան պիտի դիմեն» :

× Ֆրանսայի վարչապետը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Իսրայէլի Ելմտական նախարարին հետ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ափրիկեան հողամասերուն վրայ կատարուած ընդհ. ընտրութեանց վերջնական արդիւնքը յայտնի չէ թէեւ, սակայն Մաւրիտանիոյ մէջ քուէարկութիւնները ի նպաստ Ֆրանսայի են : Միւս շրջաններուն մէջ, բացի Մատակասքարէն, շատ մեծ է քուէարկութեան չմասնակցողներու համեմատութիւնը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ Օրլէանվիլի, Շէրշէլի եւ Միլիանայի շրջաններուն մէջ ապստամբական բջիջները գրեթէ քայքայուած են : Ալժէ քաղաքին մէջ երկու նոր մահափորձեր տեղի ունեցան :

ՄԱՐՈՔԻ մէջ 1956 Ապրիլին անյաջող մահափորձ մը կատարուած էր Մենտէս Ֆրանսի դէմ : Հեղինակներէն երկուքը մէկական տարի բանտարկութեան դատապարտուեցան :

ՇԱԲԱԹ օր Էթուալի հրապարակին մէջ պայթուցիկ նետող Ժագ Յակոբեանի մէկ նամակը հրատարակուած էր «Էքսփրէս»ի Մարտ 29ի թիւին մէջ : Կը յայտնէ թէ Ալժերիոյ մէջ ստացած մէկ պատասխանը մերժած է ընդունիլ, որովհետեւ «առօթով կը յիշեմ կարգ մը արարքներ, զոր ստիպուած էի կատարել» :

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ազատական կուսակցութեան նախկին պարագլուխը, Թաթարեսքօ, մեռաւ Պուքրէշի մէջ : Մինչեւ 1950 մեծ դեր խաղցած էր երկրին քաղաքական կեանքին մէջ. բայց 1950ին ձերբակալուեցաւ համայնավարներու կողմէ եւ մինչեւ վերջերս կը պահուէր հսկողութեան տակ :

ԲՈՒԼԿԱՆԻՆ ԵՒ ԽՐՈՒՇՉԵՒ Ֆինլանտա պիտի այցելեն Յունիսին :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Ապրիլ 1) — Ձոյլ ոսկի 465.000, նափոլէոն 3460, զուից. 3260, անգլ. 4150, քառն տոլարնոց 16.480, թղթադրամ (անպաշտօն) տոլար 400, սթերլին 1056, զուից. 95.75, պելժ. 7.70, լիր 0.63 :

ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԸ ԵՒ ՀԱՅԵՐԸ

1918 Թ. Հոկտեմբեր 30ին պարտուած Թուրքիան ստորագրեց «Մուտրոսի զինադադարը»։

Թրքական ուժերը ջախջախուած բոլոր ճակատների վրայ անզօր էին շարունակելու պատերազմը Դաշնակիցների դէմ։ Ճիշդ է, ռուսական ճակատը, բոլշեւիկեան յեղափոխութիւնից յետոյ, փաստօրէն գոյութիւն չունէր։ Հայկական, դեռ լրիւ չկազմակերպուած, ուժերը չկարողացան փոխարինել հեռացող ռուս զօրքերին, Թուրքերը տարիներ շարունակ պարտութիւն կրած կովկասեան ճակատում ռուսական բանակի եւ հայ կամաւորների կողմից, դիւրին կերպով կարողացան վերագրաւել 1914 – 17 թիւերին ռուսական բանակների կողմից գրաւուած հայկական հողերը, սակայն պարտուեցին միւս ճակատների վրայ։ Յաղթական Դաշնակիցները պարտադրեցին իրենց կամքը Թուրք կառավարութեան։

«Մուտրոսի զինադադարի» համաձայն Դաշնակիցները կարող էին գրաւել Թրքական որեւէ հողամաս։ Դժբախտաբար Դաշնակիցները, ներքին անհամաձայնութիւնների պատճառով, Թուրքիայի մեծ մասը ձգեցին իր ճակատագրին։ «Մոռացան» անգամ զինադադարի պայմանների մէջ մտցնել Թրքական բանակը զինաթափելու կէտը։ Ճակատագրական այս «սխալը» յետագային դարձաւ պատուհաս թէ Դաշնակիցների եւ թէ Հայերի համար։

Պոլսոյ Թուրք կառավարութիւնը ձեւականօրէն ենթարկուեցաւ Դաշնակիցներին, սակայն Անատոլուի Թրքութիւնը, մանաւանդ զինուորականութիւնը օգտուելով Մուտրոսի զինադադարի չնախատեսուած զինաթափութիւնից, ընդդիմացաւ կեդրոնական կառավարութեան եւ զինադադարի յաջորդ իսկ օրերին կազմուեցաւ ընկերութիւն «Ազգային պաշտպանութեան» անունի տակ (Միւտաֆայէ Միլլիէ) որի նպատակն էր ամէն կերպ Թուրքիային կցուած պահել Արեւելեան Անատոլիան, այսինքն Թրքահայաստանը։ Ինչպէս յայտարարում էր Ռէուֆ փաշան «ընդդիմանալ արեւելեան նահանգների միացման Հայաստանին» (Ժան Շըեֆլին, Լ'Օպ տը լա Թիւրքի Նուվէլ, էջ 19)։

Զուգընթաց այդ միութեան ժամանակի ընթացքին սունկի պէս սկսեցին բուսնել նոր ազգային խմբակցութիւններ, որոնց հիմնական ձգտումն էր զինու զօրութեամբ պաշտպանել Թրքական հողերը եւ արգելք լինել Թրքահայաստանի անջատման եւ կցման Հայաստանի հանրապետութեան։

1919 Թ. ամառը բոլոր անջատ այդ խմբակցութիւնները իրենց աշխատանքները համադրելու համար հրաւիրում են համագումար Կարինում 10 Յուլիս - 7 Օգոստոս։

Սոյն համագումարում ձեւ են առնում «Թրքական Ազգային Ուխտի» առաջադրութիւնները եւ նպատակները։

1919 Թ. Սեպտեմբեր 9ին գումարւում է Սվազի համաժողովը Մուսթաֆա Քեմալի նախագահութեամբ, որը հրաւիրուած էր գլխաւորելու Թրքական ազգային շարժումը։

Սոյն համաժողովը ընդունում է Կարինի ժողովի որոշումները, կտրում է իր կապերը կեդրոնական, այսինքն Պոլսոյ, կառավարութեան հետ, կազմում է նոր կառավարութիւն, որին եւ յանձնում է պաշտպանութիւնը չգրաւուած Թրքական նահանգների։

Սվազի համաժողովի կարեւորագոյն լուծելիք հարցը Հայաստանն էր։ Համաժողովը որոշում էր «կտրուկ պայքար վարել բոլորի դէմ, որոնք նպատակ ունեն անկախ Հայաստան ստեղծել ի վնաս Թուրքիայի»։

Սոյն համագումարին մասնակցում էր բոլշեւիկների կողմից ոմն Ա. Մահմուտով։ Նա բոլշեւիկների կողմից յայտարարում է, որ բոլշեւիկեան կառավարութիւնը «բարեկամ եւ պաշտպան է իսլամին» եւ խոստանում է ամէն օժանդակութիւն բոլշեւիկեան կառավարութեան կողմից «յեղափոխական Թուրքիային»։

Այսպիսով բոլշեւիկները տէր են կանգնում կործանուող Թուրքիային եւ պատճառ դառնում, որ Թուրքիան վերակազմուի, վերազինուի, նաեւ արգելք դառնայ Հայաստանի վերածնունդին։ Սակայն այս մասին մէկ ուրիշ անգամ։

Ա. Ի.

ԳՈՀԱՐԻԿ ՂԱԶԱՐՈՍԵԱՆ

ՎԻԷՆՆԱ, (Յառաջ) — Փարիզէն վերադարձին Մայր Վանքս հանդիպեցաւ հայ երաժշտութեան աստղերէն մէկը — Գոհարիկ Ղազարոսեան — ու հաճոյքն ունեցանք լսելու իր ինքնատիպ արուեստի ստեղծագործութիւններէն քանի մը հատը։ Առիթէն օգտուելով հաճելի պարտք մը կը համարինք զինքը ներկայացնելու հայ հանրութեան։

կենսագրական գիծեր

Ծնած Պոլիս՝ նախնական ու երկրորդական ուսումը ստացած է Բերայի Էսայեան վարժարանի մէջ, ուր կը ստանայ իր վկայականը Աւետիք Մեսրոպեանի տնօրէնութեան ժամանակ։

Իր երաժշտական առաջին քայլերուն կ'ունենայ երեք կարեւոր ուսուցիչ Պոլսոյ մէջ։ Մաէսթրօ Մանաս՝ թէօրիի եւ հարմօնիի համար, Էկէ եւ Լէյպօվիչ դաշնակի համար։

1927ին կը մեկնի Փարիզ, ուր ազգային երաժշտանոցի աշակերտ կ'ընդունուի, կը հետեւի դաշնակի, հարմօնի, քօնթրը-փուանի եւ քոմփոզիսիոնի դասախօսութեանց։

1939ին կը վերադառնայ Պոլիս, ուր կը մնայ պատերազմի պատճառաւ մինչեւ 1947։ Այդ տարուան Նոյեմբերին Նիւ Եորքի Քոլոմպիա երաժշտական ընկերութեան հրաւէրով կ'երթայ Ամերիկա, ուր կը մնայ մինչեւ 1949 Ապրիլ ու կը կազմակերպէ դաշնակի ռէսիթալներ, որոնք նորութիւն մը կը բերեն երաժշտական աշխարհին։

1949 – 57 կը շրջագայի իբր դաշնակահարուհի եւ իբր երգահան Փարիզ, Ժընեւ, Ցիւրիխ, Լոնտոն, Ֆրանքֆուրտ, Վիէննա եւ Տուսելտորֆ, նուագելով մերթ ռատիոկայաններէ, մերթ նուագահանդէսի բեմերէ։

Հրատարակած գործեր

Իր առաջին գործերը — «Աշուղական երգեր» — հրատարակուած են Փարիզ Տիւրանի մօտ՝ 1940ին։ Քսան ժողովրդական երգերը (Կոմիտասի 70 անտիպներէն) հրատարակած է Գարեգին կաթ. Յովսէփեան՝ Անթիլիաս 1950ին։ Գեղարուեստասէր կաթողիկոսը 1948ի «Հասկ»ի մէջ հրատարակել տուած է իր ութը Շարականները Ճրագալոյցի եւ Աստուածայայտնութեան Ա. աւուրի նուիրուած։ Իր «Տէր Ողորմեա»ն գնահատելով Փարիզի մէջ՝ գնուած է Մէրիտեան Սոլար հրատարակչական տունէն 1957ին։ «Տէր Ողորմեա»ն սկաւառակի առնուած է Լիւսի Կարինի մեներգութեամբ եւ Օնտ Մարթինոյի ընկերակցութեամբ։

Անտիպներ

Առաջին գործերէն Սուիթ մը դաշնակի համար 1. փրէլիւտ, 2. փասէս (Տիկին Մառքի «Ծուլութեան պահերէս»էն ներշնչուած), 3. Լ'Ուազօ ա մա ֆընէթրը, 4. Տանսօն։ Գրած է Քուաթիւօր ա Քորտ մը լարաւոր գործիքներու համար, եւն. եւն։

Իր վերջին գործն է Սոնաթ մը եւ Փրէլիւտներ հայ ներշնչումով՝ դաշնակի համար։

Մասնաւոր ուսումնասիրող եւ հետեւող մը եղած է Պախի Փոլիֆոնիք արուեստին։

Վիէննա գտնուած քանի մը օրերուն համաձայնութիւն մը կնքեց Կէսըլշաֆթ Տէր Միւզիքֆրէօյնտ ընկերութեան հետ, այս աշնան կամ գալ Մարտին ռէսիթալ մը տալու համար Միւզիքֆերայնսալ սրահներուն մէջ՝ տեղ տալով նաեւ իր ստեղծագործութիւններուն։

Ատկէ զատ քաղաքիս Իւնիվէրսալ Էտիսիոն նշանաւոր հրատարակչական տունը յանձնառու եղաւ իր ինքնատիպ գործերը ուսումնասիրելու եւ հրատարակելու։

Չմոռնանք յիշելու որ Պոլսոյ մէջ ունի երաժշտական դասընթացքներ հայ եւ օտար աշակերտներու, որոնցմէ տաղանդներ երեւան եկած են, ինչպէս՝ Հերման Միսկճեան եւ Շաքէ Ներսէսեան։

Կը մաղթենք միշտ վերելք, նորանոր յաջողութիւններով։

Հ. Ե. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ՀԱՅ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԲԱԺԻՆ

ՖԻՆԼԱՆՏԻՈՅ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Հայագիտութիւնը հինէն ի վեր գոյութիւն ունի Եւրոպայի մէջ։ Հայոց պատմութեան, գրականութեան, լեզուի եւ ընդհանրապէս մշակոյթի բազմաթիւ հարցերով կանոնաւորաբար զբաղած են շատ մը անուանի եւրոպական գիտնականներ։ Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ այլ երկիրներու մեծագոյն թանգարաններուն եւ գրադարաններուն մէջ կան հայագիտական առատ նիւթեր, որոնք խնամքով կը պահուին եւ կը շահագործուին։

Ուշագրաւ է, որ հայագիտական գրականութիւնը հաւաքուած եւ պահպանուած է ոչ միայն հայաշատ վայրերու, այլեւ եւրոպական այնպիսի երկիրներու մէջ ուր հայկական գաղութներ չկան. օրինակ՝ Շուէտի եւ Ֆինլանտիոյ մէջ։

Հայաստանի Գիտութիւններու Ակադեմիայի կեդրոնական գրադարանը վերջերս Ֆինլանտայէն ստացած է Հելսինքիի համալսարանի հրատարակութիւններէն Տ. Էրիքսոնի մէկ աշխատութիւնը՝ «Հելսինքիի համալսարանի հայկական գրականութեան ֆոնտը» վերնագրով եւ գերմաներէն լեզուով։

Այս ուսումնասիրութեան մէջ կը յիշուի թէ 19րդ դարու 50ական թուականներէն սկսած, համալսարանին գրադարանը մասնաւոր ճիւղ մը բացած է հայատառ գրականութեան համար։ Այժմ այս բաժինը կը հաշուէ աւելի քան 3300 հայերէն գրքեր ու ամսագրեր՝ Պետրոկրատի, Մոսկուայի, Թիֆլիսի, Էջմիածնի, Շուշիի, Վենետիկի, Կալկաթայի եւ այլ հայաշատ կեդրոններու մէջ հրատարակուած։

Գրադարանը ունի նաեւ գրաբար եւ աշխարհաբար լեզուներով լոյս տեսած հայ հին եւ միջնադարեան գրականութեան հատորներ, բառարաններ, Հայոց պատմութեան, լեզուի, ժողովրդական բանահիւսութեան վերաբերեալ բազմաթիւ գրքեր, ինչպէս նաեւ գեղարուեստական գրականութեան հատորներ։

Տեղ տրուած է նաեւ թարգմանական գրականութեան։

Առանձին տեղ կը գրաւեն եւրոպացի անուանի հայագէտներու (Հիւբշման, Լեման - Հաուպտ եւ ուրիշներ) աշխատասիրութիւնները։

Առանձնապէս ճոխ է պարբերականներու բաժինը, ուր տեղ գրաւած են «Հիւսիսափայլ»ի, «Ճռաքաղ»ի, «Մասեաց Աղաւնի»ի, «Կռունկ Հայոց աշխարհի»ի, «Լումա»յի, «Մուրճ»ի, «Ազգագրական հանդէս»ի, «Մշակ»ի, «Նոր դար»ի եւ այլ պարբերականներու եւ օրաթերթերու հաւաքածոները։

Հելսինքիի համալսարանին գրադարանին հայկական բաժինը մինչեւ վերջին տարիները անծանօթ կը մնար հանրու-

ՅՈՒՇԵՐՈՒՍ ՀԵՏ

Ա.

Դժնդակ էր պատկերը, երբ մտայ խմբագրատուն, ուր սովորաբար պիտի գտնէինք զինքը, աշխատանքի սեղանին առջեւ, թաղուած՝ թերթերու դէզերուն մէջ մաղելու կամ փնջելու։ Ամայութիւնը, զոր ձգած էր այս հսկան իր ետեւը, փոխարինուած էր ձեռքի մեծութեամբ պատկերով մը, ոգիի մը անստուեր, ճառագայթարձակ երանգաւորումով մը, որ միայն իրը եղաւ։

Ու մարդ, որ կը խորհի, պահ մը կը դամուի իր գտնուած տեղը, «կայ»ին եւ «չկայ»ին միջեւ տարուբեր։

Ո՞ւր է ան, որուն հետ կը թուի դեռ երէկ էր որ ծանօթացանք եւ այսօր կը միանայ յաւէտ բացականերուն։

Այդ երէկը կէս դարու հնութիւն մը ունի, ... Գաւառի ամէն կողմերէն կաթկըթած խումբ մը երիտասարդներու հետ առաջնորդուեցանք «Արծիւ» դրատունը։ Մեզի ընկերացողը Յ. Ճ. Սիրունին էր։

Անոնք երրորդութիւն մը կը կազմէին և Սիրունիով՝ քառեակ մը, գրեթէ անբաժան։

Պատահեցաւ որ առաջին անգամ Գեղամ Բարսեղեանին ներկայացուէինք, որ մեզ ընդունեց Սփինքսի լռութեամբ եւ մինչեւ վերջ մնաց անթափանց։

Շաւարշ՝ աւելի ընկերական՝ կարգ մը հարցումներ ուղղեց մեր միջեւ վանեցի տղոց, գրեթէ տարեկից իրեն, որոնք քիչ թէ շատ եփած էին Վանի յեղափոխական շարժումներուն մէջ եւ որոնց լեզուն կը դառնար իրենց բերաններուն մէջ։ Իր նայուածքը վառ ու չեշտակի, բառերը արագ եւ տեղին՝ վրաս այն տպաւորութիւնը ձգեցին որ, մինչդեռ մենք դեռ խարխափումներու մէջ էինք, ան արդէն ճամբայ մը կտրած էր, եւ ունէր իրեն յատուկ ձեւակերպուած գաղափարները։

Օսմ. սահմանադրութեան սկզբնական շրջանին էր, երբ գաւառի երիտասարդութիւնը, ուսանելու փափաքով Պոլիս թափած՝ լինելութեան մը թարթափումներուն մէջ, նոր որոնումներու ետեւէն էր ինկած։ Առաջին քայլը՝ արձանագրուիլ որեւէ բարձրագոյն վարժարան եւ յետոյ ծանօթանալ տեղւոյն առաջաւոր սերունդի ներկայացուցիչներուն հետ։ «Արծիւ» դրատունը նոր բացուած էր եւ անոր վարիչները, նոյն գծին վրայ, լաւագոյնները ըլլալու բոլոր յատկանիշները ունէին։

Խանդավառ այս տղոց քով, որոնք աշխատանքի լծուած էին, անսպասելի եւ ոտքի վրայ այց մը, ինչ նպատակ ալ ունենար, երկու կողմերուս համար անախորժ էր եւ պաղ, — մէկը աշխատանք ունի, միւսը ըսելիք չունի։

Բարեբախտաբար Լեւոն Ղարիպեան իր կատակներով եւ լիաթոք խնդուքով, իսկ Սիրունին իր մանկունակ ժպիտով բարեխառնեցին մթնոլորտը։ Քանի մը վայրկեան եւս՝ եւ հրաժեշտ առինք, նոր հանդիպումներու խոստումով։

Անկէ ետք անցան տարիներ նոյն մեծ ընտանիքին համար։ Նոյն երդիկին տակ, միեւնոյն գաղափարներով թրծուած, կ'ունենայինք յաճախակի հանդիպումներ, մենք սերտելու, կազմուելու եւ Թուխսի վիճակին մէջ, մինչդեռ անոնք արդէն թեւաւորուած՝ Թռիչքի մէջ։

Շաւարշ անոնցմէ էր։ Բայց շուտով մեկնեցաւ Կարին՝ «Յառաջ»ը վարելու։

***

Երբ աղէտը ընդհանուր գահավիժումով մեր դուռներէն ներս խուժեց, շատերուն պէս ես ալ դասալիք եղայ։ Մեր գաղտնի տեղափոխութիւններու ժամանակ, արդէն իրարմէ տեղեկութիւն ունէինք, թէ ով աքսորուած էր եւ ով պահուած։ Այս վերջիններուն մէջ կը յիշուէր նաեւ Շաւարշին անունը։

Բնականաբար շատերուս մտածումը եղաւ Թուրքիայէն հեռանալ եւ ապաստանիլ Պուլկարիա։ Այդ առաքելութեամբ ունէինք ընկերներ եւ մանաւանդ ընկերուհիներ, որոնց միջոցով տեղեկացանք պուլկար Քավազին արդէն ստեղծած գոյութիւն ունեցած գաղտնի կազմակերպութեան մասին, որ քանի մը յաջող փախուստներ ալ գլուխ հանած էր արդէն։

Այդ անունը, Թրքութեան իբրեւ ուխտեալ թշնամի ճանչցուած, մեզի վստահութիւն կը ներշնչէր։

1916ին Փետրուար ամսոյն սկիզբները օր մը հայրենակից երիտասարդի մը առաջնորդութեամբ Պուլկարին ներկայացայ՝ իր տանը մէջ։ Հոն հանդիպեցանք վանեցի ընկերոջ մը եւ իմացանք թէ Շաւարշ յառաջիկայ ցանկին մէջ արձանագրուած էր։ Տպաւորութիւնս ան եղաւ որ Շաւարշին անունը տրուեցաւ աւելի մեզի վստահութիւն ներշնչելու համար։ Ի բնէ կասկածոտ ըլլալուս, նկատեցի որ խօսակցիս պատասխանները յստակ չէին։ Նայուածքը խուսափուկ եւ միտքը ընդհանրապէս ցրուած էր, կամ մտազբաղ վիճակ մը ունէր։ Կասկածներս քիչ մը աւելի հիմնաւորուեցան, երբ քանի մը հարցումներուս տուաւ անորոշ եւ տարտամ պատասխաններ, — չըսելու կը զարնէր։

Բաժնուելէ ետք, ընկերոջս յայտնեցի կասկածներս, մինչդեռ ան աւելի քան լաւատես էր, որովհետեւ կարգ մը ընկերներ սահմանը անցած էին եւ իրենց ստորագրութեամբ նամակներ կային։

Այս պայմաններուն մէջ Շաւարշին արձանագրութիւնը ինծի զարմանալի թուեցաւ։ Եւ խորհեցայ որ կամ լուրը սխալ էր կամ Շաւարշ ծովը ինկած՝ օձին պլլուած էր իբրեւ փրկութեան լաստ։

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԲԱԲԵՐԴԵԱՆ

(Շար.)

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

●

ԵՐԵՒԱՆԻ Ալ. Սպենդիարեան օփերայի շէնքին մէջ բեմադրուած է երիտասարդ երգահան Էտկար Յովհաննիսեանի «Մարմար» պալէն՝ ըստ Յովհ. Ղուկասեանի համանուն հէքեաթին :

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ մէջ բացուած է կերպարուեստներու ցուցահանդէս մը, ուր ներկայացուած են չորս հարիւրէն աւելի ուշադրութեան արժանի գործեր: Ցուցադրուած են իւղաներկ ու ջրաներկ նկարներ, ասեղնագործ աշխատութիւններ, քանդակներ քարի եւ փայտի վրայ, եւն.:

ԱՇՆԱԿ գիւղին մէջ կազմուած է Սասունի պարերու խումբ մը՝ բաղկացած 36 երիտասարդ երկսեռ պարողներէ: Մասնաւորաբար լաւ կը կատարեն «Եար խուշտա», «Մարտական պար», «Մայրօքէ», «Բեզարէ», «Գորանի», «Նարէ» պարերը: Երիտասարդները այս պարերը սորված են ծերունի Սասունցիներէն :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ նկարիչներու առաջին համագումարին առթիւ Մոսկուայի մէջ բացուած է ցուցահանդէս մը, որուն մէջ ցուցադրուած են նաեւ Մ. Սարեանի, Կոջոյեանի, Գ. Գիւրջեանի, Ե. Սավայեանի, Ա. Յարութիւնեանի եւ այլ հայ արուեստագէտներու գործերը :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Գրողներու Միութիւնը կազմած է երիտասարդ գրողներու յանձնաժողով մը, որուն կազմին մէջ կը մտնեն Վ. Մնացականեան (նախագահ), Գ. Էմին, Բ. Յովսէփեան, Վ. Կարենց եւ Լ. Միրիջանեան (քարտուղար): Երիտասարդ գրողներու յանձնաժողովը կապ պիտի պահէ Երեւանի համալսարանի, Մանկավարժական դպրոցի եւ պատանեկան գրական խմբակներուն հետ՝ օգնելու եւ ուղղութիւն տալու համար այս վերջիններու գրական աշխատանքներուն:

ՀԱՅ ՆԿԱՐՉՈՒՀԻՆԵՐՈՒ եւ կին արձանագործներու ցուցահանդէս մը բացուած է Հայաստանի մէջ: 40 արուեստագիտուհիներ ներկայացուցած են 120ի մօտ աշխատութիւններ: Մասնաւոր ուշադրութեան արժանացած են քանդակագործ Այծեմնիկ Ուրարտուի «Մ. Սարեանի դիմաքանդակը», «Աղբիւրից վերադարձող աղջիկը», Երեւանի գեղարուեստական ինստիտուտի աւագ ուսուցչուհի Ար. Նալբանդեանի «Գարուն»ը, «Ինքնանկար»ը, ինչպէս նաեւ Գոհարինէ Ֆէրմանեանի, Քնարիկ Վարդանեանի, Սեդա Սուքիասեանի, Վարդիթեր Կարապետեանի, Էդդա Աբրահամեանի, Լիդա Խանամիրեանի գործերը:

թեան, որովհետեւ չէր դասաւորուած. բայց 1950 – 51էն ի վեր աւարտած է դասաւորումը եւ նիւթերը դրուած՝ հանրութեան տրամադրութեան տակ :
(Քաղուած՝ «Ս. Հայաստան»էն):

ԺԸՆԵՒԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

●

Մարտ 23ին, Ժընեւի հայ գաղութը կազմակերպած էր իր տարեկան հաւաքոյթը: Սրահը պզտիկ կուգար պարփակելու համար գաղութին բոլոր Հայերը :

Երեկոյթը փայլուն յաջողութիւն մը եղաւ շնորհիւ գաղութին վարչութեան եւ իր ժրաջան նախագահին՝ Պ. Փիլիպպոսեանի ջանքերուն :

Սրահը զարդարուած էր բազմատեսակ ծաղիկներով. իսկ պիւֆէն կը յորդէր Ժընեւի հայ տիկիններու կողմէ պատրաստուած հայկական կերակուրներով :

Վարչութեան նախագահը իր բացման խօսքին մէջ շեշտեց կազմակերպուած հայ գաղութի մը կարեւորութիւնը: Գաղութը ծրագիրներ ունի, որոնց կարգին եկեղեցիի մը շինութիւնը: Այս ծրագրին յաջողութեան համար եղան կարեւոր նուիրատուութիւններ :

Գեղարուեստական բաժինն ալ ճոխ էր: Լիոնէն մասնաւորաբար հրաւիրուած էր երգիչ Պ. Գէորգ Մամասեան, որ ներկաները յուզեց Կոմիտասի, Սայաթ Նովայի երգերով:

Երեկոյթը շարունակուեցաւ մինչեւ ուշ գիշեր՝ Պ. Զաքարեանի եւրոպական նուագախումբին առաջնորդութեամբ :

Ա. ՄՈՒՇԵԱՆ

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑԷՆ

●

Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց Միութեան Ավինեոնի մասնաճիւղի հովանաւորութեամբ, գաղութիս մէջ բացուեցաւ հայերէնի գիշերային ձրի դասընթացք մը՝ մանուկներու եւ մանաւանդ գեռահաս երիտասարդութեան համար :

Մուրատ Ուսումնասիրացի այս ձեռնարկը Ավինեոնի հայութեան մէջ մեծ ոգեւորութիւն ստեղծեց :

Բացման թուականը որոշուած էր Յունուար մէկին բայց անակնկալ դժուարութիւններու պատճառաւ տեղի ունեցաւ միայն Մարտ եօթին, Թադէոս Մատոսեանի տրամադրած սենեակին մէջ 15 աշակերտներու ներկայութեան: Դասաւանդութեան հոգը ստանձնած էր Պ. Միքայէլ Սեթեան :

Մուրատ Ուսումնասիրացը, ինչպէս նաեւ գաղութս պարտք կը զգան հրապարակաւ շնորհակալութիւն յայտնել այս երկու անձնուէր Հայերուն :

Ավինեոնի մէջ հայ դպրոցի մը բացման երազը իրականութիւն դարձած է այսօր շնորհիւ Մուրատ Ուսումնասիրացի ջանքերուն եւ հայրենակիցներու համեբաշխ աշխատանքին:

Արդ, կոչ կ՚ուղղենք ցարդ մեկուսի մնացած ազգակիցներու գալ հաւաքուիլ այս փոքր ուսումնասիրացին շուրջը, որուն յարատեւութիւնը մեր համախումբ գործունէութենէն միայն կախում ունի :

Ն. ՇԻՐԻՆԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԻՐԱՆԻ շահը իր իսկ ձեռքով «Հումայուն» շքանշանը կախած է Թեհրանահայ երիտասարդ «Թէնիսմէն» Գ. Աֆտանդիլեանի կուրծքէն :

ԼՈՍ ԱՆՃԵԼԸՍԻ մէջ մեծ շուքով տօնուած է քաղաքին «Հայ Ռատիօ Ժամ»ի հիմնադրութեան 15ամեակը: Գոյացած հասոյթը պիտի յատկացուի յայտագիրներու ճոխացման :

ՊՈԼՍՈՅ մէջ Խայեան Սանուց Միութեան նախաձեռնութեամբ կազմակերպուած է երաժշտահանդէս մը՝ ի պատիւ երաժիշտ եւ խմբավար Էտկար Մանասի :

ԳՈՔԻՆԱՅԻ մէջ (Յունաստան) Զուիցերիացի Հայասէրներու Ընկերակցութեան նախաձեռնութեամբ բացուած է Հայկական Ծերանոց մը: Բացման պաշտօնական հանդիսութիւնը տեղի ունեցած է Մարտ 12ին՝ ի ներկայութեան զուիցերիական դեսպանին ու յոյն պաշտօնական անձնաւորութեանց :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ զօրավար Հէյսթինկզ, պետական եւ զինուորական բազմաթիւ անձնաւորութեանց ներկայութեան, Ծորճ Մարտիկեանի նուիրած է ամերիկեան մետաքսահիւս դրօշակ մը, որ կը տրուի միայն ամերիկեան բանակի զօրավարներուն: Զօր. Հէյսթինկզ յայտնած է թէ ինք Ծորճ Մարտիկեանը կը նկատէ մեծ հայրենասէր մը:

ՄԱՐՏԻՆԻ Ս. Գէորգ եկեղեցին, որ երկար տարիներէ ի վեր փակ կը մնար, տեղւոյն Հայերուն ջանքերով եւ նիւթական հատուցմամբ կրկին փոխանցուած է հայ համայնքին, որ բաղկացած է յիսուն ընտանիքներէ: Եկեղեցին մեծ նորոգութեանց կը կարօտի: Այս առթիւ Մարտինահայերը դիմած են Պոլիս՝ նիւթական անհրաժեշտ օժանդակութիւն ստանալու համար :

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Համազգայինի Փալանճեան ճեմարանին մէջ, Տրջ. Միութեան նախաձեռնութեամբ յարգանքի հաւաքոյթ մը տեղի ունեցած է նուիրուած բազմավաստակ եւ անխոնջ ուսուցիչ Գառնիկ Գիւզալեանի ուսուցչական գործունէութեան քսանեւհինգամեակին: Խօսք առած են ճեմարանի շրջանաւարտներէն Գ. Բանեան (ինքն ալ ուսուցիչ), Յ. Գեղարդ, Գ. Շահինեան: Ճեմարանի տնօրէն Ս. Վրացեան ներկայացուցած է Գ. Գիւզալեանը որպէս տիպար մտաւորական, աշխատանքի եւ գրքի նուիրեալ, հայ պատմագիտութեան մէջ իր տեղն ունեցող պատմաբան : Համազգայինի Պէյրութի մասնաճիւղին կողմէ խօսք առած է Տիկին Լ. Տէր Մելքոնեան՝ գրուատելով Գ. Գիւզալեանի տարիներու նուիրումը, ապա Համազգայինի կողմէ ոսկի ժամացոյց մը նուիրած է անոր: Ճեմարանի շրջանաւարտները ներկայացուցած են նաեւ գեղարուեստական ճոխ յայտագիր մը: Ամէնէն վերջը խօսք առած է Գ. Գիւզալեան, որ յուզումէն դողացող ձայնով յայտնած է թէ իր կեանքին միակ հաճոյքը եղած են ուսուցչութիւնը, պատմութիւնն ու պրպտումները : Շատ մը շրջանաւարտներ իրենց ուսուցչին տուած են նուէրներ՝ առ ի երախտագիտութիւն: Այս առթիւ կ՚ուզենք յիշեցնել թէ Պ. Գ. Գիւզալեան Հայոց եւ Ընդհ. պատմութեան դասախօս է ճեմարանի մէջ եւ ունի բազմաթիւ հրատարակութիւններ՝ Հայոց պատմութեան մասին :

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ Հ. Մ. Ը. Մ.ը կազմակերպած է սկաուտական բանակում մը, որ տեւած է 25 օր: Եօթանասունի չափ սկաուտներ անմոռանալի օրեր անցուցած են: Բանակումին վերջին օրը կազմակերպուած է նաեւ փակման հանդէս մը՝ կաթողիկոսական Պատուիրակ Սիոն Արք. Մանուկեանի նախագահութեամբ :

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ԱՆԴԱՍՏԱՆ» գրականութեան եւ արուեստի, թիւ 6 – 7, ճոխ բովանդակութեամբ, 210 էջ, խմբագիր՝ Բիւզանդ Թօփալեան: Գրութիւններ ունին՝ Մ. Աթմաճեան, Ահարոն, Ե. Այվազեան, Ե. Դարեան, Բ. Թօփալեան, Ն. Թօփալեան, Մաքս Ժաքոպ, Անտրէ Ժիտ, Ա. Խանէտանեան, Լիտիա Կարին, Յ. Կոստանդեան, Գ. Ճիզմէճեան, Ե. Մարտիկեան, Վ. Մելիքեան, Ղ. Մելոյեան, Իսկուհի Մինաս, Յ. Տէր Յակոբեան, Շ. Նարդունի, Վ. Շուշանեան, Զ. Որբունի, Հայկ Պէրպէրեան, Շ. Ռ. Պէրպէրեան, Բ. Պոտոսեան, Ա. Պետրոսեան, Ա. Սավօ, Ն. Սարաֆեան, Եղ. Սիմքէշեան, Ա. Սոմմըրֆելտ, Փօլ Վալերի, Փիէր Տէսթէֆէն, Կ. Փօլատեան, Քազանցաքիս, Վահէ Քաչա, Գ. Քերէսթէճեան, Յ. Օշական :

Գեղարուեստական ընտիր հատոր մը ճոխացուած գունաւոր արտադրումներով՝ Ժ. Ճերանեան, Բ. Թօփալեան, Ս. Մանդիկեան, Շարթ, Գ. Շիլթեան, Բ. Պոտոսեան, Մ. Սարեան, Ղ. Փոլատ, Մ. Քէպապճեան, Հայկ. Մանրանկարներ :

Գին՝ 1200 Ֆրանք, Տպ. Արաքս :
Imp. ARAXES, 46, Rue Richer Paris-9e

ՀԱՅՐԵՆԻՔ ԱՄՍԱԳԻՐ, թիւ 3, Մարտ 1957, Պոսթոն:

ԱԿՕՍ, ամսագիր գրականութեան եւ արուեստի, թիւ 2, Փետրուար 1957: Պէյրութ :

ԲԺԻՇԿ, բժշկական եւ առողջապահական ամսաթերթ, Բ. տարի, թիւ 9, մարտ 1957, Պէյրութ :

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ԸՆՏԱՆԻՔ, դպրոցական ամսաթերթ, թիւ 3, Մարտ, 1957, Վենետիկ :

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (12)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Գ.

●

ՄՈԳԱԿԱՆ ՀԱՅԵԼԻ

Ամէն աչք պշուցեալ այս երկու անձանց կը նայէին. կինը՝ գերբնական էակ մըն էր, իսկ ամէն մէկ բառը մէկ սլաք էին որ կը վիրաւորէին խեղճ լեռնցին, իսկ ամէն մէկ խօսքերը մէկ մէկ լախտ էին փշրելու համար այդ կորովի մարդուն հէն վէրքերով լի սրտին բեկորներ, այդ թշուառ մարդը որ կը կարծէր թէ էլ վէրքերը գոցուած էին սրտին մէջ, վասնզի սրտի վէրքերէն վերջ մարմինը սպիացեր էր պատերազմներու մէջ, այդ մարդը որ շատ ցաւոց տարեր էր տոկալով համբերութեամբ առանց իր մռնչման ձայնը լսեցնելու, հիմա հոգւոյն խորերէն կը հառաչէր եւ պաղ քրտինք կը թափէր. մարմինը արձան էր եղած եւ ոտքերը իրր թէ բեւեռեալ էին գետնին :

Այդ առաջին եւ հրաբորբոք սիրոյն իշատակը որ ինք մարած կը կարծէր, վասնզի դանդաղ եւ դառն արկածներ անցեր էին վրայէն, հիմա իբրեւ օտար շնչէ մոխիրները փչուած՝ փայլուն կրակ մը կ՚արծարծէր: Կ՚ուզէր գոչել եւ հարցնել եւ իմանալ թէ ինչ էր կամ ինչ վերջալուր ունենար իւր սրտին Աստուածուհին, բայց իր ձայնը իրեն չէր հնազանդեր, եւ բերանը չէր կրող բանալ, վասնզի պապանձեր էր: Բայց քրմուհին որ այդ խեղճ սրտին գաղտնիքը կը կարդար եւ կը տեսնէր նորա վիճակը, ձայնեց դարձեալ.

«Դու կ՚ուզես իմանալ թէ ինչ կը խորհի եւ ինչ կը մտածէ նա, որ բնութիւնը քեզի համար էր ստեղծել եւ մարդկային օրինաց անգթութիւնը քեզմէ բաժնեց. անհոգ եղիր, կուգայ տարին, կուգայ օրը, եւ թերեւս շատ հեռու էլ չէ, որ դարձեալ մօտէն զինք պիտի տեսնես, դարձեալ արցունքներովդ իւր ոտքերը պիտի լուանաս... Բայց պէտք է մինչեւ այն ժամը աշխատիս, պէտք է ցոյց տաս, օրինակ լինիս հայ թշուառ աշխարհի թէ ժողովուրդը ողորմելի, արհամարհելի էակ մը չէ, թէ իւր արիւնը ունի այն ամէն առաքինութիւն որով կը պարծին նոքա որ իրենց հարց անուան վրայ կը գոռոզանան եւ շատ անգամ զուրկ են նոյն առաքինութենէն... գնա, ասպարէզն ընդարձակ է, դալիք պատուհասը ռռոկալի է, զօրացիր, վասնզի հեռի չէ օրը որ վահանները պիտի ջախջախին, նիզակները կոտրտին, սուրերը փշրին, գնա, ժողովրդեան զինուոր, երկնային զօրութիւնք քեզի օգնական թող լինին»:

Եւ ահա բուրմանց ամպ մը պատեց դարձեալ եռոտանին, լոյսերը ամէնքը մէկէն խաւարեցան, եւ Յովնան բեկեալ, խորտակեալ եւ վերջին խօսքերէն սակաւ ինչ կենդանացեալ՝ թանձրացած խաւարին մէջ կը խարխափէր, երբ օգնական ձեռք մը զգաց թէ իւր ձեռքէն բռնեց :

— Եկ, Յովնան, հետեւէ ինձ, ըսաւ ծանօթ ձայնը :

Եւ սկսան քայլել այդ մթութեան մէջ եւ միեւնոյն կերպով ինչպէսառաջ մտել էին: Ծեր քրմապետն էր որ կ՚առաջնորդէր մինչեւ, վերջապէս, հասան այն քարայրին բերանը, լուսնի լուսոյն տեղ արեւու լոյսը ամէն բան կը լուսաւորէր :

— Գնա, որդեակ Յովնան, երկնային զօրութիւնք քեզի օգնական լինին, ըսաւ ծերը, եւ քարայրը մթութեան մէջ թաղուեցաւ: Իսկ Յովնան քիչ մը տեղ անդդայ քայլելէն վերջ, արթնցաւ եւ ճանչեց թէ Աշտիշատի աւերակներէն էր շրջապատեալ: Ան ատեն իմացաւ թէ հայկական կրօնքը 550 տարի վերջը, անհետ եղած երկրի վրայէն, դեռ գետնի տակ կ՚ապրէր յանծանօթս :

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԱՐԾՐՈՒՆԻ ԻՇԽԱՆ ՄԸ

Թողունք Յովնան իւր խոր մտածութեանց մէջ, Աշտիշատայ աւերակաց վրայ, Մեծին Սահակայ գերեզմանին մօտ, որ խորհրդածէ իւր բախտին եւ իւր հայրենեաց վրայ եւ ջանայ ուղղութիւն մը տալու իւր բռնելու ընթացքին, դառնանք այդ Գուրգէն իշխանին որ տեսանք եւ որ երեւելի դիւցազն մըն է այդ ժամանակի պատմութեան մէ ջեւ որ զարմանալին է՝ գրեթէ անծանօթ մնացած :

Գուրգէն՝ Արծրունի էր հօր կողմանէ, Մամիկոնեան՝ մօր կողմանէ. բախտը զինքն այդ երկու ազնուատոհմ ընտանեաց զաւակ ընելով եւ ամէն անձնական բարեմասնութեամբ զարդարելով՝ այնպիսի վիճակի մը մէջ դրած էր, որ չուզեց, մանաւանդ թէ չկրցաւ պատասխանել Յովնանու ծանր ամբաստանութեանց ընդդէմ նախարարական սերնդին: Եւ բաւական հեռանալէն վերջ նաեւ Մշոյ քաղաքէն, միտքը միշտ ժողովրդական մարդուն բառերուն վրայ կը շրջէր եւ իբրեւ թէ նորա վերջին խօսքերուն արձագանգը դեռ իւր ականջին կը հնչէին :

«Այդ մարդը հասարակ մարդ մը չէ, եւ ինք իրաւունք ունի դանդատելու մեզմէ... բայց միթէ մենք չունի՞նք իրաւունք դանդատելու, ով է իշխան կամ ցեղի մարդ որ սրոյ հարուածի մը, դաւաճանութեան մը, որոգայթի մը, յափշտակութեան մը ենթակայ եղած չլինի իւր համանման սերնդակից ազատէն: Միթէ իմ հայրս բռնի մահուամբ չի գրաւեցա՞ւ իւր առհմակից Արծրունիներէն եւ իմ ժառանդութիւնս ամբողջ նոյն ձեռք չանցա՞ւ :

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

նաւոր անկումով: Արդարեւ, 1938էն ի վեր, անգլիական դրամը 70 առ հարիւր անկում կրած է: Իսկ երկու միլիոն բան-ուորներ աշխատավարձերու յաւելում կը պահանջեն: Եթէ կառավարութիւնը անգլիացւոց եւ հինգ առ հարիւր յաւելումի շուրջ համաձայնութիւն գոյանայ, գործադուլները վերջ կը գտնեն թէեւ, սակայն անգլիական ոսկին մեծ վտանգի կ'ենթարկուի: Աշխատավարձերու յաւելման հետեւանքով ապրանքներու գիները կը բարձրանան, կարելի չըլլար գիներու հաւասարակշռութիւնը պահել, դրամը կ'արժէքազրկուի եւ անգլիական տնտեսութիւնը լուրջ վտանգի կ'ենթարկուի:

Աշխատաւորական կուսակցութեան պարագլուխը, Կէյթսքէլ, բուռն բառերով քննադատեց Մաքմիլլընի քաղաքականութիւնը բոլոր մարզերուն վրայ: Վարչապետը, որ համեմատաբար այնքան ալ մեծ փորձառութիւն չունի, շատ դժուարին կացութեան մը մատնուած է. ոչ միայն աշխատաւորականները, այլ նաեւ պահպանողականներու մէկ կարեւոր թեւը բուռն կերպով կը քննադատեն իր ներքին եւ արտաքին քաղաքականութիւնը:

Օտար դիտողներու կարծիքն այն է, որ այս շաբթուան ընթացքին պիտի վճռուի Մաքմիլլընի ճակատագիրը որպէս պետական դէմք: Իսկ Անգլիացիները թերահաւատ են վարչապետին յաղթանակին մասին. երբ Իտընի նման փորձառու քաղաքագէտ մը ձախողեցաւ, արդեօք Մաքմիլլըն պիտի կարենա՞յ փրկել կացութիւնը:

× Եթէ այս շաբթուան ընթացքին Անգլիոյ երկու միլիոն բանթողները գոհացում չստանան, շաբթուան վերջը իրենց թիւը պիտի բարձրանայ երեք միլիոնի:

× Մակարիոս արք. որոշած է Լոնտոն մեկնիլ եւ տեղւոյն վրայ պաշտպանել Կիպրացիներու պահանջները: Որոշած է նոյնիսկ Կիպրոսի հարցը ներկայացնել Ատլանտեան Կազմակերպութեան քննութեան:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբին:

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16էն մինչեւ 23, Ազգային Տան մէջ (32 ռիւ տը Թրէվիզ):

Գեղարուեստական բաժին:

Խօսք կ'առնէ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը:

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբ. Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Շուտով լոյս կը տեսնէ ՀԱՅ - ԲՈՅԺի 181 – 182րդ թիւը (Յունուար – Փետրուար), մօտ 60 էջ: Բովանդակութիւնը ճոխ եւ այլազան:

ՀԱՅ - ԲՈՅԺի բաժանորդներէն կը խնդրուի փակել հին հաշիւները: Նոր թիւերը պիտի ղրկուին միայն հաւատարիմ բաժանորդներուն:

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, արտասահման 1.200 ֆրանք: Դիմել Շ. Նարդունի, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ, (աւելցնել՝ խմբագրութիւն Յառաջ)ի:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Սէմէրճեան, Բաբարիկեան, Ալեմեան, Մալեմէզեան, Միլիտոսեան, ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք գրաւոր, անձամբ եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին, ի մասնաւորի Զարսանճագի Հայրենակցական Միութեան Պոմոնի եւ Լիոնի մասնաճիւղերուն, իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծհօր, քեռայրին՝

ՍԵԴՐԱԿ ՍԷՄԷՐՃԵԱՆԻ

(Զարսանճագի Բերդակ գիւղէն) դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՏԷՍԻՆ.— Վասպուրականի Ապրիլեան հերոսամարտի 42րդ տարեդարձը կը տօնուի Մայիս 4ին, շաբաթ երեկոյեան, նախաձեռնութեամբ Վասպ. Երիտ. Միութեան:

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻՆ ԱՌԹԻՒ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 4ին: Սալ տէ Ֆէթի մէջ

Բարձր հովանաւորութեամբ Պ. ՄՈՐԻՍ ՓԻՔԻ (Ներքին գործոց նախարար)

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչին, Նոր Սերունդի:

Ներկայ պիտի ըլլան երեք յարանուանութեանց ներկայացուցիչները:

Կը նախագահէ՝ ՏԻԿԻՆ ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Կը խօսի Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ (Մարսէյլէն)

Խօսք կ'առնեն Տրոմի ընկերվարականներու եւ Հայ Ազգային Միութեան ներկայացուցիչները:

Կոմիտէի կողմէ կը խօսի ԸՆԿԵՐ ՔԻՐԷՃԵԱՆ

Կը մասնակցին Պ. Պ. ընկեր Աշոտ Առաքէլեան, Զօխախլեան, փոքրիկն Աւենեան եւ Նոր Սերունդի Սաները եւ Սանուհիները:

«ՄԱՅԻՍ 28»Ը ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Կը տօնուի Յունիս 1ին, շաբաթ գիշեր ժամը 9էն մինչեւ լոյս:

Զ. Քաղաքապետարանի հանդիսասրահին մէջ, Փլաս Սէն Սիւլփիս:

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Մշակոյթի Տան յանձնախումբին: Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

ՃՈԽ ՅԱՅՏԱԳԻՐ:

Գեղարուեստական ընտիր բաժին:

Պիւֆէ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԾՆՈՒՆԴ.— Ա.— Պ. Սեդրաք Սէմէրճեանի թաղման առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Տէր եւ Տիկին Խորէն Այվազեան՝ նուիրած են Կապ. Խաչին եւ եկեղեցւոյ հազարական ֆրանք:

Բ.— Նուիրատու Պ. Յարութիւն Արջուեան՝ պիտի ըլլայ Յարութիւն Արդուեան:

Պոմոնի Թաղ. խորհուրդ

ՇԱՒԻԼԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Շաւիլի եկեղեց. շինութեան յանձնախումբը շնորհակալութեամբ ստացած է Այրի տիկին Յակոբ Փափազեանէ հինգ հազար ֆրանք, Արա Զիրպաշեանէ երկու հազար, Զատիկ Գոչեանէ հազար ֆր.:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ փոխադարձ Օգն. Միութեան

Ապրիլ 8, երկուշաբթի գիշեր ժամը ճիշդ 8.45ին

Théatre Paul Faralicq

21 Rue Yves-Toudic. Paris 10ème

Métro : République

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱԻԵՏԻՍ ՄԻՍԻՐԵԱՆ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ – ՂԵԿԱՎԱՐ

Jeune Théatre Franco-Arménien de Parisի

Կը ներկայացուի Մաքս Տրեքի

« ՏԱՍՆԸԵՕԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԸ »

Դրամ երեք արար

Բեմադրութեամբ Աւետիս Միսիրեանի

«ՁԱՓԻ ՎՐԱՅ ՇԻՆՈՒԱԾ ԱՄՈՒՍԻՆԸ»

Բեմադրութիւն Հանրի Ճանիկի

Մաքսիմ Օերիւ եւ Կի Տապզաք

(Կատակերգութիւն մէկ արար)

Հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով այս երկու ներկայացումներուն իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն (այբենական կարգով):

Մատըլէն Էֆիզեան, Մարի Լօքսիւգեան, Հայկուհի Խտշեան, Աւետիս Միսիրեան, Տրդատ Նշանեան, Ալիս Փափազեան:

Տոմսերը՝ 200, 300 եւ 500 ֆրանք: Կը ծախուին սրահին մուտքը եւ անդամներուն մօտ:

ԼԻՏԻԱ ԿԱՐԻՆԻ

ՌԵՍԻԹԱԼԸ ՄԱՅԻՍ 23ԻՆ

ԷՔՈԼ ՆՈՐՄԱԼ ՏԸ ՄԻՒԶԻՔ

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԱՆԿԷՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

Ապրիլ 7ին կիրակի ժամը 16ին:

Քաղաքապետարանին սրահը

Փարիզի Հայ Թատրոնը կը ներկայացնէ

ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ

Կատակերգութիւն երեք արար, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ, սիրուած դերասաններու կազմով մը՝ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, Ն. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ, Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ժ. ԳԻԶԻՐԵԱՆ, ՏԻԿ. Ք. ԱԶՆԱՒՈՐԵԱՆ, ՕՐ. ՇՈՒՇԱՆԻԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ, ՕՐ. ՆՈՅԵՄԻ ՇԱՀԻՆԵԱՆ եւ ՀԵՂԻՆԱԿԸ:

Երգ՝ Օր. Աստղիկ Քէօսէեան եւ Պ. Մկրտիչ Պօղոսեան:

Պար՝ Օր. Թերեզա Քէօշկէրեան:

Մատչելի պիւֆէ:

Կառ. տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն մեկնող շոգեկառքեր՝ ժամը 15ին եւ 16.17ին:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅԵՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՄԱԹԻԱՑԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ մինչեւ կէս գիշեր:

Սէրքըլ Միլիթէրի շքեղ սրահներուն մէջ (Փլաս Սէն Թ'Օկիւսթէն):

Գեղարուեստական հաճելի անակնկալներ: Աթրաքսիոն Փրօ-Արմենիա խումբին կողմէ:

Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ:

Պարերը մեծ նուագախումբով:

ՃՈԽ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՊԻՒՖԷ:

Սեղաններու համար հեռաձայնել՝

PRO 41-40 et TRU 09-67

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պարտիզակցի Հուլթ Մարտիկեան (Քուքիկենց Մարտիկեան) կը փնտռէ իր հօրեղբայրը՝ Կարապետ Մարտիկեան, հօր անունը՝ Գրիգոր, մօր անունը՝ Մաքրուհի, կը բնակէին Հէլվաճեան մետաքսի գործարանին մօտը: Կը կարծուի որ Յունաստանէն անցած է Արժանթին: Տեղեկացնել «Յառաջ»ի միջոցով: Ջերմապէս կը խնդրուի «Արմենիա»էն՝ արտատպել:

ՎՐԻՊԱԿ.— Ապրիլ 2ի թիւին մէջ Կ. Մեհեանի յօդուածին մէջ 2րդ սիւնակին 3րդ պարբերութեան Բ. տողը եղած էր գրուած տառ առ տառ, պէտք է ըլլայ՝ «գրուած դար առ դար»:

Imp. ARAXES 46, rue Richer-Paris(9e)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին (17 բիւ Պլէօ):

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. Ուս. «Ռուբէն» Միութեան ժողովը այս չորեքշաբթի, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանին հետեւեալ խումբերը.— Զաւարեան ենթկ. այս շաբաթ, ժամը 9ին: Դրօ խումբը այս շաբաթ, ժամը 9ին: Քրիստափոր ենթկ. 8 Ապրիլ, կիրակի, կէսօրէն վերջ ժամը 3.30ին: Վարանդեան խումբ, 8 Ապրիլ, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին:

Սոյն ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները:

Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները: Կարեւոր օրակարգ:

ՊՕՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուս. Միութեան անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը չորսին Իսիի Խրիմեան վարժարանին մէջ: Կը խնդրուի անդամներէն եւ համակիրներէն անխտիր ներկայ գտնուիլ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԾՊՏԵԱԼ ՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգն. Մարմնի, Կիրակի, 7 Ապրիլ ժամը 15ին: Ժամը 16.30ին տօղանցք: Գեղարուեստական բաժին, երգ, արտասանութիւն:

Ճոխ պիւֆէ:

Ապրիլէ նոթին բոլորդ ձեր մանուկներուն հետ՝ Սէրքլը Միլիթէր, Փլաս Սէն Թ'Օկիւսթէն, հաճելի օր մը անցնելու համար:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին, Սալ Քատէյի մէջ: Կը խօսի համլսարանական ուսանող Պ. Լեւոն Մոմճեան: Նիւթը՝ «Եգիպտահայ գաղութը սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը»: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻՆ.— Ենթապայ Ժորժ Սուքարեան կը փնտռէ իր ծնողքը կամ ազգականները, հօրը անունը Եղիազար, մօրը՝ Արաքսի Պաղտասարեան:

Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի գրել «Յառաջ»ին:

ՅԱՌԱՋ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731

C. C. P. Paris 15069-82

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 4 ԱՊՐԻԼ

JEUDI 4 AVRIL 1957

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7849 33ème ANNEE

Directrice : Arpik MISSAKIAN

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3660

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԵՐՔՈՒՄԸ ՉԻ ԲԱՒԵՐ

●

Անհանդարտ վիճակը կը շարունակուի դեռ Մերձաւոր Արեւելքի հայկական գաղութներուն մէջ։

Լիբանանի, Սուրիոյ, Եգիպտոսի եւ Պոլսոյ թերթերը կը շարունակեն զբաղիլ Կիլիկիոյ կաթողիկոս Զարեհ Ա.ի ընտրութեան հարցով, որ կրօնական - եկեղեցականէ աւելի քաղաքական խնդիր դարձած է :

Լիբանանի կառավարութիւնը ճանճրացած անուղղայ փոքրամասնութեան մը յարուցած արուեստական եւ դիտումնաւոր աղմուկէն՝ գրաքննութիւն հաստատած է այն յօդուածներուն վրայ, որոնք կը վերաբերին Անթիլիասի եւ հերձուածող միաբաններուն։ Այս վերջինները Պէյթ - Մերի ապաստանած են եւ կը յանկնին «անկախ համայնք» ստեղծել՝ յուերժացնելու համար պառակտումը :

Երեք պետութիւններ՝ Սուրիա, Լիբանան եւ Կիպրոս, որոնց երկիրներուն վրայ կը տարածուի Անթիլիասի կաթողիկոսութեան հոգեւոր իշխանութիւնը, ընտրութեան վաղորդայնին իսկ պաշտօնապէս ճանչցան Զարեհ Ա.ը իբրեւ օրինաւոր կաթողիկոս եւ համապատասխան հրահանգներ ղրկեցին պատկան պաշտօնատուններուն :

Հակառակ պետական վաւերացման եւ ի հեճուկս ազատ քուէարկութեամբ ժողովուրդէն ընտրուած պատգամաւորներու ջախջախիչ մեծամասնութեան կամքին՝ կարգ մը ամբոխավարներ չեն դադրած պայքար մղելէ, առանց մտածելու ո՛րքան (?) րենց այդ անխելք ընթացքով ազգը դէպի անդունդ կը տանին :

Ռամկավար ու Հնչակեան կուսակցութիւնները իրենց թերթերով հրապարակը կ'աղմկեն եւ միտքերը կը գրգռեն աւելի քան մէկ տարիէ ի վեր, հաղարումէկ աղտոտ միջոցներու կը դիմեն, «մարտական» կիներ ու աղջիկներ «ռազմաղաշտ» կը ղրկեն, լուն ուղտի կը վերածեն, գաւաթ մը ջուրի մէջ փոթորիկ կը յարուցանեն :

Ու այս բոլորէն տուժողը կ'ըլլայ տեղւոյն հայութիւնը եւ Հայաստանեայց Առաքելական եկեղեցին, որ կը վարկաբեկուի յաչս տեղական իշխանութեանց ու հայ եւ օտար յարանուանութեանց :

Ցորդորներ եւ զգաստութեան հրաւէրներ ոչ մէկ օգուտ ունեցան այս խելակորոյս ամբոխավարները ուղիղ ճամբան առաջնորդելու համար : Հրապարակային սաստեր, հեղինակաւոր եւ պաշտօնական անձնաւորութեանց կողմէ տրուած բարեկամական խրատներ մնացին «ձայն բարբառոյ յանապատի» :

Իվերջոյ կառավարութիւնը ստիպուեցաւ սանձ դնել «ազատ համայնքային»ներու ապերասանութեան՝ գրաքննութիւն հաստատելով : Կը յուսանք, որ ամբոխավար թերթերը այսուհետեւ պիտի չկրնան գրգռել «անկախ եկեղեցի» եւ «հակաթոռ կաթողիկոսութիւն» հաստատել ուզողները : Պիտի չկրնան անպատիժ կերպով իւղ լեցնել կրակին վրայ :

Պղտոր ջուրի մէջ ձուկ որսալը արհեստ ըրած մարդիկ այլեւս պիտի չկրնան որոմ ցանել ազգին երկու հատուածներուն միջեւ եւ խորացնել բացուած վէրքը :

Էջմիածինն ալ դժբախտաբար իր երկդիմի կեցուածքով առաջին օրէն պաշտպան դարձաւ հերձուածող փոքրամասնութեան եւ կը շարունակէ քաջալերել պառակտումը : Իր պաշտօնաթերթի վերջին թիւին (Նոյ. - դեկտ.) մէջ հրատարակուած խմբագրականը ոչ միայն կը խեղաթիւրէ մէկ տարի առաջուան պատմական դէպքերը, այլ ըստ կամս կը մեկնաբանէ մեր եկեղեցական - նուիրապետական օրէնքներն ու սրբազան աւանդութիւնները :

Պոլսոյ պատրիարք Գարեգին արք. կը հերքէ՝ «բուն աղբիւրէն առնելով» թերթի մը այն հաւաստումը՝ թէ Էջմիածնի գերագոյն խորհուրդը կարեւոր գումար մը տրամադրած է Խադ արք.ի Սուրիոյ մէջ հակաթոռ կաթողիկոսութիւն մը հիմնելու համար :

Այս հերքումը բաւական չէ խաղաղութիւն հաստատելու համար Լիբանան — Սուրիոյ մեր հայաշատ գաղութներուն մէջ :

Գարեգին պատրիարքէն կը սպասենք, որ իբրեւ ամէնէն երէց բարձրաստիճան եկեղեցականը, իր հեղինակութիւնը ի գործ դնելով խօսք հասկցնէ ըմբոստ տարրերուն՝ «ի պայծառութիւն եւ ի խաղաղութիւն» Հայաստանեայց եկեղեցւոյ :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՏԸԼԸՍ Կ'ՈՒԶԷ ԲԱՐԵՓՈԽԵԼ «ՆԱՍՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ»

●

Մ. Նահանգներու Արտաքին նախարարը մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին կարգ մը յայտարարութիւններ ըրաւ «Նասրի ծրագրին» մասին։ Ցայտնեց ի միջի այլոց, որ եգիպտական ծրագիրը «որոշ բարեկարգութիւն ի յայտ կը բերէ», բայց «լաւ կերպով խմբագրուած չէ»: Ցոյս յայտնեց որ կարելի պիտի ըլլայ իրար հետ հաշտեցնել եգիպտական պահանջներն ու ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին «վեց սկզբունքները»: Տըլըս կը խոստովանի որ Նասրի վրայ ճնշում բանեցնելու որեւէ միջոց չունի, հետեւաբար հարցին լուծումը ստիպուած է ձգել Նասրի բարեացակամութեան։ Ցամենայն դէպս առաջարկեց կարգ մը «աննշան» փոփոխութիւններ մտցնել եգիպտական ծրագրին մէջ, որոնք իրականութեան մէջ բաւական մեծ կարեւորութիւն կը ներկայացնեն։ Տըլըսի ամէնէն կարեւոր յայտարարութիւնն այն է, որ բոլոր նաւերը — մէջն ըլլալով նաեւ իսրայէլեան նաւերը — իրաւունք ունին ջրանցքէն անցնելու։

Քանի մը լրագրողներ հարց տուին թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ Մ. Նահանգներու դիրքը եթէ Եգիպտոս մերժէ որեւէ զիջում կատարել այս ուղղութեամբ։ Տըլըս պատասխանեց թէ կանխահաս է խօսիլ ի հարկին Եգիպտոսի դէմ ձեռք առնուելիք միջոցներուն մասին։ Ցայտարարեց նաեւ, որ աւելի ընդարձակ բացատրութիւններ չի կրնար տալ այնքան ատեն որ Եգիպտոսի հետ բանակցութիւնները վերջացած չեն :

× Եգիպտոսի Արտաքին Նախարարը երեքշաբթի օր իր մօտ հրաւիրեց ամերիկեան դեսպանն ու անոր յանձնեց եգիպտական պատասխանը, որ ցարդ գաղտնի կը պահուի :

× Երեքշաբթի օր գերմանական, սպանական, իտալական, պուլկարական եւ յունական եօթը նաւեր առանց միջադէպի անցան Սուէզի ջրանցքէն :

× Չորեքշաբթի օր անգլիական նաւ մըն ալ պիտի անցնէր ջրանցքէն :

× Ազգաժողովին իսրայէլեան պատուիրակը, Էպան, Համըրշոլտի հետ ունեցած տեսակցութենէն վերջ յայտարարեց որ Իսրայէլի դիրքը կախում պիտի ունենայ Եգիպտոսէն եւ իսրայէլեան նաւերու ազատ անցքէն :

× Սուէզի ջրանցքին միջազգային ընկերութեան ընդհ. տնօրէնը, Պ. Ժորժ Բիքօ յայտարարեց որ Եգիպտոս իրաւունք չունի անցքի տուրքեր գանձելու :

× Ծրագիր կայ, որ Միջազգային Դրամատունը 75 միլիոն տոլարի յատկացում մը ընէ Իսրայէլի :

× Ըստ «Նիւ Եորք Հերալտ»ի, Եգիպտոս, Համըրշոլտի միջոցաւ դիմում կատարած է Համաշխարհային դրամատան՝ կարեւոր փոխառութեան մը համար, որ պիտի գործածուի Սուէզի ջրանցքին երկայնքին նաւթուղի մը շինելու գործին :

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

●

ԱՑՍՔԱ՞Ն ՄԻԱՅՆ

Ուշադրութեամբ կարդացի «Փարիզի եկեղեցիին կրթական կեդրոնական յանձնաժողովին» վերջին նիստին ատենագրութիւնը: Պարզ էր պատկերը, վեց թաղային դասընթացքներ ամբողջութեամբ կամ մասամբ ենթակայ են եկեղեցւոյ վարչութեան, մասնաւորաբար իրենց պիւտճէն հաւասարակշռելու մտահոգութեամբ :

Այդ վեցէն երեքին մէջ ուսանող տղոց թիւն էր 164, միւս երեքինը ի զուր փնտռեցի: Համաձ եզրակացութիւնս այն եղաւ որ հազիւ 18 - 20 աշակերտ ունին անոնցմէ իւրաքանչիւրը :

Կ'ենթադրեմ որ գոնէ կրթական յանձնաժողովը իր հակակշռին տակ եղած դասընթացքներուն համար ունի միօրինակ ծրագիր եւ դասագիրքերու ընտրութիւն, եւ մօտէն կը հսկէ իւրաքանչիւր ուսուցչի տարած աշխատանքին, եւ տուած արդիւնքին վրայ :

Որքան ալ պարծենանք մեր հայերէնի դասընթացքներով չենք կրնար ինքզինքնիս խաբել, կարկտան միջոցներ են բոլորը նոր սերունդին հայեցի դաստիարակութեան համար, երբ ծնողքները իրենք զրեթէ անտարբեր են իրենց զաւակները հայ մեծցնելու համար :

«Օգուտ չունին» անցուկ դրամ մըն է բոլորին բերնին մէջ: «Քանի մը տարի վերջը ըլլալիքը նոյն բանն է» կը մտածեն շատեր, եթէ ամչնան իսկ բարձրաձայն կրկնելու :

Եթէ ընդունինք իսկ որ համաճարակ հիւանդութեան մը դէմ պայքարիլը շատ անգամ մարդկային ուժէն վեր է, դարմանել ձեռքերնիս ծալլած չենք նստիր եւ սպասեր մահուան, անզօր համակերպութեամբ: Այդ կուին է որ պիտի մղենք այլասերման դէմ, տուներէն ներս, թէ տուներէն դուրս: Պէտք է բազմապատկենք դասընթացքներու թիւը եւ մանաւանդ տղոց քանակը, որպէսզի, յաջորդ տեղեկագիրները աւետեն 6ի տեղ 16 դասընթացք 200ի տեղ առ նուազն 500 աշակերտ :

ՆՈՃԻ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ

●

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

1.700.000 անգլիացի փանթոլներ հինգշաբթի առաւօտ վերսկսան աշխատանքի՝ մինչ միւս կողմէ բանակցութիւնները կը շարունակուին համաձայնութեան եզր մը գտնելու համար։ Նաւաշինարաններու բանուորներուն գործադուլը կը շարունակուէր երեք շաբաթէ ի վեր, մինչ մեքենական ճարտարուեստի բանուորները 11 օր դադրեցուցին իրենց աշխատանքները :

Բանուորներու աշխատանքի վերադարձը չի նշանակեր թէ թնճուկը լուծուած է. սոսկ պարզապէս «զինադադար» մըն է. եթէ բանակցութիւնները ձախողին, 3 միլիոն բանուորներ ընդհ. գործադուլի պիտի դիմեն :

Աշխատանքը վերսկսելու որոշումը տրուեցաւ բանուորական ընդհ. ժողովի մը մէջ. 710.000 հոգի թեր քուէարկեցին, իսկ 449.000 հոգի՝ դէմ։

Հարցին քննութիւնը այժմ յանձնուած է քննիչ յանձնախումբ - ատեանի մը։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻՆ ՆԵՐՔԻՆ ԾԱԼՔԵՐԸ

Վերջերս Սերժ եւ Մերի Պրոմպերժէ գիրք մը հրատարակած էին՝ Եգիպտոսի արշաւանքին մասին, որուն մէջ կարգ մը մանրամասնութիւններ կուտային արշաւանքին ներքին եւ դիւանագիտական ծալքերուն մասին։ Ֆրանսայի Արտաքին Նախարարութիւնը մասնաւոր զեկոյցով մը կը յայտնէ թէ Պրոմպերժէ եղբայրներու «դիւանագիտական յայտնութիւնները» բոլորովին երեւակայական հիմք ունին. կ'աւելցուի նաեւ որ Արտաքին նախարարութիւնը որեւէ տեղեկութիւն չէ հաղորդած գրքին հեղինակներուն եւ անընդունելի կը գտնէ որ «անպատասխանատու եւ անտեղեակ լրագրողներ վտանգեն անգլեւ-ֆրանսական բարեկամութիւնն ու իսրայէլեան շահերը»:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Նախարարաց Խորհուրդը իր երէկուան նիստին մէջ քննեց Միջին Արեւելքի կացութիւնը, տուրքերու բարեփոխման մասին Ելմտական Նախարարին մէկ զեկոյցն ու զօրավարներ Պոլար-տիէրի եւ Ֆօրի պարագաները :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ մէջ ներքին ծանր տագնապ մը սկսաւ. կ'ըսուի թէ վարչապետը իր հրաժարականը ներկայացուց։ Հիւսէյն թագաւոր պահանջած էր որ ձախակողմեան հակումներ ունեցող Նախարարները հեռացուին կառավարութենէն :

Ս. ԱՋԵՐԸ ԳՏՆՈՒԵՑԱՆ

●

ԵՂԻՇԷ ԱՐՔ. ՁԱՆՈՆՔ ՑԱՆՁՆԵՑ ԽՈՐԷՆ ԱՐՔ.Ի

Պէյրութի վերջին թղթաբերէն («Ազդակ», «Այգ» Մարտ 30 եւ 31) կ'իմանանք թէ անցեալ շաբթու անակնկալօրէն Պէյրութէն Ամման մեկնած է Լիբանանի Հայոց առաջնորդ Խորէն Արք. եւ Եղիշէ Արք.ի ձեռքէն ստացած է Ս. Գ. Լուսաւորչի Աջը եւ սրբազան մասունքները : Ինչպէս գրած էինք ժամանակին, Փետրուար, 1956ին, Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին ընտրութենէն քանի մը օր առաջ կաթողիկոսարանէն գողցուած էին այս մասունքները եւ ցարդ անոնց հետքը գտնուած չէր :

Կիլիկիոյ կաթողիկոսարանը տակաւին մանրամասնութիւն չի տար այս մասին եւ կը սպասէ Խորէն Արք.ի վերադարձին լըրացուցիչ տեղեկութիւններ տալու համար :

Խորէն Արք. Պէյրութ վերադարձած պիտի ըլլար կիրակի մարտ 31ին, եւ օդակայանը զինքը դիմաւորելու պիտի երթային Զարեհ Կաթողիկոս, եպիսկոպոսները, միաբան հայրերը եւ հաւատացեալ ժողովուրդը :

Մանրամասնութիւններ՝ մեր վաղուան թիւով :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Հայ Մշակոյթի Տան Մարսիլիոյ Ցանձնախումբին կողմէ հանգանակուած գումար 11.500

(Ցանկը առանձին)

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Մարսիլիոյ մասնաճիւղերուն կողմէ՝ ձեռամբ Տիկին Հ. Շալճեանի 25.000

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆԻ վարչապետը երէկ պիտի հրաժարէր իր պաշտօնէն։ Շատեր կը կարծեն թէ հրաժարման պատճառը 3 ամերիկացի պաշտօնատարներու սպաննութիւնն է. սակայն ուրիշներ ալ կը պնդեն թէ Շահը ընդհանրապէս դժգոհ էր դահլիճին թոյլ քաղաքականութենէն :

ՉԻԼԻԻ մէջ հակակառավարական ցոյցեր տեղի ունեցան, որոնք շուտով վերածուեցան ներքին փոքրիկ յեղափոխութեան : Տակաւին մանրամասնութիւններ չկան դէպքերուն մասին :

ՎԱՐՁԱՊԵՏ ԱՏԸՆԱՈՒԷՐ Թեհրանէն վերադարձին Պոլիս հանդիպեցաւ, ուր

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԿՐԹԱԿԱՆ – ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

Ա. ՍԻՄՈՆ ԱՂԱՊԱԼԵԱՆ

Վերջացող տարուան ընթացքին հայ ուսուցչութիւնը երկու արժանաւոր դէմքեր կորսնցուց: Երկու վաստակաւոր ուսուցիչներ, որոնք Կարնոյ Սանասարեան Վարժարանի կրթական մշակներուն կը պատկանէին: Այդ երկու դէմքերն էին, Սիմոն Աղապալեան եւ Լեւոն Գարագաշեան: Երկուքն ալ Կարնեցի :

Մեր կեանքին պայմաններն այնպէս դասաւորուած են, որ առօրեայ վերիվայրումներուն մէջ կրթական ու գրական դէմքերու մասին իսկ մոռացութեան կը տրուի :

Քանի մը էջերով պիտի փորձեմ ներկայացնել այս երկու մշակները: Առաջինին եղած եմ պաշտօնակից Սանասարեան Հաստատութեան մէջ եւ որուն աշակերտած եմ նաեւ վեց տարի: Երկրորդը եղած է դպրոցակից ընկեր մը :

Հեռաւոր Քալիֆորնիոյ մէջ իր մահկանացուն կը կնքէր վաստակաւոր ուսուցիչ Սիմոն Աղապալեան: Ծնած էր 11 Փետր. 1874ին: Նախնական կրթութիւնը Կարնոյ Արծէնեան վարժարանին մէջ առնելէ ետք, կը մտնէ Սանասարեան երկրորդական վարժարանը, եւ խնամեայ շրջանը կը բոլորէ 1892ին, երբ 18 տարեկան երիտասարդ էր, ուսուցչ. ասպարէզը կ'ընտրէ եւ երկու տարի նոյն հաստատութեան մէջ կը պաշտօնավարէ: Իբրեւ ընդունակ մէկը, վարժարանը զինքը գերմանական համալսարան մը կը ղրկէ: Հինգ . տարուան շրջան մը բոլորելէ ետք, 1900ին Սանասարեան վարժարան կը վերադառնայ, ընկեր ունենալով համալսարանական Գէորգ Ծիլէրճեանը: Պոլսոյ Խնամակալութեան որոշումով, կրկին Եւրոպա կը մեկնի, այս անգամ Վիէննա, հետեւելու համար հանքաբանութեան, երկրաբանութեան, մանկավարժութեան եւ տարրաբանութեան: Ատեն մըն ալ Լայփցիկի ձեռական աշխատութեանց յատուկ ուսուցչանոցի դասընթացքին կը հետեւի:

Սանասարեանի մէջ իր մասնագիտական ճիւղերը աւանդելով մէկտեղ, Արհեստանոցի կահագործութեան բաժնին արհեստապետի պաշտօնն ալ կը վարէ :

Առաջին ընդհանուր պատերազմը զինադադարէն ետք, Կիլիկեան շրջանին մէջ, մասնաւորաբար Ատանա, կարեւոր պաշտօններ կը վարէ շնորհիւ գերմաներէն լեզուին :

Սանասարեանի բոլոր սաները անմոռանալի յիշատակներ ունին, թէ՛ իբրեւ ուսուցիչ, թէ՛ ընկերական մարդ, եւ թէ լայն աշխարհահայեացք ունեցող անհատականութիւն : Աշակերտները անոր դէմքին վրայ դժգոհութեան որ եւ է նշան չտեսան, հակառակ անոր որ լուրջ պատճառներ գոյութիւն ունէին զինքը յոռետես դարձնելու: Լաւատես էր բառին կատարեալ իմաստով :

Տարիներ վերջ իբրեւ պաշտօնակից նոյն հաստատութեան մէջ, աւելի մտերմական կապով կապուեցան իրեն: Կեանքին կը նայէր փիլիսոփայի մը պէս: Կը սիրէր ընկերական հանդիպումները եւ ժպիտն անպակաս էր իր դէմքին վրայ :

Իր ջերմ փափաքն էր, որ իր աշակերտները կեանքին համար պատրաստուին եւ ոչ թէ վկայական, անպէտ մարդիկ դառնան :

Իր անձին կապուած քանի մը չահեկան յուշեր եւս ունիմ, որոնք՝ հակառակ երեսուն տարիներ անցած ըլլալուն, այսօր ալ կը պահեն իրենց այժմէականութիւնը: Չեմ մոռցած մանաւանդ իր մէկ շատ յըստակ արտայայտութիւնը — Տի Ումվէրթունգ Ալլըր Վէրթէ, այսինքն՝ բոլոր արժէքներուն անարժէքութիւնը, քանի որ առաջին ընդհանուր պատերազմը ամէն բան վերիվայր կը շրջէր :

1927 Մայիսի մէջ չաբաթ օր մըն էր : Սանասարեան Միութեան ընդհանուր ժողովին կը մասնակցէր նաեւ Սիմոն Աղապալեան: Օրակարգին վրայ կար Միութեան գործունէութեան ծրագիրը : Պատճառներ կային ատենի մը համար յետաձգել Սանասարեան Վարժարանի վերաբացման համար տեղի ունենալիք աշխատանքները : Կային երիտասարդներ, որոնք կը պնդէին թէ ինչո՞ւ կարելի չէ օրինակ Փարիզի հայաշատ մէկ արուարձանին մէջ Սանասարեան անունով մանկապարտէզ մը բանալ, մեր ունեցած նիւթական կարելիութիւններու սահմանին մէջ :

Սիմոն Աղապալեան լուռ կը սպասէր, երբ վերջապէս նախագահ Պ. Գ. Արուլեանէն ձայն խնդրեց եւ խօսեցաւ հետեւեալը .—

«Ոչ ոք կրնայ տարակոյսի ենթարկել իմ հայրենասիրութիւնս ու ազգասիրութիւնս: Սակայն երբ կ'առաջարկուի հոս Սանասարեան կամ ուրիշ անունով մանկապարտէզ մը բանալ, կը գտնեմ անգործնական, եթէ ոչ անկարելի: Հինէն ի վեր սխալ դաստիարակութիւն մը տուած ենք մեր նոր սերունդներուն: Հոս ալ նոյն սխալ մեթոտին կ'ուզենք հետեւիլ: Քանի որ օտար երկրի մը մէջ կը գտնուինք, պէտք է այս միջավայրի պայմաններուն հետեւինք ու յարմարինք անոր: Մեր երկսեռ երիտասարդներէն պէտք է պահանջենք, որ անոնք ամէն բանէ առաջ իրենց կեանքը ապահովեն, ու ասիկա կարելի է միայն անով որ անոնք կատարելապէս տիրանան ֆրանսերէնին, ու ձեռք բերեն նաեւ մէկ մէկ արհեստ: Քանի որ մեր հայրենիքէն հեռու ենք, ստիպուած ենք մեր ապրած միջավայրին օրէնքներուն հետեւիլ: Կաղ ու կիսատ արհեստներով, գիտութիւնով ու լեզուով պիտի չկրնանք մրցումի մտնել ժամանակաշրջանի մը մէջ, ուր մրցակցութիւնը ամէնէն սուր հանգամանքները կ'առնէ: Այս բոլորը ըսելով, դէմ չեմ անշուշտ մեր գոյութեան ու ազգային գիտակցութեան պահպանման: Բայց ամէնէն առաջ մեր ֆիզիքական գոյութեան հարցը կայ»:

Ժողովէն դուրս ելանք ու շարունակեցինք մեր խօսակցութիւնը: Սիմոն Աղապալեան իր ուսուցչական շրջանին մեզի շատ անգամ գործնականութեան քարոզներ տուած ու լաւատեսութիւն յանձնարարած էր: Հակառակ որ քիմիաբանութեան ու բնագիտութեան ուսուցիչ էր, քմծիծաղով կը բացատրէր շատ անգամ տարրաբանութեան խրթին տարազները :

Բայց այդ օրը իր սրտին վրայի բեռը կը թօթափէր: Ընդհանուր պատերազմը բոլոր արժէքներուն անարժէքութիւնը կը հաստատէր: Ու այս ճշմարտութիւնը կը պաշտպանէր իր անձին իսկ օրինակով :

Իր սրտին վրայ ծանրացող բեռն այն էր որ հակառակ համալսարանական պատրաստութիւն եւ երկար տարիներու ուսուցչական փորձառութիւն ունենալուն, չէր կրցած Հայրենիքի համալսարանին կամ միջնակարգ վարժարանի մը համար արժեցնել իր գիտցածը եւ օգտակար դառնալ: Ստիպուած էր Փարիզի մէջ հայրենակցի մը կօշիկի գործարանին մէջ իբրեւ բանուոր աշխատիլ, նախապէս ժամով եւ յետոյ չարաթականով :

Իր լաւատեսութիւնը ամէնէն ծանր հարուածը կը կրէր, երբ իր ամէնէն փոքրիկ աղջիկը, հազիւ 12 տարեկան, առողջ, կայտառ եւ ընդունակ դպրոցական մը, աչքերուն առջեւ քանի մը օրուան մէջ կը շիջէր, զինքը անմխիթար ձգելով: Արդէն անմխիթար էր, որովհետեւ չափահաս զոյգ զաւակները (մէկ մանչ, մէկ աղջիկ) ի ծնէ խուլ ու համր էին, որոնց դարմանումին համար զոհողութիւն չէր խնայած: Բայց հաշտուեր էր այդ կսկիծին հետ ալ, անոնց սովրեցուցած ըլլալով մէկ մէկ արհեստ :

Հայերէնի մէջ եւս հմուտ, գրի առած էր մասնաւորաբար Կարնոյ մէջ գոյութիւն ունեցող, եւ Հայերուն կողմէ գործածուող բոլոր արհեստները: Այս յօդուածաշարքը լոյս տեսաւ Պօստոնի Հայրենիք օրաթերթին մէջ:

Այս քանի մը տողերով իր յիշատակը կ'ոգեկոչեմ, վերապրելով ուրախ ու տըխուր պահերու այս անմոռանալի յուշերը:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՄԵԾ ՊԱՏՄԱԲԱՆ ՄԸ

ՄՐ. ԱՐՆՈԼՏ ԹՈՅՆՊԻ

Անցեալները Պէյրութ ժամանեց անգլիացի աշխարհահռչակ պատմաբան Մր. Արնոլտ դասախօսութեանց շարք մը տալու համար Ամերիկեան Համալսարանին մէջ: Հազիւ քառորդ դար բոլորած, ծնած էր 1889ին, ծանօթ էր արդէն իր գործերով, պաշտօնական շրջանակներու մէջ : 1925էն ի վեր կը վարէ Միջազգային Գործերու Ուսումնասիրութեանց կաճառը, դասախօսելով միանգամայն երբեմն Օքսֆորտի եւ Լոնտոնի համալսարաններուն մէջ: Իր գլուխ գործոցն է Պատմական Ուսումնասիրութիւն մը, բազմահատոր հրատարակութիւն, թարգմանուած բազմաթիւ լեզուներու :

Մեզի համար հետաքրքրական է իր այցը, որովհետեւ հետաքրքրուած է հայ ժողովուրդով, Լորտ Պրայսի գործակիցը եղած է 1915ին, հրատարակած է բաւուար հատոր մը կոտորածներու մասին, դասաւորելով բոլոր վաւերագրերը, ուսումնական տիկնոջ հետ իտալերէնէ, ֆրանսերէնէ եւ գերմաներէնէ թարգմանելով բոլոր վաւերական թուղթերը, հայ ժողովուրդի պատմութեան մասին ալ յուշագիր յառաջաբանով ներկայացուցած է արտաքին նախարար Սըր Էտ. Կրէյի :

Հեղինակը կ'ընդունի որ շատ քիչերուն ծանօթ էին Հայաստանն ու Հայերը, թէեւ այս ժողովուրդը կը պատկանի հին քաղաքակրթութեան մը, եղած է յամառ յետապահ գունդը քրիստոնէութեան Արեւելքի մէջ, առաքելութեանց, ջարդերու, միջազգային հակամարտութեանց գործունէութեան դաշտը : «Այսօր Անգլիա եւ Հայերը կը պայքարին միեւնոյն նպատակին հասնելու համար: Համաձայնական պետութիւնները փոքրիկ ժողովուրդներու պաշտպանութիւնն ստանձնեցին: Հանդիսաւոր խոստումներ տրուեցան Պելճիքացիներուն եւ Սերպերուն, միեւնոյն խոստումն ըլլալու է Հայերու համար »:

Վաղեմի ժողովուրդ մըն է հայ ժողովուրդը, որուն այսօրուան անդամները կը տարբերին իրարմէ դիմագծով, մարմնական կազմով: Առաջին անգամ այս ժողովուրդին մասին կը խօսուի Ասորեստանի տարեգրութեանց մէջ, երբ Հայկական բարձրավանդակը կը կոչուէր Նայիրի երկիր: Քրիստոսէ ինը դար առաջ երկրին փոքրիկ գաւառակները ձուլուեցան Ուրարտու թագաւորութեան մէջ, որ երկու դար պայքարեցաւ Ասորեստանի դէմ եւ թողուց ազգային պատմութիւն մը: Վանի բեւեռագիր արձանագրութիւնները յայտնեցին այդ ժողովուրդին պատմութիւնը : Լեզուն ոչ սեմական է, ոչ ալ հնդեւրոպական, ոչ մէկ առնչութիւն ունի աւելի արեւմուտք գտնուող Հիթիթներու բարբառին հետ: Կարելի է ենթադրել որ այս լեզուն խօսողները բնիկներ էին հաւանաբար արեւնակից Կովկասի կողմը բնակող Սեւ Ծովու մերձակայ, Ճորոխի ակերուն մօտ գտնուող դրացիներուն: Հայ լեզուն ունի հնդեւրոպական տարրեր, բայց ունի նաեւ բազմաթիւ տարրեր որոնք հնդեւրոպական չեն, բայց Ուրարտուի լեզուն ալ չէ: Բնիկ ժողովուրդ մը չի ջնջուիր ամբողջապէս, լեզու մըն ալ հիմնապէս չի կորսուիր: Սակայն հաւանական է որ Ուրարտական պաշտօնական լեզուին մօտ կար հայ լեզուն: Կապադովկիոյ, Լիւդիոյ լեզուները տեղի տուին յունարէնի : Հայերէնը կրցաւ դիմադրել յունական թափանցումին, որովհետեւ եկեղեցիի լեզուն դարձաւ : Եկեղեցի եւ լեզու փոխադարձ օժանդակութեամբ ամբացուցին ազգային գիտակցութիւնը, եկեղեցիին ազգային յատկանիշը շատ աւելի ուժեղ կերպով շեշտուեցաւ, երբ բաժնուեցաւ Քրիստոնէութեան գլխաւոր Մարմինին վարդապետութենէն:

Եկեղեցիին այս ազգայնացումն է որ նպաստեց ամէնէն աւելի Հայերու ազգ մը կազմելուն եւ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ ամբողջական ազդակ մը դառնալուն: Քրիստոնէութիւնը կապեց երկիրը Արեւմուտքի հետ այնքան սերտօրէն որքան բեւեռագիր արձանագրութիւններով կապուած էր Միջագետքի քաղաքակրթու -

ՅՈՒՇԵՐՈՒՍ ՀԵՏ

Ա.

Երկար չտեւեց, կասկածներս իրականացած էին եւ ես հրաշքով փրկուած : Շաւարշ ոստիկանական ցանցին մէջ ինկած էր, նոյնիսկ քարափին վրայ :

Ուրիշ պայմաններու տակ՝ Ապրիլին ես ալ ձերբակալուեցայ, կեղծ ինքնութեան թուղթերով, զորս ստուգելու համար ոստիկանութիւնը դիս կ'առաջնորդէր բանտէ բանտ :

Վերջին կայանս եղաւ Քըմը Սիասիի բանտը, ուր՝ պատերուն վրայ կարդացի Հայերէն տառերով գրուած մեր բոլոր մտաւորականներուն անունները :

Շաբաթ առաւօտ մըն էր, քանի չափ բանտարկեալներ մենք դուրս հանուեցանք քննութեան համար Սկիւտար ղըրկուելու:

Ձեւակերպութեանց ժամանակ, երբ կը սպասէինք դաւիթին մէջ, ուր կային բազմաթիւ ուրիշ մարդիկ, քովի սենեակներէն մէկէն, յանկարծ ահաւոր ուժգին ձայն մը լսուեցաւ, որ արիւնս երակներուս մէջ սառեցուց :

Քանի մը վայրկեանը անգամ մը, մէջ ընդ մէջ ներսի ձայնը կը լսուէր, նոյն սաստկութեամբ, նոյն սրտամորմոք կսկիծով, բայց կարծէք մարդկային ձայն չէր, ոչ հեծկլտուք, ոչ աղաղակ, չկար բառ մը որակելու համար զայն: Սիրտս կը ճըմլուէր եւ ինքզինքս կը դնէի անոր վիճակին մէջ, առանց գիտնալու անոր ինքնութիւնը: Մեղմէ էր անշուշտ, բայց ո՞վ, կարելիութիւն չկար հասկնալու: Շաւարշին մասին չխորհեցայ, որովհետեւ դեռ դուրսը՝ անոր մասին շատ մը հակասական լուրեր կային:

Ցանկարծ ուշադրութիւնս գրաւեց խօսակցութիւն մը բանտապահին եւ ոստիկան Սամիի միջեւ, որ մեզի Սկիւտար փոխադրելու պաշտօնով առաջնորդ նշանակուած էր:

Այս վերջինին հարցումին, ցոյց տալով ձայնին ուղղութիւնը . — «Նէ օլույոր»— ի՞նչ կը կատարուի:

Գազանը, ակռաները բոբիկի պէս կճրտելով, պատասխանեց. Շաւարշ անունով անհաւատի մը դասը կուտան :

Պիւթիւն կէչէլեր կեավուրուն աղզընտան պիր լաֆ ալամատըք: (Ամբողջ գիշերներ անհաւատին բերանէն բառ մը չկրցանք կորզել):

Ինծի համար այլեւս գաղտնիք չէր կալանաւորին անձը :

Ուրեմն պարզ դիպուածով մը Շաւարշին այդ օրուան չարչարանքներուն ներկայ կ'ըլլայի, բաժնուած պատով մը Քըմը Սիասիի նկուղներուն մէջ: Չարչարանքը շարունակուեցաւ մինչեւ մեր թուղթերու ձեւակերպութեանց լրանալը :

Նոյն օրը երեկոյին՝ կամուրջին վրայ՝ Սամիին ձեռքէն ես ալ կը փախչէի եւ կ'ապաստանէի մեր ընկերներէն՝ Յովհաննէս Զէօկիւրեանի տունը «Թինէլ»ին վերեւը :

Շ. Միսաքեանի կախաղանէն ու բանտէն ազատիլը հրաշք մը եղաւ, ինքն ալ դարձաւ հրաշք մարդը: Անկէ ետքը կատարած աշխատանքը եւս, իր կարգին, զոր կրցաւ տանիլ դրեթէ քառասուն տարի, ինծի իրաւունք կուտայ այս բացատրութիւնով որակելու զայն :

1918ին, երբ վերադարձայ Պոլիս, իր շուրջը հաւաքած նոր ուժերով, նոր «Ճակատամարտ»ը կը վարէր արդէն վերապրողներուն հետ միասնաբար, ճակատամարտ մը զոր պիտի շարունակէր մոլեգին նոյն հաւատքով :

Առաջին իսկ հանդիպումիս՝ գտայ զինքը նոյն պողպատեայ դիմագիծով, բայց այս անգամ աւելի հասուն մարդ էր դարձած, գիտակ իր առաքելութեան: «Արծիւ» գրատան սաւառնումը չունէր, երիտասարդական թռիչքին յաջորդած էր, գլուխը տաքն ու պաղը տեսած խորհող իմացական մարդը: Այնպէս որ երբ շուրջի պարապը տեսաւ, չընկրկեցաւ պատասխանատուութեանը առջեւ, որ վիճակուած էր իրեն: Հայկական հարցը մտած էր նոր ուղի մը: Մեր պատուիրակութիւնը կը գործէր Փարիզի մէջ տենդագին: Անոր հակազդելու համար՝ Թուրքերը իրենց գերագոյն ճիգերը կը թափէին Պոլիս թէ այլուր :

« Ճակատամարտ » օրը օրին տեղեակ կազմակերպուած դաւադրութեանց, չէր վարաներ քննադատելէ համաձայնական Թրքամոլ քաղաքականութիւնը եւ բազմիցս թերթը փակուեցաւ :

Կը յիշեմ անգամ մը «Թեք մակարդակ» խորագրով խմբագրական մը, ուր Շաւարշ դառնութեամբ կը քննադատէր Պոլսոյ մարզպաններէն մէկուն թրքասէր քաղաքականութիւնը: Թերթը շաբաթ մը փակ մնաց :

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԲԱԲԵՐԴԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

թեան: Մերձաւոր Արեւելքի ժողովուրդները սեփական ազգային կեանք ունեցան, որ եւրոպական էր կրօնով եւ մշակոյթով, չկրցան սակայն ձերբազատուիլ բռնակալութեան եւ անիշխանութեան արգելքներէն :

Մարի նախապէս տիրեցին այս երկրին 585ին, յետոյ Պարսիկներ: Առաջին անգամ Դարեհի արձանագրութեան մէջ կը տեսնուի Արմինիա բառը, Յոյները պիտի առնեն զայն պաշտօնական անունէն եւ պիտի մնայ Արմենիա անունը օտարներուն համար: Պարսիկներու կողմէ կատարուած քաղաքական բաժանումները արգելք եղան ազգային հոլովոյթին: Տիգրանէն առաջ Հայաստան կը պատկանէր ամբողջապէս Արեւելքի, Տիգրան թօթափեց կապերը եւ Հայաստանը կապեց Արեւմուտքին հետ: Հռոմայեցի եւ Պարթեւ շարունակական պայքար մղեցին Հայաստանի վրայ իրենց քաղաքական ազդեցութիւնը պահելու համար: Հայաստան երկու հազար տարի պիտի տարուբերէր Մերձաւոր Արեւելքի անորոշ յորձանքին մէջ :

387ին Բիւզանդիոն եւ Տիզբոն համաձայնեցան բաժնելու Հայաստանը, վերջինը իրեն վերապահեց առիւծի բաժինը: Սասանեան պետութիւնը ջանաց զրադաշտականութեան բերելու Հայերը, բայց չյաջողեցաւ: Հակառակ քաղաքական անկումին Հայերը հաւատարիմ մնացին իրենց ազգային եկեղեցին եւ այսպէս ցոյց տուին իրենց մտաւորական հաւատարմութիւնը Արեւմուտքի հանդէպ :

Հայաստան դարեր մնաց իրանեան եւ արաբական տիրապետութեան տակ: Երբ Պաղտատ տկարացաւ երեք անկախ հարստութիւններ կազմուեցան հայ հողամասին վրայ. Բագրատունեան, Արծրունի, Մրուանեան : Չկրցաւ քաղաքական միութիւն մը ունենալ, գաւառային զերծրէն վեր բարձրանալ: Բագրատունիներ եւ Արծրունիներ թունդ հակառակորդներ էին ազգին ղեկավարութեան համար եւ խղճահարութիւն չունեցան մէկը միւսին դէմ հրաւիրելու մահմետականները իրենց շարունակական պայքարներուն մէջ: Որեւէ փորձ չկատարեցին հարաւը հաստատուած մահմետական օտար հարստութիւնը վտարելու: Հայաստան Միջին դարու ամբողջ տեւողութեան Տիգրան մը չունեցաւ:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՄԱՏՐԻՏԻ մէջ մեծ շուքով տօնուեցաւ 1936 - 39ի քաղաքացիական պատերազմներու մէջ Ֆրանքոյի տարած յաղթանակին տարեդարձը :

ՓԱՐԻԶԵԱՆ Վոլթէր հրապարակը այսուհետեւ պիտի կոչուի Լէօն Պլումի անունով: Այս առթիւ տեղի ունեցաւ մասնաւոր արարողութիւն մը. խօսք առաւ վարչապետ Կի Մոլէ եւ յայտնեց թէ Պլում եղած է «համաեւրոպական գաղափար»ին առաջնորդներէն մէկը :

«ԱՆԴԱՍՏԱՆ» ՊԱՐԲԵՐԱԿԱՆԻ

ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՆ

ԱՆԴԱՍՏԱՆ, (պարբերական գրականութեան եւ արուեստի) որ կը հրատարակուի ծանօթ բանաստեղծ Բիւզանդ Թօփալեանի խմբագրութեամբ, Մարտ 30ին, Ազգային Տան մէջ՝ ընտիր բազմութեան մը ներկայութեան տուաւ երաժշտական երեկոյ մը :

Այս պարբերականը, որ անցեալ Դեկտեմբերին իր շուրջը հաւաքած էր յայտնի գրողներ եւ մտաւորականներ, յարգելու համար յիշատակը Շահան Պէրպէրեանի, այս անգամ իր 6 - 7 թիւերուն հրատարակութեան առթիւ ստեղծեց ջերմ մթնոլորտ մը, ուր Զարեհ Մութաֆեանի բացման խօսքէն վերջ՝ Գեղամ Քէրէսթէճեան ներկայացուց Հայ Ֆոլքլորը եւ Սէնֆոնիք երաժշտութիւնը: Մասնաւորապէս ծանրացաւ Արամ Խաչատուրեանի, Ա. Բաբաջանեանի եւ Օհան Դուրեանի գործերուն վրայ: Իսկ Գրիգոր Մելիքեան, ձայնաւոր ժապաւէնով՝ նոյն երաժիշտներէն լսելի դարձուց մէկ մէկ կտոր: Ու նաեւ ներկայացուց Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին՝ արտասահման այցելութեան գունաւոր պատկերները :

Գնահատելով այս գեղեցիկ ձեռնարկը, կը կարծենք աւելորդ պիտի չըլլար, որ երկու խօսքով ներկայացնէինք նախ Բիւզանդ Թօփալեանը եւ յետոյ, «Անդաստան»ը :

Առանց երթալու դէպի մանկութիւն՝ յիշենք միայն իր մօտաւոր անցեալը, բանաստեղծ Բ. Թօփալեան երգեր է կեանքին դառնութիւններն ու քաղցրութիւնները : Խնայելով «Յառաջ»ի նեղ սիւնակներուն, պիտի գոհանանք միայն յիշել իր հրատարակած հատորներուն անունները :

Այգահանդէս (քերթուածներ, 1930), Արեւագալ (քերթուածներ, 1937), Հրախաղութիւն, (1949 - 52): Եւ հրատարակելի՝ Կայէնի որդին, (արձակ էջեր):

ԱՆԴԱՍՏԱՆ, որ իր շուրջը հաւաքեր է կարող գրիչներ, կոչուած է մեր գրական պարտէզին մէջ ակօս մը բանալու: Շատ դժուար առաքելութիւն մը: Նոյնիսկ կարելի է ըսել հերոսական, ներկայ պայմաններու մէջ՝ ուր ճրագով կը փնտռուին ընթերցողները :

Իր թիւերը, մէկը միւսէն աւելի ներկայանալի, լեցուն են շահեկան նիւթերով : Մանաւանդ վերջին 6 - 7 միացեալ հատորը :

Շնորհաւորելով Բ. Թօփալեանը իր այս յանդուգն քայլին մէջ՝ կը մաղթենք, որ իւրաքանչիւր թիւով մեզի տայ գեղեցիկ էջեր, համեմուած աղով ու պղպեղով: Եւ միաժամանակ կազմակերպէ յարգանքի երեկոներ, նուիրուած մեր գրչի եւ մտքի վաստակաւորներուն՝ որոնք հայրենիքի շահը իրենց կեանքէն վեր դասեցին :

ԱՆԴԱՍՏԱՆ պէտք է դառնայ ծաղկաստան, երփներանգ գոյներով՝ Հայրենի դրոշմը վրան :

ԾԱՏՈՒՐ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ՌՈՍՏՈՄԻ ԽՆՋՈՅՔԸ

●

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Պէլվիլի Ռոստոմ խումբը այս տարի եւս կազմակերպեց իր խնջոյքը՝ Լիլայի «Լա Քէս տ'էփառնյ»ի սրահին մէջ :

Նախ քան հանդէսին բացումը սրահը ամբողջութեամբ լեցուած էր: Նախագահը՝ հանդիսականները հրաւիրեց հանդէսը սկսիլ «Մշակ Բանուոր»ով, զոր երգուեցաւ բոլորին մասնակցութեամբ: Յետոյ խօսքը տուաւ ընկեր Աշոտ Իսահակեանին, «Թէեւ պատրաստուած չեմ, սակայն կ'ուզեմ քանի մը խօսք ըսել: Պէլվիլի Ռոստոմ խումբը կազմուած է 1927ին, ուրեմն ճիշդ երեսուն տարի է որ Ռոստոմականները կը շարունակեն վառ պահել Դաշնակցականի տոկունութիւնը. սեւ սեւ մազերով երիտասարդներ էին այն ժամանակ, իսկ հիմա ամէնուն մազերն ալ ճերմկած են: Հայ մայրեր, ձեր զաւակները հայկական ոգիով դաստիարակեցէք որպէսզի ապագային չզղջաք»:

Ընկեր Իսահակեանի ճառը խոր տպաւորութիւն գործեց ունկնդիրներուն վրայ :

Սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկեր Սահակ Յովհաննէսեան որ իր պարտականութիւնը տարաւ կատարեալ ձեռնհասութեամբ :

Սկսաւ գեղարուեստական բաժինը. Թառիստ Գարեգին եւ պարոն Գէորգ իր դափով, նուագեցին յեղափոխական երգեր, որոնց կը ձայնակցէին նաեւ ներկաները՝ մեծ խանդավառութեամբ :

Մէջ ընդ մէջ երգեցին ընկերներ՝ Սարգիս Էֆխանեան, Սահակ Յովհաննէսեան, արեւելքէն եկած երիտասարդ մը, Ստեփան Սարաֆեան, Տիկին Սէլթեկեան, Գէորգ, Տիկին Իսկուհի Պէռնար :

Արտասանեցին Օր. Շաքէ Յովհաննէսեան, Տիկին Արմենուհի Վարպետեան, ընկեր Երուանդ Գրիգորեան եւ Պ. Տողրուեան:

Պարեցին Տիկին Իսկուհի Պէռնարի երկու փոքրիկ աղջիկները հայկական տարազով եւ խլեցին խանդավառ ծափեր :

Ապա խօսք առաւ Տիկին Էլլէն Բիւզանդ, որ խրախուսիչ խօսքերով խանդավառեց ներկաները :

Մեր պնդումներուն վրայ, խումբ մը ներկաներ՝ Պ. Հայկակ Ծատուրեանի առաջնորդութեամբ պարեցին Տրապիզոնցիներու շուրջ պարը՝ խանդավառութիւնը հասցնելով իր գագաթնակէտին :

Խնջոյքին սպասարկութիւնը անթերի էր. Ռոստոմ խումբի վարիչ անդամները, իրենց տիկիններով գործի լծուած էին :

Հաւաքոյթը ամէն տեսակէտով յաջողութիւն մը եղաւ:

Կ. ԲԱԳՈՍԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԼՈՒՍԱՆՑՔԻՆ ՎՐԱՅ

ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ ԹԵՀՐԱՆԻ ՄԷՋ

●

Գերման դաշնակցային հանրապետութեան վարչապետը Ատընաուըր, այցելութիւն մը տալով Շահնշահ Փեհլէվիի, 400 միլիոն ֆրանքի չէք մը յանձնած է, յատկացնելու համար արհեստագիտական վարժարաններու զարգացման :

Շահնշահը, որուն թարգմանն եղած է Սօրեյա կայսրուհին (կէս մը գերմանական սերունդէ եւ Գերմանիա մեծցած), անկեղծօրէն արտայայտուած է Իրանի տնտեսական եւ ընկերային հարցերու նկատմամբ եւ յայտարարած է թէ անհրաժեշտութիւն մըն էր Ատընաուըրի այցելութիւնը եւ թէ Միացեալ Նահանգներու օժանդակութիւնները չեն բաւեր, օգնելու համար յետամնաց երկիրներու զարգացման :

Ատընաուըրի կ'ընկերանային իր որդին եւ դուստրը, ինչպէս նաեւ լրագրողներ եւ մասնագէտներ: Այս այցելութեան կապուած է գերմանական դրամագլուխին օժանդակութեամբ Թեհրանէն դէպի արեւելք Ղումի շրջանին քարիւղի հանքերու օգտագործման ծրագիր մը :

Արհեստներու Իրանի մէջ զարգացման համար Շահընշահի գովելի ջանքերը կը յիշեցնեն մեզի Առաքել Դաւրիժեցիի պատմածները ասկէ մօտ երեք հարիւրյիսուն տարի առաջուան անցքերէն, երբ Շահ Աբբաս Բ., Պաղտատի գրաւման յաջորդող կիրակի օրը, Հայոց եկեղեցին կ'երթայ եւ Մովսէս վարդապետին (վերջը՝ կաթողիկոս) շինած ճերմակ մոմերը տեսնելով, այնքան կը հիանայ որ կ'առաջարկէ այդ արհեստը սորվեցնել պարսիկ պատանիներու :

Ծանօթ է նաեւ թէ գծելու արուեստը Հալէպի մէջ կատարելագործած վարպետ Մինաս, որմնանկարիչ եւ դիմանկարիչ, կայսերական ծառայութեան մէջ առնուած եւ կենսաթոշակ ստացած էր որովհետեւ պալատական խնջոյքի մը պահուն՝ տեղւոյն իշխան մը նկարած էր հարազատօրէն, բան մը որ մեծ հիացում պատճառած էր Շահ Աբբասի, որ հեռուէն կը դիտէր գծելը ... :

ՊԵՏՐՈՍ ԹՐԱԿԱՑԻ

ԱՐՈՒԵՍՏԻ ԼՐԱՏՈՒ

Փարիզահայ «Սիփան - Կոմիտաս» երգչախումբը ղեկավարութեամբ Կ. Ափրիկեանի, հրաւիրուած է երգելու Փարիզի պետական հեռատեսիլէն (Ռատիօ Թէլէվիզիօն Ֆրանսէզ):

Գնահատելի առիթ մը հայ երգը ծանօթացնելու օտարներուն եւ այս ուղղութեամբ շնորհաւորելի են երգչախումբին եւ վարչութեան ճիգերը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (13)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Դ.

●

ԱՐԾՐՈՒՆԻ ԻՇԽԱՆ ՄԸ

Ո՞ւր, ուստի՞ գանգատիմ: Ահա ութը տարի է որ կը թափառիմ թողած իմ հայրենի Վասպուրական երկիր եւ ի՞նչ տեսայ. ամէն տեղ մարդ նոյն գազանը տեսայ, վատ, յաջաղկոտ, շողոքորթ, անգութ, զոռոզ յաջողութեանց մէջ, անարգ ձախորդութեան մէջ, վերջապէս, մարդ՝ ողորմելի կենդանի: Այն օրը որ դիւցազն մը տեսայ՝ Մանուէլ Մամիկոնեան որ փախստական կ'երթար Յունաց կայսեր ձեռքէն որու կեանքն ազատեր էր, եւ նորա թշնամեաց գիրկը կ'իյնար որպէ՞սզի իւր կեանքն էլ ազատէր, զզուեցայ մարդիկներէն, եւ առանց քոռոտ-բորոտ ու վիրալից լինելու Յոբայ հետ՝ իրաւունք ունի մարդ անիծելու օրը յորում ծնաւ: Ահա Արծրունեաց եւ Մամգունեաց ճշմարիտ շառաւիղ մը՝ ե՛ս Գուրգէն որդի Ապուպէլճի, ես ազատ, ազնուատոհմ որ իմ Հայրենի ժառանգական երկիրս կը մտնեմ իբրեւ անազատ, իբրեւ գերի, իբրեւ ճորտ որ չունի գլուխ դնելու տեղ մը եւ բոլոր իմ ստացուածքս, իմ հարստութիւնս, իմ կալուածքս սա սուրը եւ սա ձին է...: Այլ միթէ՞ նա որ ինձ կը սպասէ... Ահա միմիայն բարիք, միմիայն գանձ, միմիայն կեանք, դո՛ւ՝ իմս Հեղինէ: Ես, այո, երջանիկ եմ քան զԱշոտ եւ իմ Հեղինէն չեմ փոխեր Արծրունեաց իշխանին փառաւոր գահին հետ: Իմ Թորթումի փոքր բերդը իւր գեղեցիկ լճակով, իւր գետոց խոխոջներով, իւր պտղազարդ ծառաստաններով չեմ փոխեր Վասպուրական աշխարհի Վանայ մեծատարած բերդին, ծովակին, կղզիներուն եւ լայնարձակ անտառներուն հետ: Փոխանակ նախարարաց բազմագլխեան ապստամբութիւնքն հարուածելու, բազմապատիկ դաւադրութեանց դէմ հնարքներ հնարելու, Տաճկաց անգութ սուրերու եւ բիւր խարէութեանց դէմ միշտ արթուն գտնուելու, շատ աւելի կը նախադասեմ իմ խեղճուկ Թորթումի գիւղապետներս, իմ թեթեւամիտ Յոյներս, որոնցմէ երբ յիմար չես եւ ուզես այն առեն միայն կը խաբուիս: Այո, Հեղինէիս հետ ինձ համար ամէն տեղ երջանիկ կարելի է լինել: Ինչ ըսի իրեն երբ թողի հայրենի երկիրը եւ գնացի: «Կամ այն է որ ես կը մեռնիմ, կամ այն է որ քեզ, Ռշտունեաց Օրիորդ, կը դառնամ փոքրիկ գաւառ մը բերելու, ուր հեռի ի հոգոց եւ թախծութեանց մեր զրկեալ զըլուխներն կարենանք հանդչեցնել, հեռի եւ անտես այդ ազնուատոհմ ազգականաց որ սպանութիւն, դաւ, սուտ վկայութիւն, վերջապէս, ամէն անարգ միջոցներ չխնայեցին յափշտակելու համար երկու որբոց հայրենի ժառանգութիւնը» :

Ի՞նչ ըսաւ ինձ Աշոտ մեծ իշխանը, երբ վերջին այցելութեամբ իրմէ խնդրեցի որ իմ հայրենի ժառանգութիւնս ինձ դարձնէ. «Ես լաւ համոզուած եմ թէ իմ պապըս մեծ անիրաւութիւն մը ըրած է հայրըդ սպաննելով եւ նորա երկիրները գրաւելով, բայց եթէ ամէն նախարար իւր կալուածոց անիրաւ մասը հարազատ տիրոջը դարձնէր, մէկ արտավարի հող եւ հիւղիկ մը չէր ունենար. երիտասարդ մարդ ես եւ ազնուական, քաջ եւ կորովի, ծառայէ ինձ հաւատարմութեամբ, ես զքեզ լաւ կը վարձատրեմ. տուն, տեղ, այգի կ'ունենաս եւ եթէ զիս գոհ ընես, ամրոցի եւ գիւղերու տէր նաեւ կ'ընեմ քեզ, բայց հայրենի ժառանգութեան եւ անցեալ անիրաւութեանց եթէ խօսքը կրկնես, գիտցիր որ չեմ կրնար ներել, զգուշացիր»...:

Այդչափ փոքր առատաձեռնութիւն եւ այդչափ մեծ սպառնալիք իմ պատասխանս յարմար չեկան: Փոխանակ քեզ ծառայելու այդ գինով՝ կ'երթամ կայսեր կը ծառայեմ, ըսի մտքէս, եւ անցայ Արածանին եւ Եփրատ, ճիշդ նոյն առեն երկու բանակ իրարու դէմ կը գտնուէին, մտայ Յունաց բանակը, եւ զարմանալի յարմարութիւն: Յունաց մեծ Սպարապետը ոչ միայն հայ մըն էր, այլ եւ Մամիկոնեան էր. Մանուէլ զօրավար երեւելի իւր քաջութեամբ որ զԹէոփիլոս կայսրը ազատեր էր մահուանէ ու գերութենէ: Երբ զիս տեսաւ՝ տասնութ տարեկան անմօրուս տղայ մը եւ հարցուց եւ իմացաւ իմ ազգս, պապս եւ քեռիս ճանչեց, նայուածքով զիս անգամ մը չափեց, ըսաւ.

«Թէպէտ դեռ պատանի ես, բայց Արծրունեաց եւ Մամիկոնեաց արեան ծընունդ լինիլ եւ քաջ չլինիլ անկարելի է, քալէ, որդեակ, բախտաւոր էլ ես, փառաց ասպարէզը՝ պատերազմի դաշտը առջեւնիս է ահա. դու խաչի կողմը կը գտնուիս, այդ նաեւ բարեբախտութիւն մըն է»:

«Երթանք Ռշտունեաց ոստանը, երթանք ժամ առաջ դառնալու շուտով մեր նոր հայրենիքը Թորթում, ուր ամէն բան պատրաստեցի գեղեցիկ եւ վայելուչ քաղցրացնելու համար իմ Հեղինէիս այդ օտարութիւնը. ո՛հ, եթէ ինք նոյն սիրով, նոյն սրտով զիս սիրէ, ինչպէս ես զինք, անշուշտ, ինձ հետ երջանիկ պիտի լինի, հեռի նաեւ Վասպուրական ծովուն եզերքէն»:

Այսպէս ժամերով կ'երթային այս մեր հեծեալքը եւ Գուրգէնի լռութիւնը ամէնուն լռութիւն կը հրամայէր :

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ընդունուեցաւ վարչապետ Մենտէրէսի կողմէ:

ԳԱՀԻՐԷԻ մէջ սկսաւ քանի չափ Անգլիացիներու եւ Ֆրանսացիներու դատավարութիւնը, որոնք 2·5 միլիոնի չափ եգիպտական ոսկի ապօրէնի կերպով դուրս հանած էին երկրէն: Ամբաստանեալներուն թիւը 75 է, որոնցմէ 43 հոգին Եգիպտոսէն հեռացած են այժմ:

ՆՈՐՎԵԿԻՈՅ ԵՒ ՏԱՆԸՄԱՐՔԱՅԻ կառավարութիւնները, որոնք պաշտպանութեան նամակներ ստացած էին մաւէչալ Բուլկանինէն, պիտի պատասխանեն Սկանտինաւեան երկիրներու Արտաքին նախարարներու խորհրդաժողովէն վերջ, որ տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 9 եւ 10ին՝ Հելսինքիի մէջ:

ԶՕՐ. ՇՓԱՅՏԸԼ, Միջին Եւրոպայի ցամաքային ուժերու հրամանատարը, որուն նշանակումը մեծ աղմուկ բարձրացուց, իր պաշտօնին գլուխը պիտի անցնէր երէկ առաւօտ:

«ԵՒՐԱԹՈՄ»ի եւ Միացեալ Շուկայի համաձայնագրերը ներկայացուեցան Ֆրանսայի Ազգ. Ժողովին՝ վաւերացուելու համար:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ լրագրող մը անհետացաւ Հարաւային Մարոքի մէջ: Կը կարծուի թէ առեւանգուած է ապստամբներու խմբակի մը կողմէ:

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ինքնաշարժներ արտադրող ընկերութիւնները պիտի աւելցնեն իրենց արտածումներուն քանակը՝ տարեկան հարիւր միլիոն տոլարի յաւելեալ գումար մը ապահովելով երկրին:

ԻՏԸՆԻ առողջական վիճակը ծանրացաւ. բժիշկները խորհուրդ տուին որ Մ. Նահանգները մեկնի՝ գործողութեան ենթարկուելու համար:

ՔԱՌԱՍՆԱՄԵԱՅ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան քառասնամեայ գործունէութեան յոբելենական հանդէս:

Տեղի կ'ունենայ 18 Մայիս, Շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Իվ Թուտիք թատերասրահին մէջ, մէթրօ Ռէփիւպլիք:

Կը նախագահէ Պ. ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ:

Կը խօսին Տիկ. ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ - ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ եւ Պ. ԼԵՒՈՆ ՏՕՆԻԿԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ յայտագիր:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՀՐԱՒԷՐ

1) Նախկ. Հայ Կամ. եւ Ռազ. Բարեկ. Միութեան Մարսիլիոյ Կեդր. վարչութիւնն իր բոլոր անդամները կը հրաւիրէ ընդհ. ժողովի այս կիրակի, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պոմոնի Ս. Սահակ - Մեսրոպ սրահին մէջ:

2) Նոյն սրահին մէջ, ժամը 5ին, Զին. Շքանշան պիտի տրուի Միութեանս ընդհ. քարտուղար Պ. Ս. Վահրամ Պապուխեանի (Վահրամ Մխիթիք)՝ Ֆր. Բանակի Նախ. Ռազ. պատուակալ նախագահին եւ պատուոյ Լէգէոնի սպայ Պ. Շ. Տ. Թէքէեանի կնքահայրութեամբ:

Այս առթիւ գինեձօն մը տեղի պիտի ունենայ ի պատիւ Պ. Մխիթիքին, ընկերներուն եւ հրաւիրեալներուն:

Կեդր. Վարչութիւն

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅԵՐ

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ

ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՄԱԹԻԱՑԻՆԵՐՈՒ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ մինչեւ կէս գիշեր:

Սէրքըլ Միլիթէրի շքեղ սրահներուն մէջ (Փլաս Սէն Թ'Օկիւսթէն):

Գեղարուեստական հաճելի անակնկալներ: Արթրաքսիոն Փրօ-Արմէնիա խումբին կողմէ:

Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ:

Պարերը մեծ նուագախումբով:

ՃՈԽ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՊԻՒՖԷ:

Սեղաններու համար հեռաձայնել՝

PRO 41-40 et TRU 09-67

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Գործաւոր – գործաւորուհիներ - քոնֆէքսիոնի հայ տան մը մէջ աշխատելու համար (ժիւփ – շըմիզիէ եւն.): Տեւական գործ եւ լաւ վճարում: Դիմել՝

Bonnetterie ALBERT
37 Rue Tapis Vert, Marseille

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻՆ ԱՌԹԻՒ

Այս Կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 4ին: Սալ տէ Ֆէթի մէջ

Բարձր հովանաւորութեամբ Պ. ՄՈՐԻՍ ՓԻՔԻ (Ներք. գործ. նախարարութիւնէն)

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչին, Նոր Սերունդի:

Ներկայ պիտի ըլլան երեք յարանուանութեանց ներկայացուցիչները:

Կը նախագահէ՝ ՏԻԿԻՆՕՏԷԹ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Կը խօսի Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ (Մարսէյլէն)

Խօսք կ'առնեն Տրոմի ընկերվարականներու եւ Հայ Ազգային Միութեան ներկայացուցիչները:

Կոմիտէի կողմէ կը խօսի ԸՆԿԵՐ ՔԻՐԷՃԵԱՆ

Կը մասնակցին Պ. Պ. Աշոտ Առաքելեան, Զօխախլեան, փոքրիկն Աւետեան եւ Նոր Սերունդի Սաները եւ Սանուհիները:

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Մշակոյթի Տան յանձնախումբին: Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

ՃՈԽ ՅԱՅՏԱԳԻՐ:

Գեղարուեստական ընտիր բաժին:

Պիւֆէ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբին:

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16էն մինչեւ 23, Ազգային Տան մէջ (32 ռիւ տը Թրէվիզ):

Գեղարուեստական բաժին:

Խօսք կ'առնէ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ փոխադարձ Օգն. Միութեան

Ապրիլ 8, երկուշաբթի գիշեր ժամը ճիշդ 8·45ին

Théatre Paul Faralicq

21 Rue Yves-Toudic. Paris 10ème

Métro : République

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ՄԻՍԻՐԵԱՆ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ – ՂԵԿԱՎԱՐ

Jeune Théatre Franco-Arménien de Parisի

Կը ներկայացուի Մաքս Տրէրի «ՏԱՍՆԸԵՕԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԸ» Դրամ երեք արար

Բեմադրութեամբ Աւետիս Միսիրեանի

«ՋԱՓԻ ՎՐԱՅ ՇԻՆՈՒԱԾ ԱՄՈՒՍԻՆԸ»

Բեմադրութիւն Հանրի Ճանիկի

Մաքսիմ Օերիւ եւ Կի Տապզաֆ (Կատակերգութիւն մէկ արար)

Հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով այս երկու ներկայացումներուն իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն (այբենական կարգով):

Մատըլէն Էֆիզեան, Մարի Էօքսիւզեան, Հայկուհի Խաչեան, Աւետիս Միսիրեան, Տրդատ Նշանեան, Ալիս Փափազեան:

Տոմսերը՝ 200, 300 եւ 500 ֆրանք:

Կը ծախուին սրահին մուտքը եւ անդամներուն մօտ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Գրիգոր Հատըմեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ուկէսին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին իրենց կնոջ, մօր եւ մեծ մօր տարաբախտ ՀԵՐՄԻՆԷ ՀԱՏԸՄԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ: Նաեւ՝ հօր, մեծ հօր՝ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՀԱՏԸՄԵԱՆԻ մահուան Բ. տարելիցին առթիւ, ինչպէս նաեւ համայն գերդաստանին ննջեցելոց յիշատակին եւ անոնց որոնք ինկան 1915 սարսափի օրերուն:

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Ֆ. Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ Պ. Անդրէ Եռիզարտաշեանի որ 7000 ֆրանքի դեղ նուիրած է միութեան:

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԱՆԿԷՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

Ապրիլ 7ին կիրակի ժամը 16ին:

Քաղաքապետարանին սրահը

Փարիզի Հայ Թատրոնը կը ներկայացնէ

ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ

Կատակերգութիւն երեք արար, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ, սիրուած դերասաններու կազմով մը՝ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, Ն. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ, Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ժ. ԳԻԶԻՐԵԱՆ, ՏԻԿ. Ք. ԱԶՆԱՒՈՐԵԱՆ, ՕՐ. ՇՈՒՇԱՆԻԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ, ՕՐ. ՆՈՅԵՄԻ ՇԱՀԻՆԵԱՆ եւ ՀԵՂԻՆԱԿԸ:

Երգ՝ Օր. Աստղիկ Քէօսէեան եւ Պ. Մկրտիչ Պօղոսեան:

Պար՝ Օր. Թերեզա Քէօշկէրեան:

Մատչելի պիւֆէ:

Կառ տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն մեկնող շոգեկառքեր՝ ժամը 15ին եւ 16·17ին:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Տունը աշխատող գործաւորուհիներ, chemisierի համար:

Ets. MAVIAN

116 Rue Réaumur, Paris 2ème, CEN 06-42

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին (17 բիւ Պլէօ):

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանին հետեւեալ խումբերը.— Զաւարեան ենթկ. այս շաբաթ, ժամը 9ին: Դրօ խումբը այս շաբաթ, ժամը 9ին: Քրիստափոր ենթկ. 8 Ապրիլ, կիրակի, կէսօրէն վերջ ժամը 3·30ին: Վարանդեան խումբ, 8 Ապրիլ, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին:

Սոյն ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները:

Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները: Կարեւոր օրակարգ:

ՊՕՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՊԱՆԵԽՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուս. Միութեան անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը չորսին Իսիի Խրիմեան վարժարանին մէջ: Կը խնդրուի անդամներէն եւ համակիրներէն անխտիր ներկայ գտնուիլ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԾՊՏԵԱԼ ՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգն. Մարմնի, Կիրակի, 7 Ապրիլ ժամը 15ին: Ժամը 16·30ին տողանցք: Գեղարուեստական բաժին, երգ, արտասանութիւն:

Ճոխ պիւֆէ:

Ապրիլի եօթին բոլորդ ձեր մանուկներուն հետ՝ Սէրքըլ Միլիթէր, Փլաս Սէն Թ'Օկիւսթէն, հաճելի օր մը անցնելու համար:

Imp. ARAXES. 46, rue Richer-Paris(9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 5 ԱՊՐԻԼ
VENDREDI 5 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7850 33ème ANNEE
Directrice : Arpik MISSAKIAN
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3661

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿԻՈՅ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱՐԱՆԻՆ

ԵՂԻՇԷ ԱՐՔ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԻ ԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ստորեւ կը հրատարակենք Մեծի Տանն Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանի պաշտօնական հաղորդագրութիւնը Սրբազան Մասունքներու մասին.—

Ի հետեւումն Գերշ. Տ. Եղիշէ Ս. Արք.ի 23 Մարտ 1957 թուակիր գրութեան, զոր ստորեւ կը ներկայացնենք հաւատացեալ Հայ ժողովրդեան, Լիբանանի բարեխնամ Առաջնորդ Գերշ. Տ. Խորէն Արք. մեկնեցաւ Ամման, 28 Մարտ 1957ին, յանուն Ն. Ս. Օծութիւն Վեհափառ Տ. Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի՝ յանձն առնելու համար Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի, միւս Սրբոց Աջերն ու սրբազան այլ մասունքները, որոնք անցեալ տարի (1956) կաթողիկոսական ընտրութեան օրերուն, անյայտացուած էին, անխոստովանելի նպատակներով: Ն. Սրբազնութիւն Տ. Խորէն Արքեպիսկոպոս, վերադարձաւ Ամմանէն, 31 Մարտ 1957, կիրակի կէսօրէն վերջ ժամը 1.20ին, միասին բերելով Սրբազան Աջերն ու մասունքները, անաղարտ ու ամբողջ: Վեհափառ Հայրապետը, Սրբազան եպիսկոպոսներ, Միաբանութեան անդամներ, դասք քահանայից, Պ. Պ. երեսփոխաններ, ժողովականներ եւ բազմահազար Հայ ժողովուրդ Խալտէի օդակայանը փութացած էին, արժանաւորապէս ողջունելու համար Աջերու վերադարձը: Օդանաւէն էջքը ի Խալտէ եւ Տ. Խորէն Սրբազանի երեւումը Աջն ի ձեռին, ցնծութեան եւ հոգեկան բաւարարութեան պոռթկում առթեց Հայ ժողովուրդին, որով կը յորդէին Խալտէի միջազգային օդակայանի պատշգամները, սրահներն ու տանիքները: Արցունք կար բոլորի աչքերուն մէջ, ուրախութեան բացագանչութիւն՝ բոլորի շրթներուն վրայ:

Կաթողիկոսարանս իր սրտագին շնորհակալութիւնը կը յայտնէ Խալտէի Միջազգային Օդակայանի Վարչութեան, որ կարելի ամէն դիւրութիւն ընծայեց Վեհափառ Հայրապետին եւ Հայ ժողովրդեան արժանաւորապէս ընդունելու Սրբութիւնները, Օդակայանի մաքսային եւ ապահովութեան պաշտօնէութեանց որոնք ուրախակից եղան մեզի, Լիբանանեան ազնիւ կառավարութեան, որու մէն մի պաշտօնեան յարգանքի եւ համակրանքի ամէն արտայայտութիւն զործնապէս չխնայեց Կաթողիկոսարանիս:

Շնորհակալութեան խօսք նաեւ քեզի, Հայ ժողովուրդ, որ անգամ մը եւս ցոյց տուիր անսահման փարումդ դէպի Կիլիկեան մեր Աթոռն ու Սրբութիւնները, ի լուր աշխարհի յայտարարելով, թէ հակառակ բազմապիսի նենգութեանց եւ փորձութեանց, ամուր կը պահես հաւատքդ քրիստոնէական, կ՚օգտագործես ուրախութ որ եւ է պարագայ, առաւել պայծառութեամբ բոցավառելու համար հոգւոյդ խորը անթեղուած հաւատքիդ անկործնելի կայծը:

Ստորեւ կը հրապարակենք Գերշ. Տ. Եղիշէ Ս. Արք.ի նամակը, եւ կը յայտնենք թէ մեզի անծանօթ չեն այն անձերը, հոգեւորական թէ աշխարհական, որոնք գործադրեցին Աջերու անյայտացման անորակելի արարքը: Ցանուն Վեհափառ Հայրապետի կը յայտնենք, թէ ոչ ոքի դէմ դատախազ է Կաթողիկոսարանս, որ Աստուածային արդար դատաստանի կը թողու խրաքանչիւրի գործունէութեան գնահատումը:

ՊԱՏՃԷՆ ԳԵՐՇ. Տ. ԵՂԻՇԷ Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ ՆԱՄԱԿԻՆ

Ամման, 23 Մարտ 1957

Նորին Ս. Օծութիւն Տ. Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիոյ, Անթիլիաս,

Վեհ. Տէր,

Անթիլիասի Կաթողիկոսարանէն շուրջ տարի մը առաջ Ս. Լուսաւորչի Աջին եւ միւս մասունքներուն վերցուելուն գաղափարը յղացան առաջին, Կ. Պոլսոյ Գարեգին Խաչատուրեան Պատրիարքը եւ երկրորդ՝ իր համհարզ Տիրան արք. Ներսոյեանը, ընտրութեան օրերուն խօսակցութեան մը ընթացքին Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութիւնը սրբազան վաւերականութենէ մը զրկելու նպատակով անշուշտ:

Թէ յետոյ ինչպէ՞ս գողցուեցան սրբազան այդ մասունքները, տեղեակ չեմ: Վեհափառ Տ. Տ. Վազգէն Կաթողիկոսի մեկնումէն յետոյ երբ Երուսաղէմ կը վերադառնայի երկու աշխարհականներ ինծի յանձնեցին ծրար մը որ առժամաբար Երուսաղէմ տանիմ, մնացեալը ծանօթ է:

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան շուրջ բռնեղծուած տխուր պայքարին պատասխանատուն գիս նկատեցին, հակառակ իմ կողմէս ի գործ դրուած բոլոր բարի ճիգերուն եւ ջանքերուն, գերագոյն վտանգին, բաժանման առջեւը առնելու համար: Ես տակաւ ցոյց պիտի տամ թէ այդ կարգի ամբաստանութիւնները ոչ միայն ճիշդ չեն, այլ թէ վերագրումներ են քաւութեան նոխազ մը ունենալու հաշւոյն:

Ժամանակին Ձեր Վեհափառութեան յայտնած էի թէ օր մը կ՚ունենաք սրբազան այդ մասունքները, երբ ջերմօրէն կը հետաքրքրուէիք անոնցմով: Այժմ յարմար կը նկատեմ իր տեղը եւ իրաւատիրոջը վերադարձնել զանոնք, այն խոր հաւատքով թէ անոնք նախաքայլ մը պիտի կրնան ըլլալ՝ ամէնուն կողմէ բաղձալի միութեան, հաշտութեան եւ խաղաղութեան:

Հետեւաբար, պիտի խնդրէի Ձերդ Վեհափառութենէն որ Ամման ղրկէիք Գեր. Տ. Խորէն Արք. Բարոյեանը իրեն յանձնելու համար իմ քովս եղած աւանդները: Խղճի հանդարտութեամբ կ՚ըսեմ «Եւ դքոյդ ի քոյոց քեզ մատուցանեմք»:

Եղբայրական սիրով եւ ակնածանօք

ԵՂԻՇԷ ԱՐՔ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Արեւմտեան Օրանի մէջ ահաբեկիչներն ու ապստամբները նոր թափով սկսան շարունակել իրենց գործունէութիւնը: Վերջին 48 ժամուան ընթացքին յարձակում գործեցին 39 ագարակներու ինչպէս նաեւ ճամբորդատար կառքի մը վրայ: Բանի չափ ապստամբներ, Ալժէի շրջանին մէջ, յարձակեցան ֆրանսական ագարակի մը վրայ. բազմաթիւ ուրիշ բնակութիւններ կրակի տուին: Իսկ Պոնի մէջ կրակ բացին ...դիկանական երկու ինքնաշարժերու վրայ:

Ապստամբներու դէմ զինուորական հետապնդումը կը շարունակուի: Զանազան բախումներու ընթացքին աւելի քան հարիւր ապստամբներ սպաննուեցան եւ կարեւոր քանակութեամբ զինամթերք գրաւուեցաւ:

× Ալժերիոյ նախարարը, Լաքոստ, կարեւոր խորհրդակցութիւն մը պիտի ունենայ այսօր՝ զոր. Սալանի եւ երեք այլ զօրավարներու հետ, պիտի քննուի Ալժերիոյ զինուորական եւ քաղաքական ընդհ. կացութիւնը:

× Ֆրանսացի լրագրող մը, Փօլ Րիպօ, որ անցեալ շաբաթ օր հարաւային Մարոքի մէջ առեւանգուած էր Ազատագրութեան բանակի ուժերուն կողմէ, ազատ արձակուած է:

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱՍԸՐԸ ՀԱՄՈԶԵԼՈՒ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՓՈՐՁ

Ինչպէս գրած էինք, Եգիպտոս մերժեց ընդունիլ ամերիկեան առաջարկութիւնները՝ Սուէզի մասին վերջնական համաձայնութեան մը գալու մասին: Տըլըսի պատասխանը բաց դուռ մը կը ձգէր՝ հետագայ բանակցութեանց համար: Այնքան ատեն որ Գահիրէ պաշտօնապէս հրատարակած չէ Սուէզի մասին պատրաստած իր յուշագիրը, փոքր յոյս մը կայ, որ փոքր զիջումներ ընէ: Սակայն Ուաշինկթընի մէջ կը կարծեն թէ մինչեւ 24 ժամ Նասր հրատարակութեան յանձնած պիտի ըլլայ յուշագիրը: Այդ պատճառով ալ Գահիրէի ամերիկեան դեսպանը հրահանգ ստացած էր սառեցնելու, թէ եգիպտական պատասխանը բոլորովին անփոփոխելի՞ է: Ամերիկեան դեսպանին պնդումներուն վրայ Նասր միայն աննշան եւ ձեւական զիջումներ ըրած է՝ անփոփոխ պահելով իր հիմնական պահանջները:

Նախապէս, սակայն, Այզընհաուըր կարելի եղածին չափ մեղմ եւ հաշտարար յայտարարութիւններ ըրաւ մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին, միշտ յուսալով որ Նասր վերջին վայրկեանին իր միտքը կը փոխէ: Նախագահ Այզընհաուըր յայտարարեց, արդարեւ, որ Մ. Նահանգները կողմնակից են սկսած բանակցութիւնները շարունակելու՝ այնքան ատեն որ գրական արդիւնքի հասնելու յոյս մը կայ: Աւելցուց, որ թէեւ բանակցութիւնները պէտք է կատարուին Համըրշըլտի հետ, Մ. Նահանգները պատրաստ են կարելի աջակցութիւնը բերել Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարին ճիգերուն: Գալով Իսրայէլի, Այզընհաուըր աւելցուց որ աւելի մեծ ապահովութիւններ տուած են Աքապայի եւ Կազայի մասին քան՝ Սուէզէն իսրայէլեան նաւերու ազատ անցքին մասին:

Շօշափելով միջազգային այլ հարցեր, Այզընհաուըր յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները պատրաստ են օժանդակելու այն բոլոր համայնավար երկիրներուն, որոնք կ՚ուզեն ձերբազատուիլ Մոսկուայի լուծէն:

× Անգլիական նաւ մը երկու օրէ ի վեր կը սպասէ որ Սուէզէն անցնելու հրաման շնորհուի իրեն: Եգիպտացիները կը պահանջեն որ անցքի տուրքը ոսկիով վճարէ, մինչ նաւապետը կը մերժէ: Նոյնը պատահած էր նաեւ սպանիական նաւու մը, որ կ՚ուզէր վճարել փէսէթաներով:

× Անգլիացի նաւատէրերը որոշեցին հրահանգել իրենց նաւերուն, որ Սուէզէն չանցնին այնքան ատեն որ Գահիրէ չգործադրէ ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդի քուէարկած վեց սկզբունքները:

× Իսրայէլի մէջ կը շարունակեն յոյս յայտնել թէ Սուէզի Ջրանցքը բաց պիտի ըլլայ իսրայէլեան նաւերու համար: Իսկ գալով Կազայի, Իսրայէլ որոշեց փշաթելերու եւ պաշտպանողական զօրաւոր ցանցով մը պատել Իսրայէլի սահմանները՝ «փոխարինելու համար ՄԱԿի ուժերուն անզօրութիւնը»:

× Ձեխ դիւանագէտ մը, որ լրտեսութեան յանցանքով կը դատապարտուի, հրահանգ ստացաւ 48 ժամէն հեռանալ Իսրայէլէն:

ՉԻԼԻԻ մէջ, ներքին անապահովութեան պատճառով, պատերազմական վիճակ յայտարարուեցաւ: Երեքշաբթի օրուան ցոյցերուն ընթացքին 41 հոգի սպաննուած են, 120 ուրիշներ ալ՝ վիրաւորուած: Ցոյցերը սկիզբը կազմակերպուած էին բողոքելու համար փոխադրական սակերու յաւելման դէմ: Ապա քաղաքական բնոյթ ստացան: Կացութիւնը անորոշ կը մնայ. հասնող լուրերը բաւական հակասական են:

Ո՞ՒՐ ԷԻՆ Ս. ԱՋԵՐԸ «ԶԱՐԹՕՆՔ» ԵՒ «ԱՐԱՐԱՏ»

●

ԽՄԲ.— Պէյրութի մեր անկախ պաշտօնակիցը՝ «Ազդ» հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ՚ընէ իր Մարտ 31 խմբագրականով:

«Ո՞ւր են Աջերը Խորէն Սրբազան...»:

Այս անպատկառ հարցումն է որ շաբաթներով ԱՐԱՐԱՏի եւ ԶԱՐԹՕՆՔի էջերէն ուղղուեցաւ Լիբանանի Հայոց Բարեխնամ Առաջնորդին հասցէին:

Այս անպատկառ հարցումով է որ երկու թերթերը շաբաթներով փորձեցին Լիբանանի Հայոց Առաջնորդին վերագրել կատարուած սրբապիղծ գողութիւնը:

Բնականաբար հաւատացող չեղաւ:

Բնականաբար հայ ժողովուրդը մեծով ու պզտիկով գիտցաւ, թէ երկու թերթերն ու արտասահմանի իրենց արձագանգները սուտ ու խենթ կը ձեւանային:

Եւ իր ահարկու ցաւին մէջ, Կիլիկեան հայ ժողովուրդը գիտցաւ չկորսնցնել իր արթնամտութիւնը եւ կուլ չտալ հրամցուող քնաբեր դեղահատը:

Կիլիկեան հայ ժողովուրդին համար գաղտնիք չէր, թէ ո՛վ կատարած էր սրբազան Մասունքներու սրբապիղծ գողութիւնը, ինչո՛ւ եւ ինչպէ՛ս կատարուած էր խարանելի այդ արարքը:

Ազգային եկեղեցական ստեղծուած տագնապէն ջարդուփշուր պարտուած եւ արժեզրկուած խմբակը կը կարծէր Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Աջին եւ Սրբազան Մասունքներուն անյայտացումով Տանն Կիլիկիոյ Նորընտիր Հայրապետին ու իր գործակիցներուն արժանաւորութեան վրայ ստուեր ձգել:

Բայց չյաջողեցաւ դաւը եւ գայն հիւսող բոլոր թելերը փտած դուրս եկան անոր նիւթուելէն հազիւ տարի մը անց:

Այսօր Ս. Աջերն ու Մասունքները կը վերադարձուին իրենց օրինաւոր Տիրոջ ու Պահապանին, Տանն Կիլիկիոյ Հայրապետին:

Եւ այսօր ցերեկի լոյսով Կիլիկեան հայ ժողովուրդի բոլոր զաւակներուն համար յստակ կը դառնայ, թէ ով էր Աջագողը եւ ինչու գործուեցաւ Աջագողութիւնը:

Առաջին անգամ չէր որ կը կատարուէր սրբապղծութիւնը եւ առաջին անգամը չէ որ Ս. Աջերն ու Ս. Մասունքները նախախնամութեան անիմանալի կարգադրութեամբ կը վերայայտնուին եւ կը վերադառնան իրենց օրինաւոր ժառանգորդին, նոր օրերու Համկլային արժանաւոր Պահապանին:

Ուրախառիթ է Նախախնամական կարգադրութիւնը յատկապէս անոր համար, որ առաջիկայ Կիրակի, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Տօնին առիթով, Կիլիկեան հայ հաւատացեալ բազմութիւնները արցունքով պիտի փարին կրկին իրենց պապերու Ս. Հաւատքի Խորհրդանշաններուն, Կիլիկեան Աթոռի գոյատեւման սուրբ հիմնաքարերուն:

Բայց այս անգամ մերն է իրաւունքը հարցնելու.

— Ո՞ր էին Ս. Աջերը, «Զարթօնք» եւ «Արարատ»:

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ ՆՈՒԷՐՆԵՐ

●

«ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՍՐԱՀ»Ի ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Վիլֆրանշի գաղութ (ցանկը առանձին)	37.600
Նշան Տատայեան (Մարսէյլ)	1.000
Արամ Միքայէլեան (Պոլտօ)	2.000
Ա. Միլէմեան (Փարիզ)	1.000
Կիրակոս Հէլվաճեան (Մարսէյլ)	1.000
Նախորդ գումար՝	1.352.800
Ընդհ. գումար	1.395.400

ՄԵԾ ՊԱՏՄԱԲԱՆ ՄԸ

ՄՐ. ԱՐՆՈԼՏ ԹՈՅՆՊԻ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Տէրող պետութիւնները զանգուածային տեղահանումներ կատարեցին: Պաւլիկեաններ Հալածուեցան հայ եկեղեցիէն, բիւզանդական կայսրեր աշխատեցան բնաջնջել զանոնք, տեղափոխեցին Թրակիա ուր հաստատուեցան Պուլկարներու դէմ Բիւզանդիոնը պաշտպանելու համար: 752ին արդէն թիւ մը ունէին Թրակիոյ մէջ, երբ 969ին Ջմշկիկ ուրիշներ փոխադրեց Փիլիպէ: Պուլկարիոյ եւ Սլաւներու մէջ քարոզեցին իրենց վարդապետութիւնը, կարելի է զիրենք նկատել հայկական ցրուումին յառաջապահները ինչպէս նաեւ բողոքական բարենորոգումին: Իրենցմէ ներշնչուեցան Հարաւի Սլաւոնները, Պոկոմիլները: Ցրուեցան Լեհաստան, Վենետիկ, ուրիշ քաղաքներ, հիմնեցին տպարաններ:

Պատմաբանը վեր կը հանէ ամերիկեան միսիոնարութեան կրթական գործը, որուն շնորհիւ Հայերը կրկին Արեւմուտք դարձան: «Ամերիկեան միսիոնարները շահագրգռուած չէին քաղաքական հարցերով, հայ ազգի բոլոր դասակարգերը զանոնք կը սիրեն, հայ եկեղեցին կը գործակցի իրենց հետ աննախանձ, հայ բողոքականներն ալ ընդունուեցան Գրիգորեան Ազգ. Ժողովին մէջ, ինչ որ հակառակ էր Մերձաւոր Արեւելքի աւանդութեան»:

Նման առաջարկ մը եղած է Ազգ. Ժողովի մէջ, բայց բողոքականները մասնակցած չեն ժողովներուն, որքան դաւանանքով, նոյնքան վարչականօրէն անջատուած էին:

«Հայ ժողովուրդը ցրուած Կալկաթայէն Ն. Եորք դարերու ընթացքին, ցոյց տուած է կենսունակութիւն մը եւ յարմարած է օտար ամէն տեսակ միջավայրերու: Այս ցրուածութիւնը, տեւական արշաւանքները դատարկեցին Հայաստանը: Քիւրտ վաչկատուն հովիւներ եկան դատարկութիւնը լեցնելու: Այս թափանցումը սկսած էր տասներորդ դարուն երբ 1514ին Օսմանցիներ տիրեցին երկրին, քաջալերեցին Քիւրտերը Պարսկաստանէն Թուրքիա անցնելու, պահեցին Քիւրտերու կազմակերպութիւնը, առանձնաշնորհներ տալով մէկտեղ: Ընկերային նոր պայմաններ ստեղծուեցան Հայերուն համար, դժգոհութիւնը, որ դարեր տեւած էր ճակատագրական եւ ճախորդ կարեւորութիւն ստացաւ 1878ին»:

Պատմաբանը ճամբորդութիւն մը կը կատարէ Պալքաններէն արեւելեան նահանգները, Թուրքիոյ Նաւահանգիստները, ամենուրեք կը գտնէ հայ սեղանաւորը, առեւտրականը, արհեստաւորը եւ երկրագործը Թուրքին ու Յոյնին քով, բազմաթիւ ժողովուրդներու միջեւ: «Սասուն բաղկացած է քառասուն աւաններէ եւ ունէր ընկերային վիճակ մը սկովտիական լեռնականներու նման 1745ին, մինչդեռ Պոլսոյ եւ քաղաքներու, մանաւանդ նաւահանգիստներու Հայերը Վիէննայի, Լոնտոնի կամ Ն. Եորքի գործի մարդոց կեանքն ունէին գրեթէ»: Ճամբորդութեան նկարագրութեամբ պատմականը ցոյց կուտայ «Հայերու արտակարգ կենսունակութիւնը եւ զանազանութիւնը Օսմ. կայսրութեան մէջ 1915ի տարագրութենէն առաջ: Հայերը քաղաքակրթիչ դեր մը ստանձնած էին Օսմ. կայսրութեան մէջ, ելեւմտական, կրթական, առեւտրական հաստատութիւններով կը նպաստէին կայսրութեան տնտեսական բարգաւաճման»:

Ասով մէկտեղ Հայերը րայաներ էին, ունէին ներքին ինքնավարութիւն մը, բայց զրկուած էին քաղաքական արտայայտութենէ, կը կազմէին կրօնական ազգ մը: Վերջացող դարուն սկիզբները հայ վերածնունդ մը սկսաւ: Թուրքերը մտածեցին որ Հայերն ալ կրնային անջատողական շարժումներ կատարել եւ արեւելեան կողմն ալ կայսրութեան բաժանում առաջ բերել:

Հեղինակը կը հերքէ այս մտահոգութիւնները:

«Հայերը Օսմ. կայսրութեան մէջ դրացի էին ուրիշ ժողովուրդներու, ոչ մէկ տեղ մեծամասնութիւն ունէին, ազգային յեղափոխութեան մը կարելիութիւնը չունէին, ցրուած էին կայսրութեան մէկ ծայրէն միւսը, ամբողջ կայսրութիւնը իրենց ժառանգութիւնն էր եւ անհրաժեշտօրէն բաժնելու էին այդ ժառանգութիւնը Թուրքերուն հետ, որոնք թուական առաւելութիւն ունէին եւ քաղաքական իշխանութեան տէրն էին: Պետական փոփոխութիւն մը կարելի չէր, պետութեանց միջեւ բաժանում մըն ալ վերջ պիտի տար որքան Թուրքերուն նոյնքան Հայերուն փառասիրութեանց: Շահագրգիռ պետութիւններ պատրաստ էին բաժանումի մը համար, եթէ կարենային սակայն համաձայնիլ բաշխումի շուրջ: Հայերու եւ Թուրքերու հասարակաց այս ժառանգութիւնը հին աշխարհի ամէնէն հարուստ հողամասերէն մէկն էր, որ տակաւին տնտեսապէս զարգացած չէր:

Կայսրութիւնը իր գոյութիւնը կը պահէր, հակառակ բնակիչներու ներքին հակամարտութեան, շնորհիւ պետութեանց հաւասարակշռութիւնը կրնար փոխուիլ մէկ վայրկեանէն միւսը: Հարցը որ կը դրուէր Հայերուն առջեւ գիտնալը չէր թէ ինչպէս յեղաշրջել Օսմ. Կայսրութիւնը, այլ թէ ինչպէս կարելի էր զայն պահպանել: Եւ Հայերը շատ աւելի շահ ունէին պահպանման մէջ, քան նոյնիսկ իրենց դրացի եւ ժառանգութեան մասնակից Թուրքերը: Մրցակից չունէին ներքին գաւառներու մէջ, բարենորոգումներու շնորհիւ միակ տարրն էին կայսրութիւնը եւրոպական մակարդակին բարձրացնելու կարող: Այսպէս հայ տեսակէտով ազգային համաձայնութիւն մը Թուրքերու հետ կենսական կարեւորութիւն ունէր եւ հակառակ դժուարութեանց եւ ներկայ խաչընդոտներուն, հետապնդելու էր ապագայ արդիւնքներու համար»:

Օսմ. Կայսրութիւնը չկրցաւ բարենորոգումներ իրագործել: Դէպքերը տարբեր ուղղութիւն ստացան երկու պատճառներով, արեւելեան տագնապը 1875 – 78 եւ սուլթան Համիտի քաղաքականութիւնը այդ տագնապի ազդեցութեան տակ: Համիտ նկատեց որ կայսրութեան տարրերը կազմալուծման ազդակներ են, ուստի մըտածեց տկարացնել, քայքայել տարրերը, իրարու դէմ հանելով:

«Համիտեան քաղաքականութիւնը ճշդրտօրէն հակառակն էր Հայերու բնազդական քաղաքականութեան»:

Թուրքիոյ պարտութենէն յետոյ Հայերն ալ պահանջեցին արեւելեան նահանգներու վերակազմութիւնը, կը նախատեսէին ընդհանուր կառավարիչ մը, քրիստոնեաներէ եւ մահմետականներէ բաղկացած ընդհ. ժողով մը:

«Թուրք կառավարութիւնը վախնալով որ կը ստիպուի այդ նահանգները Ռուսիոյ յանձնելու, քաջալերեց գաւառական ինքնավարութեան ծրագիրը, բայց երբ համոզուեցաւ որ Ռուսերը պիտի ձգեն զանոնք, նախ անտարբեր մնաց, յետոյ աշխատեցաւ մոռացութեան տալու: Հայ ծրագիրը Թուրք վեհապետութեան սպառնալիք մը չէր, ոչ ալ անջատում էր Օսմ. Կայսրութենէն: Հայ ինքնավարութիւնը, ճշմարիտ է վտանգաւոր չէր առ այժմ, բայց Պուլկարներու նախընթացը մոռնալու չէր, որովհետեւ ռուս ազդեցութեան տակ Հայերն ալ կրնային ընդվզիլ Պուլկարիոյ նման եւ Ռուսիոյ ազդեցութիւնը Հայերուն վրայ հետզհետէ կ'աւելնար: Ռուս դիւանագիտութիւնը Էջմիածնի տիրելէ յետոյ աշխատած էր բարձրացնել Էջմիածին նստող կաթողիկոսին դիրքը, երբ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս իր հեղինակութիւնը կը տարածուէր բոլոր Հայերուն վրայ, իսկ ինք Ռուսիոյ մէջ ռուսական ազդեցութեան տակ էր: Հայերու ծանրութեան կեդրոնը կը փոխադրուէր Կովկաս: Եւ սակայն երեսուն տարիներու ճնշումէ ետք Հայերը հաւատացին դէպ Թուրք վերածնութեան, խանդավառուեցան Օսմ. Սահմանադրութեամբ, ցոյց տուին իրենց հաւատարմութիւնը 1912 պալքանեան պատերազմին, խաղաղութեան ատեն եւ պատերազմի մէջ Հայերը աշխատեցան Օսմ. Կայսրութեան փրկութեան համար»:

Հեղինակը անբացատրելի կը գտնէ Երիտ. Թուրքերու հակահայ քաղաքականութիւնը եւ կը թուէ ոճիրները վաւերաթուղթերով, իւրաքանչիւր գլուխ բացատրական ներածութեամբ մը ներկայացնելով իրողութիւններու համադրումը, հերքելով Թուրք ամբաստանութիւնները:

ԽՈՐԷՆ ԳԱԲԻԿԵԱՆ

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՏԻԵԶԵՐՔԻ ԱՆՀՈՒՆԷՆ

Միացեալ Նահանգներու Փալոմար լերան դիտարանի հեռադէտը (թէլէսքոփ) ամենամեծն է աշխարհի մէջ, որուն հայելիին տրամագիծն է հինգ մեթր, ուրեմն Ուիլսըն լերան հեռադէտին կրկինը: Այս վերջինին տեսողութեան սահմանն է 250 միլիոն լոյս - տարի: Այսինքն՝ հեռաւորութիւն մը որ լոյսը պիտի կտրէր 250 միլիոն տարուան ընթացքին, երկվայրկեանը 300 հազար քիլոմեթր արագութեամբ: Այս հեռադէտէն արձանագրած նպաստաւոր արդիւնքներէն քաջալերուած, Ամերիկացիք, որոնց համար նիւթական լայն միջոցներ չեն պակսիր, ձեռնարկեցին Փալոմարի հեռադէտին շինութեան: Հայելիին ձուլումը կատարուեցաւ Ֆրանսայի մէջ: Շինութիւնը սկսաւ 1936ին ու տեւեց մինչեւ 1948: Ի՞նչ կ'ակնկալուէր այս հեռադէտէն: Առանց խրթին հաշիւներու մէջ մխրճուելու, ըսենք թէ ան 64 անգամ աւելի զօրաւոր պիտի ըլլար, քան Ուիլսըն լերան հեռադէտը: Առաւելութիւն մը որ կը նշանակէր մօտաւորապէս մէկ միլիառ լոյս – տարուան տարածութեան մը թափանցել: Պէտք չէ կարծել թէ ապակիին մեծութիւնը դիտուած առարկաները խոշորցնելու կը ծառայէ: Այլ միայն պատկերը աւելի լուսաւոր ու յստակ դարձնելու, ուղղելով կարգ մը լոյսի խոտորումներ, արդիւնք՝ լոյսին ալիքաւոր հանգամանքին:

Գիտական աշխարհը մեծ ակնկալութիւններ ունէր Փալոմարի հեռադէտին, սակայն, ահա քանի մը տարիէ ի վեր կը գործէ ան, առանց մեծ յաջողութեան: Դիտարանը գոհացաւ մասնագիտական քանի մը տեղեկութիւններով:

Այսուհանդերձ, երկու հետաքրքրական նորութիւններ հաղորդուեցան: Առաջինը՝ միգամածները (նէպիւլէօզ) իրար շաղկապող կամուրջներու գոյութիւնն է: Երկրորդը՝ երկու միգամածներու բախումը, մեզմէ հարիւր միլիոն լոյս տարուան հեռաւորութեան մը վրայ: Միգամածները ամպի մը երեւոյթը ունին: Միլիոնաւոր աստղերու համախմբումներ են, տարածուած տիեզերքի անհունին մէջ: Մէկէ աւելի միգամածներու խմբաւորում մը «ընտանիք» մը կը կազմէ: Միգամածներու կառուցուածքի ձեւը քանի մը տեսակ է:

Կան ձուածիրային եւ պարուրաձեւ (սփիրալ) միգամածներ: Այս վերջինները իրենց կարգին կը բաժնուին քանի մը դասերու, համաձայն իրենց թեւերուն բացուածքին:

Ծիրկաթինն ալ (Յարդգողի Ճանապարհ) միգամած մըն է, որուն մաս կը կազմէ մեր արեւային դրութիւնը: Կ'ենթադրուի թէ պարուրաձեւ է Ծիրկաթինը մօտաւորապէս հարիւր հազար լոյս - տարի երկարութեան տրամագծով ու միայն 2500 լոյս տարի լայնքով: Ձմրան պայծառ գիշերներու շատ գեղեցիկ է Ծիրկաթինը: Հին ժամանակ Մեքսիքացիք զայն կ'անուանէին ծիրանի գօտիին քօղը: Իսկ յունական աւանդութիւնը կ'ըսէ թէ Հերակլէս երբ կաթ կը ծծէր Հերայի կուրծքէն, կաթիլ մը կաթ ինկաւ գետին, որուն հետքը մնաց երկնակամարին վրայ: Թէոփրաստ յոյն փիլիսոփան կը կարծէր թէ Ծիրկաթինը երկնային երկու կիսագունդերու միացման կէտն է: Իսկ ուրիշ փիլիսոփաներ տարբեր ենթադրութեանց կը յանգէին: Ամէն ազգ ունի իր աւանդութիւնը Ծիրկաթինի մասին: Իտալացի Գալիլէն էր որ, շնորհիւ իր հնարած հեռադիտակին, 1608ին հաստատեց Ծիրկաթինին իրական կառուցուածքը: Ծիրկաթինի կեդրոնը կը թուի թէ աղեղնաւոր համաստեղութեան ուղղութեամբ է: Այդ կեդրոնը անտեսանելի է, մեր երկրագունդին անյարմար դիրքին պատճառաւ: Կը կարծուի նաեւ թէ անլոյս, մարած աստղեր ու միջաստղային այլ նիւթեր արգելք կը հանդիսանան այդ կեդրոնի տեսողութեան: Ահա նման մարած աստղեր են մեծ մա –

ՅՈՒՇԵՐՈՒՍ ՀԵՏ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Պարագային եւ օրուան համեմատ ու դէպքերու հետեւողութեամբ, Շաւարշ ունէր խմբագրական կամ առաջնորդող յօդուած մը, ուր կը շօշափէր բոլոր այժմէական հարցերը: Ներքին կամ ազգային բազմապիսի խնդիրներու քով, արտաքին քաղաքական աւելի բարդ հարցեր, որոնց կը հասնէր կատարեալ ձեռնհասութեամբ: Ունէր օգնական խմբագիրներ, թերթին ուղղութիւնը գծող կուսակցական վերին մարմին, բայց վարիչ ուղեղը ինքն էր:

Օր մըն ալ անաղմուկ պայքար մը բացաւ թրքատիպ անուններու դէմ, դըժբախտաբար կիսատ մնացած: Պայքարը սկսաւ առաջին անգամ չարքերէն: Այսպէս կնքահայրս եղաւ: Որովհետեւ յարմար բառ մը չգտանք անունս հայացնելու համար, ծննդավայրս փակցուց անունիս: Օր. Տիրուհի (Տիկ. Տ. Շ. Միսաքեան) եւ բոլոր խմբագիրները, որ ներկայ էին, ծափահարեցին: Խնդացինք եւ ես կատարուած իրողութեան առջեւ, չկրցայ մերժել կնքահայրութիւնը:

«Ոչ է մարդ որ կեցցէ եւ ոչ մեղիցէ»: Շաւարշին մեղքը կամ թերութիւնը, մեզի՝ հեռացողներուս վերաբերմամբ, աններող ըլլալն էր: Երկու որակում ունէր, — դասալիք կամ ուրացող: Յաճախ կը պատահէր որ հրաւիրէր փարախ դառնալ: Բայց կուսակցութիւնը արատաւորողներուն՝ հանդէպ ոչ մէկ զիջում, ոչ մէկ ներում:

Իր ժողովուրդին դատին հանդէպ հաւատքը եւ սէրը գրեթէ կիրքի հասցուցած էր:

Ազգին մէջ պատահած բացասական ամէն երեւոյթի առջեւ, մանաւանդ անցեալ տարուան Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութիւններու առթիւ բացուած ընտրական վէճերուն համար դառնօրէն կը գանգատէր: «Ո՞ւր կ'երթայ այս ժողովուրդը, ե՞րբ պիտի զգաստանանք»: Իր դառնութիւնը եւ կսկիծը ամփոփուած էին այս երկու խօսքին մէջ: Ընդհակառակն մանուկի մը պէս կ'ուրախանար, երբ ազգային հպարտութիւն պատճառող երեւոյթ մը եւ պարագայ մը կը ներկայանար:

Առաջին օրէն իսկ երբ իր գործով գրաւեց հանրային ուշադրութիւն, երբեք չսոնքաց, մնաց խոնարհ եւ համեստ, ազնիւ՝ իր հակումներով եւ ձգտումներով, բարձր՝ գռեհկութիւններէն, միշտ ժողովուրդին հետ:

Պոլիսէն մինչեւ Փարիզ՝ քալեց առաքեալի մը պէս, գրեց համոզուած եւ պայքարեցաւ երեք նշանաբանով. — Կազմակերպուիլ, վերանորոգուիլ եւ յառաջանալ: Նպատակ՝ ծառայել ազգին, որպէսզի պատմութեան մէջ վերջ չգտնէ մեր յառաջխաղացութիւնը, չմարի մեր քաղաքակրթութեան ջահը, ընդհակառակն փոխանցուի սերունդէ սերունդ:

Ասոր համար պէտք է շունչ ունենալ եւ չմնալու համար ազգերու վազքին մէջ: Իր բառերով «տեւել, տեւել եւ միշտ տեւել»:

Սիրեց իր հոգեզաւակը «Յառաջ»ը եւ «Նոր Սերունդը», մին պայքարի զէնք, միւսը յարատեւելու միջոց:

Իբրեւ յեղափոխական եղաւ մաքուր, անվեհեր եւ աննահանջ:

Իր «Մեր Խօսքը» եւ «Օրը Օրին»ը ապագայ սերունդներուն համար միշտ պիտի մնան սերտարան վերակազմուելու, վերանորոգուելու եւ յարատեւելու:

Եղաւ անզուգական հրապարակագիրը իր շօշափած նիւթերու զանազանութեան համար: Հանրային ամէն խնդրի շուրջ ունէր իր տեսակէտը եւ խօսքը: Չթերացաւ ոչ քննադատութեան, ոչ ալ քաջալերանքի մէջ: Հայրենիքէն մինչեւ Սփիւռքի յետին անկիւնը, ուր որ Հայու մը սէրը կը բաբախէր, արձագանգ տուաւ «Յառաջ»ի մէջ երկու սրտցաւ կամ քաջալերական խօսքով:

Շաւարշ Միսաքեան մեծ հայրենասէր մը եղաւ: Երբ առաջարկ կը բերուի իր աճիւնները փոխադրել հայկական պանթէոն, ուրիշ վարձատրութեան ձեւ չեմ կրնար երեւակայել՝ հատուցանելու համար ազգային երախտիքը անոր որ արժանի դարձաւ Հայրենիքին:

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԲԱԲԵՐԴԵԱՆ

սամբ, որ մոլորակները իրար միացնող կամուրջներ կը ձեւացնեն։ Աւելի պարզ խօսելով, երկնքին պարապ կարծուած մասերն ալ լի են անլոյս աստղերով։ Անգլիացի մեծ աստղագէտ Հերշըլի որդին Ափրիկէի մէջ պայծառ գիշերով ու առանց հեռադիտակի նշմարած է միգանման տարտամ ճանապարհներ, որոնք միգաստղերը իրար կը միացնէին։ Այս պարագան հաստատուած է Փալոմարի դիտարանէն։ Որով, տիեզերքի աստղերուն քանակը որ չորս հարիւր միլիառ կը գնահատուէր, փոփոխութեան պիտի ենթարկուի։

Նախապէս կը կարծուէր թէ արեւային դրութիւնը ծիրկաթինին կեդրոնական մասը կը գրաւէր։ Այժմ գրեթէ որոշ է թէ ան ծիրկաթինի երկարութեան շառաւիղին 3/5րդ մասին վրայ կը գտնուի։ Այսինքն՝ ծիրկաթինին գրեթէ ծայրամասի բնակիչները կը նկատուինք։

Ինչ կը վերաբերի միգաստղերու բախումին, զոր Փալոմար կը հաստատէ տիեզերքէն եկած հերձեան ալիքներու միջոցաւ, (հերձեան ալիքները ելեքտրամագնիսական կազմութիւն ունին) 20 տարիէ ի վեր անթելի ընդունիչ կազմածներ կը խանգարուէին ելեքտրոններու անսովոր փոթորկումներէն։ Այդ խանգարումներուն պատճառը արտաերկրային հերձեան ալիքներն են։ Ամերիկացի մասնագէտ մը 1938ին իր շինած ռատիօ - ելեքտրական հեռադէտին հայելիով կրցաւ այդ հերձեան ալիքները համադրել ու նաեւ հաստատել թէ անոնց ուժգնութիւնը կ՚աւելնար Կարապի եւ Աղեղնաւորի համաստեղութեանց ուղղութեամբ։ Այսինքն հոն՝ ուր կը զետեղուի ծիրկաթինի կեդրոնը։ Փալոմարի դիտարանէն երկու աստղագէտներ յատուկ հետազօտութիւններ կատարած են այդ ուղղութեամբ ու երեւան հանած տիեզերական հերձեան ալիքներու երեք կեդրոններ։ Հաստատած են նաեւ թէ Կարապի համաստեղութեան ուղղութեամբ գտնուող միգաստղերու խմբաւորում մը ներքին անօրինակ փոթորկումներ ցոյց կուտայ ու մեր ծիրկաթինէն կը հեռանայ երկվայրկեանը 16.500 քիլոմեթրը արագութեամբ։ Այս փոթորկումները կը վերագրուին երկու միգաստղերու ընդհարումին։

Այժմ երկնային հետազօտութեանց համար կ՚օգտագործուի նաեւ Ռատարը։ Իսկ շատ չանցած դիտարանները պիտի օժտուին նաեւ ելեքտրոնական հեռադէտով։

ԳՈՒՐԳԷՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՄԱՐԴՈՒՆ մէկը կը տեսնէ որ բարեկամը թերթէն կտոր մը կը կտրէ եւ գրպանը կը դնէ։

— Կտրած կտորդ ի՞նչ էր, կը հարցնէ։

— Լուր մը։ Մարդուն մէկը սպաններ է իր կինը, որովհետեւ, գրպանները կը խուզարկէ եղեր։

— Ինչո՞ւ պահեցիր այդ լուրը։

— Որովհետեւ իմ կինս ալ այդ սովորութիւնը ունի։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՂՈՒԹԷՆ

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

(Նուիրուած Շ. Միսաքեանի յիշատակին)

Կիրակի (Մարտ 31), կէսօրէն առաջ, «Սինեմա Նօայ»ի մէջ, տեղի ունեցաւ Շ. Միսաքեանի յիշատակին նուիրուած սգահանդէսը։

Բեմը զարդարուած էր Ֆրանսական եւ հայկական դրօշակներով։

Որոշեալ ժամէն առաջ, վարի շքեղ սրահը եւ վերնայարկը լեցուած էին հոծ բազմութեամբ մը։

Եկած էին արուարձաններէն, քաղաքէն, հեռաւոր շրջաններէն ու միջին Ֆրանսայէն։

Հանդէսին բացումը կատարուեցաւ Շօփէնի մահերգով, Արենոյշ Մարկոսեան (դաշնակով) եւ Պ. Ս. Չէօրէքճեանը (ջութակով)։

Օրուան նախագահ ընկեր Ց. Պապիկեանը բացման խօսքը ըսաւ գրաւոր ճառով մը եւ ներկայացուց Շ. Միսաքեանի գործերն ու միւս արժանիքները։

Այս ճառէն վերջ, բեմ հրաւիրուեցաւ արուեստագիտական շնորհներով օժտուած օրիորդ Անիթա Սարգսեանը, որ օրինակելի առոգանութեամբ եւ խոր յուզումով արտասանեց Շ. Միսաքեանի անտիպ բանաստեղծութիւններէն ընտիր կտոր մը որ ունկնդրուեցաւ խոր ակնածանքով։

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան կողմէ ընկեր Օննիկ Ճարայեան կարդաց գեղեցիկ ճառ մը։

Դաշնակի վրայ օրիորդ Մատլէն Մարկոսեան նուագեց, Ա. Խաչատրեանի ստեղծագործութիւններէն, որմէ վերջ, խօսք առաւ Ազգ. Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչ ընկեր Կ. Ճանիկեանը, պատկերացնելով Շաւարշի կեանքն ու գործունէութիւնը։

Այս ճառէն վերջ, բեմ եկան խումբ մը արենոյշներ եւ պատրաստ՝ կարգի կեցան։ Տրուած հրամանի մը վրայ անոնք «պատուի առին» եւ իրենցմէ մէկը՝ Արենոյշ Ալիս Շամիրեան մօտեցաւ բարձրախօսին, եւ մինչ արենոյշներու խումբը ծնրադիր, աղօթողի վիճակն առած էր, յուզիչ ձայնով սկսաւ երգել «Տէր Ողորմեա»ն։

Ֆ. Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութեան քարտուղար Տիկին Ազարեան եւս կարդաց գրաւոր ճառ մը։

Ալիս Շամիրեան երկրորդ անգամ բեմ գալով «Ծիծեռնակ, ծիծեռնակ»ի մէկ մասը երգեց, մաս մըն ալ արտասանեց յուզելով բոլորը։

Համազգայինի վարչութեան կողմէ Պ. Կ. Փօլատեան կարդաց խնամով պատրաստուած ճառ մը։

Նուագ մը եւս եւ խօսք տրուեցաւ փրոֆ. Գ. Խայիկեանին, որ խօսեցաւ իր հմտալից ճառերէն մէկը։

Օր. Անիթա Սարգսեանի երկրորդ արտասանութիւնը Ֆրանսերէն էր, նոյնքան յաջող։

Ամէնէն վերջ, խօսք տրուեցաւ Սէն Ժերոմի հոգեւոր հովիւ եւ հարաւային Ֆրանսայի Հայոց Առաջնորդական փոխանորդը Սահակ քհնյ. Շամլեանին, որ ի վերջոյ արտասանեց «Պահպանիչը»։

«Արմենիա» երգչախումբէն խումբ մը երգեց «Հայր Մերը»։

Բոլոր երգերը, արտասանութիւնները ճառերն ու նուագները Մաճիէթօֆօնի վրայ առնուեցան։

ԹՂԹԱԿԻՑ

ԽՄԲ. — Տեղի անձկութեան պատճառով, յառաջիկային կուտանք ճառերուն ամփոփումը։

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՕՐԸ ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ

Կիրակի, Մարտ 24, Առնուվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Կառվարենց» մասնաճիւղը մեծ շուքով եւ հոծ բազմութեան մը ներկայութեան տօնեց իր 10րդ տարեդարձը՝ Սարսէլի Թատերասրահին մէջ, մասնակցութեամբ Առնուվիլի Կապ. Խաչի մասնաճիւղին։

Նոր Սերունդի Կեդրոնական Վարչութեան կողմէ հանդէսը բացաւ ընկեր Ա. Պիլէզիկճեան, հրաւիրելով ժողովուրդը յոտնկայս յարգելու Շաւարշ Միսաքեանի յիշատակը։

Ապա խօսքը ուղղելով երիտասարդութեան, շեշտեց այն կէտին վրայ, զոր ընկեր Շ. Միսաքեան ձգեց մեզի.— հայկականութիւնը։ «Մեր մայրերն ալ պէտք է գիտնան, որ իրենց դերը միայն աքսորի օրերուն համար չէ։ Տղաքը իրենց ապագան մեծապէս կը պարտին իրենց ծնողքին, անոնք է որ կը պատրաստեն մեր վաղուան սերունդը։ Այս գիտակցութեամբ, հայ մայրը այսօր իր մանուկը ծունկերուն վրայ առնելով ցեղին ոգին պէտք է փոխանցէ անոր։ Պատանի դառնալէ վերջ, ղրկեցէք ձեր տղաքը Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի շարքերուն մէջ, ուր անոնք պիտի սորվին նաեւ ցեղին պատմութիւնը, հայերէն լեզուն եւ կարճ ժամանակի մէջ, ինքնավստահօրէն պիտի կարենան արտայայտուիլ Հայկ. Դատին շուրջ»։

Ընկեր Սէֆէրեան ներկայացուց Առնուվիլի մասնաճիւղն ու իր գործունէութիւնը։

Մասնաճիւղիս Թատերախումբին կողմէ ներկայացուեցաւ «Նախանձ ամուսինը» Զաւէշտ երկու՝ արար։ Բոլոր դերակատարները յաջող էին իրենց դերերուն մէջ։ Կ՚արժէ մասնաւորաբար յիշել Օննիկ Ալթունեանը (Նախանձ ամուսին), Մարգարիտ Ճիհանշահեան (կինը), Վենսան Տարաքճեան (Վրդանէս աղա) եւ Միհրան Սիփարեան (Գողը)։ Բոլոր դերակատարներն ալ արժանացան ջերմ ծափերու։

Ապա սկսաւ պարահանդէսը՝ Մանուէլ Բիւզզարոյի հռչակաւոր նուագախումբին առաջնորդութեամբ։ Ներկաներուն փափաքին գոհացում տալով ծանօթ երգիչ Պ. Միքայէլ Հուպուլեան երգեց հայերէն եւ իտալերէն քանի մը կտորներ» մեծ խանդավառութիւն ստեղծելով։

Ուրախճանքը տեւեց մինչեւ կէս գիշեր։

Այս առթիւ կ՚ուզեմ շնորհակալութիւն յայտնել շրջանի Նոր Սերունդի բոլոր խումբերուն եւ ներկաներուն որոնք խուռներամ եկած էին մեզ քաջալերելու։

ԱՐԱՄ ԵՐԱՆՈՍԵԱՆ

ՀԱՅՐ ՆԵՐՍԷՍ ԱԿԻՆԵԱՆ ՄԵՐ ՄԷՋ

Օգտուելով ականաւոր բանասէր-պատմաբան Հայր Ներսէս Ակինեանի Փարիզ ներկայութենէն, Տէր եւ Տիկին Արամ Ճինճեանները գեղեցիկ գաղափարն ունեցեր էին 28 Մարտ, Հինգշաբթի իրիկուն իրենց բնակարանին մէջ հանդիպում մը կազմակերպել, որուն հրաւիրուած էին փարիզահայ ծանօթ գրողներ, մտաւորականներ եւ բարեկամներ։

Ընթրիքէն ետք, բժիշկ Ա. Ճինճեան բարի գալուստ մաղթեց օրուան հիւրին յետոյ խօսք տուաւ Մ. Պարսամեանի, որ յարգելի հիւրին գրական, բանասիրական ու պատմական գործին մասին անդրադառնալէ ետք, ներկաներէն շատերուն խօսք տուաւ։ Բոլորն ալ շեշտեցին Հայր Ակինեանի կատարած ու կատարելիք գործին արժէքը, հայ բանասիրութեան բերած թանկագին վկայութիւնները։ Ամէնէն վերջը, Մ. Պարսամեան հրաւիրեց Հայր. Ն. Ակինեանը, քանի մը մանրամասնութիւններ տալու իր պատրաստած «Հայ Գրականութեան պատմութեան» մասին, որ երթալով կը ճոխանայ ու կը ստուարանայ։

Հակառակ իր տկարութեան, քանի որ Մարսէյլի մէջ բժիշկները արգիլած էին որ եւ է յոգնութիւն եւ յանձնարարած ատեն մը տան մէջ փակուած մնալ, Հայր Ն. Ակինեան տուաւ շատ հետաքրքրական մանրամասնութիւններ իր աշխատութեան ծաւալին ու բովանդակութեան մասին։ Այդ գործը պիտի բաղկանայ բազմաթիւ հատորներէ, ու լոյս պիտի սփռէ թէ գրական դարաշրջաններու եւ թէ հեղինակներու մասին։

Հայր Ակինեանի ինչպէս նաեւ կարգ մը խօսողներու արտայայտութիւններն առնուեցան ժապաւէնի վրայ։

Հիւրերը պատուասիրուեցան խմիչքներով ու կարկանդակներով եւ մեկնելէ առաջ իրենց շնորհակալութիւնը յայտնեցին հիւրընկալներուն, որոնք խորհած էին, հիւրասիրել ականաւոր գիտնականը։

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (14)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Դ.

ԱՐԾՐՈՒՆԻ ԻՇԽԱՆ ՄԸ

Մանաւանդ օդին ցրտութիւնը ամէնուն հոգին եւ ջերմութիւնը ամփոփելով ընտանութեանց համարձակութիւնը կը սեղմէր։ Բայց կար բան մը որ կարելի չէր այդ վիճակը չընդհատել, եւ այդ բանը անօթութիւնն էր. ուստի երբ Առաքելոց վանք անցան, եւ Մոլխայ ճամբան սկըսան, եւ արեւը սկսաւ իջնել, այն ատեն իբրեւ թէ քունէ զարթած Գուրգէն դարձաւ.

— Տղաք, ըսաւ, դուք անօթի չէ՞ք եւ բան ամենեւին չէք խօսիր։ Լաւ ճամբայ առի՞նք թէ ոչ. Վահրիճ, դու այս տեղուանքը լաւ կը ճանչես, ո՞ւր ես, ձայնդ էլ չելներ, ցուրտէ լեզուդ սառեր է, բերնիդ կպեր է որ չես խօսիր. հաց ալ պիտի չուտե՞ս։

— Տէր իշխան, ըսաւ Վահրիճ մօտենալով, այսպիսի ձիւնով շատ ճամբայ առած կը համարուինք. կարելի է այսպէս շուտով հասնինք Նորաշէն եւ եթէ վաղն էլ այսպիսի եղանակ ունենալու չափ բախտաւոր լինինք, անկից շուտ կը հասնինք Դատվան, եւ ալ ճամբան կը դիւրանայ։

— Միթէ՞ Նորաշէնէ մինչեւ Դատվան ճամբան այդչափ դժուար եւ երկա՞ն է։

— Ոչ դժուար եւ ոչ երկայն է, իշխան, այլ սաստիկ վտանգաւոր ձմեռ ժամանակ։ Եթէ Արեւելեան փոքր քամի լինի, կորած է ամէն ուղեւոր, վասնզի ծովուն վրայէն տկար քամի որ կը փչէ, դիւական մրրիկ կը դառնայ Գրգուռ եւ Նեմրովթ լեռներու մէջ։

— Ե՞րբ կը յուսաս որ հասնինք Նորաշէն։

— Եթէ քիչ մը աւելի ուժով քշենք ձիերը, արեւը մտնելէն վերջ կը հասնինք։

— Քշենք, ուրեմն, երբ դու ոչ վաստակած ես եւ ոչ անօթի։

— Ինձ համար շատ դիւրին է, բայց սս իշխանազուն տղայք կարծեմ անօթի եւ վաստակած են, թէպէտ ձայն հանելու կ՚ամաչեն։

— Տէ, Վահրիճ, ինչ կ՚ըսես, Արծրունի չեն դոքա։

— Այո, Արծրունի են, տէր, բայց ամէն Արծրունի Գուրգէն չէ։

— Իշխանք, ձայնեց Գուրգէն, լաւ չի՞ լինի՞ր որ ձիանքը քշենք եւ ժամ առաջ հասնինք Նորաշէն. ձիուն վրայ մէկ քիչ բան ծամելով, մեր ախորժը խաբելով, որպէս զի երեկոյեան լաւ ընթրենք եւ լաւ հանգչինք։ Տէ, Վահրիճ, իշխանաց մէյ մէկ պատառիկ տուր, թէ՛ ուտենք, թէ՛ երթանք։

— Իշխանաց ոչ հացի պատառիկը եւ միսի պատառիկը միայն, այլ ահա ումպ մը գինի ալ կրնամ տալ. յիմար Արաբները ամէն բան աւարեր, գինին մոռցեր էին, Տարօնոյ պատուական գինին է. Ս. Կարապետ իրա՞ւ է թէ այս գինին միայն կը խմէր արքայութիւն շուղեւորած, չգիտեմ, բայց գիտեմ թէ ես իմ տիկս աւելի լեցուցի։

— Տեսնեմ սա գինին։

— Շնորհք ըրէ. տէր, ըսաւ Վահրիճ եւ բաւական մեծութեամբ տիկ մը երկնցուց իշխանին, եւ նոյն միջոցին լաւաշներ կը հանէր պայուսակէն եւ միսի կտորին հետ կը բաժնէր ամէնուն. իսկ Գուրգէն քըմծիծաղով,

— Քո Ս. Կարապետի գինին լաւ է, բայց պէտք էիր այդ տիկը ամբողջ լցնել եւ դու անհոգ գտնուեր ես, Վահրիճ։

— Ոչ տէր, ես ամբողջ լցուցի, բայց ցուրտէն գինի՞ կը դիմանայ, կեցած տեղ կը պակսի....։

Այս հրաշքին վրայ ծիծաղելով՝ սկսան քշել ձիանքը եւ չմթնցած հասան Նորաշէն. որ բաւական մեծութեամբ գիւղ մըն էր ան ատեն, եւ գիւղացիք տեսնելով իշխանազուն մարդիկ՝ մեծարեցին զանոնք ըստ իրենց կարի, հայկ. հիւրասիրութիւնը չափէն աւելի ի գործ դնելով։

(Շար.)

ԾԵՐԵՆՑ

ԼԻՈՆԻ ՏՕՆԱՎԱՃԱՌԸ

(Ապրիլ 27էն Մայիս 6)

Լիոնի տօնավաճառին վարչութիւնը մասնաւոր սպասարկութիւն մը հաստատած է այն բոլոր յաճախորդներուն համար, որոնք տօնավաճառին տեւողութեան համար սենեակ կը փնտռեն։ Սենեակներ ապահովուած են ըլլայ մասնաւորներու բնակարաններուն մէջ (քաղաքին կեդրոնը), ըլլայ մինչեւ 30 քմ. շրջագծի վրայ գտնուող պանդոկներու մէջ։ Դիմումները պէտք է ղրկել հետեւեալ հասցէին.

Service du Logement de la Foire de Lyon (terre-plein de la Gare de Perrache. Tel. FRanklin 51-10).

որ ստացուած կարգով գոհացում պիտի տայ կատարուած դիմումներուն։

Սենեակներ ապահովուած են նաեւ Էքս լէ Պէնի մէջ, որ Լիոնէն միայն մէկուկէս ժամ հեռու է։ Օթօքարի մասնաւոր սպասարկութիւն մը ապահովուած է առաւօտեան ժամը 7.50ին եւ 9.40ին, իսկ վերադարձի համար՝ երեկոյեան ժամը 18.58ին եւ 0.05ին։ Մասնաւոր յանձնախումբ մը ստեղծուած է Էքս լէ Պէն բնակիլ ուզողներու համար հանգիստ լաւագոյն պայմաններ ստեղծելու նպատակով։

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Նախարարաց Խորհուրդը իր ուրբաթ օրուան նիստին մէջ նախ քննեց միջազգային քաղաքականութիւնը, ապա որոշեց հիւլէական ուժի կազմակերպման պիւտճէն 235 միլիառէն բարձրացնել 384 միլիառ ֆրանքի :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հսկայ քարիւղատար նաւը (51.045 թոն) Լը Հավրի նաւահանգիստը հասաւ հինգշաբթի օր :

ԻՐԱՆԻ մէջ Մանուչեր Էղպալ կազմեց նոր դահլիճը : Ինչպէս գրած էինք, նախկին վարչապետը, Հիւսէյն Ալա հրաժարած էր Ամերիկացի երեք պաշտօնատարներու սպանման պատճառով :

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ նախկին զօրավարները «Փրաւտա»յի մէջ բաց նամակ մը հրատարակելով Խ. Միութիւն կը հրաւիրեն այն ամերիկացի նախկին զօրավարները, որոնք վերջին աշխարհամարտին ընթացքին Գերմանիոյ Էլպա քաղաքին մէջ դիմաւորուեցան խորհրդային բանակին կողմէ : Երկու բանակներու հանդիպումը տեղի ունեցած էր Ապրիլ 25ին :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ վարչապետը, Նապուլսի, յայտարարեց թէ կարելի եղաւ կառավարական տագնապի մը առաջքն առնել : Հիւսէյն Թագաւորին ու վարչապետին միջեւ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւնը հարթուած է. Խ. Միութեան հետ դիւանագիտական յարաբերութիւնները պիտի վերսկսին :

ՄԱԿԻ ՄԷԿ ՏԵՂԵԿԱԳՐԻՆ համաձայն, աշխարհի բնակչութեան ընդհ. թիւը 1955ի վերջաւորութեան կը կը հասնէր 2 միլիառ 691 միլիոնի :

ՓԻԼԻՓՓԻՆԵԱՆ կղզիներու քաղաքներէն մէկուն մէջ հրդեհ մը ծագեցաւ՝ 40.000 հոգի անպատսպար ձգելով :

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՕՐ
ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ
ՄԱՀՈՒԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻՆ

Այս կիրակի օր Սէն Լուի մէջ (Մարսէյլ), նախաձեռնութեամբ Թալին ազգայիններէ կազմուած յանձնախումբի մը, առաւօտուն ժամը 9ին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Գէորգ եկեղեցիին մէջ : Սգահանդէս՝ ժամը 11ին : Կը նախագահէ՝ Պ. Երեւանեան : Կը խօսի Ժ. Միրիճեան :

Կը մասնակցի Օր. Մարկոսեան :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՈՒՄ

Այս կիրակի ժամը 15.30ին փառաշուք հանդիսութեամբ տեղի պիտի ունենայ նաւակատիքը Փարիզի Հայ Աւետարանական նոր մատուռին,

8bis Rue des Ternes

Métro: Porte Maillot, Champerret, Ternes.

Մասնակցութեամբ օտար եւ հայ ականաւոր անձնաւորութեանց :

Բոլոր հայրենակիցները շատ սիրով կը հրաւիրուին :

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅԵՐ
ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԷՔ
ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՄԱԹԻԱՑԻՆԵՐՈՒ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ մինչեւ կէս գիշեր :

Սէրքլը Միլիթէրի շքեղ սրահներուն մէջ (Փլաս Սէն Թ'Օկիւսթէն) :

Գեղարուեստական հաճելի անակնկալներ : Աքրաքսիոն Փրօ-Արմենիա խումբին կողմէ :

Ընտանեկան հաճելի մթնոլորտ :

Պարերը մեծ նուագախումբով :

ՃՈԽ ԵՒ ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ՊԻՒՖԷ :

Սեղաններու համար հեռաձայնել՝

PRO 41-40 et TRU 09-67

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Գործաւոր - գործաւորուհիներ թռնփէթխիռայի հայ տան մը մէջ աշխատելու համար (ժիւփ - շըմիզիէ եւն.) : Տեւական գործ եւ լաւ վճարում : Դիմել՝

Bonnetterie ALBERT
37 Rue Tapis Vert, Marseille

***

Շատ կարող ափիէօսէօրներ այր մարդու գլխոտի համար եւ լաւ ֆիւլօթիէներ : Դիմել՝

STARK
16 Rue de la Paix, Paris

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ
ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻՆ ԱՌԹԻՒ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 4ին : Սալ տէ ֆէթի մէջ

Բարձր հովանաւորութեամբ Պ. ՄՈՐԻՍ ՓԻՔԻ (Ներք. գործ. նախարարութիւնէն)

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչին, Նոր Սերունդի :

Ներկայ պիտի ըլլան երեք յարանուանութեանց ներկայացուցիչները :

Կը նախագահէ՝ ՏԻԿԻՆ ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Կը խօսի Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ (Մարսէյլէն)

Խօսք կ'առնեն Տրոմի ընկերվարականներու եւ Հայ Ազգային Միութեան ներկայացուցիչները :

Կոմիտէի կողմէ կը խօսի ԸՆԿԵՐ ՔԻՐԷՃԵԱՆ

Կը մասնակցին Պ. Պ. Աշոտ Առաքելեան, Զօխալխլեան, փոքրիկն Աւանեան եւ Նոր Սերունդի Սաները եւ Սանուհիները :

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Մշակոյթի Տան յանձնախումբին : Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ :

ՃՈԽ ՅԱՅՏԱԳԻՐ :

Գեղարուեստական ընտիր բաժին :

Պիւֆէ :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

ՅԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբին :

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16էն մինչեւ 23, Ազգային Տան մէջ (32 ռիւ տը Թրէվիզ) :

Գեղարուեստական բաժին :

Խօսք կ'առնէ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ
ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ փոխադարձ Օգն. Միութեան

Ապրիլ 8, երկուշաբթի գիշեր
ժամը ճիշդ 8.45ին

Théatre Paul Faralicq
21 Rue Yves-Toudic. Paris 10ème
Métro : République

ԴԵՐԱՍԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ՄԻՍԻՐԵԱՆ
ՀԻՄՆԱԴԻՐ - ՂԵԿԱՎԱՐ
Jeune Théatre Franco-Arménien de Parisի

Կը ներկայացուի Մաքս Տրերի
«ՏԱՍՆԸՀՕԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԸ»
Դրամ երեք արար
Բեմադրութեամբ Աւետիս Միսիրեանի
«ՉԱՓԻ ՎՐԱՅ ՇԻՆՈՒԱԾ ԱՄՈՒՍԻՆԸ»
Բեմադրութիւն Հանրի Ճանիկի
Մաքսիմ Օերիւ եւ Կի Տապզաք
(Կատակերգութիւն մէկ արար)

Հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով այս երկու ներկայացումներուն իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն (այբենական կարգով) :

Մատըլէն Էֆիզեան, Մարի Լօքսիւզեան, Հայկուհի Խաչեան, Աւետիս Միսիրեան, Տրդատ Նշանեան, Ալիս Փափազեան :

Տոմսերը՝ 200, 300 եւ 500 ֆրանք : Կը ծախուին սրահին մուտքը եւ անդամներուն մօտ :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պարտիզակցի Հուրթ Մարտիկեան (Քուքուկենց Մարտիկեան) կը փնտռէ իր հօրեղբայրը՝ Կարապետ Մարտիկեան, հօր անունը՝ Գրիգոր, մօր անունը՝ Մաքրուհի, կը բնակէին Հէլվաճեան մետաքսի գործարանին մօտը : Կը կարծուի որ Յունաստանէն անցած է Արժանթին : Տեղեկացնել «Յառաջ»ի միջոցով : Ջերմապէս կը խնդրուի «Արմենիա»էն՝ արտատպել :

ՆՈՒԷՐ

ՎԻԷՆ.— Ողբ. Գրիգոր Ալոյեանի մահուան տխուր տարելիցին առիթով (24 Մարտ), Այրի Տիկին Մարի Ալոյեան հինգ հազար Ֆր. կը նուիրէ Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան, իբրեւ համեստ նպաստ մը Միութեան հետապնդած հայապահպանման՝ գնահատելի ձեռնարկներուն :

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԱՆԿԷՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿԸ

Ապրիլ 7ին կիրակի ժամը 16ին :

Քաղաքապետարանին սրահը

Փարիզի Հայ Թատրոնը կը ներկայացնէ

ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ

Կատակերգութիւն երեք արար, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ, սիրուած դերասաններու կազմով մը՝ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, Ն. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ, Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ժ. ԳԻԶԻՐԵԱՆ, ՏԻԿ. Ք. ԱԶՆԱՒՈՐԵԱՆ, ՕՐ. ՇՈՒՇԱՆԻԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ, ՕՐ. ՆՈՅԵՄԻ ՇԱՀԻՆԵԱՆ եւ ՀԵՂԻՆԱԿԸ :

Երգ՝ Օր. Աստղիկ Քէօսէեան եւ Պ. Մկրտիչ Պօղոսեան :

Պար՝ Օր. Թերեզա Քէօշկէրեան :

Մատչելի պիւֆէ :

Կառ. տիւ Նորէն Անկէն լէ Պէն մեկնող շոգեկառքեր՝ ժամը 15ին եւ 16.17ին :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսիլիոյ Յանձնախումբի հանգանակութեան նուիրատուներու ցանկը.—

Արամ Արմաղանեան երկու հազար Ֆր., Աստիկ Աչճեան, Կայծակ Ճէրահեան, Յաբէթ Յովհաննէսեան, Նշան Տատայեան, Տէր եւ Տիկին Մելիտոսեան, Արփիկ Կոստանեան - Սէֆէրեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկին Սարգիս եւ Զարուհի Բաբաւիկեան, Յարութիւն Ուլուսեան եւ Տէր եւ Տիկին Նուրոյեան՝ հազարական ֆրանք, Պօլիկեան 500Ֆր. : (Գումար՝ 11.500 Ֆր) :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Տունը աշխատող գործաւորուհիներ, chemisierի համար :

Ets. MAVIAN
116 Rue Réaumur, Paris 2ème, CEN 06-42

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

Օր. ԺԱԳԼԻՆ ՀԱՇԻՇԵԱՆ
Պ. ՄԿՐՏԻՉ ԺԱՄԿՈՉԵԱՆ
Նշանուած
Փարիզ 31 Մարտ 1957 Քոլոմպ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանին հետեւեալ խումբերը.—

Զաւարեան ենթկ. այս շաբաթ, ժամը 9ին :

Դրօ խումբը այս շաբաթ, ժամը 9ին :

Քրիստափոր ենթկ. 8 Ապրիլ, կիրակի, կէսօրէն վերջ ժամը 3.30ին :

Վարանդեան խումբ, 8 Ապրիլ, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին :

Սոյն ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները :

Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները : Կարեւոր օրակարգ :

ՊՕՄՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՊԱՆԵԽՕ - ՔԱՇԱՆ.— Հ. Յ. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուս. Միութեան անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը չորսին Իսկի Երեմեան վարժարանին մէջ : Կը խնդրուի անդամներէն եւ համակիրներէն անխտիր ներկայ գտնուիլ :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԾՈՂՏԵԱԼ ՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգն. Մարմնի, կիրակի, 7 Ապրիլ ժամը 15ին : ժամը 16.30ին տողանցք : Գեղարուեստական բաժին, երգ, արտասանութիւն :

Ճոխ պիւֆէ :

Ապրեցէք եօթին բոլորդ ձեր մանուկներուն հետ՝ Սէրքլը Միլիթէր, Փլաս Սէն Թ'Օկիւսթէն, հաճելի օր մը անցնելու համար :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ

Ապրիլ 7, կիրակի վերջին արեւագալ, ժամը 11ին :

Ապրիլ 14, Կիրակի, Ծաղկազարդ, Ս. պատարագ (բազմաձայն երկսեռ խումբով), ժամը 10ին, Դռնբացէք 17ին :

(Շար.)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 փրանք: Հատը 12 փր.

ՇԱԲԱԹ 6 ԱՊՐԻԼ
SAMEDI 6 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7851 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3662

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՎԱՐԱԳՈՅՐԸ ԿԸ ՊԱՏՌԻ

Տարիներէ ի վեր իր վրայ խօսեցնել կուտայ Եղիշէ արք. Տէրտէրեան, որ պահ մը առաջնակարգ դեր գրաւեց մեր բարձրաստիճան եկեղեցականներու շարքին մէջ:

1949ին յաջորդած էր Երուսաղէմի լուսահոգի պատրիարք Կիւրեղ Իսրայէլեանի իբրեւ տեղապահ Ս. Յակոբեանց աթոռին, երբ դեռ վարդապետ էր (Եղիվարդ):

Ըստ օրինի պարտաւոր էր քառասուն օր վերջ Միաբանական ժողով գումարել եւ նոր պատրիարքի ընտրութիւնը կատարել տալ: Եւ սակայն միջոցը գտաւ եօթը տարի կառչած մնալու տեղապահական աթոռին:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ Զ. վախճանելէն առաջ կոնդակով տեղապահ նշանակած էր զինքը, նկատելով զայն ամենէն արժանաւոր եկեղեցականը, որ պիտի կոչուէր գրաւելու Լուսաւորչի Աթոռը:

Նոյն համարումն ունէր իր մասին Վազգէն Ա. 1955 Սեպտեմբեր 30ի ընտրութեան նախօրեակին ինչպէս կը յայտարարէր Փարիզի մէջ անցեալ տարի:

Տէրտէրեան արք. մերժեց համակերպիլ Գէորգ Զ.ի կտակի տրամադրութեան եւ չգնաց Էջմիածին՝ ստանձնելու կաթողիկոսական տեղապահի բարձր պաշտօնը: Այդ օրերուն ո՛ւր գտնուիլն ալ անծանօթ էր: Երկար փնտռտուքներէ վերջ, Հնդկաստանէն ելաւ ձայնը:

Իսկ 1955ի ընտրութեան չուղեց երթալ Էջմիածին: Եւ վախնալով որ կ՚ընտրուի, մասնաւոր նամակով մը մերժեց թեկնածու ներկայանալ:

Ակներեւ էր, որ չէր ուզեր բաժնուիլ Երուսաղէմի Աթոռէն:

1956ի Փետրուարին, երբ Վազգէն Ա. Անթիլիաս գնաց՝ «ընտրելու եւ օծելու համար նորընտիր կաթողիկոսը», պաշտօն յանձնեց Եղիշէ արք.ին, որ երկուստեք համաձայնութեան եզր մը գտնէ:

Թէ ո՛ր աստիճան խղճմտութեամբ կատարեց իրեն յանձնուած փափուկ պարտականութիւնը՝ ո՛չ ոք գիտէ: Յայտնի է միայն, որ կաթողիկոսը գոհ չմնաց:

« Մեր տեսակէտն ու իղձն էր, որ Անթիլիասի տագնապը կերպով մը վերջ գտնէր, կողմերու փոխադարձ զիջումներով: Եթէ օրը օրին տեղեակ լինէինք կողմերու բանակցութեանց արդիւնքներուն, վստահ ենք թէ հարցը ուրիշ վախճան կ՚ունենար: Բայց յետոյ միայն տեղեկացանք — շատ ուշ — թէ Եղիշէ արք. ինքզինքը տեսակ մը մեր լիազօրը եւ բանագնացը ցոյց տալով վճիռներ արձակեր է՝ առանց նոյնիսկ Մեզ տեղեակ պահելու այդ բանակցութեանց ընթացքին »:

Այսպէս կը գրէր Վազգէն Ա. անցեալ Նոյեմբեր 27ին Տիրան արք.ին (Սիոն, Դեկտեմբեր 1956):

Երուսաղէմի Պատրիարքութեան պաշտօնաթերթը գրեց նաեւ, որ եթէ Ամենայն Հայոց Հայրապետը չկրցաւ Երուսաղէմ երթալ եւ հոն գումարել իր նշանաւոր «Եպիսկոպոսական ժողով»ը, պատճառը տեղապահն էր:

Եղիշէ արք. ամէնէն աւելի իր վրայ խօսեցնել տուաւ, երբ Տիրան արք.ի դէմ իր տուած ծանօթ «ժուռնալ»ը մամուլի մէջ հրատարակուեցաւ: Երբ Ամերիկայի նախկին առաջնորդը Երուսաղէմէն բռնի հեռացուեցաւ: Երբ անիկա վանք վերադառնալով պատր. տեղապահ ընտրուեցաւ: Երբ Տէրտէրեան Արք. Էջմիածին ապաստանեցաւ՝ իր անբաժան թիկնապահին՝ Շահէ վարդ. Աճէմեանի հետ: Երբ Ամման վերադառնալով դատ բացաւ Տիրան արք.ի դէմ: Ու վերջապէս երբ այս վերջինը պատրիարք ընտրուեցաւ, փորձեց իր բարեկամներուն միջոցաւ արգիլել ընտրութեան վաւերացումը:

Այժմ այս բոլորին վրայ կ՚աւելնայ ուրիշ սխրագործութիւն մը եւս: Ինքն է որ թաքցուցած է Գրիգոր Լուսաւորչի, Ս. Սեղբեստրոսի եւ Ս. Նիկողոսի Աջերն ու Ս. Պարուտի Թաթը, որոնք 1956 Փետր. 19ին՝ Զարեհ Ա.ի ընտրութենէն մէկ օր առաջ գողցուած էին Վազգէն Ա.ի յատկացուած ննջասենեակէն:

Վարագոյրը պատռած է:

Մեծի Տանն Կիլիկիոյ աթոռին դէմ սարքուած դաւադրութեանց բոլոր ծալքերը պիտի բացուին անշուշտ հետզհետէ:

Տարակոյս չկայ, որ այս սրբապղծութեան բուն հեղինակները պիտի յայտնուին շուտով:

Իրենց պատեանին մէջ պիտի սմքին հնչակ - ռամկավար ամբոխավարները, որոնք, սուտ խենդ ձեւանալով, կը յանդգնէին ամբաստանել Պէյրութի քաջարի առաջնորդ Խորէն արք.ը: Մինչդեռ շատ լաւ կը ճանչնային իսկական գողերն ու անոնց մեղսակիցները:

Ստախօսին մոմը մինչեւ կէս գիշեր կը վառի:

Խորէն արք. յաղթական՝ 25.000 հաւատացեալներու սրտագեղ խանդավառութեան մէջ եւ Զարեհ Ա.ի առաջնորդութեամբ կաթողիկոսարան վերադարձուց սուրբ մասունքները:

Աջագողներն ու բոլոր տեսակի խաչագողները անարգութեան սիւնին պիտի գամուին:

Արդարութիւնը պիտի յաղթանակէ վերջապէս:

ՀՐԱՆԴ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Առջի օր Կոնստանդինի եւ Ֆիլիփվիլի միջեւ չորս հարիւրէ աւելի ապստամբներ յարձակեցան 90 հոգինոց ֆրանսական զօրախումբի մը վրայ: Բուռն դիմադրութենէ մը վերջ 25 ֆրանսացի զինուորներ սպաննուեցան, ողի վիրաւորուեցան. ապստամբներէն յիսուն հոգի սպաննուեցան կռիւներու ընթացքին:

Յարձակում կրող զօրախումբը անմիջապէս աւազանգ տուաւ եւ օգնական ուժեր պահանջեց. ըստ վերջին տեղեկութեանց, օգնական ուժերը յաջողած են ամբողջովին շրջապատել ապստամբները:

Ալժերիոյ զանազան կողմերը տեղի ունեցած բախումներու ընթացքին, վերջին 24 ժամուան մէջ աւելի քան 200 ապստամբներ սպաննուած են:

ԿԻ ՄՈԼԷԻ ՃԱՌԸ

Վարչապետը Փարիզի ամերիկեան Ակումբին մէջ կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ առջի օր: Վերլուծեց Ֆրանսայի տնտեսական ու ելմտական կացութիւնը եւ հասնելով Ալժերիոյ հարցին, աւելցուց. «Որքան ալ ծանր ըլլան Ալժերիոյ համար յանձն առած մեր զոհողութիւնները, ամէն ոք պէտք է պարզ գիտնայ թէ տնտեսական նկատումներ մեզ պիտի չկասեցնեն: Ֆրանսացի ժողովուրդէն պահանջուած տնտեսական զոհողութիւնը պիտի չափաւորուի Ալժերիոյ պահանջներուն: Մեր յաւելեալ ծախքերը միայն զինուորական ծախքեր չեն. 1956ի ընթացքին աւելի քան հարիւր միլիառ ֆրանք յատկացուցած ենք Ալժերիոյ ընկերային եւ շինարարական կազմակերպութեան համար: Սակայն նիւթական աւելի մեծ զոհողութիւններ անհրաժեշտ են»:

Ապա վարչապետը ունկնդիրներուն ու-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՍՊԻՏԱԿ ԳԻՐՔ

ՌԱԶՄԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐՈՒ ՇՈՒՐՋ

Անգլիական կառավարութիւնը լոյս ընծայեց Սպիտակ Գիրք մը, որ ամբողջովին կը յեղաշրջէ երկրին ռազմագիտական աւանդութիւնները:

Առաջին անգամ զինուորական պիւտճէն 1600 միլիոն անգլ. ոսկիէն պիտի իջնէ 1483 միլիոն ոսկիի, սակայն մինչեւ երեք տարի զինուորական պիւտճէին մէջ մտցուած խնայողութիւնը պիտի հասնի 500 միլիոն ոսկիի: Անգլիական օդային տորմիղը պիտի հաշուէ 200 մեծ ռմբաձիգներ (Վիւլքէն) եւ նոյնքան մըն ալ արագաթռիչ հետապնդող օդանաւեր:

Գալով նաւատորմիղին, բոլոր մեծ ու ծանր ռազմանաւերը պիտի փոխարինուին աւելի արագաշարժ ու փոքր նաւերով, որոնց տարողութիւնը 8000 թոնէն աւելի պիտի չըլլայ:

Մինչեւ 1962, անգլիական բանակը պիտի հաշուէ 375.000 զինուորներ՝ փոխանակ 690.000ի: 1960էն վերջ պիտի տրուի զինուորական պարտադիր ծառայութեան, եւ բանակը կազմուած պիտի ըլլայ արհեստով զինուորականներէ:

Այս բոլորին փոխարէն, մեծ զարկ պիտի տրուի հիւլէական զէնքերու արտադրութեան, որ այսուհետեւ պիտի կազմէ անգլիական ռազմագիտութեան առանցքը:

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔ

Եգիպտոս տակաւին չպատասխանեց Սուէզի մասին ամերիկեան առաջարկներուն: Գահիրէի ամերիկեան դեսպանը գրեթէ ամէն օր կը տեսակցի Եգիպտոսի Արտաքին Նախարար Ֆավզիի հետ: Այնքան ատեն որ Եգիպտոսի պատասխանը Ուաշինկթըն հասած չէ, Մ. Նահանգները կը յուսան առաւելագոյն զիջումները կորզել Եգիպտոսէն:

× Գահիրէի խորհրդային դեսպանն ալ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Արտաքին Նախարար Ֆավզիի հետ եւ յայտնեց թէ Խ. Միութիւնը բոլորովին համաձայն է Սուէզի հարցին շուրջ Եգիպտոսի բռնած դիրքին ու տուած յուշագրին:

× Յորդանանի կառավարութիւնը մերժեց «Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը»: Վարչապետ Նապուլսի այս որոշումը հաղորդեց ձայնասփիւռ ճառով մը: Ինչպէս յայտնի է, Հիւսէյն Թագաւոր կ՚ուզէր ընդունիլ ամերիկեան օգնութիւնը եւ վերջին օրերուն ներքին ծանր պայքար մը ծայր տուած էր վեհապետին ու իր համայնավարասէր վարչապետին եւ նախարարներուն միջեւ: Կը թուի թէ վերջնական յաղթանակը տարած են վարչապետն ու դահլիճին հակա-արեւմտեան նախարարները:

× Լիբանան, որ «Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը» ընդունող առաջին մերձաւորարեւելեան երկիրն է, տասը միլիոն տոլարի բացառիկ յատկացում մը ստացաւ Մ. Նահանգներէն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻՈՅ երկու միլիոն բանթողները երկու օրէ ի վեր վերսկսած են իրենց աշխատանքը, սպասելով որ մասնաւորաբար կազմուած քննական ատեանը տայ իր որոշումը:

ՉԻԼԻԻ ներքին կացութիւնը միշտ պղտոր է. հակառակ յայտարարուած պատերազմական վիճակին, բազմաթիւ նոր ցոյցեր տեղի ունեցած են: Թաղապետական սպասարկութիւններէ ներս գործադուլներ ծայր սկսած են տալ: Լուր կը շրջի թէ քանի մը անձեր գնդակահարուած են:

ՊՈՒԼԿԱՐԵՒՌՈՒՄԱՆԱԿԱՆ միացեալ հաղորդագրութիւն մը հրատարակուեցաւ, որուն մէջ երկու երկիրներու համայնավար կուսակցութիւնները կը յայտարարեն թէ «ընկերվարական երկիրներու» դիրքը պէտք է զօրանայ՝ Խ. Միութեան հսկողութեան տակ: Խիստ բառերով կ՚այպանեն նաեւ Հունգարիոյ «հակայեղափոխութիւնը»:

ՄԱՅԻՍ ՄԷԿԷՆ սկսած բարձրագոյն օրակի հրանիւթին վաճառքը ազատ պիտի ըլլայ Ֆրանսայի մէջ: Միւս կողմէ, ամառուան ամիսներու հրանիւթի կտրօնները հիմակուընէ սկսած են բաժնուիլ ինքնաշարժի տէրերուն:

ԱՆԳԼԻՈՅ Թագուհիին Փարիզ այցելութեան առթիւ անգլեւֆրանսական զինուորական հանդէսներ տեղի կ՚ունենան Փարիզի մէջ: Այդ հանդէսներուն մասնակցող անգլիական զօրախումբերը երէկ կէսօրէն վերջ տողանցեցին Շան զ՚Էլիզէի պողոտային վրայ եւ արծարծեցին Անծանօթ Զինուորին բոցը:

ԱՇՕ ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻ

Ցաւով կ՚իմանանք թէ հինգշաբթի կէսօրէ վերջ իր մահկանացուն կնքած է բազմավաստակ արուեստագէտ՝ Աշօ Շահխաթունի:

Մեր ողբացեալ բարեկամը, որ տարիներէ ի վեր անկողնին գամուած էր անողոք հիւանդութեամբ մը, ծնած էր Շահրիար, 1882ին:

Քանի մը տարի յաճախելէ վերջ Երեւանի Գիմնազեան, անցած է Թիֆլիս, ուր կը ստանայ իր զինուորական կրթութիւնը: Ապա աշխատած է Նաւթային ընկերութեան մէջ, Բագու: 1905 – 1906ին կը կանչուի զինուորական ծառայութեան:

Առաջին անգամ թատերական ասպարէզ մտած է 1907ին, հետեւելով իր հօրը օրինակին (հայրը՝ Վաղարշակ Շահխաթունի ծանօթ դերասան էր)

Առաջին պատերազմի նախօրեակին կը վերադառնայ Թիֆլիս եւ կը ծառայէ իբրեւ սպայ Գ. զօրամասին, հրամանատար Օգանովսկիի հրամանին տակ:

1917ին կ՚անցնի Երեւան եւ կը կոչուի հրամանատար մինչեւ երկրին խորհրդայնացումը: Հայաստանի Կառավարութիւնը իրեն տուաւ գնդապետի աստիճան: Ապա կ՚անցնի Պոլիս, ուր բոլորովին կը նուիրուի թատերական ասպարէզին: Խումբ կազմելով Օր. Էլիզ Պինէմէճեանի (Տիկ. Գովան) հետ եւ բազմաթիւ ներկայացումներ տալով մասնաւորաբար ֆրանսական խաղացանկէն, մեծ յաջողութիւն կը գտնէ եւ խանդավառութիւն կը ստեղծէ Պոլսոյ մէջ: Յետոյ կ՚անցնի Պուլկարիա, ուր նախ Վառնայի քաղաքապետական թատրոնին եւ ապա Սոֆիայի պետական թատրոնին մէջ կը խաղայ Շէյքսփիրի «Օթելլօ»ն եւ «Համլէթ»ը ինչպէս նաեւ Ալեքսանտըր Տիւմայի «Քին»ը պուլկարերէն լեզուով, թատերական խանդավառ շարժում մը ստեղծելով, ապա Փարիզ, ուր կը մանէ Շարժանկարի մէջ (Միշէլ Սթրոկոֆ, Լ՚Օմ ա Լ՚Իսփանօ), բայց չի կրնար շարունակել՝ երբ շարժանկարը խօսուն կը դառնայ: Այդ շրջանէն մինչեւ իր հիւանդութիւնը ծանօթ եւ գնահատուած դիմակարդար էր, ֆրանսական շարժանկարի մեծագոյն դերասաններուն փնտռուած դիմայարդարը: Այդ շրջանին կը կազմակերպէ նաեւ ներկայացումներ՝ ծառայելով հայ բեմին: Վերջին անգամ 1951ի դարնան իրեն ի պատիւ կազմակերպուած էր յարգանքի երեկոյ մը:

Տակաւին առիթը կ՚ունենանք խօսելու իր մասին:

Յուղարկաւորութիւնը՝ այս երկուշաբթի առաւօտ ժամը 10.45ին Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին:

Մեր ցաւակցութիւնները այրի տիկին Շահխաթունիին եւ ընտանեկան պարագաներուն:

ԳԱՒԱՌԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐ ՄԷՋ

●

Ե.— ԵՐԳԵՐԸ

Հայ գեղջուկ երգերը նոյն լարին վրայ զանազան տարբերակներով եւ տեղական դրոշմներով կը ներկայանան։ Ասոնք, Շիրակէն մինչեւ Պարտիզակ, 4 – 3 կամ 4–4 հատածներով կը կազմեն հեռուանց իրարու կապուած առէջով մը, բայց լեզուական ու արտայայտական տարբերակներով։ Այս տաղերը հայկական գաւառներու մէջ կը կոչուին ջան – գիւլիւմներ, Անատոլուի մէջ մանի, Բիւթանիոյ կողմերը պարերգ։

Հարսանեկան եւ ուրախութեանց ընթացքին այս քառեակները նոյն եղանակին վրայ կը շարայարուին, հետզհետէ աւելի խանդավառ եւ երբեմն տեղւոյն վրայ իսկ հնարուած ու յարմարցուած։

Դիտելի է որ երբեմն ինքնատիպ պատկերներ կը կրկնուին մէկ ծայրէն միւսը. ինչ որ ցոյց կուտայ թէ նախնական ձեւէ մը տեղափոխուած են գաւառէ գաւառ քանի որ նոյն ներշնչումը չի կրնար ինքնաբուխ ըլլալ ամէն կողմ միանգամայն։

Օրինակ՝

Շամշատինի մէջ կ'երգեն՝

Ըրեգնակը թուխպի տակին(*)
Ծունկս ծնկանդ տակին
Ես քեզ ո՞րտեղ սիրեցի
Մեխակի ծառի տակին։

Խնձոր մ'ունիմ խածած է
Չորս կողմը արծըրթած ա,
Աղբարս ուզեց չի տուի
Ասի՝ եարիս համար պահած ա։

Պարտիզակի մէջ կը պարեն.
Ամպերս ամպերուդ տակը
Ծնկներս ծնկանդ տակը
Ես քեզ գաղտուկ սիրեցի
Խնձորի ծառին տակը։

Խնձոր մ'ունիմ կիսած է
Չորս բոլորն արծըրթած է
Աղբարս ուզեց չի տուի
Աս իմ եարին դրկածն է։

Սեբաստիոյ մանին կ'ըսէ՝
Խնձոր մ'ունիմ խածած է
Խածած տեղն արծըրթած է.
Աղբարս ուզեց չի տուի
Աս իմ եարին դրկածն է։

Այս պարերգները սակայն ըմբռնումի արտայայտութեան տեսակէտով երկու հատուածի կը բաժնուին եւ զանոնք բաժնողը փոքր բառ մըն է, փոքրիկ քնքոյշ պտուղ մը՝ սեխի տեսակ՝ որ կը կոչուի շամամ (պարսկերէն շամամէ բառէն)։

Դիտեցէք, Տարօնէն դէպի արեւելք բոլոր երգերն ու սիրերգները այս բառին յաճախանքը, տեսակ մը տիրապետութիւնը կը կրեն, եւ միայն անով կը պատկերեն ու կը յաւերժացնեն կնոջ ծիծերը, որպէս թէ անոնք ուրիշ նմանութիւններ չունենային։

Երկու ցայտուն նմոյշ Արեւելահայոց ջան · գիւլիւմներէն.

Լիսնեակ գիշեր
Շամամ ծծեր,
Գուգազ թշեր, —
Գնացի տեսայ ալիր մաղէր
Ջուխ շամամը դօշին խաղէր։

Ուրիշ՝ ուր պատկերին կ'ընթանայ նաեւ ... ձայնը։

Աղջի՛, քու շամամ ծծերդ,
Սիպտակ ու քեալամ ծծերդ,
Ձեռն եմ տալի՝ *խշխշում* ա.
Թողնես մի տեսնամ ծծերդ։
... Ջուրը կուգայ ափ տալէն
Երկու շամամ ծափ տալէն։

Ծիծերու այս խելառութիւնը կը դադրի Տարօնէն արեւմուտք, անո՞ր համար արդեօք որ այդ քաղցրաբոյր կլորակը անծանօթ է կամ յարգազուրկ արեւմտեան Անատոլուի գաւառներուն մէջ. թէ՝ համեստութեան քօղ մը կը ծածկէ կիներուն այդ դրդուիչ մասին յիշատակութիւնը։

Թէեւ, ասոր տեղ արեւմտեան Հայերուն մէջ այլապէս կ'արտայայտուին ցանկութիւնները։ Այսպէս՝

Եար դուն ո՞ւր ես, դուն ո՞ւր ես (**),
Ես ծարաւ եմ, դուն ջուր ես,
Գիշերուան բարձիս վրայ
Ես քուն չունիմ, դուն ո՞ւր ես։

Արգե՛ կուգայ, ձիւն չի գար,
Իրկուն կ'ըլլայ տիւն չի գար.
Աս անտէր բարձին վրայ,
Առանց *եարու* քուն չի գար։

... Սեւ սեւ աչուիդ,
Թող թող ըմբռնուիդ ունենամ
Պառկիմ ծոցըդ
Անուշ անուշ քնանամ։

Ակնայ հայրէններէն քանի մը մէջբերումներ.

Թեւիկս ալ շըլլին ձգէի,
Մանտրտիկ հետը խօրաթէի։
Պառկիմ քու ծոցդ քնանամ
Քու թուխ աչուիդ թող չիմանայ։

Քու երկու ծոցիդ արան
Բուսեր է փնջիկ մը ռահան,
Զգիտեմ՝ վարդէ՞դ առնեմ,
Թ'ռահնէդ՝ ուր հոտն է անուշ։

Լուսնկայ ու երկան գիշեր.
Պագ մը տուր կլոր թշեր.
— Կըյրին, արեւուդ մեռնիմ,
Ծոցդ ա'ռ խս աս գիշեր։

Ճէպէդ ու ծոցէդ կ'ուզեմ
Կա՛մ նուռ տխտաս, կամ խնձոր ...
— Եկուր քեզի նուռ մը տամ
Կըյէ՛ տե'ս քանի հատ ունի։

— Էմէն հատին պագ մը տուր.
Էւէլը հարամ թը պիտի։
— Զգիտեմ թը խե՞ւ ես դուն
Նուռ կայ՝ հազար հատ ունի.
Հազար պագն ո՞ւր կու լինի։
— Երկու սէրն ուր մէկ լինի
Հազար պագը թեգ կու լընի։

Իսկ ամէնէն յանդուգնը՝ զոր Պարտիզակի մէջ լսած եմ.

Եկո երթանք էգին իվար, պզտիկ հարս
Ես վարդ քաղիմ, դու բրահան պզտիկ հարս
Ես գոնտոլուիմ, դիւն իմ վրայ պզտիկ հարս
Դուն գոնտալուէ, ես քու վրադ պզտիկ հարս(*)

Գաւառէ գաւառ պարերգները գրեթէ նոյն եղանակին ու ամանակին վրայ են։ Բայց փեսին ու հարսին զովասանական տաղերը բաւական տարբեր են իրարմէ, եւ ճոխացուած տեղական յատկանիշերով, մերթ երգիծական ոլաքներով։

« Թագւորի մէր գուրս արի» առաջին տողն է երկար ու զարմանազան այդ տաղերուն, որոնց չեմ հանդիպած Պարտիզակի մէջ, գէթ իմ օրերուս, թէեւ բազմաթիւ այլապէս գեղեցիկ հարսներգներ ունին, ինչպէս պիտի տեսնենք իրենց կարգին։

Մանկական օրօրները եւ «տանտան»ները հազիւ քանի մը նոյնութիւններ ունին գաւառէ գաւառ, ընդհակառակը իրարմէ շատ կը տարբերին։ Նոյնը նաեւ լալօնները կամ գովքերը, զորս մահերու առթիւ ազատօրներ ու ցաւակիցներ կ'որբերգեն, պարագային համաձայն, յաճախ ինքնաբուխ եւ անկապ։

Պանդուխտի երգերու հայրենիքը կընանք համարել հայրէններու եւ մանիներու նշանաւոր կեդրոնը՝ Ակնը ուր հին ատեններէն պանդխտութիւնը յաճախադէպ էր եւ այդ իսկ պատճառով ունի կարօտի եւ ղարիպի երգերու ճոխ հաւաքածոյ մը։

Ուրիշ գաւառներու մէջ տկար է այս ճիւղը, օրինակ Պարտիզակ մէկ երգ մը ունի պանդուխտի որ սակայն շատ յուզիչ է ու խորազգած։

Հայ ժողովուրդը յարատխուր երգիչ մը չէ։ Իր պարերգները զուարթ են եւ սատիճանական խանդավառութեան ոլորտներով կը բարձրանան մինչեւ արբեցութիւն եւ խօլութիւն։ Խմբապարերուն մէջ կան որ հեգնական են ու պարողները կը ծաղրեն ու կը ծանակեն արտառոց շարժումներով, ինչպէս «սխտոր ծեծեմ ինչով ծեծեմ»ը։

Շատ տեղեր օրուան բացառիկ դէպքերու վրայ ծաղրերգներ ու տէխթաններ կը հիւսեն։ Պարտիզակ՝ երգահանութեան այս ճիւղը բաւական զարգացուցած է, ինչպէս պիտի տեսնենք իր բաժնին մէջ։

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Ազգագրական նիւթերու վրայ իմ կարճատեւ ուսումնասիրութենէս կրած տպաւորութիւնս այն է որ, հակառակ մեր ջարդուկոտոր եւ վտարանդի կեանքին, ոչինչ կորսուած ենք այդ տեսակէտով։

Իրաւ է թէ թանկագին պատմական շէնքեր, հնարժէք մատեաններ ու յիշատակարաններ առ յաւէտ փճացած են։ Բայց ինչ որ կը պատկանի բանահիւսական եւ բարբառագիտական գետնին կը գտնեմ որ կորուստը ոչ մեծ է, ոչ անդարմանելի։ Առակ, առած, հէքեաթ, բառ ու բարբառ բոլորն ալ փրկուած եւ հրատարակուած են յիսունական թուականներէն մինչեւ այսօր։ Մեր ազգագրական հրատարակութիւնները Արեւելեան Հայաստանէն մինչեւ Պոլիս եւ արտասահման, կրնան կազմել լեցուն, բաւարար եւ հարուստ մատենադարան մը։

Այնպէս որ, յետպատերազմեան այն եռանդուն շարժումը մեր գաւառներու կենսագրութիւնը գրելու եւ գարթուցանելու մեր անցեալի կեանքին հին բեկորները ոչինչ կ'աւելցնէ մեր Ազգային Մշակոյթի ճականին վրայ։ Այդ ձեռնարկները կրնան նկատուիլ միայն յիշատակարաններ, աւելի ճիշդը տապանաքարեր անցեալին փոսը զարդարող, ինչ որ մխիթարութիւն մըն է մեր անսահման կորուստին եւ վիշտին առջեւ։ Հողեւարքի վերջին ցնցումներ՝ պահպանելու մեր ինքնութիւնը եւ խոր տագնապը մենք մեզ անցեալէն չի խզելու եւ պահելու մեր ցեղադրոշմ յաւիտենականութեան զգացումը։

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

(4 եւ վերջ)

(*) Կամ՝ «Ամպել ա ամպի տակին» (Շիրակ)։

(*) Այս երգը, ինչպէս նաեւ հետեւեալ չարաճճի քառեակը՝
Ես ան հարսը շատ կ'ուզեմ,
Մինակուկ տնակ մ'ունենար
Ան ալ դռնակ չունենար,
Խարխըլած դռնակ մ'ունենար
Ան ալ սողնակ չունենար,
Անուշիկ ձագուկ մ'ունենար,
Ան ալ լեզուակ չունենար,
Ես ան հարսը շատ կ'ուզեմ։

Ասիկա լսած եմ պարտիզակցիէ մը որ սակայն շրջուն ըլլալով կը կասկածիմ թէ ներածուած ապրանք է։

Կը խնդրեմ անոնցմէ, որ իրենց գիւղերուն մէջ նմանակները կան այս երկու երգերուն, ինձ հաղորդել Յառաջի միջոցաւ։

(**) Այ տղայ հուր ես, մուր ես
Ես ծարաւ եմ, դուն ջուր ես
Մախմուրէ բանուած շոր ես
Համբարձուայ գիշերն ո՞ւր ես։ (Շիրակ)։

ՀԻՒԼԷ՞ ԹԷ ԱՏՈՄ

●

Կ'ապրինք հիւլէական դարուն սկիզբը. ամէն օր գիտութիւնը քայլ առ քայլ կը յառաջանայ այս մարզին մէջ եւ ուշ չէ այն օրը, երբ հիւլէական ներուժի եւ իզոտոպներու արտադրութիւնը կեդրոնական նշանակութիւն ստանայ մարդկութեան կեանքին մէջ։

Այս զարգացման հետ պէտք է մշակել հայերէն գիտական գրականութիւնը։ Սակայն որքան դժուար է գիտական յօդուած մը գրել հայերէնով։ Մեր գիտական բառամթերքը դեռ շատ աղքատ է։ Այս չի նշանակեր թէ մենք պէտք է գլխաթափ ըլլանք դժուարութեան առջեւ։ Մտածութելով խօսքը «հիւլէ»ին վրայ, առաջին առթիւ հարց կը ծագի թէ «հիւլէ՞» թէ « ատոմ » բառը պէտք է գործածել։

Մեր մէջ ընդհանրացած է «հիւլէ» բառը, որ Վարուժանի մէկ յաջող բանաստեղծութեան մէջ ալ իր փառաւոր տեղը գտած է(Կարմիր հողը)։

Հիւլէ մը կայ Հայկէն,
Փոշի մը, Արամէն,
Անանիայէն բիբ մը դէտ
Դեռ աստղերու ճաճանչներով թաթաղուն։

« Հիւլէն» կը հնչէ հայերէն։ «Հիւլէն» սակայն հայերէն բառ մը չէ, այլ յունարէն է։ Եղնիկի մէջ յաճախ գործածուած է «հիւղէ» ձեւով։ Այսօր ալ, դեռ, ինչպէս հին յունարէնի մէջ, այդ բառը գործածական է եւ կը նշանակէ «աղիւս», պատի աղիւս։ Ներքին իմաստը այն է որ ինչպէս պատը կը շարուի իրարու հաւասար աղիւսներով եւ ի վերջոյ ամբողջութիւն մը կը կազմէ, այնպէս ալ բնութեան նիւթը կազմուած է իրարու նման « աղիւսներէ»։ Ասիկա յունական շարք մը փիլիսոփաներու տեսակէտն էր, որոնք կը ձգտէին բացատրել բնութեան առեղծուածը։ Ուրիշ յունական փիլիսոփայական դպրոց մը այլ կերպ կը բացատրէր բնութեան կազմութիւնը։ Դեմոկրիտէս կ'ըսէր թէ աշխարհի նիւթը կազմուած է ամենափոքր եւ «անբաժանելի մասնիկներէ. այդ մասնիկը կը կոչէր «ա-թօմօս», «ան-բաժանելի»։

Փիլիսոփայական այս տեսակէտները, որոնք տրամաբանութեամբ եւ երեւակայութեամբ միայն ստեղծուած էին, մնացին քան երկար դարեր մոռացութեան մէջ։ 19րդ դարուն միայն գիտնականներ անդրադարձան «ատոմական» տեսակէտին ու այս կերպով կրցան փորձառական ապացոյցներ գտնել ու հիմնաւորել բնութեան տարրերու ատոմներէ կազմութիւնը։ Ըստ այս արդիւնքին, բնութիւնը կազմուած է շուրջ 90 տարրերէ, որոնց իւրաքանչիւրը անբաժանելի «ատոմ»ներէ կը բաղկանայ։

Ահա այսպէս բնագիտութիւնը կը ճանչնայ «ատոմ» բառը եւ այդ բառը իր մէջ կը պարունակէ գիտական որոշ իմաստ մը, որ տարբեր է «հիւլէ»էն։

Մեզի կը մնայ միայն առնել հայերէն գիտական բառացանկին մէջ «ատոմ» բառը, որ նոյնպէս յունարէն է ինչպէս « հիւլէն»։ Մեր նախահայրերու քաջութիւնը պիտի չունենա՞նք յարմար փոխառութիւն մը ընելու յունական եւ միջազգային բառամթերքէն։

Թէեւ շղարձակման երեւոյթը(ռատիոակտիվիտէ) եւ կորիզային հակազդեցութեամբ ճեղքուող ատոմներու գոյութիւնը դասական «ատոմին» իմաստը որոշ փոփոխութեան ենթարկեցին, բայց նորէն կը մնայ «ատոմ»ը իբրեւ մասնիկը բնութեան տարրերուն։

Ահա այս իմաստով մեր գիտական գրականութեան մէջ պէտք է անվախաբար գործածենք «ատոմ» բառը իր ածանցներով, ինչպէս՝ ատոմական, ատոմային, եւրատոմ եւն.։

***

Մեր ուղղագրական խառնիճաղանճին մէջ պէտք է անդրադառնամ նաեւ «ատոմ»ի գրչութեան։

Սխալ է գրել աթոմ, աթօմ, ադոմ, ատօմ, այլ պէտք է գրել ատոմ, որ կը համապատասխանէ հայկական դասական եւ մաշտոցեան տառադարձութեան։

ՏՔԹ. Տ. ՖՐՈՒՆՃԵԱՆ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐՔԵՐԷՆ

●

« Լիտերատուրնայա կազեթա»էն ու «Օքթեապր»էն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները։

Խորհրդային երիտասարդութիւնը ընդհանրապէս դժգոհ է ինքն իրմէն։ Վիպային մեծ եւ խորունկ սէրեր կ'երազէ, սակայն չի գտներ։ Ցուսախաբ, աղջիկները կ'ամբաստանեն թէ տղաքը անսիրտ են. այս վերջիններն ալ կը դժգոհին թէ աղջիկները չափազանց ազատ ձգուած են, հետեւաբար ամէն վիպականութիւն կը սպաննեն։

Ահա թէ ինչ կարելի է եզրակացնել խորհրդային գրական պարբերաթերթ « Օքթեապր»ի մէջ լոյս տեսած զանգատի նամակներէն։

Այս նամակները ուղղուած էին հողերան Տքթ. Լապինի, որ Մոսկուայի ձայնասփիւռէն խօսած էր երիտասարդութիւնը յուզող բարոյական հարցերու շուրջ։ Յաջորդ օրն իսկ անհամար նամակներ ստացաւ երիտասարդ տղոցմէ ու աղջիկներէ, որոնք իրենց սիրտը կը բանային հոգեբան բժիշկին ու խորհուրդներ կը հայցէին անկէ։

Այս նամակները ամէն բանէ առաջ կ'արտայայտեն երիտասարդութեան յուսախաբութիւնը։ Ահա թէ ինչ կը գրէ ուսանողուհի մը. «Մեզմէ կը պահանջուի

որ սիրոյ գոյութեան հաւատանք․ բայց տղաքը արժանի չեն այդ սիրոյն․ անտարբեր կամ ինքնահաւան են, խօսակցութեան նիւթ չունին, քաղաքավարութեան մասին գաղափար իսկ չունին, եւ ա՛յնքան գէշ կը վարուին մեզի հետ, որ սէր բառը մեզի համար հոմանիշ դարձած է սարսափի ու մտատանջութեան։» Ուրիշ երիտասարդուհի մը կը գրէ․ «Շատ դըժբախտ եմ․ հարիւրի վրայ հատ մը իսկ պարկեշտ տղայ չկայ․ մեզ կ՚անպատուեն ապա երեսի վրայ կը ձգեն»։ Երրորդ մը կը գանգատի․ «Տղոց մօտ ամէն բան սոռրին հաչիւններու վրայ հիմնուած է․ մաքուր, վիպային սէրը գրքերու մէջ միայն գոյութիւն ունի»։

Տղաքն ալ նոյնքան դժգոհ են։ «Սէ՞ր․ սէրը պարզապէս սովորութիւն է» կը վըստահացնէ անոնցմէ մին։ Ուրիշ մը կ՚ըսէ՝ «Ի՞նչպէս կ՚ուզէք որ յարգենք աղջիկները, երբ կը հանդուրժեն որ իրենց ներկայութեան աղտոտ պատմութիւններ պատմենք, երբեք չեն մերժեր մեր առաջարկութիւնները, յաճախ նոյնիսկ իրենք է որ կ՚առնեն առաջին քայլը»։

Մայրերն անգամ դժգոհ են․ «Ուրա՞ն լաւ պիտի ըլլար, եթէ աղջիկները քիչ մը աւելի զուսպ ըլլային․ ամէն միջոցի կը դիմեն մեր տղաքը գլխէ հանելու համար, ետքն ալ կը դժգոհին» կը գանգատի գայթակղած մայր մը։ Ուրիշ մայր մը կը գրէ «Աղջիկները կ՚արհամարհեն համեստ ու աշխատասէր տղաքը, մինչդեռ ամէն ազատութիւն թոյլ կուտան անպիտան տըղոց»։

«Լիտերատուրնայա Կազեթա» խստիւ կը քննադատէ երիտասարդ աղջիկները․ «Երեսի վրայ ձգուած աղջիկները զոհեր չեն, որովհետեւ սկիզբէն իսկ ոտնակոխ ըրած են խորհրդային բարոյականութեան բարձր սկզբունքները»։

Բայց ի՞նչ պատասխան տալ ամուսնացած եւ ընտանիքի տէր չարժավարի մը, որ հետեւեալը կը գրէ Տօքթ․ Լապինի․ «1953էն ի վեր ամուսնացած եմ եւ կնոջս ու զաւակներուս հետ կ՚ապրիմ միակ սենեակի մը մէջ, զոր ստիպուած եմ բաժնել ուրիշ ամոլի մը հետ։ Այս պայմաններուն տակ ալ ի՞նչ սէր կը մնայ»։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ

«Ազատ Օր», 25 Մարտ․— Կիրակի առաւօտ, պատարագէն յետոյ, Աթէնքի Ս․ Գ․ Լուսաւորիչ եկեղեցիին մէջ, տեղի ունեցաւ «Ազատ Օր»ի կողմէ ծանուցուած հոգեհանգստեան արարողութիւնը՝ մեծ Հայուն, անզուգական հրապարակագրին եւ հանրային անվեհեր գործիչին՝ Շաւարշ Միսաքեանի յիշատակին, անոր մահուան քառասունքին առթիւ։

Եկեղեցին լեցուն էր ընկեր – ընկերուհիներու, Ազգ․ Կեդր․ Վարչութեան, Թաղային Մարմիններու եւ միութիւններու ներկայացուցիչներու եւ բարեկամներու խուռն բազմութեամբ մը։

Եկեղեցական արարողութիւններուն նախագահեց Տեղապահ Ս․ Հայրը՝ Տ․ Իսահակ վրդ․ Ղազարեան։

Հոգեհանգստեան արարողութեան ըսկիզբը, Տեղապահ Ս․ Հայրը խօսեցաւ հանգուցեալ մեծ մտաւորականի արժանիքներուն եւ անոր ազգանուէր գործունէութեան մասին։ Իր խոր ցաւը յայտնեց, որ հետզհետէ կը նօսրանան շարքերը մեր մեծ մտաւորականներուն։ «Շաւարշ Միսաքեան, ըսաւ, իբրեւ հայ հրապարակագիր, իր գրիչը թաթխեց իր սրտին մէջ, ինչպէս նաեւ մարդկային ինքնագիտակցութեան մէջ եւ այդ մելանով գրեց տարիներ շարունակ, անձնուիրաբար ծառայելով հայ ժողովուրդին եւ հայ մշակոյթին»։

Ներկաները երկիւղած լռութեամբ հետեւեցան հոգեհանգստեան արարողութեան, որմէ վերջ խօսեցաւ ընկեր Սօս Վանի, ընդգծելով հոգիի եւ մտքի մեծութիւնը Շաւարշ Միսաքեանի, — «մէկը անոնցմէ՝ որոնք կը ձգտին միշտ բարձրանալ դէպի բարձունքները, դէպի կատարները, իրենց հետ բարձրացնելով նաեւ իրենց ժողովուրդը»։

Միսաքեան եղաւ վերելքի մարդը։ Շատ քիչերուն տրուած է յանդգնութիւնը եւ կարողութիւնը բարձունքներ մագլցելու։ Այդ քիչերէն մէկը եղաւ Շաւարշ Միսաքեան, որ ձգնեցաւ հայ ժողովուրդին համար եւ ձգտեցաւ այդ ժողովուրդի միասնականութեան»։

Կիրակի օրուան հոգեհանգստեան արարողութիւնը, մեր մեծ ընկերոջ հանդէպ եղաւ յարգանքի տուրք մը։

ՄԱԿԱՐԻՈՍ արք․ պիտի մեկնէր Սէյշէլ կղզիներէն ուր աքսորուած էր։ Տակաւին յայտնի չէ թէ նախ Յունաստա՞ն պիտի հանդիպի թէ ուղղակի Լոնտոն պիտի մեկնի։

ԲՈՒԲԼԻԻ գինը անկում կրեց՝ ի նպաստ օտար դրօսաշրջիկներու։ Նոյն ձեւի որոշում տրուած էր նաեւ Լեհաստանի մէջ։ Հունգարիա եւս պիտի հետեւի Մոսկուայի օրինակին, որ կը ձգտի դիւրացնել օտար դրամանիշներու մուտքը խորհրդային երկիրներէն ներս։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՓԵՏՐՈՒԱՐ 18Ը ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յառաջ)․— Թէեւ ուշ, սակայն արժանաւոր շուքով տօնուեցաւ Փետրուար 18ի համաժողովրդական ապստամբութեան 36րդ տարեդարձը Պոմոնի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ․ Յ․ Դ․ «Զաւարեան» խումբին։

Շաբաթ, Մարտ 30, երեկոյեան ժամը 9ին, ստուար թիւ մը ազատատենչ հայութեան փութացած էր եկեղեցւոյ կից սրահը՝ իր ներկայութեամբ մեծարելու փառատօնը։

Հանդիսութեան կը նախագահէր ընկեր Յ․ Աղայեան։

Ներկաները յոտնկայս յարգեցին համայնավարներու ձեռքով սրածուած յայտնի եւ անանուն ինչպէս նաեւ Փետր․ 18ի համաժողովրդական ըմբոստութեան ընթացքին նահատակուածներու անմահ յիշատակը։

Նախագահը վեր առաւ դէպքին բարոյական մեծութիւնը․ հայ ազատատենչ եւ հայրենանուէր ժողովուրդն էր որ անգամ մը եւս ի խնդիր իր ազգային իրաւունքներու պաշտպանութեան, զէնք ի ձեռին կռուի դաշտ իջաւ։ Գոյութեան պայքար էր, ուր յաղթական դուրս եկաւ հայ ժողովուրդը։

Գեղարուեստական բաժինը, կոկիկ եւ խնամուած՝ պատրաստուած էր Նոր Սերունդի «Քրիստափոր» խումբին կողմէ։

Արտասանեցին ընկերներ՝ Մ․ Գուլումեան օրուան պատշաճ կտոր մը, Յովհ․ Տէր Վարդանեան՝ Պ․ Դուրեանի «Իմ Մահը», ընկերուհի Մ․ Իշխանեան, խոր ըմբռնումով՝ Ս․ Կապուտիկեանի «Խօսք իմ որդւոյն»ը։

Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդի կողմէ խօսեցաւ ընկեր Ժ․ Միրիճեան, ընկերուհի Մ․ Մարկոսեան նուագեց Մօնթիի ծանօթ «Չարտաշ»ը ինչպէս եւ Ա․ Խաչատուրեանի սիրուած «Սուրերու Պարը»։

Ընկերուհի Ա․ Շամիրեան արտասանեց եւ մեներգեց «Ախ Թամար»ի աւանդավէպը, ինչպէս եւ «Մեծենակը»։

Օրուան բանախօսն էր ընկեր Տ․ Թադոյեան։

Շուրջ կէս ժամ տեւող ճառով, յարգելի երէց ընկերը, փաստերու վկայութեամբ հաստատեց որ համայնավարներու ի գործ դրած վայրագութիւններն են պատճառը Փետրուարեան համաժող․ ապստամբութեան։ Դեկտեմբեր 2ի ծանօթ համաձայնագիրը (Դրօ – Լէգրան) մնաց անգոյ գիր․ սկսաւ հալածանքը՝ հայ մտաւորականութեան դէմ, հայ սպաները աքսորուեցան, աղքատ գիւղացիութիւնը կողոպտուեցաւ եւ վերջապէս անհարազատ վարդապետութեան մը սկզբունքները պարտադրուեցան։

Պատճառներ՝ որոնց դէմ արիաբար ոտքի ելաւ բովանդակ հայութիւնը։

Ազգային գեղեցիկ տարազներով, հինգ

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿ ՄԸ
«17 ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐ»Ը ՀԱՅ ԲԵՄԻ ՎՐԱՅ

Յառաջիկայ երկուշաբթի գիշեր Փոլ-Փառալիքի թատրոնին մէջ կը ներկայացուի Մաքս Տրէհերի հանրածանօթ «17 Տարեկաններ»ը որ Ֆրանսահայ Իրեքոզնութեան Միութեան նախաձեռնութեամբ՝ կազմակերպած է ծանօթ դերասան Աւետիս Միսիրեան։

«17 Տարեկաններ» թատերախաղը շատ մը թատերախումբերու փորձաքար եղած է, որովհետեւ կը պահանջէ վարժ խաղարկութիւն, խղճամիտ բեմադրութիւն եւ դերերու մեծ ուսումնասիրութիւն, ժամանակի պահանջին համեմատ (1900) ճոխ հագուստներ։ Կը յուսանք որ այս բոլորը իրականացած պիտի ըլլան եւ ամենադժուարահաճ թատերասէր հասարակութեան գոհացում պիտի տրուի կազմակերպիչներուն կողմէ, մանաւանդ որ բեմադրիչը ջանք չխնայելով, իր շուրջ հաւաքած է փարիզահայ բեմի փայլուն դերակատարներէն՝ Տիկին Մատլէն Էքիզեան, որ պիտի կատարէ Էրիքայի դըժուարին եւ մեծ արուեստ պահանջող դերը․ Օր․ Հայկուհի Խաչեան՝ առաջին անգամ ըլլալով պիտի կատարէ 17 տարեկան այդ երիտասարդի մը դերը, ծանօթ դերասան Տրդատ Նշանեան եւս իր մասնակցութիւնը կը բերէ ծերունի Շլիտօֆի դերին մէջ։ Օր․ Մառի Խօջաեսեան պիտի կատարէ Աննայի դերը, Աւետիս Միսիրեան որ երկար ժամանակ աշխատած եւ ուսումնասիրած է նկարիչ Վերների դերը, շրջապատուած վերեւ յիշուած արուեստագէտներով կը խոստանայ տալ եւ ամբողջացնել թատերախաղին պահանջած կատարելութիւնը։

Բացի «17 Տարեկաններ»էն պիտի ներկայացուի նաեւ «Ջափի վրայ ամուսին մը», մէկ արարնոց զաւեշտը (ֆրանսերէն), որուն բեմադրութիւնը անձնուիրաբար ստանձնած է Հանրի Ճանիկ։

Ներկայացումը տեղի պիտի ունենայ առանց յուշարարի։

Ն․ ՄՐՕԵՆՑ

երիտասարդ զոյգեր պարեցին հայկական պարեր՝ ընկերուհի Վ․ Գարեգինեանի հսկողութեան տակ։

Խանդավառ մթնոլորտի մէջ, նախագահը փակեց փառատօնը։

Ժ․ Մ․

ՔԱՆԱՏԱՅԻ ընդհ․ ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան Յունիս 10ին։

Մ․ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ 75 միլիոն տոլարի տնտեսական օժանդակութիւն մը պիտի ընեն Լեհաստանի։

Ա․ ՄԻԿՈՅԵԱՆ Ապրիլ 23ին Վիէննա կը սպասուի․ ապա պիտի անցնի Արեւմտ․ Գերմանիա՝ քաղաքական եւ տնտեսական բանակցութիւններ վարելու համար։

Մ․ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Տալլաս քաղաքին մէջ սարսափելի փոթորիկ մը ծագեցաւ․ 21 հոգի մեռան, 400 հոգի վիրաւորուեցան․ նիւթական վնասները շատ մեծ են։

Մ․ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ հիւլէական յանձնաժողովը յայտարարեց որ Նեվատայի մէջ հիւլէական փորձերու նոր շարք մը պիտի սկսի Մայիս 5ին։

ՄԱՐՈՔԻ Սուլթանը Նասրի կողմէ հրաւիրուեցաւ Եգիպտոս։ Այցելութեան թուականը տակաւին ճշդուած չէ։

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ մէջ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին «պատշաճ ձեւով» տօնելու համար խորհրդային բանակներու կողմէ Հունգարիոյ «ազատագրութեան» 12րդ տարեդարձը։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (15)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Դ․

ԱՐԾՐՈՒՆԻ ԻՇԽԱՆ ՄԸ

Աւելորդ է ըսել թէ մեր Վահրիճի տիկը ամքեցաւ բոլորովին, ի մեծ ցաւ իրեն եւ յուսահատութիւն ամէնուն։

Մութ էր դեռ երբ Գուրգէն ամէնուն զարթեցուց եւ լուսնի լուսով հասան Դատվան, եւ առանց թոյլ ու դադար տալու կ՚անցնէին՝ կ՚ոլորուէին Վանայ ծովուն շուրջը, եւ այսօր իշխանը ոչ կը խօսէր, ոչ կ՚անօթենար, այլ Ցոլակին վիզը ծեծելով՝ «Ապրիս, Ցոլակ, դուն յիմար մարդէ լաւ ես, դուն կ՚իմանաս իմ սիրտս», կ՚ըսէր։ Եւ ձին որ իրօք շատ խելօք նժոյգ մըն էր, աւելի եռանդով կ՚արշաւէր․ իսկ միւսները քիթ բերան թթուեցուցած կը քշէին, կը մտածէին իրենց անասունները, երբ Վահրիճ ամէնէն ետ մնացած, կը մրմռար ինքնիրեն իւր տիկի մնացորդը բերանը մըղելով։

— Աստուած յաջողութիւն տայ, տէր Գուրգէն, չգիտես թէ սատանան քո՛ւ փորըդ է մտեր թէ Ցոլակին, բայց թէ խեղճ Ցոլակին փորն լինէր դու զանի շատոնց կը հանէիր, ըսել է թէ քու փորդ է, որ այսօր մարդ ու ձի կը սպաննես։ Վահրիճ, դու դարձեալ պէտք է խօսիս այդ մարդու հետ, ամէնքը իրմէ կը խորշին։ Այնչափ օր է, երբեք այսպէս դիւահարած չունէր, չէնք շնորհք ուղեղնացութիւն կ՚ընէինք, մինչեւ երէկ շատ լաւ էր, միայն երէկ չէր խօսեր՝ կը մտածէր․ այսօր ետին անգամ չի նայիր, չիմանար թէ ուրիշներն ինչ եղան։ Տէ, Վահրիճ, հասնինք ետեւէն։

Եւ ոտքով – ձեռքով իւր գրաստին խօսք հասկցնելով, ինքն ալ, խեղճ կենդանին ալ ինչչափ ... մօտեցաւ իշխանին։ Բայց ոչ Ցոլակ, ոչ իշխանը խօսք հասկնալու վիճակի մէջ չէին․ Ցոլակ իւր բոլոր իմաստութեամբ դարձեալ ձի էր եւ ձիու բնութիւն ունէր եւ չէր կրնար ներել որ ձի մը զինքն անցնի, երբ իւր տէրը «Ապրիս, Ցոլակ» ըսած էր անգամ մը, ուստի ձիու ոտքի մը ձայն առնելուն արշաւը մոռցած, սկսաւ սուրալ․ իսկ Գուրգէն որ դիւահարեալ էր արդէն, ինչպէս կը դատէր Վահրիճ, ամենեւին ուշ չէր դներ թէ ինչ կար առաջն եւ թէ ինչ կար ետին։

— Ահա իշխան մարդու ամէնէն լաւը, կ՚ըսէր Վահրիճ յուսահատ եւ յոգնած․ ի՞նչ հոգն է եթէ աշխարհք, մարդն ու ձին կը կոտորուի ետեւէն, խելքին այնպէս փչեր է որ երթայ, իր նժոյգը թեւ ունի՝ կը թռչի, ով չի հասնիր, ճամբան կը մնայ՝ թող մնայ․․․։ Լաւ, թող երթայ ուր որ ուզէ, ես ալ կ՚երթամ հոն ուր իմ ձին մնայ։

Եւ սկսաւ հանդարտ քայլել, իսկ Գուրգէն անհետ եղաւ առջեւէն։

ԳԼՈՒԽ Ե․

ՌՇՏՈՒՆԵԱՑ ՕՐԻՈՐԴԸ

Ոչ ցուրտը, ոչ ճամբուն երկայնութիւնը եւ օրուան կարճութիւնը եւ ոչ վերահաս գիշերուան մութը չէին արգիլեր Գուրգէն իւր ճամբան շարունակելէ միշտ ձախ թեւին վրայ, երբեմն հեռուէն եւ քիչ անգամ մօտէն տեսնելով Աղթամարայ ծովակը եւ կոխուած ձիւնի արահետ ճամբէն անխոտոր երթալով հազիւ թէ երբեմն կը կենար գիւղի մը, աւանի մը քով հարցնելու անուն մը եւ ձիուն չունչ առնել տալու համար։ Ուստի, այսպէս անդադար ձիարշելով հասաւ Ռշտունեաց Ոստանն եւ կէս գիշերուան մօտ էր, երբ ձիէն ցատկեց միջնաբերդին դրանն առջեւ։ Եւ սկսաւ երկաթի դուռը ծեծել անխնայ, որ գեբեզմանական լռութենէն յայտնի էր թէ բացուելու միտք չունէր։ Բայց Գուրգէն դիւրաւ յուսահատուող մարդկանցմէ չէր եւ ձմեռ օրով տասնը չորս ժամ ճամբայ կտրելով եւ Ցոլակը կիսամեռ ընելով՝ այդ բերդին առաջ եռ չէր կրնար դառնալ, երբ սիրտը կը տրոփէր Հեղինէի յիշատակաւ։ Եւ որքան բան ունէր նորա ըսելիք։ Ուստի, այնպիսի դոփիւն, դղրդիւն եւ շառաչիւն հանեց եւ այնչափ դղրդեց բերդին դուռը, որ մօտակայ բնակիչք սկսան իրենց դռներէն գլուխնին դուրս երկնցնել՝ կարծելով, թէ բազմութիւն մը հասած էր, եւ կը զարմանային տեսնելով լուսնի աղօտ լուսով մարդ մը միայն եւ ձի մը։ Այս միջոցին էր, որ, վերջապէս, դրան քովէն նաեւ ձայն մը ելաւ, որ բերդապահին դիտանոցն էր, ... ինք առանց տեսնուելու դուրսի մարդը կը տեսնէր։

— Այ մարդ, ո՞վ ես, ի՞նչ կ՚ուզես, միթէ՞ այս ժամուս հիւրընկալութիւն կը լինի։

— Գուրգէն Արծրունի եմ, բաց, բերդապահ, կանչեց ձայնը դուրսէն։

— Տէ, տղաք, լոյս բերէք, իշխանին եղբայրն է, շուտ ըրէք․ եւ ներսը շարժմունք սկսաւ։

Իսկ Գուրգէն կ՚ըսէր․ ո՞ւմ հոգն է թէ ո՞ր Գուրգէնի համար ներսը կը տարրտին, բաւ է որ դռները բացուին։

Ուստի երբ դուռը բացուեցաւ, տեսան Գուրգէն բարձրահասակ երիտասարդը, որ անխռով եւ զուարթ ներս մտաւ եւ Ցոլակն ալ իւր ետեւէն, եւ ուրիշ ոչ ոք չկար միասնեղ, եւ որ անգամ մը ձեռքը կուրծքին դնելով բարեւ մը տալէ վերջ, շտկուեցաւ անվրդով դէպի սանդուխը եւ ոտքը վրան չդրած՝ «Տղաք, գոչեց, ձիուն լաւ հոգ տարէք, կ՚ընդունիք ձեր վարձքը» եւ առանց ուրիշ բան խօսելու երբ երկու երեք ոտք սանդուխ միասնեղ առնելով մտաւ զինուց սրահը եւ անցնելով ընդունելութեան դահլիճը, ուր ցրտութիւն մը կը տիրէր, դարձաւ տղուն որ լապտեր մը ետեւէն կը բերէր։

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար․)

չադրութիւնը հրաւիրեց այն բոլոր ազդային պարտականութեանց վրայ, որոնք կը ծանրանան Ֆրանսայի ուսերուն — բացի Ալժերիայէն՝ արտաֆրանսական հողամասերու կազմակերպութիւն, Սահարայի արժեւորում, Եւրոպայի պաշտպանութեան եւ Ատլանտեան կազմակերպութեան մէջ Ֆրանսայի բերելիք բաժինը, եւայլն: Այս բոլորին հասնելու համար, կառավարութիւնը որոշած է, յանուն մեծ զոհողութեանց, 250 միլիառ ֆրանքի խնայողութիւն մը մտցնել պետական պիւտճէին մէջ:

Պատասխանելով եղած հարցումներու, վարչապետը յայտնեց թէ Այզընհաուըրի հետ ունեցած խօսակցութեանց ընթացքին, ելմտական հարցեր չէին շօշափուած եւ ամերիկեան օգնութիւն չէին խնդրած: «Ֆրանսա իր անձնական ճիգերով պէտք է յաղթահարէ ներկայացող ժամանակաւոր դժուարութիւնները»: Խօսելով ապագայի ծրագիրներու մասին, վարչապետը աւելցուց. «Հակառակ իր բոլոր դժուարութեանց, Ֆրանսա ինքն իր պատեանին մէջ չի քաշուիր: Մեր ճարտարարուեստը նորանոր արտաքին շուկաներ կը փնտռէ: Ատլանտեան ուխտը խաղաղութեան ու ազատութեան պահպանման համար դրական մըն է այժմ՝ աւելի քան երբեք: Ատլանտեան Ուխտի անդամներուն սերտ դործակցութիւնը պէտք է տարածուի իր աշխարհագրական սահմաններէն ալ անդին»:

Վարչապետը իր խօսքը վերջացուց յարգանքի արտայայտութիւններով՝ հանդէպ զօր. Կրունթըրի ու իր յաջորդին՝ զօր. Նորսթէտի, լորտ Իսմէյի ու իր յաջորդին՝ Պ. Սփաքի

× Ֆրանսայի Ազգ. Ժողովը վաւերացուց Քամըրունի ներքին սահմանադրութիւնը: Ձեռնպահ մնացին համայնավար երեսփոխանները:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Ապրիլ 4). — Ձոյլ ոսկի՝ 464.000, Նափոլէոն 3450, զուից. 3260, անգլ. 4140, քսան տոլարնոց 16.480, թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1075, տոլար 400, զուից. 95.50, պելժ. 7.80, լիր 0.63:

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՈՒՄ

Այս կիրակի ժամը 15.30ին փառաշուք հանդիսութեամբ տեղի պիտի ունենայ նաւակատիքը Փարիզի Հայ Աւետարանական Նոր մատուռին,

8bis Rue des Ternes

Métro: Porte Maillot, Champerret, Ternes.

Մասնակցութեամբ օտար եւ հայ ականաւոր անձնաւորութեանց:

Բոլոր հայրենակիցները շատ սիրով կը հրաւիրուին:

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻՆ ԱՌԹԻՒ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 4ին: Սալ տէ Ֆէթի մէջ

Բարձր հովանաւորութեամբ Պ. ՄՈՐԻՍ ՓԻՔԻ (Ներք. գործ. նախարարութիւնէն)

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապոյտ Խաչին, Նոր Սերունդի:

Ներկայ պիտի ըլլան երեք յարանուանութեանց ներկայացուցիչները:

Կը նախագահէ՝ ՏԻԿԻՆ ՕՏԷԹ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ

Կը խօսի Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ (Մարսէյլէն)

Խօսք կ'առնեն Տրոմի ընկերվարականները եւ Հայ Ազգային Միութեան ներկայացուցիչները:

Կոմիտէի կողմէ կը խօսի ԸՆԿԵՐ ՔԻՐԷՃԵԱՆ

Կը մասնակցին Պ. Պ. Աշոտ Առաքելեան, Զօխալեան, փոքրիկն Աւետեան եւ Նոր Սերունդի Սաները եւ Սանուհիները:

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ՕՐ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ

ՄԱՀՈՒԱՆ ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԻՆ

Այս կիրակի օր Սէն Լուի մէջ (Մարսէյլ), նախաձեռնութեամբ Թաղին ազգայիններէ կազմուած յանձնախումբի մը, առաւօտուն ժամը 9ին հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Ս. Գէորգ եկեղեցիին մէջ: Սգահանդէս՝ ժամը 11ին: Կը նախագահէ՝ Պ. Երեւանեան: Կը խօսի Ժ. Միքիճեան:

Կը մասնակցի Օր. Մարկոսեան:

ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հայ Մշակոյթի Տան յանձնախումբին: Այս Շաբաթ, ժամը 21ին, քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

ՃՈԽ ՅԱՅՏԱԳԻՐ:

Գեղարուեստական ընտիր բաժին:

Պիւֆէ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբին:

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 16էն մինչեւ 23, Ազգային Տան մէջ (32 ռիւ տը Թրէվիզ):

Գեղարուեստական բաժին:

Խօսք կ'առնէ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Կեդր. վարչութեան ներկայացուցիչը:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութեան եւ մասնակցութեամբ տեղւոյն բոլոր կազմակերպութիւններուն ու միութիւններուն:

14 Ապրիլ, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը նախագահէ՝ Պ. ՀԱՅԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

Կը բանախօսէ Պ. ՅԱԿՈԲ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Լիոնէն):

Գեղարուեստական պատշաճ բաժին:

Առաւօտեան պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պատարագ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐ ՏԻԿ. վարժարանի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրները 10 Յունուարէն 31 Մարտ 1957. — Եփրատ քոլէժի Սանուց Միութիւն, Ամերիկա հարիւր տոլար, Պ. Մ. Ճիէրճեան՝ Նիս քսան հազար Ֆր., Պ. Նշան Ասատուրեան Փրովիտէնս՝ 15 տոլար, Տիկին Քօնի Խօրասանճեան 5000 ֆրանք, Տէր եւ Տիկին Կ. Յակոբեան իրենց աղջկան ամուսնութեան առիթով 5000 Ֆր., Տիկին Սալմաստեան 10 քիլօ բրինձ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ. — Հայաստանէն կը փնտռեն Գառնիկ Ափինեան. հօր անուն՝ Միքայէլ, մօր անուն՝ Սաթենիկ, եղբայրը՝ Արտաւազդ, քոյրը՝ Ալմաստ: Կիրովականի շրջանի Թշլաղ գիւղացի:

Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Վահրամ Առաքելեանի,

524 Chemin de Mazargues

St. Anne. Marseille

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք Շ. Միսաքեանի մահուան առթիւ. —

Եդուարդ Տարօնեան (Պէյրութ)	5.000
Մինաս Պօղոսեան (Մարսէյլ)	2.000
Ոմն (Փարիզ)	2.000
Պ. Հելվաճեան (Մարսէյլ)	1.000

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ԱՆԿԷՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՃԵՌՆԱՐԿԸ

Ապրիլ 7ին կիրակի ժամը 16ին:

Քաղաքապետարանին սրահը

Փարիզի Հայ Թատրոնը կը ներկայացնէ

ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ

Կատակերգութիւն երեք արար, ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ, սիրուած դերասաններու կազմով մը՝ Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ, Ն. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ, Ն. ՊՇՏԻԿԵԱՆ, Ժ. ԳԻԶԻՐԵԱՆ, ՏԻԿ. Ք. ԱԶՆԱՒՈՐԵԱՆ, ՕՐ. ՇՈՒՇԱՆԻԿ ԳԷՈՐԳԵԱՆ, ՕՐ. ՆՈՅԵՄԻ ՇԱՀԻՆԵԱՆ եւ ՀԵՂԻՆԱԿԸ:

Երգ՝ Օր. Աստղիկ Քէօսէեան եւ Պ. Մկրտիչ Պօղոսեան:

Պար՝ Օր. Թերեզա Քէօշկէրեան:

Մատչելի պիւֆէ:

Կան նաեւ Նորէն Անկէն լէ Պէն մեկնող չոգեկառքեր՝ ժամը 15ին եւ 16.17ին:

ՆՈՒԷՐ

Տիկին Եպրաքսէ Օհանեան եւ զաւակները իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝ ՔԵՐՈՎԲԷ ՕՀԱՆԵԱՆի մահուան տարելիցին առթիւ երեք հազար ֆրանք կը նուիրեն Ալֆորվիլի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին եւ հազար Ֆր. «Յառաջ»ին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ

Ապրիլ 7, կիրակի վերջին արեւագալ, ժամը 11ին:

Ապրիլ 14, Կիրակի, Ծաղկազարդ, Ս. պատարագ (բազմաձայն երկսեռ խումբով), ժամը 10ին, Դռնբացէք 17ին:

(Շար.)

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,

Paris (9e) Pro. 05-73.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ. — Հ. Յ. Դ. Շրջ. Կոմիտէն ընկերական ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանին հետեւեալ խումբերը. —

Զաւարեան ենթկ. այս շաբաթ, ժամը 9ին:

Դրօ խումբը այս շաբաթ, ժամը 9ին:

Քրիստափոր ենթկ. 7 Ապրիլ, կիրակի, կէսօրէն վերջ ժամը 3.30ին:

Վարանդեան խումբ, 7 Ապրիլ, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3.30ին:

Սոյն ժողովները տեղի կ'ունենան սովորական հաւաքատեղիները:

Ներկայ կ'ըլլան Շրջ. կոմիտէի ներկայացուցիչները: Կարեւոր օրակարգ:

ՊՕՄՈՆ. — Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ Մուրատ Ուս. Միութեան անդամական ժողովը այս կիրակի կէսօրէ յետոյ ժամը չորսին Իսիի Խրիմեան վարժարանին մէջ: Կը խնդրուի անդամներէն եւ համակիրներէն անխտիր ներկայ գտնուիլ:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ԾՊՏԵԱԼ ՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզահայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգն. Մարմնի, Կիրակի, 7 Ապրիլ ժամը 15ին: Ժամը 16.30ին տողանցք: Գեղարուեստական բաժին, երգ, արտասանութիւն:

Ճոխ պիւֆէ:

Ապրիլի եօթին բոլորդ ձեր մանուկներուն հետ՝ Սէրքլը Միլիթէր, Փլաս Սէն Թ'Օկիւսթէն, հաճելի օր մը անցնելու համար:

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ Տաքարէն Պ. Մէրկէր Առաքելեան երկու հազար Ֆր. կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի Ալֆորվիլի մասնաճիւղին: (Ստանալ Պ. Հրանդ Յակոբեանէ):

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN

Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e

Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731

C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600

Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 7 ԱՊՐԻԼ

DIMANCHE 7 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7852 33ème ANNEE

Directrice : *Arpik MISSAKIAN*

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3663

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉ ԿԸ ԲԱՆԻՆՔ ՄԵՆՔ

Փարիզահայ մտաւորականութիւնը յոգնութեան եւ անտարբերութեան նշաններ ցոյց կուտայ տարիներէ ի վեր :

Ո՛չ մէկ շարժում՝ օտարին ծանօթացնելու համար հայկական մշակոյթը, Հայոց պատմութիւնն ու գրականութիւնը :

Զունինք ֆրանսերէն պարբերաթերթ մը՝ նուիրուած հայագիտութեան կամ Հայկական Դատին :

Հին սերունդը աւելի նախաձեռնող եւ դոհաբերող ոգի ունէր :

Փարիզի նախկին փոքրաթիւ հայ գաղութը աւելի նախանձախնդիր էր հայկական արժէքներու հանդէպ :

Միքայէլ Վարանդեան մը կամ Արշակ Չօպանեան մը դարուս սկիզբը առանձին շատ աւելի մեծ գործ կը տեսնէին հայ ժողովուրդը Եւրոպացիներուն ծանօթացնելու համար՝ քան Ֆրանսայի այսօրուան հոծ գաղութին մտաւորականները հաւաքաբար :

1900էն սկսեալ Փարիզի մէջ լոյս կը տեսնէր Փրօ Արմենիա *թերթը, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դաշնակցութեան :*

Խմբագրական մարմնին անդամներն էին Ֆրանսայի այն ատենուան ամէնէն նշանաւոր դէմքերը.— Ժորժ Քլէմանսօ, Ժան Ժորէս, Անաթոլ Ֆրանս, Ֆրանսիս տը Փրէսանսէ, Վիքթոր Պէռար, Փիէր Քիյեար, իսկ խմբագրութեան քարտուղարը՝ Ժան Լոնկէ՝ Կարլ Մարքսի թոռը : Քրիստափոր Միքայէլեան, Ռոստոմ եւ Միքայէլ Վարանդեան նոյնպէս կը հայթայթէին աշխատակիցներուն :

Այս թերթը նուիրուած էր Հայկական Դատին եւ մեծ ծառայութիւն մատոյց՝ Հայերը եւ անոնց քաղաքական պահանջները Եւրոպային ճանչցնելու տեսակէտէն :

Օսմանեան Սահմանադրութեան հռչակումով պահ մը միամտութիւնն ունեցանք կարծելու թէ լուծուած էր մեր ազգային հարցը եւ «Փրօ Արմենիա» դադրեցուց իր հրատարակութիւնը :

Շատ չանցած Կիլիկիոյ համատարած ջարդը եւ արեւելեան նահանգներու հաբըստահարութիւնները եկան ցոյց տալու որ Հայկական խնդիրը աւելի քան երբեք պաշտպանութեան կը կարօտէր :

Պալքանեան պատերազմէն վերջ, երբ Թուրքիա չարաչար պարտուած՝ ծունկի եկած էր Եւրոպայի առջեւ, հայկական բարենորոգումներու խնդիրն ալ դրուեցաւ դիւանագիտական սեղանին վրայ :

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Գէորգ Ե. Սուրէնեան 1912ին պաշտօն տուաւ Պօղոս Նուպարի, որպէս զի իր նախագահութեամբ Փարիզի մէջ կազմէ Ազգային Պատուիրակութիւն մը : Նպատակն էր հետապնդել հայկական բարենորոգումներու գործադրութիւնը վեց մեծ պետութեանց մօտ, որոնք երաշխաւոր եղած էին անոնց՝ Պերլինի 1878ի ծանօթ դաշնագրին 61րդ յօդուածով :

Նոյն նպատակով վերակենդանացաւ Փրօ Արմենիան *10 Դեկտ. 1912ին :* Փուր լէ Փէօփլը տ'Օրիան *անուան տակ՝ դրեթէ խմբագրական նոյն կազմով : Գլխաւոր պատասխանատուն էր Միքայէլ Վարանդեան : Տարի մը վերջ՝ 10 Դեկտ. 1913ին վերստացաւ իր նախկին անունը եւ իբրեւ կիսամսեայ շարունակուեցաւ մինչեւ Համաշխարհային առաջին պատերազմի պայթումը :*

1915 – 1918 քանիցս հրապարակային հաւաքոյթներ կազմակերպուեցան Փարիզի մեծ սրահներուն մէջ՝ բողոքելու համար Թրքական ջարդերուն եւ տեղահանութեանց դէմ :

Այդ հաւաքոյթներուն նախագահած են Անաթոլ Ֆրանս, Փօլ Տէշանէլ, Փօլ Տումէր (երկուքն ալ եաքէն Հանրապետութեան նախագահ ընտրուած) եւ ուրիշներ :

Շնորհիւ այս գրաւոր եւ բանաւոր քարոզութեանց, քաղաքակիրթ աշխարհը ծանօթացաւ Հայկական Դատին : Այնպէս որ, երբ 1918ի Զինադադարէն վերջ, պարտուած Թուրքիոյ հաշիւը կը տեսնուէր, աշխարհի ճակատագիրը տնօրինող դիւանագէտները շատ լաւ գիտէին թէ ի՛նչ կը պահանջէին Հայերը :

Բոլորը կը ճանչնային մեզ երէկ :

Ի՞նչ կը բանինք մենք :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

ԱՆՀԱՏԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՒ ԵՒ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆՑ ՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ՅԱՆՁՆԱԽՈՒՄԲ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՀԱՄԱՐ

Շաբաթ առաւօտ Նախարարաց Խորհուրդը կարեւոր նիստ մը գումարեց, որմէ վերջ հետեւեալ պաշտօնական հաղորդագրութիւնը հրատարակուեցաւ. «Նախարարաց Խորհուրդը, լսելէ վերջ Ալժերիոյ նախարար Ռ. Լաքոստի եւ զինուորական գործողութեանց պատասխանատու նախարարներու զեկոյցները, մեծ գոհունակութեամբ արձանագրեց հետեւեալ իրողութիւնները. Ալժերիոյ մէջ զին. կացութիւնը բարելաւուած է. ահաբեկումներու թիւը զգալիօրէն նուազած է. (Յունուարի ընթացքին 130 զոհերու փոխարէն Մարտ ամսուն՝ 32 զոհ). մահմետական բնակչութիւնը հետզհետէ կը վերստանայ իր նախկին հանդարտութիւնը. աշակերտները շատ աւելի մեծ թիւով կը յաճախեն դպրոց (Ալժէի մէջ Փետրուար մէկին միայն 70 մանուկներ դպրոց կը յաճախէին, Փետրուար 15ին՝ 8000, իսկ Ապրիլ 2ին՝ 37.750) : Նախարարաց Խորհուրդը ամբողջ ազգին թարգմանը կը հանդիսանայ՝ Ալժերիոյ բանակին ու քաղաքական վարչութեան արտայայտելով իր երախտագիտական զգացումները : Ընդվզումով կը բողոքէ այն պայքարին դէմ, զոր Ֆրանսայի թշնամիները սկսած են տանիլ, Ալժերիոյ բանակին ու վարչութեան վերագրելով կարգ մը անընդունելի արարքներ՝ ուղղուած անհատներու ազատութեան եւ իրաւունքներուն դէմ : Նախարարաց Խորհուրդը ամբողջ Ֆրանսայի անվերապահ հիացմունքին թարգմանը կը հանդիսանայ հանդէպ այն 700.000 զինուորներուն, որոնք տարուան մը ընթացքին, իրարու յաջորդեցին Ալժերիոյ մէջ՝ յանուն խաղաղութեան ու ֆրանքեւմահմետական բարեկամութեան վերահաստատման » :

Սակայն տրուած ըլլալով որ վերջերս շարժում մը սկսաւ Ֆրանսայի մէջ որ կ'ուզէր փաստել թէ անիրաւութիւններ գործուած են Ալժերիոյ մէջ, Ալժերիոյ Նախարար Լաքոստի իսկ պահանջին վրայ կառավարութիւնը որոշեց ստեղծել «Անհատական իրաւունքներու եւ ազատութեանց պահպանման յանձնախումբ մը », որուն մաս պիտի չկազմեն երեսփոխաններ եւ որ տեղւոյն վրայ քննութիւն պիտի բանայ ամէն անգամ որ գործուած անիրաւութեան մը մասին բողոք ներկայացուի :

Այս յանձնախումբը, որ պիտի նշանակուի վարչապետին կողմէ, բաղկացած պիտի ըլլայ բարոյական անժխտելի համբաւի տէր անձերէ եւ տեղեակ պիտի պահուի բանակին կամ քաղաքային վարչութեան դէմ բանաձեւուած բոլոր բողոքներէն, քննութիւն պիտի բանայ եւ հանէ իր եզ-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՇՏ ՍՈՒԷԶԻ ՀԱՐՑԸ

Եգիպտոսի մերժումէն վերջ, Սուէզի հարցին վերջնական լուծումը միշտ առկախ կը մնայ : Ուրբաթ օր Տըլլըս Ուոշինկթընէն օգնական Նօտաւ Նիւ Եօրք երթալու եւ Համըրշոլտի հետ խորհրդակցութիւն մը ունենալու համար, սակայն մթնոլորտային պայմանները այնքան գէշ էին, որ Արտաքին նախարարին օգնականը էջք չկրցաւ կատարել եւ վերադարձաւ Ուոշինկթըն : Այնտեղ ալ օդը շատ գէշ էր. ի վերջոյ Տըլլըսի օգնականը Պոսթոնի մէջ էջք կատարեց : Տըլլըս – Համըրշոլտ այս յապաղած տեսակցութիւնը, որ անհրաժեշտութիւն մը դարձած է, տեղի պիտի ունենայ կարելի եղածին չափ շուտով, որպէսզի ստեղծուած անլուծելի կացութեան դարման մը գտնուի :

Մ. Նահանգները կը շարունակեն յուսալ որ Նասր բարեփոխութիւններ պիտի մտցնէ իր սուէզեան ծրագրին մէջ :

× Իսրայէլի մէջ կը շարունակեն պնդել թէ Նասր ոչ մէկ զիջում պիտի ընէ : Զափազանց յուսախաբ ալ են Համըրշոլտի բռնած դիրքէն :

× Ուոշինկթընի իսրայէլեան դեսպանը, Էպան, յայտարարեց որ եթէ իսրայէլեան նաւերուն անցքի իրաւունք չտրուի Սուէզէն, նոր պատերազմ մը անխուսափելի կը դառնայ :

× Գահիրէի ամերիկեան դեսպանը ուրբաթ օր դարձեալ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Արտաքին Նախարար Ֆավզիի հետ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՎԱՐՁԱՊԵՏ ԱՏԸՆԱՈՒԸՐ յայտարարեց թէ Արեւմտ. Գերմանիոյ բանակը պէտք է օժտուի հիւլէական զէնքերով : Առաջին անգամն է, որ Ատընաուըր այսքան որոշ կերպով սեղանի վրայ կը դնէ գերմանական բանակը հիւլէական զէնքերով զօրացնելու հարցը :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ մէջ հիւլէական նոր փորձ մը կատարուեցաւ չորեքշաբթի օր : Վերջին փորձը տեղի ունեցած էր Մարտ երեքին :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ Կազմակերպութեան 8րդ տարեդարձը մեծ շուքով տօնուեցաւ Ֆրանսայի մէջ : Այս առթիւ Այզընհաուըր ողջոյնի խօսքեր արտասանեց եւ խոստացաւ կարելի աջակցութիւնը տալ, որ Ատլանտեան կազմակերպութիւնը զօրանայ : Իսկ Մոսկուայի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ արեւմտ. Եւրոպայի մէջ ամերիկեան զինուորական կայաններու գոյութիւնը վտանգ մըն է եւրոպական պետութեանց համար :

ՓԱՐԻԶ քաղաքը ամբողջութեամբ դրօշազարդուած է Անգլիոյ Թագուհիին այցելութեան առթիւ : Արքայական ամոլը օդանաւով Օրլի պիտի հասնի Երկուշաբթի կէսօրին, ապա մասնաւոր թափօրով պիտի առաջնորդուի նախագահական պալատը : Երկուշաբթի օրուան յայտագիրն է՝ այց Անծանօթ Զինուորի դերեզմանին, գիշերը՝ պաշտօնական երեկոյթ Օփերայի շէնքին մէջ, ապա արարողութիւն Վանտոմ հրապարակին վրայ :

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ - ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ կուսակցութեան նոր թեւին (Հանրի Քէօյ եւ Անտրէ Մորիս) առաջին համագումարը բացուեցաւ Անիէրի մէջ :

ԻՐԱՆԻ նոր վարչապետը մասնաւոր հրամանագրով մը վերջ դրաւ պատերազմական վիճակին, որ ի զօրու էր 16 տարիէ ի վեր :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ համայնավարները նոր վէճի մը բռնուած են Խ. Միութեան հետ : Պեկովիչ, որ Եուկոսլաւիոյ Համայնավար կուսակցութեան Կեդր. Կոմիտէին անդամ է, «Պորպա» թերթին մէջ մերկացումներ ըրաւ Խ. Միութեան մէջ ծայր տուած հակա-եուկոսլաւ պայքարին մասին :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ վարչապետը յայտարարեց թէ իր երկիրը կ'ուզէ բարեկամական յարաբերութիւններ պահել թէ՛ արեւմտեան եւ թէ՛ արեւելեան խմբակցութեանց հետ. աւելցուց նաեւ, թէ Արեւմուտքին հաճելի ըլլալու համար չի կրնար թշնամական դիրք բռնել արեւելեան երկիրներուն հանդէպ :

ԳԱՀԻՐԷԻ Քանատական դեսպանը, Հերպըրթ Նորման, անձնասպան եղաւ իր գըրասենեակին պատուհանէն փողոց նետուելով : Վերջերս Մ. Նահանգներու մէջ սկսած էին դեսպանը ամբաստանել որպէս համայնավար : Քանատայի Արտաքին Նախարարը, Լեսթըր Փիրսըն, յայտարարեց թէ այդ լուրերը զրպարտութիւն էին եւ Գահիրէի Քանատական դեսպանը չափազանց վստահելի ու պատուախնդիր անձ մըն էր : Անձնասպանութիւնը վերագրեց անձնական մտահոգութեանց ու ֆիզիքական սպառիչ յոգնութեան :

ՖՐԱՆՍԱ 30 միլիոն տոլարի վարկ մը բացաւ Իսրայէլի, որ պիտի վճարուի քանի մը տարիներու ընթացքին :

ՄԱԿԱՐԻՈՍ արք. Լոնտոն մեկնելէ առաջ պիտի հանդիպի Յունաստան :

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ մէջ «լրտեսութեան» յանցանքով ձերբակալուած հինգ կրօնականներ ազատ արձակուեցան՝ «բաւականաչափ փաստերու չգոյութեան պատճառով» :

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ պաշտօնաթերթերը կոչ ուղղեցին ժողովուրդին, որ հանրային ժողովներու ընթացքին կարծիք յայտնեն Խրուշչեւի առաջարկած ճարտարարուեստական վարչութեանց կազմակերպութեան հարցին շուրջ :

ՃԱՓՈՆԻ վարչապետը Մ. Նահանգներ հրաւիրուեցաւ. այցելութեան թուականը ճշդուած է Յունիս 19 :

ՂԱՆԱՅԻ նորաստեղծ պետութեան վարչապետը, Նքրումա Ապիճան հասաւ. կը կարծուի թէ կ'ուզէ ափրիկեան պետութեանց միութիւն մը ստեղծել :

ՉԻԼԻԷՆ հասնող պաշտօնական տեղեկագրութեանց համաձայն, ներքին յեղափոխութիւնն ու ցոյցերը վերջ գտած են : Վերջին քանի մը օրերու նիւթական վնասը կը հաշուեն 150 միլիոն փեսօ :

ԻՏԱԼԻՈՅ մէջ շոգեկառքի սարսափելի արկած մը պատահեցաւ շաբաթ օր. Հըռոմ - Պրինտիզի սրընթացը բախեցաւ դիմացէն եկող ուրիշ շոգեկառքի մը : Տարբ. ստացուած տեղեկութեանց համաձայն 70 վիրաւորներ կան, որոնցմէ 31ին վիճակը ծանր է :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ՋՐՎԷԺՆԵՐ

Ես չեմ սիրում համր ու հանդարտ առուները դաշտավայրի,
Քարափների բաշից կախուած ջրվէժներն եմ սիրում վայրի :
Ջրվէժներն եմ սիրում վայրի, որ կանչում են զուարթաձայն,
Թռիչքի մէջ փշրուելով դառնում փրփուր ու ծիածան …
Որ չգիտես մարգարիտներ, թէ աստղեր են վերից թափում,
Գլորւում են դէպի անդունդ եւ անկումից չեն սարսափում,
Որ ցնցում են բաշերն իրենց, բախւում հազար ժայռ ու քարի
Եւ փշրուող ալիքներով քարն են փշրում ճանապարհի :

ՀԱՄՕ ՍԱՀԵԱՆ

ՇԱՀԽԱԹՈՒՆՆԻԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ողբացեալ Աչօ Շահխաթունիի յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս երկուշաբթի առաւօտ, ժամը 10.30ին, Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, (15 rue Jean Goujon) :

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԳՐԱԳԷՏԸ

(Կարդացուած անցեալ աշնան՝ Մարսիլիոյ մէջ)

Ա.

Եօթը տարի առաջ, Նոր Սերունդը խօսելու կը հրաւիրէր զիս այստեղ, այս սրահին մէջ: Այն օրերուն, տակաւին նոր ապաքինած էի տագնապալից հիւանդութենէ մը, խաւարող տեսողութեանս հետեւանք: Եթէ պահ մը, բեմին վրայ, յուզումէս սպառած՝ տատանեցայ եղէգի մը պէս, ձեր երիտասարդութիւնը ոգեւորեց զիս, ներշնչեց, խանդավառեց, զօրացուց, այնքան որ հիւանդութեանս յիշատակն անգամ մոռցայ մէկ պահէն միւսը՝ երբ կը բացատրէի ձեզի երիտասարդական հարցերը:

Եօթը տարի ետքը, կարծես ժամադրութիւն տուած ըլլայինք այստեղ, երբ Նոր Սերունդը դարձեալ կը հրաւիրէ զիս խօսելու նոյն այս սրահին մէջ, ինծի այնպէս կը թուի թէ իմա՛ստ մը կայ այս ժամադրութեան մէջ:

Կրնայ ըլլալ, որ Նոր Սերունդը կը խորհի թէ գրագէտը, որ իր գործերուն կուտայ որոնումի, պրպտումի, փնտռտուքի, նոր տարազներու եւ գաղափարներու քննութեան, մէկ խօսքով՝ վերադնահատութեան յատկանիշ, թերեւս նոր խօսք մը կը բերէ՝ նոր բան մը աւելցնելու համար իր բացատրութեանց վրայ, երիտասարդական հարցերու մասին:

Կրնայ ըլլալ նաեւ, որ Նոր Սերունդը ինքը, իր կարգին, ուզէ հաշիւը տալ իր գործերուն եւ եօթը տարիներու նուաճումներուն, վկայութիւնը իրագործուած խոստումներուն կամ պատմութիւնը կատարուած աշխատանքներուն:

Կրնայ ըլլալ նոյնպէս, որ դուք, սիրելի ժողովուրդ Հայոց, ուզեցիք տեսնել գրագէտը եւ երիտասարդութիւնը նոյն սրահին մէջ, նոյն բեմին վրայ, ստուգելու համար թէ ընկրկա՞ծ է մէկը կամ միւսը, վարանումի՞ մատնուած, վհատա՞ծ, թէ ընդհակառակն կը մնան երկուքն ալ նոյնքան եւ միշտ խանդավառ:

Կը յիշեմ, եօթը տարի առաջ, Տիկին Ահարոնեանն էր, որ կը նախագահէր աստեղ, յանուն այն մեծ գրագէտին, որ Ազատութեան խօսքը բերաւ Յեղափոխութեան լեռնէն: Այսօր, իր բացակայութիւնը տխուր առիթ մըն է, որ յիշատակենք թէ անդարձ մեկնած են թանկագին ուրիշ դէմքեր եւս, որոնք կը հովանաւորէին Նոր Սերունդին կազմակերպութիւնը:

Ինչպէս կը տեսնէք, աշնանային հով մը կայ, որ սարսուռ կուտայ, փոյթ չէ թէ մեկնողներուն ոգին մնայ միշտ ներկայ:

Այժմ, այս յարդարանքէն ետք, երբ այլեւս պատրաստ է բեմը, ուր Նոր Սերունդը եւ գրագէտը պիտի երեւան դարձեալ եօթը տարիներու միջնարարէ մը ետքը, թոյլ տուէք ինձ խոստովանութիւն մը կատարել, որ ընկրկում մը չէ երբեք:

Կարելի չէ նոր բան ըսել, նոր գաղափարներ հրապարակ նետել ամէն տարի կամ եօթը տարին անգամ մը: Նոր խօսքը կը բխի մարդկային միտքէն երբեմն ամէն օր: Տարօրինա՛կ բան մըն է նոր խօսքը, կարելի չէ հրամայել եւ ըսել.— Եկուր: Կարելի չէ նոյնիսկ ըսել.— Մի՛ գար: Աստուծոյ պէս է նոր խօսքը,— կուգայ կամ չի գար, իր քէֆը գիտէ: Քմայք մը չէ, որ նորաձեւութեան նմանի եւ փոփոխութիւն կրէ համաձայն տարուան եղանակներուն:

Այնպէս որ դժբախտ է գրագէտը, որ պարտաւոր է նոր խօսք ըսել, բերանը բանալ կամ գրիչը շարժել՝ նոր բան մը ըսելու համար միայն: Ա՛յդ է իր կոչումը, սակայն, իր տաղանդին վկայութիւնը կամ արժանաւորութեան հաստատումը: Վա՛յ այն գրագէտին՝ որ կը կրկնէ ինքզինք, որ հասարակ տեղիք կը ծախէ ձեզի: Գրագէտը տէրտէր մը չէ, որ ամէն տարի նոյն աղօթքը կարդայ կամ Յիսուսի կեանքը պատմէ անփոփոխ: Գրագէտը մրցորդ մըն է Աստուծոյ հետ,— Աստուած վեց օր աշխատեցաւ, շինեց շտկըրտեց, աշխարհ մը ստեղծեց եւ հրամայեց որ իր Աստուածաշունչ Մատեանը կարդանք՝ տեսնելու համար թէ ի՛նչ աշխարհ է ստեղծած: Երբեք ձանձրոյթի կամ միօրինակութեան մասին գաղափար չունի Աստուած, կրկնութենէ չի վախնար, հոգն անգամ չէ թէ վրան պիտի խնդան յիմարուած աղջիկները, որոնք նորաձեւութեան տաղտապն ունին, գլխարկին կամ կօշիկին ձեւը փոխելու համար ամիսը կամ տարին մէկ անգամ: Եթէ վիրաւորանք չըլլայ գրագէտին կամ աղջիկներուն համար, պիտի ըսէի թէ գրագէտը կը նմանի արդի աղջիկներուն: Ճաշակ կոչուած բան մը կայ, որ կը չարչարէ անոնց միտքերը,— ու գիտէք թէ ճաշակը կը հիննայ, որովհետեւ կը հետեւի ժամանակ կոչուած խորհրդաւոր ուժին, ըղձայութեան՝ եթէ կ'ուզէք: Պատի՛ւ գրագէտին, սակայն, պէտք է ըսել թէ չի հետեւիր այս կամ այն թելադրանքին, կասկածելի նորութիւններու կամ բազմութեանց դիւրաբեկ հիացումներուն, որոնք յատուկ են նորաձեւութեանց վաճառատուներու յաճախորդներուն:

Վերջապէս գրագէտը գործիչ չէ, որ կոչուած ըլլայ պատգամ մը տանելու, միտք մը ծամելու ծամծմելու, գաղափարի մը իմացական մարսողութիւնը դիւրացնելու, ժողովուրդին առօրեայ կեր հայթայթելու:

Գրագէտը ստեղծագործութեան տագնապն ունի,— առով է որ կը նմանի Աստուծոյ, ստեղծագործութեան առաջին վեց օրերու Եհովային:

Դիւրի՞ն բան է, սակայն, գրագէտ մնալ՝ եթէ պայման է ստեղծել կամ նոր բան ըսել:

Բարեբախտաբար Աստուած արտօնած է գրագէտը, որ երբեմն քանդէ ինչ որ շինուած է եւ շինէ նորը: Արդէն նոր բառը, ինքն իր մէջ, կը պարփակէ անգութ արտայայտութիւն մը,— ուրացումը հինին, ձգտում մը քանդելու:

Ահա թէ ինչո՛ւ երբեմն ես ալ, գրագէ՛տ մնալու համար, կը պեղեմ, կ'որոնեմ, կը վերաքննեմ, կը վերադնահատեմ, կը քակեմ, կը քանդեմ:

Հաւատացէ՛ք որ այդ ամէնը կ'ընեմ՝ գրագէ՛տ մնալու համար: Հետեւելու համար ներքին սատանայի մը, զոր դուք ոգի կ'անուանէք թերեւս կամ կոչում: Հաւատարիմ մնալու համար աստուածային տնօրինութեան, որ ուղելով զատորոշել ցեղային հանճարը դաշտային բանջարէն՝ ըսեր է ծառին.— Դուն տանձ պիտի արտադրես, տանձ մը որ նոյն տանձը պիտի ըլլայ ամէն տարի, իսկ ցեղին ալ ըսեր է.— Աճէ՛ եւ թող հանճարդ ընդունակ դառնայ նոր հիացումներ դրդռելու՝ տալով Նարեկացիէն ետքը Կոմիտաս, Քուչակէն ետքը Վարուժան, բայց մէկը երբեք չնմանի՛ միւսին: Նոյնիսկ աւելի լաւ՝ եթէ Վարուժան նսեմացնէ Քուչակը: Այսպէս է գրագէտին ճակատագիրը, սիրելի՛ տղաք:

Եւ ես կը սիրեմ քալել գրագէտին ճակատագիրով: Կը վախնամ հիննալէ: Միւսէ նոր կօշիկ էր ստացեր, առաւօտ մը, եւ անհամբերութեամբ կը տրտնջար որ մայրը շատ կը տնտնայ՝ հագցնելու համար կօշիկը.— Մա՛յր, մա՛յր, կօշիկս կը հիննա՛յ հիմա, շո՛ւտ հագցուր կօշիկս...

Արդարեւ, նորը հինին թշնամի՛ նո՛րն ալ կը հիննայ ժամանակով: Կը հիննայ եւ կը մեռնի՝ եթէ չի գիտեր նոր մնալ:

Գիտէ՞ք թէ ի՛նչպէս կը մեռնի գրագէտը: Մարդիկ կը մեռնին, կ'ըսեն, կռնակի վրայ պառկած, իսկ ծառերը՝ միշտ ոտքի վրայ: Է՛հ, գրագէտն ալ կը մեռնի... ոտքի վրայ: Թաղեցէք գրագէտը,— կենդանի է միշտ: Հողը թող ուտէ ոսկորները,— կենդանի՛ է միշտ: Բայց ողջ-մեռել կը դառնայ գրագէտը, հոդ չէ թէ պտըտի ձեր մէջ, ճառ խօսի բեմերուն վրայ, բանաստեղծութիւն դրէ թերթերուն մէջ, երբ չի գիտեր քանդել՝ քանդելով նախ ինքզինք: Ոտքի վրայ մեռել՝ այն օրէն ի վեր երբ չէ սորված քանդել: Օ՛, ես կը սարսափիմ պտըտող մեռելներէն: Եւ եթէ ժամանակ առ ժամանակ կը քանդեմ ինքզինքս, պատճառն այն է որ.. նորողութի՛ւն... դուք կը ճանչնա՞ք Պրոտէոսը, դիցաբանական այդ տարօրինակ տիպարը, Մոնթէրլանի սիրելի, որ հազար ձեւ կ'առնէր, հազար դիմագիծ,— այդպէս է գրագէտը որ չ'ուզեր մեռնիլ:

Ափսո՛ս, դիցաբանութենէն գիտենք թէ ի՛նչ վախճան ունեցաւ Պրոտէոս: Կապտեցին՝ քնացած պահուն, որպէսզի նոր ձեւեր չառնէ, չկերպարանափոխուի, անճանաչելի չդառնայ զինքը... չհասկցողներուն:

Քիչ մը այդպէս կ'ուզեն ընել եւ մեր մէջ: Որ գրագէտը մատչելի դառնայ ամէնուն, խօսի ամէնուն հասկցած ձեւով, պատմէ ամէնուն գիտցած բաները, Ադամին ըսէ Ադամ՝ ինչպէս մեր մեծ-մայրիկը կ'ըսէ, վերջապէս հաւնի՛ ամէնուն հաւնածին,— ընդհանուր օրէնք է դարձած մեր մէջ՝ եթէ ոչ ցանկութիւն: Այսպէ՞ս կ'ըլլայ գրագէտը, սակայն:

Մեր մէջ կը մեռցնեն գրագէտը՝ շարունակ բեմ հրաւիրելով որ խօսի: Ի՞նչ կրնայ ըսել խեղճը,— իր ուղեղը խմոր մըն է, կշիռքը քիլոյէն պակաս կամ աւելի, ի՞նչ լոյս կրնայ տալ քիչիկ մը փոսֆորով: Ըսէ՝ կը մեռնի, չըսէ՝ կը մեռցնեն: Ո՞վ կայ որ ըսէ.

— Ձգեցէք, գրագէտը թող գրագէտ մնայ: Զմեռնի՛ կռնակի վրայ: Զմեռնի՛ ոտքի վրայ:

Արդ, այն կենդանի գրագէտը, որու հանդանակը կուտամ այսօր, երիտասարդութի՛ւնն է, սիրելի տղաք:

Ահա երիտասարդութիւնը:

Նորութի՛ւն զգացումներու, մտածումներու, թարմութի՛ւն գաղափարներու եւ յղացումներու, ծաղկո՛ւմ տենչերու եւ երազներու, ծարա՛ւ նոր սարսուռներու եւ զգայութեանց, փոփոխութի՛ւն ճաշակի եւ հակումներու, յեղաշրջութի՛ւն խոյանքի եւ սլացքի՝ ի խնդիր նոր հորիզոններու, երիտասարդութի՛ւն, տե՛նդ ստեղծագործական:

Եւ ահա գրագէտը:

Ախոյեան դժուարահաճութեան եւ խռոտապահանջութեան, յօժար քանդելու եւ այրելու, պատրաստ ժխտումի եւ ուրացումի, լեցուած մեծ Քաքաճլիմի դղըրդիւններով եւ անկարելի յաւակնութիւններով, գրագէտը աշխարհ կուգայ ներդաշնակութեան հասցնելու համար երիտասարդութեան կենսա-հոգեբանական քաոսը, որու վրայ կը շրջի ցեղին ոգին:

(Շար.) Ծ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Տասը տարեկանէս սկսած եմ լրագիր կարդալ: Առաջին կարդացած լրագիրս եղած է Պոլսոյ «Ժամանակ»ը, որու «ոճիր-արկած» սիւնակէն հմայուած եմ իմ երջանիկ մանկութեանս ընթացքին, այդ լրագրէն է որ գիտցած եմ թէ ինծմէ դուրս, բարեբախտաբար շատ հեռուն, մարդիկ կային որոնք զիրար կը սպաննէին, կամ ահաւոր արկածներու զոհ կ'երթային: Առաջին դէպքը որ կարդացած եմ եւ անջնջելի տպաւորութիւն մը թողած է մէջս, արկածն է այն կառքին, որուն մէջ փաշա մը նստած է, եւ գիշեր ատեն, չինով կառապանը չգիտնալով թէ Ղալաթիոյ կամուրջը բացուած է, սրընթաց յառաջացած է, եւ փաշայով եւ ձիերով միասին ինկած է Ոսկեղջիւրի խորունկ ջուրերուն մէջ...

Շատ խորհիլ տուած է ինծի այս դէպքը: Վերջապէս Պոլսոյ «Ժամանակ» թերթը, կեանքի ահաւորութեան առաջին դպրոցս եղած է:

Անկէ ի վեր շարունակած եմ թերթ կարդալ, ամէն լեզուներով, ինչպէս եւ հայերէն: Ամէն անոնք որոնք ինծի թերթ կը ղրկեն, կրնան վստահ ըլլալ թէ երբեք չեմ անտեսեր որեւէ գրուած բան:

Հայերէն թերթերը ինծի համար կը մընան, միշտ ներկայ, մեր ազգային կեանքը պատկերացնողները:

Կը խոստովանիմ թէ բացառիկ ուշադրութեամբ կը կարդամ խմբագրականները: Ամէնէն դժուար կարդացուելիք գրուածքը որեւէ թերթի մէջ: Բայց հինէն հետաքրքրութիւն մը պահած եմ, գրական նիւթեր շօշափող գրուածքներու մասին: Անոնք միշտ կը կարդամ, յաճախ գիտնալու համար:

Օրինակ, այս վերջերս տեղեկացայ, իբրու եաւէլ, թերթերու էջերուն մէջ փռուած, մեր արդէն արկածեալ գրական կեանքին մէկ շատ տխուր կրկնուող ոըխալին:

Քննադատ մը կը գանգատէր թէ Հայաստանի քննադատները, Սփիւռքի մեր գրականութեան վրայ խօսած ատեն, կը թուէին միայն «Հայաստանասէր» գրագէտներուն անունները:

Ասիկա շատ անիրաւ կը գտնէր, եւ բողոքելու եւ դարման մը տանելու համար, ինքն ալ իր կարգին, Սփիւռքի գրագէտներու ցանկ մը կը ներկայացնէր, ուր այս անգամ ալ կար, մի՛ա՛յն եւ, մի՛ա՛յն, ի՛ր կուսակցութեան պատկանող գրագէտնե-

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԴԱՇՏԻ ԱՐԱԳԻԼՆԵՐԸ

Երկնալայց, վառ վառ մոմերի նման բարտիներ կան Արարատեան դաշտում՝ առուների ու ճամբաների եզերքին, գիւղերի շրջակայում, իւրաքանչիւր բակում:

Նրանց վրայ դեռ հեռուից երեւում են արագիլների վիթխարի բները:

Արագածի լանջերին դեռ ձմեռ է եւ սառնամանիքն է թագաւորում, երբ նրա ստորոտը, Արարատեան դաշտն են մտնում վերահաս գարնան առաջին աւետաբերները, ճերմակ արագիլները: Գալիս են հեռաւոր հարաւից, իւրաքանչիւրը անսըխալ կերպով իջնում է իր հին բնի վրայ եւ սկսում են նորոգել իրենց ապագայ ձագերի օրրանը:

— Բարի գալուստ, բարի գալուստ, ուրախ ձայն են տալիս հովտի բնակիչները եւ երկար ճամբէն դադրած թռչուններին հիւրասիրում են համեղ պատառներով:

Էհ, որ եկաւ արագիլը, ուրեմն նրա ետեւից էլ գարունը կըգայ՝ իր ալ ու ալուան ծաղիկներով: Կը գայ, նոր յոյսեր կը բերի իր հետ: Բնութիւնը նորից կեանք կ'առնի, հողը կը բեղնաւորուի քրտինքով եւ նորից առատութիւն կը լինի Արարատեան դաշտում:

Եկա՞ւ հին բարեկամը, ուրեմն կը լինի երջանկութիւն եւ լիութիւն: Արագիլն ուրախութիւն է բերում իր հետ:

Դարերի խորքն է գնում այն սերտ մըտերմութիւնը որ գոյութիւն ունի Արարատեան աշխարհի հողագործի եւ այդ թռչունների միջեւ:

1

Երեւանից ոչ հեռու, ուր վերջանում են Դալմայի այգիները, արդաւանդ մի տափարակում փռուած է Արգաւանդ գիւղը, նախկին Ջաֆարաբադը: Այդ տեղ եւս սլացիկ ու բարակիրան բարտիներ կան, որոնց վրայ բոյն են շինում ու ձագ հանում արագիլները:

Հին ժամանակ այդ գիւղում էր, որ տեղի ունեցաւ այդ զարմանալի այն հրաշք դէպքը:

Պառաւ Մարանի բակում, մի վիթխարի բարտու կատարին, իրենց հին բնի վրայ նոր-նոր թռչելու վարժութիւններ էին կատարում արագիլի ճուտերը. աշունը մօտենում էր, նրանք շուտով իրենց ծընողների հետ պիտի չուէին տաք երկիրներ: Պառաւ Մարանը սրահում, թեք թոնրի մօտ թաղիքին նստած գնդում էր խմորն ու երբեմն էլ խանդաղատանքով նայում մայր արագիլին, որ ծնողի համբերութեամբ շարունակում էր անճոռնի ձագերին թռիչք սովորեցնել:

— Աշունքանում է, շուտով կը թռչեն... — շշնջում էր ինքն իրեն պառաւը: — Այ տղայ Սուրէն, էս հացիցը տար թող ուտեն... եւ Մարան կոլն այրուած մի լաւաշ հանելով թոնրից՝ նետեց կատուի հետ խաղացող իր թոռանը:

—Վայ, քո հոգուն մատաղ, տատ ջան, — կանչեց Սուրիկը, — վազեց մի համբոյր դրոշմեց տատի խորշոմած դէմքին եւ տաք լաւաշը վերցնելով վազեց դէպի բարտին, ճերմակ կատուն էլ հետեւից: Սուրիկի համար արագիլներին կերակրելուց բարձր հաճոյք չկար, ամբողջ գարունն ու ամառը նա իր ամենահամեղ պատառները նրանց էր նուիրել: Բաց գանգուրները քամուն տալով, տարօրինակ հասաւ բարտուն եւ ջո՛ւ, ջո՛ւ, ջո՛ւ անելով, լաւաշը կտոր կտոր արաւ, ցրիւ տուեց ծառի տակ, իսկ ինքը հեռու կանգնած մատով սպառնում էր կատուին:

— Զմօտենաս, թէ չէ պոչդ կը կտրեմ.. Մայր արագիլը ծառի կատարից ցած իջաւ եւ սկսեց լաւաշի կտորները կրել իր ճուտերի համար: Այդ ժամանակ հարեւանի շունը դողդող մօտեցաւ որ մի կտոր էլ ինքը փախցնի: Մայր արագիլը իր ահագին կտուցով քլունգի նման հարուածեց ծեր շանը թէ՝ «ինչ ես աչքդ տնկել ճուտերիս բաժնին»:

Վ. ԱՆԱՆԵԱՆ

(Շար. 1)

ՏՈՄՍԵՐ

ԽՈՐԱԳԻՐԸ ԴՈՒՔ ԴՐԷՔ

●

— Խնդրեմ, երբ պարոն Երանոսը գայ, այս ծրարը …

— Պարոն Երանո՞ս, լսէ … Իմ պատուական բարեկամներէս մէկն էր: Կը ճանչնայի զինքը, կարծեմ, քառասուն տարիէ ի վեր … Երբ առաջին անգամ իրեն հանդիպեցայ, Աւագ Հինգշաբթի օր մը, գեղադէմ երիտասարդ մըն էր … Ա-սիկա կ'ըլլայ, կեցիր նայիմ, ե՞րբ էր … Հա, 1917ին. Պարոն Երանոսը վարժապետ էր մեր գիւղը … Զարմանալի բան մը պատահեցաւ: Եկեղեցի գացած էի … Քովս մէկը կեցած էր … Երբ «Շէն եւ պայծառ մնաք»ի պնակը բերին, այս մարդը ինծի դարձաւ եւ ըսաւ — «Սա մէճիտիյէն կրնայի՞ք աւրել»: Աւրեցի … Պնակին մէջ, տասը փարանոց մը ձգեց իր կողմէ, հատ մըն ալ իմ կողմէս … Երբ արարողութիւնը վերջացաւ, միասին դուրս ելանք … Սրճարան մը մտանք եւ սկսանք սարէն ձորէն խօսակցիլ … Այս մարդը Երանոսն էր … Այդ օրէն ասդին, մտերիմ բարեկամներ եղանք .. Ինչպէս ըսի, վարժապետ էր մեր գիւղը … Հայերէն, Ֆրանսերէն, կը սորվեցնէր … Թաղական խորհուրդին ալ պատուոյ նախագահներէն մէկն էր …. Բնիկ Ակնցի … Չէ, չէ, Ապուչեխցի, Զօպանեանին ալ, կարծեմ, այդ գիւղէն էր … Բայց …

— … Իրեն ..

— Այդ տարուան վերջերը գէշ բան մը պատահեցաւ….. Պարոն Երանոսը գինուոր տարին … Օր մը, Մահմուտ փաշային կ'անցնէի, գիմացս ելաւ … Շատ փոխուած էր … Ուր էր մեր վառվռուն աչքերով պարոն Երանոսը …. Վրան-գլուխը թափթփած, կօշիկները ըսես, կատարեալ տրեխ … Բարեւս առաւ, բայց, կամացուկ մը ըսաւ. «Անդին գնա, ետեւէս մարդ ինկած է …»: Տարի մը, իր հետքը կորսնցուցի … Զինադադարէն ամիս մը ետք, օր մը …

— Եւ իրեն ըսէ որ …

— Ինչ որ է, չերկնցնեմ … Շատ շնորհքով մարդ էր, գիտցած ըլլաս … Քեմալական շարժումէն ետք, այս երկիրը եկաւ եւ առեւտրական ասպարէզը ինկաւ … Անշուշտ տեսած էիք իր խանութը … Մեր բոլոր գնումները իրմէ կ'ընէինք …1927ին ամուսնացաւ պատուական Հայուհիի մը հետ … Ճանչնալու ես այդ օրիորդը . Գիտե՞ս, Պէօյիւքտէրէ, Փափազեանները կային … Հա, իշթէ անոնց ազգականուհիներէն մէկն էր: Այսինքն, Տիկին Փափազեանին տալոջը աղջիկը …

— Ուրիշ խնդրանք մըն ալ …

— Փառաւոր հարսնիք մը ունեցան … Ես ըսեմ յիսուն, դուն ըսէ, հարիւր յիսուն հոգի ներկայ էին: Բնաւ չեմ մոռնար, պսակադիր քահանային իմաստալից մէկ խօսքը — «Ասանկ հայ երիտասարդի մըն ալ ասանկ հայ օրիորդ մը կը վայլէ, չիտակը …» Մեր հիմակուան Տէրտէրներուն բերնէն ասանկ խելացի եւ սրամիտ բաներ չես լսեր … Ինչ որ է, ըսելս ան է որ, մեր պարոն Երանոսը կարգուեցաւ այդ տարին … Բայց …

— Ուրեմն, երբ գայ …

— Կինը մեռաւ, կեցիր նայիմ, ե՞րբ էր … հա, 1948ին էր … Օդափոխութեան գացած էի … Մէյ մըն ալ՝ հեռագիր մը, որ ցաւալի լուրը կը հաղորդէր … Ալ օդափոխութի՞ւն կը խաղցնեմ … Շոգեկառքը ցատկեցի, եկայ … Յուղարկաւորութեան ներկայ էին՝ ես ըսեմ երկու հարիւր, դուն ըսէ երեք հարիւր հոգի … Ըսելս ան է որ պարոն Երանոսը չգտնուած մարդ էր … շատ հարստացաւ … Անգամ մը Ծնունդին, եկեղեցին էինք նորէն … Պնակին մէջ, ի՞նչ կ'ուզես որ ձգէ … Յիսուն սենթ: Ուրիշները տասնական սենթ կը ձգէին … Ազգասէր, եկեղեցասէր մարդ՝ ես, ասանկներուն կ'ըսեմ: Օր մը, իրեն հետ վէճ մը …

— Խնդրեմ…

— … Ունեցայ ազգային խնդիրներու շուրջ … Անանկ առողջ կարծիքներ յայտնեց որ ես ալ … Ինչ որ է չերկնցնեմ… Իր մասին շատ ըսելիքներ ունիմ, բայց…

— Խնդրեմ, երբ պարոն Երանոսը գայ այս ծրարը իրեն տուր …

— Եղբայր, ա՞տ էր ըսելիքդ …

Մինչեւ հիմա ինչո՞ւ չըսիր … Պարոն Երանոսը թաղեցինք երէկ առտու …

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԱՆԳԼԻՈՅ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

●

Էլիզապէթ Բ. թագուհիին այցելութեան առթիւ Փարիզի բոլոր թերթերը էջեր կը տրամադրեն արքայական ամոլին եւ ընդհանրապէս Անգլիոյ: Նուվէլ Լիթերէր իր կարգին բացառիկ թիւ մը նուիրած է ուր շահեկան յօդուածներ կան Անգլիոյ պատմութեան, գրականութեան եւ արուեստին մասին.

Այս առթիւ համառօտ ակնարկ մը անգլիական պատմութեան վրայ:

Հին իրլանտերէնի մէջ Անգլիա կը կոչուէր Ալպա. այս բառին հետեւողութեամբ, Յոյներն ու Լատինները կղզին կոչեցին Ալպիոն:

Մինչեւ Ք. Ա. երկրորդ դար, հիմակուան Անգլիան ու Իրլանտան կազմող կղզիները զանազան ցեղախումբերու արշաւանքներուն ենթակայ մնացին: Ք. Ա. երկրորդ դարուն գրաւեցան եւրոպական ցամաքէն եկող Բրիթոններուն կողմէ, ու այնուհետեւ մեծագոյն կղզին կոչուեցաւ Բրիտանիա, մինչ Իրլանտան կոչուեցաւ Սկոտիա Վետուս:

Բրիտանիան համաշխարհային պատմութեան մէջ առաջին անգամ կը յիշուի Քրիստոսէ առաջ Ա. դարուն՝ շնորհիւ Յուլիոս Կեսարի արշաւանքին ու հռովմէական բանակներու կողմէ կղզիին գրաւման: Սակայն Կեսարի մահէն քիչ ատեն վերջ հռոմէական լեգէոնները քաշուեցան ու կղզին ձգեցին իր ճակատագրին: Հռոմէական գրաւման շրջանէն մնացած պարիսպներ, շինութիւններ մինչեւ այժմ գոյութիւն ունին Անգլիոյ մէջ:

Անտէր մնացած կղզին դարձեալ ենթարկուեցաւ զանազան ցեղախումբերու արշաւանքներուն — Եութերը, Անգլերը, Սաքսոնները շարունակական յարձակումներով հետզհետէ կղզիին արեւմտեան կողմը քշեցին Բրիթոնները, ժամանակի ընթացքին ձուլուեցան իրարու հետ եւ ստեղծեցին անգլեւսաքսոն ցեղը, որ 886 թուականին ունեցաւ իր առաջին թագաւորը յանձին Մեծն Ալֆրէտի: Ժ. դարուն Դանիացիները արշաւեցին ու գրաւեցին Բրիտանիան, իսկ 1066 թուականին, Նորմանտիոյ դուքսը, Ուիլեըմ Աշխարհակալ, նուաճեց կղզին: Անգլեւսաքսոններու, Դանիացիներու եւ Նորմաններու ձուլումէն յառաջ եկան Անգլիան ու Անգլիացիները:

Ատեն մը Անգլիոյ վրայ իշխեցին Նորմանտացի թագաւորներ. սակայն Փլանթաժընէթ ընտանիքին պատկանող թագաւորները, մասնաւորաբար Հէնրի Բ., բուռն պայքար մղեցին նորմանտական ազդեցութեան դէմ եւ ուզեցին ապահովել Անգլիոյ ինքնուրոյնութիւնը: Հէնրի Բ.ի երկու զաւակները պատմութեան մէջ ծանօթ են Առիւծասիրտ Ռիչըրտ եւ Անհող Ժան անունով: Առիւծասիրտ Ռիչըրտ մասնակցեցաւ Խաչակիրներու արշաւանքին եւ գերի ինկաւ:

Միջին Դարու մէջ, Անգլիոյ պատմութիւնը երկու հիմնական սկզբունքներու վրայ հիմնուած է. առաջին՝ ներքին պայքար երկրին Նորմանտացիներուն եւ Անգլեւսաքսոններուն միջեւ. երկրորդ՝ արտաքին պայքար Ֆրանսայի հիւսիսային շրջաններու իշխաններուն եւ Ֆրանսայի թագաւորներուն դէմ՝ հիւսիսային եւ հիւսիսարեւմտեան Ֆրանսայի հողամասերուն տիրապետութեան համար:

ԺԶ. դարուն էր, որ Հէնրի Ը. թագաւորը (1558 – 1603) դաշինք կնքեց Ֆրանսայի Ֆրանսուա Ա. թագաւորին հետ: Հէնրի Ը. այլապէս ալ ծանօթ է պատմութեան մէջ. վեց անգամ ամուսնացաւ եւ ամէն անգամին ալ այս կամ այն պատրուակով ամուսնալուծուեցաւ կամ գըլխատել տուաւ իր կիները: Մեծ դեր խաղաց նաեւ Անգլիոյ կրօնական պատմութեան մէջ, որովհետեւ վերջնականապէս խզեց իր կապերը կաթողիկէ եկեղեցիին ու Վատիկանի պապերուն հետ եւ ստեղծեց Անգլիոյ ազգային եկեղեցին որ ցարդ կը պահէ իր անկախութիւնը եւ կը կոչուի Անկլիքան եկեղեցի:

Հէնրի Ը.ի աղջիկը, Էլիզապէթ Ա. Անգլիոյ մեծագոյն վեհապետներէն մէկը եղաւ. անոր օրով է որ Անգլիա ջախջախեց սպանական նաւատորմը եւ դարձաւ «ծովերու թագուհին». մինչեւ վերջերս ալ կը պահէր այդ դերակայութիւնը: Էլիզապէթ Ա.ի անուան հետ կապուած է նաեւ ողբերգական պատմութիւն մը, որ առատ նիւթ ընծայած է վիպասաններուն եւ թատերագիրներուն — Սկովտիոյ Մարի Սթիւարթ թագուհիին հետ ունեցած իր մրցակցութիւն ու այս վերջինին գլխատումը:

Էլիզապէթ Ա. ժառանգորդ չգեց գահին. հետեւաբար իր մահէն վերջ Անգլիոյ թագաւոր դարձաւ Մարի Սթիւարթի զաւակը՝ Ճէյմս (կամ Ժագ) Առաջին, որուն յաջորդեց իր զաւակը՝ Զարլզ Ա.: Այս վերջինին օրով էր, որ Անգլիա ունեցաւ իր Յեղափոխութիւնը: Թագաւորը վար առնուեցաւ իր գահէն ու գլխատուեցաւ (1649ին): Մինչեւ 1653 երկիրը կառավարուեցաւ զինուորական իշխանութեան մը կողմէ՝ Օլիվըր Քրոմուէլի առաջնորդութեամբ: Քրոմուէլի մահէն վերջ, սակայն, ժողովուրդը, տեսնելով որ երկրին մէջ անիշխանութիւն ծայր պիտի տայ, դիմեց գլխատուած թագաւորին զաւկին, (որ ապաստանած էր Ֆրանսա), խնդրելով որ գայ եւ տիրանայ իր հօրը թափուր ձգած գահին: Ուրեմն 1660ին, Զարլզ Բ.ի վերադարձով, Անգլիոյ մէջ վերահաստատուեցաւ թագաւորութիւնը:

ԺԷ. դարը դարձեալ պատերազմներու շրջան մը եղաւ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ: ԺԸ. դարուն յարաբերութիւնները համեմատաբար աւելի լաւ էին, սակայն Նափոլէոն Ա.ի յաղթանակները պատճառ դարձան որ Անգլիա ամէն ճիգ ի գործ դնէ Նափոլէոնը գահազուրկ ընելու եւ Պուրպոններու իշխանութիւնը վերահաստատելու համար Ֆրանսայի մէջ: 1814ին, Ուաթէրլոյի մէջ առաւելաբար անգլիական բանակներն էին, որ վերջնական պարտութեան մատնեցին Նափոլէոնը. ինչպէս յայտնի է, այս վերջինը աքսորուեցաւ անգլիական Ս. Հելլէն կղզին, ուր եւ մեռաւ:

Նորագոյն շրջանին, Անգլիոյ պատմութեան կարեւորագոյն դէպքը Վիքթորիա թագուհիին գահակալութիւնն է. անոր օրով է, որ անգլիական կայսրութիւնը զօրացաւ, Հնդկաստանը մաս կազմեց անգլիական կայսրութեան, երկիրը հարստացաւ ու դարձաւ աշխարհի մեծագոյն ուժը:

Վիքթորիա թագուհիին յաջորդեց իր զաւակը, Էտուար Է., որուն օրով իրականութիւն դարձաւ ֆրանքեւանգլիական «Անթանթ Քորտիալ»ը:

Այդ թուականէն ի վեր երկու երկիրները դաշնակից են իրարու: Երկու աշխարհամարտերու մէջ կողք կողքի կռուեցան. դժուար օրեր անցուցին, սակայն իրենց գործակցութիւնը անխախտ մնաց:

Էլիզապէթ Բ.ի Փարիզ այցելութիւնը, որ առիթ պիտի ընծայէ մեծ խրախճանութեանց, կը զուգադիպի այնպիսի պահու մը, երբ Ֆրանսա ու Անգլիա որեւէ մէկ ատենէ աւելի պէտք ունին իրարու փոխադարձ աջակցութեան:

րուն անունները:

Ասկէ արդէն գայթակղած, քանի մը օր վերջ, երկու ուրիշ ցանկերու կը հանդիպէի, այս, Հայ գրականութիւնը ներկայացնելու ուրիշ պարբերականներու տակ, այս անգամ ալ միայն, իրենց կուսակցութիւններուն պատկանող ուրիշ քանի մը հիներու կարգէն, կ'երեւային շարք մը նոր երեւելիներու անուններ:

Այսինքն, այսպէս թէ այնպէս, գրական կուսակցական ցանկեր …:

Ո՞ւր կը մնային արդի հայ գրականութեան գլուխը գտնուող քաջ չէզոքները:

Անոնք խնամքով անտեսուած էին: Չկային:

Բայց թէ ի՞նչպէս կ'ըլլայ որ այսօր, այդ անկուսակցականներէն մէկ քանին իրենց արժանի տեղը կը գրաւեն հայ գրականութեան մէջ: Ասիկա, նախ, մէկ քանի սքանչելի խմբագրապետներու գործն է, որոնք առանց կուսակցական խտրութեան, լայն բացած են իրենց թերթերուն սիւնակները՝ գեղարուեստական գրականութեան առջեւ:

Յետոյ, ասիկա, նոյնքան զօրաւոր կերպով, ընթերցողներուն գործն է: Քըննադատները որքան ալ իրենց միակողմանի ցանկերը եւ գիրքերը ներկայացնեն, չեն կրնար մրցիլ ընթերցողին հետ: Ընթերցողներն են որ կը շինեն գրագէտի մը իրական համբաւը:

Ցանկերու վրայէն մէկ քանի անկուսակցականի անունը ջնջելով, եւ անոնց տեղ, մեծ թիւով, երբեք ընթերցողին կողմէ չլսուած անուններ թխելով՝ գրականութեան իրական պատկերը չեն կրնար տալ: Եւ իրաւունք չունին: Հակառակ ներկայացուած շինծու ցանկերու, այսօր, հագիւ վեց հատ առաջին գիծի վրայ գրագէտ մնացած է:

Անոնց ալ, եթէ միայն երկու հատը մէկ կուսակցութիւնը ներկայացնէ, միւս երկու հատն ալ միւս կուսակցութիւնը: Եւ երկու չէզոքներն ալ ցանկերէն դուրս վըտարուին, հայ արդի գրականութեան այդ կտորակուած պատկերը շատ հեռու կը մնայ իրականութենէն:

ՄԱՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԽՄԲ.— Հարցը, այս ձեւով ներկայացուած, մակերեսային քննութեան մը տըպաւորութիւնը կը թողու: Խոր վերլուծում մը տարբեր բաներ պիտի ըսէր: Օգտակար կրնայ ըլլալ նման վերլուծում մը՝ եթէ փորձուի, թերեւս ալ փորձուի:

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Ե.

●

ՌՇՏՈՒՆԵԱՑ ՕՐԻՈՐԴԸ

— Տղայ, ըսաւ, մի՞թէ ամէնքը քներ են, Տիկինը, Օրիորդը քաշուեր են իրենց սենեակները եւ ոչ ո՞ք չկայ:

— Ոչ ոք չկայ, իշխան, պատասխանեց պատանին, հիմա բերդապահն կուգայ, ես նորեկ եմ, տեղեակ չեմ:

Այս միջոցին Գուրգէն ուրախ, զուարթ կը շրջագայէր ի՛րաքանչիւր առարկայի վրայ աչքերը պտըտցնելով, երբ տղան կանթեղները կը վառէր, բազմոցներու, գորգերու փոշին կը մաքրէր եւ ուրիշ երիտասարդ մը նոյն միջոցին վառարանին մէջ դիզուած փայտերուն կրակ կուտար: Եւ ահա բերդապահը եկաւ, միջահասակ մարդ մը իր քառակուսի մօրուօք, եւ կանգնեցաւ անշարժ, սպասելով որ նախ իշխանը խօսի. իսկ Գուրգէն իր արծուի աչքերը նորա վրայ շտկելով.

— Խուրէն եղբայր, ըսաւ, գիս չե՞ս ճանչեր, հին բարեկամները ա՞յսչափ շուտով կը մոռնաս:

— Կը ներես, իշխան, պատասխանեց Խուրէն կասկածոտ կերպով մը, մենք մեծ իշխանի Աշոտոյ եղբայրը միայն կը ճանչենք Գուրգէն Արծրունի:

— Մոռցա՞ր, ուրեմն, դարձեալ Արծրունի՝ Ապուպէլճի որդի Գուրգէնը, որ այս ամրոցիս մէջ ութը տարի անցուց Ռշտունեաց Մուշեղին յանձնուած:

— Ինչպէս մոռցայ, ինչպէս չեմ յիշեր իշխանիկը, գոչեց Խուրէն մօտենալով զարմանքով եւ երեսին վրայ զուարթութիւն գալով. ոհ, ինչպէս փոխուեր է, տէր Աստուած, տղան՝ ահագին հսկայ մըն է եղեր, այս ինչ կերպարանք է, սուրբ խաչն քեզ օգնական …

— Լաւ, լաւ, հերիք է Խուրէն եղբայր, ահա ես այն տղան եմ, հիմա զրուցէ ինձ, Ռշտունեաց Տիկինն ու Օրիորդը որ քաշուեցան իրենց սենեակները, կարելի չէ՞ իրենց իմացնել թէ Գուրգէն եկաւ:

— Իշխան, դու չեղ իմացեր որ մեր Տիկինն, Աստուած լուսաւորէ հոգին, վախճանեցաւ ահա տարի ու կէս է:

— Ուրեմն, Օրիորդը ուր է, ըսաւ իշխանը առաջ վազելով եւ աչքերէն փայլակներ ցատկելով:

— Օրիո՞րդը, չե՞ս իմացեր, անմխիթար, անտէր եւ անտէրունջ մնալով, վերջապէս, կամայ ակամայ Անձեւացեաց Մովսէս իշխանին հարսնացաւ:

(Շար.)

ԾԵՐԵՆՑ

բակացութիւնները՝ փաստերու լոյսին տակ :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Ինչպէս գրած էինք, Կոնստանդինի եւ Ֆիլիփվիլի միջեւ բուռն կռիւներ տեղի ունեցած էին վերջերս : Կատարուած քննութիւնները ցոյց կուտան որ ապստամբները, աւելի քան չորս հարիւր հոգի, օժտուած էին արդիական զէնքերով : Արդ, այդ զէնքերը Ալժերիա կը փոխադրուին Թունուզեան սահմանէն. Թունուզի մէջ գոյութիւն ունի ապստամբական սպայակոյտ մը, որ մարդ եւ զինամթերք կը փոխադրէ դէպի Ալժերիա : Ամխներէ ի վեր Ֆրանսական սահմանապահ ուժերը քանիցս գրաւման տակ առին Թունուզէն զէնք փոխադրող կարաւաններ, որոնք յաճախ կ'օգտագործեն կառավարական փոխադրատար ինքնաշարժներ : Այս զէնքերուն բուն աղբիւրը Գահիրէն է : Արդարեւ, Գահիրէի կառավարութիւնը, որ Չեխոսլովաքիայէն կը գնէ արդիական զէնքեր, իր անգլիական նախկին զինամթերքը Թունուզի վրայով կը ղրկէ Ալժերիա :

Ուրիշ կարեւոր խողովակ մըն ալ Ալժերիոյ Ազատագրական ճակատը սկսած է Ֆրանսայի մէջ աշխատող հիւսիսային ափրիկեցի բանուորներուն մէջէն գտնել իր զինուորները, որոնք Ֆրանսայէն կ'անցնին Զուիցերիա, Ճենովա ու ապա, Թունուզի վրայով՝ Ալժերիա : Փոխադրական երկրորդ գիծ մըն ալ կ'անցնի հարաւային Ֆրանսայէն, Սպանիոյ եւ նախկին սպանիական Մարոքի վրայով՝ դէպի Ալժերիա :

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Հ. Յ. Դ. Եղիպտացի կոմիտէն փարիզեան շրջանի բոլոր ընկերները կը հրաւիրէ դասախօսական ժողովի մը, որ տեղի պիտի ունենայ 11 Ապրիլ, հինգշաբթի գիշեր ժամը 9ին, Սոսիէթէ Սավանթի թիւ 12 սրահին մէջ, 28 rue Serpente :

Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Որ այս առթիւ պիտի ներկայացնէ նաեւ կարգ մը խօսուն ժապաւէններ :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ապրիլ 8ին կը լրանայ Յառաջի վերահրատարակման 13րդ տարին : Կը խնդրենք մեր բոլոր բաժանորդներէն որ անյապաղ կարգադրեն իրենց առկախ հաշիւները կամ ժամանակին վերանորոգեն իրենց բաժանորդագրութեան շրջանը՝ կանխիկ վճարումներով : Ապահովելու համար թերթին կանոնաւոր հրատարակութիւնը՝ վարչութիւնը պէտք ունի կանոնաւոր վճարումներու : Այս առթիւ պարտք կը զգանք շնորհակալութիւն յայտնել մեր այն բաժանորդներուն որոնք իրենց պարտաճանաչութեամբ կը դիւրացնեն մեր գործը :

Փարիզի եւ արուարձաններուն մէջ կարելի է վճարումներ ընել հետեւեալ ընկերներուն :

Անիէռ - Պուա Քոլոմպ.— Արամ Աւետիսեան :

Պանեէօ – Բաշան.— Բարթամ Պասմաճեան :

Շաւիլ.— Գրիգոր Կիւլեան :

Իսի, Քլամառ, Մէօտօն.— Երուանդ Ատանալեան :

Սարսէլ – Առնուվիլ.— Արփիար Մարտիրոսեան եւ Կարօ Երանեան :

Ալֆորվիլ.— Բարթող Փափազեան :

Իթալի - Քրեմլէն, Պիսէթր - Ժանթիյի.—Արմենակ Յակոբեան :

Շնորհակալութիւններով՝ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Գործաւոր – գործաւորուհիներ trico - ֆէէսիոնի հայ տան մը մէջ աշխատելու համար (ժիւփ – շըմիզիէ եւն.) : Տեւական գործ եւ լաւ վճարում : Դիմել՝

Bonnetterie ALBERT
37 Rue Tapis Vert, Marseille

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ
42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Շաբաթ, Մայիս 25, ժամը 21էն սկսեալ, Սէրքլը Միլիթէռի մէջ :

ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղին կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին : Կիրակի, 14 Ապրիլ, ժամը 16էն կէս գիշեր, Շաւիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ :

Ի նպաստ տեղւոյն եկեղեցիի եւ դպրոցի շինութեան :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Վարչութեան անդամները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին, այս չորեքշաբթի, ժամը 6·30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՎԱՐՁՈՒ Է

Մայիս 15էն սկսեալ վարձու է սրճարան մը : Մաքուր կահ կարասիներով պատրաստ յաճախորդ : Շահաւոր գործ : Պայմաններու համար դիմել տիրոջը :
ԱՐՍԷՆ ՆՈՐՈՅԵԱՆԻ

57 Rue Bernard du Bois, Marseille

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

× Հայաստանէն Օննիկ Գույումճեան կը փնտռէ իր եղբայրը Կարպիս Գույումճեան :

× Տիկին Կիւլիւզար Ռօզ Շըմըռթիքեան կը փնտռէ իր եղբայրը Օննիկ Շըմըռթիկեան, հօր անունը Գրիգոր, մօր անունը Թագուհի :

× Պ. Գառնիկ Տէրտէրեան (Պուլկարիայէն) կը փնտռէ Լեւոն Տէրտէրեան :

× Կը փնտռուի բնիկ Սկիւտարցի Պ. Մկրտիչ Տապանեան (փաստաբան), կը կարծուի Փարիզ ըլլալ :

× Պ. Սեդրակ Գրիգորեան (Հայաստանէն) կը փնտռէ իր եղբայրները Լեւոն եւ Ազատ Գրիգորեանները, հօր անուն Սարգիս :

× Պ. Անդրանիկ Էքմէքճեան (Նիկիչան), Յունաստանէն կը փնտռէ իր քոյրը Հայկուհի Էքմէքճեան, մօր անունը Մարիամ, հօր անունը Կարապետ Էքմէքճեան (Կեսարացի) :

× Տիկին Վիքթորիա Ծէրոյեան ծնեալ Ազատեան (Հայաստանէն) կը փնտռէ իր զարմիկը Յովհաննէս Ազատեան :

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՈՒՆԻՆ

Յակոբ Պարտաքճեան :

Տիգրանուհի Մուրատեան :

Մանրամասնութեան համար դիմել Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանատունը :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Հայաստանէն կը փնտռեն Գառնիկ Ափինեան. հօր անուն՝ Միքայէլ, մօր անուն՝ Սաթենիկ, եղբայրը՝ Արտաւազդ, քոյրը՝ Ալմաստ : Կիրովականի շրջանի Թչլաղ գիւղացի :

Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Վահրամ Առաքելեանի,

524 Chemin de Mazargues
St. Anne. Marseille

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի մէջ Մայիս 26ին պիտի տօնուի Խրիմեան Հայրիկի մահուան 50ամեակը, ինչպէս նաեւ «Արծիւ» Վասպուրականի հարիւրամեակը, նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. վարչութեան, մասնակցութեամբ Համազգային Մշակութայինի, եւ Տարօն-Զալնաձորի Հայր. Միութեան :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

**

Վիէնի Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը հերոսամարտի 42րդ տարեդարձը պիտի տօնէ Մայիս հինգին :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՍՐԱՀ

Սորբեւ Վիլֆրանշի նուիրատուներու ցանկը (գումարը յայտարարուած էր առջի օր) :

Պ. Պ. Սեդրակ Սանճեան 25·000 ֆր., Կարապետ Չէօմլէքճեան, Մարտիրոս Պիտանեան, Գէորգ Չէօմլէքճեան, Աւետիս Չէօմլէքճեան, Յակոբ Յարութեան, Խաչիկ Չիլինկիրեան, Նազար Էլիզեան հազարական ֆրանք, Օհաննէս Եանկապէզեան, Անտոն Ղազարոսեան, Կարպիս Մոմճեան, Պետրոս Տէմիրճեան, Գրիգոր Չիլինկիրեան, Կարապետ Հացագործեան, Սարգիս Գույումճեան 500ական, Մեսրոպ Բուրուտեան 400, Զատիկ Գաբրիէլեան, Վահան Խաչատուրեան, Յարութիւն Կարապետեան, Տիկին Մարգրիտ Բուրուտեան, Այրի Տիկին Մարիամ Չէքթերեան երեք հարիւրական, Այրի Տիկին Աննիկ Աճէմեան երկու հարիւր ֆրանք :

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութեան եւ մասնակցութեամբ տեղւոյն բոլոր կազմակերպութիւններուն ու միութիւններուն :

14 Ապրիլ, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Կը նախագահէ՝ Պ. ՀԱՅԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

Կը բանախօսէ Պ. ՅԱԿՈԲ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Լիոնէն) :

Գեղարուեստական պատշաճ բաժին :

Առաւօտեան պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պատարագ :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

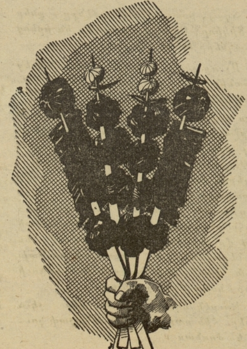
Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ

Ապրիլ 14, Կիրակի, Ծաղկազարդ, Ս. պատարագ (բազմաձայն երկսեռ խումբով), ժամը 10ին, Դռնբացէք 17ին :

(Ծար.)

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ
HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրա՛ : Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 9 ԱՊՐԻԼ • MARDI 9 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7853 33ème ANNEE
Directrice : Arpik MISSAKIAN
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3664

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԹԱԳՈՒՀԻՆ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

•

Մեծն Բրիտանիոյ Թագուհիին այցելութիւնը պատմական դէպք մըն է, որ յիշատակելի պիտի մնայ Ֆրանսայի տարեգրութեանց մէջ :

Ամիսներէ ի վեր արտակարգ պատրաստութիւններ կը տեսնուէին՝ արժանավայել կերպով ընդունելու համար արքայական ամոլը :

Փարիզի քաղաքապետութիւնը շարժման մէջ դրած էր իր լաւագոյն մասնագէտները՝ բարեզարդելու համար մայրաքաղաքին գլխաւոր կեդրոնները :

Մասնաւորապէս մեծ խնամք տարուեցաւ լոյսերու մէջ ողողելու համար պաշտօնատուններն ու արուեստի հրաշակերտ նկատուած կարեւոր շէնքերն ու յիշատակարանները : Որպէսզի Փարիզ արդարացնէ իր «Լոյս – Քաղաք» կոչումը :

Զուարճասէր Փարիզցիները ամբողջ երեք օր խրախճանքի մէջ պիտի ըլլան : Պաշտօնական ընդունելութեանց առթիւ հետաքրքիր ժողովուրդը պողոտաներու երկայնքին ցանկապատ պիտի կազմէ, պատշգամներէն ու պատուհաններէն պիտի կախուի՝ մէկ վայրկեան կարենալ տեսնելու համար երիտասարդ ու համակրելի Թագուհին : Գիշերը ներկայ պիտի ըլլայ լուսավառութեանց եւ հրախաղերու :

Քաղաքավարական այս այցելութիւնը նուիրագործումն է անշուշտ այն բարեկամական սերտ գործակցութեան, որուն ապացոյցը տուած են Ֆրանսա եւ Անգլիա աւելի քան կէս դարէ ի վեր՝ քաղաքական գետնի վրայ :

ԺԹ. դարու 70ական թուականներէն սկսեալ «զինեալ խաղաղութեան» շրջան մը կ'ապրէր Եւրոպա :

Աշխարհի ճակատագիրը տնօրինող վեց մեծ պետութիւնները ի վերջոյ կը կազմէին քաղաքական երկու խմբակցութիւններ, Եռեակ Համաձայնութիւնն ու Եռեակ Զինակցութիւնը: «Եւրոպական ներդաշնակութիւն»ը կը պահուէր՝ շնորհիւ այս խմբակցութեանց :

Անգլիա եւ Ֆրանսա, որոնք անցեալին յաճախ տարբեր ճակատներու վրայ գտնուած էին, դարուս սկիզբը (1904ին) հիմը դրին սիրալիր գործակցութեան եւ վէճի առարկայ խնդիրները — մասնաւորաբար գաղթավայրերու առնչութեամբ — բարեկամաբար լուծեցին :

Ու երբ 1914ին պայթեցաւ առաջին մեծ պատերազմը, Ֆրանսա իր կողքին գտաւ Անգլիան: Ֆրանսայի ռազմաճակատներուն վրայ, աւելի քան չորս տարի անգլիացի եւ ֆրանսացի՝ եղբայրաբար միացած կռուեցան հասարակաց թշնամիին դէմ, յանուն արդարութեան եւ ժողովուրդներու ազատութեան :

Նոյն եղբայրական աջակցութիւնը ցոյց տուաւ Անգլիա 1939ին՝ երբ աշխարհ կրկին նոր աղէտի մը ենթարկուեցաւ :

1940 Յունիսի ճակատագրական օրերուն՝ երբ թշնամին յաղթական կը յառաջանար դէպի Ֆրանսայի սիրտը, Անգլիոյ անվեհեր վարչապետը Չըրչիլ առաջարկեց նոյն դրօշին տակ միացնել ֆրանսական եւ անգլիական ժողովուրդները : Ա՛յնքան միատեսակ էին երկու ազգերու քաղաքական պահանջներն ու ազատական գաղափարները :

Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի համերաշխ գործակցութեան վերջին ապացոյցը տեսանք անցեալ աշնան՝ երբ Սուէզի տագնապին առթիւ երկու պետութիւնները իրենց ռազմական ուժերը տրամադրեցին նոյն նպատակին համար :

Աշխարհ կ'ապրի անստոյգ օրեր: Տասնոց վերջ գտած է տաք պատերազմը, սակայն խաղաղութիւն չէ հաստատուած դեռ : Կը շարունակուի պաղ պատերազմը: Սեւ ամպեր կը շարունակեն մթագնել քաղաքական հորիզոնը :

Հակամարտ երկու հսկայ ուժեր դէմ դիմաց կանգնած՝ տենդոտ պատրաստութեանց մէջ են տարիներէ ի վեր :

Աւելի քան երբեք անհրաժեշտ է Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ գործակցութիւնը, Ամերիկայի աջակցութեամբ՝ խաղաղութիւնը պահպանելու համար աշխարհի մէջ :

Ելիզապէթ Բ. Թագուհիին այցելութիւնը կոչուած է աստիճան մը աւելի ամրապնդելու երկու ժողովուրդներու եղբայրական կապերը :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍՈՒԷԶԻ ՇՈՒՐՋ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ...

•

Ուաշինկթընի մէջ գոհունակութեամբ կը նշեն թէ Նասր տակաւին չէ հրատարակած Սուէզի մասին պատրաստած իր յուշագիրը: Կը խորհին որ այս տատամսումը լաւ նշան է, եւ որ Նասր կրնայ տակաւին փոփոխութիւններ մտցնել իր պատասխանին մէջ :

Գահիրէի ամերիկեան դեսպանը տենդագին գործունէութեան լծուած է. ամէն օր, եւ յաճախ օրը քանի մը անգամ կը տեսակցի Եգիպտոսի Արտաքին նախարար Ֆավզիի հետ :

Վերջերս լուր մը տարածուեցաւ թէ Եգիպտոս 15 պետութեանց մասնակցութեամբ խորհրդաժողովի մը գումարումը պիտի առաջարկէ Ժընեւի մէջ. այս լուրը առաջին անգամ ըլլալով հրատարակուեցաւ Գահիրէի կիսապաշտօնական թերթերուն մէջ. սակայն Մ. Նահանգներու, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Հոլանտայի եւ այլ երկիրներու Արտաքին նախարարութիւնները յայտարարեցին թէ այդպիսի առաջարկ մը ստացած չեն: Ուաշինկթընի մէջ կը խորհին թէ թիւրիմացութեան պատճառը հետեւեալն է.— մինչ եգիպտական թերթերուն մէջ գրուեցաւ որ Ժընեւի խորհրդակցութեան պիտի հրաւիրուին 15 պետութիւններու ներկայացուցիչները, իրականութեան մէջ նաւային, քարիւղի, առեւտրական միջազգային եւ այս կարգի ընկերակցութեանց ներկայացուցիչներն են որ ժողովի պիտի հրաւիրուին: Ցամենայն դէպս այս բոլորը պարզ ենթադրութիւններ են միայն եւ պաշտօնական որեւէ հաղորդագրութեան վրայ հիմնուած չեն :

× Ամերիկեան 16.000 թոննոց քարիւղատար նաւ մը շաբաթ օր Էյլաթի նաւահանգիստը հասաւ: Սինայի կռիւներու սկզբնաւորութենէն ի վեր առաջին օտար նաւն է այս, որ Իսրայէլեան նաւահանգիստը հասաւ: Իսրայէլի մէջ նաւին հասնելուն լուրը մեծ ուրախութեամբ ընդունուեցաւ, որովհետեւ այս առաջին յաջողութիւնը Էյլաթի նաւահանգիստին ապագային մասին մեծ յոյսեր կը ներշնչէ եւ ցոյց կու տայ թէ Աքապայի ծոցին մէջ նաւարկութեան ազատութիւնը որոշ չափով ապահովուած է :

× Անգլիական դրօշակ պարզած «Մարիա Վիթթորիա» նաւը Ապրիլ 2էն ի վեր Սուէզի բացերը հրամանի կը սպասէ ջրանցքէն անցնելու համար :

Նաւապետը ուզեց Գահիրէ երթալ ու Եգիպտոսի մէջ անգլիական շահերու պաշտպանութեամբ զբաղող զուիցերիական դեսպանատան հետ շփման մէջ մտնել, սակայն եգիպտական իշխանութիւնները Գահիրէ մեկնելու արտօնութիւն չտուին նաւապետին :

× Իսրայէլ որոշած է փորձի համար նաւ մը ղրկել Սուէզ եւ տեսնել թէ անցքի իրաւունք պիտի տրուի՞ այդ նաւուն : Սակայն տակաւին ճշդուած չէ թէ այդ փորձը ե՞րբ պիտի կատարուի :

× Մերձ. Արեւելքի մէջ ՄԱԿի ուժե–

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԵԼԻԶԱՊԷԹ Բ. ԵՒ ԻՇԽԱՆ ՖԻԼԻՓ ՓԱՐԻԶ ՀԱՍԱՆ

•

Երկուշաբթի կէսօրին Անգլիոյ Թագուհին եւ իշխան Ֆիլիփ մասնաւոր օդանաւով մը հասան Օրլիի օդակայանը, ուր ընդունուեցան Հանրապետութեան Նախագահ Ռընէ Քոթիի կողմէ: Օդակայանին մասնաւոր ընդունարանին մէջ կարճ դադարէ մը վերջ արքայական եւ նախագահական շքախումբը ժամը 12.20ին ճամբայ ելաւ դէպի Էլիզէի նախագահական պալատը, ուր, ինչպէս գրած էինք, արքայական ամոլը պիտի հիւրասիրուի իր փարիզեան այցելութեան տեւողութեան :

Թափորը Փարիզ մտած պահուն (Փորթ տ'Օրլէան) թնթանօթի 101 հարուածներ ողջունեցին արքայական ամոլին գալուստը :

Ստորեւ՝ այցելութեան առաջին օրուան յայտագիրը :

Ժամը 13.15ին Ելիզապէթ Բ. Նախագահ Քոթիի պիտի յանձնէր անգլ. բարձրագոյն շքանշանը: Իսկ 13.30ին քառասուն հոգինոց մտերիմ ճաշ մը պիտի տրուէր Էլիզէի պալատին մէջ, որու վերջաւորութեան Ֆրանսայի Հանրապետութեան նախագահը իշխան Ֆիլիփի պիտի յանձնէր Պատուոյ Լեգէոնի Մեծ Խաչը :

Կէսօրէն վերջ ժամը 4ին Թագուհին, մառեշալ Ժուէնի եւ Պուրժէս - Մոնուրիի ընկերակցութեամբ, ծաղկեպսակ մը պիտի զետեղէր Էթուալի Անծանօթ Զինուորին յուշարձանին վրայ :

Իրիկունը Էլիզէի պալատին մէջ 200 հոգինոց մեծ ճաշ մը պիտի տրուէր, որմէ վերջ արքայական ամոլը, Նախագահ Քոթի եւ ամբողջ շքախումբը պիտի երթային Օփերայի շէնքը՝ Թագուհիին ի պատիւ տրուած երեկոյթի մը ներկայ գտնուելու համար :

Կէս գիշերին վերջ պիտի գտնէին առաջին օրուան հանդիսութիւնները՝ երեքշաբթի առաւօտ աւելի մեծ թափով եւ ոգեւորութեամբ վերսկսելու համար :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

•

Մինչ Ֆիլիփվիլի մէջ հոծ բազմութեան մը ներկայութեան կը կատարուէր վերջին կռիւներուն ընթացքին սպաննուած 26 զինուորականներու թաղման արարողութիւնը, Օրանիոյ մէջ ահաբեկումներու շարան մը սուգի կը մատնէր ամբողջ շրջանը :

50 հոգինոց ապստամբներու խումբ մը առեւանգեց 11 մահմետական Ֆրանսացիներ, որոնցմէ մէկը կին մըն է: Գերիները առաջնորդուեցան ամայի հիւղակ մը, ուր առանց այլեւայլի գնդակահարուեցան : Այս լուրը ցնցող տպաւորութիւն գործեց ամբողջ նահանգին մէջ:Զինուորական ուժեր ղրկուեցան տեղւոյն վրայ քննութիւն բանալու համար :

Դարձեալ Օրանի նահանգին մէջ ապստամբները կրակ բացին բեռնատար ինքնաշարժի մը վրայ, շարժավարն ու անոր ընկերակցողները սպաննեցին ապա ինքնաշարժը կրակի տուին :

Օրան քաղաքին մէջ նպարավաճառի մը խանութէն ներս ռումբ մը պայթեցաւ իսկ մարզադաշտի մը մէջ մարզիկներու վրայ նետուած ռումբի մը պատճառով քանի չափ երիտասարդներ վիրաւորուեցան :

Ալժէի նահանգին մէջ ալ վերջին 24 ժամուան ընթացքին բազմաթիւ ահաբեկումներ տեղի ունեցան: Ապահովութեան ուժերը փութացին՝ պատասխանատուները հետապնդելու համար :

× Ալժէի Իրաւաբանական Դպրոցին տնօրէնը նամակ մը ղրկած էր Փարիզի Պատերազմական նախարարին. կը բողոքէր Ֆրանսացի զինուորներու կողմէ ձեռք առնուած միջոցներուն դէմ: Այս նամակը Ալժէի ֆրանսական շրջանակներուն ու համալսարանի ուսանողութեան եւ ուսուցչական կազմին մէջ բուռն դժգոհութեանց եւ բողոքներու տեղի տուաւ :

Ուսանողները որոշած էին ընդհ. դասաթուլի դիմել. սակայն վերջին վայրկեանին դասաթուլի որոշումը ետ առին ու ընդհ. ժողով հրաւիրեցին՝ Իրաւաբանական դպրոցի տնօրէնին դէմ բանաձեւ մը քուէարկելու համար :

Ս. ԱՋԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

•

ՊՈԼՍՈՅ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ՀԵՐՔՈՒՄԸ

Ինչպէս գրած էինք առջի օր, Եղիշէ Արք. Տէրտէրեան Զարեհ Կաթողիկոսին իր ուղղած նամակին մէջ («Յառաջ», Ապրիլ 5), Ս. Աջերու գողութեան գաղափարը կը վերագրէր Պոլսոյ Գարեգին Պատրիարքին եւ Երուսաղէմի նորընտիր Պատրիարք Տիրան Սրբազանի : Այս առթիւ Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն (Ապրիլ 5) կ'իմանանք թէ Պոլսոյ պատրիարքը հերքած է իրեն եղած այս վերագրումները յայտարարելով թէ՝ «ճշմարտութեան ոչ մէկ նշոյլ կայ այդ խօսքերուն մէջ»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ նախկին վարչապետ Պ. Փինէ Արժանթինի մայրաքաղաքը հասաւ, ուր պիտի մնայ քանի մը օր:

ԱԹԷՆՔ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնէ պատշաճ շուքով ընդունելու համար Մակարիոս արքեպիսկոպոսը :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ 75 միլիոն տոլարի տնտեսական օժանդակութիւն մը առաջարկած են Լեհաստանի, որ պահանջած էր 125 միլիոն տոլար: Լեհական պատուիրակութեան պետը յայտարարեց թէ վերջնական համաձայնութեան մը գալու համար բանակցութիւնները տակաւին կը շարունակուին :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ նոր ազդարարութիւններ ըրաւ Նորվեկիոյ եւ Տանըմարքայի, յայտնելով թէ այս երկիրներու սպառնացող վտանգը Խ. Միութեան կողմէ չէ որ կու գայ, այլ՝ Հիւս. Ատլանտեան կազմակերպութեան իրենց բերած մասնակցութենէն : Նմանօրինակ ազդարարութիւն մըն ալ Յունաստանի կառավարութիւնը ստացաւ :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ցամաքային, օդային եւ ծովային դասական բանակներուն կողքին ստեղծեց նոր բանակ մը եւս՝ հեռամուղ եւ հեռուղիղ զէնքերու գործածութեան մէջ մասնագիտացած :

ՓԱՔԻՍՏԱՆԻ սահմանապահ զինուորները ձերբակալեցին այն պարսիկ աւազակները, որոնք վերջերս առեւանգեցին եւ սպաննեցին երեք ամերիկացի պաշտօնատարներ ու այս վերջիններուն ընկերակցող երկու Պարսիկներ: Ինչպէս գրած էինք, այս սպաննութեանց հետեւանքով է որ Իրանի նախորդ վարչապետը հրաժարած էր:

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ Սթարկարտ քաղաքին մէջ Ապրիլ չորսին ծանր բախում մը տեղի ունեցած է զինուորներու եւ ոստիկաններու միջեւ: Աւելի քան 40 անձեր վիրաւորուած են :

ԳԱՀԻՐԷԻ Քանատական դեսպանին անձնասպանութիւնը մեծ յուզում պատճառեց արեւմտեան քաղաքական շրջանակներուն մէջ : Երիտասարդ դիւանագէտին մարմինը Քանատա պիտի փոխադրուի թաղուելու համար. կը վախցուի որ յուղարկաւորութեան ընթացքին «բարեկամ պետութեան մը դէմ» (Մ. Նահանգներ) ցոյցեր տեղի ունենան :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ մէջ «հակա – համայնավարներու» նոր դատավարութիւններ պիտի սկսին շուտով:

ՊԱՂՏԱՏ հասաւ Այզընհաուըրի անձնական ներկայացուցիչը՝ Ճէյմս Ռիչըրտս :

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԳՐԱԳԷՏԸ

●

(Կարդացուած անցեալ աշնան՝ Մարսիլիոյ մէջ)

Բ.

Կը ներէք՝ եթէ, դեգերելով տեսութիւններու եւ սահմանումներու այս անհամ ներածականին մէջ, կը յոգնեցնեմ ձեր ուշադրութիւնը, կը սպառեմ ձեր համբերութիւնը, կ'երկարեմ ձեր սպասումը: Քիչ ետքը, սակայն, երբ ղօղանջեն խանդավառութեան զանգակները, արդարացած պիտի զգամ ինքզինքս որ համարձակեր եմ, երբեմն, խորտակել եւ քանդել՝ փնտռելու համար նորը, հաստատելով նաեւ անկեղծութիւնը գնահատութիւններուս մէջ:

Դէպի Արեւելք ճամբորդութեանս ընթացքին, ջերմ ընդունելութիւնը՝ զոր ցոյց տուաւ ինձ հայ ժողովուրդը, ծափահարութիւնները, որոնք կը խլացնէին ականջս, ամօթահարութեան մատնեցին զիս՝ խորհիլ տալով թէ մարդիկ յանկարծ կրնան կարծել որ Հայութեան զգացումները շոյող բաներ կ'ըսեմ, ժողովրդականութիւն շահելու համար միայն: Վասն զի ականջս հասաւ թէ ատանկ ապրանքներ ալ կան: Ու կ'ամչնայի՛, կ'ամչնայի՛, բայց ինչպէս հասկցնէի թէ ես կը հաւատամ արտասանած խօսքերուս, որոնք հաճելի կը թուէին իրենց՝ եթէ նոյնիսկ հաճելի չթուէին իրենց:

Խօսք մը կրնայ հաճելի թուիլ երկու ձեւով.— Նախ որովհետեւ ունկնդիրը կ'ուրախանայ ի'ր տեսակէտը գտնելով բանախօսին տեսակէտին մէջ, այդ պարագային՝ ունկնդիրը կը ծափահարէ ինքզինք: Լատին հռետորներն են որ երեւան հանած են այս կէտը, — արդարեւ հռովմայեցի տրիբուն մը, օր մը, իր ճառախօսութեան ընթացքին՝ չափազանց կը վրդովի, երբ կը տեսնէ որ ունկնդիր մը կը ծափահարէ խելայեղօրէն: Տրիբունը կը դայթակղի ու կը հարցնէ մտովի. «Ուրեմն, այս մարդը, որ երբեք հետաքրքրուած չէ նոր գաղափարներով, զգա՞ց արդէն թէ նոր չեն տեսակէտներս»: Կերենուկին եւս կը պատմէ նման դէպք մը հռետորական իր կեանքէն, ապահովաբար թելադրուած՝ լատին տրիբունէն:

Երկրորդ, խօսք մը հաճելի կը թուի նաեւ իր նորութեան հմայքով, զարմանքի եւ հիացումի մատնելով ունկնդիրը: Այս անգամ ունկնդիրն է որ, աշակերտի պէս, կը հետեւի հռետորին եւ ոչ թէ հռետորը՝ ունկնդիրին:

Արդ, մարդադետին մտնելու համար չէր որ գացի Արեւելք: Հաճութիւն փնտռելու ելած չէի: Ծափահարութիւն քաղել չէր միտքս: Խորհեցայ թէ կ'երթայի նոր խօսք մը տանելու, գրագէտի պատիւը արժեցնելու, հոգ չէ թէ դայթակղեցնէի՝ նոյնիսկ վռնտուելու գնով: Ըսելու, Տէմիրճիպաշեանի բառերով.

Ո՜վ իմ Աստուածս, արարչութիւնդ ալ հինցա՜ւ:

Ու երբ փառաբանութիւն մը կը կարդայի, ունկնդիրին կը մնար հաւատալ անկեղծութեանս՝ այն փաստով որ գիտէի նա եւ խորտակել, վասնզի դժուարահաճ էի, վերաքննութեան մարդ:

Այսպէս, դասախօսութիւն մը տուի Աբադանի մէջ՝ Հայրենիքի մասին, քանդելով նախոն միւռէի հին տեսութիւնը, որ մարդը կը վերածէ բոյսի՝ թաղարի մէջ դրուած: Դասախօսութիւն մը տուի Համադանի մէջ՝ երիտասարդութեան մասին, ըստ հոգեբնախօսութեան՝ վերաքննութեան ենթարկելով հին տեսութիւնները, որոնք մատղաշ տարիքը կը վարկաբեկեն մեղքի, հիւանդութեան, իմացական տհասութեան գաղափարներով, նոյնիսկ ընկերային արժեզրկումի օրէնքներով: Դասախօսութիւն մը տուի Թեհրանի մէջ հին գրագէտի մը մասին (Աբովեան), վեր ի վայր հրջելով կարգ մը ծանօթութիւններ, որոնք ծամուքի արժէք կը ներկայացնեն, պէքքէով սնանող երախաներու բերնին յարմար կամ անոնց՝ որոնք կը սիրեն ռուբէ ընել:

Անօրինա՜կ էր հակազդեցութիւնը: Գայթակղութի՜ւն, ընդվզո՜ւմ, բարկութի՜ւն: Ընկերներէս մին, Արամ Մուրատեան, այլայլած, կ'ըսէր ինձ, «Ի՞նչ ըրիր, ժողովուրդը կը պաշտէր քեզ, ինչո՞ւ քանդեցիր ամէն բան»:

Վասնզի կ'ուզէի հաստատել թէ տեսակէտները, զորս կ'արտայայտէի՝ խլելով խելայեղ ծափահարութիւններ, ժողովրդականութիւն շահելու համար չէին երբեք, այլ անկեղծ համոզումի արտայայտութիւններ միայն: Այն որ կը կոտրէ կը թափէ այսօր, այն որ կը դայթակղեցնէ հիմա, այն որ կ'արհամարհէ ժողովրդականութիւնը, ուրիշ բան չի խորհիր՝ բայց եթէ անկեղծօրէն ներկայացնել այն հոգեվիճակը, զոր Արեւմուտքը տուաւ մեզի՝ Տէմիրճիպաշեանի բառերով.

Ո՜վ իմ Աստուածս, արարչութիւնդ ալ հինցա՜ւ:

Արեւմո՜ւտքն էր, որ մեզի սորվեցուց թէ միայն հիւանդութիւն չէ ձանձրոյթը, այլ եւ է՛ ստեղծագործական ուժ, թթխմոր՝ որ կը հասունցնէ դժգոհութիւնը, ընդվզում՝ որ կը մշակէ կը զարգացնէ դժուարահաճութիւնը:

Ըսեր եմ, անգամ մը, թէ կատու գրագէտներ կան, զամփռ գրագէտներ կան.—

Կատու գրագէտները կը սիրեն գգուանքը, կ'ուզեն որ շոյէք իրենց կռնակը, գրկէք ու քերէք ականջին ետեւը, դնէք կրակին քով կամ ձեր տաքուկ ծունկերուն վրայ, որպէսզի ռոն-ռոն ընեն՝ աչքերը խուփ կամ պոչը տնկած:

Կան նաեւ զամփռ գրագէտներ, որոնք գգուանք ու գուրգուրանք չեն փնտռեր երբեք: Թոյլ չեն տար նաեւ որ շոյէք իրենց կռնակը:

Վերջին այս կարգէն են այն գրագէտները, որոնք իրենց համոզումները չեն ծախեր ծափահարութիւններով, իրենց համոզումները իրե՛նց համոզումներն են, արեան չափ հարազատ: Անկեղծ են: Դեղ եւ բարբարոս: Հաստատելու համար այդ անկեղծութիւնը, ահա միակ տրամաբանութիւնը.— Եթէ կը քանդեմ դայթակղեցնելով, ուրեմն անկեղծ եմ՝ եթէ կը փառաբանեմ:

Թրիւք մը կայ գրական հրապարակի վրայ,— դայթակղեցնելու, շուք ստեղծելու եղանակն է ատիկա: Հին է պատմութիւնը: Եթէ օրինակը բերեմ Հելլէններէն, ոմանք պիտի մեղադրեն զիս թէ ինչո՛ւ թեւս չերկարեցի մինչեւ... Ջրհեղեղ: Աւելի մօտիկ մեզի՝ ծանօթ են սէնպոլիսթ բանաստեղծներ, եւ մե՛ծ բանաստեղծներ, որոնք կարմիր կը ներկէին իրենց գլխուն մազերուն կէսը, իսկ միւս կէսը՝ սեւ, եւ իրենց մէջքէն դդմալ կը կախէին՝ երբ ժուռ կուգային փողոցէ փողոց:

Իմ տարիքս չի ներեր, ոչ ալ ճաշակս, որ մասնաւոր սէր ցոյց տայի նման բարքերու: Կ'արհամարհեմ դայթակղութիւնը, ուշադրութիւն հրաւիրելու որեւէ փորձ, որ մտաւորական ծանրութիւն չունի: Համոզումն է որ կը վարէ զիս, երկար պրպտումներու եւ խորհրդածութիւններու պտուղ: Կ'ապրինք նոր ժամանակներու մէջ, գաղափարի ջրվէժներու դէմ, — բացէք ձեր աչքերը, բացէք ձեր ականջները, բացէք ձեր մտքին պատուհանները: Նոր հորիզոններու, նոր սարսուռներու, նոր աշխարհներու պատրաստեցէք ձեզ: Հինը կրկնելով ոչինչ կը շահինք, եթէ սակայն չթաղուինք ողջ-ողջ:

(Շար.) Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

●

ԽՄԲ.— Կը հրատարակենք հրաժեշտի այս վերջին խօսքերը, որոնց տեղ կու տանք հակառակ մեր կամքին եւ հակառակ ողբացեալին սովորութիւններուն, պարզապէս յարգելու համար ձայնը Մարսիլիոյ հայ գաղութին, զոր այնքան կը սիրէր ողբացեալը եւ որ խորապէս կապուած կը մնար Յառաջի խմբագրապետին:

Հրաժեշտի այս «Հուսկ բանքը» այն ճառերն են, որ արտասանուած են Մարսիլիոյ սգահանդէսին մէջ.—

Ընկ. Յ. Պապիկեանի ճառը

Անգամ մը եւս խոր սուգի մէջ է սփիւռքի Հայութիւնը, ի մասնաւորի՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան մեծ ընտանիքը:

Տարին դեռ չլրացած, նոր եւ ահաւոր հարուած մը եւս կ'իջնէ մեր գլուխներուն վրայ:

Ոչ եւս է Շաւարշ Միսաքեանը: Կարծես բաւական չէին քանի մը ամիսներու ընթացքին մեր ունեցած երկու հսկայական կորուստները: 1956ի Մարտ 8ին, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը կը կորսնցնէր իր ամէնէն հեղինակաւոր եւ արժէքաւոր պետերէն Դրաստամատ Կանայեան՝ Զօրավար Դրօն:

Երեք ամիս վերջ, չանթահարիչ ուրիշ լուր մը կը ծակէր մեր սրտերը, Յունիս 24ին, յանկարծամահ կ'ըլլար մեր կուսակցութեան ողնասիւնը, բարոյական ու մտաւոր մեծ ուժերէն մէկ ուրիշը, անզուգական Վահան Նաւասարդեանը:

Իսկ այսօր նոր եւ զարհուրելի իրականութեան մը առջեւ կը գտնուինք:

Անողոք ճակատագիրը կը շարունակէ հալածել միշտ, մահուան մանգաղը կը գործէ այս անգամ ալ, հնձելու համար հայ ժողովուրդի ազնուագոյն զաւակներէն մէկը, հայ մտքի հաղուագիւտ դէմքերէն մին:

Շ. Միսաքեանի մահով մեծ եւ շատ խորունկ վէրք մը եւս բացուեցաւ արդէն վիրաւոր մեր սիրտերուն մէջ: Իր մահով մեր կազմակերպութիւնը կը կորսնցնէ իր մեծ առաջնորդներէն անփոխարինելի ուրիշ ուժ մը:

Անխտիր բոլորէն սիրուած եւ յարգուած Շաւարշը, ոչ եւս է, ան յաւիտենապէս հրաժեշտ տուած է այս աշխարհին, խոր վշտի եւ սուգի մէջ ձգելով մասնաւորապէս իր պատկանած մեծ ընտանիքը, Դաշնակցութեան բոլոր անդամները:

Շատ մեծ է մեր այս կորուստը, մեծ՝ արժէքով եւ տարողութեամբ, մանաւանդ մեր ազգային եւ քաղաքական կեանքին կապակցութեամբ, մասնաւորապէս Ֆրանսահայ գաղութին համար, որուն ուրոյնութեան, պահպանումին, զարգացման սրբազան պարտականութիւնը իր ուսերուն առած էր ողբացեալը:

Առանձին գուրգուրանք ունէր ան եւ մասնաւոր ուշադրութիւն կը դարձնէր նոր սերունդին: Բացառիկ ճիգ կը թափէր անոր դաստիարակման եւ հայեցի կրթութեան: Արժէքները միշտ կը քաջալերէր եւ ուժ կուտար անոնց զարգացման եւ կատարելագործումին:

Շատ ծանր է այս անսպասելի կորուստը, ահաւոր եւ չանթահարիչ: Ի՞նչպէս կարելի է հաշտուիլ բազմաշնորհ եւ առաքելատիպ այս մեծ մարդուն կորուստին հետ:

Գերազանցապէս հայրենասէր Շաւարշը բացառիկ ընդունակութիւններով օժտուած մէկն էր, գաղափարապաշտ, անձնուէր, պարկեշտ, ուժեղ կամքի տէր եւ մաքուր նկարագրի տէր, խոր զգացումներով տոգորուած, պայծառատես եւ անխոնջ աշխատող տիպար մը:

Տիրական դէմք մը ազգային կեանքին մէջ, մասնաւորապէս Ֆրանսահայ գաղութէն ներս:

Հաւատաւոր Դաշնակցական էր մեր Շաւարշը, անսահման հաւատք ունէր իր պատկանած կուսակցութեան եւ անոր հերոսաւորութիւններուն վրայ, որուն սիւներէն մէկն էր:

Բառին բուն առումով յեղափոխական խառնուածքի տէր էր: Երբեք չէր հանդուրժեր որ եւ է անիրաւութեան:

Ան՝ թրքական դժոխքին մէջն անգամ գիտցաւ եւ կրցաւ մնալ արի, բանտին մէջ տոկաց անլուր չարչարանքներուն, նախընտրեց մահը՝ անձնասպանութիւն փորձելով, որպէս զի, դոյզն գաղտնիք մը դուրս չտայ:

Հրաշք մըն էր այն ատեն ահաւոր մահուան ճիրաններէն ազատիլը: Սակայն ռազմաճակատին վրայ զէնքն ի ձեռին, պարտականութեան գլուխը նահատակուող հերոսի մը նման ինքն ալ ինկաւ ի վերջոյ գրիչը ձեռքին:

Կարելի՞ է հաշտուիլ որ այլեւս յաւիտենապէս զրկուած պիտի մնանք սիրելի Շաւարշին ամէնօրեայ կենդանի խօսքերէն եւ թանկագին խորհուրդներէն:

Դժուար է անշուշտ: Բայց եւ այնպէս Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը հզօր եւ ամրակուռ կուսակցութիւն մըն է, անոր բաղկացուցիչ բոլոր տարրերը պրկելով իրենց

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԴԱՇՏԻ ԱՐԱԳԻԼՆԵՐԸ

●

Բայց շունը այնքան էր դայթակղած թարմ լաւաշի հոտով որ ուշադրութիւն չդարձրեց արագիլի դիմադրութեանը, առաջ եկաւ եւ սկսեց հաւաքել գետնին ընկած հացի կտորները:

— Կորիր, սրիկայ — գոչեց Սուրիկը եւ նետեց ձեռքն ինկած քարը: Բայց այդ վայրկեանին մայր արագիլը թեւերը տարածած վրայ հասաւ եւ քարը փոխանակ շանը կպչելու, ջարդեց նրա թեւը: Թռչունը վայր ինկաւ, եւ երբ նորից վեր կացաւ, աջ թեւը քարշ էր գալիս գետնին:

— Վա՜յ. քոռանում ես, էդ ինչ արիր, ա՛յ բեմուրազ — ճչաց պառաւ Մարանը եւ լաւաշները թողնելով թեժ թոնրի պատերին կպած, խուճապահար հասաւ «դէպքի վայրը»: Սուրիկը իր արածից շշմած դեռ մեխուած էր տեղում, իսկ տատը բռնել էր թռչունին եւ սփոփելով, թոնթորալով նրա վէրքն էր տնտղում:

— Քոռանամ ես, քոռանամ, էս թեւով սա ոնց է ճամբայ գնալու... ես ի՞նչ զուլում էր որ եկաւ իմ օջախի գլխին, — ծնկներին խփելով գանգատում էր սնահաւատ կինը:

Անտեղի չէր նրա ահը, հին ժամանակ մեզ մօտ արագիլի վրայ ձեռք բարձրացնելը սրբապղծութիւն էր համարւում: «Էն ձեռքը չորանայ, որ քար կը դցի արագիլի վրայ», — իր պապերից եւ տատերից այդ խօսքն էր լսեր Մարանը, դէ՛ հիմա ինչպէ՞ս նա աչէտ չհամարեր այդ դէպքը: Եւ պառաւ Մարանը որոշեց որ երկնքից պատիժ կը գայ իր թոռին, նրա գործած անխղճութեան համար:

— Ինչ ես փետացել, մի չոր վառիր բեր —զայրացած պատուիրեց նա դեռ իր տեղում մեխուած տղային: Սուրիկը արագ պատռեց իր հին բլուզի փէշը, վառեց թոնրի կրակով ու վազեց տատի մօտ:

— Հացերը այրւում են, — փնթփնթաց նա:

— Ջհանդամին են վառւում... վզից բռնիր ... դեսը տուր ...

Արագիլի ճերմակ թեւից արիւն էր ծորում: Պառաւն այրուած չորի սեւ մրճեղը դրեց ջարդուածքի վրայ, խմորով պատեց վէրքն ու խնամքով փաթաթեց: Մինչ նա զբաղուած էր վիրաւորով, այրուող հացերի ծուխը դուրս էր գալիս թոնրից, լցնում սրահը, իսկ այնտեղից էլ տարածւում շրջակայքում:

2

Դէհ, եկ, մի մորմոքուիր, մի արտասուիր, պառաւ Մարան, թեւը կապած արագիլը տխուր կանգնած է բակում, իսկ ամուսինը թողել է ձագերին, ցած իջել եւ սրտակեղէք կափկափոցով պտտւում է նրա շուրջը, յարդարում նրա փետուրները, կտուցը քսում է կտցին եւ թւում է սիրոյ քնքուշ խօսքեր է ասում նրան ...

Գնաց պարտէզ, առուն փորփրեց, մի գորտ ճարեց ու բերեց – դրեց իր ընկերուհու բերանը: Յետոյ լաւաշի կտորներ հաւաքեց եւ դարձեալ մէկ մէկ նրան յանձնեց:

Իսկ վերեւից ճուտերը ցած էին նայում եւ զարմացած անտեղեակ աղմկում էին, թէ՝ «ի՞նչ բանի էք,դէ՛հ,ուտելիք բերէք է՛..»

Ուտում էր մայր արագիլը իրեն մատուցուած պատառները, գոհ էր ամուսնու հոգածութեան համար, բայց սրտովը սեւ արիւն էր գնում, ի՞նչ անի հիմա, ոչ ինքը կարող է բարձրանալ իր սիրասուն բալիկների մօտ, ոչ էլ նրանք այնքան ամուր թեւեր ունեն որ իջնեն բակ: Կտուցը վեր տնկած նայում էր բարտու կատարին, ճերմակ թեւիկներ էր տեսնում կանաչ սաղարթների միջից ու լուռ մղկտում:

— Ձեռքդ կոտրուի Սուրիկ — մրմնջում էր պառաւ Մարանը, մէկ վիրաւոր արագիլին նայելով, մէկ թոնրում թրխուող հացերին ... Ինք էլ մայր էր. ինքն էլ բալիկներ էր մեծացրել եւ մորմոքուել նրանց կորուստով եւ այժմ իր մայրական սրտով հասկանում էր մայր թռչունի վիշտը:

Ամուսին արագիլը շատ պտտուեց վիրաւորի շուրջը, շատ անգամ նրան խրախուսեց իր հետ բարձրանալ վեր, իրենց ձագերի մօտ, բայց երբ իջաւ իրիկունը եւ համոզուեց որ իր ընկերուհին թռչել չի կարող, ստիպուած գնաց վերեւում աղմըկող ձագերի մօտ:

Մարանը, որ արդէն գործը վերջացրել էր, հացը տեղաւորեց վիրաւոր թռչունին տարաւ տուն եւ մի աման կաթ դրեց նրա առաջ:

Իսկ Սուրիկը վատ քնեց այդ գիշեր, նրա խիղճը տանջում էր:

Վ. ԱՆԱՆԵԱՆ

(Շար. 2)

սիրտը, պիտի ջանան քաջութեամբ դիմագրաւել եւ արիութեամբ տոկալ ամէնէն մեծ կորուստներուն պատճառած վիշտերուն ալ, որպէս զի հաւատարիմ իրենց ուխտին եւ առաքելութեան, կարենան շարունակել սրբազան պայքարը, մինչեւ որ հայ ժողովուրդի բոլոր իղձերը իրականութիւն դառնան:

Սիրելի Շաւարշ, որքան ալ այլեւս ֆիզիքապէս բաժնուած ըլլաս մեզմէ եւ մենք ալ զրկուած ըլլանք քո ամէնօրեայ կենդանի խօսքերէն եւ Թանկագին խորհուրդներէդ, գիտցիր որ քու յիշատակդ անթառամ պիտի մնայ եւ քու հոգիդ մեզի հետ պիտի ըլլայ մինչեւ վերջը: Մենք բոլորս ներշնչուած քո ազնիւ եւ այլեւս անմահ շունչովդ անշեղօրէն պիտի քալենք այն ճամբայէն որ քուկդ ալ եղաւ:

Ուստի, սիրելի Շաւարշ, յաւիտենականութեանդ մէջ հանդիստ եւ խաղաղ քնացիր, քեզմէ առաջ անհետացող ընկերներուդ կողքին, արդար հպարտութեամբ: Որովհետեւ լիիւ կերպով կատարեցիր քու պարտականութիւնը:

Ազգը երախտապարտ եւ պարտական կը մնայ քեզի հանդէպ:

Մենք կ'ուղէինք քու յիսնամեայ գրական եւ հրապարակագրական բեղուն գործունէութեանդ յոբելեանը տօնել:

Ո՛րքան դժնդակ է մեզի համար, փոխան յոբելեանիդ, կատարել քու սգահանդէսդ:

1920 Թուին Պոլիս Փըթի Շանի մէջ Ապրիլեան եղեռնի հինգերորդ տարեդարձին՝ ըսած էիր. «Ազգին կէսը միւս կէսին յուղարկաւոր»:

1957 Յունուար 31ին, երբ քու աճիւններդ Փէռ Լաշէզի գերեզմաննոցը կը փոխադրէին ընկերները ուսամբարձ, վայրկեան մը աչքերդ բանայիր՝ տեսնելու համար Թէ ինչպէս ամբողջ գաղութը յուղարկաւոր դարձած էր:

***

Կ. Ճանիկեանի ճառը

Ազգային Կեդր. վարչութեան կողմէ եւ հարաւային Ֆրանսայի շրջաններու հայ ժողովուրդին անունով, խօսք կ'առնեմ, որպէս Թարգման նոյն այդ ժողովուրդին երախտագէտ զգացումներուն եւ յարգանքին՝ հանդէպ մեծ Հայուն եւ այն անխոնջ ու անվեհեր վաստակաւորին, որ լուսատու եւ յուսատու ուղեցոյցն հանդիսացաւ իր ողջ կեանքի ընթացքին, ոչ միայն Ֆրանսայի Հայոց, այլեւ սփիւռքի, վերջին 35 տարիներու ընթացքին:

Շաւարշ Միսաքեան ի յայտ եկաւ, գաղթաշխարհի մեր մութ ու մռայլ հորիզոնին վրայ աստղի մը պէս, որուն կ'ուղղուէին ուղեկորոյս աչքերը, որպէս ճշմարիտ առաքեալ եւ առաջնորդ, որպէս նոր ժամանակներու Մովսէս մարգարէ մը, նոր տեսակի Կարմիր ծովու մը, ալեկոծ ծովու մը մէկ ափէն միւսը անցնելու եւ փրկելու ամբողջ բազմութիւններ՝ անմիջական եւ անխուսափելի փճացումէ:

Շ. Միսաքեան ի յայտ եկաւ ճակատագրական պահու մը, որպէս իսկական պետ մը, որպէս անվիճելի հեղինակութիւն, որ մինչեւ իր յոգնատանջ կեանքին վախճանը, անընդհատ, անխորտակելի կամքով շարունակեց առաջնորդողի, ուսուցանողի իր դերը, ստեղծելով դիմադրական ճակատ մը, հասցնելով երիտասարդ մտաւորականութեան ընտրանի մը:

Հրապարակագրութիւնը որ ընտրեց որպէս գործիք իր քարոզչական գործունէութեան, կրցաւ հասցնել այնպիսի բարձրութեան մը, որուն երբեք չէր հասած հայ հրապարակագրութիւնը:

Այնպէս որ՝ մինչ ուրիշներ մամուլը կրկէս դարձուցած են քինախնդիր փոքրոգութիւններու, Շ. Միսաքեան իր բոցավառ «Յառաջ»ը դարձուց սրբատեղի մը, սրբազան բեմ մը, ուրկէ միայն արդարասատ ձայնը եւ պերճաբան խօսքը հընչեցուց, որպէս պատգամ եւ այդ պատգամը դարձաւ համապաշտօրեայ հաց:

***

Տիկին Հազարեանի ճառը

Հայ ազգը եթէ ժլատ է գովասանքի մէջ իր գործիչներուն հանդէպ՝ անոնց ողջութեանը, գիտէ սակայն իր յարգանքի տուրքը տալ յետ մահու մեծավայելուչ հանդիսութեամբ:

Սխալ է այն կարծիքը Թէ մենք մեռնողները առ հասարակ կը գովենք: Ոչ, հայ ժողովուրդը կը մեծարէ եւ կ'ողբայ միայն այն մեռելները, որոնք իսկապէս արժանի եղած են իր սիրոյն եւ երախտագիտութեան: Այդ արժանաւորներէն մէկն ալ մեծանուն Հայը, Շաւարշ Միսաքեանը:

Ո՞վ կրցաւ ըմբռնել քեզ տանջող ցաւը որ երիտասարդ տարիքէդ՝ անբաժան մասը կազմեց քու բազմաչարչար կեանքիդ: Ցեղիդ կոտտացող վէրքերը մի առ մի խոցոտեցին զգայուն սիրտդ որ անսպառ գանձարան մըն էր սիրոյ, զոր տածեցիր ցեղիդ հանդէպ, հրճուեցար անոր հըրճուանքով, տառապեցար անոր տառապանքով:

Արթուն պահակ մայրենիքի անառիկ բերդին, սլաքներդ արձակեցիր քու սիրած «Յառաջ»ի էջերէն, բոլոր վնասարարներուն, նահանջողներուն, խափանարարներուն դէմ, որոնք կը յանդգնէին խաթարել մեր մեծասքանչ լեզուն: Պահակները կ'իյնան մէկիկ - մէկիկ, ո՞վ է որ պիտի գդենու անոնց Թողած զրահները եւ բազուկները զինէ անոնց ձեռքէն ինկած աղեղներով եւ դիրք գրաւէ պատնէշներուն առջեւ.

Հայ ժողովուրդ, քու ծոցէդ է որ ծընունդ առին Դրօներ, Նաւասարդեաններ, Շաւարշ Միսաքեաններ, որոնք յօժարութեամբ վերցուցին իրենց նախորդներուն Թողած զէնն ու զրահը եւ մինչեւ վերջին շունչը հաւատարմօրէն ծառայեցին քեզի:

Իսկ այժմ, ցամքած կը Թուին աղբիւրները: Համատարած ամայութիւնն է որ պիտի տիրէ մեր մշակոյԹի հորիզոնին վրայ, եԹէ չԹօԹափենք Թմրութեան, օտարամոլութեան եւ անտարբերութեան փոշին:

Սերունդներ անհետացան, սերունդներ զէնքի եւ գրչի հերոսներու, ամէն մի անհետացողի Թողած ահաւոր պարապը սոսկումով է որ կը դիտենք:

Ահա Թէ ինչու, այսօր, անմխիԹար ենք մեր անփոխարինելի մեծ հրապարակագրին, հայ մշակոյԹի անխոնջ մշակին մահուան առԹիւ: Բայց մենք հաւատացած ենք որ դարձեալ մեր սքանչելատիպ ցեղին ծոցէն պիտի յառնեն նոր Միսաքեաններ, նոր Նաւասարդեաններ, կը բաւէ որ հաւատարիմ մնանք անոնց հանգանա-

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՅԻՇԱՏԱԿԻ ԵՐԵԿՈՅ

●

ԼԻՈՆ, (յապաղած). — Ողբացեալ Շաւարշ Միսաքեանի քառասունքին առԹիւ, Հ. Յ. Դ. Լիոնի Վարանդեան կոմիտէն սարքած էր յիշատակի երեկոյ մը, որ տեղի ունեցաւ Մարտ 23ին: Ներկայութեամբ խուռն բազմութեան մը:

Բեմին ճակատը զետեղուած էր ֆրանսական և սեւ շղարշով հայկական եռագոյնը, իսկ սեղանին վրայ զետեղուած էր Սիրելի Շաւարշին մեծադիր նկարը պատրաստուած ընկեր Մամբրէ Տէր Պետրոսեանի կողմէ:

Բացումը կատարուեցաւ Նոր Սերունդականներու կողմէ խմբերգով մը՝ «Տէր կեցոյ զհայս», որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս, ապա օրուան նախագահը՝ ընկեր Նշան Պետրոսեան յիշատակի երեկոյԹին պաշտօնական բացումը կատարելով, ի յարգանս ընկեր Շաւարշին ներկաները հրաւիրեց պահելու մէկ վայրկեան լռուԹիւն, եւ յետոյ իր խօսքը շարունակելով մի առ մի Թուեց Շաւարշ Միսաքեանի բազմակողմանի հմտուԹիւնը ու հայրենասիրուԹիւնը:

Յանուն Լիոնի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Սիամանթօ խումբին, կարդաց ուղերձ մը Պ. Աւետիս Տօնապետեան: Իսկ Պ. Յակոբ Ձէքեան արտասանեց Յովհ. Թումանեանի «Հոգեհանգիստ»ը:

Խօսք առաւ ընկեր Միսաք Միրզէ. — Անսպառ սերունդն է որ կը մօտենայ դագաղիդ, ողեգոչելու համար յիշատակդ այն Թեւաւոր գրչիդ, որ մեր անխոնջ դաստիարակը եղաւ. լուսաւորեցիր մեր միտքը ու հոգին. ու առաջնորդեցիր մեզ, ազնուագոյն ճանապարհը:

Նոր Սերունդականները խումբով երգեցին, «Մայր Արաքսի»ն:

Լիոնի Հայ Ազգ. Միութեան կողմէ խօսեցաւ Պ. Աղեքսանդր Կիւլպէնկեան որ տուաւ ընկեր Շ. Միսաքեանի անցեալի պատմական գիծերը, Պոլսոյ մէջ անոր ձերբակալութիւնը Թուրքերու կողմէ, բանտային չարչարանքները, «Ճակատամարտ»ի խմբագիր, յետոյ արտասահման, միշտ պատնէշին վրայ գրիչը ձեռքը, այս անգամ «Յառաջ»ի խմբագրապետ:

Պ. Յովհաննէս Պէրպէրեան ջութակի վրայ նուագեց Կոմիտասի «Կռունկ»ը,

Իսկ Պէյրութէն օրիորդ Տիգրանուհի Զպուքճեան (Համազգային Ճեմարանէն շրջանաւարտ) արտասանեց ընկեր Շաւարշ Նարդունիի «Քնացիր, որդի, քնացիր»ը, որ յուզեց ներկաները:

Վերջին խօսքը տրուեցաւ Մարսէյլէն հրաւիրուած ընկեր Յակոբ Պալիկեանի, որ հակիրճ բանախօսութիւնով մը վեր հանեց ընկեր Շաւարշ Միսաքեանի կեանքըն ու գործունէութիւնը:

Հանդէսը փակուեցաւ «Յառաջ Նահատակ»ով Նոր Սերունդի խումբին կողմէ:

ԹՂԹԱԿԻՑ

կին»:

Խօսեցան նաեւ ընկեր Տիգրան Թադոյեան, (Հ. Յ. Դ. Շ. Կոմիտէի կողմէ), փրոֆ. Խայիկեան, Կ. Փօլատեան, Օ. Ծառայեան, Սահակ քհնյ. Շամլեան:

ՊԱՅՔԱՐ ԽԼԻՐԴԻ ԴԷՄ

●

Հիւանդութիւններ կան, որոնց պատճառները յայտնի ըլլալով հանդերձ, գիտութիւնը տասնեակ տարիներ աշխատած է անոնց դարմանը գտնելու համար:

Հիւանդութիւններ ալ կան, որոնց պատճառները անյայտ են, սակայն գիտութիւնը յաջողած է անոնց դարմանը գտնել, գոնէ որոշ չափով եւ որոշ պարագաներու տակ: Այս վերջին խումբին կը պատկանի խլիրդը (քանսէր): Կարելի է զայն դարմանել, եԹէ անմիջապէս ճշդուի Թէ ենԹական խլիրդ ունի: Սակայն դըժուարութիւնն այն է, որ դանդաղ յառաջացող եւ միայն անդարմանելի վիճակի հասնելէն վերջ միայն ինքզինք ցոյց տըւող հիւանդութիւն մըն է խլիրդը:

Փորձը ցոյց տուած է, որ որոշ անձեր, իրենց արհեստին բերմամբ (հանքագործ, բատիոլոժիստ, ծխնելոյզ մաքրող, եւն.) աւելի ենԹակայ են այս հիւանդութեան:

Գիտական փորձերը ցոյց տուած են, որ անկանոն սնունդ ստացող անհատները աւելի ենԹակայ են խլիրդի, քան այն անձերը, որոնք կանոնաւոր եւ հաւասարակշռուած սնունդ կը ստանան:

Գիտութիւնը տակաւին չէ կրցած հասկընալ սակայն, Թէ խլիրդին պատճառը մանրէ՞ մըն է, ներքին քիմիական անհաւասարակշռութենէ՞ յառաջ կուգայ, Թէ ժառանգականութեան հետ կապուած է:

Թոքերու եւ խռչափողի խլիրդը վերջերս մեծ համեմատութիւններու հասած է: Գիտական փնտռտուքները հաստատած են, որ խլիրդէ տառապող կենդանի բըջիջները առատ քանակութեամբ պենզոփիրէն կոչուած նիւԹը կը պարունակեն: Արդ, մխացող ծխախոտն ու առաւել եւս գլանիկի Թուղթը, երբ կը վառի, առատօրէն կ'արտադրեն այդ Թունաւոր նիւԹը: Կարելի է ուրեմն հետեւցնել Թէ շատ ծխողները աւելի ենԹակայ են Թոքերու կամ խռչափողի խլիրդ ունենալու, քան չծխողները:

Փարիզի Քիւրիի Հաստատութեան գիտաշխատաւորները վերջերս նիւԹ մը գըտած էին, որուն մէջ Թաթխուած եւ ապա չորցուած ծխախոտն ու գլանիկի Թուղթը Թունաւոր նիւԹեր չեն արտադրեր:

Վերջապէս, գիտունները կրցած են գտնել շիճուկ մը, որ արեան մէջ ներարկուելով կրնայ Թերեւս «արեան խըլիրդի» (լէօսէմի) առաջքն առնել. այս ուղղութեամբ փորձեր կատարուած են արդէն հաւերու վրայ, եւ արդիւնքը եղած է դրական:

Ֆրանսայի մէջ բաւական յառաջացած է խլիրդի դէմ պայքարը: Ականաւոր գիտուններ կ'աշխատին գտնել 20րդ դարու այս աղէտին դարմանը, սակայն նիւԹական անհրաժեշտ միջոցներ չունին, որպէս զի աւելի մեծ Թիւով կենդանիներու վրայ փորձեր կատարեն ու դրական արդիւնքներու հասնին: Կառավարութեան սահմանած պիւտճէն շատ անբաւարար է: Խլիրդի վրայ գիտական փնտռտուքներ կատարողները անվերջ անհաղանդ կը հնչեցնեն այս ուղղութեամբ: Կը յայտնեն նոյնիսկ, Թէ շատ հեռու չեն լուծումը գտնելէ, սակայն ստիպուած կէս ճամբան կը մնան:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (17)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Ե.

●

ՌՇՏՈՒՆԵԱՑ ՕՐԻՈՐԴԸ

— Ի՞նչ կ'ըսես, Խուրէն... ի՞նչչափ ժամանակ է:

— Ուղորդ կ'ըսեմ, իշխան, խեղճ Օրիորդը՝ «Թողէք զիս իմ հօրս տունը, ես ոչ իշխանութեան փափաք ունիմ, ոչ ամուսնութեան, ամէն բան ձեզ լինի, միայն զիս հանգիստ Թողէք» կ'ըսէր, ոչ ոք չէր ուզեր մտիկ ընել. մեծն ու պզտիկ վրան ինկան, ամէնքը՝ Աշոտ մեծ իշխանէն սկսեալ խորհրդական դարձան, այդ Անձեւացեաց Տէրն էլ շարունակ անձանձիր խնդիրք խնդիրքի վրայ կ'ուղարկէր: Իսկ Արծրունիք բաւական չէր որ բոլոր բերդերն կը գրաւէին մէկ կողմէ, բաւական չէր որ ամէն տուրքերը կը սեփականէին՝ ամէն ջանք ի գործ կը դնէին, որ Օրիորդը հարսնանայ այդ իշխանին հետ. մենք իմացանք որ պատճառը այն էր Թէ Մովսէս խօսք տուած էր երդմունքով եւ դաշնագրով, որ եԹէ Օրիորդը իրեն հետ ամուսնանար, ոչինչ պահանջմունք պիտի չընէր Ռշտունեաց մեծ ժառանգութենէն, այլ ամէն բան Արծրունեաց մեծ իշխանին պիտի Թողնէր: Ահա բուն պատճառը այս անսպառ յորդորանաց: Օրիորդը ազատ չէր դուրս ելնելու, կին եւ մարդ պահապաններ էին, տեւէն կ'ընէին որ յանկարծ չփախչի. վերջապէս խեղճ աղջիկը իր հօր տան մէջ՝ պատուաւոր բանտի մը մէջ էր: Շատ անգամ լուռ եւ անմռունչ ժամեր կ'անցնէր սարաւանդի հովանոցի մէջ ծովուն եւ ճամբուն վրայ սեւեռեալ աչքերը, եւ երբ խաւարը տիրէր, փոքր հառաչանք մը միայն կը ձգէր եւ իր սենեակները կը քաշուէր: Իրբեւ Թէ ատելի եղած էին իրեն ամէն մարդ. ամէն այցելութիւն կը մերժէր, վասնզի մինչեւ Ռշտունեաց Եպիսկոպոսն ուրիշ բան չունէր իրեն քարոզելու, այլ Թէ լաւ կը լինէր եԹէ ամուսնանար Անձեւացեաց իշխանին հետ: Միմիայն մխիԹարութիւն կար իրեն, որ երբեմն նուիրակ մը յանկարծ, կ'երեւէր, Ս. Կարապետի վարդապետ մը, որ տարին մէկ կամ երկու անգամ կուգար՝ նամակ մը կը յանձնէր որ Օրիորդին կուտայինք. այդ օրհնութեան գիրն էր որ իրեն երեսին զուարթութիւն կը բերէր: Բայց, վերջապէս, այս աշնան եօքերը, յանկարծ, օր մը նոյն վարդապետը երեւցաւ, իւր նամակը տուաւ եւ գնաց. ահա այդ նամակը այս անգամ որ առաւ Օրիորդը, քանի մը օր ամենեւին չերեւցաւ եւ դուրս չելաւ իւր սենեակներէն: Երբ չորս հինգ օրէն վերջը զինք տեսանք, աչքերը խորն էին մտած, աննկարագրելի տխրութիւն մը նորա մէջ կ'երեւէր, եւ նորա շուրջը կապոյտ գիծ մըն էր պլորած: Էլ սարաւանդի հովանոցը չելաւ, իր ծանր եւ ազնուական ժպիտը մէկ մըն էլ չտեսնուեցաւ եւ իւր անուշութիւնը խստութեան եւ արհամարհանաց փոխուեցաւ: Մենք՝ իւր հայրենական հաւատարիմներն, չէինք կրնար մօտենալ այդ Օրիորդին որ գրկերնիս մեծցեր էր, քաղցրութեան աղբիւր էր. ոչ ժպիտ մը եւ ոչ խօսք մը ունէր մեզ համար:

Եւ այդ վիճակի փոփոխութեան վրայ ամիս մը հազիւ անցաւ, տեսանք որ օր մը փառաւոր խումբ մը եկաւ հասաւ Ոստան՝ Վասպուրականի բոլոր իշխանք, Անձեւացեաց նախարարը գլուխնին, եւ մենք ապուշ մնացինք, երբ լսին Թէ Օրիորդը հարս տանելու եկեր էին՝ մենք որ ամենեւին պատրաստութիւն չունէինք: Զարմանքով տեսանք որ Տիրուհին ելաւ իւր սենեակներէն խստիւ քօղարկեալ. բոլոր իւր հայրենի ծառաներն ժողվուած՝ ամէնքս կուլայինք, չտեսանք իւր երեսը. միայն սպասուհիներն ափսէներով բերին իր ընծաներն, այսինքն բոլոր ստացուածքը ծրարներ ըրած եւ անուննիս վրան նշանակուած եւ իր ձեռօք բաժնեց. մենք կը հեկեկայինք, իսկ նա անխռով եւ խիստ ձայնով՝ «Մի լաք, զիս ձեր աղօԹքին մէջ յիշեցէք, Աստուած ձեզ երջանիկ ընէ», ըսաւ, հեծաւ եւ գնաց:

(Շար.) **ԾԵՐԵՆՑ**

րուն Հրամանատարութեան մէկ ներկայացուցիչը յայտնեց թէ Սուէզի Ջրանցքը բոլորովին բացուած պիտի ըլլայ մինչեւ 24 ժամ :

× Հոլանտայի կառավարութիւնը խորհուրդ տուաւ Հոլանտական նաւերուն, որ գլուշանան Սուէզի Ջրանցքը օգտագործել՝ ցնոր տնօրինութիւն :

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Խորհրդարանը վստահութեան քուէ տուաւ վարչապետ Սամի Սոլհի եւ վաւերացուց «Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը» ընդունելու ծրագիրը :

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ կառավարութիւնը որոշեց «սեւ ցանկի» վրայ անցնել իր Ֆրանս օդանաւային ընկերութեան անունը :

ՊՐԱԶԻԼԻՈՅ մէջ օդանաւային արկածի մը հետեւանքով 40 հոգի մեռան :

ԱՐՄԱՏԱԿԱՆ կուսակցութեան երկրորդ թեւի համագումարը վերընտրեց իր նախագահը (Հանրի Քէօյ) եւ ընդհ. քարտուղարը (Անտրէ Մորիս) : Այս ձեւով վերջնականապէս խզուած կ'ըլլան Արմատականներու մենտեսեան թեւին հետ :

ԱՂԱ ԽԱՆԻ չարժավարը ամուսնացաւ հայ օրիորդի մը՝ Էլմա Քէչիշեանի հետ, որ Քանի մէջ համեստ կարուհի մըն է : Աղա Խանի կինը անձամբ ներկայ գտնուեցաւ պսակին եւ իբր հարսանեկան նուէր մէկ միլիոն ֆրանքի չէք մը յանձնեց նորապսակ ամոլին :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Մարսէյլի մէջ Մայիս 26ին պիտի տօնուի Խրիմեան Հայրիկի մահուան 50ամեակը, ինչպէս նաեւ «Արծիւ» Վասպուրականի հարիւրամեակը, նախաձեռնութեամբ Վասպուրականի Հայր. Միութեան Կեդր. վարչութեան, մասնակցութեամբ Համազգային Մշակութայինի, եւ Տարօն-Զալնոձորի Հայր. Միութեան:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

***

ՎԻԷՆԻ Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը հերոսամարտի 42րդ տարեդարձը պիտի տօնէ Մայիս հինգին:

●

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

× Հայաստանէն Օննիկ Գույումճեան կը փնտռէ իր եղբայրը Կարպիս Գույումճեան :

× Տիկին Կիւլիւզար Ռօզ Շըմըտիքեան կը փնտռէ իր եղբայրը Օննիկ Շըմըտիկեան, հօր անունը Գրիգոր, մօր անունը Թագուհի :

× Պ. Գառնիկ Տէրտէրեան (Պուլկարիայէն) կը փնտռէ Լեւոն Տէրտէրեան :

× Կը փնտռուի բնիկ Սկիւտարցի Պ. Մկրտիչ Տապանեան (փաստաբան), կը կարծուի Փարիզ ըլլալ:

× Պ. Սեդրակ Գրիգորեան (Հայաստանէն) կը փնտռէ իր եղբայրները Լեւոն եւ Ազատ Գրիգորեանները, հօր անուն Սարգիս :

× Պ. Անդրանիկ Էքմէքճեան (Նիկիչան), Ցունաստանէն կը փնտռէ իր քոյրը Հայկուհի Էքմէքճեան, մօր անունը Մարիամ, հօր անունը Կարապետ Էքմէքճեան (Կեսարացի):

× Տիկին Վիքթորիա Ճըրոյեան ծնեալ Ազատեան (Հայաստանէն) կը փնտռէ իր զարմիկը Յովհաննէս Ազատեան :

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՈՒՆԻՆ

Յակոբ Պարտաքճեան :

Տիգրանուհի Մուրատեան :

Մանրամասնութեան համար դիմել Փարիզի եկեղեցւոյ դիւանատունը :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պարտիզակցի Հուռէ Մարտիկեան (Քուքունեց Մարտիկեան) կը փնտռէ իր հօրեղբայրը՝ Կարապետ Մարտիկեան, հօր անունը՝ Գրիգոր, մօր անունը՝ Մաքրուհի, կը բնակէին Հէլվաճեան մետաքսի գործարանին մօտը : Կը կարծուի որ Յունաստանէն անցած է Արժանթին : Տեղեկացնել «Յառաջ»ի միջոցով: Ջերմապէս կը խնդրուի «Արմենիա»էն՝ արտատպել :

ՀԱՒԿԹԱԽԱՂ

Համախորհրդի Հայր. Միութեան Սէն Թ'Անթուանի մասնաճիւղի հաւկթախաղը 21 Ապրիլ, կիրակի ամբողջ օրը, հայրենակից Մարտիկեանի սրահին մէջ : Ձոխ պիւֆէ :

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Հ. Յ. Դ. Եղիպտացի կոմիտէն փարիզեան շրջանի բոլոր ընկերները կը հրաւիրէ դասախօսական ժողովի մը, որ տեղի պիտի ունենայ 11 Ապրիլ, հինգշաբթի գիշեր ժամը 9ին, Սոսիէթէ Սավանթի թիւ 12 սրահին մէջ, 28 rue Serpente :

Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Որ այս առթիւ պիտի ներկայացնէ նաեւ կարգ մը խօսուն ժապաւէններ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Վարչութեան անդամները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին, այս չորեքշաբթի, ժամը 6·30ին, սովորական հաւաքատեղին :

ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղին կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին : Կիրակի, 14 Ապրիլ, ժամը 16էն կէս գիշեր, Շաւիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ :

Ի նպաստ տեղւոյն եկեղեցիի եւ դպրոցի շինութեան:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ
42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Շաբաթ, Մայիս 25, ժամը 21էն սկսեալ, Սէրքըլ Միլիթէրի մէջ :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ապրիլ 8ին կը լրանայ Յառաջի վերահրատարակման 13րդ տարին: Կը խնդրենք մեր բոլոր բաժանորդներէն որ անյապաղ կարգադրեն իրենց առկախ հաշիւները կամ ժամանակին վերանորոգեն իրենց բաժանորդագրութեան շրջանը՝ կանխիկ վճարումներով: Ապահովելու համար թերթին կանոնաւոր հրատարակութիւնը՝ վարչութիւնը պէտք ունի կանոնաւոր վճարումներու: Այս առթիւ պարտք կը զգանք շնորհակալութիւն յայտնել մեր այն բաժանորդներուն որոնք իրենց պարտաճանաչութեամբ կը դիւրացնեն մեր գործը:

Փարիզի եւ արուարձաններուն մէջ կարելի է վճարումներ ընել հետեւեալ ընկերներուն :

Անիէռ - Պուա Քոլոմպ.— Արամ Աւետիսեան :

Պանեէօ - Քաշան.— Բարթամ Պասմաճեան :

Շաւիլ.— Գրիգոր Կիւլեան :

Իսի, Քլամառ, Մէօտոն.— Երուանդ Ատանալեան :

Սարսէլ - Առնուվիլ.— Արփիար Մարտիրոսեան եւ Կարօ Երանեան :

Ալֆորվիլ.— Բարթող Փափազեան :

Իթալի - Քրեմլէն, Պիսէթր - Ժանթիյի.—Արմենակ Յակոբեան :

Շնորհակալութիւններով՝ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

●

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութեան եւ մասնակցութեամբ տեղւոյն բոլոր կազմակերպութիւններուն ու միութիւններուն :

14 Ապրիլ, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ :

Կը նախագահէ՝ Պ. ՀԱՅԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

Կը բանախօսէ Պ. ՅԱԿՈԲ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Լիոնէն) :

Գեղարուեստական պատշաճ բաժին :

Առաւօտեան պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պատարագ :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ապրիլ 14, Կիրակի, Ծաղկազարդ, Ս. պատարագ (բազմաձայն երկսեռ խումբով), ժամը 10ին, Դռնբացէք 17ին :

(Շար.)

ՆԻՍ — Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

14 Ապրիլ, Կիր. Ծաղկազարդ, սկիզբ ժամերգ. 8ին, Ս. պատարագ 10ին, Երեկոյ Դռնբացէք 3·30ին:

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

●

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՍՈՊՈՆԻ ՄԵԾ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի, 12 Մայիս, ժամը 14·30ին:

Մասնակցութեամբ ծանօթ արուեստագէտներու:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Տոմսերու գինն է 200, 300 եւ 500 ֆր.:

Կանխաւ ապահովել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնէն՝ 15 rue Jean Goujon, Paris, ինչպէս նաեւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերէն :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին, Յոյներու սրահը: Կարեւոր օրակարգ :

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբ. Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Շուտով լոյս կը տեսնէ ՀԱՅ - ԲՈՅԺի 181 – 182րդ թիւը (Յունուար – Փետրուար), մօտ 60 էջ: Բովանդակութիւնը ճոխ եւ այլազան :

ՀԱՅ - ԲՈՅԺի բաժանորդներէն կը խնդրուի փակել հին հաշիւները: Նոր թիւերը պիտի ղրկուին միայն հաւատարիմ բաժանորդներուն :

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, արտասահման 1·200 ֆրանք: Դիմել Շ. Նարդունի, 32 rue de Trévise, Paris, (աւելցնել՝ խմբագրութիւն Յառաջ)ի :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քաֆէ Քատէի վերնայարկը:

Նիւթ՝ «Հայերը՝ 1908ի Օսմանեան Սահմանադրութեան տարիներուն»: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՀԱՇՈՒԱԿԱԼ ՄԸ

Դատական եւ հարկային ծանօթութիւններ ունեցող:

Կը խօսի ֆրանսերէն, թուրքերէն, պուլկարերէն, ռուսերէն, սերպերէն եւ գերմաներէն: Դիմել.—

Mr. CHAHBALIAN

94 Rue des Petites Maries, Marseilel

Երեքշաբթի եւ չարաթ օրերը ժամը 11էն 12:

ՏԷՍԻՆ.— Վասպուրականի Ապրիլեան հերոսամարտի 42րդ տարեդարձը կը տօնուի Մայիս 4ին, շաբաթ երեկոյեան, նախաձեռնութեամբ Վասպ. Երիտ. Միութեան :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Հայաստանէն կը փնտռեն Գառնիկ Ափինեան. հօր անուն՝ Միքայէլ, մօր անուն՝ Սաթենիկ, եղբայրը՝ Արտաւազդ, քոյրը՝ Ալմաստ: Կիրովականի շրջանի Թշլաղ գիւղացի :

Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Վահրամ Առաքելեանի,

524 Chemin de Mazargues

St. Anne. Marseille

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 10 ԱՊՐԻԼ
MERCREDI 10 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 7854 33ème ANNEE
Directrice : Arpik MISSAKIAN
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, Թիւ 3665

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

Դաշնակից եւ դրացի այս երկու մեծ երկիրներու փոխադարձ յարաբերութիւնները քաղաքական գետնի վրայ՝ բազմաթիւ փորձութեան շրջաններ անցուցած են դարերու ընթացքին, սկսեալ Միջին դարէն :

Եւ սակայն հակառակ բոլոր դժուարութեանց, ճակատագրական պահերու Անգլիա եւ Ֆրանսա կրցած են մէկ կողմ դնել հակամարտութեան եւ մրցակցութեան պատճառ դարձող վէճերը եւ միացեալ ճակատ կազմել :

Էր ժամանակ, երբ Մեծն Բրիտանիա կ'իշխէր ծովերու վրայ, իր կայսրութեան հողամասերուն վրայ արեւը մարը չէր մտներ, աշխարհի ճակատագիրը իր ձեռքին մէջ կը պահէր: Կը ճզմէր գլուխը բոլոր անոնց, որոնք իր աշխարհակալական ծրագիրներուն արգելք կը հանդիսանային:

Պատմութիւնը բազմաթիւ փաստեր արձանագրած է այս ուղղութեամբ :

« Հարիւր տարուան պատերազմը » (1337 - 1453), որ ծագում առաւ Ֆիլիփ դը Վալուայի եւ Անգլիոյ Թագաւոր Էտուըրտ Գ.ի մրցակցութեան հետեւանքով, շատ տխուր յիշատակներ ձգած է Ֆրանսայի պատմութեան մէջ :

ԺԸ. դարուն Անգլիա ընդարձակած էր իր գաղթավայրերը: Ու Եւրոպայի մէջ առաջնակարգ դիրք գրաւած :

Նափոլէոն Պոնափարթի փայլուն յաղթանակները պատճառ դարձան, որ Անգլիա զինակցութիւն մը կազմէ Ֆրանսայի դէմ՝ թոյլ չտալու համար որ այս վերջինը իր կամքը պարտադրէ Եւրոպայի եւ ինք ստուերի մէջ մնայ :

Իսկ Ղրիմի պատերազմի առեն (1854 – 1855) Ռուսիոյ յաւակնութիւններուն վերջ տալու համար, դաշնակցեցաւ Ֆրանսայի հետ եւ օգնութեան փութաց Թուրքիոյ : Ռուսիա պարտուեցաւ եւ Անգլիա հասաւ իր նպատակին :

1914 – 18ի պատերազմի վաղորդայնին բարեացակամ քաղաքականութիւն վարեց Գերմանիոյ հանդէպ, երբ Ֆրանսա յաջողած էր կազմակերպել ցամաքային ամէնէն զօրաւոր բանակը Եւրոպայի մէջ :

Արդիւնքը յայտնի է :

Վերջին պատերազմին, Մէրս Էլ Քէպիրի առջեւ Ֆրանսական նաւատորմին դէմ կատարուած անակնկալ յարձակումը դաշնակից ու բարեկամ պետութեան մը կողմէ՝ զարմանք պատճառեց :

Իսկ Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ Ֆրանսական հողատարութեան դէմ տրուած հարուածը շատ ծանր էր :

Անգլիա իր կարգին ստիպուեցաւ լքել իր բոլոր կարեւոր դիրքերը Միջին Արեւելքի մէջ: Ու հասկցաւ — շատ ուշ— որ իր շահը կը պահանջէր գործակցիլ Ֆրանսայի հետ եւ համաձայնութեամբ դալ երկու երկիրները շահագրգռող հարցերու շուրջ :

Կորսուած դիրքերը վերագրաւելու համար Մեծն Բրիտանիա անցեալ աշնան դիմեց Ֆրանսայի աջակցութեան :

Բոլոր վերիվայրումներէն ետք, Անգլիա վերջապէս հասկցած է՝ թէ Ֆրանսա իր լաւագոյն բարեկամն ու զինակիցն է :

Կորսնցնելէ վերջ իր առաջնակարգ դիրքը աշխարհի մէջ, անիկա այժմ կը դրտնուի երկընտրանքի մը առջեւ, կա՛մ պէտք է ենթարկուի Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներուն եւ կամ գլուխն անցնի Եւրոպայի Միացեալ Նահանգներուն, Ֆրանսայի կողքին :

Անգլիոյ վարիչները տատամսումի մէջ են :

Արեւմտեան Եւրոպան կը կազմակերպուի հետզհետէ: Միաց. Շուկան եւ Եւրաթոմը իրականութիւն կը դառնան արդէն : Մեծն Բրիտանիա չի կրնար դուրս մնալ եւրոպական հաւաքականութենէն :

Էլիզապէթ Թագուհիին այցելութիւնը յատկանշական է քաղաքական ներկայ պայմաններուն մէջ :

Տարակոյս չկայ, որ պատմական այս դէպքը պսակումը պիտի ըլլայ այն նոր քաղաքականութեան, որուն հիմը դրին երկու երկիրներու այս օրուան վարիչները :

Եւրոպայի եւ մարդկութեան շահը կը պահանջէ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ համերաշխ եւ սերտ գործակցութիւնը բոլոր մարզերու մէջ :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԳԱՂՏՆԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍՈՒԷԶԻ ՇՈՒՐՋ

Տըլլըսի եւ Նասրի միջեւ սկսած բանակցութիւնները կը շարունակուին մեծ գաղտնապահութեան մէջ: Կը կարծուի միայն, թէ Գահիրէի ամերիկեան դեսպանը, որ յաճախակի տեսակցութիւններ կ'ունենայ Արտաքին նախարար Ֆավզիի հետ, պահանջած է որ Եգիպտոսի պատասխանը կարելի եղածին չափ շուտով հաղորդուի Համըրշոլտի եւ Մ. Նահանգներուն :

Ժընեւի մէջ կազմակերպուելիք միջազգային խորհրդաժողովի մը լուրը, որ զուրկ է պաշտօնական հիմքէ, Ուաշինկթընի մէջ կը նկատուի փորձի համար հրապարակ հանուած լուր մը:

Միջազգային հանրային կարծիքը մեծ անհամբերութեամբ կը սպասէ Տըլլըս — Համըրշըլտ տեսակցութեան արդիւնքին . այս տեսակցութիւնը, որ տեղի պիտի ունենար անցեալ շաբթու ընթացքին, յետաձգուեցաւ օդերեւութաբանական աննպաստ պայմաններու պատճառով Տըլլըսի օդանաւը չկրցաւ էջք կատարել Նիւ Եորքի վրայ :

× Նասրի անմիջական գործակիցները հերքեցին Ժընեւի մէջ հրաւիրուելիք խորհրդաժողովին լուրը. սակայն, ըստ Էսոշիէյթըտ Փրէս գործակալութեան, նոյն այդ անձերը հետեւեալ հետաքրքրական ճշդումներն ըրած են . 1) Քանի մը շաբաթէ ի վեր Գահիրէի եւ Ուաշինկթընի միջեւ բանակցութիւններ կը կատարուէին միջազգային խորհրդաժողով մը հրաւիրելու կարելիութեան շուրջ. սակայն Նախամեծար համարուեցաւ առ այժմ այդ ուղղութեամբ որեւէ քայլ չառնել եւ փոխարէնը կարգադրել որ Համըրշոլտ դարձեալ Գահիրէ մեկնի : 2) Դէպի Գահիրէ կատարած իր վերջին ճամբորդութեան ընթացքին Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը իր հաւանութիւնը տուած էր եգիպտական ծրագրին մասին. այս պարագան յոյս ներշնչած էր եգիպտական իշխանութեանց, թէ իրենց ծրագիրը բոլորին կողմէ ալ պիտի ընդունուի. սակայն երբ Ուաշինկթըն յայտնեց թէ ծրագիրը շատ միակողմանի, հետեւաբար՝ անընդունելի է, դիւանագիտական ճամբով նոր բանակցութիւններու սկսան՝ երկու տեսակէտներուն միջեւ համաձայնութեան եզր մը գտնելու յոյսով: Այդ բանակցութիւններն են, ահա, որ կը շարունակուին տակաւին :

× Անգլիոյ մէջ սկսած են որոշ դիրք բռնել Սուէզի մասին եգիպտական ծրագրին դէմ : Մինչեւ վերջին օրերս անգլիացի պաշտօնական անձնաւորութիւններ կը զգուշանային որեւէ յայտարարութիւն ընելէ այս մասին. սակայն այժմ ժամանակը եկած կը նկատեն իրենց դիրքը ճշդելու, մանաւանդ որ եգիպտեւամերիկեան ապարդիւն եւ օրէ օր ձգձգուող բանակցութիւններէն ի վեր, անհամբերութեան որոշ նշաններ ալ կը տեսնեն Ամե-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԱՅՑԵԼՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՕՐԸ

Հանրապետութեան նախագահը, ֆրանսական կառավարութիւնը, Փարիզ քաղաքըն ու ամբողջ բնակչութիւնը աննախընթաց ընդունելութիւն մը վերապահած էին Էլիզապէթ Բ. Թագուհիին ու իշխան Ֆիլիփի: Այն բոլոր վայրերը ուրկէ արքայական թափօրը պիտի անցնէր, կը յորդէին խուռն բազմութեամբ մը, որ յաճախ ժամեր սպասած էր հիւրերը ծափահարելու համար :

Այցելութեան առաջին օրուան հանդիսութեանց մէջ ամէնէն յատկանշականը Էլիզէի պալատին մէջ տրուած ճաշին վերջաւորութեան Նախագահ Քոթիի կարդացած բարիգալուստի ճառն էր ու Թագուհիին պատասխանը (կարդացուած՝ ֆրանսերէն լեզուով): Հանրապետութեան նախագահը յիշեցուց թէ ֆրանքեւանգլիական բարեկամութիւնը երկու երկիրներուն միջեւ նուիրական աւանդութիւն մը դարձած է Էտուար Է.ի Փարիզ այցելութենէն ի վեր: Ապա Նախագահը իր բաժակը վերցուց արքայական ամոլին եւ իրենց ընտանիքին բոլոր անդամներուն երկարակեցութեան ու երջանկութեան համար: Էլիզապէթ Բ. իր, իշխան Ֆիլիփի եւ անգլիական ամբողջ ժողովուրդին անունով շնորհակալութիւն յայտնեց իրեն վերապահուած ջերմ ընդունելութեան համար. յիշեցուց թէ ինչպէս վերջին աշխարհամարտին ընթացքին Ֆրանսացի եւ Անգլիացի զինուորներ կողք - կողքի կռուեցան յանուն ազատութեան. շեշտեց թէ Ֆրանքեւանգլիական բարեկամութիւնը ազատութեան պահպանման համար անհրաժեշտ գրաւական մըն է, ապա իր բաժակը վերցուց Հանր. նախագահին, Ֆրանսայի ու Ֆրանսացի ժողովուրդին բարօրութեան համար, եւ մաղթեց որ Ֆրանսայի ու Անգլիոյ փոխադարձ բարեկամութիւնը անխախտ մնայ :

× Արքայական այցելութեան հետ կապուած յուզիչ մանրամասնութիւն մը. — Թագուհին հրահանգած էր, որ Ֆրանսայի հողին վրայ ոտք կոխած իսկ վայրկեանին իր անունով ծաղկեպսակ մը զետեղուի Տիկին Քոթիի գերեզմանին վրայ:

× Երեքշաբթի օրուան յայտագիրը հետեւեալն էր. առաւօտուն, Թագուհին եւ իշխան Ֆիլիփ պիտի ընդունուէին Փարիզի Քաղաքապետարանին մէջ ապա պիտի ուղղուէին դէպի Վերսայլի պալատը : Կէսօրուան ճաշէն վերջ, հիւրերուն ի պատիւ ներկայացում մը պիտի տրուէր Լուի ԺԵ.ի Թատրոնին մէջ, որ տարիներէ ի վեր փակ էր ու այս առթիւ ամբողջովին վերանորոգուած էր:

Ժամը չորսին Վերսայլի Մեծ Թրիանոնին մէջ Բրիտանական Հասարակապետութեան դեսպանները ընդունելութիւն մը պիտի տային: Ապա արքայական ամոլը պիտի ընդունուէր Փարիզի Առեւտրական գրասենեակին կողմէ :

Իրիկուան ժամը 8.30ին Թագուհին եւ իշխանը Սէն գետին վրայ պտոյտ մը պիտի կատարէին: Այս առթիւ գետափին երկու կողմը գտնուող պատմական շէնքերն ու յուշարձանները ամբողջովին լուսաւորուած պիտի ըլլային. պտոյտին վերջաւորութեան, հէքեաթային հրավառութիւն մը տեղի պիտի ունենայ: Ժամը 10.30ին Փարիզի անգլիական դեսպանատան մէջ տրուած ընդունելութեամբ վերջ պիտի գտնէր արքայական այցելութեան երկրորդ օրը :

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ վարչապետը, Չու Ան Լէ Ցունիս ամսուն Եուկոսլաւիա պիտի այցելէ: Մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի այս այցելութեան՝ Եուկոսլաւիոյ եւ համայնավար երկիրներու միջեւ գոյութիւն ունեցող լարուած վիճակին պատճառով :

ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ ՅՈՒՂԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ

Երկուշաբթի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ տեղի ունեցաւ ողբացեալ Աշօ Շահխաթունիի յուղարկաւորութիւնը: Ներկայ էին հայ եւ օտար բարեկամներ եւ զանազան կազմակերպութեանց ներկայացուցիչներ :

Դամբանական խօսեցաւ կաթողիկոսական պատուիրակը, վեր հանելով տաղանդաւոր արուեստագէտին արժանիքները եւ կատարած դերը: Յիշեց թէ քանիցս այցելած էր անոր եր, հիւանդ էր: Ու ամէն անգամուն ողբացեալ Շահխաթունի յուզումով կը պատմէր Սարտարապատի բախտորոշ կռիւները, Երեւանի պաշտպանութիւնը, հայ ժողովուրդի հերոսական պայքարները : Ու հայրենասիրութեամբ բաբախուն իր հոգին երիտասարդի մը նման կը խանդավառուէր ու կ'ոգեւորուէր :

Արարողութեանց լրումին, ողբացեալին դագաղը իր դերասան ընկերներու եւ բարեկամներու կողմէ ուսամբարձ զետեղուեցաւ մեռելակառքին մէջ:

Ծաղկեպսակ ղրկած էին Հայ Սպայից Միութիւնը, Ֆրանսական Շարժանկարի արհեստակիցները եւ ընտանիքը :

Մարմինը ամփոփուեցաւ Պանթէօյի գերեզմանատունը՝ ընտանեկան դամբարանին մէջ: Գերեզմանատան մէջ խօսք առած է Պ. Տրդատ Նշանեան:

Յաջորդով պիտի ներկայացնենք ողբացեալ դերասանապետին կեանքն ու գործը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ձայնասփիւռը յայտնեց թէ Խրուշչեւ պարգեւատրուած է Լենինեան շքանշանով՝ «Խ. Միութեան մատուցած իր բացառիկ ծառայութեանց» համար :

ՏԸԼԼԸՍ առաջարկեց տարեկան 750 միլիոն տոլարի գումար մը նախատեսել ամերիկեան պիւտճէին մէջ՝ օտար երկիրներու կատարուելիք յատկացումներու համար :

ԻՆԴՈՆԵԶԻՈՅ կառավարական տագնապը, որ կը տեւէր երեք շաբաթէ ի վեր, լուծուեցաւ: Հանր. Նախագահը, Սուքարնօ, «ժամանակաւոր դահլիճ » մը կազմեց :

ՊԱՊԻՆ ամառնային պալատին, Քասթէլ Կանտոլֆոյի մէջ գողութիւն մը կատարուած է:

ՄԱՐՈՔԵՒԱՄԵՐԻԿԵԱՆ բանակցութիւններ յառաջ կը տարուին Մարոքի մէջ ամերիկեան օդակայաններ հաստատելու հարցին շուրջ :

ՍԵՎԻԼԼԱՅԻ արք.ը, կարտինալ Սեկուրա, որ զօր. Ֆրանքոյի մեծագոյն ընդդիմադիրներէն մէկն էր, վախճանեցաւ Երկուշաբթի օր:

ՍԸՐ ԷՆԹԸՆԻ ԻՏԸՆԻ առողջական վիճակը բաւական մտահոգիչ է: Անգլիոյ նախկին վարչապետը Պոսթոն գնաց, ուր հաւանաբար մաղձապարկի գործողութեան մը ենթարկուի :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ «Տ. Ս. 3» օդանաւ մը Թուկուրտ Ալժէ գծին վրայ ջախջախուեցաւ ու կրակ առաւ: Օդանաւին մէջ գտնուող 34 անձերն ալ մեռած են :

ԼԻՈՆԻ մէջ Ալժերիացիի մը պատկանող սրճարանին մէջ երկու անձեր, գնդացիրներով զինուած, յարձակում գործեցին . երկու հոգի սպաննուեցան, վեց ուրիշներ ալ վիրաւորուեցան :

ԺԱՆ ՔՈՔԹՕ Մ. Նահանգներու Ակադեմիային եւ Գրական Ազգ. կաճառին պատուոյ անդամ նշանակուեցաւ :

ՍԷՆ ՆԱՀԱՆԳԻ համայնավարները առաջարկեցին որ Ընկերվարականներն ու Արմատականները իրենց հետ միանան՝ «Փաշիզմի դէմ ընդհանուր պայքար մղելու համար »:

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԳՐԱԳԷՏԸ

●

(Կարդացուած անցեալ աշնան՝ Մարսիլիոյ մէջ)

Գ.

Թարմութեան այս պաշտամունքը կամ ժամանակին զգայութեան (լա սանսասիոն տիւ թան) տենչը գրագէտին մէջ կը զարգացնէ յառաջապահութեան գիտակցութիւնը: Ահա թէ ինչո՛ւ արդար է որ գրագէտը յայտարարէ ժամանակ առ ժամանակ.— Ձեր ժամացոյցը լարեցէք իմ ժամացոյցիս վրայ:

Ուրեմն հարկ է ներդաշնակել գանգուածներու յառաջխաղացութեան կշռոյթը գրագէտին հետ որ ծանօթ է ժամանակին զարկերակին թիք-թաքին: Վա՛յ այն ժողովուրդին, որ չունի նման գրագէտ, վասնզի չի կրնար երիտասարդութիւն ունենալ: Գրագէտն է որ երիտասարդութիւն կը շինէ:

Պարզ է, այլեւս, տարազը զոր կը նետեմ հրապարակ.— Մտային տարիք (ած մանթալ):

Մեռած-ծնած (մոռ-նէ) կը կոչուի ամէն երիտասարդ որ ետ է մտային տարիքով:

Պակաս-ծնած (տէպիլ) էակներու կը նմանի գրագէտը որ ետ է մտային տարիքով:

Դամբարաններու բնակիչ (նէքրոֆոռ) կը դառնայ ժողովուրդը որ ետ է մտային տարիքով:

Արդ, ժողովո՛ւրդ Հայոց, գիտցի՛ր յարգդ, քու խմորդ այնպէս է որ դուն նոր ես եւ հին ես, դուն երիտասարդութիւն ես եւ յաւիտենականութիւն ես: Ո՛չ աշխարհագրութիւնը բախտաւորեց քեզ, ոչ ալ պատմութիւնը, որ դրացի տուաւ քեզի մախիղն ու մծղնեան: Մեծցար ապառաժներու վրայ, ծաղկեցար փուշի եւ տատասկի թուփերու մէջ, եւ սակայն գիտցար քալել ժամանակին հետ,— ի՜նչ աղուոր գարուններով զարդարուեցար յաճախ, ի՜նչ հարուստ ամառներով փառաւորուեցար սաէպ: Ուժը զարկաւ կռնակէդ, զուժը՝ ճակատէդ, Տիգրոնը՝ ապիրատ, Բիւզանդիոնը՝ դրուժան, ոչ Հռոմ ժպտեցաւ քեզի, ոչ ալ Եղլադան, աճեցա՛ր սակայն ու մեծցար, բռնեցիր ժամանակին թեւէն ու քալեցիր որբի պէս, մարտիրոսի պէս: Հայո՛ց ժողովուրդ, ժողովո՛ւրդ Հայոց, ես ի՜նչպէս, ի՜նչպէս չսիրեմ քեզ:

Արտաքին աշխարհը այսպէս, բայց գիտէ՞ք, սիրելի՛ տղաք, թէ ո՛րքան բախտաւորուած է մեր ժողովուրդը իր ներքին աշխարհով: Առաջին իրողութիւնը, զոր կրնամ յայտնել ձեզի, այն է թէ սպառած չէ՛ տակաւին մեր ժողովուրդը: Ուստի, կը հաւատամ իր ապագային, ու կ'ըմբոստանամ ամէն անգամ՝ երբ մեծ մեռելի մը դագաղին առջեւ կը յայտարարուի, զոյց սովլուած բան մը արտասանելու ձեւով, թէ «անդարմանելի՛ է կորուստը»: Ցաճախ գրած, յաճախ խօսած եմ թէ արտաւազդական եմ ես,— հարուստ մեռելներու հետ իրենց ոսկին թաղելու ձեւովմը՝ սխա՛լ է արդար հմայքներու հետ թաղել նոյն հմայքներուն շարունակութեան յոյսը եւ կարելիութիւնները: Ծիրանի ծառը, որ անուշ ծիրան է տուեր այս տարի, դառն ծիրան չի տար գալ տարի: Ծիրանի ծառ մըն է Հայոց ժողովուրդը, ծիրան է տուեր, անո՛ւշ ծիրան՝ դարերէ ի վեր, դարձեալ կուտայ: Ուրիշ ժողովուրդներ լեզուըցան նոյնիսկ լաւագոյն պայմաններու մէջ, իսկ մեր ժողովուրդը, ապրելով անօրինակ դժուարութեանց մէջ, կը մնայ երիտասարդ, կը մնայ ծաղկուն, կը մնայ ազնուական, կը մնայ արգասաբեր: Արդար չէ՞ ըսել.— Ապրա՛ծ մնաս, ժողովուրդ Հայոց: Տուէք ինծի անունը ժողովուրդի մը, որ պայքարած ըլլայ պատմութեան մեծագոյն կայսրութեանց հետ, ամէնէն աննպաստ պայմաններուն մէջ, միշտ լքուած ու դաւաճանուած, բայց եւ յաջողած ըլլայ վառ պահել իր տաղանդին լոյսը,— վկա՛յ Հայկազանց լեզուն, ըսէք՝ մեծասքանչ բարբառ, սատուածախօս քնար, լեզուներու մէջ կեսար: Ի՞նչ հարկ հին վկայութեանց,— ահա մեր օրերուն, գիտուրական, երաժշտական, ճարտարապետական, նկարչական, գիտական, գրական ամէն ասպարէզի մէջ, աշխարհի վրայ ամէն կողմ, կը լսէք ու կը կարդաք Հայու անուններ՝ որոնք հռչակ են ստեղծեր իրենց սեփական ճիգերով: Պետութիւն չկայ մեր կռնակը, չկայ եւ մէկը որ բռնէ մեր ձեռքէն: Ինչպէս հին օրերուն՝ երբ Հայկազանց ոգին կ'երկնէր ու կը ծաղկէր ապառաժներուն վրայ կամ փուշի թուփերուն մէջ, այսօր եւս հայ երիտասարդութիւն մը կայ, որ դժուար պայմաններու մէջ եւ թշնամութեանց հակառակ՝ անուն կը շինէ, ճակատը բարձր կը բռնէ, բախտաւոր ժողովուրդներու զաւակներուն հետ հաւասար գծի վրայ կը քալէ: Ով որ կոյր չէ՝ կը տեսնէ, լեցուն են հայկական արժէքներով Ֆրանսական համալսարաններէն մինչեւ ամերիկեան համալսարանները, իտալական համալսարաններէն մինչեւ ռուսական համալսարանները: Փարիզ կամ Մարսէյլ, մտէք Ֆրանսական լիսէները,— դասարաններու մէջ աննշան տղաք չեն հայ երիտասարդները, այլ յաճախ առաջին, ամէն պարագայի տակ՝ անուն են որ ուշադրութիւն կը հրաւիրեն: Գացէք Պէյրութ, համրեցէք հայկական վարժարանները՝ եթէ կրնաք: Գացէք Թեհրան, ուր շուտով քանի կը հասնի հայ դպրոցներու թիւը: Ու դպրոցներ մինչեւ Արաքան, Համադան, Մէսջէդ Սուլէյման: Դպրոցներ Պաղտատի մէջ, եւ ի՜նչ դպրոցներ,— կը պայթի՜ն, կը պայթի՜ն, տարուէ տարի նոր դասարաններու յաւելումով: Ու մինչ Արեւմուտքի հայ գաղութները կը մրցին մեծածախս ու փարթամ եկեղեցիներու շինութեան մէջ՝ իբրեւ վկայութիւն ամլութեան եւ ծերութեան, Արեւելքի հայ գաղութները հրաշալի՛ տենդ մը կը մատնեն դպրոցաշինութեան, իբրեւ վկայութիւն երիտասարդութեան: Ամէն բան չի՞ բացատրեր՝ եթէ ըսեմ ձեզի թէ Նոր-Ջուղայի մէջ, ժամանակին, Խօջայական Կապիտալը շիներ է տասներե՛ք եկեղեցի,— բայց այսօր այդ հրաշալի եկեղեցիները, զորս տեսայ, կը նմանէին ... տունը-մնացած աղջիկներու: Վաղը այստեղ ալ պիտի ըլլայ նոյնը, ապահով եղէք: Բայց շքեղ եկեղեցիներու նման երիտասարդնե՛ր պիտի դուրս գան այն դպրոցներէն, որոնց թուումն ըրի: Խոստովանեցէք որ Արեւելք աւելի խելացի է,— յիշատակարանային սոփական պարծամոլութիւնը թօթափած, բուրդ կամ ափինքս կանգնելու փառասիրութեան սնամտութիւնը մոռցած: Կենդանի աշխատանքի համար՝ Արեւելք դաս կուտայ Արեւմուտքի: Թեհրանի մէջ կ'որոշեն քանդել հին դպրոցը, որ նեղ կուգար եւ շինել նորը, աւելի մեծ, եւ գաղութը դուրս չ'երկարեր ձեռքը, աղքատ եւ հարուստ կը միանան; դրամը կը ճարեն ու կը շինեն: Մէկ հարուստ, Մարգար Սարգսեան, ինքնաբերաբար, ցեղին ձայնով, ոտքի կը կանգնի եւ իր կարգին; մինակը, հսկայ վարժարան մը կը շինէ աղջկանց համար: Ո՞րը պատմեմ, ո՞րը նկարագրեմ:

Արեւմուտք կը ծերանայ, իրողութիւն է: Բայց երիտասա՛րդ է մեր Արեւելքը: Դպրոցներու այդ ծով բազմութեան մէջէն, վաղը, երեւան պիտի չգա՞ն նոր տաղանդներ, հանճարեղ նոր դէմքեր: Խելքով հիւանդ ըլլալու է մարդ, որ չհաւատայ: Պիտի գան նոր դէմքեր, վաղը պիտի լսէք նոր անուններ, պիտի հպարտանաք հանճարեղ երիտասարդներով, որոնք նոր ճամբայ ցոյց պիտի տան մեզի նուրախութեան նոր սարսուռներ: Ամէնէն դիւրին բանն է պոռալ.— Մեռանք կորանք: Ատիկա հիւանդներն ալ կ'ըսեն:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԴԻՄԱԳԻԾԸ

●

Լը Մոնտի խորհրդային հարցերու մասնագէտ աշխատակիցը, Անտրէ Փիէր, շահեկան յօդուած մը նուիրած էր Խրուշչեւի տնտեսագիտական ծրագիրներուն: Ստորեւ՝ յօդուածին գլխաւոր մասերը:

Խ. Միութեան նման ընդարձակ ու կենտունակ երկրի մը տնտեսական կազմակերպութիւնը չափազանց բարդ հարց է: Կրեմլին փորձած է այդ հարցը լուծել հնգամեայ ծրագիրներու ստեղծումէն, այսինքն՝ 1928էն ի վեր: Քանի քանի անգամներ պարտաւորուած է ընդունիլ, թէ իր տնտեսական սիստեմը երկիրը մղած է դէպի ժամանակի ու դրամի աւելորդ մսխումներ: Արդարեւ, գրասենեակային գրութիւնը (պիւրոքրասի) այնքան արմատացած է երկրին կեանքին մէջ, որ սկըսած է մեծապէս դանդաղեցնել ինչպէս շատ մը այլ մարզերու այնպէս ալ տնտեսութեան բնականոն ընթացքը:

Այս պիւրոքրաթիք աղէտը ցարդ տեղի տուած էր առաւել կամ նուազ ուժգնութեամբ արտայայտուած բողոքներու եւ դժգոհութեանց. սակայն Խրուշչեւի տնտեսական նոր վարդապետութիւնը, որ հրատարակուեցաւ Մոսկուայի բոլոր օրաթերթերուն Մարտ 30ի թիւերուն մէջ, ուժգնութեան տեսակէտէն կը գլէ կ'անցնի մինչեւ հիմա զգոյշ եւ խոհեմ բառերով բանաձեւուած բոլոր դիտողութիւնները:

Շատեր կրցան թերեւս անդրադառնալ թէ Խրուշչեւ Խ. Միութեան մէջ ցարդ ի գործ դրուած ճարտարարուեստական դրութեան հիմնական յեղաշրջումն է որ կ'առաջարկէ. սակայն շատերու ուշադրութենէն վրիպած կրնայ ըլլալ այն ծանրակշիռ ամբաստանութիւնները, զորս կը պարունակեն Խրուշչեւի տեղեկագրին առաջին էջերը:

Այս վաւերաթուղթը կը յիշեցնէ թէ Խ. Միութեան մէջ այսօր գոյութիւն ունին 200.000 ճարտարարուեստական պետական ձեռնարկներ եւ աւելի քան հարիւր հազար շինարարութեան մը կը խոստովանի նաեւ թէ ազգային տնտեսութեան տագնապին աճումը յառաջ բերած է նաեւ հնգամեայ ծրագիրներու իրագործման մէջ յարաճուն տագնապ մը:

1955ի Մայիսին կոսպլանները (պետական նախագիծ) բարեփոխելու փորձ մը կատարուեցաւ, որ անցեալ Դեկտեմբերին փոխարինուեցաւ «պետական տնտեսական յանձնախումբ»ով մը: Ինչպէս կը թուի, Պերվուխինի հսկողութեան ներքեւ դըրուած այս յանձնախումբը ակնկալուած արդիւնքները չտուաւ, որովհետեւ այժմ կը յայտարարեն թէ այդ յանձնախումբին գոյութիւնը աւելորդ դարձած է: Դարձեալ կեանքի կը կոչեն կոսպլանը, բայց այս անգամ այնպիսի իրաւասութիւններով, որ կոսպլանը կրնայ դառնալ պետութեան մէջ պետութիւն, քաղաքական իշխանութեան հաւասար (եթէ ոչ աւելի զօրաւոր) իրաւասութիւններով: Համայնավար կուսակցութեան Կեդրոնական Կոմիտէն 1956 Դեկտեմբերի եւ 1957 Փետրուարի իր նիստերուն մէջ քննեց այս հարցը ինչպէս նաեւ տնտեսական բազմաթիւ ծրագիրներ, բայց չկրցաւ վերջնական եզրակացութիւններու հասնիլ:

Խրուշչեւի առաջարկած ծրագիրը երկու հիմնական նպատակներ կը հետապնդէ —

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԴԱՇՏԻ ԱՐԱԳԻԼՆԵՐԸ

●

Այդ դեռ ոչինչ. տղայի խակական տանջանքը սկսուեց յաջորդ օրուանից, երբ նկատեց որ իր խաղընկերները խուսափում են իրենից: «Ուղել է իրենց արագիլին սպանի», ասում էին տղաները՝ մատով Սուրիկին ցոյց տալով: Արդաւանդ գիւղի տատերը ներշնչել էին իրենց թոռներին որ արագիլը սուրբ թռչուն է եւ նրան խփողը սատանայի սեւ գործն է կատարում...:

3

Վիրաւոր արագիլը հետզհետէ ընտելացաւ իր նոր վիճակին, նա հաւերի հետ ծանր ծանր քայլում էր բակում, խլում էր նրանց բաժինը, բայց ուշքը միտքը բարդու կատարին էր:

Երկու օր անընդհատ անձրեւ տեղաց. վիրաւորին տնից դուրս չթողեցին: Եւ նա երկու օր չտեսաւ ձագերին: Երրորդ օրն առաւօտեան դուռը ծեծեցին: Պառաւ Մարանը քնաթաթախ վեր կացաւ եւ դուռը բացելուց առաջ հարցրեց.

— Սոնա, դո՞ւ ես...

Մարանը բացաւ ու մնաց կարկամած, շէմքին կանգնած էր հայր արագիլը...

— Սրտամեռ, վախեցրիր... հա, տանն է, ներս արի...

Թռչունը ահով ետ ետ գնաց, բայց մընաց սրահում, մինչեւ որ Մարանի փէշերի տակով վիրաւոր արագիլը դուրս վազեց սրտապատառ ...

— Ի՛հ, սատկէք դուք, տես ոնց են իրար սիրում.— զգացուած ասում էր պառաւ Մարանը:

Արագիլ ամուսինները դուրս եկան բակ եւ իրար հետ քայլում էին լուրջ ու հանդիսաւոր.— երեւի խորհրդակցում էին ինչ որ կարեւոր բանի մասին:

Այդպէս անցնում էին օրերը դանդաղ ու սրտմաշ:

Վիրաւոր արագիլը մթնելուն պէս, խրճիթի մի անկիւնում քուն էր մտնում, բայց արթնանում էր շատ վաղ, կտուցով քաշքշում էր պառաւի վերմակից եւ անխօս խնդրում էր իրեն դուրս թողնել: Դուրս էր գալիս տնից եւ անձկութեամբ ու կարօտով նայում իր բնին:

Այնտեղից, դեռ լոյսը նոր բացուած, ձագերը խառնիխուռն կափկափիւնով ողջունում էին իրենց մօրը եւ հաւանաբար իրենց լեզուով խնդրում որ վեր բարձրանայ: Իսկ ամուսի՞նը: Խեղճը ամբողջ օրը դէս ու դէն էր ընկնում ձագերին կեր հասցնելու համար: Նրա հոգը կրկնապատկուել էր, մեն մենակ այդքանին կեր հասցնել կը լինի՞... իսկ սրանց ի՞նչ, պահանջում էին հա՛ պահանջում:

Բարդու կանանչ տերեւների վրայ դեղին խալեր երեւացին, գիշերներն սկսեցին ցրտել: Մայր արագիլը դրանից աւելի մռայլուեց, իր բնազդով նա զգում էր աշնան մօտենալը: Ի՞նչ պիտի անի ինքը ջարդուած թեւով, ինչպէ՞ս պիտի չուի հարաւ: Թէ՞ մնալու է մեն-մենակ, օտարութեան մէջ, իր բալիկներից հեռու... Երեւի այդ բնազդն էր որ հանգիստ չէր տալիս թռչունին,— նա դժկամակութեամբ էր ընդունում սնունդը, քուն ու դադար չունէր:

Բայց այդ օրերին ուրախութիւնը յանկարծ այցի եկաւ նրան. մի առաւօտ հայր արագիլը իր ձագերի գլուխն անցած պըտոյտ գործեց գիւղի վրայ եւ իջաւ բակը: Իրենց հօր հետ իջան եւ ձագերը, արդէն հասուն, խոշոր, դեղեցիկ, ամրացած եւ երկար թեւերով...:

Ինչ սրտաճմլիկ տեսարան էր, ձագերը շրջապատել էին իրենց մօրը, կտուցները քսում էին նրա փետուրներին ու մեղմ կափկափիւնով իրենց սէրն արտայայտում: Պառաւ Մարանը սրահում կանգնած գոգնոցով սրբում էր թոնրի ծխից կարմրած աչքերն ու ինքն իրեն քրթմնջում.

— Ի՛հ, սատկէք դուք, տես ո՛նց են շուլալում իրենց մօրը...

Եւ այն, որ այդ թռչունի ձագերը սիրում էին իրենց մօրը, պառաւ Մարանի սիրտը լցնում էր գոհունակութեամբ, այո՛, ամէն ձագ պէտք է սիրի ու խնամի իր ծնողին:

Ձագերը իրենց մեծ մեծ կտուցները ճեկնած, սովորութեան համաձայն ուտելիք էին խնդրում մօրից, երեւի գլխի չէին որ հիւանդ է, մոռացել էին որ այսուհետեւ իրենք պէտք է իրենց համար կեր հայթայթեն,— էլ հօ՛ առաջուայ պէս փոքր չեն: Մարանը մի տաշտ լիքը հացի կտորտանքներ եւ կուտ արած բոքոններ դրեց բակի մէջտեղը:

— Թող բարեկենդան անեն... Թող վերջին անգամ հաց ուտեն իրենց մօր հետ.— զգացուած մրմնջում էր բարի պառաւը:

Իրօք վերջին անգամ...: Մի քանի օրից յետոյ սկսուեց արագիլների չուն դէպի տաք երկիրներ: Հայր արագիլը ամբողջ օրը զբաղուած էր ձագերի վարժութիւններով եւ այլեւս ժամանակ չունէր ընկերուհուն այցելելու:

Միայն չուելու օրը ձագերի հետ նա իջաւ ծառի տակ, պտտուեց ընկերուհու շուրջը, ինչ որ բաներ ասաց նրան:

Վ. ԱՆԱՆԵԱՆ

(Շար. - 3)

ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՅՈՒԶՈՒՄԻ ՄԵԾ ՕՐԸ

●

(Սեփական թղթակցութիւն «Յառաջ»ի)

ՊէՅՐՈՒԹ.— Անցեալ տարի, Փետրուարի կէսերուն, Պէյրութի հայութիւնը, անհուն հրճուանքով դիմաւորեց Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին ժամանումը: Ուրախութեան եւ ցնծութեան օր մը ապրեցաւ ժողովուրդը այն խոր հաւատքով թէ Խրիմեաններու զահին պահակը, Հայոց աշխարհի երիտասարդ հայրապետը, խաղաղութեան աղաւնիին նման, ձիթենիի ոստը իր սրբազան շրթունքին, կ'իջնէր Արարատի բարձունքէն: Եկաւ Հայրապետը, եկաւ փառահեղ խանդավառութեամբ ու մեկնեցաւ անչուք եւ անփառունակ իր ետին ձգելով խռովք, եւ որոմ հաւատացեալ սրտերու մէջ: Աւելին: Մեկնեցաւ Հայրապետը, մեկնեցաւ եւ նոյն ատեն անհետացան ԿիլիկեանԱթոռին դարաւոր սրբազան մասունքները: Անյայտացաւ տարագիր հայութեան Տապանակ Ուխտին:

Ամբողջ տարի մը համբերութեամբ պէտք էր սպասէր ժողովուրդը, մինչեւ որ բարեբաստիկ օր մը, յամի Տեառն 30 Մարտ 1957ին, Պէյրութի մէջ հայերէն չորս օրաթերթերէն երկուքը, Ազդակ եւ Այգ, մեծատառ վերտառութեամբ կը յայտարարէին ցնծութեան աւետիսը.— Ս.Մասունքներուն յանձնուիլը Լիբանանի Թեմի երկաթեայ առաջնորդ Խորէն Արք.ին՝ Ամմանի մէջ:

Թերթերուն լուրը, Լիբանանի մայրաքաղաքէն մինչեւ հեռաւոր քաղաքները, հովիւ Թեւերով տարածուեցաւ ի ցնծութիւն հայ ժողովուրդին: Այսքանը բաւական չէր: Ժողովուրդը պէտք էր բաց աչքերով տեսնէր սրբազան մասունքներն ու իր ծարաւի շրթներով երկիւղածութեամբ մօտչէր անոնց:

Թերթերը իրենց աւետաբեր լուրին հետ հաղորդեցին Խորէն Սրբազանին ժամանումը 31 Մարտ 1957ին, Կիրակի կէսօրին, Պէյրութի օդակայանը:

Կրկնակ ցնծութեան օր էր նաեւ 31 Մարտը Պէյրութի հայութեան հոծ զանգուած Նոր Մարաշի Թաղամասին համար: Քառասուն Մանկանց յիշատակին Ս. Պատարագ կը մատուցուէր Նոր Մարաշի տաճարին մէջ: Օրուան պատարագիչը պիտի հանդիսանար Լիբանանի Թեմին ժրաջան առաջնորդը, որ իր մեծ առաքելութեան հետեւանքով մեկնած ըլլալով Յորդանանի մայրաքաղաք Ամման, Զարեհ Վեհափառ Հայրապետին ներկայութեան՝ պատարագի սկիհը կը բարձրացնէր, հազար հազարներու երկիւղած հաւատացեալներու աչքերուն առջեւ, Բերիոյ Թեմին այնքան սիրուած ու կորովի Առաջնորդը Գերշ. Ղեւոնդ Արք. Չէպէեանը:

Մինչ Նոր Մարաշի ընդարձակ եկեղեցւոյն մէջ եկեղեցական արարողութիւնը կը շարունակուէր, անդին, Պէյրութի այլ թաղամասերէն, ժողովուրդը ինքնաշարժներով կը խուժէր Պէյրութի միջազգային մեծ օդակայանը: Օդակայանին ընդարձակ պատշգամները հետզհետէ կը յորդէին հասնող բազմութեան հետեւանքով: Ժամը 11.30ին, հասաւ նաեւ Վեհափառ Հայրապետը ընկերակցութեամբ Ղեւոնդ Արք.ին, Արտակ ու Տաճատ սրբազաններուն, Գարեգին, Արտաւազդ ու Սահակ վարդապետներուն, դպրեվանքի Ա. սարկաւագներուն ու քահանայ հայրերուն: Խանդավառ ու խլացուցիչ ծափերու եւ ողջոյններու տեղատարափին տակ, Վեհափառ Հայրապետը իր շքախումբով եւ իրեն ընկերացող ժողովուրդին հետ մուտք գործեց օդակայան եւ առաջնորդուեցաւ օդակայանի պատուոյ սրահը, որ բացուած էր ի յարգանս Վեհափառին:

Օդանաւին մէկ ժամու յապաղումը անձկութեան եւ հասնումի ժամ մը եղաւ ծովացեալ բազմութեան համար: Ժամ մը ետք, ծափերն ու խանդավառ կանչերը մթնոլորտը լեցուցին, երբ, հեռուն, հարաւի հորիզոնին վրայ նշմարուեցաւ օդանաւը: Քիչ ետք, Յորդանանեան ու Լիբանանեան զոյգ դրօշակներ պարզած, Յորդանանեան օդանաւը իր թեւերը փռեց ու հանգչեցաւ: Վեհափառ Հայրապետը իր հետեւորդներով, ազգային եւ այլ կազմակերպութիւններու ղեկավարները, Հ. Մ. Ը. Մ.ի արիներն ու արենուշները մօտեցան օդանաւին: Վերջապէս բացուեցաւ օդանաւին դռնակը: Խորէն արք., երեւցաւ Ս. Լուսաւորիչի ոսկեպատ Աջով: Ս. Աջով խաչակնքեց հաւատացեալ ժողովուրդը ... այդքան: Ժողովուրդը ռումբի նման պայթեցաւ խելայեղ ծափ ու կեցցէներով: Խորէն Սրբազան իջաւ աստիճաններէն, եւ երբ եղբայրական ողջագուրումով Ս. Աջը յանձնեց Վեհափառ Հայրապետին, յուզումի մեծ ալիք մը անցաւ ժողովուրդին հոգիներէն ներս, բոլորին կոպերուն ներքեւ արցունքի կայլակներ հաւաքուեցան:

Անձկութեան եւ յուզումի անվերապահ պոռթկումի մէջ, Վեհափառ Հայրապետը, Ս. Լուսաւորիչի Աջը բարձր բռնած, ու քահանայ հայրերը, Սրբազան մասունքներու արծաթապատ սնտուկը որպէս Տապանակ Ուխտի իրենց գլուխներէն վեր բռնած, մտան Պատուոյ սրահը, ուր Վեհափառը մեծ յուզումով ողջունեց եւ օրհնեց ժողովուրդը: Թափօրը, բարեւի կեցած արծուիկներու խիտ շարքերուն մէջէն, բարձրացաւ օդակայանի սրահը: Դժուար է նկարագրել ժողովուրդին ուրախութեան անզուսպ բացադանչութիւնները, որոտընդոստ ծափերն ու կեցցէները: Բազմահազար երկսեռ խայտաբղէտ բազմութիւնը, մէկ մարդու նման, հոգեկան անբացատրելի պոռթկում մը ունեցաւ թնդացնելով ընդարձակ սրահը:

Վեհափառը Ս. Մասունքներով եւ իր շքերթով առաջնորդուեցաւ ինքնաշարժ: Վեհափառին ինքնաշարժը ոստիկան-ընկուզներու առաջնորդութեամբ ճամբայ ելաւ: Հարիւրներով ինքնաշարժներ մրցումի ելան: Օդակայանէն մինչեւ քաղաքին մուտքը, ինքնաշարժները օգտուելով լայն պողոտայէն, չորս հինգը մէկ շարքով ճամբայ ելան անտեսելով բոլոր արգելքները: Քաղաքին մէջ ինքնաբերաբար կազմուեցաւ ինքնաշարժներու երկար շղթան, որ շարունակուեցաւ մինչեւ կաթողիկոսարան, ուր հազարաւորներէ կազմուած երկսեռ հաւատացեալները անհամբեր կը սպասէին Ս. Մասունքներուն եւ Վեհափառին ժամանումին:

Մայր տաճարին զանգակները անընդհատ կը ղօղանջէին, երբ Վեհափառին ինքնաշարժը կանգ առաւ կաթողիկոսարանին մուտքին առջեւ: Ժողովուրդին խանդավառ կանչը կը խափանէր զանգակներուն ղօղանջը: Վեհափառը առաջնորդուեցաւ Մայր Տաճար: Տաճարին մէջ կարճ արարողութենէ մը ետք, Վեհափառը, սրբազան առաջնորդները եւ վարդապետները, իրենց հետ առած սրբազան մասունքները, բարձրացան Վեհարան, ուր Վեհափառ Հայրապետը ողջունելէ եւ օրհնելէ ետք ժողովուրդը, հրաւիրեց որ մօտչին Լուսաւորչի Ս. Աջին:

Սին ու անտրամաբանական պայքարներ, որոնք առդինչ են անհատական եսասիրութեան ու կիրքի, ուշ կամ կանուխ, անփառունակ վախճան կ'ունենան: Պատմութիւնը շատ բան ունի արձանագրելիք այս մէկ տարուան մոլեգին ու կոյր պայքարին մասին: Թող որքան ուզեն, արեւուն ճառագայթները ջանան ծածկել ցեխով, թող որքան ուզեն փորձեն մոլորեցնել ժողովուրդը իր ուղիղ ճամբէն, ճշմարտութեան կը պատկանի վերջին յաղթանակը: Օրէնքը անխորտակելի կամքն է որեւէ բանիմաց ժողովուրդի, ու երբ ժողովուրդին կողմէ նուիրագործուած օրէնքը Զարեհ Ա. Վեհափառ Հայրապետին, Խորէն Արք.ին, Ղեւոնդ Արք.ին ու երիտասարդ եպիսկոպոսներուն, երիտասարդ ու նուիրեալ վարդապետներուն ձեռքին մէջն է, ան իր յաղթական շքերթը միշտ պիտի ունենայ Անթիլիասի սրբազան յարկին տակ նոր դարաշրջան մը բանալով: Կասկած չկայ թէ 31 Մարտին, ժողովուրդին ուրախութեան ու ցնծութեան աննախընթաց այս պոռթկումը մեծ աղբիւր է ներշնչման՝ օրէնքին կառչած հոգեւորական առաջնորդներուն համար, որոնք տարագիր ժողովուրդին ազատագրուած Տապանակ Ուխտին բարձր բռնած պիտի առաջնորդեն այս ժողովուրդը իր պապերուն հայրենիքը: Վա՛յ այն ժողովուրդին որ հաւատաւոր հոգեւոր եւ աշխարհական առաջնորդներ չունի, վա՛յ այն տարագիր ժողովուրդին որ իր Տապանակ Ուխտին չունի, ան խարխափումներու հետեւանքով անհետ պիտի կորչի, պիտի փոշիանայ օտար, լպըրծուն մայթերուն վրայ... Մեր ժողովուրդը Մարտ 31ին տեսաւ ու հաստատեց որ եւ ունի մէկը, եւ ունի միւսը: Իր հաւատքը անգամ մը եւս արմատացաւ ու խոր խարիսխ ձգեց իր հոգիին մէջ, անգամ մը եւս իր աչքերը բարձրացուց Տապանակ Ուխտին, եւ իր ապրելու, գոյատեւելու Ուխտը զօրացուց ու վերանորոգեց:

ՍԱՐԳԻՍ ԲԱԽՏԻԿԵԱՆ

որոշ համաչափութիւն մտցնել արտադրութեան մէջ եւ սեղմումներ մտցնել վարչական մարմիններէն ներս: Ինչպէս սովորութիւն է, այս պարագային ալ դիմած են Լենինի հեղինակութեան եւ կ'ըսեն թէ կ'ուզեն իրականացնել Լենինի «դեմոկրատական կեդրոնականացման» ծրագիրը, որ առաջին ակնարկով կը թուի թէ ինքզինք կը հակասէ, որովհետեւ կ'ուզէ տնտեսական ապակեդրոնացում ստեղծել՝ ընդհանուր կեդրոնացման մէջ:

Արտադրութեան համաչափութիւն կը նշանակէ պայքար մղել ուժերու ցրուածին դէմ, նոյնանման կամ զիրար խաչաձեւող կազմակերպութիւնները լուծել, ամբողջ գործը ընդհանուր յայտարարի բերել, վարչական կեդրոններ ստեղծել արտադրողական շրջաններուն մէջ իսկ եւ ոչ թէ Մոսկուայի մէջ:

Արդարեւ, երբ Սիպերիոյ կամ Ծայրագոյն Արեւելքի մէջ գտնուած ճարտարարուեստական կայանի մը կեդրոնական վարչութիւնը Մոսկուայի մէջ նստած ըլլայ, փոխանակ տեղւոյն վրայ գործելու, յառաջ կուգան անխուսափելի յապաղումներ, որոնք պատճառ կ'ըլլան որ ընդհանուր գործը կաղայ: Կացութիւնը ա՛լ աւելի կը բարդանայ երբ Թղթածրարները օրերով կը մնան Մոսկուայի զանազան նախարարութեանց նախասենեակներուն մէջ. յաճախ նոյն քաղաքին նոյն վայրին մէջ իրագործուելիք միեւնոյն ծրագիրը յանձնուած կ'ըլլայ քանի մը նախարարութիւններու, որոնց կատարած աշխատանքները անխուսափելի կերպով զիրար կը խաչաձեւեն՝ ժամանակի կորուստէն զատ նիւթական վնասներ ալ պատճառելով պետական գանձին:

Այս բոլոր անպատեհութեանց առաջքն է որ Խրուշչեւ կ'ուզէ առնել: Վերջին երեք տարիներուն ընթացքին աւելի քան 900.000 «աւելորդ» պաշտօնեաներ արձակուած են արդէն, սակայն Խրուշչեւ կ'ուզէ աւելի խիստ զտումներ կատարել:

Հետաքրքրական է նշել նաեւ որ Խրուշչեւ կ'ուզէ աւելի ընդարձակ իրաւասութիւններ տալ Մոլոթովի հսկողութեան տակ գտնուող «պետական վերահսկիչ նախարարութեան». այսպէս, «հին բոլշեւիկներու» եւ Լենինի անմիջական գործակիցներու վերջին ներկայացուցիչ Մոլոթովի դերն ու ազդեցութիւնը կը զօրանան կուսակցութեան գերագոյն մարմնէն ներս. այս ալ՝ Խրուշչեւի «տնտեսական ծրագրին» քաղաքական կողմը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (18)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Ե.

●

ՌՇՏՈՒՆԵԱՑ ՕՐԻՈՐԴԸ

Ասոնք եղան իւր վերջին խօսքերը, եւ այսպէս ահա դոցուեցաւ, վերջացաւ Ռշտունեաց նախարարութեան տունն...:

Ու խեղճ մարդն սկսաւ հեկեկալ եւ է՛լ արցունքը զինք կը խեղդէր եւ կարողութիւն չունէր դիտելու եւ տեսնելու Գուրգէնի երեսը որ երբեմն կը ճերմկէր, երբեմն կը կարմրէր այս երկայն եւ սոսկալի պատմութեան ժամանակ, եւ չէր իմանար թէ իւր ամէն մէկ խօսքերը մէկ մէկ սլաք էին վիրաւորելու թշուառ երիտասարդին սիրտը:

— Բայց ես յիմար մըն եմ, իշխան, որ փոխանակ քեզի կերակուր պատրաստել տալու՝ կեցեր այսպիսի տխուր պատմութիւն կը պատմեմ, դու որ յոգնած՝ ճամբէ կը հասնիս:

Եւ Խուրէն դուրս ելաւ եւ իրօք ատենն էր, վասնզի Գուրգէն որ այդ պատմութենէն չանթահար եղած էր, երբ ղուռը դոցուեցաւ եւ մինակ մնաց, ինքնիրեն ապշութիւնը թօթափել սկսաւ եւ հարցնել թէ իրա՞ւ էր ինչ որ լսեց. միթէ երազ չէ՞ր այդ սոսկալի պատահարը, միթէ ներսի սենեակներն եթէ մտնէր արդեօք Հեղինէ դեռ հոն չէ՞ր, զինք չպիտի՞ դիմաւորէր:

Ցաւն անտանելի էր, բայց մեծ մխիթարութիւն մը կար իր սիրող սրտին համար՝ Հեղինէ զինք կը սիրէր եւ բոլոր սրտանց կը սիրէր. բայց ի՛նչ օգուտ Հեղինէ հիմա ուրիշինն էր, վասնզի Հեղինէ խաբուած էր, եւ սոսկալի դաւ մը կար այդ դառն պատմութեան մէջ: Մեծ մեծ հառաչանքներ կ'ելնէին իր լայն կուրծքէն, ձեռքը շարունակ ճակտին կը տանէր, վասնզի գլխուն երակները սաստիկ կը բաղխէին, իւր աչքերը չէին տեսներ Խուրէն եւ իր տղաքը որ իրեն կերակուր կը բերէին եւ սեղան կը շտկէին: Յանկարծ, Թողուց դահլիճը, վասնզի կը խեղդուէր, բացաւ քովնտի դուռը որ սարաւանդը կը հանէր եւ ափով ձիւնը ճակտին եւ գլխուն կը զարնէր եւ այդպէս քիչ մը իբրեւ թէ հանդարտեցաւ եւ զովացաւ: Երբ Խուրէն քովն եկաւ հրաւիրելու թէ կերակուրը պատրաստ էր, իշխանը խնդրեց որ զինքը մինակ թողուն, եւ այնպիսի հրամայական ձայնիւ, որու պատասխանել կարելի չէր:

Հոն՝ այդ սարաւանդին տափին վրայ Գուրգէն իւր հառաչանաց ձայները ծովուն մռնչմանց ձայնին մէջ կը խեղդէր, ձիւնախառն քամին իւր սեւ եւ երկայն մազերուն հետ կը խաղար եւ որովհետեւ այն բաւական չէր, ուստի ինք շարունակ ձիւն կ'ածէր գլխուն. հայուն տակին վրայ կը ճչգրտէր եւ կը խորհրդածէր.

«Ա՛յս է եղեր ուրեմն իմ ութ տարուան աշխատանքներուս ու քրտանց նպատակս, ինձ որ ամէն բան կը դիւրանար, վասնզի Հեղինէի երջանիկ օրերու յուսով կ'ապրէի եւ նոր կեանքը կարծէի թէ աս դիւ-չեր պիտի սկսի ինձ համար. այո՛, կը սկսի նոր կեանք՝ դառն հառաչանաց եւ տխրութեանց, դրախտ կ'երազէի երբ սա դահլիճէն ներս մտայ, եւ դժոխք իւր բոլոր տանջանքներով ու բոցերով զիս՝ իմ սիրտս կը շրջապատեն...: Բայց իմ նամակներս ամէնքը հասեր են Հեղինէին եւ վերջինը... ահա այդ մասին է բոլոր դաւը... փոխեր են իմ նամակս, փոխեր են մէջի գրութիւնը, ո՛ գիտէ ի՛նչ գրուցել տուեր են ինձ... ո՛հ, Արծրունիք, Անիծեալ ըլլաք, ձեր սերունդը, Մերուժաններու ծնունդք... ի՛նչ անյագուրդ փափաք տիրելու եւ մեծնալու ... Բայց միթէ՞ ես Արծրունի չեմ, տոհմը, սերունդը ի՞նչ ընէ...: Բայց ես այսպէս անգո՞րծ պէտք է մնամ, ո՛հ, ոչ երբեք. պէտք է, այո՛, պէտք է վրէժխնդրութիւն, եւ այդ վրէժխնդրութիւնը պէտք է որ ըլլի սոսկալի, գաղանային, արիւնռուշտ, այնպէս որ բոլոր Վասպուրականն ի հիմանց սասանի, բերդերը կործանին, քաղաքները հրդեհին, գիւղերն աւերին, եւ ամէն անցնող ըսէ. «Ահա՛ այդպէս են Արծրունիք, միշտ առաջինք քանդելու եւ կործանելու համար եւ իրենց անզգամութեան համար. երբ մէկը դաւաճանութիւն խարդախութիւն, բանսարկութիւն կը գործածէ, միւսը հուր, սուր, թոյն եւ մատնութիւն ի գործ դնելէ չի խորշիր...»:

Բայց ի՛նչ կ'ըսեմ ես, ո՛վ Աստուած իմ, առ իմ սրտէս այդ ցաւը, հանէ ինձմէ այդ ատելութեան եւ վրէժխնդրութեան հոգին, ես որ մինչեւ այսօր անըզգամութենէ զզուեցայ, հիմա երբ բախտը եւ մարդկանց անիրաւութիւնն կը յափշտակէ ինձմէ ամէն երջանկութիւն, ամէն յոյս բարօրութեան, պէ՞տք է որ իմ խղճմտանքս աղտոտեմ, քա՛ւ մի՛ լիցի. աւելի լաւ է անիրաւութիւն կրել քան թէ անիրաւութիւն ընել... Տէ՛, Գուրգէն, մի մոռնար ինչ դու կ'ըսէիր քու տղայութենէդ մինչեւ այսօր:

ՇԻՐՆԱՑ

(Շար.)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ըՆկացիններուն մօտ ։

✕ Ըստ Գահիրէի ձայնասփիւռին, Սուէզի ջրանցքը ամբողջովին բացուած պիտի ըլլար երկուշաբթի օր ։

✕ Գրած էինք թէ Իսրայէլ մտադիր է փորձի համար նաւ մը ղրկել Սուէզ եւ տեսնել թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ այդ փորձին արդիւնքը։ Արդ, Գահիրէի ձայնասփիւռը երկուշաբթի օր հաղորդեց որ Եգիպտոս առանց այլեւայլի, նոյնիսկ ի գին միջազգային բռնկումի մը, պիտի ընկղմէ Սուէզէն անցնիլ փորձող իսրայէլեան որ եւ է նաւ։ Միւս կողմէ Իսրայէլ ալ կը պահանջէ որ իր նաւերուն անցքի իրաւունք տրուի Սուէզէն ։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ համալսարանի ուսանողներուն ԺԱ․ համագումարը Կալիէի ծրագրին դէմ բանաձեւ մը քուէարկեց ։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ մէջ հնախոյզները գտած են այն խորանը ուր, ըստ աւանդութեան, Ակամեմնոն թագաւոր իր աղջիկը Իփիգենիան իբր զոհ մատոյց չաստուածներուն՝ Տրովադայի պատերազմը շահելու համար։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ բացառիկ պատուիրակը, Ճէյմս Րիչըրտս որ այժմ Իրաք կը գտնուի, կը քննէ Իրաքի համար ամերիկեան յաւելեալ օժանդակութեան մը ծրագիրը ։

ՍՊԱՆԻԱԿԱՆ փեսեթան տասը առ հարիւր անկում կրեց ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Ապրիլ 8)․— Ձուլ ոսկի՝ 462·000, Նափոլէոն 3450, անգլ․ 4130, քսան տոլարնոց 16·480, Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1065, տոլար 396, զուից․ 94·50, պելժ․ 7·80, լիր 0·63։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապ․ Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղին կողմէ, մասնակցութեամբ Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդին ։ Կիրակի, 14 Ապրիլ, ժամը 16էն կէս գիշեր, Շաւիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ ։

Ի նպաստ տեղւոյն եկեղեցիի եւ դպրոցի շինութեան։ –

Առնուվիլի Նոր Սերունդի Թատերախումբը կը ներկայացնէ՝ «Նախանձոտ Ամուսինը» (զաւեշտ)։

Երգ՝ Օր․ ԱՍՏՂԻԿ ՔԷՕՍԷՅԵԱՆ ։

Նուագախումբ՝ ՎԱՐԴԷՎԱՆԵԱՆ ։

Պիւֆէ ։ Մուտք 200 Ֆր․։

Փոն տը Սեւրէն առնել 171 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Փիւի Սան վէն ։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլ, Սէնթ Անթուան, Գամփանեը Ֆրէզի Ս․ Կարապետ եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը յայտարարէ որ Ծաղկազարդի եւ Ս․Զատկուան տօներուն առթիւ պաշտօնական պատարագ – Հոգեհանգիստ պիտի կատարուին սոյն եկեղեցւոյ մէջ, մասնաւորապէս Նիսէն հրաւիրուած Տէր Վարդան քհնյ․ Ժամկոչեանի կողմէ ։ Սիրով կը հրաւիրուի քաղաքիս եւ շրջաններու բարեպաշտ հայ հասարակութիւնը ներկայ գտնուելու այս տօնական օրերուն Տուրատատուր Ս․ Կարապետ ուխտավայրը։ Հոգեհանգիստի արձանագրութիւններուն համար դիմել Պ․ Գամպարեանին,

Campagne Frèze, St. Antoine

Marseille. Tél. MO 99-10

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Պարտիզակցի Հուրթ Մարտիկեան (Բուքուկենց Մարտիկեան) կը փնտռէ իր հօրեղբայրը՝ Կարապետ Մարտիկեան, հօր անունը՝ Գրիգոր, մօր անունը՝ Մաքրուհի, կը բնակէին Հէլվաճեան մետաքսի գործարանին մօտը ։ Կը կարծուի որ Յունաստանէն անցած է Արժանթին։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի միջոցով։ Ջերմապէս կը խնդրուի «Արմենիա»էն՝ արտատպել ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ․— Հայաստանէն կը փնտռեն Գառնիկ Ափինեան․ հօր անուն՝ Միքայէլ, մօր անուն՝ Սաթենիկ, եղբայրը՝ Արտաւազդ, քոյրը՝ Ալմաստ։ Կիրովականի շրջանի Ղշլաղ գիւղացի ։

Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Վահրամ Առաքելեանի,

524 Chemin de Mazargues

St. Anne. Marseille

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Հ․ Յ․ Դ․ Եփրատացի կոմիտէն Փարիզեան շրջանի բոլոր ընկերները կը հրաւիրէ դասախօսական ժողովի մը, որ տեղի պիտի ունենայ 11 Ապրիլ, հինգշաբթի գիշեր ժամը 9ին, Սոսիէթէ Սավանթի թիւ 12 սրահին մէջ, 28 ռիւ Սէրփանթ ։

Կը խօսի ընկեր Ս․ ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Որ այս առթիւ պիտի ներկայացնէ նաեւ կարգ մը խօսուն ժապաւէններ ։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ

Վարչութեան անդամները ստիպողաբար ժողովի կը հրաւիրուին, այս չորեքշաբթի, ժամը 6·30ին, սովորական հաւաքատեղին ։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ
ՓԱՐԻԶ – Ս․ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

12 Ապրիլ ուրբաթ առաւօտ ժամը 9·30ին վերջին Արեւագալ։

12 Ապրիլ ուրբաթ երեկոյ ժամը 4·30ին խաղաղական եւ Հսկում ։

14 Ապրիլ կիրակի, Ծաղկազարդ, քառաձայն Ս․ պատարագ, սկիզբն ժամերգ․ ժամը 8ին, պատարագ ժամը 10ին, երեկոյեան Դռնբացէք ժամը 4ին ։

⁂

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ապրիլ 14, Կիրակի, Ծաղկազարդ, Ս․ պատարագ (բազմաձայն երկսեռ խումբով), ժամը 10ին, Դռնբացէք 17ին ։

(Շար․)

⁂

ՆԻՍ․— Ս․ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

14 Ապրիլ, Կիր․ Ծաղկազարդ, սկիզբ ժամերգ․ 8ին, Ս․ պատարագ 10ին, Երեկոյ Դռնբացէք 3·30ին ։

⁂

ՊՈՄՈՆԻ Ս․ ԳՐ․ ԼՈՒՍ․ ԵԿԵՂԵՑԻ

14 Ապրիլ, կիրակի․— Ծաղկազարդ, սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեանց ժամը 7·30ին ։

Հանդիսաւոր Ս․ Պատարագ ժամը 10ին ։

Երեկոյին՝ Դռնբացէքի արարողութիւնը ժամը 5ին ։

16 Ապրիլ․— Աւագ Երեքշաբթի երեկոյին՝ յիշատակ Տասը Կուսանաց ժամը 6ին ։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

●

Նախաձեռնութեամբ Ֆ․ Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութեան եւ մասնակցութեամբ տեղւոյն բոլոր կազմակերպութիւններուն ու միութիւններուն ։

14 Ապրիլ, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Հ․ Յ․ Դ․ Տան մէջ ։

Կը նախագահէ՝ Պ․ ՀԱՅԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

Կը բանախօսէ Պ․ ՅԱԿՈԲ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Լիոնէն) ։

Գեղարուեստական պատշաճ բաժին ։

Առաւօտեան պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պատարագ ։

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ ։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԻԷՆԻ ՄԷ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ․ Կապ․ Խաչի մասնաճիւղին, այս շաբաթ գիշեր քաղաքապետարանի շքեղ սրահին մէջ ։

Մասնակցութեամբ մեծ եւ ծանօթ նուագախումբ՝

Les Compagnons du Rythme

Ընտանեկան հաճելի ժամանց ։

Քաղաքիս եւ շրջանի հայութիւնը կը հրաւիրուի քաջալերելու այս ձեռնարկը ։

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՍՈՊՈՆԻ ՄԵԾ ԱՄՓԻԹԱՏՐՈՆԻՆ ՄԷՋ

Կիրակի, 12 Մայիս, ժամը 14·30ին։

Մասնակցութեամբ ծանօթ արուեստագէտներու։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

Տոմսերու գինն է 200, 300 եւ 500 Ֆր․։

Կանխաւ ապահովել Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնէն՝ 15 ռիւ Ժան Կուժօն, Փարիզ, ինչպէս նաեւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերէն ։

ԱԼՖՈՐՎԻԼ․— Այրի Տիկին Յասմիկ Պետրոսեան հազար Ֆր․ կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար իր հանգուցեալ ամուսնոյն Տիգրան Պետրոսեանի յիշատակին ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԼԻՈՆ․— Հ․ Յ․ Դ․ «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ․ ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8·30ին, Յոյներու սրահը։ Կարեւոր օրակարգ ։

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ․— Հ․ Յ․ Դ․ Արամ ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ․ ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ․— Հ․ Յ․ Դ․ Եօթնեղբայրեան կոմիտէի ընդհ․ ընկերական ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ, նախորդ ժողովի շարունակութիւնը։ Անհրաժեշտ է բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը ։

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ․ ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբ․ Շ․ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Շուտով լոյս կը տեսնէ ՀԱՅ – ԲՈՅԺի 181 – 182րդ թիւը (Յունուար – Փետրուար), մօտ 60 էջ։ Բովանդակութիւնը ճոխ եւ այլազան ։

ՀԱՅ - ԲՈՅԺի բաժանորդներէն կը խնդրուի փակել հին հաշիւները։ Նոր թիւերը պիտի ղրկուին միայն հաւատարիմ բաժանորդներուն ։

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, արտասահման 1·200 ֆրանք։ Դիմել Շ․ Նարդունի, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ, (աւելցնել՝ խմբագրութիւն Յառաջ)ի ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի գիշեր, ժամը 21ին, Քաֆէ Քատէի վերնայարկը։

Նիւթ՝ «Հայերը՝ 1908ի Օսմանեան Սահմանադրութեան տարիներուն»։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՏԷՍԻՆ․— Վասպուրականի Ապրիլեան հերոսամարտի 42րդ տարեդարձը կը տօնուի Մայիս 4ին, շաբաթ երեկոյեան, նախաձեռնութեամբ Վասպ․ Երիտ․ Միութեան ։

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՅԱՌԱՋ
ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ
33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7855 33ème ANNEE

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.
Directrice : Arpik MISSAKIAN
ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3666

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
11
ԱՊՐԻԼ
JEUDI
11 AVRIL
1957

ԻՐ. ԽՕՍՔԸ

ԳԱՐՈՒՆ Է, ՏՂԱ՛Ք

Գարուն՝ է բնութեամբ :

Դուք ալ մեր գարունը՝ տարիքով եւ ձեր կազմակերպութեամբ, — Նոր Սերունդ :

Տարեցները պիտի ուզեն իմանալ թէ ի՛նչ աշխատանքներ կատարած էք, ընդարձակելու համար ձե՛ր իսկ փրկութեան ցանցերը :

Մեր գիւղացի մշակները գարնանացան կը կատարէին, առանձին հոգալով աշնան բաժինը :

Անոնք որ իրենց կեանքին աշունը կը բոլորեն, անձկութեամբ կը սպասեն ձեր գարնանացանին. — Երիտասարդութեան ցանքին :

Գիտէք որ մեր ընկերային եւ հանրային կեանքն ալ գարնանացանի մը կը կարօտի :

Ձեր կոչումն է կատարել այդ պարտականութիւնը : Նախ՝ ձեր ինքնապաշտպանութեան, յետոյ ընդհանրական բարիքին համար :

Ի՞նչ կ'արժէ երիտասարդութիւն մը առանց գարնանային շունչի : Առանց խանդավառութեան, հաւատքի եւ յարատեւ գործունէութեան :

Միջավայրի փոփոխութիւնը պէտք չէ պատրուակ ծառայէ, ընկրկելու, թարթափելու կամ կէս ճամբան մնալու համար :

Ունիք ուղեգիծ եւ ասպարէզ : Աջակիցներ եւ ուղեկիցներ :

Կը վայելէք լայն ազատութիւն ինքնագործունէութեան :

Երբեք ուրիշ երիտասարդութիւն մը երազներ կը հիւսէր եւ կը մաքառէր անվեհեր, դժոխային պայմաններու մէջ :

Եթէ ան հող ունէր ոտքին տակ, միեւնոյն ատեն կը տեսնէր դամոկլեան սուր մը՝ գլխուն վերեւ :

Արիւնազանգ թաթը պարբերաբար փոսեր կը լեցնէր իր առջեւ, իր իսկ ջարդուփշուր ոսկորներով :

Եւ ամէն անգամ նոր կայծեր կը շողային, ջահը վառ պահելու եւ յաջորդ սերունդին փոխանցելու համար :

Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը ունի ներշնչարան մը անսպառ — պատմութիւն Հայոց, հին դարերէն մինչեւ մեր ժամանակները :

Ունի մշակոյթ մը բազմկողմանի, որուն զարգացումն ու թարմացումը ձեզմէ ալ ճիգեր կը պահանջեն :

Անցեալ երեսուն տարիները անգամ մը եւս հաստատեցին թէ երբեք պատճառ չունինք նկուն երեւալու օտարութեան մէջ :

Եթէ երէկ բռնութեան լուծը գլխիկոր երեւոյթ մը կուտար մեզի, այսօր ամէն իրաւունք ունինք միշտ բարձր բռնելու մեր ճակատը, իրական արժանիքներու արտայայտութեամբ :

Մարդկային գործունէութեան ո՞ր մէկ ասպարէզին մէջ ետ մնացինք :

Ո՞ր մէկ դասընթացքին մէջ կարգ չփոխեցինք :

Մտքի ճախրանքներու ո՞ր մէկ բարձունքը անհուղողի մատնեց մեզ :

Այս լուսապայծառ իրականութիւնը մղիչ ուժ մը կը կազմէ տարագիր երիտասարդութեան համար :

Արտաքին ճակատին վրայ արձանագրուած նուաճումները կը պահանջեն բացառիկ ճիգեր՝ ներքին ճակատի վրայ :

Այդ աշխատանքն է որ կը սպասենք ձեր գարունքէն, ընկերներ եւ քաղաքացիներ :

Դուք պիտի տնօրինէք ձեր ճակատագիրը, օգտուելով ազատ ափերու բոլոր պատեհութիւններէն :

Ձեր կրակոտ աչքերը եւ ուշիմութիւնը կոչուած են փարատելու յոռետեսութեան ամպերը :

Շ.

(«Յառաջ», 26 Մարտ 1955)

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍՈՒԷԶԻ ՋՐԱՆՑՔԸ
ՊԱՇՏՕՆԱՊԷՍ ԲԱՑՈՒԱԾ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԵՑԱՒ

Զօր. Ուիլըր, ջրանցքին մաքրագործման գործողութեանց վերահսկիչ մարմնին պետը, երեքշաբթի օր պաշտօնապէս յայտարարեց՝ «Սուէզի ջրանցքը այժմ բոլորովին բաց է» : Աւելցուց նաեւ, որ մաքրագործման աշխատանքները նախատեսուած ժամանակէն առաջ վերջացան : Արդարեւ, սկիզբը կը կարծուէր թէ հազիւ կարելի պիտի ըլլայ Մայիսի կէսերուն բանալ Սուէզը :

Զորս ամիսէ ի վեր 32 նաւեր օրն ի բուն կ'աշխատէին ջրանցքին մէջ դիտումնաւոր կերպով ընկղմած նաւերը դուրս հանելու եւ անցքը բանալու համար : Միջազգային լաւագոյն մասնագէտները գործի գլուխ կանչուած էին՝ այս դժուարին գործողութիւնը կատարելու համար, որ 12էն 15 միլիոն տոլարի նստաւ Միացեալ Ազգերուն վրայ :

Համըրշոլտ, անմիջապէս պատասխանելով Սուէզի ջրանցքին բացումը աւետող հեռագրին, իր ջերմ շնորհաւորութիւններն ուղարկեց այն բոլոր անձերուն, որոնք աշխատանքի իրենց բաժինը բերին գործին յաջողութեան մէջ :

Ռուսական, իտալական եւ քանի մը այլ նաւեր, որոնք քանի մը օրէ ի վեր աշխատանքներուն աւարտելուն կը սպասէին Փորթ Սայիտի մէջ, արդէն իսկ անցան ջրանցքէն :

Սակայն եթէ թէքնիք կերպով ջրանցքը բաց է, քաղաքականապէս տակաւին հարթուած չեն բոլոր դժուարութիւնները : Առաջին բարդութիւնը իսրայէլեան նաւերուն անցքին դէմ դրուած արգելքն է : Երկրորդը՝ անցքի տուրքերուն հարցն է. Եգիպտոս կը շարունակէ պահանջել, որ անցքի տուրքերը ամբողջութեամբ իրեն վճարուին. կը պահանջէ նաեւ որ այդ տուրքերը միայն տոլարով վճարուին :

Արեւմտեան պետութիւնները կ'առարկեն թէ այս պահանջը չի համապատասխաներ 1956 Հոկտեմբեր 14ին ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին կողմէ ընդունուած վեց կէտերուն, որոնք հետեւեալներն են. — 1) Սուէզը բաց պիտի ըլլայ բոլոր երկիրներու նաւերուն համար անխտիր : 2) Ջրանցքին վրայ Եգիպտոսի ունեցած իրաւունքները կ'ընդունուին : 3) Սուէզի վրայ երթեւեկի ազատութիւնը կախում պիտի չունենայ քաղաքական նկատումներէ : 4) Անցքի տուրքերու վճարման ձեւն ու այլ մանրամասնութիւնները պիտի կարգադրուին Եգիպտոսի եւ ջրանցքէն օգտուողներու միջեւ փոխադարձ համաձայնութեամբ : 5) Գանձուած գումարներու որոշ մէկ համեմատութիւնը պիտի յատկացուի ջրանցքին բարելաւման ծախքերուն : 6) Եգիպտոսի եւ Սուէզի միջազգային ընկերութեան միջեւ ծագած վէճերը պիտի լուծուին իրաւարար մարմնի մը կողմէ :

Այս վեց կէտերու հիման վրայ է, որ Մ. Նահանգները վերջին օրերուն կը փորձէին համաձայնութեան եզր մը գտնել Եգիպտոսի հետ :

× Ամերիկեան կառավարութիւնը հրահանգած էր Գահիրէի իր դեսպանին, որ վերջին փորձ մը կատարէ Նասըր համոզելու : Ըստ լաւատեղեակ անձերու, ամերիկեան դեսպանը պնդած է որ եգիպտական ծրագրին մէջ որոշ փոփոխութիւններ պէտք է մտցուին : Մասնաւորած է, որ 1) Եգիպտական ծրագիրը չափազանց միակողմանի է, պէտք է որ աւելի միջազգային բնոյթ մը տրուի անոր : 2) Ջրանցքէն օգտուողներուն առիթ պէտք է

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

ՈՒՆԿՆԴՐԵՑԷՔ ՈՒՇԱԴԻՐ ...

Անշուշտ անհամբեր էք(?) մտիկ ընելու «Փարի Էնթէր»ին Թուրքիոյ նուիրած քառորդ ժամը : Կ'ենթադրեմ որ առաւելապէս մեզի համար եղած է ան՝ նիւթական կարեւոր փոխողութեան մը գինով : Մենք «վաթանտաշներս» եթէ չըլլանք որո՞ւն հոգն է քառորդ ժամ մտիկ ընել թրքական սխրագործութեանց պատմութիւնը, Լենկթիմուրէն մինչեւ Համիտ, կամ Թալէաթէն մինչև «վարլըք», եւ «Սեպտեմբեր 6» : Քաղաքակիրթ ցեղի մը այս պատկերազարդ նկարագրականները եթէ եւրոպացի ունկնդիրին բերնին ջուրերը վազցնել չեն տար, կ'ենթադրեմ որ կրնան հայ մայրերուն աչքերը թրջել եւ սիրտերը ուռեցնել յիշատակներով, միշտ թարմ, միշտ սրտակեղեք :

Այսքանը բաւական չէ անշուշտ «ժամը» լրացնելու, տակաւին կրնան խօսիլ թրքական ճարտարապետութեան հրաշալիքներուն եւ Պալեաններուն մասին, իրենց թատրոնին եւ Մնակեանին մասին կամ իրենց ազգային երաժշտութեան գովքը հիւսել Չուհաճեանով եւ ինչո՞ւ չէ նոյն իսկ Կոմիտասով ... :

Կը մնայ լրացնել «Իմխըխոնը» Նասրեթթին Հոճային ալ - պղպեղ սրամտութիւններով կամ «Քարակէօզ - Հաճիէվաթ»ի զուարճալիքներով : Բոլորն ալ թրքական ապրանք ու բարձր քաղաքակրթութեան նմոյշ ... :

Զարամիտներ կրնան ըսել որ կը նախանձինք որովհետեւ 35 տարուան մէջ, մենք Յուկէս վայրկեան ալ չկրցանք ունենալ անթենին վրայ : Քաւ լիցի, ոչ մէկ չար զգացում կը մղէ մեզ այս տողերը գրելու : Ընդհակառակն վստահ ենք որ միլիոններ պիտի տրամադրուին պետութեան մը կողմէ, ապացուցանելու համար թէ ի՛նչ ճարտարութեամբ գողցուած են բիւզանդական, արաբական, հայկական կամ եգիպտական արուեստի գլուխ-գործոցներ ի պէտս թրքական քաղաքակրթութեան ?...

ՆՈՃԻ

ՓԱՐԻԶ ՀԷՔԵԱԹԱՅԻՆ ՕՐԵՐ Կ'ԱՊՐԻ

Անգլիոյ Էլիզապէթ Բ. Թագուհին ու իշխան Ֆիլիփի այցելութեան առթիւ Փարիզ երեքշաբթի գիշեր վերածուած էր լոյսերու մէջ պլպլացող ադամանդի մը :

Մութը կոխելէն շատ առաջ 500.000է աւելի Փարիզցիներ խռնուած էին Սէնի ափերը, որոնք ութը քիլմ. երկարութեան վրայ վերածուած էին դրօշազարդ, ծաղկազարդ դալար պարտէզի մը : Յանկարծ, մէկ վայրկեանի մէջ, ժողովուրդին հիացիկ ակնարկներուն տակ Սէն գետը վերածուեցաւ լուսաճաճանչ աղբիւրի մը. մանաւոր լուսարձակներ, բացառիկ արուեստով զետեղուած, կը լուսաւորէին գետը, կամուրջները, գետեզերքին բարձրացող պատմական շէնքերն ու յուշարձանները՝ հէքեաթային տեսարան մը պարզելով ժողովուրդին աչքերուն առջեւ :

Ընդհանուր ոգեւորութեան ու ողջոյնի ծափերուն մէջ Պորտ Ֆրեթինյի նաւը, որուն կամրջակին վրայ տեղ գրաւած էին արքայական ամոլը, Հանրապետութեան Նախագահն ու իրենց ընկերացողները, սկսաւ դանդաղօրէն սահիլ գետին հանդարտ մակերեսին վրայ :

Իւրաքանչիւր կամուրջի վրայ անակընկալ մը կը սպասէր հիւրերուն. առաջին կամուրջի մը վրայ պատուի կեցած էին Նափոլէոն Ա.ի շրջանի տարազներով զինուորներ. քիչ մը անդին՝ Լուի ԺԵ.ի զինուորներն են որ կ'ողջունէին Թագուհին. քիչ մը աւելի վերը, կղզեակի մը վրայ ԺԸ. դարու դաշտահանդէս մը սարքուած էր. ազնուական տիկիններ ու պարոններ, սիդաճամուկ զգեստներով կը պարէին ԺԸ. դարու պարեր : Ուրիշ կամուրջի մը վրայ յանկարծ լուութիւն կը տիրէ. Հանրի Դ. Թագաւորը, իր սպիտակ ձիուն վրայ կը յառաջանար ու կը բարեւէր Անգլիոյ Թագուհին : Աւելի հեռուն՝ ուրախութեան խարոյկի մը շուրջ պար բռնած էին գեղջկական տարազներով Նորմանտացիներ. Նոթր Տամի մօտերը «Փայտէ Խաչով Մանուկներու» երգչախումբը կրօնական փառաբանութիւններ կ'երգէր : Այս բացառիկ խրախճանութիւնները վերջ գտան գեղեցիկ հրավառութիւններով, որոնք ժողովուրդին ոգեւորութիւնը հասցուցին իր գագաթնակէտին :

× Նախապէս, կէսօրուան դէմ, արքայական ամոլը այցելած էր Վերսայլի պալատը, ուր Հայելիներու Սրահին մէջ տրուած փառաշուք ճաշէն վերջ ԺԸ. դարու ներկայացում մը տրուեցաւ Լուի ԺԵ.ի թատրոնին մէջ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ Չինաստանի նախագահը, Մաօ Ցէ Թունկ, առաջին անգամ ըլլալով երկրէն դուրս պիտի ելլէ եւ այցելէ Լեհաստան : Մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայուի այս այցելութեան : Մաօ Ցէ Թունկ համայնավար աշխարհի կարեւորագոյն դէմքերէն մէկն է : Կը յիշեցնենք նաեւ, որ ինչպէս գրած էինք երէկ, համայնավար Չինաստանի վարչապետը, Չու Ան Լէ ալ Եուկոսլաւիա պիտի այցելէ Յունիսին :

ԱՆԳԼԻՈՅ մէջ շրջան ընող զրոյցներու համաձայն, մեծ փոփոխութիւններ պիտի մտցուին Խ. Միութեան վարիչ կազմէն ներս. կ'ըսուի թէ իշխանութիւնը շուտով պիտի բաժնուի Խրուշչեւի եւ Մալենկովի միջեւ :

ՊՈՒՏԱՓԵՇՏԻ ամերիկեան դեսպանատան զինուորական կցորդը «անբաղձալի» նկատուեցաւ Հունգարական կառավարութեան կողմէ եւ մինչեւ 48 ժամ երկրէն հեռանալու հրահանգ ստացաւ : Միւս կողմէ, նորանոր մահապատիժներ կը գործադրուին Հունգարիոյ մէջ :

ՊԱԼԹԻԿ ծովը Վոլկա գետին միացնող ջրանցքին շինութիւնը աւարտած պիտի ըլլայ 1960ին : Ջրանցքը 361 քմ. երկարութիւն պիտի ունենայ եւ այս ձեւով Պալթիկ ծովը պիտի կապէ Կասպից, Ազովի եւ Սեւ ծովերուն հետ :

ՍԱՐԻ մէջ համայնավար կուսակցութիւնը օրէնքէ դուրս յայտարարուեցաւ :

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԻԱ համաձայն է որ Սպանիա անդամ դառնայ Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութեան :

ԱՆԳԼԻՈՅ մէջ, երկար դատավարութենէ մը վերջ անպարտ արձակուեցաւ Տօքթ. Ատամս, որ իբր թէ իր յաճախորդներէն անոնց ծեր տիկինները կը սպաննէր՝ անոնց ժառանգութեան տիրանալու համար :

ԻՏԱԼԱՑԻ աշխարհահռչակ պատմաբան Կաէթանօ տը Սանքթիս 87 տարեկան հասակին մեռաւ Հռոմի մէջ :

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ զինուորական օդանաւ մը ջախջախուեցաւ Ափրիկէի մէջ՝ Ճանէթ ոասիսին մօտերը : 10 հոգի մեռած են իսկ երկու ուրիշներ ալ վիրաւորուած :

ԵՄԷՆԻ կառավարութիւնը բողոքեց Անգլիոյ արտաքին նախարարութեան, թէ անգլիական օդանաւ մը թռիչք կատարած է Եմէնի հողամասին վերեւ :

ՊՐԻՒՍԷԼԻ տօնավաճառը պիտի բացուի Ապրիլ 27ին եւ պիտի տեւէ մինչեւ Մայիս 12 :

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԳՐԱԳԷՏԸ

●

(Կարդացուած անցեալ աշնան՝ Մարսիլիոյ մէջ)

(Դ. եւ վերջին մաս)

Երկու խօսք եւս երիտասարդութեան յատուկ հիւանդութեան մը մասին:

Այդ հիւանդութիւնն է ստորադասացութիւնը: Շատ խօսուած է այս Քոմփլէքսին մասին: Ես ձեզի ուրիշ բան պիտի ըսեմ այսօր:

Տենչերու ուսումնասիրութեան մէջ, զոր էփիթիմոլոժի կ'անուանէ Ժան Իւռպան՝ բայց կը ներկայացնէ նեղ սահմանումով մը միայն, դուք պիտի գտնէք բառեր, որոնք կը յատկանշեն քաղաքակրթութեան պատմութեան զանազան շրջաններ, — ինչպէս իղձ կամ ըղձանք, աղօթք կամ մաղթանք, փափաք կամ բաղձանք, ցանկութիւն կամ տենչանք: Պիտի չխօսիմ այս բառերուն կախարդական արժէքին ու պատմական բովանդակութեան մասին, այլ պիտի ներկայացնեմ միայն հոգեբանական նշանակութիւնը, զոր պարզելու համար կ'առնեմ պատկեր մը: Ինչպէս պղպջակները վեր կը բարձրանան ջուրով լեցուն ամանի մը յատակէն, տենչերը եւս զգացումներ են, որոնք վեր կը նետուին մարդկային հոգիին խորութենէն, ենթագիտակցութիւն անունով ծանօթ: Երախայութենէ մինչեւ ծերութիւն՝ միշտ նոյն երեւոյթն է որ կը շարունակուի ամէն անհատի մէջ, բայց առաւելապէս երիտասարդներու հոգին է որ կ'եռայ նման պղպջակներով: Մէկը միւսէն զօրաւոր ժայթքով մը՝ վեր վեր կը նետուին պղպջակները, եւ այսպէս հրթիռներով ծածկուած երկինքի մը կը նմանի մարդկային հոգին, փոյթ չէ թէ պղպջակներէն ոմանք պայթին դեռ երեսը չհասած: Պղպջակներու այս ժայթքը յատուկ է առաւելապէս երիտասարդ հոգիներու: Հերոսանալ, գերազանցել ընկերը, թռչիլ հասնիլ անկարելի բարձրութիւններու, ահա թէ ի՛նչ կը խօսին այդ պղպջակները, որոնց կուտանք տենչ կամ տենչանք անունը: Մանուկներու չարժումներուն ու խօսքերուն մէջ հազուադէպ չէ գտնել անգիտակից խոստովանութիւններ այդ պղպջակներուն բովանդակութեան մասին, բայց երիտասարդը կը լռէ, չի խոստովանիր երբեք: Հոգեբանը, սակայն, անուղղակի խոստովանութիւն մը կը համարի երիտասարդին համակրանքները, սէրերը, երազները, — այսպէս, երիտասարդներ կան, որոնք պաշտամունք ցոյց կուտան հէքեաթներու կամ վէպերու անպարտելի հերոսներուն հանդէպ, սինէմաներու հռչակաւոր արուեստագէտներուն հանդէպ, պատերազմներու յաղթական զօրավարներուն հանդէպ, — յիշեցէք Մեծն Աղեքսանդրի լացը Աքիլլէսի գերեզմանին վրայ եւ խոստովանութիւնը: Դարձեալ երիտասարդներ կան, որ չեն գիտեր ի՛նչպէս արտայայտեն իրենց խանդավառութիւնը՝ երբ ժողովուրդ մը կը յարձակի ուրիշ ժողովուրդներու վրայ, ճզմելով ու կոխկրտելով պարտեալը:

Այս համակրանքներուն ու խանդավառութեանց մէջ կա՛յ իմաստ մը, որ կը մնայ թաքուն, — երիտասարդը կ'ուզէր որ ինք ըլլար այդ հերոսը:

Տրուած օրինակներուն մէջ կարելի է հաստատել երկու լիպիտօ, — մին տիրելու, միւսը նմանելու: Հրաշալի ուժեր են այս երկուքը, — ասոնք են որ մարդը կը բարձրացնեն մարդոցմէն վեր, կամ՝ սովորական պայմաններէն վեր: Երիտասարդութիւնը այն տարիքն է, որ ուժգնօրէն կը ցնցուի հրաբուխի նմանող պղպջակներու այդ ժայթքէն: Երիտասարդութիւնը այն տարիքն է, որ կուռք կը շինէ ուրիշ ամէն տարիքէ աւելի:

Եւ սակայն երիտասարդներ կան, իրենք եւս պղպջակներ, որ շուտ կը պայթին, կանուխ կը պայթին, պարտուած կը զգան իրենքզիրենք, եւ այնքան նկուն ու նուաստ՝ իրենց կուռքին դէմ յանդիման, որ կը նահանջեն, կը դառնան ետ եւ վրէժ կը լուծեն... իրենց ընտանեկան եւ ազգային պայմաններէն՝ ամէն դժբախտութիւն անոնց վերագրելու թաքունպատճառաբանութեամբ մը, — կարծես ըսել ուզէին. «Եթէ չհասայ, պատճառը ազգն է, որուն կը պատկանիմ, եւ որ ընդունակ չէ բարձրացնելու»: Եւ կը սկսին ատել «իրենցինը» փառաբանելով «օտարինը»: Նըւաստ կը զգան իրենք զիրենք, որ կը պատկանին ամուլ ժողովուրդի մը:

Ամուլը դո՛ւն ես, երիտասա՛րդ, դո՛ւն, ամո՛ւլ թզենի:

Ես պիտի չհրաժարեմ թէ ամլութիւնը միթ մըն է հիմա: Պիտի չըսեմ թէ կան անշուշտ օժտուած ժողովուրդներ, տեսութիւն մը՝ զոր չա՛տ չահագործեցին ռոմանթիք դարաշրջանները, թէ կայ նաեւ աշխատանքին ուժը, որ կը ծաղկեցնէ ամուլ թզենիները, նոյնիսկ այրեցուեր ապառաժները:

Այսօր, իմ ըսելիքս մէկ բան է միայն: Տաղանդաւոր ժողովո՞ւրդ կ'ուզէք, — ահա Հայ ժողովուրդը: Օժտուած ժողովո՞ւրդ կ'ուզէք. — Ահա Հայ ժողովուրդը: Հպա՛րտ եղէք. երիտասարդնե՛ր, որ կը պատկանիք ժողովուրդի մը, որ պատմութիւն ունի, քաղաքակրթութի՛ւն մը՝ որով պիտի ուզէին պարծենալ նոյնիսկ մեծ ազգեր: Աստուած չէր, որ օգնեց մեզի, ինչպէս կ'օգնէր Իսրայէլացիներուն՝ ըստ Աստուածաշունչ Մատեանին վկայութեան, Տիգրոնը չէր որ բռնեց մեր թեւէն, Հռոմը չէր որ աջակից տուաւ մեզի, Բիւզանդիոնը չէր որ հարսնիք բռնեց մեզի համար: Ամէնքը ըրին ինչ որ փուշը կ'ընէ՝ երբ մօտ կ'իյնայ քեզի: Եւ սակայն այս հալածուած, չարչարուած, մարտիրոսացած, անիրաւուած ժողովուրդը ժամանակ գտաւ լեզու շինելու, երաժշտութիւն յօրինելու, ճարտարապետութիւն տարածելու, ամէնուն վրայ դնելով իր ոճը, իր կնիքը: Ցարգա՛նք, յարգա՛նք կը պահանջէ այս ազնուական եւ ստեղծագործ ժողովուրդը, յարգանք եւ պաշտամո՛ւնք եւ ոչ թէ ձեր ստորադասացութեան հիւանդ երգը:

Նոյն այս ժողովուրդն է, որ երիտասարդութի՛ւն կը պահանջէ ձեզմէ, սիրելի տղաք: Երիտասարդութիւն մը, որ իրաւունք ունենայ խօսելու յանուն հայրենիքի եւ այլ յաւակնութիւններու: Երիտասարդութիւն չի նշանակեր միայն տարիք: Քսան տարեկան ըլլալը իրաւունք չի տար խօսելու յանուն երիտասարդութեան: Պէտք է ունենալ իտէալ: Վերջապէս երիտասարդութիւնը կը թելադրէ պայքարի ոգի, — վերանորոգելու, նոր դրոշմ տալու, բա՛ն մը փոխելու համար ազգային մեր իրականութեան մէջ, Եւ այդ նպատակով՝ աթոռ գրաւելու համար ղեկավարութեան մէջ. Հիները կ'րմբ[?]ին. — Երիտասա՞րդ էք, տե՞ղ կ'ուզէք, եկէք գրաւեցէք, պայքարելով, կռուելով, մաքառելով: Տեղը չի տրուիր, կ'առնուի: Երեւակայեցէք անգամ մը, — վերջերս կը կարդայի Մալէզեանի Յուշերը, իր խոր ծերութեան մէջ իսկ՝ այս նշանաւոր ռոմ-տը-ֆիւյիրը ցաւ կը յայտնէ որ իր աթոռը ուրիշ մը կը գրաւէ այսօր: Ձեռքէն որ գար՝ այսօ՛ր ալ պիտի չտար ուրիշին: Այս ցաւը կը հաստատէ թէ յաւիտենական է պայքարը հին ու նոր սերունդներուն միջեւ: Հոգեբանօրէն՝ պայքար կայ նաեւ հօր եւ զաւկի միջեւ: Եթէ չրանանք հելլենական գրականութիւնը, ուր Սողոնի օրէնքները շատ բան կը խօսին այդ մասին՝ դիցաբանական դրուագներէն եւ աստուածաշնչական աւանդութիւններէն անկախաբար, պէտք է ըսել թէ ժամանակակից գրականութեան մէջ Գերմաններն էին, որ առաջի՛նը խօսեցան հօր եւ զաւկի պայքարներուն մասին: Սկիզբները Ֆրանսական միտքը, առաւելապէս կաթոլիկ միտքը, հաշտ չէր այս իրողութեան եւ գաղափարներուն հետ, բայց ահա Փրոֆ. Հէօյէր եւ իր դպրոցը կը զբաղի այս հարցին վերլուծումով:

Սիրելի տղաք, ամէն բան կը ստացուի պայքարով միայն: Աշխատանքը եւս պայքար է, իրաւունքը եւս պայքար է, սէրը եւս պայքար է, ի սկզբանէ էր... պայքար: Երիտասա՞րդ էք, իջէք ուրեմն ասպարէզ: Հայ ժողովուրդը ձեզի տուեր է ցեղային շնորհք եւ ընդունակութիւն: Անսպա՛ռ է իր ստեղծագործական ուժը որովհետեւ յաւիտենական: Մի՛ դաւաճանէք այդ ուժին:

Մի՛ դաւաճանէք նաեւ այն երեք գլխագիր տառերուն, որոնք տրուած են ձեր կաղմակերպութեան, եւ զորս կը կրէք ձեր կուրծքին վրայ:

Դուք կը կոչուիք Դաշնակցական երիտասարդներ:

Հելլենական աւանդութիւններու համաձայն, մարդ անհատին արժէքը ցոյց տալու կամ բարոյական մեծութեան մասին վկայութիւն տալու համար՝ կը բաւէր ըսել. — Այս մարդը մասնակցած է Տրովադայի պատերազմներուն:

Կու գայ ժամանակը, երբ մեր մէջ եւս, հայ անհատին արժէքը ցոյց տալու կամ բարոյական մեծութեան մասին վկայութիւն տալու համար՝ բաւական պիտի դառնայ ըսել. — Այս մարդը Դաշնակցական է:

Վասնզի Դաշնակցականը այն անհատն է, որ հաւատացեր է իտէալի մը եւ զոհաբերութեան իր բաժինը բերած է յանուն այդ իտէալին, ըլլայ պայքարի մէջ, ըլլայ պատերազմի մէջ: Այսպէս է որ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը բովանդակութիւն է տուեր ժամանակին իր գործով, իր փառաւո՛ր պատմութեամբ: Այս կուսակցութիւնը, երբ կը բոլորէր իր երեսուն տարիները, պետական հասակ էր առեր արդէն, մինչ ուրիշներ որ կը տօնեն իրենց 85 տարիները՝ սովորական մարդու հասակ ալ չունին: Այս կուսակցութիւնն է դարձեալ, որ, օտարութեան մէջ, համատարած մամուլ է ստեղծած, — Սփիւռքի մէջ, այսօր, հայ մամուլը Դաշնակցակա՛ն մամուլ է, որքան ալ աղմկեն հակառակորդները՝ օդին մէջ չարժելով իրենց դեղնած թերթերը: Վերջապէս այս կուսակցութիւնն է, որ տուած է մեր մեծագոյն գրագէտները եւ գրագէտներու մեծագոյն թիւը: Ո՞վ է որ հակառակը կը պնդէ. Թող մատ բարձրացնէ եւ տեսնեմ ճակատը, — ա՛յս կուսակցութիւնն է դարձեալ, որ տուած է նահատակներու մեծագոյն թիւը, կենդանի պատարա՛գ՝ հայ ժողովուրդին փրկութեան համար: Եւ կա՞ն տակաւին մարդիկ, որ բերան պիտի ուզէին բանալ այս կուսակցութեան դէմ: Մենք ի վիճակի ենք չափելու այդ բերանները եւ ստուգելու թէ չո՞ւնը աւելի լայն կը բանայ բերան թէ իրենք: Հակառակորդը թող պարկեշտ ըլլայ եւ հարցնէ անգամ մը թէ ի՛նչ պիտի ըլլար հայ ժողովուրդին վիճակը՝ եթէ չըլլար Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, — ապահովաբար... մալէզապուր:

Հաւատարիմ իր ուխտին, արիւնովը եւս հարազատ, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը այն կուսակցութիւնն է, որու համար պիտի ըսէր հայ ժողովուրդը. — Ինծի սա՛նկ կուսակցութիւն պէտք է իշտէ: Եւ սակայն ի՛նչ քսութիւններ լսուեցան փասքուս քփուս մարդոց բերնով: Մատնութի՞ւն. — մտիկ ըրէք:

Սպանդանոցներու մէջ այծ մը կայ, որ մօրուքը շարժելով, տոտիկ տոտիկ քալելով՝ կ'իյնայ ոչխարներուն առջեւը եւ զանոնք կ'առաջնորդէ դէպի կորուստ, մինչ ինք կողմնակի դուռէ մը դուրս կ'ելլէ, յետոյ կրկին առաջնորդելու համար ոչխարներու երկրորդ խումբ մը: Այս այծը «մատնիչ» անունը կը կրէ սպանդանոցներու մէջ:

Դուք չէք կրնար այս այծին նմանցնել Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, ոչ կերպարանքով, ոչ ալ գործովը: Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, եթէ կ'ուզէք նմանը գտնել, կը յիշեցնեմ ձեզի. — Գամփռն է: Գամփռ մը որ ոչխար չի յանձներ երբեք:

Արդ, սիրելի տղաք, Գամփռը ձեր շուրջը՝ քալեցէք, աշխատեցէք, պայքարեցէք, բայց նորութեան աղաղակը, որով սկսայ այս ճառը, թող շարունակ ղօղանջէ ձեր հոգիներուն մէջ: Եւ երբ պէտք ունենաք ինծի, վստահ եղէք որ պիտի պատասխանեմ ձեր կոչին՝ նոյնքան յօժարակամութեամբ եւ կատաղութեամբ, որքան ցոյց կուտամ առանց կոչի՝ երբ անտեղի եւ անպարկեշտ ձեւերով կը հալածուի Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը: Իմ սկզբունքս է՝ ըլլալ զոհին հետ, վասնզի կը սիրեմ զոհաբերութիւնը իտէալի մը համար:

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ՏՈՄՍԵՐ

ՓԱ՛ՌՔ ՏԻՐՈՋԸ

●

Ամերիկեան թերթ մըն է պատմողը, առտուն կանուխ.

— Քարոզիչ մը եւ իր կինը Խաղաղականը կը կտրէին՝ հսկայ նաւու մը վրայ: Սարսափելի փոթորիկ մը կար: Նաւը յարդի մը շիւղն էր, կարծես, ովկիանոսին կատղած ալիքներուն վրայ: Երկուքն ալ լեղապատառ եղած են — հիմա պիտի ընկղմի:

Քարոզիչը կը բարձրանայ նաւապետին կամրջակը: Նայինք անոր կարծիքը ինչ է:

— Այս փորձանքէն ազատելու յոյս կա՞յ, պարոն նաւապետ:

— Հետս եկուր, նայինք «կացութիւնը ինչ վիճակի մէջ» է կ'ըսէ նաւապետը, «Պայքար»ի հայերէնով:

Միասին կ'իջնեն նաւուն ամբարանոցը, ուր աշխատաւորները բեռները կարգի կը դնեն՝ բոցավառ հայհոյանքներու եւ անէծքներու փոխասացութեամբ:

— Հիմա, նայէ որ ըսեմ, կը սկսի նաւապետը... Երբ այս կոշտ ու կոպիտ մարդիկը ալ չհայհոյեն, այն ատեն վախնալու իրաւունք ունիս...:

Քարոզիչը, բաւական մը յուսադրուած, կը վազէ երիցուհիին մօտ, որուն կը հաղորդէ նաւապետին բարի լուրը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԴԱՇՏԻ ԱՐԱԳԻԼՆԵՐԸ

●

Սա վեր ցատկեց, թրթռաց օդում եւ վայր ընկաւ յուսահատ: Թեւը չէր առողջացել եւ պարզ էր որ պիտի բաժանուէր իր հարազատներից:

Եւ նրանք բաժանուեցին: Հօր հրամանով-ձագերը օդ բարձրացան եւ կանոնաւոր շարք կազմեցին նրա հետեւից: Մայր արագիլը սրտակտոր ճիչերով վազեց նրանց հետեւից, ոստոստեց թռչելու ապարդիւն փորձեր արաւ:

Հարազատները հեռացան դէպի երկնի լազուրը, ապա ետ եկան, պտոյտ տուին բակի վրայ ու ձգուեցին դէպի Արարատի առկայծող ձիւները, այնտեղից էլ թեքուեցին ձախ եւ Արաքսի ջրերը իրենց ուղեցոյց համարելով, նրա հոսանքով չուեցին դէպի Իրան: Գնացին եւ իրենց հետ տարան վիրաւոր Թռչունի սիրտը:

4.

Ձմեռը վիրաւոր արագիլին տանը պահեցին: Սուրիկն իր մեղքը քաւելու համար այնպիսի հոգատարութեամբ էր խնամում վիրաւոր Թռչունին որ սա շուտով կապուեց հետը եւ ուր դնար իր անճոռնի քայլուածքով հետեւում էր տղային, մոռացել էր որ նա է իր բոլոր դժբախտութիւնների պատճառը:

Իսկ պառաւ Մարանը ամէն առաւօտ հարցնում էր Թռչունին.

— Ա՛յ Թեւակոտոր, բա ե՞րբ է Թեւդ լաւանալու:

Այդպէս էլ արագիլի անունը Թեւակոտոր մնաց: Մարանը խունկի, մոմի եւ չորացած ծաղիկների խառնուրդից բուժիչ մահլամ էր եփում, կամ հէքիմներից բալասան էր բերում քսում Թռչունի վէրքին, փաթաթում, կերակրում ու խնամում Թռչունը հաւասար: Դրա շնորհիւ Թեւը բոլորովին առողջացաւ, եւ Փետրուարի վերջերին, մի արեւոտ օր արագիլը Թըռաւ, բարձրացաւ իր բոյնը եւ մէկ ոտքի վրայ երկար ու մտախոհ կանգնեց այնտեղ:

Մի օր էլ Սուրիկը բակից ճչալով տուն ընկաւ.

— Տատի, եկան, եկան...

— Ո՞վ եկաւ, այ տղայ...

— Արագիլները...

Պառաւը տնից դուրս եկաւ այն պահին, երբ երկու արագիլ՝ մէկը շատ խոշոր, միւսը փոքր ու գողտրիկ, իջան ծեր բարտենու կատարին, Թեւակոտորի մօտ: Այն մէկը ամուսինն է, պարզ է, ահա գլխի ծանօթ նշանը, իսկ այն ջահե՞լը...:

Պառաւը գլխի ընկաւ եւ ճանդռեց իր դէմքը:

— Վո՛ւյ, սեւ կապես դու, Թաղա կնիկ է բերել հետը...

Սուրիկը զարմացած նայում էր իր տատի կերպարանափոխութեանը եւ երախտավարի մտածում էր «է՛հ աւելի լաւ չի՞, հիմա երեք արագիլ կ'ունենանք...»:

Իսկ ինչպէս ընդունեց Թեւակոտորը իր հիւրերին: Պիտի կարծել որ զարնուեց սրտից:

Մի պահ շշմած ու լուռ մտածեց, ապա առանց դաւաճան ամուսնոյն դէմքին նայելու, սկսեց կտցահարել քշել իր ջահէլ ախոյեանին:

Հարուածում էր նա անկոչ հիւրի գըլխուն եւ կարծես ասում էր ցակոտ. —

Վ. ԱՆԱՆԵԱՆ

(4 — Մնացեալը յաջորդով)

Երկու ժամ կը սպասեն: Փոթորիկը աւելի սաստկացած է: Երիցուհին խորհուրդ կուտայ իր աղային ․

— Մարդ, անգամ մըն ալ, վար գնա նայէ աշխատաւորները ի՞նչ ջուրի վրայ են… «կացութեան վիճակը» ի՞նչպէս է…

Քարոզիչը վար կ'երթայ: Վերադարձին կը հաւաստէ իր կէսին ․

— Կնիկ մի վախնար… Փառք Աստուծոյ, անասունները տակաւին հայհոյելու վրայ են…

***

Փոխադրեցէք այս պատմութիւնը՝ մեր սրտը:

Մենք ալ փոթորիկի մը բռնուած ենք: Փոթորիկ մը, որ սկսաւ 1890ին ու տակաւին կը շարունակուի:

Ովկիանոսին փրփրադէզ ալիքներուն վըրայէն ճամբայ կը կտրէ նաւ մը, որուն անունն է «Դաշնակցութիւն»: Կապտած, խենթեցած ջուրերը կը ծեծեն նաւուն կողերը:

Կնկան հոգի ու սիրտ ունեցող «Բոլորտիքեան»ները կը դողան՝ սարսափահար ․

— Նաւը պիտի ընկղմի, Աստուած ողորմի մէջը գտնուողներուն… Ծառուոր ալ են, խեղճերը…

Ճամբորդներէն մէկը, նոր մկրտուած, շնչասպառ կը վազէ նաւապետին քով ․

— Այս փորձանքէն ազատելու յոյս կա՞յ, ընկեր նաւապետ… «Բոլորտիքեան»ներուն սիրտը իր տեղէն փրթելու վրայ է…

«Դաշնակցութեան» նաւապետը կը պատասխանէ ․

— Մի վախնար, քանի շոշորթները կը հայհոյեն, այս նաւը չընկղմիր…

***

Փոթորիկը, որ ինչպէս ըսինք, սկսած էր 67 տարի առաջ, հետզհետէ կը սաստկանայ: Հաւու սիրտ ունեցողները, լեղապատառ եղած են:

— Ճանը՛մ, ասիկա ելլելիք ճամբայ չէ, պիտի ընկղմի… գնա՛ նայէ նաւաստիները ի՞նչ ջուրի վրայ են…

Նորընծան կը պտտի ասդին, անդին:

Ու վերադարձին կը պատմէ ․

— Տղաք, բնաւ չվախնաք… Փառք Տիրոջը, նաւաստիները տակաւին հայհոյելու վրայ են… Նոյնիսկ, աւելի կատղած ու փրփրած են… Իրենց անէծքները ականջդ կը ծակեն… Նաւապետին բաժին նայելով, եթէ այդ յիմարները ալ չհայհոյեն, այն ատեն լմնցած ենք…

***

Այո, մեր կուսակցութիւնը կը լմնայ այն օրը երբ ազգասէրներն ու Հայաստանասէրները ալ չհայհոյեն անոր դէմ:

Տղաք, աղօթեցէք որ չդադրին այդ հայհոյանքները՝ մեզի դէմ: Որովհետեւ եթէ դադրին, կը նշանակէ որ իրենց այարին իջեր ենք:

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

●

ԲԱԶՄԱԹԻՒ հայ արուեստագէտներ վերջերս մեծ յաջողութիւններ արձանագրեցին Մոսկուայի մէջ: Մասնաւոր յիշատակութեան արժանի են Գոհար Գասպարեան, Զ. Դոլուխանեան եւ Ա. Այտինեան: Հայֆիլհարմոնիայի համանուագային նուագախումբը, Միքայէլ Մալունցեանի ղեկավարութեամբ կատարեց Չայքովսքիի, Արնօ Բաբաջանեանի, Ա. Յարութիւնեանի եւ այլ հեղինակներու գործերը: Հայկական նուագախումբը Մոսկուայէն զատ ուրիշ քաղաքներու մէջ եւս նուագահանդէսներ պիտի կազմակերպէ:

ԼԵՆԻՆԱԿԱՆԻ տիկնիկային (խամաճիկներու) թատրոնը, որ գոյութիւն ունի 1955էն ի վեր, Երեւանի մէջ շարք մը ներկայացումներ տուաւ. յայտագրին ամէնէն ուշագրաւ կտորներն են՝ Ա. Աբքամանեանի «Գառնիկ ախպէր»ը, Մ. Կորիւնի «Հնարագէտ հովիւը», Ս. Ալիխանեանի «Ոսկէ Ձկնիկը» (ըստ Պուշկինի համանուն հէքեաթի) եւայլն: Թատրոնին վարիչն է Ստ. Ալիխանեան, տիկնիկները պատրաստած է Ա. Ղազարեան, իսկ բեմայարդարումը՝ նկարիչ Զ. Աթաեան:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ երաժիշտներու գործերը հրատարակող կազմակերպութիւնը 1957ի իր հրատարակութեանց ծրագրին մէջ մեծ տեղ տուած է հայ հեղինակներու: Այսպէս, հետզհետէ պիտի հրատարակէ Արամ Խաչատուրեանի «Հանդիսաւոր պօէմ, մեծ համանուագային նուագախումբի համար» դաշնակի քոնչերթօն, «Սպարտակ պալէ»էն պարեր, «Բերկրանք Օդա»ն՝ երգչախումբի, նուագախումբի եւ մեներգի համար. Լ. Խոջա-էյնաթովի «Սիմֆոնիա»ն, Ս. Բալասանեանի «Հայկական եօթը երգեր»ը, ինչպէս նաեւ Ա. Խուդոյեանի, Է. Աբրահամեանի, Է. Յովհաննէսեանի, Վ. Կոտոյեանի, Կ. Զաքարեանի, Ա. Դոլուխանեանի եւ խորհրդահայ այլ երաժիշտներու ստեղծագործութիւնները:

ԵՐԵՒԱՆԻ Ա. Միասնիկեան գրադարանին մէջ մասնաւոր ցուցահանդէս մը բացուած է՝ գերման հանճարեղ բանաստեղծ եւ գրող Կէօթէի մահուան 125ամեակին առթիւ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ որոշած է ստեղծել սփիւռքահայ գրականութեան բաժին մը՝ սփիւռքահայ գրականութեան ուսումնասիրութիւնը աւելի լայն հիմքերու վրայ դնելու նպատակով: Արտասահմանեան հայ գրողներու գործերուն համար Գրողներու Միութիւնը որոշած է նաեւ ստեղծել մասնաւոր գրադարան մը:

ԵՐԵՒԱՆԻ Ռոմանոս Մելիքեան երաժշտական դպրոցին մէջ ուսանողները հանդիպում մը ունեցած են գրողներ Գարեգին Սեւունցի եւ Սիլվա Կապուտիկեանի հետ: Գ. Սեւունց ներկաներուն պատմած է վերջերս դէպի Հնդկաստան կատարած ճամբորդութեան տպաւորութիւններն ու խօսած գրական իր ծրագիրներուն մասին: Իսկ Ս. Կապուտիկեան կարդացած է իր բանաստեղծութիւններէն նմոյշներ:

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ սկսած են իգական սեռի ճատրակի մրցումները:

ՀՐԱՉԵԱՅ ԱՃԱՌԵԱՆԻ գործերուն պիպլիօկրաֆին, պատրաստուած Ե. Վլասեանի եւ Հ. Մանասերեանի կողմէ, հրատարակուած է Երեւանի մէջ: Յառաջաբանը գրած է Էտ. Աղայեան:

ԵՐԵՒԱՆԻ մէջ կազմակերպուած կին սուսերամարտիկներու մրցումներուն մէջ առաջնութիւն շահած է Ս. Պետրոսեան:

ՍՈՂՈՄՈՆ ՏԱՐՈՆՑԻԻ ի պատիւ երեկոյ մը կազմակերպուած է Երեւանի Արուեստի Աշխատողներու Տան մէջ: Բանաստեղծ Գ. Սարեան նախագահած է մեծարանքի երեկոն. խօսք առած են Ս. Սողոմոնեան (Ս. Տարոնցիի գրական վաստակը), Վ. Նորենց, Հր. Յովհաննէսեան, Ա. Գրաշի եւ Գ. Զալիկեան: Ամէնէն վերջը բեմ ելած է Ս. Տարոնցին եւ կարդացած՝ իր բանաստեղծութիւններէն նմոյշներ:

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑԻ նուիրուած յիշատակի երեկոներ կազմակերպուած են Ուսուցիչներու կեդրոնական Տան, Պիոներներու Տան եւ Կիրով գործարանի ակումբին մէջ: Երեք հաւաքոյթներուն ալ խօսք առած են Վ. Նորենց, Վ. Ալազան եւ ուրիշներ: Առաջին հաւաքոյթին Չարենցի ստեղծագործութիւններէն արտասանած է բանաստեղծին աղջիկը՝ Անահիտ Չարենց:

ԵՐԵՒԱՆԻ Ա. Միասնիկեան գրադարանին մէջ ցուցահանդէս մը բացուած է Պեթհովէնի մահուան 130ամեակին առթիւ:

ՀԱՅ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

●

Փարիզի Հայ Աւետարանականները սեփական եկեղեցի չունենալով, ցարդ իրենց պաշտամունքը կը կատարէին Ֆրանսայի Բարեկարգեալ Եկեղեցիներուն կողմէ տրամադրուած սրահներու մէջ:

Տարիներէ ի վեր կը զբաղէին այս հարցին լուծումովը որ կը ներկայացնէր կրկնակի դժուարութիւն: Նախ՝ նիւթականը, տասը միլիոնի ծախք մը եւ յետոյ տեղ մը գտնելու խնդիրը:

Վերջապէս, բարերարի մը տրամադրած գումարը զիրենք գործի մղեց եւ շատ մը որոնումներէ յետոյ գտան Էթուալի թաղամասին մէջ, ռիւ տէ Թէրն, յարմար շէնք մը երկյարկանի, որ նախապէս իտալացի կրօնաւորներու կը պատկանէր եւ վերջերս վերածուած էր գինիի մթերանոցի:

Հիմա գետնայարկը յարդարուած է ընդունելութեան եւ հաւաքոյթներու փոքր սրահի մը, իսկ վերի յարկը գեղեցիկ տաճարի մը վերածուած է, որ կրնայ բովանդակել շուրջ երկու հարիւր հոգի:

Ահա այս տաճարին նաւակատիքը (բացման հանդէս) տեղի ունեցաւ կիրակի օր, խուռն բազմութեան մը ներկայութեան: Ներկայ էին Փարիզի Հայաստանեայց եկեղեցիին կողմէ Առաջնորդ Տ. Սերովբէ եպս. Մանուկեան, ընկերակցութեամբ Տ. Յարութիւն քհնյ.ի, վարչութեան եւ հոգաբարձութեան կողմէ Պ. Յակոբ Տէր Յակոբեանի եւ Ետ. Եազըճեանի, Մուրատեան վարժարանի տեսուչ Հ. Սերովբէ, Ֆրանսայի բարեկարգեալ եկեղեցիներու նախագահ վեր. Պէօկնէր, Արեւելքի քրիստոնէական գործին հիմնադիր Տքթ. Պէրոն, Ֆրանսահայ աւետարանական եկեղեցիներու նախագահ վեր. Աբրահամեան, վեր. Գ. Խայիկեան, վեր. Սիսլեան, պատ. Միսիրեան, նաեւ հոգաբարձութեան անդամներուն հետ բազմաթիւ հաւատացեալներ:

Պ. Յովհ. Մանուկեանի ղեկավարութեամբ Փարիզի հայ աւետ. եկեղեցիներու երգչախումբը մէջ ընդ մէջ երգեց հոգեւոր երգեր, բանախօսներուն եւ աղօթքներուն ընդմիջարար: Խօսեցան Տ. Սերովբէ եպիսկ., Հ. Սերովբէ, եւ ուրիշներ:

Այս առթիւ նուէրներ եղան նոր եկեղեցիին պարտքերը վճարելու համար:

100.000 Ֆր. զուիցերիական ընկերութեան եւ Արեւելքի քրիստոնէական գործին կողմէ: 80.000 Ֆր. պնակներէ եւ 50 հազար ֆրանք պահարաններով զրկուած էին:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍԸ

●

Շատ համակրելի եւ սիրուն հանդէս մըն էր Փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան Որբերու Օգնութեան Մարմնին սարքած ամէն տարուան պէս, այս տարի ալ մանուկներու ծպտեալ հանդէսը, կիրակի, Սէրքըլ Միլիթէրի մէջ:

Բազմաթիւ ընտանիքներ, մանաւանդ «նոր» ընտանիքներ փութացած էին իրենց փոքրիկներու երամովը, գոյնզգոյն եւ ազգի-ազգի ծպտումներով եւ տարազներով տեղաւորուիլ սրահին մէջ զետեղուած սեղաններու շուրջը կազմելով այսպէս մեծ ընտանիք մը եւ մտերմական շրջանակ մը:

Բեմէն դաշնակը հայկական եղանակները կը տարածէր Պ. Խրիմեանի նուագահարումով, մինչեւ որ սկսաւ երեխաներու տողանցքը:

Իրական հրճուանք մըն էր տեսնել երկուքէն մինչեւ տասներկու տարեկան երկսեռ սիրուն ու գեղեցիկ երախաներու զանազան տարազներով եւ ծպտումներով բեմէն անցնիլը մէյմէկ թուանշան բռնած:

Սրահին մէջ քուէթուղթեր բաժնուած էին նշանակելու նախընտրելիներուն թիւերը որոնք վերջը հաւաքուեցան եւ յայտարարուեցան մրցանակի արժանացածները:

Ինչ որ դիտելի էր այս ցուցադրութենէն, փարիզահայ «նոր» ընտանիքներու ճաշակի եւ ըմբռնումի նորութիւնն էր: Տարազները առնուած էին ամենազգի տիպարներէ, որոնց մէջ միակն էր հայկական տարազով փոքրիկը, իսկ մնացեալները սկսեալ Նափոլէոնէն, Կօլէրէն, Ֆրանսայի թագաւորներէն, մինչեւ Փիէրօ, սպանուհի, նիսուհի, քաու-պօյ, մէֆիստոֆէլ, ճօքէ, եւն.: Մէկը որ մտնէր սրահը ֆրանսական հանդէս մը պիտի կարծէր:

Միջանկեալ, ճոխ եւ խնամեալ պիւֆէ մը կը սպասարկէր հիւրերուն:

Ֆրանսացի արուեստագէտներ ներկայացուցին խամաճիկներու խաղեր, իսկ Փիէրօ մը եւ Քլուն մը ժամ մը զուարճացուցին ներկաները, մասնաւորաբար փոքրիկները:

Այս առթիւ կ'արժէ յիշել Տիկնանց Միութեան Որբախնամ Մարմնին անդամուհիները իրենց նուիրեալ աշխատանքին համար: Տիկիններ՝ Ներսէսեան, Գէորգեան, Կիւլպէնկեան, Գալենտէր, Մուտիշեան, Լ. Պօյաճեան, Աղլաղանեան, Պուչաքճեան եւ օրիորդներ՝ Օհանեան եւ Ճէվահիրճեան, գլխաւորութեամբ Տքթ. Ճինճեանի:

Հասոյթը գոհացուցիչ էր:

ՇՐՋ. ԹՂԹԱԿԻՑ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (19)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Ե.

●

ՌՇՏՈՒՆԵԱՑ ՕՐԻՈՐԴԸ

Աւելի լաւ է որ քու հայրդ դաւաճանեալ մեռեր է Աշոտայ հօր ձեռքէն, քան թէ ինք գնա դաւաճանէր եղբայրասպան լինելով. աւելի լաւ որ քու կալուածքդ ու ստացուածքդ յափշտակեալ են, քան թէ յափշտակութեամբ ժառանգութիւն թողնէր… Բայց… այդ որդւոյն ըրածը, ոհ, սոսկալի է, աւելի լաւ էր զիս սպաննէր, քան թէ այդ հարուածը ինծի տար սիրտս ըսպաննելով՝ Հեղինէն ինծմէ յափշտակելով… Բայց Հեղինէ ինծ հաւատարիմ մնացեր է… Ո՛ գիտէ ինչ գրեր են իրեն. անշուշտ, , գրուցեր են թէ Գուրգէն մեռաւ… Խեղճ Հեղինէ, թաղեր է զիս սրտին մէջ, տուեր է իր մարմինը Անձեւացեաց իշխանին եւ ազատեր է Արծրունեաց յափշտակիչ բռնութենէն. Թողեր է նոցա իւր բոլոր ժառանգութիւնը եւ ինք էլ գընացեր է թաղուիլ Անձեւացեաց քարայրներուն մէջ»:

Այսպէս եւ սոսր նման խորհրդածութեամբք եւ մռնչելով ծովուն մռնչմանց դէմ՝ ժամեր անցնելով քիչ քիչ հանդարտեցաւ Գուրգէն, բայց թունաւոր նետը սրտին մէջն էր, վէրքը՝ սրտին խորն էր:

Նոյն միջոցին Խուրէն վարը, իր սենեակը նստեր էր շրջապատեալ իւր ընտանիքէն. ամէնքը, կին, զաւկներ եւ հարսներ իւր ակնարկութեան կը մնային. որովհետեւ ամէնքը քուներնէն զարթած էին այս նոր Արծրունւոյն գալստեամբ: Եւ կինը, որ բնականաբար, երբ զաւկներու եւ հարսներու տէր է, բաւական իշխանութիւն կ'առնուր հայ ընտանեաց մէջ, կը հարցնէր իւր էրկան.

— Խուրէն, այդ Գուրգէն իշխանն, այդ Արծրունի Աշոտ իշխանին եղբայր Գուրգէն չէ, այդ ո՞վ է որ զինք Արծրունի կ'անուանէ. գեղեցիկ փառաւոր պարթեւ երիտասարդ է, բայց կ'երեւի թէ բերդի դուռը բանալ տալու համար զինք Արծրունի անուանեց:

— Ոչ, Սեղա, այդ երիտասարդը Գուրգէն՝ Արծրունի է, հարազատ ճիւղ միւս Արծրունեաց պէս, սա եղբօր թոռն է Աշոտ իշխանին, որուն պահը՝ սորա հայր Ապուպէլճը սպաննեց ժառանգութիւնը գըրաւելու համար. այս որբ տասը տարուան՝ Գուրգէնը՝ մեր Ռշտունեաց իշխանին Ատոմ, Աստուած լուսաւորէ հոգին, որ խելօք եւ յարգոյ մարդ էր, սպաննողին ձեռքէն խլեց եւ յՈստան բերաւ եւ իւր տունը կը մեծցնէր զաւկի պէս: Մեր օրիորդը եւ սա միատեղ կը խաղային եղբօրքրոջ պէս, ես շատ անգամ զիրենք կ'առնուի, կը տանէի զբօսանքի երբեմն ձիով, երբեմն նաւակով: Մեր տիկինը, իշխանին մահուանէն ետք, Արծրունեաց պահանջմանց դէմ կեցաւ, որ այդ Գուրգէնը կ'ուզէին իրենց քով պահել: Վասնզի իշխանուհին շատ խելօք կին էր, «այո, կ'ուզեն. կ'ըսէր, հայրը սրով սպաննեցին, տղան էլ տամ որ թունաւորեն. քանի որ պատառ մը հաց կայ Ռշտունեաց տունը, այդ տղան իմ զաւկիս պէս կը պահեմ. իշխանը մահուան անկողնին մէջ զա էլ ինծի յանձնեց. նորա կամքը ինծի համար անդառնալի է»: Վեց եօթը տարի սա տունը ապրեցաւ, իբրեւ թէ Օրիորդին եղբայր լինէր, եւ ես այնպէս յարմար կը տեսնէի թէ պէտք էր զիրենք ամուսնացնել, երբ, յանկարծ, ելաւ եւ Յունաստան գնաց, եւ էլ լուր չառինք իրմէ: Ահա յանկարծ կուգայ դարձեալ. բայց շատ սիրտը նեղ երիտասարդ է ըսեմ, թէ ցուրտէն, յանկարծ վառարանին տաքը գլուխը զարկաւ ըսեմ՝ չեմ գիտեր. սարաւանդին վրայ ելեր վեր վար կը պտտի, եւ ինծ էլ հրամայեց որ քիչ մը ժամանակ մինակ թողում զինքը:

— Թէ այսպէս է՝ մէյ մը գնա տես, կարելի է որ հիմա քեզ ուզէ:

— Տղան Գրիգորը հոն թողի, նա կը սպասէ վերը, երբ ներս գայ, ինծ իմաց կուտան:

Այսպէս սոքա ժամ մը եւ աւելի Գուրգէնի պատճառաւ անցեալի վրայ կը խօսէին եւ դեռ չէր երեւար, ուստի Խուրէն կնոջը յորդորմամբ երբ ելաւ վեր եւ տեսաւ որ Գուրգէն նստած սեղանին առջեւ կ'ընթրէր եւ Գրիգոր էլ մէկտեղ նստած կը մասնակցէր, լի բարկութեամբ սկսաւ տղուն մօտենալ:

(Շար.)

ԾԵՐԵՆՑ

տրուի որ իրենց կարծիքը յայտնեն ընդհանրապէս: 3) Որեւէ անհամաձայնութեան պարագային իրաւարար մարմնի մը առեղծումը պարտադիր պէտք է ըլլայ:

Քիչ առենէն յայտնի պիտի ըլլայ թէ եգիպտեւամերիկեան բանակցութիւնները որեւէ արդիւնքի պիտի յանգի՞ն: Հակառակ պարագային անհրաժեշտ պիտի ըլլայ ուրիշ միջոցներ խորհիլ՝ այլ խողովակներով ապահովելու համար ՄԱԿի վեց սկզբունքներուն վրայ հիմնուած Սուէզի միջազգային ծրագիր-կանոնագիրը:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ գրադարաններէն մէկուն մէջ պահուած «Պատերազմ եւ Խաղաղութիւն» գրքին մէջէն գտնուեցաւ Կանոնի մէկ նամակը՝ ուղղուած Լէոն Թոլսթոյի: Գիրքը կը պատկանէր հեղինակին. իսկ նամակը գրուած է 1909ին՝ Լոնտոնէն:

ՍԱԿԱՐԱՆ (9 Ապրիլ).— Ձոյլ ոսկի՝ 461.000, նափոլէոն 3450, զուից. 3240, անգլ. 4120, քսան տոլարնոց 16.440, Թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1060, տոլար 393, զուից. 93.75, պելժ. 7.80, լիր 0.63:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին յաւարտ պատարագի Հ. Բ. Ը. Մ.եան 51րդ տարեդարձին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն տեղի պիտի ունենայ, հիմնադիրներու, բարերարներու եւ բոլոր ննջեցելոց ի յիշատակ: Կը հրաւիրուին Միութեան անդամները եւ բարեկամները:

●

ՊՕՄՈՆ.— Մ. Մարտիրոս Կարապետեանի (Նիւ Եորք), Տէր եւ Տիկին Արթինեանի (Նիւ Եորք), Տէր եւ Տիկ. Գըլըյեանի (Նիւ Եորք), փափաքին համաձայն այս կիրակի, Ծաղկազարդի առաւօտ ժամը 11ին, Պօմոնի Ս. Գր. Լուս. եկեղեցւոյ մէջ պիտի կատարուի հանդիսաւոր հոգեհանգստեան արարողութիւն, իրենց եղբօր, աներձագին եւ քեռիին՝ Զարսանճագի Պասու գիւղէն ՍԱՐԳԻՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ հոգւոյն ի հանգիստ, անոր տարաժամ մահուան տարելիցին առթիւ: Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգող բոլոր հայրենակիցները, բարեկամներն ու ընկերները:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղին կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին: Կիրակի, 14 Ապրիլ, ժամը 16էն կէս գիշեր, Շաւիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Ի նպաստ տեղւոյն եկեղեցիի եւ դպրոցի շինութեան: –

Առնուվիլի Նոր Սերունդի Թատերախումբը կը ներկայացնէ՝ «Նախանձոտ Ամուսինը» (զաւեշտ):

Երգ՝ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ՔԻՕՍԷՅԵԱՆ:

Նուագախումբ՝ ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆ:

Պիւֆէ: Մուտք 200 ֆր.:

Փոն տը Սեւրէն առնել 171 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Փիւի Սան Վէն:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլ, Սէնթ Անթուան, Գամփանըր Ֆրէզի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը յայտարարէ որ Ծաղկազարդի եւ Ս. Զատկուան տօներուն առթիւ պաշտօնական պատարագ - հոգեհանգիստ պիտի կատարուին նոյն եկեղեցւոյ մէջ, մասնաւորապէս Նիսէն հրաւիրուած Տէր Վարդան քհնյ. Ժամկոչեանի կողմէ: Սիրով կը հրաւիրուի քաղաքիս եւ շրջաններու բարեպաշտ հայ հասարակութիւնը ներկայ գտնուելու այս տօնական օրերուն Տուրատատուր Ս. Կարապետ ուխտավայրը: Հոգեհանգիստի արձանագրութիւններուն համար դիմել Պ. Գամպարեանին,

Campagne Frèze, St. Antoine

Marseille, Tél. : MO 99-10

ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Հ. Յ. Դ. Եդիպտացի կոմիտէն փարիզեան շրջանի բոլոր ընկերները կը հրաւիրէ դասախօսական ժողովի մը, որ տեղի պիտի ունենայ 11 Ապրիլ, հինգշաբթի գիշեր ժամը 9ին, Սոսիէթէ Սավանթի թիւ 12 սրահին մէջ, 28 ռիւ Սէրփանթ:

Կը խօսի ընկեր Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Որ այս առթիւ պիտի ներկայացնէ նաեւ կարգ մը խօսուն ժապաւէններ:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՅՕՆԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութեան եւ մասնակցութեամբ տեղւոյն բոլոր կազմակերպութիւններուն ու միութիւններուն:

14 Ապրիլ, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ:

Կը նախագահէ՝ Պ. ՀԱՅԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

Կը բանախօսէ Պ. ՅԱԿՈԲ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Լիոնէն):

Գեղարուեստական պատշաճ բաժին:

Առաւօտեան պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պատարագ:

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ ՓԱՐԻԶ – Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

12 Ապրիլ ուրբաթ առաւօտ ժամը 9.30ին վերջին Արեւագալ:

12 Ապրիլ ուրբաթ երեկոյ ժամը 4.30ին խաղաղական եւ հսկում:

14 Ապրիլ կիրակի, Ծաղկազարդ, քառաձայն Ս. պատարագ, սկիզբն ժամերգ. ժամը 8ին, պատարագ ժամը 10ին, երեկոյեան Դռնբացէք ժամը 4ին:

***

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ապրիլ 14, Կիրակի, Ծաղկազարդ, Ս. պատարագ (բազմաձայն երկսեռ խումբով), ժամը 10ին, Դռնբացէք 17ին:

(Շար.)

***

ՆԻՍ.— Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

14 Ապրիլ, Կիր. Ծաղկազարդ, սկիզբ ժամերգ. 8ին, Ս. պատարագ 10ին, Երեկոյ Դռնբացէք 3.30ին:

***

ՊՕՄՕՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍ. ԵԿԵՂԵՑԻ

14 Ապրիլ, կիրակի.— Ծաղկազարդ սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեանց ժամը 7.30ին:

Հանդիսաւոր Ս. Պատարագ ժամը 10ին:

Երեկոյին՝ Դռնբացէքի արարողութիւնը ժամը 5ին:

16 Ապրիլ.— Աւագ Երեքշաբթի երեկոյին՝ յիշատակ Տասը Կուսանաց ժամը

***

6ին:

Ս. ԹԱԴԷՈՍ.— (Մարսէյլ-Ս. Անթուան)

13 Ապրիլ, Շաբաթ երեկոյեան Լոյս Զուարթ, ժամը 17ին:

14 Ապրիլ, Ծաղկազարդ, առաւօտեան սկիզբ ժամերգութեան ժամը 7ին: Ս. պատարագ ժամը 10ին: Երեկոյեան Դռնբացէքի արարողութիւն ժամը 17ին:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԻԷՆԻ ՄԷ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի մասնաճիւղին, այս շաբաթ գիշեր քաղաքապետարանի շքեղ սրահին մէջ:

Մասնակցութեամբ մեծ եւ ծանօթ նըւագախումբ՝

Les Compagnons du Rythme

Ընտանեկան հաճելի ժամանց:

Քաղաքիս եւ շրջանի հայութիւնը կը հրաւիրուի քաջալերելու այս ձեռնարկը:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Շաւիլաբնակ Հրանտ Թէրզեան, Եոզղատցի (Պոլսէն նոր եկած), կը փնտռէ իր քոյրը՝ Մարիամ Թէրզեան, որ 1922ին Պոլսէն փոխադրուած էր Մարսէյլ ու կը կարծուի թէ քանի մը տարի առաջ մեկնած է Արժանթին: Իր մասին լուր ունեցողներէն եւ մասնաւորաբար մարսիլաբնակ Ճէվէլէկեան ընտանիքէն կը խնդրուի իմացնել Հրանտ Թէրզեանի՝ հետեւեալ հասցէով՝

14, Rue Capucine, Chaville

(S. et O.) France

«Արմենիա»էն կը խնդրուի արտատպել:

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,

Paris (9e) Pro. 05-73.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Յոյներու սրահը: Կարեւոր օրակարգ:

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ, նախորդ ժողովի շարունակութիւնը: Անհրաժեշտ է բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը:

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան դպրոցը: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Օր. ԶԱՊԷԼ ՆՈՐՍԻԿԵԱՆ

Պ. ԵՂԻՇԷ ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Նշանուած

Պալէվիլ 6, Ապրիլ 1957 Շաւիլ

Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Նորսիկեան տասը հազար ֆրանք կը նուիրեն Շաւիլի նոր եկեղեցիի շինութեան: (Ստանալ «Յառաջ»էն) եւ հազար ֆր. «Յառաջ»ի բարգաւաճման:

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք։ Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 12 ԱՊՐԻԼ
VENDREDI 12 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7856 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3667

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՇՓՈԹ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆ

Մինչ Փարիզցիները խանդավառութեան անմոռանալի օրեր կ՚ապրին՝ Էլիզապէթ Բ. Թագուհիին այցելութեան առթիւ, անդին Մերձաւոր Արեւելքի մէջ կացութիւնը հետզհետէ կը կնճռոտի, մտահոգութիւն պատճառելով Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Ամերիկայի դիւանագէտներուն։

Սուէզի Ջրանցքը բոլորովին մաքրուեցաւ քանի մը օր առաջ։

Անցեալ աշնան դէպքերուն առթիւ եգիպտական կառավարութիւնը 41 մեծ ու փոքր նաւեր ընկղմած էր Ջրանցքին մէջ։

ՄԱԿի դրօշին տակ՝ ինը ազգերու պատկանող երեսուներկու նաւեր շուրջ չորս ամիս չորս հարիւր հոգիով աշխատեցան՝ քարիւղի ճամբան բանալու համար։

Սակայն բուն դժուարութիւնը նոր է որ կը սկսի։

Գնդապետ Նասր համառ կը մնայ իր դիրքերուն վրայ եւ չուզեր որեւէ զիջում ընել։

1956 Յուլիս 26ին՝ Եգիպտոսի զինուորական յեղափոխութեան չորրորդ տարեդարձին առթիւ էր, որ Սուէզի Ջրանցքին ազգայնացումը յայտարարուած էր հանդիսաւորապէս։ Միակողմանի կերպով, առանց համաձայնութիւնը առնելու այն պետութեանց, որոնք ստորագրած էին 1888ի Պոլսոյ ծանօթ դաշնագիրը՝ Ջրանցքի մասին։

Անկէ ի վեր պատահած դէպքերը ո՛չ մէկ կերպով բարելաւեցին կացութիւնը։

Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի զինուորական ուժերը քաշուեցան Փորթ Սայիտէն՝ անսալով ՄԱԿի որոշումին, առանց որեւէ առաւելութիւն ձեռք բերելու։

Իսրայէլի բանակներն ալ պարպեցին Կազան եւ Աքապայի շրջանը՝ առանց որ եւ է երաշխաւորութեան։

Գնդապետ Նասր այժմ ոչ միայն որեւէ զինուորական ճնշումի ենթակայ չէ, այլ ընդհակառակն բարոյական աջակցութիւններ կը վայելէ։

ՄԱԿի ընդհանուր քարտուղար Տակ Համըրշըլտ քանիցս առանձին տեսակցութիւններ ունեցաւ գնդապետին հետ։ Ամերիկայի դեսպանը բազմաթիւ միջամտութիւններ փորձեց։ Երկուքն ալ կը յուսային որոշ զիջումներ ձեռք բերել, մասամբ գոհացում տալու համար արեւմտեան պետութիւններուն։

Ապարդիւն անցան բոլոր փորձերն ալ։ Այժմ կը մտածեն մէկ կողմէ խնդիրը կրկին յանձնել Ապահովութեան Խորհուրդին, միւս կողմէ տնտեսական ճնշում բանեցնել Եգիպտոսի վրայ։

Ամերիկեան կառավարութիւնը պաշտօնապէս յայտարարեց արդէն՝ թէ ո՛չ մէկ աջակցութիւն պիտի ընէ Եգիպտոսի, ցորչափ այս վերջինը չգործադրէ ժամանակին Ապահովութեան Խորհուրդին կողմէ ընդունուած վեց սկզբունքները։

Ասկէ զատ Ֆրանսա, Անգլիա, Հոլանտա եւ եւրոպական ուրիշ երկիրներ որոշած են պոյքոթի ենթարկել Ջրանցքը եւ չօգտագործել զայն, մինչեւ որ վերջնական համաձայնութիւն մը չգոյանայ։

Ներկայ պայմաններուն մէջ ո՛չ մէկ յոյս կայ նպաստաւոր կարգադրութեան մը համար։

Եգիպտոս եւ իրեն հետ միասին արաբական պետութիւնները վերջին ծայր անհաշտ դիրք բռնած են արեւմտեան բոլոր այն պետութեանց դէմ, որոնք կը պաշտպանեն Իսրայէլը։

Եւրոպայի մէջ առեւտրական եւ դրամատիրական շրջանակները սկսած են մտահոգուիլ տիրող անստոյգ եւ շփոթ կացութենէն եւ կը պահանջեն, որ շահակից պետութիւնները ուղղակի բանակցութիւններ կատարեն գնդապետ Նասրի հետ եւ համաձայնութեան եզր մը գտնեն։

Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը չկրցուց փորձութեան մղել գնդապետը։

Աշխարհ ակնդէտ կը սպասէ ո՛չ միայն Սուէզի խնդրին, այլ աշխարհի խաղաղութիւնը խանգարելու հանգամանք ունեցող ցաւոտ հարցերու հաշտարար կարգադրութեան։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐՁ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ ԼԱՒԱՏԵՍ Է

Մինչ Գահիրէի մէջ, դիւանագիտական ճամբով կը շարունակուին եգիպտեւամերիկեան բանակցութիւնները, Ուաշինկթընի մէջ նախագահ Այզընհաուըր որոշ լաւատեսութիւն ցոյց կուտայ։ Արդարեւ, իր շաբաթական մամուլի ասուլիսին ընթացքին յայտարարեց՝ «Որեւէ պատճառ չկայ մտածելու թէ Նասրի հետ սկսած բանակցութիւնները պիտի ձախողին»։ Նախագահը չկրցաւ ճշդել թէ տակաւին որքան պիտի տեւեն բանակցութիւնները, բայց եւ այնպէս յայտարարեց որ առ այժմ ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդի միջամտութեան դիմելու կարիք չկայ։

Ըստ լաւատեղեակ անձերու, թէեւ Գահիրէի ամերիկեան դեսպանն ու Արտաքին նախարարը Ֆավզի որոշ եզրակացութեանց հասած չեն ու Եգիպտացիներու կողմէ մասնաւոր զիջումներ կատարուած չեն, բայց Ֆավզի ամերիկեան առաջարկութեանց շուրջ կարգ մը լուսաբանութիւններ պահանջած է։

Շատերու կարծիքն այն է, որ թէեւ Նասր կ՚ուզէ երկարաձգել բանակցութիւնները, բայց ժամանակը իրեն ի նպաստ չի գործեր։ Այզընհաուըրի անձնական պատուիրակ Ճէյմս Րիչըրտսի տեղեկագիրները, մերձարեւելեան երկիրներու մէջ ամերիկեան առաջարկութեանց յառաջ բերած հրմայքը, Յորդանանի ու Սուրիոյ մէջ ծայր տուած ներքին շարժումները ցոյց կուտան որ Նասրի դիրքը հետզհետէ պիտի տկարանայ Մերձ. Արեւելքի մէջ։

Րիչըրտս այժմ Արաբիոյ Իպն Սէուտ Թագաւորին հիւրն է. Սուտանն ու Լիպիան ալ կը պատրաստուին ընդունելու զայն։ Այս երկիրներու աշխարհագրական դիրքն իսկ ցոյց կուտայ թէ Եգիպտոս հետզհետէ պիտի շրջապատուի ամերիկեան բարեկամութեան ցանցին մաս կազմող երկիրներով, եւ անհաւանական չէ որ օր մը ինքզինք բոլորովին մինակ մնացած տեսնէ։

Բայց, միշտ ըստ մասնագէտներու, որպէսզի ամերիկեան այս քաղաքականութիւնը յաջողութեամբ պսակուի, Սուէզի հարցը պէտք չէ որ ՄԱԿի ժողովներուն բերուի, այլապէս Րիչըրտսի եւ ամերիկեան դիւանագէտներուն այնքան մեծ համբերութեամբ կատարած աշխատանքները մէկ օրէն միւսը կ՚ոչնչանան։

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՎԱՐՉԱՊԵՏԸ

ՀՐԱԺԱՐԵՑԱՒ

Յորդանանի վարչապետը, Նապուլսի, չորեքշաբթի օր իր հրաժարականը ներկայացուց Հիւսէյն Թագաւորին։ Թագաւորը ընդունեց հրաժարականը։ Վերջերս իրական մրցակցութիւն մը ծայր տուած էր Հիւսէյն Թագաւորի ու Նապուլսիի միջեւ, որ կ՚ուզէր երկիրը լծել խորհրդային կառքին։ Նապուլսիի օրով էր որ Յորդանան իր կապերը խզեց Ֆրանսայի հետ, մերժեց անգլիական տնտեսական օժանդակութիւնը, փոխարէնը տնտեսական օժանդակութիւն ապահովեց Եգիպտոսէն, Սուրիայէն ու Արաբիայէն եւ վերջապէս՝ դիւանագիտական յարաբերութիւններ հաստատեց Խ. Միութեան հետ։

❖ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ❖

«ԱՋ ՁԵՌՔԻՆ ՏՈՒԱԾԸ ՁԱԽԸ ԹՈՂ ՉԻՄԱՆԱՅ...»

Էր ժամանակ, երբ մարդիկ կը յարգէին Աւետարանի այս խօսքը եւ իրենց բարեգործութիւնները կ՚ընէին լուռ-մունջ, առանց փող-թմբուկի։

Այժմ ալ տակաւին մատի վրայ կարելի է համրել այդպիսի անհատներ։ Պարագան քիչ մը աւելի դժուար է անշուշտ բարենպատակ կազմակերպութեանց համար, որոնք պարտաւոր են հաշիւ ներկայացնել, թիւեր ու փաստեր յիշել՝ արդարացնելու համար իրենց հաշուեկշիռին մէջ արձանագրուած ելքն ու մուտքը։ Բայց ըստ ինծի, առ նուազն անփափկանկատութիւն է նպաստ ստացողներուն անունները մամուլի միջոցաւ յայտարարելը։

Աւելի պարզ խօսիմ։

Վերջերս ձեռքս անցաւ Հ. Բ. Ը. Միութեան Եւրոպայի Շրջան. Կեդր. Յանձնաժողովի ամսաթերթ «Շինարար»ի այս տարուան Մարտի թիւը։ Այնտեղ ուշադրութիւնս գրաւեց 8րդ էջի երկրորդ սիւնակին մէջ տպուած պարբերութիւն մը՝ հետեւեալ խորագրով. — «Թոշակաւոր Սաներ Փարիզի Դպրոցասէր Տիկնանց եւ Մուրատեան վարժարաններուն մէջ», ուր անուն-մականունով նշանակուած էին «19 կարօտ աշակերտներու» անունները, որոնց «ուսման ծախքերը ստանձնած» է Հ. Բ. Ը. Մ.ի Կեդր. Վարչ. Ժողովը։ (Ի դէպ, «19 կարօտ աշակերտ» ըսուած է բայց 18 անուն կայ)։

Աջ ձեռքին ու ձախ ձեռքին պատմութեան մասին կը մտածէի ու ես ինծի կ՚ըսէի թէ որքա՜ն աւելի պատշաճ պիտի ըլլար որ այդ անունները ամսաթերթի մը մէջ տպուած չըլլային, երբ պզտիկ մատիկս ականջիս շշնջաց.

— Անունները տպուելուն կը բարկանաս, հապա ի՞նչ պիտի ըսես եթէ յայտնեմ որ անոնց մէջ տղաք կան, որոնք ուրի՛շ կազմակերպութեան մը սաներն են..

= Ինչպէ՞ս, ինչպէ՞ս։

— Դեռ աւելին. անոնց մէջ տղաք կան, որոնք ո՛չ մէկ կազմակերպութենէ ո՛չ մէկ նպաստ չեն ստանար...

= Պզտի՛կ մատ, զգուշացի՛ր, զրպարտելը մեծ մեղք է։

— Ես զրպարտելու սովորութիւն չունիմ, — վշտացաւ պզտիկ մատս։

= Փա՛ստ կ՚ուզեմ. գոնէ մէ՛կ հատ փաստ տուր։

— Լաւ, քանի որ կը պնդես. ըստ «Շինարար»ի, Բարեգործականը Մուրատեան վարժարանի մէջ Ժագ Ֆ. անունով սան մը կը պահէ եղեր։

= Այո, այդպէս գրուած է։

— Ուրեմն գիտցիր, որ այդ Ժագ Ֆ.ի ուսման ԼՐԻՒ ծախքը կը վճարուի իր իսկ ծնողքին կողմէ։

Շուարումէս անմեղ մատիկս խածի։

Աջ ձեռքիս մատիկն էր. սո՛ւս, ձախ ձեռքս չիմանայ. թէ չէ միւսին օգնութեան կը փութայ...

ՍՈՒՐԻԿ

ԷԼԻԶԱՊԷԹ Բ. ԵՒ ԻՇԽԱՆ ՖԻԼԻՓ

ՄԵԿՆԵՑԱՆ ՓԱՐԻԶԷՆ

Հինգշաբթի առաւօտ Անգլիոյ արքայական ամոլը օդանաւով մեկնեցաւ Լիլ, ուրկէ պիտի անցնէր Րուպէ եւ ապա Լոնտոն։

Այցելութեան երրորդ օրուան (չորեքշաբթի) յայտագիրն ալ խճողուած ու բազմազան էր։ Թագուհին անգլիական դեսպանատան մէջ ներկայ գտնուեցաւ ընդունելութեան մը. ապա Փարիզի սկովտիական նոր եկեղեցիին հիմնարկէքի արարողութեան ներկայ գտնուեցաւ եւ իր իսկ ձեռքով զետեղեց առաջին քարը։

Կէսօրուան մօտ Թագուհին այցելութիւն մը տուաւ Մէօտոնի անգլիական ակումբին, մինչ իշխան Ֆիլիփ ընդունուեցաւ Սաքլէի հիւլէական կայանին մէջ։

Կէսօրէն վերջ Թագուհին եւ իշխանը այցելեցին Րընոյի ինքնաշարժներու գործարանը, ուր տնօրէնութեան կողմէ Թագուհիին նուիրուեցաւ «Տօֆին» ինքնաշարժ մը՝ մասնաւորաբար Էլիզապէթ Բ.ի համար շինուած։

Իսկ իրիկուան, Լուվրի պալատին մէջ սարքուած էր փառաշուք ճաշ-ընդունելութիւն մը, որուն ներկայ գտնուեցան հարիւրաւոր հրաւիրեալներ։

× Անգլիական ամբողջ մամուլը արձագանգելով արքայական ամոլին Փարիզեան պտոյտին ամէնէն փոքր մանրամասնութեանց, կը գրէ թէ աննախընթաց ընդունելութիւն մը վերապահուած էր Էլիզապէթ Բ.ի եւ իշխան Ֆիլիփի։

ԱԼԺԷՐԻ ձայնասփիւռը չորեքշաբթի օր կոչ ուղղեց Ալժերիոյ ապստամբներուն, որ վերջ տան կռիւներուն ու յանձնուին իշխանութեանց, որոնք կը խոստանան պատժական միջոցներ ձեռք չառնել անձնատուր եղողներուն դէմ։

ԹՈՒՆՈՒԶԻ 13.500 ֆրանսացի պաշտօնեաներուն մեծամասնութիւնը հեռացաւ երկրէն. այժմ միայն 3000 ֆրանսացի պաշտօնեաներ կը մնան այնտեղ։

ԹՈՒՆՈՒԶԻ քաղաքապետական ընտրութիւնները տեղի պիտի ունենան Մայիս 15ին։

ՃՇԴՈՒՄ ՄԸ

Մուրատեան վարժարանի տեսչութիւնը կը խնդրէ մեզմէ յայտարարել թէ Փրոֆ. Ֆէյտիի զաւկին (Ժագ) դպրոցական թոշակը լրիւ կը վճարուի իր ծնողքին կողմէ։ Բարեգործականի «Շինարար» պաշտօնաթերթին յայտարարութիւնները թիւրիմացութիւններու տեղի տուած են (տես մեր «Օրը Օրին»ը)։

«Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԷ ԶԻՆԵԼ ԵԳԻՊՏՈՍԸ»

Ամերիկեան «Նիւ Եորք Հերըլտ Թրիպիւն» թերթը իր երէկուան թիւին մէջ կը գրէր թէ Խ. Միութիւնը միշտ կը շարունակէ ամէնէն արդիական օդանաւերով զինել Եգիպտոսը։ Միւս կողմէ, Չեխոսլովաքիա ու թերեւս նաեւ Լեհաստան հետզհետէ կը դարմանեն Իսրայէլի կողմէ փճացուած զինամթերքին առթած բացը։ Ըստ թերթին թղթակիցին, խորհրդային, չեխոսլովաքեան ու լեհական նաւեր Աղեքսանդրիոյ ու Լաթաքիէի (Սուրիա) նաւահանգիստները տուած իրենց յաճախակի այցելութիւններով առատ զինամթերք ու զինուորական մասնագէտներ ցամաք հանեցին։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍՈՒՐԻՈՅ կառավարութիւնը, որ ցարդ կը հակառակէր Ճէյմս Րիչըրտսի Սուրիա այցելելուն, յայտարարած է թէ այլեւս արգելք մը չի տեսներ այդ բանին։ Կառավարութիւնը սկսաւ բանակցիլ նաեւ Թափլայն քարիւղի ընկերութեան հետ։

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ բողոք մը ներկայացուց ամերիկեան կառավարութեան եւ յայտնեց թէ Փանամայի Ջրանցքին մէջ խորհրդային նաւերը դժուարութեանց կը հանդիպին։

ՈՒԹԸ ՕՐՈՒԱՆ մէջ հիւլէական երեք փորձեր կատարուեցան Խ. Միութեան մէջ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Արտաքին նախարարը, Փի-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԿՐԹԱԿԱՆ – ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

Բ. – ԼԵՒՈՆ ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ

Սիրելի անուն մըն է նաեւ Լեւոն Գարագաշեանի անունը :

Ծնած է Կարնոյ մէջ 22 Օգոստոս 1888-ին : Նախակրթութիւնը Արծնեան ազգային վարժարանին մէջ առնելէ ետք, կը մտնէ Սանասարեան երկրորդական վարժարանը, որուն շրջանը կը բոլորէ 1904-ին : Ուսուցչական ասպարէզը ընդգրկելով 1906–1907 տարիներուն Սանասարեանի մէջ ուսուցչի պաշտօն մը կը ստանձնէ, ուր կը դասախօսէ հայերէն, աշխարհագրութիւն, ազգային եւ ընդհանուր պատմութիւն : Ատեն մը կը դառնայ նաեւ պետական պաշտօնեայ :

1915ի տեղահանութեան օրերուն, կայարանէ կայարան քշուելով եւ իր մորթին վրայ կրելով տարագրութեան բոլոր արհաւիրքներն ու սարսափները, կը հասնի Տէր Զօր : Առաջին ընդհ. պատերազմի զինադադարէն ետք, Հալէպի մէջ Ազգային Միութեան քարտուղարի պաշտօնը կը ստանձնէ 1919 – 1925ին : Յետոյ Պէյրութ, տեղւոյն ազգ. վարժարանին կից Ս. Նշան եկեղեցիին դպրոցին տնօրէնի պաշտօնը կը վարէ 1925 եւ 1926 տարիներուն : 1927ին, Պ. Գրիգոր Կիրակոսեանի տնօրէնութեան օրերուն, կը մտնէ Մելքոնեան Կրթական Հաստատութեան մէջ, նախ ուսուցչի եւ յետոյ դիւանապետի ու արկղակալի պաշտօնով, զոր խղճմտութեամբ ու անձնուիրութեամբ կը վարէ երեսուն տարի անընդհատ, մինչեւ իր մահը, որ տեղի կ'ունենայ 1956ի աշնան, 12 Հոկտեմբերին, կառավարական հիւանդանոցին մէջ : Ցուղարկաւորութեան ներկայ եղած են Մելքոնեան Հաստատութեան հոգաբարձութիւնը, տնօրէնութիւնը, ուսուցչական կազմը եւ երկսեռ աշակերտութիւնը, որոնք իրենց յարգանքի տուրքը տուած են վաստակաւոր ուսուցչին :

×

Շնորհիւ իր անձնուէր գործունէութեան եւ պատասխանատուութեան գիտակցութեան, սիրուած էր ան ամէնուն կողմէ, մասնաւորաբար իր մեղմ եւ ընկերական բնաւորութեան պատճառաւ :

Լեւոն Գարագաշեանի մէջ շեշտուած էր նաեւ խղճամիտ գործունէութեան նկարագիրը : Իր վերջին խօսքերը ուղղուած պաշտօնակից Յովհաննէսեանին — «Նայէ որ ապագային որ եւ է ցեխ չնետեն վրաս, ես մաքուր խիղճով աշխատած եմ» կ'ապացուցանեն այդ բանը :

Մեր մամուլին մէջ շատ քիչ բան երեւցած է իր կողմէն, բայց բաւական ձեռագիրներ պահուած կը մնան ներկայիս Մելքոնեան Հաստատութեան մէջ : Ինչ որ լոյս ընծայած է, բծախնդիր պրպտողի եւ աշխատասիրողի հետքերը կը կրեն իրենց վրայ : Առաջին աշխատութիւնը կարելի է նկատել Սանասարեանի տեսուչներուն եւ ուսուցիչներուն կեանքին եւ գործունէութեան նուիրուած յօդուածը, որ լոյս տեսած է «Հայրենիք» ամսագրին մէջ, 1928, Մարտ, Ապրիլ ամիսներու թիւերուն մէջ եւ որուն շարունակութիւնը՝ կրթական, մանկավարժական ասպարէզին մէջ Սանասարեանցիներու կատարած դերին մասին, անտիպ կը մնայ տակաւին : Դարձեալ անտիպ կը մնան Կարնոյ գաւառաբարբառը, պատմուածքներ՝ Շուշերու կեանքէն, Բուսաբանութեան եւ կենդանաբանութեան վերաբերեալ աշխատութիւններ, որոնք բոլորն ալ պահուած են Մելքոնեան Հաստատութեան մէջ :

Նշանակելի գործ մըն է սակայն «Առձեռն ուղղագրութիւն դպրոցականներու եւ ուղղագրութեան սէր ունեցողներու համար» գրքոյկը, որ լոյս տեսած է Նիկոսիա, 1952ին : 102 էջերէ կը բաղկանայ այս գործը, որուն մէջ գործնական եւ օգտակար կանոններ համախմբած է հեղինակը : «Գրպանի այս գրքոյկը, կը գրէ նախաբանին մէջ, պատրաստած եմ հիմնուելով փորձառութեանս վրայ, ինծի ուղեցոյց ունենալով ծանօթ քերականներ, բառարաններ, ինչպէս նաեւ ներկայ Հայաստանի մէջ կատարուած հրատարակութիւններ : Խղճամիտ պրպտումներով կարելիս ըրած եմ որ մոռացումի տեղի չտամ եւ ինծի այնպէս կը թուի թէ կրցած եմ մէկտեղել հոս ուղղագրական կանոններու եթէ ոչ ամբողջութիւնը, գոնէ մեծագոյն մասը :» Եւ արդարեւ, փոխանակ կանոններու վրայ ծանրանալու, որոնք յաճախ սորվող ենթակաները, մեծ ու պզտիկ, կը խրտչեցնեն, կուտայ բազմաթիւ օրինակներ :

Այսպէս հոն կը գտնենք բառակազմութեան յատուկ բազմաթիւ ածանցներ՝ օրինակներով, բառերու ստուգաբանութիւնը եւ մանաւանդ շարքը նմանաձայն բառերու, որոնք տարբեր իմաստ եւ տարբեր ուղղագրութիւն ունին : Հակառակ այս գրքոյկին գործնական ու մատչելի մեթոտին, ցաւով կը տեղեկանանք թէ իր առնին անհրաժեշտ ընդունելութեան չարժանացաւ ան, մասնաւորաբար մեր կրթական մարմիններուն եւ ուսուցիչներուն կողմէ :

Նկատի ունենալով ողբ. Լեւոն Գարագաշեանի ազգագրական — բանասիրական անտիպ գործերուն կարեւորութիւնը, Մելքոնեան Հաստատութեան, մասնաւորաբար Տեսչութեան վրայ անյետաձգելի պարտականութիւն կը ծանրանայ հրատարակութեան տալ այդ աշխատանքները, քանի որ մանաւանդ Բարեգործականի կեդրոնին մօտ կը գտնուի Մելքոնեան հրատարակչական հիմնադրամին՝ տարիներէ ի վեր կուտակուած եւ անգործածելի մնացած կարեւոր գումարները :

Փակագծի մէջ ըսենք, որ մինչեւ երկրորդ ընդհ. պատերազմը, Մելքոնեան Հրատարակչականը Երեւանի մէջ լոյս ընծայեց մատենաշար մը, որուն շնորհիւ ունեցանք պատմական, բանասիրական ու լեզուական կարեւոր աշխատութիւններ, հեղինակաւոր դէմքերու աշխատասիրութեամբ : Ատենն է, կը խորհինք, մոռացութեան տրուած այդ կտակը, (տարեկան շուրջ երեք միլիոն ֆրանք), կրկին գործադրութեան դրուի հանրային հաստատութեան մը կողմէ, որ կտակներու անշեղ գործադրութեան մէջ չափազանց բծախնդրութիւն կը դնէ արդէն :

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ ԴԱՇՏԻ ԱՐԱԳԻԼՆԵՐԸ

— Կորիր անզգամ, կորիր իմ բնից, թէ չէ հիմա աչքերդ կը հանեմ ...

Բայց «անզգամ»ը բոլորովին միտք չունէր զիջելու իր իրաւունքները, նա պաշտպանում էր, հարուածին հարուածով էր պատասխանում : Յետոյ կռուողները ցած թռան ծառից եւ շարունակեցին իրենց «պատերազմ»ը բակում : Այստեղ ընդարձակ էր, կարելի էր եւ գրոհել եւ պաշտպանուել :

Ծառից իջաւ նաեւ ամուսինը, մի կողմ կանգնած նա չէր խառնւում կռւին :

Չէին խառնւում եւ տեղներում զարմանքից քարացած տատն ու թոռը : Բայց պառաւ Մարանի համակրանքը ի հարկէ թեւակոտորի կողմն էր : Նա զզուած էր ծեր արագիլի նամարդ արարքից : Նորոգուեց պառաւ Մարանի հին վէրքը երբ մազերն սկսել էին ճերմկել ու դէմքին երեւացել էր առաջին խորշոմը, մի ջահել հարս հրապուրել, տարել էր իր սիրելի ամուսնոյն : Եւ այժմ կրակ կտրած ու ափերից ելած, ոսկրոտ ձեռքերը օդում շարժելով գոչում էր .

— Տուր էդ լրբին, աչքը հանիր որ էլ ուրիշի մարդկանց չզողանայ ...

Եւ կարծես նրա համակրանքից ու խրախուսանքից քաջալերուած, թեւակոտորն սկսեց յաղթել իր ջահել հակառակորդին : Խանդից ու վրդովմունքից կուրացած նա պոկոտում էր իր ախոյեանի փետուրներն ու ցրում բակով :

Այդ որ տեսաւ ծեր արագիլը, առաջ եկաւ, մօտեցաւ կռուողներին : Թեւակոտորը ամուսնուն ներկայութիւնից թեւ առաւ, այո ինքն է տէրը իր հին օջախի, օրինաւոր ամուսինը ինքն է եւ ոչ թէ այն աներեսը ... ինքը թիկունք ունի սարի նման ...

Արհամարանքով նայեց իր ամուսնու գզգզուած սիրուհուն, նայեց յաղթողի գոհունակութեամբ : Սիրտը հովացած ու գոհ էր եւ պառաւ Մարանը :

Բայց այդ ժամանակ կատարուեց անսպասելին, ամուսինը մօտեցաւ թեւակոտորին եւ գուրգուրելու փոխարէն կտուցով ծանր հարուածներ հասցրեց նրա գըլխին ...

Սա անակնկալի եկաւ, զարմացաւ «Ոնց թէ ի՞նձ ... քո որդիների մօրը ... քո դառն օրերի ընկերուհուն ...» : Ապա յուսահատ ճիչ արձակեց եւ ցասումով բռնուած վազեց դէպի սրահի կեդրոնում բոցավառուող թոնիրը : Այնպէս վազեց որ այլեւս ոչ մի ուժ չէր կարող կանգնեցնել նրան : Հասաւ եւ առանց վարանելու նետուեց շէկ բոցերի մէջ ... :

— Ամա՜ն, ես ինչ զուլում էր, աման...

— մազերը պոկելով առաջ վազեց ծեր Մարանը, բայց արդէն ուշ էր, այրուող թռչունի փետուրները ճարճատում էին մրոտ առաստաղի տակ ... :

Վ. ԱՆԱՆԵԱՆ

(5 եւ վերջ)

ՆԵՂՈՍԸ, ԵԳԻՊՏՈՍ ԵՒ ԱՍՈՒԱՆ

Իրաւամբ ըսուած է թէ Եգիպտոս Նեղոսի պարգեւն է : Այդ անջրդի երկրին տնտեսութեան գլխաւոր աղբիւրն է այս օրհնուած գետը : Ակնարկ մը նետեցէք Ափրիկէի հիւսիս - արեւելեան այդ տարածութեան վրայ ու պիտի նշմարէք թէ Եգիպտոսի գրեթէ մէկ երրորդը անապատ է : Երկիր մը՝ որ ամենահին քաղաքակրթութեանց օրրաններէն մին հանդիսացած է : Ի զուր չէ որ հին Եգիպտացիք պաշտած են Նեղոսը, մարդկային եւ աստուածային հանգամանք տուած են անոր : Այդ պաշտամունքի թանկագին նմոյշներէն պահուած են անգլիական թանգարանին եւ Վատիկանի մէջ : Աստուածաշունչն ալ կը խօսի Եգիպտացոց ու իրենց գետին մասին երկու մարգարէներու բերնով .— « ... Ու Եգիպտացիները խստասիրտ տիրոջ մը ձեռքը պիտի մատնեմ . ու գետը պիտի ցամքի ու չորնայ : Եւ գետերուն ջուրերը պիտի քաշուին : Գետին եզերքին վրայ եղող մարգագետինները եւ բոլոր վարուցանը պիտի չորնայ» : (Եսայեայ Գլ. ԺԹ.) : Իսկ Եզեկիէլի միջոցաւ Եհովան կը սպառնայ .— «Գետը իմս է ու Եգիպտոսի երկիրը Մագդողէն մինչեւ Սուհենը աւերակ ու անշէն անապատ պիտի ընեմ ...» : (Գլ. ԻԹ.) :

Նեղոսը աշխարհի ամենամեծ գետերէն մէկն է : Իր երկարութիւնն է մօտաւորապէս 6500 քիլոմեթր : Ծովեզերէն սկսեալ մինչեւ 1500 – 1800 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ ոչ մէկ գետակ կը թափի իր մէջ : Սպիտակ Նեղոսը կը բխի Վիքթորիա - Նիանզա լիճէն որ աշխարհի երկրորդ մեծագոյն լիճն է : Իր ընթացքին վրայ Սպիտակ Նեղոսը կը հանդիպի երկու լիճերու եւ յետոյ կը մտնէ Սուտան, ուր բացի բազմաթիւ գետակներու ջուրերէն, կը նպաստաւորուի նաեւ Պահր էլ Կազէլէն (Վիթերու (Այծեամ) գետ) : Սակայն նոյն շրջանը իրմէ կը խլէ ջուրերէն կարեւոր մաս մը՝ ճահիճի վերածուելով ու ի վերջոյ շոգիանալով : Սուտանի մէջ Սպիտակ Նեղոսը կը հաւաքէ նաեւ անձրեւային եղանակի առատ ջուրը : Այդ եղանակը կը տեւէ Յունիսէն Սեպտեմբեր :

Խարթումի մօտ Կապոյտ Նեղոսը (Պահր էլ Ազրաք) կը միանայ Սպիտակ Նեղոսին (Պահր էլ Ապիատ) : Առաջինը սրընթաց երիվարի մը խոյանքով կ'իջնէ Եթովպիոյ լեռներէն իր ջուրերուն խառնելով հրաբխային կարմրագոյն բարեբեր տիղմ մը որ Եգիպտոսի մշակութեան հողերուն սնունդը կը հանդիսանայ : Չի գիտցուիր թէ ինչո՞ւ Նեղոսի այդ երակին Կապոյտ անունը տրուած է երբ իր ջուրերը կարմրորակ են : Քիչ անդին Նեղոսին կը միանայ նաեւ Աթպարա գետակը որ վերջինն է ու այս ալ ծնունդ կ'առնէ Եթովպիոյ լեռներէն :

Նեղոսը շնորհիւ իր ողողումներուն, որոնք կը տեւեն Յունիսէն Սեպտեմբեր, դարերէ ի վեր կեանք ստեղծած է իր շուրջը : Այդ ողողումները կ'ոռոգեն ինը հազար քառակուսի քիլոմեթր հողեր՝ մըշակութեան 35 հազար քառ. քիլոմեթր արտի տարածութեան վրայ : Մնացեալ մասը կ'ոռոգուի արուեստական միջոցներով : Շնորհիւ օդին ջերմութեան, կարելի կ'ըլլայ տարեկան երեք բերք ստանալ :

Դարեր առաջ Նեղոսի ակունքը անծանօթ կը մնար Եգիպտացոց : Ասոնք գերբնական ուժերու կը վերագրէին անոր ծագումը : Սակայն երբ համոզուեցան թէ եթովպական լեռներէն կը հոսի, վախ մը պատեց զիրենք : — Չըլլայ թէ Եթովպիացիք ջուրին ընթացքը դարձնէին դէպի Կարմիր Ծով : Մտավախութիւնը ունէին մանաւանդ այն պատճառաւ որ Եթովպիան քրիստոնեայ էր իսկ Եգիպտոս՝ մահմետական : Կը կարծուի նոյնիսկ թէ Եգիպտացիք տուրք մը կը վճարէին Եթովպիոյ կայսեր, Նեղոսի ջուրերուն ապահովութեան համար : 1448ին Եթովպիոյ կայսրը օգտագործելով Եգիպտացոց անտեղի մտահոգութիւնը կը սպառնար փոխել Նեղոսի ընթացքը եթէ վերջ չտրուէին քրիստոնեաներու հալածանքին : Նոյն սպառնալիքները նաեւ՝ սպանիացի եւ փորթուկալցի թագաւորներու կողմէ : Անշուշտ իրականութեան մէջ սպառնալիքները անհեթեթ ու անիրագործելի էին, նկատի ունենալով Կապոյտ Նեղոսի ակը Կարմիր Ծովէն անջատող տարածութեան լեռնային, ապառաժուտ հանգամանքը եւ այդ ժամանակուան նախնական միջոցներով բնական այդ խոչընդոտները յաղթահարելու դժուարութիւնը :

Այսուհանդերձ Եգիպտոսը Նեղոսի ջուրերէն մասամբ մը զրկելու վտանգը միշտ ալ գոյութիւն ունի : Եւ ասիկա ոչ թէ՝ Եթովպիոյ, այլ Սուտանի եւ Ուկանտայի կողմէ, որոնք եւս ծրագիրներ ունին այդ օրհնեալ գետին բարիքներէն առաւելագոյն կերպով օգտուելու՝ իրենց տնտեսական բարգաւաճման համար : Այդ ծրագիրներէն ոմանք արդէն իրականացած են եւ ուրիշներ շինութեան մէջ՝ որոնք քանի մը տարիէն կ'աւարտին : Կան նաեւ աւելի հսկայական ծրագիրներ, որոնց իրականացումը, տարակոյս չկայ մեծ հարուած մը պիտի հասցնէ Եգիպտոսի :

Ցարդ Եգիպտոսի մէջ գոյութիւն ունէին Ասուանի, Էսնայի, Նակա – Համարի, Ասիութի, Տելթայի եւ Զիֆթայի փոքր ամբարտակները, որոնց ամբարած ջուրերուն շնորհիւ Եգիպտոս կ'ոռոգէր գետին ողողումներուն բնական սահմաններէն դուրս գտնուող մշակելի հողերը ու կը կանոնաւորէր Նեղոսի ջուրին հոսանքը ամառնային եղանակին՝ ջուրերու նուազման պարագային :

Այժմ Եգիպտոս ծրագրած է Ասուանի մէջ կառուցանել վիթխարի ամբարտակ մը 130 միլիառ խորանարդ մեթր ջուրի տարողութեամբ, որ պիտի կանոնաւորէ Նեղոսի հոսանքը տարուէ տարի եւ ջուր պիտի հայթայթէ Եգիպտոսի՝ նոյնիսկ բացառիկ երաշտ տարիներուն, երբ Նեղոսի ջուրերուն նուազման պատճառաւ ողողումներ տեղի չեն ունենար ու մշակութիւնները կը տառապին, վերոյիշեալ փոքր ամբարտակներուն ջուրի պաշարին անբաւարարութեան պատճառով :

Ասուանի առաջադրուած ամբարտակը պիտի ձեւացնէ արուեստական հսկայ լիճ մը, ամենամեծը աշխարհի վրայ, երեք հազար քառ. քիլոմեթր մակերեսով : Իր թումբին խարիսխը պիտի ունենայ մէկուկէս քիլոմեթր լայնք. իսկ բարձրութիւնը՝ 110 մեթր : Գաղափար մը կազմելու համար Ասուանի այս հսկայ կարեւորութեան մասին, ըսենք թէ Թինեըի ամբարտակին տարողութիւնն է վեց հարիւր միլիոն խորանարդ մեթր : Իսկ Տիւռանսի վրայ կառուցուող Սառ – Փոնսոնի ամբարտակը պիտի պարունակէ հինգ միլիառ խոր. մեթր ջուր : Ինչպէս կը տեսնուի, տակաւին շատ հեռու ենք 130 միլիառէն : Ասուանի ամբարտակը Եգիպտոսի պիտի հայթայթէ նաեւ տարեկան տասը միլիառ քիլովաթ – ժամ ելեկտրական ուժ :

Սակայն հարց է թէ Եգիպտոս պիտի յաջողի՞ իրագործել այդ ծրագիրը : Մէկդի ձգելով հարցին քաղաքական կողմը, տեսնենք թէ ինչ խոչընդոտներ կը ներկայանան եւ կամ արդեօք կարելի չէ՞ ուրիշ կերպով լուծել հարցը առանց Ասուանի ամբարտակի շինութեան : Նախ՝ նիւթական հարցը : Եգիպտական կառավարութիւնը ամբարտակին շինութեան ծախք կը նախատեսէ 250 միլիոն եգիպտ. ոսկի այսինքն՝ 250 միլիառ ֆրանք : Սակայն մասնագէտներ մինչեւ չորս հարիւր միլիառի կը բարձրացնեն այդ ծախքը : Առանց ուրիշ երկիրներու օժանդակութեան, Եգիպտոս դժուար թէ կարենայ իրականացնել այդ ծրագիրը, եթէ նոյնիսկ ամբողջութեամբ դանձէ Սուէզի ջրանցքէն գոյացած 36 միլիառ ֆրանքի եկամուտը :

Յետոյ կայ նաեւ պատմական յիշատակարաններու անհետացման հարցը : Եգիպտոսի փառքը կազմող դարաւոր յիշատակարաններէն Ապու Սիմպէլի տաճարը որ հինգ յարկանի շէնքի մը բարձրութիւնը

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՉԱՐԵՇ Ա. Մարտ 31ին այցելած է Պէյրութի արուարձաններէն Նոր Մարաշ հայաշատ թաղը, ուր յաւարտ պատարագի խօսած է հոգեշունչ քարոզ մը: Ըսած է թէ հայ ժողովուրդին մեծագոյն առաքինութիւններէն մէկը անկեղծ հաւատքով աղօթել գիտնալն է: Այս առթիւ, առաջին անգամ ինք աւետած է Կիլիկիոյ Աթոռին Սրբազան մասունքներուն գտնուիլը: Ապա անձամբ գացած է Պէյրութի օդակայանը՝ դիմաւորելու համար Խորէն Արք. Բարոյեանը, որ Ամմանէն կը վերադառնար Գրիգոր Լուսաւորչի Աջին եւ միւս մասունքներուն հետ միասին:

ՀԱԼԷՊԻ թեմին առաջնորդը, Ղեւոնդ Արք. Չէպէեան Մարտ 24ին հովուական այցելութիւն մը տուած է Ազէզի եւ Աֆրինի (Հիւս. Սուրիա) հայ համայնքին, որ ջերմ ընդունելութիւն մը վերապահած է իրեն: Պատարագէն վերջ խօսած է հոգեշունչ քարոզ մը: Ապա այցելած է Ազէզի եւ Աֆրինի գաւառապետներուն ու անոնց հետ ունեցած սիրալիր տեսակցութիւն մը:

ԳԱՀԻՐԷԻ «Յուսաբեր»ի շէնքին թատերասրահին մէջ տիկին Արաքսի Օհանեանի բեմադրութեամբ եւ մեծ յաջողութեամբ ներկայացուած է Օսքար Ուայլտի «Հովահար»ը Մարտ 24ին:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Պէյրութի արուարձաններէն Նոր Մարաշի մէջ մահկանացուն կնքած է կաթողիկէ վարդապետ Տ. Գրիգոր Ծ. Վ. Փեհլիվանեան՝ ութսուն տարեկան հասակին: Թաղման արարողութեան նախագահած է Հալէպի Հայ Կաթողիկէ Առաջնորդը՝ Պաթանեան Արքեպիսկոպոս:

ԼԱԹԱՔԻՈՅ մէջ (Սուրիա) Մարտ 9ին կատարուած է քաղաքին Հ.Մ.Ը.Մ.ի եւ Օգնութեան Խաչի արծուիկներու ակումբին բացման հանդիսութիւնը Հ.Մ.Ը.Մ.ի Շրջ. Վարչութեան անդամներուն եւ խուռն բազմութեան մը ներկայութեան:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Հ.Յ.Դ. Զաւարեան Ուս. Միութիւնը Մարտ 28ին Շ. Միսաքեանի նուիրուած յարգանքի երեկոյ մը կազմակերպած է: Առաւելաբար երիտասարդներէ բաղկացած հոծ բազմութիւն մը ներկայ գտնուած է: Սգահանդէսին նախագահած է Ս. Վրացեան եւ խօսած է Հ. Տասնապետեան: Զաւարեանի անդամներէն Վ. Տէր Գալուստեան նուագի ընկերակցութեամբ յուզումով կարդացած է Շ. Միսաքեանի «Ես տեսայ Եփրատը» իսկ Յ. Խաչիճեան՝ «Անփոխարինելին» (Հ.Յ.Դ. Օրուան առթիւ Միսաքեանի գրած խմբագրականներէն մին):

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Այնթապի Հայր. Միութիւնը Ապրիլ մէկին յիշատակի հանդէս մը կազմակերպած է նուիրուած Այնթապի հերոսամարտին 37րդ տարեդարձին:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ արուարձաններէն Պուրճ Համուտի մէջ բացումը կատարուած է Համազգային մշակութային միութեան նոր ակումբին: Ներկայ եղած եւ խօսք առած են Կեդր. Վարչութեան կողմէ Տօքթ. Ե. Գոնեալեան, իսկ Պէյրութի վարչութեան կողմէ՝ Տիկին Լ. Տէր Մելքոնեան: Սեղաններու շուրջ հաւաքուած ներկաներու ինքնաբուխ նուիրատուութիւններէն գոյացած է 1600 լիբ. ոսկի:

ԹԵՀՐԱՆԻ մեր պաշտօնակիցը, «Ալիք», Մարտ 10ին բացառիկ թիւ մը (վեց էջ) նուիրած է Շ. Միսաքեանի յիշատակին: Խմբագիրներէն զատ յօդուածներ ստորագրած են Արամ Գառօնէ, Վահէ Արծրունի, Ե. Հայրապետեան, Հ. Կոսոյեան, Ա. Լօռենց: Կան նաեւ արտատպումներ Շ. Միսաքեանէն եւ արտասահմանեան մամուլէն:

ԳԱՀԻՐԷԻ նկարչական 33րդ ցուցահանդէսին իրենց ստեղծագործութիւններով մասնակցած են նաեւ եգիպտահայ նկարիչներ Ս. Սամսոնեան, Յ. Գաւուդեան, Սիւզան Տէօվլէթեան, Ա. Թոփալեան, Ժ. Եղոյեան, Աշոտ Զօրեան, Բիւզանդ Կոճամանեան՝ արժանանալով արուեստասէր այցելուներու ջերմ գնահատանքին:

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ նորընտիր պատրիարքը Մարտ 22 թուակիր հեռագիր մը ստացած է Էջմիածնէն Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին ստորագրութեամբ: Վազգէն Ա. շնորհաւորելով Տիրան Արք.ի ընտրութիւնը կը մաղթէ որ «Ներսոյեան Սրբազանի երջանիկ գահակալութեամբ Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան ծոցին մէջ աճի եւ պայծառանայ ճշմարիտ եղբայրական եւ համերաշխ գործակցութեան ոգին եւ սկիզբ առնէ բեղուն եւ արդասաւէտ կեանքի նոր շրջան մը ի փառս Աստուծոյ եւ Հայ Եկեղեցւոյ»:

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Այս կիրակի, Ծաղկազարդի առթիւ Փարիզի եկեղեցւոյ պատարագի երգեցողութեանց կարեւոր բաժինները պիտի երգուին Կոմիտասեան քառաձայն դաշնաւորումով, Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ երկսեռ երգչախումբին կողմէ՝ ղեկավարութեամբ Պ. Արա Պարթեւեանի, որ խմբագրած է յիշեալ պատարագին վերարտադրութիւնը քառաձայն երկսեռ ձայներու համար, ինչպէս նաեւ Երգեհոնի բաժինը, անաղարտ պահելով դաշնաւորման ամբողջական նկարագիրը:

Պատարագի ընթացքին պիտի երգուի նաեւ առաջին անգամ ըլլալով Կոմիտասի վաւերական գործերէն Էջմիածնական «ՀԱՅՐ ՄԵՐ»ը, որ ինքն իսկ երգել տուած է 1906ին Փարիզի մէջ, եւ որ Կոմիտասեան յանձնախումբին կողմէ հրատարակուած է Տաղք և Ալէլուէ պրակին մէջ:

***

Տաղանդաւոր նկարիչ Րիչար Ճերանեան արժանացած է «Արուեստ - գիտութիւն - գրականութիւն» ընկերակցութեան մրցանակ՝ արծաթեայ պատուոյ շքանշանին: Այս շքանշանը պաշտօնապէս իրեն պիտի տրուի Ապրիլ 28ին ժամը 13.30ին, Ֆրանս տ'Ութր Մէրի թանգարանին սրահը (293 Ավընիւ Տօմէնիլ):

Ճերանեան վերջերս մասնակցած է «Մտաւորականներու Տուն»ին 45րդ ցուցահանդէսին եւ այս առթիւ արժանացած ջերմ գնահատանքի: Իր ստեղծագործութիւններէն երկու հատը գծուած են պետութեան կողմէ:

Նոյն առթիւ կը յիշուի թէ Ճերանեան «Բծախնդիր աշխատանքի ճաշակն ունի եւ իր մտահոգութիւններն ու նկարչական փնտռտուքները կը ձուլէ իր զգայնութեան ու գիտելու կարողութեան հետ: Մեր լաւագոյն նկարիչներէն է»:

***

Մարտ 22ին Ազգային Երաժշտանոցի «Պերլիոզ» սրահին մէջ նուագած են Ժիւլ Ժանթիլի աշակերտները: Ասոնց կարգին փոքրիկն Անի - Կասէր Ղազարեան նուագած է Սէն - Սանսի Սօլ Մինէօր Քօնչէրթօն՝ արժանանալով ջերմ գնահատանքի:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ (ՓԱՐԻԶ)

Միութիւնը Մարտ 8ին գումարեց իր ընդհանուր ժողովը: Վարչութիւնը, որ երկու տարիէ ի վեր վարած էր ընկերակցութիւնը, տուաւ իր գործունէութեան հաշուետուութիւնը եւ հրաժարականը: Նոր վարչութիւնը կազմուեցաւ հետեւեալ հայրենակիցներէ՝ Ղազար Ներկարարեան (նախագահ), Օգսէն Մուրատեան (փոխ նախագահ), Վահրամ Կազաւեան (քարտուղար), Աղ. Փանոսեան (գանձապահ), եւ Եղիա Սերոբեան (խորհրդական):

Այս տարի Վասպուրականի հերոսամարտի փառաւոր տօնակատարութիւնը պիտի կազմակերպէ Վասպուրականի երիտասարդներէն կազմուած յանձնախումբ մը, որուն անդամներն են՝ Դէլէմաք Գավէզեան, Անդրանիկ Սերոբեան, Պետրոս Թորիկեան, Օր. Անահիտ Պասմաճեան, Աւետիս Խերոյեան եւ Պօղոսեան:

Վասպուրականի Երիտասարդացը ունի 43 արձանագրուած անդամներ:

Արդէն իսկ նոր վարչութիւնը գործի ձեռնարկած է արժանաւոր վայելչութեամբ տօնելու համար 1915 Մայիսեան կռիւներու եւ յաղթանակին յիշատակը, յառաջիկայ 25 Մայիսի Շաբաթ երեկոյ, Սէրքըլ Միլթէրի շքեղ սրահներուն մէջ:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԸ

Աւստրիոյ Կռաց քաղաքի համալսարանէն շրջանաւարտ եղաւ Տոքթ. Հրանտ Աւետիքեան: Ուրախալի էր տեսնել 16 նոր բժիշկներու կարգին մեր մէկ ազգակիցը, որուն անունը ամէնէն առաջ կարդացուեցաւ եւ ինքը եղաւ ի պատասխան համալսարանի տեսչութեան՝ հրաժեշտի խօսքը արտասանողը:

Ապրիլէն սկսեալ պիտի պաշտօնավարէ Կռացի հիւանդանոցին մէջ:

Թղթակից

ունի եւ ստորերկրեայ շինութիւն մըն է, ինչպէս նաեւ մեծղի արձաններ, բոլորն ալ Ռամսէս Բ.ի կողմէ կառուցուած, որոնք Նուպիոյ մէջ կը գտնուին, Ասուանէն երեք հարիւր քիլոմեթր հեռաւորութեամբ, պիտի ողողուին ու անհետանան ջուրերուն տակ: Արդէն Ասուանի նախկին ամբարտակին մասամբ ջնջուած են ուրիշ յիշատակարաններ: Հաւանաբար Եգիպտոս զոհէ նաեւ վերոյիշեալ յիշատակարանները երկրին յառաջդիմութեան ու ժողովուրդին բարօրութեան համար: Միւս կողմէ, մասնագէտները կը հաստատեն թէ Եգիպտոս կարող է այլ ձեւով լուծել Նեղոսի հոսանքը կանոնաւորելու խնդիրը: Օրինակ, եթէ 1.30 մեթր բարձրացուի Վիքթորիա լիճը, կարող է հարիւր միլիառ խորանարդ մեթր ջուր ամբարել, լիճին մակերեսը ութսուն հազար քառ. քիլոմեթր ըլլալով: Մնացեալ 30 միլիառը կարելի է ստանալ Քիոկա, Էտուար եւ Ալպէր լիճերէն, նոյն միջոցը կիրարկելով: Անշուշտ այս լուծումը եգիպտական հողէն շատ հեռու է ու միայն Սպիտակ Նեղոսի ջուրերուն յատուկ է: Իրականութեան մէջ, Եգիպտոսին կը պակսի տարեկան 7.5 միլիառ խորանարդ մեթր ջուր, մշակելի հողերուն տարածութիւնը երեսուն առ հարիւր աւելցնելու համար: Այդ պակասը կարելի է լրացնել համեստ ծրագրով մը, — Բարեփոխելով ներկայ շինութիւնները՝ Եթովպիոյ Զանա լիճին բարձրացումով, կիրճերու վրայ փոքր կառուցումներով եւ Սուտանի Ճեպել Օլիայի ամբարտակին բարեփոխութեամբ:

Եգիպտոս կը հետապնդէ զուտ ազգային նեղոսեան քաղաքականութիւն մը, ինչ որ կը հակասէ ներկայ դարուս գործակցական ոգիին: Նեղոսը միջազգային գետ մը ըլլալով իր ընթացքին վրայ գտնուող երկիրները եւս պէտք է որ օգտուին անոր բարիքներէն: Արդէն Անգլիացիք աւարտելու մօտ են ամբարտակ մը Վիքթորիա լիճէն 2500 քիլոմ. հեռաւորութեան վրայ՝ Ճինճայի մէջ, որ ի մասնաւորի պիտի ծառայէ ելեկտրական ուժ հայթայթելու շրջակայքի երկաթի հանքերուն, եւ սակայն, մեծապէս պիտի վնասէ Ասուանի նախատեսուած ամբարտակին իրականացման: Եգիպտոսին կը մնայ աւելի իրատես ու նեղոսեան երկիրներու շահերուն ալ համապատասխան ծրագիրներու համակերպիլ:

ԳՈՒՐԳԷՆ ՓՕՅԱՃԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (20)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Ե.

ՌՇՏՈՒՆԵԱՑ ՕՐԻՈՐԴԸ

— Կաց, Խուրէն եղբայր, ես հրամայեցի տղուն որ ինձ ընկերանայ, ըսաւ Գուրգէն, եւ թեւէն բռնելով նա էլ իւր միւս քովը նստեցուց:

Գուրգէն ինքն էլ կը զարմանար թէ ի՞նչպէս կերակուր կ'ուտէր, այնպիսի յուզմունքէ մը վերջ, բայց այդ զօրաւոր կազմուածքը, այդ տաժանելի ճամբորդութենէն ետքը, նիւթական սնունդի պէտք ունէր, եւ իւրաքանչիւր հացի պատառին կը մտածէր թէ երբ միինակ մնար բոլոր գիշերը եւ յետագայ գալիք գիշերներն բաւական էին իւր սրտի վէրքին հետ զբաղելու: Բայց կերակուրը իր համն ու զուարճութիւնը կորուսեր էր իրեն համար, ուստի շուտ մը կշտացաւ եւ ելաւ սեղանէն եւ երբ լուացուեցաւ, հարցուց թէ՝

— Արծրունիք կուգայի՞ն երբեմն այս իրենց նոր կալուածի այցելութեան:

— Օրիորդին երթալէն վերջ գրեթէ չորս ամիս կը լինի եւ դեռ ոչ ոք չերեւցաւ. ինձ յանձնեցին բերդին բոլոր կառավարութիւնը, ինձ տուին բոլոր բանալիքները եւ ահա առաջին անգամն է որ աս դահլիճին դուռը բացուեցաւ եւ աս վառարանը մխաց:

— Ուրեմն, անկողնոյ սենեակներն էլ քեզ յանձնուած են, Խուրէն եղբայր:

— Դու քուն ունիս, իշխան եւ իրաւունք էլ ունիս, ըսաւ Խուրէն, եւ շուտ մը բանալիքներու տրցակ մը հանեց և ուղղուեցաւ դէպի հիւրի սենեակները:

— Խուրէն եղբայր, ըսաւ իշխանը, դու գիտես թէ երբ ես տղայ էի այս Ռշտունեաց տան մէջ տարիներով բնակեցայ եւ իմ սենեակս ունէի. կարելի չէ՞ նոյն սենեակը աս գիշերն անցնեմ:

— Ինչպէս որ կամենաս, իշխան, միայն ան քու սենեակը քու երթալէդ քիչ վերջը Օրիորդը իրեն սենեակ ըրած էր, եւ մենք այն օրէն մինչեւ հիմա, սրտերնիս վիրաւոր, չի կրցանք մաքրել ու շտկել:

— Ի՞նչ վնաս, Խուրէն եղբայր, իմ տղայութեան յիշատակները նորա յիշատակաց հետ շաղախուած են. երթանք, ուրեմն, անգամ մըն ալ այդ երջանիկ օրերը յիշելու:

Եւ Խուրէն շտկուեցաւ հոն ճրագն ի ձեռին. եւ իրօք երբ ներս մտան, միայն խորագնին ակնարկ մը ձգողը կրնար երեւակայել թէ բոլոր կահ եւ կարասիքը առանց պերճութեան՝ կնոջ մը քնքոյշ ընտրութեամբ զետեղեալ էին: Գորգեր, բաստեռունք, բազմոցք, վարագոյր, արկղ, գզրոց ամենայն յարմար եւ հաճոյ էին աչաց:

— Ուրեմն, իշխան, քեզ համար երթամ անկողին մը բերեմ, ըսաւ Խուրէն:

— Ոչ, պէտք չկայ, ըսաւ իշխանը վճռական եւ հրամայական ձայնիւ:

Խուրէն ան ատեն ակնարկ մը ձգելով անգամ մը անկողնին փոքրկութեան վրայ եւ ակնարկ մը Գուրգէնի վիթխարի հասակին վրայ՝ լուռ բաղդատութիւն մը ընելով մտքէն, գլուխը քովնտի մը շարժեց եւ երկու ճրագները վառելով եւ Գրիգորի ձեռքի ջուրի փոքրիկ կուժն ալ դնելով կարասիքի մը վրայ.

— Գիշեր բարի, ըսաւ եւ քաշուեցաւ, միայն թողլով իշխանը իւր վիրալից սրտին ամենատխուր ուրախութեան մէջ, որ Հեղինէի սենեակը ան գիշեր պիտի անցնէր:

Մենք էլ կը թողունք իշխանը այդ սենեակին մէջ, կը թողունք հոն իր բոլոր հակասական դառն խորհրդածութեանց եւ կրից հետ, ուր սէր, ատելութիւն, վրէժխնդրութիւն, ներողամտութիւն, արհամարհանք, անցելոյն տղայութեան քաղցր յիշատակք իրար կը խառնուէին, կը կռուէին փոթորկացեալ ալեաց պէս եւ ուր, վերջապէս, բնութիւն յաղթող ամենայն կրից իր իրաւունք ի գործ դրաւ, եւ Գուրգէն խոր քունի մը մէջ ընկղմեցաւ:

ԳԼՈՒԽ Զ.

Գ Ի Ւ Ղ Ա Ց Ի Ն

Բայց մենք թողնենք մեր ուղեւորները ճամբան, որոնք ամէնքը պակաս բեռնաւորեալ քան Վահրիճ՝ առաջ անցան հետեւելով Գուրգէնի օրինակին. աս միայն մնաց վերջապահ կարաւանին եւ վերջապէս վախելով որ իւր ձին ալ մնայ բոլորովին՝ ձիուն սանձը ձեռքն սկսաւ կամաց կամաց հետի քալել եւ այսպէս մութը կոխեց, երբ անցաւ Թուխայ գետը, եւ միշտ ծովը ձախ թեւին ունենալով հասաւ Խարզիթ: Քիչ մը մրսած, քիչ մը յոգնած, քիչ մը անօթի, քիչ մըն ալ ծարաւ, վանքի իւր Ս. Կարապետի գինւոյ տիկը բոլորովին ցամքեր էր, «Եթէ իշխանը հոս չէ, կ'ըսէր, աւելի լաւ, նա իւր հանգստութիւնն արդէն գտած է: Արծրունի իշխանի մը ո՞վ չուզեր ծառայել, ո՞վ կրնայ չի ծառայել, մանաւանդ, այսպիսի իշխանի, որ մեղրի պէս քաղցր է, երբ լաւ վարուիս, Աստուծոյ կրակն է, երբ գէշ վարուիս: Յոգնած, դադրած՝ աս գիշեր Արծրունի եմ, իմ հանգստութիւնս կը գտնեմ աս գիւղը, փառք Աստուծոյ, բարեկամ, խնամի չի պակսիր, երթանք մեղի տեղ ճարենք, թէ որ իշխանը այստեղ չէ դադրեր:

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

նօ, չորեքշաբթի օր Սէն Ֆլօրի մէջ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Անգլիոյ Արտաքին Նախարարին հետ։ Կը կարծուի թէ խօսակցութիւնները առաւելաբար դարձած են Սուէզի հարցին շուրջ ։

ԼԻՈՆԻ նոր քաղաքապետին ընտրութիւնը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ կիրակի։ Տակաւին կարելի չէ նախատեսել թէ ո՞վ պիտի ըլլայ Էտուար Էրիոյի յաջորդը ։

ԽՐՈՒՇՉԵՒ Կորքիի մէջ ճառ մը խօսեցաւ, որուն վերջաւորութեան յայտնեց թէ «ինչպէս խոզը չի կրնար դէպի երկինք նայիլ, այնպէս ալ դրամատէրները չեն կրնար հասկնալ խորհրդային հողերաշնութիւնը »...

ԱՐԱԲԵՒԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ սահմանային միջադէպերը հետզհետէ կը շատնան

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Շահխաթունի եւ ընտանեկան պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր կամ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն եւ ազգականին՝

ԱԾՕ ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻԻ

մահուան առթիւ ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին յաւարտ պատարագի Հ. Բ. Ը. Մ.եան 51րդ տարեդարձին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն տեղի պիտի ունենայ, հիմնադիրներու, բարերարներու եւ բոլոր ննջեցելոց ի յիշատակ ։ Կը հրաւիրուին Միութեան անդամները եւ բարեկամները։

●

ՊՕՄՈՆ.— Մ. Մարտիրոս Կարապետեանի (Նիւ Եորք), Տէր եւ Տիկին Արթինեանի (Նիւ Եորք), Տէր եւ Տիկ. Գըլըյեանի (Նիւ Եորք), փափաքին համաձայն այս կիրակի, Ծաղկազարդի առաւօտ ժամը 11ին, Պոմոնի Ս. Գր. Լուս. եկեղեցւոյ մէջ պիտի կատարուի հանդիսաւոր հոգեհանգստեան արարողութիւն, իրենց եղբօր, աներձագին եւ քեռին՝ Զարսանճագի Պասու գիւղէն ՍԱՐԳԻՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ հոգւոյն ի հանգիստ, անոր տարաժամ մահուան տարելիցին առթիւ։ Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգող բոլոր հայրենակիցները, բարեկամներն ու ընկերները ։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապ. Խաչի Շավիլի մասնաճիւղին կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին ։ Կիրակի, 14 Ապրիլ, ժամը 16էն կէս գիշեր, Շավիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ ։

Ի նպաստ տեղւոյն եկեղեցիի եւ դպրոցի շինութեան։

Առնուվիլի Նոր Սերունդի թատերախումբը կը ներկայացնէ՝ «Նախանձոտ Ամուսինը» (զաւեշտ)։

Երգ՝ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ՔԷՕՍԷՅԵԱՆ ։

Նուագախումբ՝ ՎԱՐԴԻՎԱՆԵԱՆ ։

Պիւֆէ ։ Մուտք 200 Ֆր.։

Փոն տը Սեւրէն առնել 171 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Փիւի Սան Վէն ։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլ, Սէնթ Անթուան, Գամփանեը Ֆրէզի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը յայտարարէ որ Ծաղկազարդի եւ Ս. Զատկուան տօներուն առթիւ պաշտօնական պատարագ - հոգեհանգիստ պիտի կատարուին սոյն եկեղեցւոյ մէջ, մասնաւորապէս Նիսէն հրաւիրուած Տէր Վարդան քհնյ. Ժամկոչեանի կողմէ ։ Սիրով կը հրաւիրուի քաղաքիս եւ շրջաններու բարեպաշտ հայ հասարակութիւնը ներկայ գտնուելու այս տօնական օրերուն Տուրատատուր Ս. Կարապետ ուխտավայրը։ Հոգեհանգիստի արձանագրութիւններուն համար դիմել Պ. Գամպարեանին,

Campagne Frèze, St. Antoine
Marseille, Tél. : MO 99-10

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութեան եւ մասնակցութեամբ տեղւոյն բոլոր կազմակերպութիւններուն ու միութիւններուն ։

14 Ապրիլ, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ ։

Կը նախագահէ՝ Պ. ՀԱՅԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

Կը բանախօսէ Պ. ՅԱԿՈԲ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Լիոնէն) ։

Գեղարուեստական պատշաճ բաժին ։

Առաւօտեան պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պատարագ ։

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ
ՓԱՐԻԶ – Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

12 Ապրիլ ուրբաթ առաւօտ ժամը 9.30ին վերջին Արեւագալ։

12 Ապրիլ ուրբաթ երեկոյ ժամը 4.30ին խաղաղական եւ հսկում ։

14 Ապրիլ կիրակի, Ծաղկազարդ, քառաձայն Ս. պատարագ, սկիզբն ժամերգ. ժամը 8ին, պատարագ ժամը 10ին, երեկոյեան Դռնբացէք ժամը 4ին ։

⁂

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ապրիլ 14, Կիրակի, Ծաղկազարդ, Ս. պատարագ (բազմաձայն երկսեռ խումբով), ժամը 10ին, Դռնբացէք 17ին ։

(Շար.)

⁂

ՆԻՍ.— Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻ
14 Ապրիլ, Կիր. Ծաղկազարդ, սկիզբ ժամերգ. 8ին, Ս. պատարագ 10ին, Երեկոյ Դռնբացէք 3.30ին ։

⁂

ՊՈՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍ. ԵԿԵՂԵՑԻ

14 Ապրիլ, կիրակի.— Ծաղկազարդ սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեանց ժամը 7.30ին։

Հանդիսաւոր Ս. Պատարագ ժամը 10ին։

Երեկոյին՝ Դռնբացէքի արարողութիւնը ժամը 5ին ։

16 Ապրիլ.— Աւագ Երեքշաբթի երեկոյին՝ յիշատակ Տասը Կուսանաց ժամը

⁂

6ին ։

Ս. ԹԱԴԷՈՍ.— (Մարսէյլ–Ս. Անթուան)

13 Ապրիլ, Շաբաթ երեկոյեան Լոյս Ջուարթ, ժամը 17ին ։

14 Ապրիլ, Ծաղկազարդ, առաւօտեան սկիզբ ժամերգութեան ժամը 7ին։ Ս. պատարագ ժամը 10ին։ Երեկոյեան Դռնբացէքի արարողութիւն ժամը 17ին ։

⁂

ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի, Ծաղկազարդ, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն, ուռօրհնէք։ ժամը 10.30ին ձայնաւոր պատարագ։ ժամը 16ին երեկոյեան ժամերգութիւն եւ Դռնբացէք ։

(Շար.)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՎԻԷՆԻ ՄԷ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի մասնաճիւղին, այս շաբաթ գիշեր քաղաքապետարանի շքեղ սրահին մէջ ։

Մասնակցութեամբ մեծ եւ ծանօթ նուագախումբ՝

Les Compagnons du Rythme

Ընտանեկան հաճելի ժամանց ։

Քաղաքիս եւ շրջանի հայութիւնը կը հրաւիրուի քաջալերելու այս ձեռնարկը ։

ԿՈՒԶՈՒԻՆ

Ձեռնարկուներ կամ տունը աշխատող գործաւորներ հագուստի եւ քօրսաժի համար։ Մաքուր աշխատանք։ Մեծաքանակ գործ եւ տեւական (ամառ - ձմեռ)

Դիմել՝

Comptoir de Confection

86 Rue de Clery, Paris 2ème

ՆՈՒԷՐՆԵՐ

Կապոյտ Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է երեք հազար ֆր., Տիկին Մետիա Գեղածէէ իր մօր Տիկին Թագուհիի մահուան յիշատակին։

⁂

Լիվրիէն երկու հոգի իրենց մեռելներուն յիշատակին երկու հազար ֆր. կը նուիրեն Շավիլի եկեղեցւոյ շինութեան ։ (Ստանալ «Յառաջ»էն)։

ԳԱԼ ՇԱԲԹՈՒ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ
ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
Խմբ. Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յունուար - Փետրուարի թիւը (181 - 82), հետեւեալ ճոխ եւ հետաքրքրական բովանդակութեամբ .—

Ի՞նչ պիտի պատահի այս տարի .— Նոր տարին Ռումանիոյ մէջ.— Միսը ինչպէս եփել (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Ընդարմութիւն (Տոքթ. Սերոբեան) .— Ո՞վ աւելի քանսէր կ'ունենայ .— Սեռային բնազդը (Փրոֆ. Պէրպէրեան) .— Ինչու կէս - գլխու ցաւ կ'ունենանք (Տոքթ. Գալուստեան). — Անուշահոտութիւնները (Փրոֆ. Զաքըրեան).— Աչաս գիշերը կը թրջէ անկողինը (Տոքթ. Ալթունեան) .— Արգնիի լուսամրոյը (Կուրտիկեան). — Դարձեալ տանձի մասին (Արամ Հայկազ). — Լուերուն երգը (Զիթունի).— Ֆրանկախոը (Տոքթ. Պ. Միսաքեան).— Ցիսունէն վեր մարդոց համար (Փրոֆ Տըլոր).— Արեան ճնշումը (Տոքթ. Քառուէ).— Հայկական հիւանդութիւն (Տքթ. Անրի Մամու).— Հերիսայ (Շ. Նարդունի).— Ուղեղային կարծրացում (Փրոֆ. Ռէմպօ).— Մեր տունը (Ֆ. Կ. Խաչ).— Առաջին օգնութիւն աղետահարին (Խաչուհի)։

Մամուլի տակ է Մարտ - Ապրիլ թիւը, նոյնքան ճոխ.— Հայկական անուններու իմաստը եւ ներգործութիւնը նկարագիրներու վրայ, Նոր հիւանդութիւն մը որ կը կոչուի՝ Սրունքներու անհամբերութիւն, Հովերու ներգործութիւնը մարդոց առողջութեան վրայ եւ այլ հետաքրքրական նիւթեր։

Տարեկան բաժնեգինը 1000 Ֆրանք, Ֆրանսա, 1200 Ֆր. արտասահման ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Կապոյտ Խաչի Վիէնի վարչութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հազար ֆր. Լա Քոթ - Սէնթ Անտրէէն Նազարեան ընտանիքին հանգուցեալ Պելֆօրբնակ Հըրայր Խամէեանի մահուան քառասունքին առթիւ ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Արշալոյս Ծերանեան, Տիվրիկցի, տարագրութեան 7 – 8 տարու է եղած։ 1925-ին Պէյրութ, Ռասմ Տվարա թաղը, Ուճէն անունով ընտանիքի մը քով ծառայած է Խարբերդցի աղջկան մը հետ (Աղնիւ) ։ Պ. Ուճէն հիւպատոսութեան մը պաշտօնը կը վարէ եղեր, Ռումանիո՞յ թէ Պելճիքայի։

Գրել հետեւեալ հասցէին .—

Hatchikian Nercès, St. Saturnin Les
Avignons (Vaucluse) France

Կը խնդրուի Եգիպտոսի, Լիբանանի եւ Սուրիոյ հայ մամուլէն, արտատպել ։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ կը տեղեկացնէ թէ՝ Մարսէյլի շրջանի Դաշնակցական խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ներկայացուցչական ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս շաբաթ, ժամը 20.30ին, «Ահարոնեան» սրահը։ Պատգամաւոր ընկերներէն կը խնդրուի որոշուած ժամին ներկայ գտնուիլ ։

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Յոյներու սրահը։ Կարեւոր օրակարգ ։

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ԿՐԸՆՈՊԼԸ.— Հ. Յ. Դ. Եօթնեղբայրեան կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ, Նախորդ ժողովի շարունակութիւնը։ Անհրաժեշտ է բոլոր ընկերներուն ներկայութիւնը ։

ԻՍԻ.— Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան դպրոցը ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

«Մայիս 28»ի տարեդարձը կը տօնուի Մարսէյլի մէջ, 25 Մայիսին, շաբաթ, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ալհամպրայի սրահին մէջ ։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE
HARATCH
Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 13 ԱՊՐԻԼ
SAMEDI 13 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7857 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3668

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՆՉ ԹՈՒՐՔՆ ՈՒ ՅՈՅՆԸ ԿԸ ՎԻՃԻՆ

●

Թուրք մամուլը կրակ ու բոց կը ժայթքէ ո՛չ միայն Յունաստանի, այլ նաեւ Անգլիոյ դէմ՝ այն օրէն ի վեր, որ Մակարիոս արք. ազատ արձակուեցաւ իր աքսորավայրէն: —

Պոլսահայ թերթերն անգամ չաբաթներէ ի վեր իրենց առաջին էջի սիւնակները կը յատկացնեն Կիպրոսի խնդրին՝ դղրդալի խորագիրներով:

Հանրապետութեան նախագահը, վարչապետը եւ արտաքին նախարարութեան պատասխանատուները իրենց մտահոգութեան գլխաւոր առարկան դարձուցած են զայն:

Կիպրոսէն Անգարա հրաւիրուած են «Կիպրոս Թուրք է» կուսակցութեան նախագահ Տոքթ. Ֆազըլ Քիւչիւք եւ կղզիի երեւելիներէն Ֆաիզ Քայմաք, որոնք իրենց ապագայ գործունէութեան համար հրահանգներ կը ստանան Թուրքիոյ վարիչներէն:

Մինչ Թուրքերը տենդոտ գործունէութեան լծուած են եւ միջոցներ կը խորհին Կիպրոսէն իրենց բաժինը ստանալու համար, անդին Աթէնքի մէջ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին՝ խանդավառ ընդունելութիւն սարքելու համար աքսորական կրօնապետին, որ իբրեւ յաղթական մուտք պիտի գործէ Յունաստանի մայրաքաղաքը:

Հելլէն կառավարութիւնը Աթէնք կանչեց Լոնտոնի դեսպանատան գործակատար Նիքոլարէյլզին ու Անգարայի դեսպան Քալէրկիսը, որոնք արտաքին նախարար Աւէրոֆի հետ խորհրդակցութիւններ ունեցան: Թագաւորը եւս անձամբ կը հետաքրքրուի ստեղծուած նոր կացութեամբ:

Յունաստանի կրօնապետ Տորոթէոս արք., որ նախագահն է Կիպրոսցիներու ինքնորոշման համա - հելլենական կոմիտէին, հանդիսաւոր կոչով մը կը հրաւիրէ Աթէնքի ժողովուրդը «կարգապահ ու խաղաղ կերպով» մասնակցիլ այն մեծ ընդունելութեան, որ սարքուած է ի պատիւ Մակարիոս արք.ի:

Յոյն թերթերը մեծ գոհունակութիւն կը յայտնեն ձեռք բերուած արդիւնքին համար: Քաթիմէրինի խմբագրութեան յօդուածը կը կարդայ: «Փողոցի պայքարներէն վերջ, կ'ըսէ, կարգը պիտի գայ ժուժկալ բանակցութեանց, ազգային այս մեծ դատը նպաստաւոր արդիւնքի մը յանգեցնելու համար»:

Անգարայի մէջ անգլիական դեսպան Սըր Ճէյմս Պաուքըր ամէն օր կ'այցելէ արտաքին պաշտօնատունը եւ հաւաստիքներ կուտայ Կիպրոսի Թուրքերու ապագային մասին: Սակայն թերթերը հաւատք չեն ընծայեր եւ կը շարունակեն ամբաստանել անգլ. կառավարութիւնը թէ դաւաճանած է Թրքական շահերուն՝ ի նպաստ Յոյներուն:

Միւս կողմէ սկսած են դարձեալ յարձակումներ գործել Փէնէրի պատրիարքարանին դէմ ու այս անգամ նորէն հրապարակ հանած են խամաճիկ եւ ապազգային կղերական մը՝ Փափա Էֆթիմ, որ ժամանակին շատ խօսեցնել տուաւ իր վրայ: Այս մարդը կը յիշեցնէ մեր այսօրուան «անկախ համայնքայինները»:

Կիրքերը այնքան լարուած են, որ Թուրք թերթերը կը պահանջեն օրթոտոքսներու տիեզերական պատրիարքարանը փակել եւ պատրիարքը փոխադրել Աթէնք, առանց հաշուի առնելու Լօզանի դաշնագիրը:

Մինչ Թուրքիա եւ Յունաստան վէճի բռնուած են Կիպրոսի համար, Անգլիա պաղարիւն կը շարունակէ ամուր պահել այս վերջինը իր ձեռքերուն մէջ:

«Թայմզ»ի մէջ հրատարակուած կարճ լուր մը կ'ըսէ թէ պաշտպանութեան նա-

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

●

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԷՋ ԾԱՆՐ ՎԻՃԱԿ

Ինչպէս գրած էինք, Յորդանանի Հիւսէյն Թագաւորին պահանջին վրայ վարչապետ Նապուլսի իր հրաժարականը ներկայացուց. Թագաւորը «անորոշ ժամանակով» իր պաշտօնէն արձակեց նաեւ ապահովութեան ուժերու ընդհ. տնօրէնը՝ Պահժաթ Թալհունի: Ապա Թագաւորը պաշտօն յանձնեց ծերակուտական եւ նախկին Արտաքին նախարար Հիւսէյն Խալիտիի, որ մինչեւ 24 ժամ կազմէ դահլիճը:

Արաբական աշխարհին մէջ ցնցող տպաւորութիւն գործեց Յորդանանի Թագաւորին այս որոշումը: Առաջին հերթին Պաղտատի ձայնասփիւռը շնորհաւորեց Հիւսէյն Թագաւորը իր իմաստուն եւ հեռատես քայլին համար, ուրախութիւն յայտնելով նաեւ որ վարչապետին հրաժարման շնորհիւ Թագաւորը աւելի ազատօրէն կրնայ պայքարիլ համայնավար թափանցումին դէմ:

Առաջին անգամ կարելի է խորհիլ թէ Հիւսէյն Թագաւորին այս որոշումը Յորդանանի հակահամայնավար տարրերուն համար յաղթանակ մըն է: Սակայն լաւատեղեակ անձեր կը կարծեն թէ Թագաւորը որոշ չափով վտանգեց գահին կայունութիւնը: Անշուշտ շատ բան կախում ունի բանակին բռնելիք ընթացքէն. եթէ բանակը Թագաւորին հաւատարիմ մնայ, Նապուլսիի հեռացումը համապատասխան կ'ըլլայ կատարեալ յաղթանակի մը: Սակայն Նասրի ազդեցութեան տակ, Յորդանանի բանակը երկուքի բաժնուած է: Անցեալ Հոկտեմբերին Յորդանանի, Արաբիոյ եւ Սուրիոյ բանակներուն համար ընդհանուր միակ հրամանատարութիւն մը ստեղծուեցաւ: Միւս կողմէ, Նապուլսի կը ծրագրէր Սուրիոյ եւ Յորդանանի միացումով դաշնակցային պետութիւն մը ստեղծել. Նապուլսիի ծրագրին համաձայն էին բազմահազար այն պաղեստինցի տարագիրները, որոնք 1949էն ի վեր Յորդանանի մէջ ապաստան գտած ըլլալով հանդերձ, իրենք զիրենք աւելի սուրիացի կը զգան քան յորդանանցի: Հոկտեմբերէն ի վեր սուրիական կարեւոր ուժեր կեդրոնացած են Յորդանանի հիւսիսային կողմը. վերջերս անոնց թիւը յաւելում կրեց: Ասոր վրայ, Իրաք եւս հրասայլային զօրախումբ մը ղրկեց յորդանանեան սահմանագլուխը:

Այս բոլոր տուեալներուն պատճառով, Յորդանանի մէջ կացութիւնը բաւական ծանր կարելի է նկատել: Վերջին հաշուով, Թագաւորին եւ նոյնիսկ Թագաւո-

---

խարարը Զատկի արձակուրդին պիտի այցելէ Մալթա եւ Կիպրոս: Ու կ'աւելցնէ թէ՝

Մալթա կը մնայ անգրծովեան նաւային ամէնէն կարեւոր խարիսխը եւ կեդրոնը Անգլիոյ Միջերկրականեան նաւատորմին, որուն ընդհ. հրամանատարը նոյնպէս կը հրամայէ Ատլանտեան Ուխտի միջերկրականեան նաւային ուժերուն:

Իսկ Կիպրոս պիտի ամրացուի այնպէս, որ Անգլիա, ի վիճակի ըլլայ գործադրելու Պաղտատի Ուխտով իր ստանձնած յանձնառութիւնները: Մասնաւորապէս պիտի օժտուի ամրաձիգ օդանաւերով, որոնք պիտի կրնան գործածել հիւլէական զէնքեր:

Ուրեմն Մալթա Ատլանտեան Ուխտին, Կիպրոսն ալ Պաղտատի Ուխտին համար կենսական նշանակութիւն ունին:

Մեծն Բրիտանիա իր եւեւ ունի «Ուխտաւոր»ներու հսկայական ուժը:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

●

Չորեքշաբթի գիշեր Գահիրէի ամերիկեան դեսպանը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Նասրի հետ՝ Արտաքին նախարար Ֆավզիի ներկայութեան: Ինչպէս սովորութիւն ըրած են, այս խօսակցութեանց ալ արդիւնքը գաղտնի կը պահուի:

Հինգշաբթի օր Ֆավզի յաջորդաբար ընդունեցաւ Խ. Միութեան, Եուկոսլաւիոյ, Հնդկաստանի եւ Սուտանի դեսպանները:

Եգիպտական կառավարութեան հսկողութեան տակ գտնուող Միջին Արեւելեան լրագրական գործակալութիւնը յայտարարեց թէ եգիպտական բանակը երկուշաբթի օր ռազմափորձերու սկսաւ, որոնք կրնան «քանի մը օր տեւել»:

Ռազմափորձերու մասին տրուած այս հաղորդագրութիւնը կը զուգադիպի Եգիպտոսի մէջ շրջան ընող այն զրոյցներուն, թէ «Իսրայէլ կը պատրաստուի Եգիպտոսի դէմ նոր յարձակում մը կատարելու»:

× Մինչ այդ, Սուէզի մէջ նաւային երթեւեկը կը շարունակուի: Չորեքշաբթի օր 12 նաւեր (Նորվեկեան, դանիական, գերմանական, քոլոմպիական եւ եգիպտական) անցան Ջրանցքէն:

× Ըստ եգիպտական «Էլ Ահրամ» թերթին, Արաբիոյ Իպն Սէուտ Թագաւորը Այզընհաուըրի ղրկած իր մէկ նամակին մէջ յայտարարած է թէ «մեր թնդանօթները կրակ պիտի բանան Տիրանի նեղուցէն անցնելու փորձ կատարող իսրայէլեան նաւերուն վրայ»:

րութեան ապագան կախում ունի յորդանանեան բանակին հաւատարմութենէն:

Ըստ վերջին լուրերուն, արաբական Լեգէոնը (Կլուպ փաշայի մարզած յորդանանեան բանակը) Յորդանանի գլխաւոր քաղաքները պաշարած եւ երկրին գլխաւոր ճամբաները բռնած է: «Կը կարծուի» թէ թոյլ պիտի չտայ որ երկրին հիւսիս - արեւելեան սահմանագծին երկայնքին զիրք բռնած սուրիական բանակը միջամտէ երկրին ներքին գործերուն: Միւս կողմէ, պաշտօնանկ վարչապետին ի նպաստ ցոյցեր տեղի ունեցած են Նապլուս քաղաքին մէջ, որուն բնակչութիւնը առաւելաբար եգիպտասէր է:

× Քաղաքագէտները կը կարծեն թէ Յորդանանի դահլիճին հրաժարումը խոր ազդեցութիւն կրնայ ունենալ նաեւ Սուրիոյ ընդդիմադիր տարրերուն վրայ, որոնք ցարդ լուռ կը մնային եւ չէին համարձակեր բողոքել արդի կառավարութեան համայնավարասէր քաղաքականութեան դէմ: Կը կարծուի որ եթէ Հիւսէյն Թագաւորին առած քայլը յաջողութեամբ պսակուի, Սուրիոյ մէջ եւս կրնան որոշ շարժումներ յառաջ գալ. յամենայն դէպս Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը ընդունող արաբական պետութեանց դէմ կազմուած Եգիպտոս - Սուրիա - Յորդանան համաձայնութիւնը կը քայքայուի:

× Սուրիոյ քաղաքական շրջանակներուն յայտարարութեանց համաձայն, Սուրիա պատրաստ է Յորդանանի օգնութեան փութալու, եթէ Իսրայէլ տիրող տագնապէն օգտուելով յարձակում գործէ երկրին վրայ:

× Միւս կողմէ, կը հաստատուի այն լուրը թէ Սուրիոյ եւ Յորդանանի միջեւ հեռաձայնային հաղորդակցութիւնները խզուած են:

ՄԱԿԱՐԻՈՍ արք. Նայրոպի (անգլիական Քէնյայի մայրաքաղաքը) հասաւ, ուր յայտարարեց թէ Կիպրոսի շուրջ բանակցութիւններ պիտի չվարէ այնքան ատեն որ կղզիին մէջ խաղաղութիւնը վերահաստատուած չըլլայ եւ իրեն ալ արտօնութիւն չտրուի Կիպրոս վերադառնալու:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Մարսէյլի Պուլվար Օտտօ - Լա Վիսթ - Սէնթ Անթուան շրջանի Հանգանակիչ Յանձնախումբին երրորդ առաքումը (ցանկը տեսնել Դ. էջ) 38.800 փրանք:

Ամէն նուէր ղրկել հետեւեալ հասցէին.

Maison de la Culture Arménienne
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris-6e
Chèque Postal : Paris, 5460-11

ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԱՄՈՒԼԸ ԱՆԳԼԻԱ ՀԱՍԱՒ

●

Հինգշաբթի առաւօտ վերջ գտաւ Անգլիոյ Էլիզապէթ Բ. Թագուհիին ու իշխան Ֆիլիփի փարիզեան այցելութիւնը: Արքայական ամոլը հինգշաբթի օրը անցուց Լիլի եւ Րուպէի մէջ, արժանանալով ժողովուրդին եւ պաշտօնական մարմիններուն ջերմ ընդունելութեան:

Իրիկուան դէմ Թագուհին եւ իշխանը բարձրացան իրենց օդանաւը եւ վերադարձան Լոնտոն:

Թագուհին շնորհակալական հեռագիր մը քաշեց նախագահ Քոթիի, որուն մէջ կ'ըսէ թէ ֆրանսացի ժողովուրդին ու կառավարութեան ցոյց տուած բացառիկ ընդունելութիւնը մեծապէս յուզած են զինք ու իշխան Ֆիլիփը:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԼԻԱ որոշեց Սուտանի պատկանող եգիպտական դրամագլուխներուն վրայ դրուած արգելքը վերցնել, որպէսզի Սուտան ելմտապէս անկախ ըլլայ Եգիպտոսէն:

ՓԷՔԻՆԻ մէջ վերջ գտան չինեւլեհական բանակցութիւնները: Պաշտօնական հաղորդագրութեան մէջ ոչ մէկ ակնարկութիւն կայ Խ. Միութեան մասին:

ԱԼԺԷՐԻՈՅ մէջ խաղաղեցման ընդարձակ գործողութիւն մը սկսաւ: Ապստամբները ծանր կորուստներ ունեցան: Գերի բռնուած ալժերիացի ղեկավար մը, Ալի Ամրան, Ալժերիոյ ձայնասփիւռէն կոչ մը ուղղեց իր ընկերներուն եւ ըսաւ թէ իրենց շահը կը պահանջէ այլեւս վար դնել զէնքերը, որովհետեւ այլեւս կոիւը կորսնցուցած են:

ԹՈՒՆՈՒԶԻ վարչապետը ձայնասփիւռի ճառի մը մէջ ցաւ յայտնեց որ տակաւին համաձայնութիւն գոյացած չէ Թունուզի տրուելիք ֆրանսական տնտեսական օգնութեան եւ Թունուզի մէջ պահուող ֆրանսական ուժերու հեռացման հարցերուն շուրջ: Ապա պահանջեց որ Սահարայի վրայ «բաց պատուհան» մը տրուի Թունուզին:

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ կը շարունակէ պատուիրակութիւններ ղրկել աջ ու ձախ: Հիւսիսային Եւրոպայի երկիրներէն ու Յունաստանէն վերջ, այժմ կարգը եկած է Արեւմտեան Գերմանիոյ:

ԱԼՊԱՆԱԿԱՆ պատուիրակութիւն մը, վարչապետին առաջնորդութեամբ, Մոսկուա հասաւ եւ ընդունուեցաւ մարեշալ Բուլկանինի կողմէ:

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ կառավարութիւնը վաւերացուց «Եւրաթոմ»ի եւ Միացեալ Շուկայի ծրագիրներն ու զանոնք փոխանցեց խորհրդարանին:

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ հարիւր յիսուն միլիոն տոլարի արժէքով ոսկի ծախած է Եւրոպայի՝ 1956ի ընթացքին:

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍԻ մէջ անծանօթ մը մահափորձ կատարեց Խրուաթիոյ նախկին վարչապետ Անտէ Պավէլիչի դէմ, որ 1941ին, գերմանական գրաւման օրով կառավարութեան գլուխն անցած էր: Պավէլիչ կը հետապնդուէր որպէս «պատերազ-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Ո՛ՒՐ ՀԱՍԱՆՔ...

(«ՅՈՒՍԱԲԵՐ»Ի 43ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ ԱՌԻԹՈՎ)

Որպէսզի պարզ ըլլայ, թէ իրապէս ո՛ւր հասած ենք այսօր,, անհրաժեշտ է գէթ քանի մը խօսք ընել այն մասին, թէ ո՛ւր էինք երէկ:

1922ին Հ. Յ. Դ. Եգիպտոսի Կեդր. Կոմիտէն տէրը դարձաւ « Յուսաբեր »ի եւ զայն սկսաւ հրատարակել իբրեւ իր պաշտօնական օրգանը :

Փոքրածաւալ թերթ մըն էր այն ատեն « Յուսաբեր » եւ կը հրատարակուէր շաբաթը երեք անգամ: Խմբագրատունը մութ ու խոնաւ խուց մըն էր, ուր աշխատելու համար լոյս պէտք էր ցերեկին :

Այդ խուցին մէջ էր նաեւ գրաշարանոցը :

Քիչ աւելի ուշ, նոյն բակին մէջ, տպարան – խմբագրատունէն քանի մը քայլ անդին, նեղ ու երկայն, անհրապոյր, անզարդ ու անխնամ սենեակ մը վարձուեցաւ, որ պիտի ծառայէր իբրեւ ակումբ, հաւաքավայր՝ մեր բոլոր մարմիններուն համար, ապա նաեւ իբրեւ խմբագրատուն:

Այս փարթամ ու վիթխարի քաղաքին մէջ ելեկտրական լոյս չունէր «Յուսաբեր»․ իր լոյսը կը ստանար մոմէ մը, զոր խմբագիրները խնայողաբար կը գործածէին՝ թերթը յաւելեալ ծախքերու չենթարկելու մտահոգութեամբ: Հեռախօս՝ նոյնպէս չունէր: Կար միայն խարխուլ աթոռ մը՝ խմբագրին համար. հիւրերը կը մնային ոտքի:

Տպագրական մեքենան ձեռքով կը դառնար. սակայն ձեռքով իսկ կարելի չէր դարձնել, եթէ հին ու խարխլած մեքենային երկու կողերէն ջուրով լեցուն դոյլեր չկախուէին ...

Դուրսը, արտասահմանի մէջ, թղթակից եւ աշխատակից չունէր «Յուսաբեր»․ տեղական ուժերով միայն կը գոհանար :

Այս անփայլ խուցին մէջ իսկ, տարիներու տքնաջան աշխատանքով, Դաշնակցութեան մեծ ընտանիքի բոլոր անդամներուն յարատեւ ու ինքնաբեր զոհողութիւններով, « Յուսաբեր » դարձաւ ծաւալով մեծագոյն թերթը բովանդակ Գաղթաշխարհի մէջ :

Երկրորդ Համաշխարհային պատերազմի նախօրէին՝ «Յուսաբեր» ունէր շուրջ ևօ – թանասուն աշխատակիցներ, աշխարհի զանազան մասերուն մէջ: Յիշատակենք անունները գէթ քանի մը հոգիի, որոնք առյաւէտ բաժնուած են մեզմէ.— Ա. Ահարոնեան, Մ. Վարանդեան, Ն. Աղբալեան, բժ. Հ. Օհանջանեան, Լ. Նազարեանց, Գ. Խիէկեան, Ա. Ջամալեան, Սամսոն Խան Թադէոսեան, Ներսէս արք. Մելիք – Թանգեան, Լեւոն Շանթ, Ռուբէն, Յ. Օշական, եւ այլն, եւայլն :

Պատերազմի տարիներուն, հարկադրանքի տակ, մեր ծաւալը չորս էջէն իջաւ երկուքի, իսկ էջերու սիւնակները ութէն իջան եօթնի: Խզուեցան մեր կապերը արտաշխարհի հետ, թերթի սպառման վայրերուն հետ, աշխատակիցներուն եւ թղթակիցներուն հետ :

Մեզի կը մնար խաղաղութեան մէջ վերաշահիլ, ինչ որ կորսնցուցած էինք պատերազմի մէջ :

Այս աշխատանքին գլուխը անցաւ «Յուսաբեր» Մշակութային Ընկերակցութիւնը եւ որոշեց թերթը ու անոր շուրջ բոլորուած կազմակերպութիւնները օժտել ընդարձակ եւ փառաւոր շէնքով մը:

Այդ շէնքը՝ «Յուսաբեր»ի Տունը՝ ծրագիր չէ, երազ չէ, ակնկալութիւն չէ այլեւս, այլ իրականութիւն է :

« Իւրաքանչիւրէն թել մը՝ չունեւորին շապիկ» , կ'ըսէ առածը:

Մեր բարեկամները այս «թել»երով հիւսեցին մեր «շապիկ»ը՝ «Յուսաբերին Տունը», աննախընթաց երեւոյթ մը՝ բովանդակ Գաղթաշխարհի մէջ :

Սրտագին շնորհակալութիւնը, զոր մենք ահա կ'ուղենք մեր բարեկամներուն, այս առիթով եւս, բառ չէ, խօսք չէ, այլ զգացում է: Մեզի կը մնայ հատուցանել անոնց երախտիքը գործով :

Մենք մեր Տունը կը պարտինք ուրեմն հայ ժողովուրդի շինարար կամքին :

Օրմանեան իր «Հայոց Եկեղեցին» մեծարժէք գործին մէջ կը գրէ, թէ առաջին մեծ պատերազմի նախօրէին (1914) ամբողջ աշխարհի մէջ Հայերու թիւը կը հասնէր 3·828·050ի (146·000ը՝ կաթողիկէ 49·050ը՝ բողոքական, 3·633·000ը՝ լուսաւորչական): Միայն այս վերջինները՝ լուսաւորչական, առանց միւս երկու յարանուանութիւնները նկատի առնելու, ամբողջ աշխարհի մէջ ունէին 3·805 եկեղեցիներ, վանքեր եւ մատուռներ: Եւ այս բոլորը կառուցուած էին հայ ժողովուրդի ինքնայօժար նուիրատուութիւններով, անոր զաւակներուն հիւսած «թել»երով :

Մենք միայն եկեղեցիները յիշատակեցինք (եւ միայն հայ-լուսաւորչականներունը): Եթէ ուզէինք յիշատակել համայն Հայութեան, անոր բոլոր յարանուանութեանց, բոլոր կազմակերպութիւններուն, հոսանքներուն եւ ընկերակցութեանց կառուցած շէնքերը, — աղօթատուն, դպրոց, վանապատկան հաստատութիւններ, հիւրատուն, ակումբ, մարզարան, եւն,— պէտք պիտի ըլլար մեր տուած թիւերը բազմապատկել տասնով, քսանով, երեսունով :

Նոյն չափով մինչեւ հիմա կը շարունակուի հայ ժողովուրդի շինարար աշխատանքը, անգամ մը վրայ տալէ ետք ինչ որ շինած, պահած ու ծաղկազարդած էր դարերու ընթացքին թէ' իր բնիկ աշխարհին եւ թէ տարաշխարհի մէջ :

Այսպէս էին մեր նախնիք երէկ :

Այսպէս են անոնց յաջորդները նաեւ այսօր:

Մենք ալ, այս «յաջորդ»ներուն մէջ թերեւս յետինները, կրնանք ըսել, թէ ինչ որ կրցած ենք ընել լաւ ու գնահատելի, ժողովուրդէն առած ենք եւ ժողովուրդին վերադարձուցած: Մեր բաժինն է միայն թիւրը եւ թերին :

Ապրիլ 1ին լրացաւ մեր թերթի 42րդ տարեշրջանը. մտած ենք արդէն 43րդին մէջ:

Այս քառասուներկու տարիներու ընթացքին շատ տաք ու պաղ տեսած ենք, լաւ ու դէշ օրեր տեսած ենք: Պարտութիւններ կրած եւ յաղթանակներ տարած ենք: Մեր չնչին անձերուն եւ աւելի չնչին փառասիրութիւններուն համար չենք պայքարած մինչեւ հիմա եւ պիտի չպայքարինք նաեւ ասկէ ետք: Ուստի՝ մեր պարտութիւնները անձնական պարտութիւններ չենք նկատեր, ինչպէս անձական յաղթանակներ չենք համարիր մեր յաղթանակներն ալ :

Անձնապէս ոչ ոքի դէմ ենք. բայց իբրեւ Հայ՝ դէմ ենք ամէն բանի, որ վնաս մըն է մեր Դատին եւ ազգային պահանջներուն համար:

Մենք մեզ «փրկիչ»ներ չենք նկատեր, բայց կ'ուզենք առաջին գծի վրայ ըլլալ ազգին փրկութեանը համար աշխատողներուն մէջ :

Անարժան պիտի ըլլայինք մեր դերին ու կոչումին, թէ իբրեւ թերթ եւ թէ իբրեւ կուսակցութիւն, եթէ խուլ ու համր ձեւանայինք եւ չընէինք մեր կարելին, յաճախ նոյնիսկ անկարելին, փրկութեան այս գործին բերելու համար մեր համեստ բաժինը :

« Երբ իրական հանճար մը երեւան գայ ,— կը գրէր Սուիֆթ մեզմէ շուրջ երկու հարիւր քառասուներկու տարի առաջ, — իր ներկայութեան ապացոյցը կը գտնէք այն բանին մէջ, որ բոլոր տխմարները իրեն դէմ կը դաշնակցին» :

Կ'ուզենք հաստատել ճշմարտութեան բաժինը մարգարէաշունչ պատգամին մէջ անգլիացի մեծ գրագէտին, որ իրաւազրկուած Իրլանտայի դատը պաշտպանեց ընդդէմ իր իսկ հայրենիքին:

Մեր երկիրը «Իրլանտա» է, իսկ մենք « Իրլանտացի»ներ ենք :

Երբեք նկատի չենք առներ մեր ուժը — եւ մեր հակառակորդին ուժը — այն պայքարին մէջ, զոր կը մղենք յանուն մեր ազգային Դատին եւ անժխտելի իրաւունքներուն: Այս պատճառով ալ չենք իսկ մտածեր, թէ ով կայ մեր առջեւ կամ մեզի դէմ: Կը մտածենք միայն մեր իրաւունքներուն եւ պահանջներուն մասին :

Մեր այս պայքարին մէջ՝ «տխմար»ները արկածախնդրութիւն կը տեսնեն, Սուիֆթները՝ հայրենասիրութիւն :

Սխալ է կարծել, թէ մենք կը պայքարինք Թուրքին դէմ, Ռուսին դէմ, Բոլշեւիզմին դէմ, Արեւելքին կամ Արեւմուտքին դէմ. ոչ: Կը պայքարինք միայն եւ միայն ի խնդիր եւ ի պաշտպանութիւն մեր իրաւունքներուն :

Ով որ դէմ է այս իրաւունքներուն, մեր թշնամին է:

Ո'վ որ հետն է այս իրաւունքներուն, մեր բարեկամն է ու դաշնակիցը :

Մեր պայքարին մէջ մենք մեզ կը նկատենք անպարտելի: Որովհետեւ կը հաւատանք, թէ արդար դատ մըն է մեր Դատը: Կը հաւատանք նաեւ, թէ նոյնպէս անպարտելի է արդարութիւնը :

Եթէ չհաւատայինք, չէինք պայքարեր:

Եւ այն օրը, որ դադրինք հաւատալէ արդարութեան, այն օրը մենք պարտուած ենք:

Մեր ծանրաչափը, այս կէտին մէջ, սովորական, ընթացիկ, առօրեայ գործածութեան սահմանուած այն ծանրաչափը չէ, զոր ուրիշներ ընդունած եւ գործածած են առաւել կամ նուազ չափով :

Մեր նպատակն է ժողովուրդը տէրը դարձնել իր պարտականութեանց, բայց նաեւ՝ տէ'րը իր իրաւունքներուն:

Պարտքի եւ իրաւունքի գիտակցութի'ւնն է գերագոյն խարիսխը ազգութեան :

Ամուր պահենք այս խարիսխը եւ հաւատարիմ, անխարդախ պահակները դառնանք անոր:

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ՝ ՅՈՒՍԱԲԵՐԻ

ՁԵՐ ՏՈՒՆԸ

(Կապոյտ Խաչի Օդափոխութեան Կայան)

Երեք տարի առաջ, Ժիւրայի անտառապատ, գեղատեսիլ, օդասուն բարձունքի մը վրայ, հարիւր տարիներէ աւելի կեանք ապրած ընդարձակ ագարակ մըն էր, այլեւս բնակիչներէն լքուած: Ունէր փոքրիկ պատուհաններով 3 – 4 սենեակ՝ կիսով գործածելի. մնացածը ախոռ, մարագ, գերանապատ ձեղունով մը միայն ծածկուած: Ագարակը մէկ հեքտար հող ունէր շուրջը, հին շէնքը ծախելու համար խայծ: Կապոյտ Խաչը ուզեց սեփականատէր դառնալ այդ շէնքին, խորհելով որ լաւագոյն պատեհութիւնն է մեր մանուկներուն տալու համար իր Տունը :

Կանխիկ դրամ չկար: Սակայն կար յոյսը, թէ երբ ունենանք սեփական հողը, կը շինուի շէնքը. ու շինողը կ'ըլլայ հայ ժողովուրդն իր լումաներով:

Զանխալեցանք: Այսօր, սիրելի հայրենակիցներ, կ'ուզենք հաշիւ տալ ձեզի, բոլոր անոնց, որ այդ տան համար նուէր մը ձգած են Կապոյտ Խաչի գանձանակը :

Այս նկարը ցոյց կու տայ, թէ արդէն օժտուած է լայն, լուսաւոր պատուհաններով, ու դեռ կան բացուելիքներ, ըստ յատակագծի: Ներսը ախոռ, ու մարագ դարձած են պեթոնաշէն ճաշասրահ՝ 60–70 անձ սեղան նստեցնելու յարմարութեամբ: Խոհանոց, մառան, բաղնիք 7–8 ցնցուղ ծորակներով: Լուացարան, արտաքնոցներ: Եւ առողջապահական արդիական յարմարութիւններով սենեակներ: Պետոնաշէն 1 մեթր քառասուն սանդուխ. լայնքով սանդուխներ կը բարձրանան առաջին յարկը եւ ձեղնայարկը: Ճաշարանին ու

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԱՍՏՂ - ՄԱՆՈՒԿԸ

Երկու խեղճ փայտահատներ տուն կը վերադառնային անցնելով ընդարձակ անտառէ մը: Ձմեռուան գիշեր մըն էր եւ խստաշունչ հովը կը մտրակէր անոնց արդէն սառած այտերը :

Ձիւնը թանձր խաւով մը ծածկած էր գետինը եւ ծառերուն ճիւղերը եւ իրենց անցած ճամբուն երկու կողմերը, աջ եւ ձախ, տարտղնուած էին սառոյցի կտորուանքներ :

Երկու ընկերները երբ հասան Լերան Ջրվէժին առջեւ, գտան զայն առկախ օդին մէջ, որովհետեւ Սառոյցներու Արքան համբոյր մը տուած էր անոր :

Սաստիկ էր ցուրտը, այնքան՝ որ կենդանիներն ու թռչունները շուարած ու կորսնցուցած էին իրենց գլուխը :

— Հո՛ւ, կը մռլտար գայլը, մէկ կողմէն միւսը վազելով եւ պոչը սրունքներուն մէջ առած, հո՛ւ, ահաւասիկ հրէշային եղանակ մը: Ինչո՞ւ արդեօք կառավարութիւնը չի մտահոգուիր :

— Ո՛ւյ, ո՛ւյ, կը ճըւըըար կանաչ սարեակը, ծերուկ հողը մեռած է եւ կարծես թէ զայն գետեղած են սպիտակ դագաղի մը մէջ :

— Հողը պիտի ամուսնանայ եւ ասիկա իր հարսանեկան սպիտակ շրջազգեստն է կը մրմնջէին ազաւուն ճնճղուկները :

Խեղճ թռչնիկներուն վարդագոյն ոտիկները գրեթէ սառած էին, սակայն եւ այնպէս անոնք պարտք կը համարէին դըրութեան վրայ նայիլ վիպական աչքով մը :

— Ի՛նչ յիմարութիւն, մռնչեց գայլը : Ձեզի կ'ըսեմ որ այս բոլորը կառավարութեան յանցանքն է եւ եթէ չէք ուզեր հաւատալ ինծի, ես հիմա կը լափեմ ձեզ ..

. — Իմ կարծիքովս, ըսաւ կապոյտ փայտփորը, որ փիլիսոփայ էր ծնած, ինչ որ ճշմարիտ է, ճշմարիտ է, եւ ճշմարիտ է նոյնպէս որ այս րոպէիս ահաւոր ցուրտ մը կը տիրէ :

Եւ արդարեւ, սարսափելի էր ցուրտը :

Փոքրիկ սկիւռները՝ որոնք բնակութիւն հաստատած էին մեծ ծառերու խոռոչներուն մէջ, սկսած էին իրենց քիթերը իրար քսել քչիկ մը տաքնալու համար, եւ նապաստակները՝ կծկուած իրենց խորշերուն մէջ, չէին համարձակեր ակնարկ մը իսկ նետել դուրս: Միակ երջանիկ էակները կը թուէին ըլլալ խոշոր բուերը : Հակառակ անոր որ իրենց փետուրները ցուրտին հետեւանքով փայտացած էին, բայց ատիկա որեւէ նշանակութիւն չունէր իրենց համար: Անոնք իրենց աչքերը խոշոր – խոշոր բացած գիրար կը կանչէին, աղաղակելով.

— Թո՛ւ, թո՛ւ, թո՛ւ, ի՛նչ հրաշալի եղանակ մը ունինք ...:

Երկու փայտահատները կը շարունակէին իրենց ճամբան, երկաթապատ կօշիկներով ոտնահարելով կարծրացած ձիւնը : Երբեմն անոնք կը սահէին ու կ'իյնային գետին եւ իրենց անկման ընթացքին կռնակին ունեցած փայտի կապոցները կը թափէին ու կը տարտղնուէին գետնին վրայ: Արագ արագ կը ժողվէին զանոնք, դարձեալ կապոց կը շինէին ու կը շարունակէին իրենց ճամբան: Երբեմն ալ կը կարծէին ճամբան կորսնցուցած ըլլալ եւ այդ պահուն մեծ վախ մը կը պատէր իրենց հոգին. քանզի լաւ գիտէին որ ձիւնը անողոք է բոլոր անոնց հանդէպ որոնք կ'ուզեն քնանալ իր թեւերուն մէջ: Սակայն իրենց ամբողջ վստահութիւնն ու յոյսը դրած էին ճամբորդներու պաշտպան Սուրբ Մարթէնին վրայ եւ իրենց ամէն քայլափոխը մեծ զգուշութեամբ մըն էր որ կը կատարէին :

Վերջապէս հասան անտառին վերջաւորութեան, եւ հեռուն նշմարեցին առաջին լոյսերը այն գիւղակին՝ ուր կ'ապրէին իրենք :

Այնքան ուրախ էին իրենց չարչարանքներու հանդրուանին հասած ըլլալնուն համար, որ սկսան կուշտ ու կուռ խնդալ եւ այնպէս թուեցաւ իրենց որ հողն ու լուսինը մէկ մէկ ծաղիկներ էին՝ արծաթեայ եւ ոսկեզօծ ...

Այսուհանդերձ, խնդուքը կեցաւ եւ երկու ընկերներուն պատեց սեւ թախիծ մը որովհետեւ նոյն պահուն իսկ յիշեցին որ իրենք խեղճ էին, թշուառ ու աղքատ, եւ մէկը ըսաւ միւսին:

— Ինչո՞ւ այսքան ուրախ ըլլալ, քանի որ գիտենք թէ կեանքը հարուստներուն է եւ ոչ թէ մեզի համար: Աւելի լաւ կ'ըլլար որ մեռնէինք անտառին մէջ՝ ցուրտէն, եւ կամ զազազած անասունի մը զոհը դարձած ըլլայինք ...

— Ճշմարիտ է, պատասխանեց միւսը, կան որ առատ կերպով կը ստանան, կան ալ որ շատ քիչ կամ բնաւ չեն ստանար : Անարդարութիւնը երկուքի է բաժնած աշխարհը ո՛ւ ոչ մէկ բանի մէջ հաւասար բաժին, բացի տխրութենէն ...

Երբ այսպէս կը ողբային իրենց թըշուառութեան մասին, հետեւեալ տարօրինակ բանը պատահեցաւ .— Երկինքէն փայլուն եւ հրաշագեղ աստղ մը ինկաւ : Իր վայրէջքի ընթացքին աստղը անցաւ միւս աստղերուն քովէն, եւ մինչ իրենք զարմանահար կը դիտէին, իրենց այնպէս թուեցաւ որ երկնային կայծը գնաց ինկաւ իրենցմէ ոչ շատ հեռու, ծառերու հաւաքածոյի մը ետին:

ՕՍԿԱՐ - ՈՒԱՅԼՏ

(Շար. 1)

խոհանոցին վրայ շինուած են լուսաւոր պատուհաններով ննջասենեակներ: Բարեփոխուած են միւս սենեակները: Շինութեան մէջ է բարձրաձեղուն, լայն պատուհանով, ձեղնայարկի ընդարձակ սենեակը՝ նոյնպէս ննջասենեակի վերածելու համար: Նախասենեակի մէջ պիտի շինուին հանդերձարան – պահարաններ եւ դեռ ուրիշ յարմարութիւններ:

Շէնքն օժտուած է հոսուն ջրով, ելեկտրական ուժով, լոյսով եւ հեռախօսով: Խաղավայրը՝ ճանապարհի կողմէն ապահովութեան համար պիտի շրջապատուի ցանցապարիսպով: Մէկ հեքտար գրօսավայր հողը պիտի ծառազարդուի, թողլով հրապարակներ զանազան մարզախաղերու համար: Ամէն շինութիւն վերջացած չէ տակաւին: Պէտք է ծեփել, ներկել տանիքի մէկ մասին կղմինտրները փոխել:

Մինչեւ հիմա շէնքին համար ծախսուած է 5.500.000 ֆրանք:

Երկու ամառ է արդէն, որ կ'օգտագործուի շէնքը, երկու խումբով 120էն աւելի երեխաներու տալով կենսատու օդ, սնունդ, դնելով զանոնք հայկական մթնոլորտի մէջ:

Մեր ունեցած ննջասենեակներու տարողութենէն կախում ունի ընդունիլ աւելի մեծ թիւով: Տունը բացի ամառուան օդափոխութենէն, պիտի օգտագործուի նաեւ ձմեռուան օդափոխութեան համար, երբ օժտուած ըլլայ տաքցնելու հնարաւորութիւններով:

Դրամական առաքումներու հասցէ.—

Croix Bleue Arménienne de France
C. C. Postal Paris 5985-07

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

« ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ »

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Տեղւոյս Հ. Յ. Դ. Ն. Սերունդի «Բարկէն Սիւնի» մասնաճիւղը յանդուգն բայց գեղեցիկ գաղափարը ունեցած էր այս անգամ հասարակութեան ներկայանալ իր իսկ ուժերով կազմակերպուած ներկայացումով մը: Յանդուգն կ'ըսենք անոր համար որ, մեր նորահաս սերունդը դժբախտաբար մայրենի լեզուն խօսելու դժուարութիւնը ունի եւ երկրորդ, որովհետեւ գրեթէ բոլոր դերակատարներն ալ առաջին անգամ է որ բեմ կը բարձրանային:

Բայց երբ Դաշնակցականի վայել այն զոհաբերուող ոգին կը թրթռայ իւրաքանչիւր Նոր Սերնդականի սրտին մէջ, անկարելի գործ չէր կրնար գոյութիւն ունենալ: Շաբաթներ ամբողջ տքնաջան փորձերէ ետք՝ 24 Մարտ Կիրակի երեկոյեան եկած էր ժամը՝ իրենց աշխատանքին պտուղը քաղելու:

Փիէր Քիւրիի սրահը գրեթէ լեցուած էր կոկիկ հասարակութեամբ մը, որ շրջանիս մէջ ծարաւը ունի ազգային ձեռնարկներու: Առիթը ներկայացած էր, եւ մեծով պզտիկով եկած էին մեր երիտասարդուհիները ծափահարելու:

Կը ներկայացուէր Գր. Վահանի «Բախտին Անիւը»՝ արդիական կեանքէ վերցուած կատակերգութիւն մը: Երբ վարագոյրը բացուեցաւ, առաջին իսկ արարին նկատելի էր բեմին յարդարման տարուած խնամքը: Դերակատարները հակառակ իրենց անփորձութեան՝ բոլորն ալ անխտիր արդարացուցին իրենց վրայ դրուած յոյսերը, նպաստելով ձեռնարկին յաջողութեան: Մանաւանդ Պ. Ա. Քղըլեան, Սեդրակ էֆ.ի դերով՝ բեմին տիրական դէմքն էր: Տիկին Մ. Քղէլեան, Օր. Օր. Ժագլին Երամեան, եւ Մարի Թերեզ Աստուրեան, Պ. Պ. Վարուժան Սարգիսեան, Ալպէռ Ներսէսեան, Արթիւր Շարիկեան եւ Մխիթար Հեքիմեան ժողովուրդին բուռն ծափահարութեանց արժանացան:

Անթերի էր Պ. Վարդան Խրիմեանի յուշարարութիւնը եւ տեղին է հոս յիշատակել թէ առանց իր թանկագին ցուցմունքներուն դժուար թէ յաջողէր ձեռնարկը:

Երկու ժամ ամբողջ հասարակութիւնը ուրախ մթնոլորտ մը ապրեցաւ եւ երբ Գ. արարը վերջացաւ, գրեթէ բոլորն ալ չուզելով բաժնուեցան սրահէն:

Ապրիք տղաք: Շարունակեցէք նոյն զոհաբերուող ոգիով՝ այնպէս ինչպէս Հ. Յ. Դաշնակցութեան դպրոցը ձեզի կը սորվեցնէ, եւ շրջանիս մէջ հայ բեմը իր արժանի բարձրութեան վրայ պահող ջահակիրները հանդիսացէք:

ՆԵՐԿԱՅ ՄԸ

●

ՈՒԽՏԸ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Երկուշաբթի երեկոյեան (Ապրիլ 8), ընկերական սեղմ շրջանակի մէջ 13 երիտասարդներ, եօթը ընկերներ եւ վեց ընկերուհիներ — Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքերը մուտք գործելու իրենց հանդիսաւոր երդումը կատարեցին, ներքահայրութեամբ ընկեր Գ. Պաղտասարեանի: Այս առթիւ խօսք առին, ընկերներ Ս. Սարգիսեան՝ խումբին վարիչը, Տ. Թագոյեան՝ յանուն Հ. Յ. Դ. Շրջ. կոմիտէի, Կ. Գուլումեան՝ Զաւարեան ենթակոմիտէի, Ս. Գինոսեան՝ Սէն Լուի ընկերներու անունով, ընկերուհիներ Ն. Քիպըրթճեան՝ Ֆ. Կապ. Խաչի անունով, Մ. Սագրեան՝ Նոր Սերունդի Շրջ. վարչութեան կողմէ, ընկեր Ժ. Միրիճեան՝ Նոր Սերունդի անունով եւ նորընծաներու կնքահայրը՝ ընկեր Գ. Պաղտասարեան:

Մեներգեց ընկերուհի Ա. Տէր Վարդանեան (Կռունկը), արտասանեց ընկ. Գ. Քէնտիրեան Ծառուկեանի « Ուխտ Արարատեան»:

Ի յիշատակ մեր ողբացեալ մեծ ընկերոջ Շ. Միսաքեանի՝ խումբը անուանուեցաւ եւ մկրտուեցաւ «Յառաջ»:

ԺԻՐԱՅՐ

ԽԱՏՐՈՆ

«ՏԱՍՆԸԵՕԹԸ ՏԱՐԵԿԱՆՆԵՐԸ»

●

Մաքս Տրեհերի այս գործը, Վահրամ Փափազեանի խաղացանկին մաս կազմած սկզբնական օրերուն, հաւանաբար ներկայացուած է Փարիզի շրջանին մէջ: Այս անգամ, դերասան Միքրեան նախաձեռնարկ եղած էր բեմադրելու զայն, նիւթական մեծ զոհողութիւններու գնով: Նախ քան ներկայացումը, յոտնկայս մեծարանքի տուրքը տրուեցաւ ողբացեալ Աշօ Շահխաթունիի, որուն յուղարկաւորութիւնը նոյն օրուան կը զուգադիպէր դժբախտաբար:

« Տասնըեօթը Տարեկանները » վարպետօրէն հիւսուած թատերախաղ մըն է, բաւական դժուարին եւ բարդ հոգեբանութեամբ, Գեղանի էրիքան, փոքրիկ տարիքին ապրած աւանդապաշտ ընտանիքի մը ծոցին մէջ, դարձեալ կ'երեւի թատերաբեմին վրայ, երբ արդէն հասած է պարմանուհիի մը տարիքին: Մանկական յիշատակներով գեղուն, ան կը յաջողի իր թարմ եւ անդիմադրելի հրապոյրով փոթորկել նկարիչ Վերնէրի սիրտը: Խաղաղասէր, այլ տանջահար արուեստագէտը ի վերջոյ կը հարկադրուի տեղի տալ վայրկեանէ մը չափ բուռն այդ հրայրքին առջեւ: Դեռատի աղջկան մը թարմ շունչը նկարիչին հոգին կը պարուրէ խաբուսիկ երջանկութեան մը գինովութեամբ, բայց միւս կողմէ կը խորտակէ սիրոյ երազը անմեղունակ Ֆրիտրիխի, որուն սրտին հետ էրիքան կը խաղայ չար եւ անգիտակից անփութութեամբ մը: Երկչոտ պատանին չի համարձակիր իր զառնութիւնը պոռթկալ հօրը երեսին, այլ իր խոցուած սիրոյն խաղաղութիւնը կը փնտռէ անձնասպանութեան մէջ:

Դերասան Միքրեան խղճամիտ ուսումնասիրութեան մը բովէն անցուցած էր նկարիչին տիպարը եւ յաջողեցաւ տիրականօրէն արտայայտել անոր խռովայոյզ հոգին եւ մորմոքիլ բուռն սիրոյ մը փորձութեան տուայտանքներով: Ներկայացումը շատ բան կը պարտի իր բեմադրութեան:

Տիկին Մատլէն Քարփանթիէ էրիքային դերը տարաւ զուարթ եւ աշխոյժ խաղարկութեամբ մը: Օր. Հայկուհի Խտըշեան, — որուն բեմական յաջողութիւնը լայն արձագանգ գտած է այս օրերուն, — միշտ նրբազգաց եւ առեղծուածային, Ֆրիտրիխի դերը անձնուրաց հասուն դերասանի մը ճարտարութեամբ: Նոր յաջողութիւններ կը մաղթենք իրեն: Օր. Մառի Էօքսիւզեան յայտնութիւն մը եղաւ հայ բեմին: Այս շնորհալի Հայուհին՝ օժտուած թատերական մարզին մէջ, Աննային դերը կատարեց սրտցաւ մօր մը խանդաղատանքով: Ապագայ կը խոստանայ:

Վաղեմի դերասան Տրդատ Նշանեանի յանձնուած էր մեծ հօր փոքրիկ, այլ յատկանշական դերը, զոր տարաւ իր սովորական խղճմտութեամբ:

Մաքս Տրեհերի դրամին յաջորդեց « Ջափի վրայ շինուած ամուսինը»: Այս սրամիտ գործը կը պատկերացնէ տանտիկնոջ մը սնոպիզմը, որ ի վերջոյ փուլ կուգայ ամուսինին յեղակարծ դիմակազերծումով: Այս զաւեշտին մէջ փայլեցան Օր. Մառի Էօքսիւզեան (այցելուհին), Տիկ. Ճանիկ (տանտիկին) եւ դերասան Միքրեան, որ ամուսինին դերը տարաւ բնական եւ անթերի ֆրանսերէնով մը, ինչ որ գնահատելի է օտարականի մը համար: Տիկին Ճանիկ ունի կայծ եւ բուռն խառնուածք, ընդունակ ողեւորելու բեմը, վարժ եւ տիրական խաղարկութեամբ: Իր ամուսինը՝ Պ. Հանրի Ճանիկ, որ նոյնպէս կը ծառայէ Ֆրանսական բեմին եւ ձայնասփիւռին, յիշեալ զաւեշտին բեմադրութիւնը կատարեց մեծ խղճմտութեամբ:

ԱՐԱՄ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (21)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Զ.

●

ԳԻՒՂԱՑԻՆ

Ուստի, երբ գիւղին մէջ հասաւ եւ շուները շրջապատեցին զինքը՝ հաջելով եւ վրան ցատկելով, նա վայրկեան մը կեցաւ մտածելով թէ ո՞ւր լաւ ընդունելութիւն եւ վայելք կրնար գտնել, եւ այսպէս հաշուելով ու կշռելով՝ որոշեց որ Գէորգ կնքահօր հիւր լինի, ուստի շտկուեցաւ նորա տունը:

Բայց երբ դրան առաջ հասաւ եւ դուռը զարնելու եղաւ, դուռն ինքնիրեն հաղիւ թէ դպաւ՝ բացուեցաւ, ներս մտաւ տեսաւ որ մարդ չկար, զարմացաւ մնաց. «Գէորգ կնքահար գնացել է, լաւ, մեռեր է, լաւ, միթէ՞ տղաքն էլ, կինն էլ, ամէնն էլ մեռան»: Ուստի որոշեց աւելի անդին, հին բարեկամ Կարապետին երթալ. այս անգամ դուռը պէտք եղաւ ծեծել եւ երկայն ծեծել, որ, վերջապէս, մարդ մը եկաւ բացաւ՝ մրմռալով եւ գանգատելով քթին տակէն՝ բայց երբ հիւրը՝

— Բարի երեկոյ, եղբայր, ըսաւ, շուտ մը:

— Աստուծոյ բարին գայ վրադ, բարի եկար, պատասխանեց, եւ դարձաւ՝ տըղաք, լոյս բերէք, սենեակը կրակ վառեցէք, հրամայեց: Եւ երբ ճրագն եկաւ եւ երկու հին բարեկամք իրար ճանչցան ու պագտուեցան,

— Եղբայր, ինչո՞ւ ձայն չես հաներ, կ'ըսէր Կարապետ:

— Ձայն չեմ հաներ իմանալու համար թէ այս քանի մը տարուան միջոցին հայ հիւրընկալութիւնը փոխուե՞ր է, բայց՝ փառք Աստուծոյ, նոյնը կը տեսնեմ. իրաւ, տան տէրը դուռը չբացած կը մըմռայ, բայց եկողին՝ բարի ես եկեր, հրամայէ՛, կ'ըսէ: Դարձեալ կը զրուցեմ, կեցցէ՛ մեր Հայաստան եւ հայ, եղբայր, Եփրատն ու Ճորոխ կ'անցնիս, փողը ձեռքդ գլուխ դնելու տեղ չես գտներ, այս օրհնած հողին վրայ կէս գիշերուն քեզ կուգան դուռ կը բանան եւ ոչ միայն դուռ կը բանան, այլ գիւղէն կ'իջնեն քեզ ձիէն, բուքին մէջէն կ'ազատեն, կը հանեն: Աստուած Հայուն բարի տայ:

— Աստուած ձայնիդ լսէ, եղբայր, բայց քանի տարի է մեր մեղքերը միայն տեսաւ, մեր գլխէն պատիժ պատուհասն անպակաս չըներ. դու քանի տարի է օտարութեան ես, չես գիտեր. ինչ քաշեցինք այս անօրէն, անողորմ ազգին ձեռքէն, որ յոյնն ու պարսիկ մոռացուց, տաքին հասած տեղն աւերակ դարձուց:

— Ինչպէս չգիտեմ, մէկ քանի հատը Մուշ, երէկ չէ առջի օր, այս ձեռօքս հաւու պէս մորթեցի:

— Աստուած ձեռքերուդ մէջէն այսպիսի գործ պակաս չընէ: Տղաք, բեռները վար առէք, ձին ախոռ քաշեցէք:

— Բայց դու, Կարապետ եղբայր, զրուցէ թէ գիւղին մէջ իշխաններ հիւր եկան:

— Մենք իշխան չտեսանք, եղբայր:

— Կէս օրին մէկ փառայեղ, մեծ երիտասարդ մը անցաւ, ըսաւ Կարապետի տըղան, քանի մը վայրկեան կեցաւ եկեղեցւոյ առաջ, իբրեւ թէ մտածեր իջնել եւ վերջը միտքը փոխեց, շտկուեցաւ ձիուն վրայ, քշեց եւ գնաց: Ձին ճերմակ պիսակաւոր էր, լաւ ձի էր:

— Նա է՝ Գուրգէն իշխանն է. հիմա նա ... Մոխրաբերդ իջած կը լինի:

— Ինչ կ'ըսես, եղբայր, կարելի բան է:

— Գուրգէն անկարելին կարելի կ'ընէ: Տեսնէիք թէ ինչ էր նա կայսեր քաղաքը, Յունաց բանակներուն մէջ, ամէնքը կը սիրէին: Մեր Հայերը շատ պատիւ ունէին զինուորաց մէջ. քսան տարի առաջ Յունաց կայսրը հայ է եղեր եւ Արծրունի մը. մեծ զօրապետը Մամիկոնեան էր. մենք թորթում էինք, երբ նորա մահը իմացանք. ինչ քաջ, ինչ խելօք ծեր էր:

Այս միջոցին վառարանը սենեակը լուսաւորեց, եւ մեր Վահրիճ եղբայր «փառք քեզ Աստուած» ըսելով տարածուեցաւ կըրակին քով, տանտէրն ալ դիմացը նստած կը հրամայէր տղոց որ կերակուր բերեն, գինի հանեն, ձիուն ուտեստ տան:

— Բայց դու, եղբայր, կ'ըսէր Վահրիճ, ինձ զրուցէ թէ ինչպէս են Տէր Սահակ Աւագերեց, մեռաւ, ողջ է, ինչ կ'ընէ. ուր են մեր բարեկամները. ձեզ մինակ եւ տըխուր կը տեսնեմ. մեր կնքահայր Գէորգը, սանահայր Պետրոսը, ինչ կ'ընեն, լաւ են:

— Այս տեղ, Վահրիճ իւր բոլոր հնարիմացութիւնն ի գործ դրած էր հարցմունքին ձեւին մէջ՝ չուզելով կնքահայր Գէորգի անունն առաջ դնել, որ նա նախադասելով կասկած չտայ թէ առաջ Գէորգի տուն գնացել էր:

— Ինչ կը հարցնես, Վահրիճ, պատասխանեց Կարապետ, դու չե՞ս իմացեր թէ մենք այս քանի տարի է ինչ կը քաշենք, Աստուած մեզ երեսէ թողուց, այդ անիրաւ Տաճիկը կուգայ այս տարի հոս կը զարնէ, գալ տարի հոն կ'աւարէ, կը սպաննէ, կը գերէ, կը քանդէ:

Խեղճ Գէորգը բոլոր ունեցածը ծախեց, տուն տեղ ամէն բան թողուց, Բաղդատ գնաց կինն ու քսան տարու տղան գերութենէ ազատելու համար, թէ որ ողջ առողջ կարենայ գտնել անօրինաց ձեռք:

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

մական ոճրագործ» եւ կը պահուըտէր Արժանթինի մէջ։ Վիճակը ծանր է ։

ԺԱԳ ՅԱԿՈԲԵԱՆ, որ Հարիւրապետ Մուրոյի ի պատիւ կատարուած ցոյցին ընթացքին պայթուցիկ մը նետած էր, առաջին հարցաքննութեան մը ենթարկուեցաւ. յայտարարեց թէ չէր ուզեր վընաս պատճառել որեւէ մէկուն. կը փափաքէր միայն խանգարել ցոյցը, զոր ծայրայեղ աջակողմեաններու կազմակերպութիւն կը նկատէր ։

ՍԱԿԱՐԱՆ (Ապրիլ 11) — Զոյլ ոսկի՝ 463·000, նափոլէոն 3460, զուից. 3260, անգլ. 4130, քսան տոլարնոց 16·480, թղթադրամ (անպաշտօն) տոլար 401, սթերլին 1085, զուից. 96·25, պելժ. 7·80։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ (Պուլվար Օտտօ) — Տէր եւ Տիկին Նազարէթեան եւ զաւակները, Պ. Վարդեւան, Տէր եւ Տիկին Թորոսեան իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն Պուլվար Օտտոյի, Սէնթ Ան–թուանի հայրենակիցներուն, ինչպէս նաեւ բոլոր անոնց, որոնք անձամբ, ծաղկեպսակով, հեռագրով կամ նամակով, ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց հարսին, կնոջ եւ աղջկան Արաքսի Նազարէթեանի (ծնեալ Թորոսեան) մահուան առթիւ ։ Յուղարկաւորութիւնը տեղի ունեցաւ ապրիլ 8ին, Մարսէյլ ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս Կիրակի առաւօտ, Փարիզի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին յատուկ պատարագի Հ. Բ. Ը. Մ.եան 51րդ տարեդարձին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն տեղի պիտի ունենայ, հիմնադիրներու, բարերարներու եւ բոլոր ննջեցելոց ի յիշատակ ։ Կը հրաւիրուին Միութեան անդամները եւ բարեկամները ։

●

ՊՈՄՈՆ — Մ. Մարտիրոս Կարապետեանի (Նիւ Եորք), Տէր եւ Տիկին Արթինեանի (Նիւ Եորք), Տէր եւ Տիկ. Գըլըյեանի (Նիւ Եորք), փափաքին համաձայն այս կիրակի, Ծաղկազարդի առաւօտ ժամը 11ին, Պոմոնի Ս. Գր. Լուս. եկեղեցւոյ մէջ պիտի կատարուի հանդիսաւոր հոգեհանգստեան արարողութիւն, իրենց եղբօր, աներձագին եւ քեռիին՝ Զարսանճաղի Պասու գիւղէն ՍԱՐԳԻՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի հոգւոյն ի հանգիստ, անոր տարաժամ մահուան տարելիցին առթիւ։ Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգող բոլոր հայրենակիցները, բարեկամներն ու ընկերները ։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ-ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Կապ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղին կողմէ, մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդին ։ Կիրակի, 14 Ապրիլ, ժամը 16էն կէս գիշեր, Շաւիլի քաղաքապետարանի սրահին մէջ ։

Ի նպաստ տեղւոյն եկեղեցիի եւ դպրոցի շինութեան ։ –

Առնուվիլի Նոր Սերունդի Թատերախումբը կը ներկայացնէ՝ «Նախանձոտ Ամուսինը» (զաւեշտ) ։

Կը խօսի Տիկին ՓԱՓԱԶԵԱՆ ։

Երգ՝ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ՔԷՕՍԷՅԵԱՆ ։

Նուագախումբ՝ ՎԱՐԴԷՎԱՆԵԱՆ ։

Պիւֆէ ։ Մուտք 200 ֆր. ։

Փոն տը Սեւրէն առնել 171 թիւ օթօպիւսը եւ իջնել Փիւի Սան Վէն ։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսէյլ, Սէնթ Անթուան, Գամփանեը Ֆրէզի Ս. Կարապետ եկեղեցւոյ վարչութիւնը կը յայտարարէ որ Ծաղկազարդի եւ Ս. Զատկուան տօներուն առթիւ պաշտօնական պատարագ - հոգեհանգիստ պիտի կատարուին նոյն եկեղեցւոյ մէջ, մանաւանդ Նիսէն հրաւիրուած Տէր Վարդան քհնյ. Ժամկոչեանի կողմէ ։ Սիրով կը հրաւիրուի քաղաքիս եւ շրջաններու բարեպաշտ հայ հասարակութիւնը ներկայ գտնուելու այս տօնական օրերուն Տուրպատատուր Ս. Կարապետ ուխտավայրը։ Հոգեհանգիստի արձանագրութիւններուն համար դիմել Պ. Գամպարեանին,

Campagne Frèze, St. Antoine

Marseille, Tél. : MO 99-10

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՏՕՆԸ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութեան եւ մասնակցութեամբ տեղւոյն բոլոր կազմակերպութիւններուն ու միութիւններուն ։

14 Ապրիլ, Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2·30ին, Հ. Յ. Դ. Տան մէջ ։

Կը նախագահէ՝ Պ. ՀԱՅԿ ՂՈՒԿԱՍԵԱՆ

Կը բանախօսէ Պ. ՅԱԿՈԲ ՎԱՐԺԱՊԵՏԵԱՆ (Լիոնէն) ։

Գեղարուեստական պատշաճ բաժին ։

Առաւօտեան պիտի կատարուի հոգեհանգստեան պատարագ ։

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ ։

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ ՓԱՐԻԶ – Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

14 Ապրիլ կիրակի, Ծաղկազարդ, քառաձայն Ս. պատարագ, սկիզբն ժամերգ. ժամը 8ին, պատարագ ժամը 10ին, երեկոյեան Դռնբացէք ժամը 4ին ։

⁂

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ապրիլ 14, Կիրակի, Ծաղկազարդ, Ս. պատարագ (բազմաձայն երկսեռ խումբով), ժամը 10ին, Դռնբացէք 17ին ։

Ապրիլ 16 — Աւագ երեքշաբթի, Յիշատակ Տասն Կուսանաց, ժամը 17ին ։

Ապրիլ 18 — Աւագ Հինգշաբթի, Նախատօնակ եւ Ս. պատարագ ժամը 10ին, Ոտնալուայ (երկսեռ խումբով) ժամը 17ին ։ Խաւարում ժամը 19·30ին ։

(Շար.)

⁂

ՆԻՍ — Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

14 Ապրիլ, Կիր. Ծաղկազարդ, սկիզբ ժամերգ. 8ին, Ս. պատարագ 10ին, Երեկոյ Դռնբացէք 3·30ին ։

⁂

ՊՈՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍ. ԵԿԵՂԵՑԻ

14 Ապրիլ, կիրակի — Ծաղկազարդ սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեանց ժամը 7·30ին ։

Հանդիսաւոր Ս. Պատարագ ժամը 10ին ։

Երեկոյին՝ Դռնբացէքի արարողութիւնը ժամը 5ին ։

16 Ապրիլ — Աւագ Երեքշաբթի երեկոյին՝ յիշատակ Տասը Կուսանաց ժամը

⁂

6ին ։

Ս. ԹԱԴԷՈՍ — (Մարսէյլ–Ս. Անթուան)

13 Ապրիլ, Շաբաթ երեկոյեան Լոյս Զուարթ, ժամը 17ին ։

14 Ապրիլ, Ծաղկազարդ, առաւօտեան սկիզբ ժամերգութեան ժամը 7ին։ Ս. պատարագ ժամը 10ին։ Երեկոյեան Դռնբացէքի արարողութիւն ժամը 17ին ։

⁂

ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի, Ծաղկազարդ, ժամը 9·30ին ժամերգութիւն, ուղօրհնէք։ Ժամը 10·30-ին ձայնաւոր պատարագ։ Ժամը 16ին երեկոյեան ժամերգութիւն եւ Դռնբացէք ։

(Շար.)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ
ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆ. Կապ. Խաչի մասնաճիւղին, այս շաբաթ գիշեր քաղաքապետարանի շքեղ սրահին մէջ ։

Մասնակցութեամբ մեծ եւ ծանօթ նըւագախումբ՝

Les Compagnons du Rythme

Ընտանեկան հաճելի ժամանց ։

Քաղաքիս եւ շրջանի հայութիւնը կը հրաւիրուի քաջալերելու այս ձեռնարկը ։

Կ՚ՈՒԶՈՒԻՆ

Ձեռնարկուներ կամ տունը աշխատող գործաւորներ հագուստի եւ քօրսաժի համար։ Մաքուր աշխատանք։ Մեծաքանակ գործ եւ տեւական (ամառ - ձմեռ)

Դիմել՝

Comptoir de Confection

86 Rue de Clery, Paris 2ème

ՎԱՐՁՈՒ Է

Մայիս 15էն սկսեալ վարձու է սրճարան մը։ Մաքուր կահ կարասիներով պատրաստ յաճախորդ ։ Շահաւոր գործ։ Պայմաններու համար դիմել տիրոջը ։

ԱՐՍԷՆ ՆՈՐՈՅԵԱՆԻ

57, Rue Bernard du Bois, Marseille

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏՈՒՆ

Մարսէյլի Պուլվար Օտտօ – Լա վիսթ - Սէնթ Անթուան շրջանի Հանգանակիչ յանձնախումբի երրորդ առաքումը. —

Պուլվար Օտտոյէն՝ Տիկին Եսթեր Սարգիսեան 1500 ֆրանք, Սերոբ Հայրապետեան, Սարգիս Խօլիկեան, Մարտիրոս Խաչատուր, Գրիգոր, Լեւոն Քէնտիրեան, Կիրակոս Պալտիկեան, Գալուստ Սաղըրեան եւ Մկրտիչ Սուքիասեան հազարական ֆրանք, Ալեքսանեան եղբ., Արամ Խոբանեան, Արմենակ Քասոյեան, Վարդան Քէօսէեան, Անդրանիկ Պլօեան, Յովսէփ Տէյիրմէնճեան, Լեւոն Շահպազեան, Տիգրան Բարունակեան, Խաչիկ Փէհլիվանեան եւ Սերոբ Էքմէքճեան՝ 500ական ֆրանք, Այրի Տիկին Սարգիսեան եւ Փայլակ Կիրակոսեան 300ական, Վարդան Տէր Կարապետեան եւ Այրի Տիկին Խաչատուրեան 200ական, Տիկ. Վեհանուշ Ամիրխանեան հարիւր ֆրանք ։

⁂

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆԷՆ՝ Թորոս Գրիգորեան եւ Գրիգոր Մանուկեան երկու հազարական ֆրանք, Միհրան Նաճարեան, Զաքար Սարգիսեան, Ռուբէն Մանուկեան, Յովհ. Փարոյեան, Գառնիկ Տէրտէրեան, Սահակ Թումուզեան, Հաճի Ելանճեան, Արամ Շառոյեան, Միսաք Գաբրիէլեան, Կար. Տէր Կարապետեան, Տ. Ներսէս քհնյ. Կատարինեան, Գէորգ Քէզէվեան եւ Լեւոն Մուրատեան հազարական, Յակոբ Մինասեան, Կար. Յովհաննէսեան, Ենովք Ղազարեան, Հայկազ Գազանճեան, Կար. Մարտիկեան, Վաղգէն Յովհաննէսեան, Նշան Նաճարեան, Ռուբէն Նաճարեան, Արամ Գաբրիէլեան, Ալեքսան Ղազարեան, Օհան Նաճարեան եւ Մանուկ Մանուկեան 500ական, Յովհ. Կարապետեան 200 ֆր. ։ Գումար՝ 38·800 ֆր. ։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէրի շրջանաւարտուհիներու եւ աշակերտուհիներու կողմէ ։

Կիրակի, 28 Ապրիլ, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Րօշֆուքոյի սրահին մէջ, 9պիս, Ավընիւ Տ'Իէնա, Փարիզ, Մեթրօ տ'Իէնա։

Պիտի ներկայացուի Սիպիլի՝

«ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ»Ը

Մարիվոյէն ֆրանսերէն կատակերգութիւն մը, սիրայօժար մասնակցութեամբ շնորհալի պարուհի Օր. ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆի հայկական եւ կովկասեան պարերով ։

Երաժշտական պատկերներ սանուհիներու կողմէ ։

Տոմսերու գին 1000 եւ 500 ֆրանք ։

Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը տեղի կ՚ունենայ 21 Ապրիլ, (Զատիկ) ժամը 9էն մինչեւ լոյս ։

Վամբինկի մէջ ։

Նուագախումբ ՓՈԼ ՄՕՐԻՍ ։

Աթրաքսիօն եւ զանազան անակնկալներ ։

Մութ գոյն զգեստը նախընտրելի է ։

Մուտք 700 ֆրանք ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

Հ. Յ. Դ. ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ կը տեղեկացնէ թէ՝ Մարսէյլի շրջանի Դաշնակցական խումբերու եւ ենթակոմիտէներու ներկայացուցչական ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս շաբաթ, ժամը 20·30ին, «Ահարոնեան» սրահը։ Պատգամաւոր ընկերներէն կը խնդրուի որոշուած ժամին ներկայ գտնուիլ ։

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ — Հ. Յ. Դ. Արամ ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ ։

ԻՍԻ — Հ. Յ. Դ. «Զաւարեան» կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 21ին, Խրիմեան դպրոցը ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է ։

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ — Հ. Յ. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է ։

ՄԱՐՍԷՅԼ — Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ շրջանի մասնաճիւղերու վարչութիւնները, այս շաբաթ օր, կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Օրը Մարսէյլի մէջ կը տօնուի, մեծ պատրաստութեամբ, Մայիս 11ին, Սալօն Ալհամպրայի մէջ, նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ բոլոր մասնաճիւղերու ։

ՆՈՒԷՐ

ՆԻՍ — Ընկ. Շ. Զօտեան եւ ընտանիքը՝ իրենց անդրանիկ զաւկին՝ Վրէժին, Ալժերիայէն ողջ առողջ վերադարձին ուրախ առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարդաւաճման ։

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 14 ԱՊՐԻԼ
DIMANCHE 14 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7858 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3669

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԱԳԻՏԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

●

Վերածնունդի փայլուն շրջան մը ապրեցաւ հայ ժողովուրդը առաջին մեծ պատերազմի վաղորդայնին :

Հայկական անկախ Հանրապետութիւն մը տեղծուած էր Արարատի ստորոտը, մեր Հայրենի պատմական հողերու մէկ մասին վրայ :

Մինչ Հայրենիքը նուիրուած էր աղէտաւոր պատերազմի մը բացած վէրքերը դարմանելու եւ ուժինչէն պետութիւն ըստեղծելու, աւդին Փարիզի մէջ նստած մեր զոյգ պատուիրակութիւնները մեծ դաշնակիցներու դուռները կը բախէին՝ Հայաստանի սահմանները ընդարձակելու համար :

Մեր քաղաքական պահանջներուն զուգընթաց, անհրաժեշտ էր Եւրոպացիներուն ճանչցնել նաեւ մեր քաղաքակրթական արժէքները :

Այսպէս է, որ 1920 Յունուար 9ին Փարիզի մէջ հիմը դրուեցաւ ընկերակցութեան մը, զուտ գիտական գետնի վրայ, նպատակ ունենալով զարկ տալ Հայագիտական ուսումնասիրութեանց, հրատարակութիւններով, հրապարակային դասախօսութիւններով եւ այլ միջոցներով :

Հայագիտական ընկերութեան կեդրոնն էր Արեւելեան կենդանի լեզուներու վարժարանը, որուն տնօրէնը Փօլ Պուայէն եւ կարգ մը ուսուցիչները նախաձեռնարկ եղած էին անոր հիմնադրութեան :

Նախագահն էր յայտնի բիւզանդագէտ Շարլ Տիլ, ընդհանուր-քարտուղարը հռչակաւոր լեզուագէտ Անթուան Մէյէ, իսկ վարիչ դիւանապետը Ֆրէտէրիք Մաքլէր, նոյն վարժարանի հայերէնի ուսուցիչը :

Ընկերութեան առաջին գործն եղաւ հիմնել պարբերաթերթ մը՝ Ռըվիւ տէ զ'Էթիւտ Արմէնիէն անունով, նուիրուած Հայաստանի պատմական ուսումնասիրութեան :

Անդամներուն մէջ էին ծանօթ դէմքեր, ինչպէս Գերապայծառ Կրաֆէն,, Վիկտոր Պէռար, Ա. Ֆ. Իէրոլտ, Տիկ. Կապրիէլ Բէվալ, Տիկին Ժորժ Կոլիս, աբբայ Տըլաբիւ, եւայլն: Հայերէն՝ Ա. Ահարոնեան, Պօղոս Նուպար, Զօպանեան, Մինասեան, Բաչալեան, Խաչիկ Հինքեարպէյենտեան (Լաքրուա)՝ գանձապահը, Մատրէօ Խան Ներսէսեան եւայլն:

Փարիզի հին գաղութին Հայերը այս ձեռնարկին բերին իրենց նիւթական աջակցութիւնը, որուն շնորհիւ ամբողջ տասը տարի առաւել կամ նուազ կանոնաւորութեամբ լոյս տեսաւ այս հայագիտական ուսումնաթերթը :

Աշխատակիցներուն մէջ էին ծանօթ պատմագէտներ եւ լեզուագէտներ, ինչպէս Կիւսթավ Շլումպէրժէ, Գաբրիէլ Միյէէ, Ժոզէֆ Լօրան, Ժ. Մաթորէն, Ֆըլէման Հիւար, Է. Պէնվէնիսթ, Հանրի Միւսէ, Եոզէֆ Մարքուար, Նիքոլա Մառ, Փօլ Ալֆանտէրի, Ժորժ Տիւմէնիլ, զօր. Է. Պրէմոն, Անտրէ Մանտէլսթամ, Միշէլ Ժոնվալ, կրօնաւորներ Հ. Փօլ Փէթէրս, Հ. Ա. Փուատըպար, Հ. Լուի Մարիէս, Հ. Ժ. Հիւիլտէրմանս եւ բազմաթիւ ուրիշներ :

Հայ աշխատակիցներն էին Ն. Ատոնց, Կ. Յ. Բասմաճեան, Ա. Զօպանեան, Տր. Վ. Թորգոմեան, Ա. Սագըզեան, Դաւիթ Ֆէկ, Օր. Ս. Տէր Ներսէսեան, Հ. Պէրպէրեան եւայլն:

Խմբագրութիւնը պարբերաթերթի առաջին էջին վրայ կը շեշտէր թէ՝ «հայկական մշակոյթը բազմաթիւ ինքնատիպ գիծեր ունի: Հայ գրականութիւնը, երկրորդ աստիճանի գրականութեանց մէջ ամէնէն հարուստներէն մէկն է, նոյնիսկ ամէնէն կենդանին: Դասական շրջանը, Թ. դարու վերածնունդը, նոր շրջանը բազմաթիւ արժէքաւոր գրողներ կը ներկայացնեն:

Հայկական ճարտարապետութիւնը, հայկական ձեռագիրները գեղարուեստական առաջնակարգ շահեկանութիւն ունին » :

Նիւթականի պակասը յուսահատութեան մատնեց մեր օտար բարեկամները, մանաւանդ Մէյէն ու Մաքլէրը, որոնք ձեռնարկին հոգին կը կազմէին :

1930ին պարբերաթերթը սկսաւ կաղալ: Քանի մը տարուան դադարէ վերջ, 1933ին լոյս տեսաւ վերջին թիւը, համեստ ծաւալով :

Գրեթէ քառորդ դար անցած է այդ օրէն ի վեր :

Ի՞նչ կատարուած է անկէ վերջ :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

●

«ԱՄՄԱՆԻ ԴԷՊՔԵՐՈՒՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ ԱՆՆԱԽԱՏԵՍԵԼԻ ԵՆ»

Ինչպէս գրած էինք, Յորդանանի Հիւսէյն Թագաւորը պաշտօնանկ ըրաւ վարչապետ Նապուլսին եւ նոր դահլիճը կազմելու պաշտօն յանձնեց Տօքթ. Խալիտիի: Այս վերջինը, ամբողջ օր մը տեւող խորհրդակցութիւններէ վերջ, չկարողանալով դահլիճ մը կազմել, հրաժարեցաւ իրեն յանձնուած պարտականութենէն : Ասոր վրայ, Թագաւորը դիմեց Նապուլսիի դահլիճին Պատերազմական եւ Ներքին նախարար Ապտիւլ Հալիմ Նիմրի: Այս վերջինը ընկերվար-ազգայնական կուսակցութեան անդամ է թէեւ, սակայն իր քաղաքական ուղղութեան ու համակրութեանց մասին գոյութիւն ունեցող տեղեկութիւնները անբաւարար ու թերի են : Ինչ ալ ըլլայ Նիմրի ուղղութիւնը, իրականութիւնն այն է որ տագնապին առաջին օրը անպատատ եղաւ 22ամեայ Թագաւորին համար: Այն բոլոր անձերը որոնց Տօքթ. Խալիտի դիմեց, մերժեցին մաս կազմել այնպիսի դահլիճի մը, որուն կազմութիւնը իսկ համապատասխան պիտի ըլլար հրաժարիլ Նասրի ու Խ. Միութեան բարեկամութենէն եւ ապաւինիլ արեւմտեան աշխարհին :

Պաշտօնանկ վարչապետը, Նապուլսի, որ մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ Յորդանանի պաղեստինցի տարագիրներուն մօտ (որոնք երկրին բնակչութեան մէկ երրորդը կը կազմեն), եգիպտական թերթի մը թղթակցին հետեւեալ յայտարարութիւնը ըրաւ. «Կը պատրաստուէի դիմակազերծ ընել կայսերապաշտութեան ու Պաղտատի Ուխտին կողմնակից 11 բարձրաստիճան պաշտօնատարներ, այդ պահուն է ահա, որ պահանջուեցաւ հրաժարումս»: Ապա աւելցուց, որ Թագաւորը դէշ խորհրդականներով շրջապատուած է:

Նապուլսի յայտարարութիւններ ընելով չի բաւականանար: Իր դրդումով, երկրին ամէն կողմը սունկի պէս բուսնող «համբային փրկութեան կոմիտէներ»ն ու զանազան կուսակցութիւնները Թագաւորին վրայ հեռագիրներու տեղատարափ մը թափել սկսան. այս հեռագիրները կը պահանջեն որ ազգային միութեան կառավարութիւն մը կազմուի, որուն քաղաքական ծրագիրը Նապուլսիի կառավարութեան առաջադրութեանց համապատասխան ըլլայ :

Օտար դիտողները կը վախնան որ եթէ Հիւսէյն Թագաւոր մերժէ տեղի տալ բնակչութեան եգիպտասէր հոսանքին պահանջներուն, երկիրը քաղաքացիական բախումներու բեմ պիտի դառնայ: Նոյն Նապուլսին էր, որ 1955 Դեկտեմբերին ներքին շարժումներ կազմակերպեց արգիլելու համար, որ Յորդանան Պաղ-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԱԶԷԼ ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ

●

Արեւը նոր է ծագում, ե՛լ, գարնան հետ համբուրուենք,
Մանուշակները են ծաղկում, ե՛լ, գարնան հետ համբուրուենք :

Զնհա՛լ, ձնհալ է չորս դին, հազարաձայն յորդելով,
Ջրերն են խենթ աղմկում, ե՛լ, գարնան հետ համբուրուենք :

Ջերմա՛կ, ներմակ շուրթերով ցնծաղիկն է ծիծաղում
Սառցի-ձիւնի արանքում, ե՛լ, գարնան հետ համբուրուենք :

Լոյսերի մէջ լողալով, շողերի հետ խաղալով,
Ծիլերը սէր են երգում, ե՛լ, գարնան հետ համբուրուենք :

Հեռուներից գալիս են կռունկները տարագիր,
Արդէն կանչում է կկուն, ե՛լ, գարնան հետ համբուրուենք :

Արագիլը մեր բարդու բարձրաւլաց կատարին
Իր հին բոյնն է նորոգում, ե՛լ, գարնան հետ համբուրուենք :

Կանաչ, կանաչն է գալիս կեանքի հունով ինչպէս գետ,
Դու էլ, սի՛րտ իմ փոքրիկուն, ե՛լ, գարնան հետ համբուրուենք :

ՍԱՐՄԷՆ

ՍՈՒԷԶԻ ՀԱՐՑԸ

●

Մինչ եգիպտեւամերիկեան բանակցութիւնները կը շարունակուին, Անգլիա փոփոխութեան կ'ենթարկէ իր սուէզեան քաղաքականութիւնը: Արդարեւ, մինչ անցեալ շաբաթ կառավարութիւնը խորհուրդ տուած էր անգլիացի նաւատէրերուն, որ չօգտագործեն Սուէզի Ջրանցքը, այժմ կը պատրաստուին հակառակ հրահանգներ տալու: Անգլ. կառավարութեան դիրքը հետեւեալն է. — 1) Նկատելով որ եգիպտեւամերիկեան բանակցութիւնները որոշ արդիւնքի մը չեն յանգիր, Անգլիոյ եւ անգլիացի նաւատէրերու շահերը պէտք է պաշտպանուին: 2) Սուէզէն օգտուողներու միջազգային Ընկերութիւնը պէտք է պահուի: 3) Երեւոյները ենթադրել կուտան թէ Սուէզի հարցը անգամ մը եւս պիտի բերուի ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ:

× Արաբիոյ կառավարութիւնը նամակ-յուշագիր մը յղեց Համըրշըլտի, որուն մէջ կ'ըսէ թէ Աքապայի ծոցը «միջազգային ու բաց անցք մը չէ», հետեւաբար թոյլ պիտի չտայ որ իսրայէլեան նաւերը ազատ երթեւեկ ունենան :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՒՍ. ԱՓՐԻԿԷԻ ՄԷՋ

Ուրբաթ օր, Ալժերիոյ ապահովութեան ուժերը երեք կարեւոր գործողութիւններ յաջողութեամբ գլուխ հանեցին: Ալժէ քաղաքին մէջ ձերբակալուեցան համայնավար կուսակցութեան եւրոպացի անդամները: Քաղաքին արեւելեան արուարձաններէն մէկուն մէջ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց Ազատագրական Ճակատին պատկանող 16 ահաբեկիչներ: Իսկ Զաքքարի հանքերուն մէջ, վերջերս ձերբակալուած ապստամբի մը ցուցմունքներուն վրայ, պայթուցիկներու շատ կարեւոր (երեք թոն) մթերանոց մը երեւան հանուեցաւ :

× Ֆրանքեւմարոքեան բանակցութիւնները, կարգ մը դժուարութեանց կը բախին: Այս առթիւ Մորիս Ֆօր յայտարարեց. «Պատրաստ ենք Թունուզի եւ Մարոքի օգնելու, սակայն պէտք է որ իրենք ալ անկեղծ ըլլան իրենց ընդհանուր յարաբերութեանց մէջ»:

ԱՐԺԱՆԹԻՆԻ մէջ ոստիկանութիւնը ձերբակալեց 370 համայնավարներ եւ կուսակցութեան բոլոր ղեկավարները :

ԼԻՈՆԻ քաղաքապետը պիտի ընտրուէր կիրակի օր. Ժագ Սուսթէլ ներկայացուցած էր իր թեկնածութիւնը :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀ Քոթի Մայիսին Մ. Նահանգներ պիտի մեկնի. իր վերադարձէն անմիջապէս վերջ Ազգ. Ժողովին մէջ տեղի պիտի ունենայ «Եւրաթոմ»ի եւ Միացեալ շուկայի ծրագիրներուն քուէարկութիւնը (Մայիս 14ին):

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ կառավարութիւնը վերջապէս արտօնեց որ Համըրշըլտ Պուտափեշտ մեկնի՝ քննութեան համար :

ԻՐԱՆԵԻՏԱԼԱԿԱՆ քարիւղի համաձայնութիւնը վաւերացուեցաւ իտալական կառավարութեան կողմէ :

ՓԱՐԻԶԻ ամերիկեան նոր դեսպանը, Էմըրի Հոֆթըն, երկուշաբթի օր Ֆրանսա պիտի հասնի :

ՔԱՆԱՏԱՅԻ եւ Մ. Նահանգներու յարաբերութիւնները լարուած են Գահիրէի քանատական դեսպանին անձնասպանութենէն ի վեր :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Նախարարաց Խորհուրդը որոշեց հարիւր միլիառ ֆրանքի դեղչ մը մտցնել զինուորական պիւտճէին մէջ:

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ չորեքշաբթի եւ հինգշաբթի օր Ֆրանսայի շոգեկառքերու պաշտօնեաները գործադուլ պիտի ընեն :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ 1956ի ընթացքին, 65.033 արկածներ տեղի ունեցած են ճամբաներուն վրայ: Կառավարութիւնը կը յորդորէ որ Զատկուան արձակուրդներուն ընթացքին ինքնաշարժի տէրերը կրկնապատկեն իրենց աչալրջութիւնը :

ՄԻԼԱՆՈՅԻ 35րդ միջազգային տօնավաճառին բացումը կատարուեցաւ ուրբաթ օր. 45 ազգութեանց պատկանող 10.000 առեւտրական հաստատութիւններ կը մասնակցին տօնավաճառին, որ 12 օր պիտի տեւէ: Հինգ միլիոնէ աւելի այցելուներ կ'ակնկալեն :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ու Եուկոսլաւիա երեք տարուան համար առեւտրական համաձայնութիւն մը ստորագրեցին: Եուկոսլաւիա քարիւղ, արդիւնաբերական նիւթեր եւ արմտիք պիտի ստանայ՝ քիմիական, երկրագործական նիւթերու եւ հիւսուածեղէններու փոխարէն :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ափրիկեան հողամասերու քարիւղի հանքերուն առաջին առաքումը Ֆրանսա պիտի հասնի Մայիսի սկիզբը :

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴ

Կը թուի թէ ամէն Ծաղկազարդի ծանօթ երգ մը կը թրթռայ մթնոլորտին մէջ, իբրեւ խորհրդանշան․

Ծիծեռնակը բոյն է շինում,
Ե՛ւ շինում է, ե՛ւ երգում,
Ամէն մի շիւղ կպցնելիս,
Առաջուայ բոյնն է յիշում։

Նա յիշում է անցեալ տարուան,
Իր սնուցած ձագերին,
Որոնց շատերն յափշտակեց
Արիւնարբու թշնամին։

Մի անգամ էր նա բոյն շինել,
Շատ անգամներ կարկտել,
Բայց այս անգամ վերադարձին,
Բոյնն աւերակ էր գտել։

Բայց նա դա՛րձեալ բոյն է շինում,
Ե՛ւ շինում է ե՛ւ երգում ···

Ահա մեր ամբողջ պատմութիւնը՝ երէկ եւ այսօր։

Կը շինէինք անընդհատ, գիտնալով հանդերձ որ պիտի քանդեն։

Լեռ ու ձոր կը ճեղքէինք, ծաղկաստանի վերածելով խոպան դաշտեր։

Շէն բոյներ կը ծաղկէին ամայի տարածութեանց վրայ։ Երկիրը կը դառնար շինարան եւ այգեստան, միշտ այն հաւատքով թէ մօտ է Զատիկը։

Առտու մը թշնամին սպանդանոցի եւ աւերակի կը վերածէր ամէն բան։

Եւ մենք նորէն կը շինէինք, միշտ յիշելով «առաջուանը»։ Կը շինէինք եւ կ'երգէինք նոյն վարդավառ հաւատքով։

Անզօր կատաղութեան մոլուցքի մը մէջ, թշնամին հայաջինջ սպանդանոցի մը վերածեց ամբողջ երկիրը։

Ոչ մարդկային շունչ, ոչ շինութիւն եւ յիշատակ։ Ոչ ալ ծիծեռնակ։

Եւ «Մնացորդաց»ը սկսաւ բոյներ շինել սահմաններէն անդին,— իր հայրենի հողերուն եւ հիւրընկալ տարածութեանց վրայ։

Մինչեւ այսօր ալ կը շինէ, ծաղկաստանի վերածելով անապատներն ու ճահիճները։

« Ե՛ւ շինում է, ե՛ւ երգում »։

Անշուշտ շատ բան պակսած է երգին եղանակէն, քանի որ նոր բոյները կը հաստատուին օտարութեան մէջ։

Բայց անդին, աւելի առոյգ շեշտ մը կը հնչէ Արարատեան դաշտէն, — « Ծաղկիր ազատ »։

Ասդին՝ սանձարձակ ազատութիւն։ Անդին՝ սահմանափակ։ Բայց, նոյն շինարար բազուկը եւ ստեղծագործ միտքը, ամէն ճակատի վրայ, նախաձեռնութեամբ ժողովուրդի մը որ երբեք չմոռցաւ ծիծեռնակն ու իր երգը։ Երկուքն ալ խորհրդանշան՝ իր անցեալ եւ ներկայ պատմութեան։

Գարուն է․ ծաղիկները կը բացուին եւ Ծաղկազարդը նոր Զատիկ մը կ'աւետէ, յանուն քրիստոնէութեան։

Քսան տարի առաջ, Անատոլուի խորերը մնացած բեկորներ երկտող մը ուղղելով Պոլսոյ Ազգ․ Պատրիարքարանին, կը հարցնէին թէ Զատիկը ե՛րբ է։

Ոչ ժամ ունէին, ոչ տէրտէր, ոչ ալ օրացոյց մը։ Պատրիարքարանի հասցէն ալ պատահաբար կը յիշէին։

Մենք ամէն բան ունինք, ինչպէս եւ բազմաթիւ հասցէներ։

Բայց, հաւաքաբար, ունի՞նք նոյն նախաձախնդրութիւնը, իմանալու համար թէ Զատիկը ե՛րբ է։

Ուրիշ խօսքով, ի՞նչպէս կ'ունենանք բուն Զատիկը, որպէսզի ոչ ոք համարձակի քանդել մեր շինած բոյները։

Ծաղկազարդէ Ծաղկազարդ, քանի զօրանան մեր ազգային գիտակցութիւնը եւ հաւաքական կամքը, այնքան ծաղկաւէտ անդաստաններ պիտի բացուին մեր առջեւ։

Եւ միշտ ալ ծիծեռնակներ պիտի ճախրեն մեր հորիզոնին վրայ, մինչ անդին բուերն անգամ կը փախչին համատարած փլատակներէն։

Ծ․

(«Յառաջ», 11 Ապրիլ 1954)

ԻՄԱՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՈՒՂԻՈՎ

(Հէքեաթներ եւ Աւանդութիւններ)

Ո՛ՒՐ Է ԱՍՏՈՒԱԾ

«Զի Աստուած ընդ մեզ է»

Արարիչը, երբ ի կատար ածեց ստեղծագործութիւնն իր, եւ ստեղծեց նաեւ Մարդը, ըսաւ անոր․

— Ներքեւը, տե՛ս, աշխարհ մը քեզի՝ տարածուն եւ այլատարր։ Ցամաք՝ պարարտ ու արգասաբեր։ Ջուրե՛ր անծայրածիր, ալեատատան, լճացեալ թէ յարահոս։ Ու ջերմութիւն անսպա՛ռ։ Նաեւ՝ բոյսեր բազմազան։ Ծառեր՝ երկնասլաց կամ պտղաբարձ։ Ու ծաղիկնե՛ր, ծաղիկնե՛ր զարմանազան։ Մշակէ՛, հնձէ՛ ու ճաշակէ՛։ Բոյր ու նկարչութիւն։ Գոյներ ու երանգներ։ Ու նկարներ՝ հորիզոններուն վրայ, թէ երկրի մակերեսին։ Ու կենդանիներ մանրատիպ կամ մեծղի։ Հեզ ու ահեղ։ Խորհուրդներ ու գաղտնիքներ անհամար։ Բացառապէ՛ս քեզի շնորհեցի միտք ու խօսք։ Երեւակայութիւն եւ յիշողութիւն։ Ժպիտ եւ արցունք։ Յոյս ու հաւատ։ Զգայնութիւն ու ցանկութիւն։ Զգօնութիւն ու կամք։ Ու, մի՛ մոռնար, որ քեզի պարգեւեցի նաեւ ուղիղ կենալու բացառիկ կարելիութիւնը, որով եւ՝ գլուխըդ ըրի վեր՝ որովայնէդ ···։ Ու ընծայեցի նմանս ըլլալու շնորհը գերագոյն։ Զննէ՛ ու ճշդէ՛։ Փորձարկէ՛ եւ եզրակացուր։ Դիտէ՛ ու ճանչցի՛ր։ Սուրայ ցամաքին վրայ, սաւառնէ՛ օդին մէջ, եւ սուզուէ՛ մինչեւ յատակը ծովերուն։ Անոնք հասանելի են քեզի համար, բայց ոչ՝ ամբողջովին ճանաչելի։ Երեւակայէ՛ ու ծրագրէ։ Նախատեսէ ու յօրինէ։ Խուզարկէ ու գտիր։ Օգտագործէ եւ ընդօրինակէ՝ փո՛յթ չէ թէ ատիկա պատրանքը ընծայէ քեզի՝ ստեղծած ըլլալու։ Եղիր իմաստուն, հետեւաբար եւ՝ խոնարհ։

Ու Մարդը ըսաւ Արարիչին․

= Տէ՛ր, աշխարհը, զոր կը պարգեւես ինձ, ընդարձակ է ու ճոխ։ Հարուստ է եւ առատաձեռն։ Զմայլելի է ու ահաւոր միանգամայն։ Պարգեւող է ու խլող։ Հեզ է ու անսանձելի։ Ընթակայ է ու ենթարկող։ Կենդանի մըն եմ նաեւ ես։ Արարեալ մը, եւ՝ մահկանացու՝ ինչպէս արարեալները միւս։ Աճումի ենթակայ, որով եւ՝ սնանելու կարօտ։ Եւ, նման անոնց, բազմացնելու հարկադրուած։ Ինչ որ բացառապէս շնորհեցիր ինձ, զիս կը զանազանէ ոչ-սուններէն, կը դարձնէ գերազանց, բայց, չի՛ վերացներ երկրայինէն։ Ինձ ընծայէ նաեւ ա՛յն, որ զիս իրա՛պէս ու էապէս նմանեցնէ քեզի, եւ իմ մէջ ըլլայ առաւելապէս ու ճշմարտապէս աստուածայինը ···։

Ու Արարիչը հակեցաւ դէպի Մարդը, եւ անոր աչքերէն ներս հոսեցուց նայուածքն իր, որ լո՛յսն իսկ էր։

Ու այդ լոյսը ծորեցա՛ւ մինչեւ հոգիին խորը Մարդուն։

Ու Արարիչը ըսաւ Մարդուն․

— Յարավառ ու անմար լոյս մը, որ ես ինքս իմ, Ճշմարտութիւնը, եւ, հետեւաբար, նոյնինքն Արդարութիւնը։

= Արդարութի՞ւն··· Ուրեմն եւ՝ պատի՛ժ, տէր իմ, — յարեց Մարդը նկուն։

— Քանզի արդարութիւնը անշեղ է ու անողոք, — պատասխանեց Արարիչը, ու չքացաւ։

⁂

Ու Մարդը իջաւ աշխարհ։

Եւ որովհետեւ աւելի շատ կենդանիներուն էր նման, ապրեցաւ այնպէս՝ ինչպէս կենդանիները բոլոր, — յափշտակեց, բռնաբարեց, կողոպտեց, պղծեց, ու «շնութիւն» ըրաւ։

Բայց, ամէն անգամ, որ չար գործ մը կատարեց, իր մէջ ծորած լոյսը կիզեց զինքը։

Մարդը փորձեց մարել զայն, բայց չյաջողեցաւ։

Եւ, անզօր, ծնկաչոք ու բազկատարած, նայեցաւ երկինք՝ զԱստուած երեւակայելով այնտեղ, — կամ՝ ուզելով զայն տեսնել իրմէ հեռու,— մոռնալով, որ Ան իր մէջ էր, եւ որ ինք զայն պարզապէս « խիղճ » էր կոչած ···

Կ․ ՄԵՀԵԱՆ

ԳԱՐՈՒՆ

Սիրով՝ Կ․ ՄԵՀԵԱՆԻՆ

Գարունն է բացուեր։

Բնութիւնն արթնցած կ'ոստոստէ, կը ցնծայ։ Հողը տաքցած է ու զօլոլշիացած։ Ցածլիկ արեւակին մանուշ ճառագայթները բոյսերուն հոգի, կեանք ու շունչ կուտան։ Կ'աճին, կը բարձրանան օրէ օր եւ իրենց դալարիքը կը փռեն ամէն դի։

Գարուն է եկեր։

Գորշ ու սեւահեր բլուրներն ու իրենց կողերը, մինչեւ հեռաւոր դաշտերը նաշխուն, զարդարուած, գունաւորուած կը խայտան, կը խնդան մեր աչուըներուն մէջ նայելով։

Նշենիները արդէն վաղուց մերկացած, թօթուած են իրենց ձիւնագոյն ծաղիկներէն ու կանչըցած, պտուղներով բեռնաւորուած՝ ճիւղ ու ճղիկ։

Գարունը բազմած է նաեւ դեղձենիներու հովանոցաձեւ կողերուն։ Իրենց ծաղիկներուն արեւն սրսկուած է կարծէք ու կարմրաւուն, երփներանգ ցուցահանդէս ունին։ Հունա՛, զարատափերուն՝ խումբերով կը խայտան, կը ծիծղան՝ տաքուկ արեւակին բեւեռ աչուըներուն նայելով։ Դեղձենիին ծաղիկը ճլեկլկին կաղապարով, էն հրաշալին է բոլոր պտղատու ծառերուն ծաղիկներուն մէջ։ Մարդ կը հիանայ, կը զմայլի դիտելով իրենց կարմրաւուն տեսքը արեւին բոցերուն տակ։

Կեռասենիներն ալ ծաղկեր՝ ճերմակ ըղձեստներով զարդարուէր են պարտէզներուն մէջ, այգիներուն եզերքներուն վըրայ։ Բլուրներէն դիտուած՝ անոնք կը նմանին բամպակէ դէզերու կամ սպիտակ վրաններու միջոցին մէջ, գետինէն կըրուած, հովերուն առջեւ երերուն ու չարժըտկուն։

Նշենին ու դեղձին աւելի կանուխ կը ծաղկին կեռասենին նախանձի մղելով։ Սակայն, այս վերջինը միւսներէն առաջ կը ժմընցնէ, կը հասցնէ իր կլորիկ ու կարմրուկ, ալըլուկ պտուղները եւ մեր առաջին սիրոյն կ'արժանանայ՝ վրէժ լուծելով իրմէն առաջ ծաղկողներէն։

Ծիրանիք ու տանձենիք ալ «զարնան շնչով» լեցուած են ու երկու-առու պիտի ծաղկին, զարդարեն իրենց գագաթները։

Ու այսպէս, գարունն է բացուեր՝ գըմբուխտ։

Այգիները՝ տարածուն, տակաւին սեւահեր երաններով կը խոկան, կը քնանան։ Շուտով, շուտով պիտի պըռոկին, պըլըկին ու տերեւոտին կանանչաւէտ։ Գարնան ջերմիկ արեգակը արդէն տենդահարած է զիրենք ու զուկ կուտան արբունքի հասնելու։ Արցունքոտած են իրենց աչուըները առատօրէն, ու խստակ, խստակ կը կաթկըթին, կը կայլակին հերկուած, փխրուն հողը թրջելով։

Գարուն է, հէ՛յ, կեանքը թրթռուն,

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԱՍՏՂ - ՄԱՆՈՒԿԸ

— Օ՛հ, ահաւասիկ ոսկիի կտոր մը, աղաղակեցին երկուքն ալ, եւ խելահեղ վազեցին այն կողմը ուր ինկած էր աստղը, այնքան որ մեծ էր իրենց ոսկի գտնելու փափաքը։

Անոնցմէ մէկը աւելի արագավազ ըլլալով կանխեց իր ընկերը, շուտով ճամբայ մը բացաւ թաւախիտ ծառերուն ընդմէջէն, հասաւ միւս դին, եւ, օ՛ երջանկութիւն, ճերմակ ձիւնին վրայ գեղեցիկ ոսկիէ լուսաւոր բան մը կար։ Ծռեցաւ եւ ձեռքը դրաւ վրան։

Ոսկեճամուկ զգեստ մըն էր, բազմաթիւ փայլուն ու գոյնզգոյն թելերով ասեղնագործուած։

Անմիջապէս պոռալով լուր տուաւ իր ընկերոջ որ գտած էր երկնային գանձը եւ երբ ընկերն ալ հասաւ, երկուքն ալ նըստան ձիւնին վրայ եւ սկսան կամաց կամաց քակել ծալքերը ոսկեճամուկ զգեստին որպէսզի կարողանան բաժնել իրենց մէջ անոր պարունակած ոսկիի կտորները։

Բայց, ափսո՜ս, ոչ ոսկի կար հոն, ոչ ալ արծաթ, եւ ոչ մէկ տեսակի գանձ։ Հոն կար միայն քունի մէջ թաղուած երախայ մը ···

Այն ատեն մին ըսաւ միւսին․

— Ասիկա մեր յոյսերուն համար դառն խաբկանք մըն է, որովհետեւ կը մտածեմ թէ այս երախան մեզի ի՞նչ շահ կրնայ ապահովել։ Ձգենք զայն հոս եւ շարունակենք մեր ճամբան։ Մենք թշուառ մարդիկ ենք եւ ունինք արդէն մեր զաւակները, նոյնպէս որ մեզի համար դժուար է նոր երախայի մըն ալ հոգը ստանձնել։

Բայց ընկերը պատասխանեց․

— Ո՛չ, չար գործ մը պիտի ըլլայ հոս ձգել այս երախան որ մեռնի ձիւներուն վրայ։ Ինչքան ալ որ թշուառ ըլլամ ես, որքան ալ որ երախաներով ծանրաբեռնըւած ըլլամ արդէն, ես այս մանուկը պիտի տանիմ տունս, որպէս զի կինս անոր ալ հոգը ստանձնէ։

Գորովով մը վերցուց երախան եւ փաթթեց զայն վերարկուին մէջ, սաստիկ ցուրտէն պաշտպանելու համար։ Յետոյ սկսաւ յամր քայլերով յառաջանալ դէպի տուն։

Ընկերը կը զարմանար անոր սրտին անսահման բարութեան վրայ։

Երբ իրենց գիւղը հասան, այն ատեն ընկերը ըսաւ իրեն․

— Դուն երախան առիր, վերարկուն ալ ինծի տուր, որովհետեւ մեր պայմանը այն էր որ գտածնիս պիտի կիսէինք։

— Ո՛չ, պատասխանեց միւսը, վերարկուն ոչ իմս է, ոչ ալ քուկդ։ Երախային կը պատկանի։

Ու բարի գիշեր մաղթելով, հեռացաւ ընկերոջմէն եւ հասնելով իր տան առջեւ, բախեց դուռը։

Երբ կինը բացաւ դուռը եւ տեսաւ որ ամուսինը ողջ առողջ կը վերադառնար, փաթթուեցաւ անոր վիզը եւ ուրախութեամբ համբուրեց զայն։ Յետոյ, առաւ անոր կռնակի փայտի կապոցը, թօթուեց ուսերուն վրայ ծանրացած ձիւնը եւ խնդրեց որ ներս մտնէ։ Բայց մարդը, միշտ դրան սեմին կանգնած, ըսաւ․

— Բան մը գտայ անտառին մէջ եւ բերի զայն քու խնամքիդ յանձնելու համար։

— Ի՞նչ է որ, բացագանչեց կինը, ցոյց տուր, խնդրեմ, այնքա՜ն մերկ է մեր տունն ու տեղը որ շատ բանի պէտք ունինք։

Այն ատեն մարդը մէկ կողմ քաշուելով բացաւ վերարկուն եւ ցոյց տուաւ հոն քնացող երախան։

— Աւա՜ղ, խեղճ մարդս, չե՞ս կարծեր որ մեր ունեցած երախաները բաւական են մեզի որ այս մէկն ալ բերեր ես։ Չե՞ս խորհիր որ մեզի դժբախտութեան դուռ կրնայ բանալ այս երախան։ Ինչո՞վ պիտի խնամենք զայն ···

Եւ սկսաւ բարկութեան տարափ մը տեղացնել խեղճ մարդուն գլխուն։

— Ասիկա Աստղ - Մանուկ մըն է, պատասխանեց բարի մարդուկը, եւ սկսաւ իր կնոջ պատմել զայն գտած ըլլալուն հրաշապատում եղանակը։

Բայց կինը խօսք մտիկ չէր ըներ, բարկութիւնը չէր անցած եւ կը պոռար ամուսնոյն երեսին․

— Մեր երախաներուն հացը կը պակսի արդէն եւ հիմա պէտք է որ ուրիշ երախայի՞ մըն ալ հոգը ստանձնենք։ Ո՞վ պիտի զբաղի մեզմով, ո՞վ մեզի ուտելիք պիտի տայ։

— Աստուած ինքը կը հոգայ ճնճղուկները եւ կը կերակրէ զանոնք, պատասխանեց մարդը։

— Ճնճղուկները քաղցէն չե՞ն մեռնիր ձմեռը, հարցուց կինը, հիմա ձմեռուան մէջ չե՞նք միթէ։

Մարդը չպատասխանեց եւ տանը սեմին վրայ մնաց անշարժ, միշտ Աստղ - Մանուկը իր թեւերուն վրայ։

Տնակին դուռը բաց էր մնացած այս խօսակցութեան ընթացքին։

Սառնաշունչ քամին նոյն պահուն անտառէն հասնելով սուլեց ու անցաւ բաց դուռնէն ներս։ Կինը ամբողջ մարմնով սարսռաց եւ ըսաւ ամուսնոյն։

— Ինչո՞ւ դուռը չես գոցեր, անտառէն եկող ցուրտ քամին հոսկէ անցնելով ներս կը մտնէ։ Չե՞ս տեսներ, կը մրսիմ։

— Այն յարկին տակ ուր կարծր ու անողոք սիրտ մը գոյութիւն ունի, հոն միշտ ալ ցուրտ քամին կը թափանցէ, պատասխանեց մարդը։

ՕՍԿԱՐ - ՈՒԱՅԼՏ

(Շար․ 2)

Թուխքուն ։

Վարդենին սկսած է կոկոն, կասկ չի-նել, բարձրացնել ծալքերուն մէջ թաքնուած թերթիկներով գոյնզգոյն ։

Եղբեւանին — ծաղկամաններու, սեղաններու առաջին զարդ — երկնագոյն, ճերմակ ու գորշ փնջիկներով կ'ալեծփի պարտէզներուն ու այգեստանի անկիւնները, բակերուն մէջ ։

Ծաղիկներ, ծաղիկնե՛ր ամէն պզդէ ու գոյնէ, բլուրներուն ծոցը, թփիկներուն մէջ, պուրակներուն ծոցը, հովիտներուն երկայնքին ու մինչեւ դաշտերը ։ Ծաղիկներ՝ երփներանգ, նաչխուն, խատուտիկ ու հազար ու մէկ գոյներով, տեսքով ։

Երիցուկներ՝ սպիտակ թարթիչներով ու ծիրան աչուկներով, առատօրէն, բացուած, աճած ու հասակ կը նետեն բացատներուն վրայ ։

Մանուշակներ՝ հոտաւէտ, երկնային մասունքներ, պճլտուն ու զողարիկ նայուածքներով ։ Ծածուկ գեղի աղջնակներու պէս պահուըտած են թուփերուն մէջ, պտերներուն տակ ու կը դողդղան, կը սրսփան մեր նայուածքներուն տակ ։

Հովտաց շուշանը բուրումնաւէտ, պուրակներու խորութեանը մէջ կամ կողերուն, պար կապած են սպիտակազգեստ, Նոր Հաղորդութեան (Քոմիւնիոն) գացող աղջնակներու հանդոյն ։

Վայրի վաղենիկն ու ճլեկիկը ծիրանեգոյն, ու բազմաթիւ այլ ծաղիկներ արեւ կ'ըմպեն ու կը պարեն ուրախ, գարնան աւետիսն երգելով ։

Հեռուն, դաշտերուն մէջ տեղ - տեղ ցանները կանանչ - կապոյտ, ծովացած են ու մեղմիկ հովերուն հետ համբուրուելով կ'ալեքուորին, հեղաճկուն կը պարեն իրենց կարգին ծնծղայ ու ծափ զարնելով ։

Գետակը բարձրացած, փրփրած ու իր շառաչները կամարակապ կամուրջին աւիքին կը խփէ, խենթեցած ։

Գարո՜ւն է հասեր ։

Թռչունները իրենց նոր բոյները կը պատրաստեն ծղօտ ու շաքիլ իրենց կտուցներուն՝ եւ վերադարձին կ'երգեն ուրախ, երջանիկ ։ Շուտով ծիծառներն ալ պիտի վերադառնան դէպ՝ իրենց տաք հայրենիքէն ։ Ու պիտի շինեն, հիւսեն ու ծեփեն նոր - նոր բոյներ . . ., տանիքներու քիւերուն, կտուրներուն տակ ու խումբերով, ու ճռուողելով, սուրալով արագ երթ ու դարձ պիտի ընեն գեղին նեղլիկ ու ղարձղարձիկ փողոցներուն մէջէն ։ Ու մանուկները պիտի ուրախանան կանչռտելով,

— Ծիծեռնակները եկեր՝ վերադարձեր են . . . ։

Բլուրին կոնակին վրայ, շքակողերուն մէջ հովիւ Ժանը իր հօտը կ'արածէ ։ Հէ՜յ, հօ՜յ կանչերուն արձագանգները դէպի դաշտ կ'իջնեն, կ'երկննան միջոցը ճեղքելով ու հոն չհասած կ'անհետանան հովերէն խեղդուած ։

Մաքի մը, թփին տակ ցաւ կը քաշէ մայինը ձգած ։ Երբեմն վիզը կ'երկարէ գետնին վրայ, պառկած տեղը խոտեր փրցնելով ցաւերուն սաստկութեանը տակ . . . ։

Հովիւը կը մօտենայ, կը կենայ գլխուն վերեւ ու կը խօսի կարեկցաբար ․

— Փի՛ւշէր, քանի մը վայրկեան եւս . . .

— Օգնէ, որ շուտ ազատուի, կ'առաջարկեմ հովիւ Ժանին ։

— Օգնելու առենը չէ եկած դեռ, կը պատասխանէ ան ։

Ահա զառնուկին թաթիկներուն կակղիկ ու սեւնուտ կճղակներուն մէջ կարմրուկ, պտըտիկ քթիկն ու շրթունքները կ'երեւին արդէն . . . ։ Քանի մը վայրկեան եւս, ու ան մէ՜ով մը գառնուկն ու կեանքը պիտի ղիմաւորէ շնչելով ու օրօրուելով, ու ոտքի ելլելով մօրկանը առջեւ ։

Ահ, գարունն է բացուեր ։

×

Բլուրին վրայ, չոր ցախի խրձիկս պատրաստելէ ետք կ'երթամ, կոնակս կուտամ հաստաբեստ կաղնիի մը բունին ու ճակատս հովին՝ մեղմիկ ։

Ու այժմ, ծխիկի մը գորշ ու գալարուն ծուխին մէջէն՝ աչուիս խրած գարունին մէջ, կը դիտեմ բնութեան համատարած զարթօնքը աղուոր ։ Մշակ ու կենդանի, արօր ու մեքենայ, դաշտերուն մէջ գարնան աշխատանքներուն են լծուած ։

Հանդ ու արտ, դար ու դաշտ, ձոր ու ծործոր, արեգի ու ծմակ, հովեր ու պուրակ ծաղկած են, կանչըցած ։

Գարունն է եկեր, սակայն օտար, խորթ ու անհարազատ գարուն ։

Ես իմ հայրենի գարունը կը տենչամ, կ'երազեմ, հայրենի հեռաւոր, կարօտցած քաղցրիկ գարունը . . . ։

ՆԵՐՍԷՍ ՇԻՆԱԿԱՆ

«ՇԷՅՔՍՓԻՐԸ ՀԱՅԵՐԷՆ»

●

Վերջերս Հայաստանի մէջ լոյս տեսաւ Վ․ Թերզիբաշեանի մէկ ուսումնասիրութիւնը՝ «Շէյքսփիրը հայերէն» նիւթին շուրջ ։ Այս առթիւ Երեւանի «Գրական Թերթ»ը հրատարակած էր գրախօսական մը, որուն գլխաւոր մասերը կ'ամփոփենք ստորեւ (գրախօսականին հեղինակն է Ս․ Շտիկեան) ։

Հոմերոսէն յետոյ Շէյքսփիրը այն միակ հեղինակն է, որուն մասին բանասիրութիւնը հազարաւոր հատորներով գրականութիւն ստեղծած է ։ Գաղափար մը տալու համար ըսենք, որ 1904ին Անգլիոյ Պիրմինկհամ քաղաքի Շէյքսփիրեան մատենադարանը 11․000 անուն գիրքեր ունէր, որոնք նուիրուած էին Շէյքսփիրին ու իր ստեղծագործութիւններուն ։

Իբրեւ հին ու հարուստ մշակոյթ ունեցող ազգ, Հայերն ալ անտարբեր չեն եղած դէպի Շէյքսփիրի ստեղծագործութիւնները, յատկապէս դէպի անոր անմահ ողբերգութիւնները, որոնք յաճախ թարգմանուած են հայերէնի եւ հրատարակուած ։ Սակայն մեր մէջ գգալի չափով ետ մնացած է Շէյքսփիրի տեսական-քննադատական ուսումնասիրութիւնը․ այդ տեսակէտէն շատ հետաքրքրական է Վ․ Թերզիբաշեանի «Շէյքսփիրը Հայերէն» աշխատութիւնը ։ Իր ուսումնասիրութեան մէջ Վ․ Թերզիբաշեանի նպատակը եղած է դասաւորել եւ ուսումնասիրել շէյքսփիրեան հանճարի այն բոլոր արտադրութիւնները, որոնք ժամանակի ընթացքին թարգմանուեր են հայերէնի, միաժամանակ՝ քննել ու ճշդել այդ թարգմանութիւնները ։ Հեղինակին աշխատութիւնը իր տեսակին մէջ առաջին փորձ մըն է հայ քննադատական գրականութեան մէջ ։

Վ․ Թերզիբաշեան քննած է հայերէն լեզուով կատարուած բոլոր աշխատասիրութիւնները, թարգմանութիւնները, ամէն ինչ որ ըսուած կամ գրուած է Շէյքսփիրի մասին, եւ այդ բոլորին հիման վրայ կըրցած է ներկայացնել հայ շէյքսփիրագէտներու կատարած աշխատանքը տարիներու ընթացքին ։

Ճիշդ ու խրախուսելի է այս հարցին մէջ հեղինակին տեսակէտը Մխիթարեաններու հանդէպ․ ցարդ, Հայաստանի մէջ, Մխիթարեանները կը ներկայացուէին միայն որպէս յետադիմականներ եւ անոնց կը վերագրուէին միայն սխալ, թերի, բացասական երեւոյթներ ։ Թերզիբաշեան, ընդգրկելով ճիշդ ու արդար ուղի մը, դրուատած է այն բոլորը, որոնք խրախուսելի են Մխիթարեաններու մօտ եւ քննադատած է անոնց արտօնած շեղումները ։

Մինչեւ 19րդ դարու 50ական թուականները Մխիթարեաններու դիրքը Շէյքսփիրի հանդէպ բացասական էր եւ մօտաւորապէս կը համապատասխանէր Մ․ Թէոփիլեանի «Բաղձիրք երեւելի արանց» աշխատութեան (Վենետիկ, 1839, Բ․ հատոր) մէջ տրուած բացատրութեան․ — Շէյքսփիրի գործերն «են պակասեալք ըղնաւէն ի պարտ ու պատշաճ շնորհաշուք վայելչութեան բանից եւ թափուր են յընտիր եւ ի գովելի բանաստեղծական ախորժակաց » ։

Սակայն 1851ին «Բանասէր» հանդէսին մէջ տպուած յօդուած մը, որ մինչեւ այս օր ալ կը պահէ իր արժէքը, բառ ու ոճ չէր խնայեր Շէյքսփիրը գովելու եւ յայտարարելու համար թէ «Շեքսպիրի Համլէթն, Մաքբէթն, Հռիքարտ Գ․, Օթելլոյն, Լեարն եւ Կեսար առ սքանչելիս համարեսցին միշտ յազգս ամենայն» (էջ 529) ։

50ական թուականներէն սկսելով, Պոլսոյ թերթերը որպէս դրօշ Շէյքսփիրն ունենալով, մեծ թիւով յօդուածներ տպեցին թատրոնի մասին՝ դասական տեսակէտներուն դէմ ։ Այդ օրուընէ սկսեալ, հայ իրականութեան մէջ «շէյքսփիրեան վէճ» գոյութիւն չունի այլեւս, որովհետեւ Շէյքսփիր բոլորին կողմէ ընդունուած է որպէս միջազգային թատերգութեան մեծագոյն դէմքերէն մին, եթէ ոչ մեծագոյնը ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

●

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐ

« Սովետական Հայաստան» պարբերաթերթէն կը քաղենք ․—

Հայաստանի շարժանկարի արտադրիչները հինգերորդ անգամն ըլլալով ժապաւէնի վրայ կ'առնեն մեր հինաւուրց երկիրը ։ Ժապաւէնին անունն է՝ «Դարեր եւ Տարիներ» ։ Սենարիօն պատրաստած է Գէորգ Էմին․ իսկ դերուսոյցն է Կ․ Խաչհակեան ։

Այս ժապաւէնին մէջ մեր աչքերուն առջեւ կենդանի կերպով կը պատկերանայ հայկական լեռնաշխարհի կեանքը ։

Առանձնայատուկ հմայք ունին Զանգեզուրի լեռները, որոնք իրենց մէջ կը պահեն անյիշելի ժամանակներէ ի վեր մխակոր ժայռերու մէջ փորուած հինաւուրց քարակոփ բնակարաններ ։ Այս բնակարանները զարմանահրաշ քարանձաւներու կը նմանին ։ Միայն անվեհեր ու խիզախ մարդիկ կրնային իրենց բնակարանները կերտել այս անառիկ ծերպերուն մէջ․ միայն այդ աննկուն ու կորովի մարդիկը կրնային ժայռերու կարծր սրտին մէջ իրենց հերկը հերկել, սերմանել եւ արեան ու քրտինքի գնով քարէն քամել իրենց հանապազօրեայ հացը ։

Հայը շատ հին ժամանակներէն սորված է իր երկրի բնութեան քարեղէն տարերքը ընկճել ։ Ան ոչ միայն սորված է փշրել ու թափանցել ժայռերու կուրծքը, այլ եւ սորված է քարերէն հրաշակերտել ճարտարարուեստի հիասքանչ կոթողներ ։ Այդ ժամանակներէն ի վեր դարեր անցած են, սակայն այդ դիւթական արուեստին կանգուն ու կիսաւեր յուշարձանները այսօր եւս կը հմայեն մեր օրերու մարդիկը ։

Ժապաւէնին հեղինակները բանաստեղծական ոճով հետզհետէ կը ներկայացնեն Հայաստանի բոլոր ուշագրաւ անկիւնները ։ Երեւանը՝ իր այգիներով եւ պուրակներով, իր գեղեցիկ թաղամասերով, հրապարակներով ։ Ժապաւէնը մեզ կը տանի նաեւ հանրային շէնքերէն ներս․ ականատես կ'ըլլանք «Արշակ Բ․» օփերային ներկայացման, գործարաններու ներքին կեանքին, մարզադաշտերու վրայ կատարուած մրցումներու ։ Դաշտային եւ գիւղական տեսարանները կապուած են հողի ու ջուրի մասին ժողովրդական երգերու ։

Հայաստանի գետերուն նուիրուած բաժինը մասնաւոր կերպով յաջող է ։ Ջինածածկ գագաթներէ ծագում կ'առնեն, քիչ մը աւելի վար՝ գարնանային արտավայրերու մէջ կը գլգլան ։ Աւելի վար արդէն ամառ է․ կակաչները, բալը, ծիրանը, ցորենի արտերը կը հրջապատեն կայտառ գետերը ։

« Դարեր եւ Տարիներ» ժապաւէնը Հայոց աշխարհին եւ հայ ժողովուրդին բազմաշխատ կեանքին մէկ հարազատ պատկերը կուտայ ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (22)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Զ․

●

Գ Ի Ո Ւ Ղ Ա Ց Ի Ն

Գեղին կէսը աւեր է․ մենք ալ չենք գիտեր թէ գարնան ինչ կը մնայ մեզ․ զարմանք հոն է որ դու ողջ հասեր ես այդպէս մինակ․ դուք որ Հոռոմոց երկրէն կուգաք, Տարօնոյ անցաք, ես կը զարմանամ ինչպէս անցաք․ մենք կը լսենք թէ բոլոր այդ երկիրը Արաբացիք զարկեր կը բնակին, ժողովուրդը եթէ չսպաննեն, գերի կ'ընեն ։ Արդէն քու խօսքդ քանի տարի է չկար, երկու անգամ որ ես Մուկս գնացի՝ քեզ հարցուցի, քանի տարի է պանդխտութիւն գնացել է, ըսին ։ Հիմա որ եկար, կերակուրդ կեր եւ մեզ պատմէ քու ճամբորդութիւնքդ, քու տեսածներդ, քու այդ Գուրգէն իշխանդ, թէ նա ՞յնպիսի մարդ է որ մեր ցաւոց դարման լինի, թէ ցաւ մըն ալ ինք պիտի աւելնայ մեր վրայ ։

Կերան, խմեցին մեր հիւր եւ տանտէր, եւ երբ հանգչեցան, մեր բարեկամ Վահրիճ սկսաւ խանդավառ իւր պատմութիւնը պատմել․ թէ ինչպէս մէկ երկու քուրտ սպաննելով իւր Մոկաց երկիրը եւ տեսնելով թէ վրէժխնդրութեամբ գինք կը փնտռեն նոցա ազգականները, խոհեմութիւն համարեր էր քիչ մը ատեն քաշուիլ եւ դէպի Սպեր ուղեւորիլ․ թէ ինչպէս ճամբան հանդիպեր էր Գուրգէնի եւ տեսնելով երիտասարդ տղայ մը ազնուական եւ անփորձ, որ ամենեւին առանց իւր ոտքի տակ պտնուած աշխարհքը ճանչելու՝ կ'երթար հեռու աշխարհք բախտ փնտռելու եւ կարծելով թէ միամիտ տղու մը հետ գործ ունի ինք, հասուն երիտասարդ եւ քիչ մը սրիկայ, եւ թէ այդ վիճակէն օգուտ քաղել ուզելով՝ նորա ծառայութեան մէջ մտեր էր․ «Վասնզի, կ'ըսէր Վահրիճ, ես փախստական մը, մտք ունէի երթալ ուեւիցէ իշխանի մը ծառայութեան մէջ մտնել․ իսկ այս տասն եօթը տարեկան տղուն ծառայութեան մտնելով՝ ինքնիրենս կ'ըսէի՝ ով որ զմեզ տեսնէ, նախ իմ վրաս համարում կ'առնու, զիս սորա դաստիարակը կը կարծէ․ երկրորդ, երբ սա սկսի իւր գործը կարգին դնել եւ քիչ մը դրամի տէր լինել, բնականապէս, ես գանձապետ լինելով իրմէ աւելի հարուստ պիտի լինէի․ երրորդ, ես զօրաւոր եւ արդէն քանի մը պատերազմ տեսած, քանի մը քիւրտ սպաննած, զէնք գործածելու մէջ յաջողակ, այդ տղայ իշխանն պիտի աճարեկէի երբ մինակ լինէինք եւ բնապէս աւելի տէր ես պիտի լինէի քան թէ նա ։ Ուստի Տարօնոյ սահմանագլուխը իրեն հանդիպելով՝ այս խորհրդածութեամբք խնդրեցի զիս սպասաւոր ընդունիլ․ իսկ նա որ իր միամիտ հարցմունքներով եւ պատասխաններով զիս զուարճացուցեր էր, երբ պարզ կերպով ընդունելով իմ խնդիրքս աւելցուց թէ սուտի եւ անիրաւութեան թշնամի լինելով՝ պէտք էր զգուշանալ այդ բաներէն, վասնզի չէր կրնար ներել եւ անպատիժ թողուլ, ծիծաղս հազիւ բռնեցի, վասնզի ես փորձ էի եւ երեսունը անցած․ լաւ, շատ լաւ, ըսի եւ ընդունեցայ ։ Մեր դաշնադրութեան երկրորդ օրը Եփրատայ մօտեցեր էինք, գիւղ մը գիշերը օթեւանելով, երբ առաւօտուն իշխանը ձի կը հեծնէր, գիւղացի մարդ մը եկաւ գանգատելու թէ ինչպէս ես անառակութեամբ ուզեր էի բռնի գըրգռել եւ համբուրել դեռահաս աղջիկ մը, եւ նորա աղաղակներէն բռնադատեալ միայն թողելու էի պարտաւորել եւ ծանր նախատինքներ ըրած էի տարեց կանանց, որ նորա պաշտպանութեան հասեր էին․ իշխանը որ ես տղայ կը համարէի, հանդարտութեամբ ինծ հարցուց, թէ իրա՞ւ էայս ամբաստանութիւնը, իսկ ես քմծիծաղով մը՝ «Այո» ըսի, վասնզի ո՞վ կրնար վախել այդ աղջկան նման պատանիէն ։ Ան ատեն դարձաւ գիւղացւոյն ըսաւ․ « Հայրիկ, կը տեսնես որ իմ ծառան սուտ չի գրուցեր, եւ ուրիշ անգամ այդպիսի բան ալ չըներ, ես քեզ կ'ապահովեմ » ։

Ես ալ հեծայ եւ գնացինք ։ Երբ Եփրատըն անցանք, եւ երեկոյի ժամանակ էր եւ գիւղը ուր պիտի օթեւանէինք մօտ էր, հասանք աղբիւրի մը գլուխ ուր մարդ չկար, տեսնեմ իշխանը ձիէն վար թռաւ, ինծ ալ լըջարար վար իջնել հրամայեց, ձին ծառի մը կապեց, ինծ նոյնը հրամայեց, ես ալ իմ ձին կապեցի ։ Չէի հասկընար թէ ինչ ըսել կ'ուզէր, բայց երբ տըղայական հանդարտութեամբ ըսաւ թէ՝ « Դու խոստովանեցար սա առաւօտ քու յանցանքդ, քու անիրաւութիւնդ, եւ որովհետեւ ես խօսք տուի որ ուրիշ անգամ այնպիսի չարութիւն պիտի չընես, պէտք է զքեզ պատժեմ» ։ Եւ հազիւ թէ ծիծաղի ժամանակ ինծ թողլով՝ ձախ ձեռօքը իմ ծոծրակս բռնեց այնպիսի զօրութեամբ, որ կարծեցի թէ երկաթ մը զիս յափշտակեց եւ գետին զարկաւ, ու մէկ ծունկը մէջքիս վրայ դրաւ եւ աջ ձեռքի խարազանաւ այնպիսի ծեծ մը ինծ զարնել սկըսաւ, որ ես չարժելու անկարող՝ պարտաւորուեցայ աղաչել, պաղատիլ որ թողու ։ Իսկ նա անխնայ կը զարնէր մինչեւ որ տըղու պէս «մէյմ մըն ալ չեմ ըներ» ըսի, վայրկեանին թողուց եւ ինծ զրուցեց ամենայն հանդարտութեամբ, իբրեւ թէ մեր մէջ ամենեւին բան մը չէր անցած, «պէտք էր որ քիչ մը առաջ խօսք տայիր ուրիշ անգամ այդպիսի անիրաւութիւն չընելու, ես քեզ այսչափ դիւրին չէի թողուր, բայց յիշեցի որ իմ առաջին պատուէրս չէիր մոռցել եւ սուտ չըսիր՝ չուրացար ։

(Շար․) ՇԵՐԵՆՑ

տատի ուխտին յարի :

Մեծագոյն վախը այն է, որ նախապէս կնքուած դաշինքներու հիման վրայ, սուրիական, արաբական ու իրաքեան բանակները միջամտեն ու Յորդանանը իրենց միջեւ բաժնեն։ Այս պարագային, անհաւանական չէ որ Իսրայէլ եւս միջամտէ ու արաբեւիսրայէլեան նոր պատերազմ մը ծագի :

× Մ. Նահանգներու մամուլը ուշի ուշով կը հետեւի Յորդանանի դէպքերուն : Ընդհանուր կարծիքն այն է, որ կացութիւնը բաւական ծանրակշիռ է եթէ ոչ՝ անլուծելի։ «Նիւ Եորք Հերալտ» կը շեշտէ որ Մ. Նահանգները «ամէն հաւանականութեանց պատրաստ» պէտք է ըլլան, ու կ'աւելցնէ. «Անհրաժեշտ է որ Մ. Նահանգներն ու Անգլիա միացեալ քաղաքականութիւն մը վարեն այս հարցին շուրջ։ Ցամենայն դէպս կարելի եղածին չափ շուտով լուծում մը պէտք է գտնել, որովհետեւ եթէ այս պահուս Միջին Արեւելքի որեւէ մէկ անկիւնին մէջ կռիւներ ծագին, կրակը կրնայ տարծուիլ ամբողջ շրջանին մէջ»։ Ուրիշ թերթեր կ'աւելցնեն, որ Յորդանանի ամբողջ ապագան թէական է, որովհետեւ երկրին տնտեսութիւնը հիմնուած է օտար օժանդակութեան վրայ :

× Իսրայէլի քաղաքական շրջանակները կը շեշտեն թէ Յորդանանէն ներս օտար բանակներու մուտքը կը խախտէ ընդունուած գոյավիճակը (սթաթիւ քուօ) եւ անհրաժեշտ կը դարձնէ նոր միջոցառումներ :

× Մոսկուայի ձայնասփիւռը, առաջին անգամ ըլլալով խօսեցաւ Յորդանանի տագնապին մասին, յայտնեց որ Նորաստեղծ պետութեանց մէջ այսպիսի տագնապներ բնական երեւոյթ են, սակայն անբնականը արտասահմանի մէջ անոր շուրջ կատարուած քարոզչութիւնն է :

× Սուրիոյ «յառաջդիմական» մամուլը կոչ կ'ուղղէ ազգային բոլոր ուժերուն՝ «օժանդակել Յորդանանի մէջ Այզընհաւըրի վարդապետութեան դէմ մղուած հերոսական պայքարին»։ Աւելի խոհեմները կը յորդորեն որ «ժողովուրդը իր ամբողջ պաղարիւնութիւնը պահէ»։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ.— Ապտիւլ Նիմր եւս մերժեց դահլիճը կազմել։ Թագաւորը նոր լուծում մը կը փնտռէ :

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ապրիլ 8ին լրացաւ Յառաջի վերահրատարակման 13րդ տարին : Կը խնդրենք մեր բոլոր բաժանորդներէն որ անյապաղ կարգադրեն իրենց առկախ հաշիւները կամ ժամանակին վերանորոգեն իրենց բաժանորդագրութեան շրջանը՝ կանխիկ վճարումներով։ Ապահովելու համար թերթին կանոնաւոր հրատարակութիւնը՝ վարչութիւնը պէտք ունի կանոնաւոր վճարումներու։ Այս առթիւ պարտք կը զգանք շնորհակալութիւն յայտնել մեր այն բաժանորդներուն որոնք իրենց պարտաճանաչութեամբ կը դիւրացնեն մեր գործը։

Փարիզի եւ արուարձաններուն մէջ կարելի է վճարումներ ընել հետեւեալ ընկերներուն :

Անիէռ - Պուա Քոլոմպ.— Արամ Աւետիսեան :

Պանեէօ - Քաշան.— Բարթամ Պասմաճեան :

Շավիլ.— Գրիգոր Կիւլեան :

Իսի, Քլամառ, Մէօտօն.— Երուանդ Ատանալեան :

Սարսէլ - Առնուվիլ.— Արփիար Մարտիրոսեան եւ Կարօ Երանեան :

Ալփորվիլ.— Բարթող Փափազեան :

Իթալի - Քրեմլէն, Պիսէթր - Ժանթիյի.—Արմենակ Ցակոբեան :

Շնորհակալութիւններով՝ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ
42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Շաբաթ, Մայիս 25, ժամը 21էն սկսեալ, Սէրքըլ Միլիթէրի մէջ :

ՎԱՐՁՈՒ Է

Մայիս 15էն սկսեալ վարձու է սրճարան մը։ Մաքուր կահ կարասիներով պատրաստ յաճախորդ : Շահաւոր գործ։ Պայմաններու համար դիմել տիրոջը :

ԱՐՍԷՆ ՆՈՐՈՅԵԱՆԻ
57, Rue Bernard du Bois, Marseille

ԶԱՏԿԱԿԱՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՉԷՕՐԷՔԸ

ՄԻՇՏ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԱԾ Է
ՍՏԵՓԱՆ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ ԿՈՂՄԷ
ՎԱՐՊԵՏ ԱՆՈՒՇԱՎԱՃԱՌԸ
32 Rue de Trévise, Paris 9ème. TAI 65-44

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ

ՓԱՐԻԶ – Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

18 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի, Յիշատակ Ընթրեաց Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, առաւօտեան Ս. պատարագ ժամը 10ին, Ոտնլուայ երեկոյեան ժամը 4ին, կարգ Խաւարման երեկոյեան ժամը 8ին։

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, յիշատակ Չարչարանաց Խաչելութեան եւ Թաղման։ Թափօր երեկոյեան ժամը 5ին։

⁂

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ապրիլ 16.— Աւագ երեքշաբթի, Յիշատակ Տասն Կուսանաց, ժամը 17ին։

Ապրիլ 18.— Աւագ Հինգշաբթի, Նախատօնակ եւ Ս. պատարագ ժամը 10ին, Ոտնլուայ (երկսեռ խումբով) ժամը 17ին։ Խաւարում ժամը 19.30ին։

(Շար.)

⁂

ՆԻՍ.— Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

18 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի, առաւօտ սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին,, Երեկոյ Ոտնլուայ ժամը 4ին, Խաւարում 7.30ին։

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ։ առաւօտ Խաչելութիւն ժամը 9.30ին, Երեկոյ Թաղում ժամը 4ին :

⁂

Ս. ԹԱԴԷՈՍ (Մարսէյլ) Ս. ԱՆԹՈՒԱՆ

18 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի Տօն հաղորդութեան, առաւօտ փոքրերու Ս. Հաղորդութիւն եւ ժամերգութիւն ժամը 8ին։ Երեկոյեան Ոտնլուայի արարողութիւն ժամը 6ին, Խաւարում ժամը 8ին։

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, Անապական Թաղում Տեառն, երեկոյեան ժամերգութիւն Թաղման ժամը վեցին։

20 Ապրիլ Աւագ Շաբաթ, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը ութին, երեկոյեան ժամերգութիւն Ճրագալոյցի ժամը 5ին, Ս. պատարագ ժամը 7ին։

⁂

ՊՈՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍ. ԵԿԵՂԵՑԻ

16 Ապրիլ.— Աւագ Երեքշաբթի երեկոյին՝ յիշատակ Տասը Կուսանաց ժամը 6ին :

⁂

ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Կիրակի, Ծաղկազարդ, ժամը 9.30ին ժամերգութիւն, ուսօրհնէք։ Ժամը 10.30ին ձայնաւոր պատարագ։ Ժամը 16ին երեկոյեան ժամերգութիւն եւ Դռնբացէք : 18 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի, ժամը 10ին, ժամերգութիւն եւ ձայնաւոր պատարագ։ Ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողութիւն։ Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն :

(Շար.)

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէրի շրջանաւարտուհիներու եւ աշակերտուհիներու կողմէ :

Կիրակի, 28 Ապրիլ, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Րօչֆուքոյի սրահին մէջ, 9պիս, Ավընիւ Տ'Իէնա, Փարիզ, Մեթրօ տ'Իէնա։ Պիտի ներկայացուի Սիպիլի՝

« ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ»Ը

Մարիվոյէն ֆրանսերէն կատակերգութիւն մը, սիրայօժար մասնակցութեամբ շնորհալի պարուհի Օր. ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ հայկական եւ կովկասեան պարերով :

Երաժշտական պատկերներ սանուհիներու կողմէ :

Տոմսերու գին 1000 եւ 500 ֆրանք :

Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Ապրիլ, (Զատիկ) ժամը 9էն մինչեւ լոյս : Վամբինկի մէջ :

Նուագախումբ ՓՈԼ ՄՕՐԻՍ։

Աթրաքսիօն եւ զանազան անակնկալներ։

Մութ գոյն զգեստը նախընտրելի է :

Մուտք 700 ֆրանք :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անտօք» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, սովորական հաւաքատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՀԱՒԿԹԱԽԱՂ

Համաչարսանճագի Հայր. Միութեան Մարսէյլ – Պոմոնի մասնաճիւղի կողմէ :

Այս Շաբաթ ժամը 21ին, Պոմոնի Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ եկեղեցւոյ ժողովրդական սրահին մէջ :

Գեղարուեստական նոխ բաժին :

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Օրը Մարսէյլի մէջ կը տօնուի, մեծ պատրաստութեամբ, Մայիս 11ին, Սալօն Ալհամպրայի մէջ, Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ. վարչութեան եւ մասնակցութեամբ բոլոր մասնաճիւղերու :

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք : Հատը 12 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
16
ԱՊՐԻԼ
MARDI
16 AVRIL
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7859 33ème ANNEE Directrice : *Arpik MISSAKIAN* ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3670

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՖՐԱՆՍԱՆ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ

Կը մօլէ կառավարութիւնը տարեգլխէն ի վեր միջոցներ կը փնտռէ երկրին տնտեսական – ելմտական կացութիւնը բարւոքելու համար :

Ելմտացոյցի բացը կ՚աւելնայ տարուէ տարի : Ելքի բաժինը անհամեմատօրէն աւելի է քան մուտքինը :

Պետութեան հասոյթի բնական եւ գըլխաւոր աղբիւրը կը կազմէ տուրքը : Մընացեալը կը գոցուի փոխառութիւնով :

Անցած տարի Ռամատիէ դիմեց այս վերջին միջոցին եւ կարեւոր յաջողութիւն մը արձանագրեց :

Այս տարի կրկնեց միեւնոյն փորձը : Արդիւնքը յայտնի չէ դեռ :

Պետութեան վարիչները առ հասարակ կը զգուշանան տուրքերով ծանրաբեռնելէ հարկատուները : Այլապէս կը կորսնցնեն իրենց ժողովրդականութիւնը :

Այս պարագան նկատի առնելով է, որ երկու ամիս առաջ կառավարութիւնը սկզբունքով որոշեց 250 միլիառ ֆրանքի խնայողութիւն մը ընել ելմտացոյցին մէջ :

Նախարարական խորհուրդը տակաւին չէ կրցած ճշդել թէ ո՞ր գլուխներէն պիտի կատարուի խնայողութիւնը :

Ֆրանսա ոչ միայն մարդկային, այլ նիւթական ահագին զոհողութիւններ կ՚ընէ երեսուն ամիսէ ի վեր Ալժերիոյ մէջ : Ելմտացոյցի ելքի կարեւոր բաժինը կը կազմեն զինուորական ծախքերը :

Կացութիւնը որոշ չափով մեղմացած ըլլալով, ելմտացոյցի փոխ – նախարարը կ՚առաջարկէ հարիւր միլիառի զեղչ մը կատարել զինուորական վարկերուն վրայ, որոնց ընդհանուր գումարը պիտի ըլլայ 1360 միլիառ ֆրանք :

Ալժերիոյ զինուորներուն թիւը պիտի մնայ նոյնը, քանի որ Թունուզի եւ Մարոքի պահակախումբերուն կէսը հոն փոխադրուած է արդէն : Ազգ. պաշտպանութեան նախարարը դիւրաւ պիտի չհամաձայնի վարկերու կրճատման :

Մնացեալ 150 միլիառի սեղմումները պիտի բաժնուին միւս նախարարութեանց վրայ :

Դահլիճը այսօր երեքշաբթի պիտի զբաղի այս խնդիրներով : Եթէ համաձայնութիւն չգոյանայ խնայողութեանց շուրջ, վախ կայ որ ելմտական նախարարը առաջարկէ եղած տուրքերը աւելցնել կամ նոր տուրքեր հաստատել : Անցած տարի հարիւրէն տասը յաւելում եղած էր եկամուտի տուրքերուն վրայ, յանուն «ազգային համերաշխութեան» :

Միւս կողմէ ֆրանքին սպառնացող վըտանգին առաջքն առնելու համար Պանքը Ֆրանս անցած շաբաթ զեղչի սակը հարիւրին երեքէն չորսի, իսկ արժեթուղթերու վրայ կանխավճարի տոկոսն ալ հարիւրին 4.50էն վեցի բարձրացուց :

Ֆրանսայէն առաջ գրացի երկիրները արդէն նոյն միջոցին դիմած էին : Անգլիա եւ Իտալիա զեղչի սակը հարիւրին չորս, Գերմանիա՝ 4.50 նշանակած են երկար ատենէ ի վեր :

Ելմտական կացութիւնը բարւոքելու համար կառավարութիւնը ուրիշ միջոցներ ալ ձեռք առաւ :

Մասնաւորաբար սեղմումներու ենթարկեց ներածումները : Մէկ կողմէ հարիւրին 15ի յաւելուածական տուրք մը նշանակեց ներածուած ապրանքներուն վրայ, միւս կողմէ պայման դրաւ, որ ներածուելիք ապրանքներու փոխարժէքին մէկ քառորդը կանխիկ վճարուի, երբ ապրանքը 200.000 ֆրանքէն աւելի ըլլայ :

Առեւտրականներու բողոքին վրայ, հարիւրին 15ի տուրքը առժամապէս ջնջուեցաւ : Սակայն ներածումի սեղմումները կը շարունակուին :

Կառավարութիւնը որոշեց ընդհակառակն քաջալերել արտածումները :

Անցեալ տարի դէշ եղանակի պատճառով երկրագործական բերքերը մեծապէս վընասուած էին : Այս տարի եթէ եղանակը շարունակէ նպաստաւոր ըլլալ, կը յուսացուի որ Օգոստոսէն սկսեալ կարելի պիտի ըլլայ մեծաքանակ արտածումներ կատարել :

Ներածումներու նուազումէն եւ արտածումներու յաւելումէն գոյանալիք շահը կը հաշուուի հարիւր միլիառ ֆրանք :

Շնորհիւ ձեռք առնուելիք միջոցներուն, Ֆրանսա պիտի յաջողի դարմանել իր վէրքերը, փրկել ֆրանքը եւ բնականոն վիճակի մէջ դնել երկրին տնտեսութիւնը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՎՐԻՊԱԿ. — Կիրակի օրուան խմբագրականին մէջ կարգ մը յատուկ անուններ սըխալ շարուած էին : Ա. Ֆ. Իէօրլէը կարդալ Հէրոլտ, Լաքրուար՝ Լաքրուա, Մատըէօն Մատրէօ, Մաթորէնը Մաթորէզ, Հանրի Միւսէն՝ Մասէ, Մարքուարը Մարքուարտ, Տիմէնիլը Տիմէզիլ, Հիւիլտէրմանը Միւկլտէրմանն :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՎՐԻՊԱԾ ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻ՞ՒՆ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Յորդանանի ներքին կացութիւնը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ քաղաքական շրջանակներու մէջ : Արդարեւ, դահլիճի տագնապը որ կը տեւէ քանի մը օրէ ի վեր, կրնայ վտանգաւոր հետեւանքներ ունենալ ոչ միայն Յորդանանի, այլ նաեւ ամբողջ Մերձաւոր Արեւելքի համար :

Ինչպէս յայտնի է, Հիւսէյն թագաւոր պաշտօնանկ ըրած էր վարչապետը՝ Նապուլսին, ապա դիմած էր քանի մը անձերու՝ որպէսզի նոր դահլիճ մը կազմեն : Բոլորն ալ հրաժարեցան այդ պարտականութենէն : Կիրակի օր թագաւորը նախկին վարչապետներէն Մուֆթիի դիմեց, որ ստանձնէ դահլիճին կազմութիւնը : Մուֆթի չափաւոր մըն է : Շրջան ընող զրոյցներու համաձայն, Մուֆթի յաջողած է անկախներէ բաղկացած դահլիճ մը կազմել. սակայն այս լուրը տակաւին հաստատուած չէ :

Ըստ այլ զրոյցներու, յորդանանեան բանակը երկուքի բաժնուած է. Կլապ փաշայի կազմած «Արաբական Լեգէոն»ի մէկ թեւը, որ զօր. Հէյարիի գլխաւորութեամբ հաւատարիմ մնացած է թագաւորին, Ամմանի մօտերը բախում ունեցած է պաշտօնանկ վարչապետ Նապուլսիի կողմնակից զօր. Նուվարի հրամանատարութեան տակ գտնուող բանակին հետ : Կռիւներուն ընթացքին բազմաթիւ սպաներ սպաննուած կամ ձերբակալուած են : Կ՚ըսուի թէ թագաւորին հաւատարիմ մնացած բանակը կացութեան տէրն է. սակայն այս լուրն ալ հաստատուած չէ տակաւին :

Կ՚ըսուէր թէ թագաւորը պաշտօնանկ ըրած է զօր. Նուվարը, որ նախկին վարչապետ Նապուլսիի հետ Սուրիա ապաստանած է :

Պաղտէն տրուած հաղորդագրութիւն մը կ՚ըսէր թէ «կարգ մը անպատասխանատու տարրեր փորձեցին անիշխանութիւն եւ անհամերաշխութիւն սերմանել բանակէն ներս. սակայն անոնց փորձերը վիժեցան եւ իրերը մտան իրենց նախկին վիճակին մէջ» :

Ամմանի ձայնասփիւռը, այս հաղորդագրութիւնը ձայնասփռելէ վերջ լռեց. այսպէս, Յորդանանի եւ արտաքին աշխարհի միջեւ հաղորդակցութիւնները բոլորովին կտրուեցան :

Մինչ ըստ շրջան ընող զրոյցներու, Հիւսէյն թագաւոր լուծած է երեսփոխանական ժողովը, որ պաշտօնանկ վարչապետ

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՍՈՒԷԶԻ ՀԱՐՑԸ

Կը թուի թէ Սուէզի խնդրին շուրջ տեղի ունեցող եգիպտա-ամերիկեան բանակցութիւնները վերջ կը գտնեն, առանց սակայն որոշ արդիւնքի մը յանգելու : Եգիպտական կառավարութեան դիրքը կը մնայ անփոփոխ, հակառակ անոր որ Ամերիկացիները կը յուսան տակաւին կարգ մը զիջումներ կորզել :

Բանակցութիւններու ձախողութենէն վերջ, արեւմտեան պետութիւնները հարցը հաւանաբար պիտի տանին ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին : Ամերիկեան կառավարութիւնը արդէն սկսած է խորհրդակցիլ Ջրանցքի հարցով շահագրգռուող արեւմտեան միւս պետութեանց հետ՝ ՄԱԿէն ներս ընդհանուր դիրք մը ճշդելու համար :

Ամերիկեան ներկայ քաղաքականութիւնը կարելի է ներկայացնել հետեւեալ ձեւով, 1) Որեւէ վերջնական համաձայնութիւն չկնքել Եգիպտոսի հետ : 2) Ամէնդնով խուսափիլ նոր ճեղք մը բանալէ արեւմտեան ճակատին վրայ, մասնաւորաբար Մ. Նահանգներու, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ միջեւ : 3) Հարցը կարգադրել ի նպաստ իրենց՝ ջանալով խուսափիլ միեւնոյն ատեն Խ. Միութեան վեթոյէն :

Կը թուի թէ Տըլըս եւ իր խորհրդականները շատ խանդավառ չեն հարցի այս ձեւի կարգադրութենէն, որովհետեւ, լաւագոյն պարագային, Ապահովութեան Խորհուրդը պիտի կարենայ միայն առժամեայ լուծում մը գտնել, առանց վերջնական անդորրութիւն կարենալ հաստատելու Միջին Արեւելքի մէջ :

ԻՍՐԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱՒԵՐՈՒ ԱՆՑՔԸ ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ

Ուաշինկթընի եգիպտական դեսպանը հաղորդագրութեան մը մէջ յայտարարեց որ Արաբիա եւ Եգիպտոս իրենց երկիրներու ապահովութեան դէմ սպառնալիք մը կը նկատեն իսրայէլեան նաւերու անցքը Սուէզի Ջրանցքէն եւ Աքապայի ծոցէն : Հաղորդագրութիւնը կը ճշդէ, որ 1888ի համաձայնագիրը իրաւունք կու տայ Եգիպտոսի արգիլել իսրայէլեան նաւերու անցքը Ջրանցքէն, նկատի ունենալով որ Եգիպտոս եւ Իսրայէլ պատերազմական վիճակի մէջ կը գտնուին. իսկ Աքապայի ծոցին մուտքը կը գտնուի Եգիպտոսի եւ Արաբիոյ պատկանող ջուրերու գօտիին մէջ, ուրեմն միջազգային ուղի մը չի կազմեր :

× Տիկին Մէյր յայտարարեց, որ իր կառավարութիւնը որոշած է փորձի համար նաւ մը ղրկել Սուէզի Ջրանցքը՝ «երբ որ յարմար առիթը ներկայանայ» : Այս յայտարարութիւնը կապ ունի անշուշտ Յորդանանի ներքին անցուդարձերուն հետ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մէջ ապահովութեան ուժերը կը շարունակեն ոստիկանական հետապնդման ենթարկել բոլոր կասկածելիները : Ալժէ քաղաքին թաղամասերէն Քազպայի մէջ բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան :

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ Չինաստանի նախագահը, Մաօ Ցէ Թունկ, որ Լեհաստան պիտի այցելէր, Մոսկուա եւս պիտի հանդիպի :

ԼԻՈՆԻ քաղաքապետ ընտրուեցաւ Լուի Փրատէլ, որ Արմատական – ընկերվարական կուսակցութեան կը պատկանի : Ընտրութիւնը կատարուեցաւ հինգ ժամ տեւող բանակցութիւններէ վերջ՝ երեք անգամէն :

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ եւ հինգշաբթի օր երկաթուղիի պաշտօնեաները գործադուլ պիտի ընեն : Կը կարծուի թէ Փարիզի եւ փարիզեան շրջանի հանրակառքերն ու մէթրօն ալ պիտի չբանին. գործադուլի շարժման պիտի միանան նաեւ Սէն գետի նաւավարները :

ԱՆԳԼԻՈՅ նախկին վարչապետը, Իտըն, մաղձապարկի գործողութեան ենթարկուեցաւ Պոսթոնի մէջ : Իր առողջական վիճակը գոհացուցիչ կը նկատուի առայժմ :

ՓԱՆԱՄԱՅԻ հանրապետութեան նախագահը պահանջեց որ Փանամայի Ջրանցքին վարչութիւնը յանձնուի իր երկրին : Մ. Նահանգներու քաղաքական ղեկավարները, 1903ի համաձայնագրին հիման վրայ, մերժեցին նախագահին այս պահանջը :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Նուէրները ղրկել հետեւեալ հասցէին .
Maison de la Culture Arménienne
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris-6°
Chèque Postal : Paris, 5460-11

ՆԵՐՍՈՅԵԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔՆ ԱԼ ԿԸ ՀԵՐՔԷ

Ինչպէս ծանօթ է, Եղիշէ Արք. իր նամակին մէջ Աջերու գողութեան գաղափարը կը վերագրէր Պոլսոյ պատրիարքին եւ Տիրան Արք.ի : Առջի օր հրատարակած էինք Գարեգին պատրիարքի հերքումը : Այսօր ստացանք «Ազդակ»ի Ապրիլ 13ի թիւը ուր տպուած է Տիրան Արք.ի հերքումը. —

Տիրան Արք. Ներսոյեան խմբագրութեանս ղրկած է 8 Ապրիլ թուակիր նամակ մը, որով կը յայտնէ թէ՝ «այդ գողութեան մասին թերթերու տուած տեղեկութիւններէն զատ՝ ստոյգ տեղեկութիւն, կամ նոյն գողութեան հետ ոեւէ կապակցութիւն չեմ ունեցած ոեւէ ատեն, ոեւէ կերպով» :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ ԲՈՒՌՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՀԱՐՑԻՆ ՇՈՒՐՋ

Արեւմտեան Գերմանիոյ հիւլէական մեծագոյն գիտունները — թիւով 18 հոգի, որոնց մէջ կը գտնուին երեք Նոպելեան մրցանակաւորներ — միացեալ յայտարարութիւն մը կատարեցին շաբաթ օր, որուն մէջ կ՚ըսեն թէ Արեւմտ. Գերմանիոյ նման փոքր պետութիւն մը ոչ մէկ շահ ունի հիւլէական զինարշաւին մասնակցելու. յայտարարեցին նաեւ, որ ո՛չ մէկ պարագայի, իրենց աջակցութիւնը պիտի բերեն հիւլէական զէնքեր շինելու գործին : Բայց ասոր փոխարէն, հիւլէական ուժը պիտի գործածեն մարդկութեան բարիք ու օգտակարութիւն բերող նպատակներու իրագործման :

Այս յայտարարութիւնը ցնցող տպաւորութիւն գործեց Արեւմտեան Գերմանիոյ քաղաքական ղեկավար շրջանակներուն մէջ : Առաջին բողոքը եկաւ վարչապետ Ատընաուըրէն, որ յայտարարեց թէ վերոյիշեալ գիտունները նկատի առած չեն երկրին քաղաքական կացութիւնը, թէ անոնց «անիրատես» որոշումը կրնայ վտանգել ո՛չ միայն Հիւս. Ատլանտեան Կազմակերպութիւնը, այլ նաեւ Գերմանիոյ ապագան : Վարչապետը աւելցուց որ Արեւմտեան Գերմանիա ամէն միջոցի պիտի դիմէ խաղաղութիւնը ապահովելու համար, սակայն այս չի նշանակեր թէ երկիրը զինաթափ պէտք է ըլլայ, որովհետեւ հաւանական յարձակումներու դէմ պաշտպանուելու միակ միջոցը հիւլէական զէնքեր ունենալն է :

× Գերմանիոյ ընկերվար - դեմոկրատ կուսակցութեան նախագահը, Օլընհաուըր, հիւլէական այս վիճաբանութիւններէն օգտուելով, դիրք բռնեց Ատընաուըրի դէմ եւ 18 գիտուններուն կողմը յարեցաւ :

ԳԱՀԻՐԷԻ ԵՊԻՍԿ. ԺՈՂՈՎԸ
ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԻ ԼՈՅՍԻ ՏԱԿ

●

Ա.

Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովից յետոյ հայ Սփիւռքի մէջ սկսան վիճել այն մասին թէ այդպիսի մի ժողովի գումարումը որչափով օրինական է: Դժբախտաբար վէճը տեղի ունեցաւ սուր պայքարի պայմաններում եւ չծառայեց հարցի բազմակողմանի եւ լուրջ քննութեան ու լուսաբանութեան, որովհետեւ նման քննութիւն չկատարուեց մեր մամուլի մէջ:

Էջմիածինը, որի նախաձեռնութեամբ գումարուեց այդ ժողովը, ամիսներ շարունակ անտեսեց այդ կարեւոր հարցը եւ հարկ չհամարեց իր պաշտօնական օրգանի միջոցով հիմնաւորել իր կատարած քայլի օրինականութիւնը: Բարեբախտաբար այդ անբացատրելի ձեռնպահութիւնը երկար չտեւեց: Անցեալ տարուայ Յուլիսին «Էջմիածին» ամսագրի մէջ լոյս տեսաւ մի խմբագրական, նուիրուած Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովին: Այդ յօդուածի մէջ, որ կրում է «Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովի պատմական նշանակութիւնը» վերնագիրը, հեղինակը պաշտպանում էր այն թէզը, որ Գահիրէի ժողովը օրինական է, որովհետեւ եպիսկոպոսական ժողովներ գումարուել են նաեւ «եկեղեցու առաքելական ղեկավարութեան ժամանակամիջոցում»:

Ամսագրի հետագայ թիւերի խմբագրականներում, նուիրուած եկեղեցական սահմանադրութեան, Մայր Աթոռի եւ Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան փոխյարաբերութեան եւ այլն հարցերին, նմանապէս շօշափւում է Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովի հարցը, ընդ որում ամէն անգամ պաշտպանւում է վերոյիշեալ տեսակէտը ժողովի օրինականութեան մասին:

«Էջմիածին» ամսագրի վերոյիշեալ յօդուածների մէջ չհիմնաւորուած յայտարարութիւնների եւ չփաստարկուած հաստատումների կարգին կան նաեւ այնպիսի դրոյթներ, որոնց ճշգրտութիւնը ապացուցանելու համար, յօդուածի հեղինակը դիմում է մեր եկեղեցական աւանդութիւններին ու կանոններին, այսինքն փորձում է հարցի քննութիւնը կատարել եկեղեցական իրաւունքի լոյսի տակ:

Այն համոզումով, որ մեր եկեղեցական կեանքի հարցերի նման քննութիւնը կարող է որոշ չափով մեղմ բերել ընդհ. հասկացողութեան, ես թոյլ եմ տալիս ինձ մասնակցել այդ քննութեանը, պարզելու համար իմ տեսակէտները առ այժմ միայն եպիսկոպոսական ժողովի հարցի մասին:

Մառեշալ Ֆոշի մասին պատմում են, որ ամէն անգամ որեւէ խնդրի մասին որոշում տալուց առաջ սովորութիւն ունէր նախ եւ առաջ պարզելու թէ տը քուա ս'աժի բ'իլ?, որ թարգմանի արեւլահայերէնով՝ բանը ինչումն է: Գէշ չէ հետեւիլ մեծ մարդկանց օրինակին ու նախ եւ առաջ պարզել թէ հարցը ինչումն է:

Ամենայն Հայոց կաթողիկոս Վազգէն Ա. 1956 Թ. Մարտին գումարեց Գահիրէում եպիսկոպոսական ժողով, որ «զբաղուեց» ինչպէս գրում է «Էջմիածին» ամսաթերթը (1956 Թ. Յուլիս) Հայաստանեայց Առաքելական Եկեղեցու վերաբերող կրօնա - եկեղեցական եւ բարենորոգչական հարցերով»: Ժամանակին յայտնի եղաւ, որ այդ ժողովը քննել է Կիլիկիոյ Կաթողիկոսի ընտրութեան հարցը: Այժմ նոյն «Էջմիածին» ամսագրից տեղեկանում ենք, որ Գահիրէի ժողովը քննել է նաեւ ուրիշ հարցեր, որոնց կարգին եկեղեցական սահմանադրութեան, Էջմիածնի եւ մեր միւս Աթոռների փոխյարաբերութեան հարցերը: Արդ, հարց է առաջ գալիս, օրինաւո՞ր է այդ ժողովը:

Այս հարցին ճիշտ պատասխանելու համար անհրաժեշտ է նաեւ պարզել այն միջանկեալ հարցը, թէ Գահիրէի ժողովի գումարումով Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ստեղծում էր մի նոր հաստատութիւն (էնսթիթիւսիօն) մեր եկեղեցական վարչակարգի մէջ, թէ՞ պարզապէս կեանքի էր կոչում անցեալում արդէն գոյութիւն ունեցող եկեղեցական հաստատութիւնը:

Այդ միջանկեալ հարցի պարզաբանումը ստիպողաբար պահանջում է մեզնից պատասխանել հետեւեալ հարցերին:

1) Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի իրաւասութեան սահմաններին մէջ մտնո՞ւմ է արդեօք մեր եկեղեցու համար ստեղծել ի նորոյ այնպիսի կարեւոր մի հաստատութիւն, ինչպիսին է եպիսկոպոսական ժողովը եւ նրան յանձնելու սահմանադրական բնոյթ կրող հարցերի քննութիւնն ու հիմնական օրէնքների (կանոնների) մշակումը:

2) Եթէ Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովը ոչ թէ նոր հաստատութիւն է, այլ հինի վերակենդանացումն է, ապա հարկ է նախապէս ճշդել թէ անցեալում այդպիսի մի հաստատութիւն գոյութիւն ունեցե՞լ է հայ եկեղեցու կեանքում: Ո՞ր շրջանում է գոյութիւն ունեցել եւ մինչեւ ե՞րբ է պահել իր գոյութիւնը: Ինչպիսի՞ իրաւասութիւններ է ունեցել գոյութիւն ունեցող այդ եպիսկոպոսական ժողովը: Եղե՞լ է այն խորհրդակցական ժողով կաթողիկոսութեան կից, թէ ունեցել է վերջնական որոշումներ տալու եւ կանոններ հրատարակելու իրաւունք: Այս վերջին դէպքում ինչպէ՞ս են կարգաւորուել եպիսկոպոսական ժողովի եւ Հայաստանեայց Եկեղեցու միակ Օրէնսդիր Գերագոյն Մարմնի՝ Ազգային ժողովի փոխյարաբերութիւնները: Ո՞ր մէկն է ենթակայ եղել միւսին: Ո՞ւմ է պատկանել եպիսկոպոսական ժողովի գումարման իրաւունքը - կաթողիկոսի՞ն թէ իրեն՝ եպիսկոպոսական ժողովին:

Առաջին եւ երկրորդ դրուագներում թըւարկած հարցերի պարզաբանումից յետոյ միայն կարելի է ճշդել եպիսկոպոսական ժողովի օրինականութեան հարցը:

«Էջմիածին» ամսագիրը, ինչպէս երեւում է, կանգնած է նոյնպէս այն տեսակէտի վրայ, որ Գահիրէի ժողովի օրինականութիւնն ապացուցանելու համար անհրաժեշտ է փաստել, որ նման ժողովներ գոյութիւն են ունեցել Հայ Եկեղեցու պատմութեան մէջ, որով եկեղեցական իրաւունքի տեսակէտից եպիսկոպոսական ժողովի գումարումի դէմ որեւէ առարկութիւն լինել չի կարող:

Յաջորդ յօդուածում կը տեսնենք թէ «Էջմիածնի» խմբագիրը ինչպէ՞ս է հիմնաւորում իր թէզը եւ որքա՞ն ճիշդ են նրա փաստարկութիւններն ու դատումները:

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

ԱՐՇԱՒԻՐ ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻ

●

1956 - 57 տարիները սուգի տարիներ եղան փարիզահայ թատրոնին համար:

Հեռաւոր Ամերիկայի մէջ վերջերս իր հոգին աւանդեց դերասան Ս. Սուրաբեանը, որ ծանօթ էր Փրանսահայ գաղութին: Անմիջապէս ետքը, Երեւանի մէջ մեռաւ դերասան Լեւոն Յարութը, որ նոյնպէս մեր գաղութին կը պատկանէր եւ որ 1936ի ներգաղթի կարաւանով մեկնած էր Հայրենիք:

Եւ ահա՛ այսօր, կ'ողբանք կորուստը հայ թատրոնի վաստակաւոր Արշաւիր Շահխաթունիին, որուն կեանքն ու թատերական գործունէութիւնը եղան շողշողուն փայլով մը առլցուն:

Աշօ Շահխաթունիի մահուան առնչութեամբ կ'ոգեկոչեմ յիշատակը նաեւ հայ բեմի վերոյիշեալ երկու գործիչներուն, վասնզի սիրելի այս երեք անունները նըւիրական կապով մը կապուած էին իրարու, եւ անոնք թէեւ իրենց կեանքին վերջին տարիները ապրեցան իրարմէ փարսախներով հեռու, եւ սակայն միշտ ալ հոգեկան անքակտելի կապով մը մնացին կապուած, ճիշդ այնպէս, ինչպէս որ է միեւնոյն ընտանիքին պատկանող հարազատ եղբայրներու կապը:

***

Աշօ Շահխաթունի ծնած էր 1882ին Շահրիար եւ զաւակն էր արեւելահայ թատրոնի ծանօթ դերասան Վաղարշակ Շահխաթունիի:

Զինուորական ասպարէզին մէջ փայլուն գործունէութիւն մը ունենալէ ետք Թիֆլիս եւ այլուր, Սարտարապատի ճգնաժամային եւ հերոսական ճակատին մասնակցելէ ետք, 1917ին կը կոչուի Երեւանի պարէտի պաշտօնին եւ Հայաստանի կառավարութենէն կը ստանայ գնդապետի աստիճան:

Հայ բեմէն ներս իր մուտքը կը կատարէ 1907ին եւ երկար տարիներ կ'աշխատակցի արեւելահայ բեմական ականաւոր գործիչներուն հետ:

Թիֆլիսի «Արտիստական»ին եւ Բաքուի «Կուլտուրական Միութեան» թատերական խումբերուն մէջ Շահխաթունին իր պատուաւոր տեղը կ'ունենայ: Այդ խումբերուն մաս կը կազմեն նաեւ՝ Սիրանոյշ, Աբէլեան, Սեւումեան, Զարիֆեան, Մանուէլեան, Արմէնեան, Օվի Ահարոնեան, Ալիխանեան, Սաթենիկ Ադամեան, Վրոյր, Բերոյեան, Փառանձեմ, Լիսի, Վահրամ Փափազեան եւայլն:

Երկար տարիներ, Աշօ Շահխաթունին արեւելահայ բեմերուն վրայ կը փայլի եւ հետզհետէ կը տիրանայ հաստատուն հռչակի մը:

Հայաստանի խորհրդայնացումէն ետք, Աշօ Շահխաթունի կը մեկնի Պոլիս:

Պոլսոյ մէջ, կը սկսի Շահխաթունիի բեմական գործունէութեան նոր եւ իւրայատուկ շրջանը:

Զինադադարին յաջորդող խանդավառութեան օրերն են:

Պոլսոյ մէջ նոր է կազմուած «Պոլսահայ Տրամաթիք»ը:

Շահխաթունիի երեւումով կը սկսի նոր շրջան մը: Աշոտ Մատաթեանցի ջանքերով առաջին անգամ ըլլալով հայ բեմերու վըրայ կը բերուին Փրանսական խաղացանկի ընտրեալ կտորները:

Պէրնշթայն, Պաթայլ, Վօլֆ սիրելի անուններ կը դառնան Պոլսահայ հասարակութեան:

Էլիզա Պինէմէճեան - Շահխաթունի զոյգը կը դառնայ պոլսահայ երիտասարդութեան եւ թատերասէր հասարակութեան պաշտամունքի առարկան:

Հետզհետէ կը ներկայացուին «Խամաճիկները», «Հարսանեկան քայլերգ»ը, «Մըրիկ»ը, եւ մանաւանդ «Սամսոն»ը որուն մէջ Աշօ Շահխաթունի կը գերազանցէ ինքզինքը Ժադ Պրաշարի դերով:

Երկար չի տեւեր սակայն այս շրջանը: Կը հասնի քեմալական շարժման իրարանցումը:

Պոլիսը արտագաղթի խուճապէն տարուած կը սկսի պարպուիլ հայութենէն:

Թատերական շարժումը կը կասի եւ Շահխաթունի կը ստիպուի նոյնպէս հեռանալ, կիսատ թողլով գործը:

Կը մեկնի Պուլկարիա:

Վառնայի մէջ ատեն մը հայկական կազմակերպութիւններու աջակցութեամբ կը ներկայացնէ «Նամուս», «Քին», «Մըրիկ»ը եւ այլն եւ ապա կը պայմանաւորուի քաղաքապետարանի թատերական խումբին հետ եւ դառնալով նոյն խումբին գըլխաւոր դերասանը, պուլկարերէն լեզուով կը խաղայ դասական միջազգային հեղինակներու եւ պուլկար քանի մը ժամանակակից հեղինակներու գործերը: Քիչ ժամանակի մը մէջ Աշօ Շահխաթունի կը դառնայ Պուլկար թատերասէր հասարակութեան պաշտամունքի առարկան:

Իր համբաւը կը հասնի մինչեւ մայրաքաղաք՝ Սօֆիա, ուրկէ Արքունական

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԱՍՏՂ - ՄԱՆՈՒԿԸ

●

Կինը խօսք մը չըրաւ, միայն ապաստանեցաւ կրակին քովիկը:

Պահ մը ետքը արտասուալից աչքերը դարձուց դէպի ամուսինը:

Մարդը յուշիկ ներս մտաւ, փակեց դուռը, տարաւ ու Աստղ Մանուկը զետեղեց կնոջը թեւերուն մէջ:

Կինը համբուրեց երախան եւ տարաւ զայն տեղաւորեց այն օրօրոցին մէջ ուր կը քնանար արդէն իրենց ամենափոքր զաւակը:

Հետեւեալ օրը փայտահատը տարօրինակ ոսկեճամուկ զգեստը վերցուց ու պահեց պահարանի մը մէջ, եւ կինը իր կարգին վերցուց Աստղ - Մանուկին պարանոցէն կախուած սաթափէ մանեակը եւ պահեց նոյն պահարանին մէջ:

Աստղ - Մանուկը այսպէս մեծցաւ փայտահատին հարազատ զաւակներուն հետ: Անոնց հետ միեւնոյն սեղանը կը նստէր եւ անոնց ամենօրեայ խաղընկերն էր: Տարուէ տարի կը գեղեցկանար: Գիւղին բոլոր բնակիչները զարմանահար աչքերով ու հիացումով կը դիտէին զայն: Անոր չըթները նման էին կարմիր ծաղիկի մը բացուող թերթիկներուն, աչքերը՝ ջինջ ջուրի մը եզերքին փթթող մանիշակի հանգոյն էին եւ իր ամբողջ մարմինը կարծես ըլլար չքեղ նարգիզ մը, բուսած դաշտի մը վրայ ուրկէ չէր անցած հնձուորին չարաշուք մանգաղը...

Այսուհանդերձ Աստղ - Մանուկին գեղեցկութիւնը զինքը չար էր դարձուցած եւ հետզհետէ փոքրիկը ամբարտաւան, անողոք եւ եսասէր եղած էր:

Շարունակ կ'ըսէր թէ փայտահատին զաւակները, ինչպէս նաեւ գիւղին միւս բոլոր տղաքը իրմէն ստորադաս էին, քանզի անոնց ծնունդը կուգար ցածերէն, մինչդեռ ինքը կը պատկանէր ազնուական դասուն քանի որ աստղ մըն էր՝ իջած երկինքէն: Կը հրամայէր բոլորին՝ իբրեւ իր ծառաները: Կ'արհամարհէր ամէնքը եւ իր շուրջիններըը, կը նկատէր իբրեւ իր գերիները: Ոչ մէկ գութ ու կարեկցութիւն ունէր դէպի կոյրերը, հաշմանդամներն ու անկարները: Ընդհակառակն, անոնց վրայ քարեր կը նետէր եւ մեծ ճամբուն վրայ զանոնք կը հալածէր: Խեղճ մուրացիկներուն կ'արգիլէր գալ իրենց գիւղը եւ ողորմութիւն խնդրել:

Յաճախ, փայտահատը եւ իր կինը կը յանդիմանէին զայն, ըսելով.

— Մենք քեզի հանդէպ այնպէս չվարուեցանք, ինչպէս դուն կը վարուիս, անոնց հանդէպ որոնք դժբախտ են ու անօգնական: Ինչո՞ւ այդքան անգութ ես անոնց հանդէպ որ կարիք ունին գթութեան:

Երբեմն ծերուկ քահանան կը կանչէր զինքը եւ կ'ուսուցանէր սիրել բոլոր շնչող էակները եւ կ'ըսէր.

— Ճանճը նոյնիսկ քու քոյրդ է, չարութիւն մի ըներ անոր: Վայրի թռչունները որոնք կը թռին անտառին մէջ, ունին իրենց ազատութիւնը. քու զոյգդ փափաքիդ գոհացում տալու համար թակարդ մի լարեր անոնց: Աստուած է ստեղծած կոյր միջատներն ու զեռունները: Ո՞վ ես դուն որ կ'ուզես տառապանք ու տանջանք ցանել Աստուծոյ ստեղծած աշխարհին մէջ:

Բայց Աստղ - Մանուկը ականջ չէր կախեր այս խօսքերուն: Կը պոռտէր իր յօնքերը, կը հեռանար եւ կը սկսէր հրամայել իր ընկերներուն:

Բոլորը կը հնազանդէին իրեն, քանզի ան գեղեցիկ էր ու արագաշարժ, գիտէր պարել ու նուագել: Ուր որ առաջնորդէր զիրենք Աստղ - Մանուկը, ընկերները անմռունչ կը հետեւէին անոր եւ կը կատարէին անոր հրամանները կէտ առ կէտ եւ երբ Աստղ - Մանուկը սուր ասեղով մը կը ծակծկէր խլուրդներուն աչքերը ու կը կուրցնէր զանոնք, եւ կամ քարեր կը տեղացնէր հիւանդ բորոտներու վրայ, բոլորն ալ լիաթոք կը ծիծաղէին:

Օր մըն ալ, խեղճ մուրացիկ կին մը անցաւ գիւղակէն: Անոր հագուստները մաշած էին ու պատառ - պատառ, ոտքերը արիւնոտած՝ երկար ճամբայ մը կտրած ըլլալուն համար, խղճալի վիճակի մը մէջ էր:

Սաստիկ յոգնած ըլլալուն համար, խեղճ կինը նստաւ շագանակենիի մը տակ, քիչ մը շունչ առնելու համար:

Երբ Աստղ - Մանուկը նշմարեց, մուրացիկ կինը, ըսաւ իր ընկերներուն.

— Նայեցէք, հոն, այս կանաչազարդ ծառին տակ, նստած է ծերուկ մուրացիկ կին մը: Եկէ՛ք, երթանք վռնտենք զինքը, որովհետեւ տգեղ է եւ վատ երեւոյթ մը ունի:

Ու մօտեցաւ, քարեր նետեց խեղճ կնոջ, պարսաւեց ու անարգեց զայն, այնքան որ խեղճ կինը զարհուրած աչքերով կը դիտէր տղեկը ու իր ակնարկը չէր հեռացներ անկէ:

Փայտահատը, որ քիչ հեռուն զբաղած էր փայտ կոտրելով, երբ տեսաւ Աստղ-Մանուկին չարագործութիւնը, վազելով հասաւ, մէկդի հրեց չար Աստղ - Մանուկը եւ ըսաւ.

— Անկասկած որ դուն քար սիրտ ես եւ բնաւ գութ չունիս: Ի՞նչ չարիք հասցուցած կրնայ ըլլալ քեզի այս խեղճ կինը որ անոր հետ այս ձեւով կը վարուիս:

ՕՍԿԱՐ - ՈՒԱՅԼՏ

(Շար. - 3)

Թատրոնին կողմէ հրաւէր կը ստանայ մասնակցելու իրենց ներկայացումներուն։

Մեկնելով Սոֆիա, պետական Թատրոնին մէջ, մեծանուն պուլկար դերասաններու կողքին, Շահխաթունի կը տիրապետէ իբրեւ վրտէք, եւ այսպէսով կը դառնայ Պուլարիոյ օրուան մարդը։

Իր յաջողութիւնները, աւելորդ է ըսել, որ հանգիստ կեանք մը կ'ապահովեն իրեն։ Սակայն Շահխաթունի չի գոհանար այդքանով, իր կրակոտ արուեստագէտի խառնուածքը նոր հորիզոններ կը փնտռէ։

Կը թողու Պուլկարիոյ իր խաղաղ ու հանգստաւէտ կեանքը եւ կը մեկնի Ֆրանսա։

Կըհաստատուի Փարիզ, ուր խսկոյն կը շրջապատուի հին եւ նոր դերասան ընկերներով, որոնք իր զալուստէն խրախուսուած, կը սկսին թատերական բեղուն աշխատանքի մը։

Շուտով փարիզահայութեան սիրելին կը դառնայ Աշօ Շահխաթունին։

Այդ շրջաններուն Փարիզի մէջ կը գործէր դերասան Տրդատ Նշանեանի ջանքերով հիմնուած «Փարիզահայ Տրամաթիք» թատերախումբը, որուն մաս կը կազմէին Տիկիններ Ս. Ալիքսանեան, Աւրինէ Տէրուան, Սիրուհի Նշանեան, Օր. Անահիտ Դատաւորեան, Պ. Պ. Վահրամ Սվաճեան, Արման Կոթիկեան (երկուքն ալ ներկայիս Հայաստան), Շահան Սարեան, Արմենակ Սարաֆեան, Յակոբ Լաթիֆեան, Սարիմ Մաքսուտեան, Գ. Վահան, Գէորգ Տէրվիշեան, տողերս ստորագրողը եւ ուրիշներ։

Շահխաթունիի երեւումով նոր եռանդ ու կորով կը ստանայ արդէն գեղեցիկ կերպով սկսած Փարիզահայ Տրամաթիքը։

«Փարիզահայ Տրամաթիք»ի ներկայացումներէն զատ Աշօ Շահխաթունի իր մասնակցութեամբ փայլ կուտայ յաճախ նաեւ Տիկին Աննա Բուղաղեանի ղեկավարութեամբ տրուած բազմաթիւ ներկայացումներուն։

Շահխաթունի, Փարիզի մէջ եւս, իր զմայլելի արուեստով կը հրապուրէ հայ թատերասէր հասարակութիւնը հետզհետէ դուրս գալով խմբնտ Քինի, Պետրոնիուսի, Ժաւ Պրաշաի, Սվենգալիի, Օթէլլոյի, եւ բազմաթիւ այլազան տիպարներու մէջ։

Ֆրանսական շարժանկարէն ներս իր մուտքը կ'ըլլայ մեծադղորդ։

Առաջին անգամ, ռուս մեծանուն դերասան Իվան Մոժուխինի հետ կը խաղայ «Միշէլ Սթրոկոֆ»ի մէջ Իվան Օկարէֆի դերը։ Այդ դերով Շահխաթունի արդէն կը գրաւէ շարժանկարի արտադրիչներու եւ բեմադրիչներու ուշադրութիւնը, որոնք իրեն կը վստահին նորանոր դերեր։ Այսպէս, յաջորդաբար կը խաղայ «Լ'Օմ ա լ'Իսբանօ»ի, «Լա Մընաս»ի, «Մարիա Շաբտըլէն»ի եւ մանաւանդ Ապէլ Կանսի «Նափոլէոն» ժապաւէնին մէջ Կոմս Բոցցօ տի Պորկոյի դերը։

ԱՐՏԱՇԷՍ ԴՄԲԷԹԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐԸ

●

ԱՆԿԷՆ. — Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին տարեկան հանդէսը տեղի ունեցաւ Ապրիլ 7ին, կիրակի, ժամը չորսէն մինչեւ կէս գիշեր, Անկէնի քաղաքապետարանին շքեղ սրահին մէջ։

Բազմաթիւ հանդիսականներ այս շրջանէն, մօտի արուարձաններէն եւ Փարիզէն՝ փութացած էին լեցնել սրահը։

Հանդէսի յայտագրին գլխաւոր մասը Գրիգոր Վահանի եւ իր խումբին «Բախտի Անիւը» թատերգութեան ներկայացումն էր որ շատ յաջող կերպով տեղի ունեցաւ։ Ներկաները մեծ գոհունակութեամբ համակուեցան եւ խաղը քանիցս ընդմիջուեցաւ ջերմ ծափահարութիւններով։

Առաջին անգամն է որ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղ մը «Կապոյտ Խաչի Օր»ուան առթիւ՝ հայկական ներկայացում մը ընտրած է փոխանակ մեծածախս պարահանդէսի, եւ գեղեցիկ գաղափարն ունեցած հայ թատերախումբ մը գնահատելու եւ այդ կերպով ծառայելու հայ մշակոյթին։

Ներկայացումէն առաջ Պ. Դմբէթեան հակիրճ ճառով մը պարզեց Կապոյտ Խաչի ազգանուէր նպատակները եւ անոր մատուցած ծառայութիւնը հայ թատրոնին օտարութեան մէջ։

Ցարդանքի սրտագին արտայայտութիւններ ըրաւ հանգուցեալ մեծ դերասան՝ Աշօ Շահխաթունիի յիշատակին որ ծանր կորուստ մըն է հայ բեմին համար։ Շեշտեց որ աննկուն կամքով եւ ի գին ամէն զոհողութեան՝ պիտի շարունակեն իրենց դժուարին արուեստը, միշտ վառ պահելու համար իրենցմէ յաւէտ բաժնուած մեծ վարպետին յիշատակը, եւ հրաւիրեց որ հանդիսականները վայրկեան մը յոտնկայս յարգեն անոր յիշատակը։

Ներկայացման դադարներու միջոցին՝ երկու անգամ խօսք առաւ Պ. Գրիգոր Վահան, թատերգութեան հեղինակը, ջատագովելով Կապոյտ Խաչի Անկէնի մասնաճիւղը որ գաղափարն ունեցած էր հայ դերասանական խումբ մը հրաւիրելու։

Պ. Նուպար Նիկողոսեան քանի մը խօսք ուղղեց Ֆրանսացի հիւրերուն որոնց մէջ կային՝ Անկէնի քաղաքապետը, Մոնմորանսիի ոստիկանապետը որոնք ընտանեօք եկած էին, ինչպէս ամէն տարի, պատուելու մեր հանդէսը եւ քաջալերելու մեր Միութեան բարեսիրական նպատակը։ Ներկայ էր նաեւ երեսփոխան Բժ. Յովնանեան։

Շնորհակալութիւն յայտնեց Անկէնի քաղաքապետին որ տարիներէ ի վեր սիրայօժար կը տրամադրէ իր գեղեցիկ սրահը. նոյնպէս եւ Տէօյ-Լապառի քաղաքապետին որ 1947էն ի վեր լուսաւոր եւ յարմար սրահ մը տրամադրած է ամէն հինգշաբթի կէսօրէն վերջ, մեր «Սահակ Մեսրոպ» հայերէն դասընթացքին համար։

Հայ թատերախումբին ներկայացումէն վերջ տեղի ունեցան երգ, պար եւ արտասանութիւններ։

Պ. Մկրտիչ Պօղոսեան, գրաւիչ ձայնով, հայերէն երգելով բուռն ծափահարութիւններու արժանացաւ։ Դաշնակով իրեն կ'ընկերանար Պ. Ափրիկեան։ Օր. Թերեզա Քէօշկերեան, նորատի օրիորդը, գեղեցիկ հագուստով եւ դաշնակի ընկերակցութեամբ՝ երկու անգամ պարեց կովկասեան պարեր, շնորհալի ճկունութեամբ։

Օր. Աստղիկ Քէօսէեան, սիրուած երգչուհին, իր գրաւիչ ձայնովը, հայերէն երգերով ներկաները ոգեւորեց։ Պատանի Խաչիկեան, ֆրանսերէն իր երգերով մեծ հաճոյք պատճառեց հիւրերուն։

Անկէնի հայերէն դասընթացքի աշակերտներէն՝ Մարգրիտ Թերզեան արտասանեց հայերէն եւ ֆրանսերէն։ Պատրիկ Մարգարեանի «Հայը» գեղեցիկ արտասանութիւնը եւ Յակոբիկ Մկրտիչեանի «Զատիկ»ը շատ յաջող էին։

Գեղարուեստական բաժինէն վերջ՝ հանդիսականները սեղաններուն շուրջ հաւաքուեցան զուարթ մթնոլորտի մը մէջ։

Յաջողութեամբ պսակուեցաւ Կապոյտ Խաչի տարեկան այս ձեռնարկը եւ ճշմարիտ ոգեւորութիւն ստեղծեց։

Կապոյտ Խաչի Անկէնի մասնաճիւղը իր ջերմ շնորհակալութիւնը կը յայտնէ գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերողներուն, ճաշախօսներուն եւ բոլոր նուիրատուներուն, ինչպէս եւ հանդէսի կարգադիր յանձնախումբին անդամ-անդամուհիներուն։

ԽԱՉՈՒՀԻ

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

ԱՐՄԷՆԻ ՍԿԱՒԱՌԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

«Տիափազօն» երաժշտական ամսաթերթը հետեւեալ տողերը նուիրած է «Հայաստան» երգապնակին։

«Հայ եւ Կովկասեան երաժշտութեան առաջին սկաւառակը որ երաժշտասէրներու հետաքրքրութիւնը չէր սպառած, ունեցաւ յաջորդ մը Արմէնի վերտառութեամբ եւ պատրաստութեամբ նոյնպէս Արա Պարթեւեանին։

Կենդանի երաժշտութիւն մը որ իբր նախանիւթ կը ծառայէ արդի հայ երգահաններէ ոմանց ստեղծագործութեանց։

Անգամ մը եւս պարտինք գնահատել ղեկավարին ճաշակը եւ խումբին մեկնաբանութիւնը որոնք սոյն սկաւառակին տուած են արժանի յաջողութիւն մը՝ նոյնքան չահեկան է քան առաջինը։

Սկաւառակը ամբողջութեամբ դունադեղ երաժշտութիւն մըն է հայկական ֆոլքլորիք պարերու զանազան դրուագներով, երգչախումբին համերգային բաժիններու ընկերակցութեամբ։

Սկաւառակին պատրաստութիւնը եւ ձայներու արձանագրութիւնը անթերի են։ Կողքը ունի երկար բացատրական մը որով գործը կը ներկայացուի մեզի։»

***

«Վօկ» ընկերութիւնը վերջերս երկրորդ եւ նոր թիրաժով մը կրկին հրապարակ հանած է այս երգապնակը որուն առաջին շարքը սպառած էր միջոց մը։

Կ'իմանանք թէ ձայնասփիւռի տնօրէնութիւնը իր երգացանկին մէջ անցուցած է զայն, եւ զանազան հատուածներ մօտեբրս պիտի տրուին Էօրօփ Թիւ 1ի բաժնին մէջ։

ՆԱՄԱԿ ԼՈՆՏՈՆԷՆ

●

ՅԱՐԳԱՆՔԻ ԵՐԵԿՈՅ ԶԱՊԷԼ ՊՈՅԱՃԵԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

●

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ՎԱԶԳԷՆ Ա.Ի ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ՈՒ ՕԾՄԱՆ ԺԱՊԱՒԷՆԸ

ԼՈՆՏՈՆ, (Յառաջ). — Լոնտոնի Համայնական Խորհուրդը գեղեցիկ գաղափարը յղացած էր տաղանդաւոր գրագէտ եւ նկարչուհի հանգուցեալ Զապէլ Պոյաճեանի յիշատակը յարգել մասնաւոր հաւաքոյթով մը։

Ուրբաթ, Ապրիլ 5ի երեկոյեան, Լոնտոնի Ֆրանսական Ազգային Տան մեծաշուք սրահը գրեթէ լեցուած էր Հայերով։

Ինչպէս գրած էինք, Զապէլ Պոյաճեան իր մահկանացուն կնքեց Յունուար 26ին՝ Լոնտոնի հիւանդանոցներէն մէկուն մէջ։ Յուղարկաւորութեան արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Փետրուար 2ին՝ Ս. Սարգիս եկեղեցիին մէջ, ապա մարմինը կիզուեցաւ. աճիւնները պահ դրուած են իր նկարներուն հետ՝ օր մը Հայաստան փոխադրուելու համար։

Պ. Խաչատուրեան, Անգլերէն լեզուով ներկայացուց Զապէլ Պոյաճեանի կեանքն ու գործունէութիւնը։ Տիկին Անահիտ Կորկոտեան արտասանեց Պետրոս Դուրեանի «Տրտունջը», իսկ Օր. Մատաթ արտասանեց «Տրտունջ»ի անգլերէն թարգմանութիւնը, տարիներ առաջ Զ. Պոյաճեանի կողմէ կատարուած։

Օր. Մատաթ նոյնպէս անգլերէն լեզուով արտասանեց Զ. Պոյաճեանի մէկ բանաստեղծութիւնը՝ ձօնուած Շէյքսփիրի։

Համայնական Խորհուրդի վարչութեան անդամներէն, Պ. Մկրեան շնորհակալութիւն յայտնեց ներկաներուն ու աւելցուց՝ «Հայ ժողովուրդը պէտք է իր մտաւորականները յարգել սորվի»։

Այսպէսով վերջացաւ Զ. Պոյաճեանի նուիրուած յարգանքի ժամը։

Ապա ցուցադրուեցաւ Ամեն. Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի ընտրութեան եւ Օծումի շարժանկարը։ Ներկաները 40 վայրկեան լարուած ուշադրութեամբ դիտեցին Ս. Էջմիածինը եւ Հայաստանի պատմական վայրերը։ Կը շնորհաւորենք Համայնական Խորհուրդը իր այս ձեռնարկին համար, որ Լոնտոնի մէջ առաջինը եւ վերջինը պէտք չէ ըլլայ։ Գործը պէտք է շարունակուի առանց հեթանոսի եւ կղերապաշտի խնդիր հանելու։

Յ. ԶԱԼԸԳԵԱՆ

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Զ.

●

Գ Ի Ւ Ղ Ա Ց Ի Ն

Տէ, ել ուրեմն եւ գղուշացիր։

Կ'ուզէի ելնել, բայց մէջքս ուր ծունկը դրեր էր, կարկամել էր, ծոծրակս ուր իւր երկթէ ձեռքերը անցեր էին, չէի կրնար շարժել. իսկ խարազանի հարուածները ուր ընդունեեր էի, այնպիսի վիճակի մէջ էր որ ձի նստելն անկարելի էր. ուստի ամօթէս վերջին ճիգն թափելով՝ խուրտուխաշ մարդ մը՝ ելայ կանգնեցայ. իսկ սարսափելի իշխանը, որ ես քառորդ մը առաջ իբրեւ տղայ կը ծաղրէի, քաշեց ձին, հեծաւ վրան եւ գնաց գիւղ։ Հոն, աղբիւրի գլուխ կեցած, սկսայ մտածել թէ այդպիսի վտանգաւոր տղու մը ծառայութեան մէջ կենալէն աւելի լաւ էր թողուլ երթալ։ Գիւղը չէի ուզեր մտնել, բայց վիճակիս դարման գտնելու համար պէտք էր, ուստի քառորդուան մը ճամբան ժամու մը մէջ առնելով՝ մտայ գիւղ եւ առաջին տունը որ հասայ հիւրընկալութիւն խնդրեցի։ Մեր հայ գիւղացիք լաւ մարդիկ են, երբ իմ վիճակս տեսան եւ իմացան թէ ծեծ եմ կերած, պառաւ մը բերին որ դեղ չինէ ինձ. ոհ, այդ պառաւին դեղը իմ կերած ծեծէս աւելի սարսափելի էր, վասնզի չկրնալով դիմանալ՝ կովու պէս կը պոռայի, երբ, յանկարծ, «Վահրիճ, չե՞ս ամաչեր որ տղու պէս կը կանչուըռտես» ըսաւ ձայն մը գլխուս վերեւ, որ լաւ ճանչցայ, իշխանին ձայնն էր եւ խրօք ամաչեցի։ Իսկ պառաւը բժշկի անգթութեամբ եւ անհոգութեամբ՝ «Ոբովհետեւ շատ առողջանալ ուզեցիր, կ'ըսէր, մեծ դեղն ընել պէտք էր, դու յանձն առիր. վաղն առաւօտ հեծիր ձին, գնա, բան չկայ ամենեւին, մի վախեր»։ Երեսի վրայ պառկած էի, վասնզի ուրիշ դիրք կարելի չէր, երբ ինծի քիչ մը բան ուտել հրաւիրեցին. իւրաքանչիւր պատառ դժուար վար կ'երթար. ուստի պառաւին դիմեցի, նա եկաւ ծոծրակս տեսաւ, «Հը, երեք հոգի են եղեր աս ծեծողները. մէկը գլուխն է բռներ, մէկը մէջքէն է կոխեր, մէկն ալ զարկեր է. հոգ չէ, աս ալ կ'անցնի» ըսաւ, դեղ մըն ալ ծոծրակիս դրաւ, եւ ես տքալով քուն մտայ, առաւօտուն արթնցայ որ աղէկ եմ։

Պառկած տեղս սկսայ խորհրդածել եւ կ'ըսէի — այո, իշխանը, (որ էլ տղայ չէր), այս սոսկալի ուժով շատ առաջ կ'երթայ, եւ նա երբ մեծնայ, բնականապէս, մեծութեան մէկ մասն ալ իմը կը լինի. խելօք եղիր, Վահրիճ, այդ մարդուն քովէն մի զատուիր, սուտ մի դրուցեր... բարեբախտաբար, որ սուտ չէի դրուցեր. այդ տղան... այդ իշխանը գիս անտարակոյս կը սպաննէր ծեծի տակ... Բայց անիրաւութիւն բառին մէջ աղջկան երես պարզնելը կա՞յ... ես այսօր ճամբան պէտք է երեսս պնդացնեմ եւ իրմէ մեկնութիւն խնդրեմ եւ իմանամ թէ անիրաւութիւններն քանի՞ են։ Ով կ'ըսէր թէ այդ աղջկան պէս տղուն քով այդչափ ուժ կայ... Մեր Հայկն է այնքան ուժ ունեցել՝ մէկ մըն էլ Տրդատ թագաւոր, սա էլ երբ քսան տարեկան լինի, լեռներ պիտի փրցնէ։ Ես այս իշխանէն չեմ զատուիր, երբ ուրիշ անգամ սատանան գիս սխալեցնէ՝ «մէկ մըն էլ չեմ ըներ, մեղայ» կը գոչեմ ու կ'ազատիմ։ Ուստի, ելայ պառկած տեղէս. տեսայ որ կրնայ շարժիլ, փառք տուի Աստուծոյ. պառաւին ձեռքն համբուրեցի (այս համբոյրին վրայ ծեծի վտանգ չկայ, նա ալ «ապրիս» ըսաւ, եւ ելանք ճամբայ։ Այն օր, այս օր ութ տարի եղաւ անցաւ՝ ոչ ծեծ, ոչ ծանր խօսք մը չեմ լսած։ Բայց գիտնալու է բնութիւնը, դէմ տալու չի գար»։

Վերջն սկսաւ պատմել Մանուէլ Մամիկոնեանի բանակը մտնելն եւ թէ ինչպէս փոքրիկ գունդի մը զօրապետ անուանեալ՝ շատ քաջութիւններ ընելով Թորթումի դաւառը պարզեւ ընդունեցաւ կայսրէն, եւ շատ դրամ Մանուէլի միջնորդութեամբ, որ անբաժանելի կ'ուզէր քովը պահել զինքն եւ աղջկան մէկը իրեն տալ, եւ որ Գուրգէն չընդունելով ամէնքը զարմացան եւ կարծեցին թէ Մանուէլ զինք պիտի արհամարհէր, բայց նա դարձեալ կը սիրէր, մինչեւ որ նա մեռաւ եւ իրենք գնացին Թորթում, ուր իշխանը գեղեցիկ ամրոց մը նորոգեց եւ գրեթէ չինել տուաւ լճին վրայ եւ վայելուչ ամարանոց մը ջրվէժին քով, եւ բոլոր կահ կարասիքը բերել տուաւ թագաւորական քաղաքէն։ Թէպէտ չի խօսիր եւ չի դրուցեր, բայց կ'երեւայ թէ նշանած է օրիորդի մը հետ, եւ սիրածը շատ հեռու պէտք չէ լինի, վասնզի այսօր դիւահարի պէս ձին կը քշէր, մինչեւ որ բոլորովին անհետացաւ. ո՛ գիտէ, թերեւս Ցոլակն էլ սպաննեց։

— Իշխանի, նախարարի, եպիսկոպոսի, վարդապետի գործն շատ դիւրին է, եղբայր, մենք՝ ժողովուրդս մտածենք որ իշխանին էլ, քահանային էլ, աւագակին էլ հասնելու ենք, տալու ենք։ Դու այդ մարդուն ծառայելովդ ինչ օգուտ ունեցար, այդ պատմէ մեզի։

— Վրանիս Աստուած կայ, ես այդ մարդէն երկրէ երկինք գոհ եմ. ամէն տարի իմ ու տանս պէտքը կը հոգար, մինչեւ իմ թուղթերս տարին անգամ մը ինք կը գրէր եւ կ'ուղարկէր, պատասխանները ձեռքս կը հասցնէր։

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

Նապոլսիի կողմնակից մեծամասնութիւն մը ունէր ։

× Անգլիոյ մէջ ուշի ուշով եւ մեծ մը - տահոգութեամբ կը հետեւին Յորդանանի դէպքերուն ։ Կիրակի օր լուր տարածուե - ցաւ թէ Սուրիական բանակը Յորդանանի վրայ կը քալէ, սակայն այս լուրը հերքուե - ցաւ ։ Միւս կողմէ, կը կարծուի թէ Արա - բիոյ Իպն Սէուտ Թագաւորը զգուշացուց - ած է Սուրիոյ կառավարութիւնը՝ Յոր - դանանի ներքին գործերուն միջամուխ ըլ - լալէ, սպառնալով թէ, ի հարկին, իր բանակները Յորդանանի օգնութեան պի - տի հասցնէ ։ Իսրայէլի մէջ ալ բանակը պատրաստ կը սպասէ ։ Իսկ Իրաք - եան ուժերը, Յորդանանի սահմանագլխուն վրայ կեդրոնացած, պատրաստ են միջա - մտելու եթէ Սուրիացիները Յորդանանի վրայ քալեն ։

× Մ․ Նահանգները զգուշաւորութեան խորհուրդ կուտան Յորդանանի դրացի եր - կիրներուն ։ Եթէ Հիւսէյն Թագաւոր իր ուժերով կարենայ ձերբազատուիլ Նա - պոլսիի կողմնակիցներէն, Մ․ Նահանգ - ները անուղղակի յաղթանակ մը տարած կ'ըլլան, սակայն եթէ Իսրայէլեան բանակը միջամտէ, արաբական բոլոր երկիրները կրնան մոռնալ իրենց ներքին վէճերն ու միանալ Իսրայէլի դէմ ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ գեռատի դրագիտուհի Ֆը - րանսուազ Սականի ինքնաշարժի արկած մը ունեցաւ ։ Վիճակը բաւական ծանր է ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Ազգ․ Ժողովը, Զատկուան արձակուրդներուն առթիւ, 15 օրուան համար ցրուեցաւ ։ Նախարարաց Խոր - հուրդը, սակայն, այսօր նիստ պիտի գու - մարէ՝ քննելու համար Ելմտական նախա - րարին պահանջած 150 միլիառ Ֆրանքի խնայողութեանց ծրագիրը ։

ՆՈՐՎԵԿԻՈՅ կառավարութիւնը պա - տասխանեց մառեշալ Բուլկանինի ազգա - րարութեան․ պատասխանը խմբագրուած է բարեկամական ոճով, բայց այնտեղ կ'ըսուի թէ Նորվեկիա պիտի շարունակէ մաս կազմել Հիւս․ Ատլանտեան Ուխտին ։

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հայ Երիտասարդաց ակումբի կողմէ ։

ԶԻՄՄԻՐ

Գարեջրատան սրահին մէջ (Փլաս տիւ Շաթըլէ), Կիրակի 28 Ապրիլ ժամը 15էն մինչեւ 22 ։

Նուագախումբ ։

Դիւրամատչելի պիւֆէ ։

ՀԱՒԿԹԱԽԱՂ

Համաչարսանճազի Հայր․ Միութեան Մարսէյլ - Պոմոնի մասնաճիւղի կողմէ ։

Այս Շաբաթ ժամը 21ին, Պոմոնի Ս․ ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ եկեղեցւոյ ժողո - վրդական սրահին մէջ ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին ։

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Հ․ Յ․ Դ․ Նոր Սերունդի ։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Լիոնի Եկեղեց․ Տիկնանց Միութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ հետեւեալ գումարները փոխան ծաղկեպսակի, Այրի Տիկին Իսկուհի Վարդանեանի մահուան առթիւ, նուիրուած Լիոնի եկեղեցւոյ շի - նութեան ։ Տէր եւ Տիկին Ներկիզեանէ հա - զար Ֆրանք ։ Տիկին Զարուհի Նաճարեանէ հինգ հարիւր Ֆր․ ։ Հանգուցեալ Առաքել - եանի մահուան առթիւ փոխան ծաղկեպը - սակի Տիկին Մաքրուհի Խաչմանեան կը նուիրէ հազար Ֆրանք

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կապոյտ Խաչի Օրը Մարսէյլի մէջ կը տօնուի, մեծ պատրաստութեամբ, Մայիս 11ին, Սալօն Ալհամպրայի մէջ, նախա - ձեռնութեամբ Մարսէյլի Շրջ․ վարչու - թեան եւ մասնակցութեամբ բոլոր մաս - նաճիւղերու ։

⁂

ՏԷՍԻՆ․ — Տարօն - Տուրուբերանի Հայր․ Միութեան քառասնամեայ տօնա - կատարութիւնը Մայիս 11ին, շաբաթ ե - րեկոյեան ։

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ

ՓԱՐԻԶ – Ս․ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

18 Ապրիլ, Աւագ հինգշաբթի, Յիշա - տակ Ընթրեաց Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քը - րիստոսի, առաւօտեան Ս․ պատարագ ժա - մը 10ին, Ոտնլուայ երեկոյեան ժամը 4ին, կարգ Խաւարման երեկոյեան ժամը 8ին ։

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, յիշատակ Չարչարանաց Խաչելութեան եւ Թաղման ։ Թափօր երեկոյեան ժամը 5ին ։

⁂

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ապրիլ 16․— Աւագ երեքշաբթի, Յիշա - տակ Տասն Կուսանաց, ժամը 17ին ։

Ապրիլ 18․— Աւագ Հինգշաբթի, Նա - խատօնակ եւ Ս․ պատարագ ժամը 10ին, Ոտնլուայ (երկսեռ խումբով) ժամը 17ին ։ Խաւարում ժամը 19․30ին ։

(Շար․)

⁂

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Աւագ Հինգշաբթի․— Առաւօտեան ժա - մերգութիւն ժամը 9ին, Ս․ Հաղորդու - թեան պատարագ ժամը 10ին ։ Ոտնլուայի արարողութիւն երեկոյեան ժամը 4ին ։ Չարչարանաց արարողութիւն (Խաւա - րում) ժամը 7․30ին ։

Աւագ Ուրբաթ-— Թաղման արարողու - թիւն երեկոյեան ժամը 5ին ։

⁂

ՆԻՍ․— Ս․ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

18 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի, առաւօտ - ակիզբ ժամերգութեան ժամը 8ին, Ս․ պա - տարագ ժամը 10ին,, Երեկոյ Ոտնլուայ ժամը 4ին, Խաւարում 7․30ին ։

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ ։ առաւօտ Խաչելութիւն ժամը 9․30ին, Երեկոյ Թա - ղում ժամը 4ին ։

⁂

Ս․ ԹԱԴԷՈՍ (Մարսէյլ) Ս․ ԱՆԹՈՒԱՆ

18 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի Տօն հա - ղորդութեան, առաւօտ փոքրերու Ս․ Հա - ղորդութիւն ե ժամերգութիւն ժամը 8ին ։ Երեկոյեան Ոտնլուայի արարողութիւն ժամը 6ին, Խաւարում ժամը 8ին ։

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, Անապական Թաղում Տեառն, երեկոյեան ժամերգու - թիւն Թաղման ժամը վեցին ։

20 Ապրիլ Աւագ Շաբաթ, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը ութին, երեկոյեան ժամերգութիւն Ճրագալոյցի ժամը 5ին, Ս․ պատարագ ժամը 7ին ։

⁂

ՊՈՄՈՆԻ Ս․ ԳՐ․ ԼՈՒՍ․ ԵԿԵՂԵՑԻ

16 Ապրիլ․— Աւագ Երեքշաբթի երե - կոյին՝ յիշատակ Տասը Կուսանաց ժամը 6ին ։

⁂

ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս․ ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

18 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի, ժամը 10 - ին, ժամերգութիւն եւ ձայնաւոր պատա - րագ ։ Ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողու - թիւն ։ Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգու - թիւն ։

(Շար․)

Կ'ՈՒԶՈՒԻՆ

Ձեռնարկուներ կամ տունը աշխատող գործաւորներ հագուստի եւ քօրսաժի հա - մար ։ Մաքուր աշխատանք ։ Մեծաքանակ գործ եւ տեւական (ամառ - ձմեռ)

Դիմել՝

Comptoir de Confection

86 Rue de Clery, Paris 2ème

ՍԵՆԵԱԿ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երկու կնոջ համար կը փնտռուի սենեակ մը խոհանոցով կամ խոհանոցի դիւրու - թեամբ ։ Դիմել՝

Srabian, 218 Rue de Grenelle, Paris 7e

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ
42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Շաբաթ, Մայիս 25, ժամը 21էն սկսեալ, Սէրքըլ Միլիթէրի մէջ ։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէրի շրջա - նաւարտուհիներու եւ աշակերտուհիներու կողմէ ։

Կիրակի, 28 Ապրիլ, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Րօշֆուքոյի սրահին մէջ, 9պիս, Ավընիւ Տ'Իէնա, Փարիզ, Մեթրօ տ'Իէնա ։

Պիտի ներկայացուի Սիպիլի՝

« ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ»Ը

Մարիվոյէն Ֆրանսերէն կատակերգու - թիւն մը, սիրայօժար մասնակցու - թեամբ շնորհալի պարուհի Օր․ ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ հայկական եւ կովկասեան պարերով ։

Երաժշտական պատկերներ սանուհի - ներու կողմէ ։

Տոմսերու գին 1000 եւ 500 Ֆրանք ։

Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլի Հ․ Մ․ Ը․ Մ․ի տարեկան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Ապ - րիլ, (Զատիկ) ժամը 9էն մինչեւ լոյս ։

Վամբինկի մէջ ։

Նուագախումբ ՓՈԼ ՄՕՐԻՍ ։

Աթրաքսիօն եւ զանազան անակնկալներ ։

Մութ գոյն զգեստը նախընտրելի է ։

Մուտք 700 ֆրանք ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չո - րեքշաբթի, ժամը 21ին, Քաֆէ Քատէի վերնայարկը ։ Շարունակութիւն՝ նախորդ - չարթուան վիճաբանութեանց, երկարած՝ մինչեւ 1915ի ծանօթ աղէտը ։ Նիւթը պի - տի արծարծուի ճիշդ ժամը 9ին ։ Կը խնդ - րուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԱԼԱՆՍ․— Հ․ Յ․ Դ․ Շրջ․ կոմիտէն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր - ներ Մարտիրոս եւ Յովհաննէս Պօյա - ճեանի, իրենց եղբօր եւ բոլոր ընտանեկան պարագաներուն, իրենց մօր մահուան առ - թիւ, փոխան ծաղկեպսակի կը նուիրէ 2000 Ֆրանք, Վեթերաններու ֆոնտին ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ․— Հ․ Յ․ Դ․ «Փոթորիկ» խում - բի ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին, (17 ռիւ Պլէօ) ։ Պարտաւորիչ ներ - կայութիւն ։

ԳԱԼ ՇԱԲԹՈՒ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ․ ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբ․ Շ․ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յունուար – Փետրուարի թիւը (181 – 82), հետեւեալ ճոխ եւ հետաքրքրական բովանդակութեամբ ․ —

Ի՞նչ պիտի պատահի այս տարի ․ — Նոր տարին Ռումանիոյ մէջ․— Միսը ի՞նչպէս եփել (Տոքթ․ Շ․ Այվազեան) ․— Ընդաղարութիւն (Տոքթ․ Սերոբեան) ․— Ո՞վ աւելի քանաէր կ'ունենայ ․— Սեռա - յին բնազդը (Փրոֆ․ Պէրպէրեան) ․— Ին - չու կէս – գլխու ցաւ կ'ունենանք (Տոքթ․ Գալուստեան) ․ — Անուշահոտութիւնները (Փրոֆ․ Զաքըրեան) ․— Տղաս գիշերը կը թրջէ անկողինը (Տոքթ․ Ալթունեան) ․— Արգնիի լուսամրոցը (Կուրտիկեան) ․ — Դարձեալ տանձի մասին (Արամ Հայկազ) ․ — Լուերուն երգը (Զիթունի) ․— Ֆրան - կախտը (Տոքթ․ Պ․ Միսաքեան) ․— Ցի - սունէն վեր մարդոց համար (Փրոֆ Տը - լոր) ․— Արեան ճնշումը (Տոքթ․ Քառ - ուէ) ․— Հայկական հիւանդութիւն (Տքթ․ Անրի Մամու) ․— Հերիսայ (Շ․ Նարդու - նի) ․— Ուղեղային կարծրացում (Փրոֆ․ Ռէմպօ) ․— Մեր տունը (Ֆ․ Կ․ Խաչ) ․— Առաջին օգնութիւն աղետահարին (Խա - չուհի) ։

Մամուլի տակ է Մարտ - Ապրիլ թիւը, նոյնքան ճոխ․— Հայկական անուններու իմաստը եւ ներգործութիւնը նկարագիր - ներու վրայ, Նոր հիւանդութիւն մը որ կը կոչուի՝ Սրունքներու անհամբերութիւն, Հովերու ներգործութիւնը մարդոց առող - ջութեան վրայ եւ այլ հետաքրքրական նիւթեր ։

Տարեկան բաժնեգինը 1000 Ֆրանք, Ֆը - րանսա, 1200 Ֆր․ արտասահման ։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
17
ԱՊՐԻԼ
•
MERCREDI
17 AVRIL
1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7860 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3671

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՁԱԽՈՂԱԾ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

•

Էջմիածին ամսագրի խմբագրութիւնը նամակով մը «Յառաջ»ին ղրկած է Փետր. Մարտ միացեալ թիւէն արտատպուած յօդուած մը, որուն խորագիրն է «Խօսք Տիար Յ. Խաչմանեանի», «Հրատարակութեան խնդրանօք»:

Ամերիկայի մեր ընկերներէն Յակոբ Խաչմանեան Հայրենիքի Փետրուար 7, 8 եւ 9 թիւերուն մէջ հրատարակած էր «Սրտի խօսքեր Ամենայն Հայոց Վեհ. Կաթողիկոս Վազգէն Ա.ի» խորագրով յօդուածաշարք մը :

«Էջմիածին»ի խմբագրութիւնը Հայրապետի «բարեհաճ համաձայնութեամբ» կը պատասխանէ Խաչմանեանի «Նամակ»ին, փորձելով իր «խօսքը հասցնել բոլոր նրանց, որոնք ընդունակ են եւ պատրաստ «սրտի խօսք» լսելու »:

Ի՞նչ կ'ըսէր Խաչմանեան :

Վազգէն Ա. Լիբանան գնաց. «կաթողիկոսական ընտրութեան անձամբ ներկայ ըլլալու եւ կաթողիկոսական օծումն ալ անձամբ կատարելու»: Ամբողջ գաղութը միահամուռ՝ սրտբաց ու խանդավառ ընդունեց Զայն :Եթէ եկողը Ս. Լուսաւորիչը կամ Սահակ ու Մեսրոպ ըլլար « դժուար թէ ցոյցն աւելի հոգեբուխ կարենար ըլլալ » :

Սակայն «ափսո՜ս, յոյսի եւ խաղաղութեան կարօտ հոգիներուն այդ գրաւիչ ներդաշնակութիւնը կարճ տեւեց: Պառակտումի եւ քայքայման ծառայող չար ուժերը ըրին իրենց կարելին ու անկարելին, յաւերժացնելու համար խռովութիւնը, երկպառակութիւնն ու անհանդուրժողութիւնը», առանց Կաթողիկոսին կողմէն դժգոհութիւն տեսնելու :

«Էջմիածնի խմբագրութիւնը» ո՛չ մէկ նորութիւն կը բերէ իր պատասխանին մէջ՝ Կիլիկիոյ կաթողիկոսական ընտրութեան հետ կապուած խնդիրներուն մասին: Անիկա բառ առ բառ կը կրկնէ այն՝ ինչ որ Վազգէն Ա. անցեալ տարի Ապրիլ 4ին եւ 7ին երկարօրէն պատմած էր Յառաջի ներկայացուցիչին, որ երկու անգամ, սրտաբաց կերպով, տեսնուելու պատեհութիւնն էր ունեցեր իրեն հետ :

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին հարցուցած էինք այն ատեն թէ՝ ի՛նչ բան մղած էր զինքը իր ընտրութենէն 4 ամիս վերջ հապճեպով երթալու Անթիլիաս, որ իր թեմը չէր, երբ տակաւին չէր այցելած Հայաստանի, Վրաստանի, Ատրպէջանի եւ Հիւսիսային Կովկասի թեմերը, որոնք կը գտնուէին խորհրդային սահմաններուն մէջ:

Աւելցուցած էինք, որ եթէ անպայման կ'ուզէր արտասահման ճամբորդել, նախ պէտք է այցելէր Էջմիածնի ենթակայ թեմերը, ու ամէնէն առաջ Ամերիկա, ուր աւելի քան երկու տասնեակ տարիներէ ի վեր Հայաստանեայց եկեղեցւոյ զաւակները երկու մասի բաժնուած են: Ամենայն Հայոց Հայրապետն է միայն, որ իր բարձր հեղինակութեամբ կրնար հաշտեցնել կողմերը, մանաւանդ խօսք հասկցնել անոնց, որ երդում - պատառ կ'ըլլան Էջմիածնի անունով :

Իբրեւ պատասխան գոհացած էր ըսելով միայն՝ թէ կարգ մը բարձրաստիճան եկեղեցականներ որոնց կարգին Գարեգին Պատրիարք — գրեր էին իրեն որ իր ներկայութիւնը կրնար համերաշխութիւն ստեղծել Անթիլիասի մէջ :

Գիտէինք սակայն, որ նոյն Գարեգին Պատրիարքը 1955ի նոյեմբերին պաշտօնական հրաւէր ստացած էր Վազգէն Ա.էն, որ ծրագրած էր « Եպիսկոպոսական ժողով» մը գումարել Էջմիածնի մէջ 1956ի գարնան :

Ո՞վ փոխեց այս ծրագիրը վերջին պահուն եւ ո՞վ Լիբանան ղրկեց Էջմիածնի պահակը:

Կաթողիկոսին Անթիլիաս երթալու լուրը ամէնէն առաջ չչմեցուցած էր այսօրուան «անկախ համայնքային»ները, որոնք տարիներ անդին ինկած՝ միջոցներ կը փնտռէին արգիլելու համար անոր ժամանումը:

Իսկ ընդհակառակն ամէնէն աւելի ուրախացողներն էին եղած Դաշնակցականները, որոնք Փետրուար 12ին աննախընթաց եւ խանդավառ ընդունելութիւն մը սարքեցին Վազգէն Ա.ի՝ Խալտէի օդակայանէն մինչեւ Անթիլիասի մայրավանքը, երկու հազար ինքնաշարժներով եւ բազմաթիւ յաղթական կամարներով :

Կաթողիկոսը չարդարացուց, դժբախտաբար, իր վրայ դրուած յոյսերը :Զգործադրեց իր հանդիսաւոր խոստումը՝ անձամբ ներկայ ըլլալու կաթողիկոսական ընտրութեան եւ անձամբ օծելու ընտրեալ կաթողիկոսը :

Ընտրութենէն քանի մը ժամ առաջ՝ Փետրուար 20ի առտուն Պէյրութէն Գահիրէ մեկնեցաւ անշուք եւ անփառունակ :

Ձախողած էր իր առաքելութիւնը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

•

ԽԱՌՆ ԴԱՀԼԻՃ ՄԸ ԿԱԶՄՈՒԱԾ

Վեց օր տեւող կառավարական ծանր տագնապէ մը վերջ, Երկուշաբթի օր Յորդանան վերջապէս ունեցաւ իր դահլիճը : Կարելի չէ հիմակուընէ ըսել թէ պայքարը Թագաւորի՞ն յաղթանակով վերջացաւ թէ ընդդիմադիրներու, որովհետեւ տագնապը կարելի եղաւ լուծել միայն խառն դահլիճ մը կազմելով: Վարչապետութիւնը վստահուեցաւ Հիւսէյն Ֆախրի էլ Խալիտիի (անկախ), իսկ Արտաքին նախարարութիւնը յանձնուեցաւ «հրաժարեալ» նախկին վարչապետ Նապուլսիի: Փոխ վարչապետն ու միւս բոլոր նախարարները անկախներ են: Դահլիճին մէջ միայն Նապուլսին է, ուրեմն որ կը պատկանի Ազգայնական - ընկերվար կուսակցութեան ու չէզոք կերպով եգիպտասէր է :

Մինչդեռ նախկին դահլիճին ո՛չ միայն վարչապետը (Նապուլսի) այլ նաեւ Արտաքին Նախարարը Թունդ հակառակորդներ էին արեւմտեան քաղաքականութեան:

Վերջին օրերուն շրջան ընող հակասական լուրերը հետզհետէ կը ճշդուին, ու հետեւեալ ձեւով կարելի է ամփոփել վերջին իրադարձութիւնները:

Հիւսէյն Թագաւոր, Նապուլսիի հրաժարումը պահանջելէ վերջ հետզհետէ դիմեց Խալիտիի, Նիմրի (Նապուլսիի քաղաքական բարեկամ), Մուֆթիի, ապա դարձեալ Նիմրի, որոնք ձախողութեան մատնուեցան: Ատեն մը Գահիրէի եւ Դամասկոսի ձայնասփիւռները յայտարարեցին թէ Նիմր յաջողած է Նապուլսիի կողմնակիցներէն բաղկացած դահլիճ մը կազմել. սակայն Հիւսէյն Թագաւոր մերժեց ընդունիլ առաջարկուած կառավարական կազմը: Ասոր վրայ, Նապուլսիի կողմնակիցները, Արաբական Լեգէոնի հրամանատար զօր. Նուվարի գլխաւորութեամբ, փորձեցին Թագաւորը առեւանգել, պալատը գրաւել եւ իրենց ուզած դահլիճը պարտադրել: Սակայն այս դաւադրութիւնը ձախողեցաւ. բանակին մէկ ուրիշ թեւը, զօր. Հիյարիի գլխաւորութեամբ, պաշտպանեց Թագաւորին անձն ու պալատը եւ կացութեան տէրը դարձաւ :Ապա Թագաւորը խորհրդակցական ժողովի հրաւիրեց բոլոր նախկին վարչապետներն ու երկրին կարեւոր քաղաքական դէմքերը: Այս ժողովին վերջաւորութեան է որ յայտարարուեցաւ թէ տագնապը լուծուած ու դահ -

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

•

Վարչապետ Կի Մոլէ առջի գիշեր կարեւոր լուսաբանութիւններ տուաւ հեռատեսիլէն՝ Ալժերիոյ հարցին շուրջ: Կրկնեց թէ Ֆրանսական առաջարկութիւնները միշտ ի զօրու կը մնան: Այն բոլոր Ալժերիացիները, որոնք կ'ուզեն կռիւը դադրեցնել ու վերադառնալ իրենց նախկին կեանքին, որեւէ հետապնդման առարկայ պիտի չդառնան: Ապա յայտնեց թէ Ալժերիոյ համար կը նախատեսէ Զուիցերիոյ մէջ գոյութիւն ունեցող գոյավիճակին նման կազմակերպութիւն մը. առանց «դաշնակցային» բառը գործածել ուզելու, վարչապետը յայտնեց որ կ'ուզեն ստեղծել ինքնուրոյն շրջաններ, որոնք ազատ պիտի ըլլան իրենց ներքին կազմակերպութիւնը իրենց ուզած ձեւով գլուխ հանելու :

Ապա վարչապետը խիստ բառերով քննադատեց այն բոլոր անձերը, որոնք Ալժերիոյ մէջ պատահած անհատական յաւելի դէպքերը կ'ուզեն ընդհանրացնել ու վերագրել կառավարութեան :

Գալով զինուորական ծառայութեան տեւողութեան, վարչապետը յայտնեց որ թէեւ շրջանը 18 ամիս է, բայց յաճախ զինուորները մինչեւ 30 ամիս կը պահուէին. այժմ միջոցներ ձեռք առնուած են, որ 24 ամիսէն աւելի չտեւէ զինուորներու բացակայութիւնը, հակառակ անոր որ Ալժերիոյ մէջ Ֆրանսական բանակներուն թիւը անփոփոխ պիտի պահուի :

× Ազգաժողովին արաբեւասիական խմբակին մաս կազմող պետութիւնները որոշած են նամակ մը յղել ՄԱԿի ընդհ. քարտուղարին, չեշտելու համար թէ Ալժերիոյ վիճակը միշտ նոյնքան ծանր է. պիտի պահանջեն որ ամէն միջոց ի գործ դրուի, որպէս զի Ալժերիոյ մասին ՄԱԿի մէջ տրուած որոշումները չուտափոյթ կերպով գործադրուին:

× Չորեքշաբթի եւ Հինգշաբթի օրուան համար ծրագրուած գործադուլին առաջքն առնելու համար տեղի ունեցող բանակցութիւնները որեւէ դրական արդիւնքի չյանգեցան:

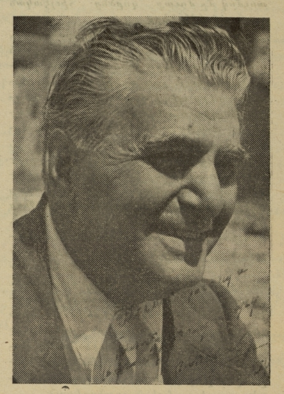
× Ալժերիոյ Ազգ. ազատագրութեան ճակատը Փարիզի եւ Ֆրանսայի նահանգներուն մէջ աշխատող ալժերիացի բանուորներուն 24 ժամուան ընդհ. գործադուլի հրահանգ տուաւ: Բանուորները 50 առ հարիւր համեմատութեամբ հնազանդեցան այս հրամանին: Հրահանգը անտեսող բանուոր մը, 7 զաւակներու հայր, սպաննուեցաւ իր ազգակիցներուն կողմէ :

ՎՈՐՈՇԻԼՈՎ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Խ. Միութեան Գերագոյն Մարմնին նախագահը, մառեշալ Վորոշիլով երկուշաբթի օր հասաւ համայնավար Չինաստանի մայրաքաղաքը : Կառավարութիւնն ու ժողովուրդը բացառիկ ընդունելութիւն մը վերապահած էին Վորոշիլովի, որ առաջին անգամ ըլլալով կ'այցելէ Չինաստան: 1954ին Բուլկանին եւ Խրուշչեւ եւս այցելած էին Չինաստան, սակայն այդ ժամանակ իրենց ներկայ կարեւոր պաշտօնները չունէին: Մառեշալ Վորոշիլով չորս օր պիտի մնայ Փէքին, ապա պիտի այցելէ Չինաստանի միւս կարեւոր քաղաքները :

× Չինաստանի համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը այս այցելութեան առթիւ կը գրէ թէ կարգ մը թիւրիմացութիւններ ծագած են ժողովուրդին եւ համայնավար ղեկավարներուն միջեւ:

ՇՈՒԷՏԻ մէջ լրտեսական կարեւոր դէպք մը պատահեցաւ: Հիւլէական յանձնաժողովի բարձրաստիճան պաշտօնատարներէն մէկը ձերբակալուեցաւ. հիւլէական գաղտնիքներ կը հաղորդէր « օտար պետութեան մը » :

ՈՂԲԱՑԵԱԼ ԱՇՕ ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻ
(1882 - 1957)

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Ինչպէս գրած էինք, Արեւմտ. Գերմանիոյ հիւլէական մեծագոյն գիտուններէն 18 հոգի մերժած էին իրենց աջակցութիւնը բերել հիւլէական զինարշաւին: Երկրին մէջ այնքան մեծ եղաւ այս լուրին առթած յուզումը, որ վարչապետ Ատընաուըր որոշեց «հիւլէական ժողով» մը հրաւիրել : Պիտի հրաւիրուէին խնդրոյ առարկայ 18 գիտունները. կառավարութիւնը պիտի ներկայացուի Ատընաուըրի եւ հաւանաբար Պատերազմական ու Հիւլէական հարցերու նախարարներուն կողմէ:

Աւելորդ է ըսել, թէ Արեւելեան Գերմանիոյ գիտունները իրենց 18 պաշտօնակիցներուն որոշումը շնորհաւորեցին ու յայտարարեցին թէ իրենք ալ պիտի միանան այդ շարժման :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ խորհրդարանական պատուիրակութիւն մը հասաւ Փարիզ. պիտի մասնակցի միջազգային երեսփոխանական համաժողովին, որ տեղի պիտի ունենայ Ապրիլ 18էն 24 Նիսի մէջ:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ վարչապետը, Ատնան Մէնտերէս Թունուզ հրաւիրուած է: Ճամբորդութիւնը պիտի կատարուի Յունիսի ընթացքին :

ԹՈՒՆՈՒԶԻ վարչապետը, Պուրկիպա, յայտարարեց որ եթէ Ֆրանսա իր քաղաքականութիւնը չփոխէ, Թունուզ ուրիշ պետութեանց պիտի դիմէ :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ վարչապետը, Նեհրու, յայտնեց որ մեծ պետութիւնները իրենց «հիւլէական զինարշաւը» կը շարունակեն՝ աշխարհի խաղաղութիւնը վտանգելով :

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ մէջ ծանր միջադէպեր տեղի ունեցած են անցեալ շաբթու ընթացքին, ըստ շրջան ընող զրոյցներու : Լուրջ բախումներ տեղի ունեցած են գիւղացիներու եւ բանակին միջեւ: Կը կարծուի թէ բազմաթիւ ձերբակալութիւններ ու արտաքսումներ տեղի ունեցած են :

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԱՆԳԼԻՈՅ ՌԱԶՄԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ԴԻՄԱԳԻԾԸ

●

Ամերիկեան «Թայմ» շաբաթաթերթէն կը քաղենք հետեւեալ յօդուածը :

Գոհունակութեան գրեթէ լսելի հառաչով մը, Մեծն Բրիտանիա անցեալ շաբթու հրաժարեցաւ աշխարհի վրայ հոկող ոստիկանի իր պաշտօնէն եւ խիզախ ոստումով մը մուտք գործեց հիւլէական դարաշրջանէն ներս :

Հիւլէական պետութիւն մը դառնալով, նուազ թիւով զինուորներու կարիքը պիտի ունենայ, ծախքերը մեծապէս պիտի պեղչուին, սակայն շատ աւելի մահացու զէնքերու տէրը պիտի դառնայ: Իր այս քայլով Անգլիա միանգամ ընդ միշտ հրաժարեցաւ աշխարհի երկու մեծ ուժերու մրցակից դառնալէ :

Ծրագիրը բաւական ատենէ ի վեր քըննութեան առարկայ էր. սակայն իր լրումին հասաւ Պատերազմական Նախարար Տընքան Սէնտսի հրատարակած 10 էջնոց Սպիտակ Գրքով: Ըստ այս որոշման, Անգլիոյ զինեալ ուժերը կէս առ կէս զեղչուած պիտի ըլլան մինչեւ 1962, մեծ ռազմանաւերն ու պատերազմական օդանաւերը շրջագայութենէ պիտի հանուին ու փոխարինուին աւելի փոքր բայց արագաշարժ նաւերով ու օդանաւերով. ծովերէն անդին պահուող անգլիական բանակները մեծ չափերով պիտի զեղչուին. ասոնց փոխարէն Անգլիա մեծ ուժ պիտի տայ հիւլէական զէնքերուն եւ հեռուղիղ (թէլէկիտէ) պատերազմական օդանաւերուն:

Այս որոշումը տրուեցաւ երեք հիմնական պատճառներով.— 1) Անգլիա նիւթական անհրաժեշտ միջոցները չունի Խ. Միութեան ու Մ. Նահանգներու հետ մրցակցութեան մէջ մտնելու: 2) Զինուորական գետնի վրայ, նախկին գոյավիճակը Անգլիոյ պաշտպանութեան համար անբաւարար էր: 3) Քանի որ Մ. Նահանգները ծովերու եւ ցամաքներու վրայ արդէն իսկ կը պաշտպանեն ազատ աշխարհի իրաւունքները, Անգլիա առանց մտահոգութեան ու խղճի խայթի կրնայ մասնագիտանալ հիւլէական ռազմագիտութեան մէջ: Սպիտակ Գիրքը այս մասին կ՚ըսէ՝ «Անկեղծ կերպով պէտք է ընդունինք որ հիւլէական յարձակման մը պարագային, մեր երկիրը պաշտպանուելու ի զօրու չէ այժմ: Մեր միակ փրկութիւնը հիւլէական զէնքերուն ուժ տալուն մէջ կը կայանայ » :

Ինչպէս ըսինք, այս ծրագիրը բաւական ատենէ ի վեր գոյութիւն ունէր: Երկու տարի առաջ, երբ Զըրչիլ տակաւին վարչապետ էր եւ հիմակուան վարչապետը՝ Հէրոլտ Մաքմիլլըն ալ Պատերազմական Նախարար էր, արդէն իսկ ծրագիրը մարմին առած էր: Երբ Մաքմիլլըն վարչապետութեան կոչուեցաւ, կրկին սեղանի վրայ դրաւ այս հարցը: Դժուարութիւնն այն էր, որ Անգլիա հիւլէական փնտռտուքներու եւ իրագործութեանց մէջ բաւական ետ մնացած էր: Ասոր վրայ, Պատերազմական նախարարը, Տընքան Սէնտս Ուօշինկթըն մեկնեցաւ (2-3 ամիս առաջ) եւ Մ. Նահանգներու օգնութիւնը խնդրեց Անգլիոյ հիւլէական կազմակերպութեան գործը յաջողցնելու համար: Վերջնական համաձայնութիւնը ստորագրուեցաւ Պերմուտեան կղզիներու մէջ՝ Այզընհաուըր - Մաքմիլլըն բանակցութեանց վերջաւորութեան :

Այսպէս, անգլիական ցամաքային բանակը պիտի հաշուէ միայն 150.000 արհեստով զինուորականներ, իսկ օդային բանակը, որ ատեն մը Ճիպրալթարէն մինչեւ Բանկոկ գործի վրայ էր, պիտի հաշուէ միայն 75.000 օդանաւորդներ: Օդանաւային եւ ցամաքային կայաններ պիտի պահուին Ատենի, Քենյայի, Սինկափուրի եւ Հոնկ - Քոնկի մէջ. Կիպրոսի կայանները անփոփոխ պիտի մնան, սակայն Քորէայի եւ Յորդանանի անգլիական բանակները ամբողջութեամբ ետ պիտի կանչուին, իսկ Լիբիոյ եւ Եւրոպայի անգլիական բանակներն ալ հետզհետէ պիտի զեղչուին: « Ազատ աշխարհը իր պաշտպանութեան համար յոյս կրնայ դնել միայն Մ. Նահանգներու հիւլէական կարողութեանց վրայ. հետեւաբար Անգլիա միայն իր շատ համեստ մասնակցութիւնը կրնայ բերել այդ գործին » կ՚աւելցնէ Սպիտակ Գիրքը:

Շնորհիւ իր նոր ռազմագիտական ծրագրին, յառաջիկայ տարուան ընթացքին Անգլիա 784 միլիոն տոլարէն աւելի խնայողութիւն մը մտցուցած պիտի ըլլայ իր պիւտճէին մէջ. բան մը որ մեծապէս պիտի նպաստէ երկրին տնտեսութիւնը հաւասարակշռելու գործին:

Եւրոպայի ու մասնաւորաբար Հիւսիսային Ատլանտեան Կազմակերպութեան անդամ երկիրները Անգլիոյ այս որոշումը « դասալքութիւն» կը նկատեն. սակայն ինքնարդարացման համար վարչապետ Մաքմիլլըն յայտարարեց՝ «Վերջին տարիներուն Անգլիա իր կարողութենէն շատ աւելի ծանր յանձնառութեանց տակ մտաւ եւ զանոնք իրագործեց», աւելցուց նաեւ, որ երկրին կացութիւնը այլեւս թոյլ չի տար որ այդ ծանր բեռը շարունակէն կըրել :

Ընդհանուր հաշուով, կասկածէ վեր է որ անգլիական այս ծրագիրը երկիրը զօրացնելու կամ մեծցնելու չի ծառայեր, սակայն անգլիական ակնոցով դիտուած, իրապաշտ ըլլալու մեծ առաւելութիւնն ունի :

ԱՐՇԱՒԻՐ ՇԱՀԽԱԹՈՒՆԻ

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

Համր Փիլմը իր հոգեւարքի շրջանը կ՚ապրէր :

Խօսուն փիլմի արեգակը տակաւ կը բարձրանար: Եւ այդ արեւուն ծագումով, այդ նոր ասպարէզին դռները կը փակուէին Շահխաթունիի առջեւ, վասնզի, դժբախտաբար, այս բազմակողմանի արուեստագէտը ըստ բաւականին հմուտ չէր ֆրանսերէն լեզուին:

Սակայն, Շահխաթունի, որ արդէն բարեկամներու շրջանակ մըն էր ստեղծած շարժանկարի աշխարհին մէջ, չի լքեր բոլորովին այդ գործը, ու հոգեւին կը փարի ուրիշ ճիւղի մը՝ դիմայարդարութեան :

Երջօրէն կը պարապի այդ ճիւղով: Ատեն մը կը վարէ Փարիզի հրապարակին վրայ անուանի Էլիզապէթ Արտէնի չպարի հաստատութիւնը եւ կարճ ժամանակի մը ընթացքին կը դառնայ փնտռուած ու գնահատուած դիմայարդար մը :

Իր ֆրանսացի ընկերները, մտերմական շրջանակի մէջ, զինքը կը կոչէին «Շաքա», առնելով միայն իր անուան սկզբնատառերը :

1835ին, «Սիթատէլ տիւ Սիլանս» ժապաւէնի պատրաստութեան ընթացքին, բեմադիրը՝ Մարսէլ Լեռպիէ, կէս օրուան դադարին, հարցուց Աչոյին թէ ի՞նչ կը նըշանակէր Շաքա բառը.

— Կատա՛կ, պատասխանեց Շահխաթունին:

Աննապէլլա, որ նոյն ժապաւէնին մէջ կը կատարէր հերոսուհիին դերը, ծիծաղով մը ընդմիջեց եւ ըսաւ.

— Ատոր համար է որ մեր սիրելի Շաքան միշտ չէնշող ու զուարթ է, համապատասխան իր անունին:

Եւ արդարեւ, իր զուարթ եւ ընկերական վերաբերմունքը զինքը սիրելի էին դարձուցած ֆրանսական շրջանակներուն մէջ, ուր միշտ ալ կը փնտռուէր իր ներկայութիւնը :

Այս բոլորը սակայն պատճառ մը չէին ըլլար որ ան բոլորովին անջատուի հայ շրջանակէն: Ընդհակառակն, կը շարունակէ իր յարաբերութիւնները եւ չի մերժեր իրեն եղած որեւէ առաջարկ, ի խնդիր ներկայացման մը մասնակցութեան : —

Դժբախտ ճակատագիր մը ունեցաւ Աչօ Շահխաթունին :

Աննողոք հիւանդութիւն մը գլեանեց զինքը:

Տարիներ շարունակ իբրեւ «իշխան վայելչութեան» տիրապետելէ ետք հայ եւ օտար բեմերու վրայ, տարիներ շարունակ իբրեւ շողշողուն աստղ մը փայլելէ ետք Թատերական երկնակամարին վրայ, օր մը, դժբախտ օր մը, օտար ափերու վըրայ, իր այնքա՜ն սիրած հայրենիքէն հեռու ինկաւ դիտապաստ :

Ան որ երբեմն իր դոռ ձայնով կը տապալէր Փարիզի սակարանին հսկայ սիւները՝ Ժագ Պրաշարի դերով, ան որ եր բեմն կը ճաղկէր ու կը դատապարտէր անգլիական ազնուական դասակարգը՝ Քինի դերով, ան որ կը հեգնէր առանց վախի արիւնարբու Ներոնը՝ Պետրոնիուսի դերով, օր մը յանկարծ դատապարտուեցաւ անշարժութեան, գամուեցաւ անկողնին ու մնաց հոն երկա՜ր տարիներ, քարշ տալով տառապալից կեանք մը, մինակ իր յիշատակներուն հետ, որոնք ամէն օր քիչ մը աւելի կը սպաննէին զինքը:

Քաղցր էր բնաւորութեամբ եւ ներողամիտ: Հիւանդութեան շրջանին ստոյիկեան համբերութեամբ մը տարաւ իր ցաւը: Երբեք չմեղադրեց իր պարտազանց ընկերները, որոնց թերացումը միշտ ալ վերադրեց կեանքի դժուարին պայմաններուն.

Տարաւ իր ցաւը ճշմարիտ քրիստոնեայի մը վայել քաջութեամբ, վասն զի Աչօ Շահխաթունին, հայ ժողովուրդի այս մեծատաղանդ զաւակը հաւատացեալ մըն էր: Իր մեծանուն նախորդին՝ Պետրոս Ադամեանի նման, մինչեւ վերջին պահը անտրտունջ դէմ դրաւ իր ցաւին, ջծառացաւ աստուածային տնօրինութեան դէմ, « անէծք մը չեղաւ ու չխրեցաւ Աստուծոյ կողին» եւ «չյորջորջեց զայն Աստուած ոխերիմ »:

Ըսի թէ ներողամիտ էր Աչօ Շահխաթունին: Այս մասին կարծիքները կրնան տարբերիլ: Պնդողներ կրնան ըլլալ որ Շահխաթունին քինախնդիր ալ էր :

Հետեւեալ օրինակը կրնայ ամէն կասկած փարատել այդ մասին:

Վահրամ Փափազեան, մեծանուն միւս Հայը, որ երկար տարիներ գործակից ու խաղընկեր եղած է Շահխաթունին, եւ Թիֆլիս, Բագու եւ այլ վայրերու հայ բեմերուն վրայ այս երկու անզուգական արուեստագէտները կազմած են գնահատուած զոյգ մը, մանաւանդ Իւժին Սումբաղովի «Դաւաճանութիւն» փիէսի Դադոյի եւ Էրէկլէյի դերերով, որ Փարիզի մէջ 1932ին միասին բեմ բարձրացած են « Յո՞ Երթաս»ի եւ Շիլլէրի «Աւազակներ»ուն մէջ, Վահրամ Փափազեան, ուրեմն, կը հրատարակէ վերջերս իր յուշերը, եւ մոռնալով բոլորովին Շահխաթունիի հետ ունեցած անցեալի իր սրբազան կապերը, եւ զուցէ ով գիտէ որո՞ւ հաճելի երեւնալու մարմաջով, հետեւեալը կը գրէ հանգուցեալ Շահխաթունիի մասին :

«... Հազուադէպ հանդիպումներիս նըրա հետ, որպէս խաղընկեր, ի զուր եմ որոնել նրա մէջ բեմական բնածին կայծը եւ նրա մեծահնչուն համբաւի արդարացումը զտել եմ միշտ վայելչագեղ արտաքինի եւ դիւրահաղորդ բնաւորութեան մէջ: Ճարտասան, հեղինակ, մեկնաբան, Թիկնապահ, սպայ, զօրական, քաջավարժ պարող եւ դիմայարդար, համաշխարհային խաղացանկի բոլոր դերերի համար դերասան խեղճ Շահխաթունին ամէն ինչ եղաւ եւ... օտարի հողերում մնաց կէսանդամալոյծ, բոլորից լքուած »:

Հանգուցեալ Շահխաթունին, իր կենդանութեան, կարդացած էր այս տողերը

ՕՍԿԱՐ ԽԱՅԼՏ

ԱՍՏՂ - ՄԱՆՈՒԿԸ

●

Աստղ - Մանուկը, բարկութենէն կասկարմիր կտրած, ոտքը գետին զարնելով բացագանչեց.

— Ո՞վ ես դուն որ կը համարձակիս հարցափորձել: Ես քու զաւակդ չեմ որ ստիպուած ըլլամ հնազանդիլ քու հրամաններուդ :

— Ճշմարիտ խօսեցար, յարեց փայտահատը, եւ սակայն ես աւելի գթառատ եղայ քեզի հանդէպ, երբ քեզ գտայ անտառին մէջ...

Երբ մուրացիկ կինը այս վերջին խօսքերը իմացաւ, գլայագիրկ վիճակի մը մէջ ինկաւ գետին :

Փայտահատը զայն փոխադրեց իր խրճիթը եւ հոն տանտիկինը խնամեց խեղճ մուրացիկը :

Երբ քիչ մը զգաստացաւ, անմիջապէս կտոր մը միս ու պատառ մը հաց դրին անոր առջեւ եւ խնդրեցին որ ուտէ իր ուժերը վերագտնելու համար: Սակայն կինը մերժեց, չուզեց ոչ ուտել, ոչ խմել եւ ըսաւ փայտահատին.

— Ըսիր կարծեմ որ այս երախան անտառէն ես գտած: Եւ արդեօք այդ օրէն ի վեր տասը տարի չէ՞ անցած :

— Այո, անտառէն եմ գտած զայն եւ այսօր ճիշդ տասը տարի կ՚ընէ :

— Եւ յատկանշական ի՞նչ գտար անոր վրայ, բացագանչեց խեղճ կինը: Պարանոցին սաթափէ մանեակ մը չունէ՞ր եւ արդեօք ոսկեճամուկ վերարկուի մը մէջ չէ՞ր փաթթուած :

— Արդարեւ, պատասխանեց փայտահատը, ճիշդ ձեր նկարագրած կերպով գտայ զայն :

Եւ ոտքի ելլելով, պահարանին մէջէն դուրս հանեց մանեակն ու վերարկուն ու ցոյց տուաւ մուրացիկին:

Երբ այս վերջինը տեսաւ զանոնք, ուրախութեան արտասուքներ թափելով, ըսաւ.

— Իմ փոքրիկ երախաս է ան, որ ես կորսնցուցի անտառին մէջ: Կը պաղատիմ, կանչեցէք զինքը շուտով, որովհետեւ ամբողջ աշխարհը ման եկա ծեմ զինքը փնտռելով :

Փայտահատը եւ կինը դուրս ելլելով կանչեցին Աստղ - Մանուկը եւ անոր ըսին.

— Մտիր տուն եւ հոն պիտի գտնես քու մայրը որ կը սպասէ քեզի :

Զարմանքը աչքերուն, ուրախութիւնը սրտին, Աստղ - Մանուկը վազեց եկաւ, բայց երբ տեսաւ թէ ո՞վ էր որ կը սպասէր իրեն, խնդաց եւ անհամարհանքով մը ըսաւ.

— Ո՞ւր է մայրս, ես հոս միայն ու միայն պառաւ մուրացկան մը կը տեսնեմ :

Եւ կինը պատասխանեց.

— Ես քու մայրդ եմ :

— Դուն յիմար ես այդ բանը ըսելու համար, աղաղակեց Աստղ - Մանուկը բարկութեամբ լեցուած: Ես քու զաւակդ չեմ, վասն զի դուն աղտոտ մուրացիկ մըն ես, տգեղ ու ցնցոտիներով պատած: Կորսուէ՛ հոսկէ եւ ուրիշ անգամ չտեսնեմ զզուելի երեսդ ...

— Չէ՛, դուն իմ փոքր մանչուկս ես, մղկտաց խեղճ կինը ծունկի գալով: Անտառին մէջ աւազակները քեզ խլեցին ինձմէ եւ հոն լքեցին քեզ: Սակայն ես քեզ առաջին ակնարկով իսկ ճանչցայ եւ ճանչցայ նոյնպէս այն իրերը որ քեզի կը պատկանէին՝ ոսկեճամուկ վերարկուն եւ սաթափէ մանեակը: Ատոր համար կը պաղատիմ որ գաս ինծի հետ, որովհետեւ ես թափառեցայ ամբողջ աշխարհը քեզ փնտռելու համար: Եկուր ինծի հետ, զաւակս, ես պէտք ունիմ քու սիրոյդ ...

Սակայն Աստղ - Մանուկը անշարժ կեցած էր տեղը, խեղճ կնոջ առջեւ փակելով իր սրտին բոլոր դռները եւ այդ պահուն ուրիշ շշուկ չէր լսուէր՝ բայց վշտահար կնոջ աղեկտուր հեծկլտանքներէն :

Յետոյ, Աստղ - Մանուկը հետեւեալ զառն խօսքերը ուղղեց կնոջ.

— Եթէ ճշմարտապէս իմ մայրս էիր, աւելի լաւ բան մը ըրած պիտի ըլլայիր հեռու մնալով ինձմէ, փոխանակ գալու եւ ամօթ բերելու ինծի, որովհետեւ ես կը կարծէի ըլլալ զաւակը փայլուն աստղի մը եւ ոչ թէ աղտոտ մուրացիկի մը, ինչպէս որ կ՚ըսես ինծի: Հեռացիր ուրեմն, եւ այլեւս թող չտեսնեմ քու պժգալի երեսդ:

— Աւա՛ղ, զաւակս, ողբաց թշուառ կինը, չե՞ս ուզեր մեկնելէս առաջ ողջագուրել զիս: Ես անսահման տանջուած եմ քեզ գտնելու համար :

— Ո՛չ, ո՛չ, գոչեց Աստղ - Մանուկը, դուն աՀաւոր ես քու տգեղութեանդ մէջ, եւ ես նախամեծար կը համարիմ թունաւոր իժի մը հետ ողջագուրուիլ քան թէ շրթունքս մօտեցնել քու պժգալի երեսիդ ...

Եւ խեղճ կինը ոտքի ելլելով, լալահառաչ մեկնեցաւ դէպի անտառը: Երբ Աստղ - Մանուկը տեսաւ որ մեկնած էր պառաւը, ուրախացաւ, եւ դուրս նետուելով գնաց գտաւ իր ընկերները, զուարճանալու համար անոնց հետ :

Բայց երբ ընկերները տեսան անոր մօտենալը, սկսան ծիծաղիլ անոր վրայ եւ ըսին.

— Այդ ի՞նչ է, դուն աւելի տգեղ ես քան վիշապը եւ աւելի աՀաւոր՝ քան իժը...:

Եւ զայն վռնտեցին պարտէզէն:

ՕՍԿԱՐ - ՈՒԱՅԼՏ

(Շար. - 4)

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

●

ՎԵՆԵՏԻԿ, (Յատուկ).— Մարտ 31ին, Վենետիկի Ուս. Միութեան խումբը, արտասանութեան մրցում մը սարքեց, Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանի աշակերտութեան միջեւ: Որոշեալ ժամուն գոլէճին շքեղ դահլիճը լի էր Հայերով, ներկայ էին, վարժարանի տնօրէնութիւնը, իր բոլոր աշակերտութեամբ, հայ ուսանող-ուսանողուհիներ եւ Վենետիկի գաղութէն համեստ խումբ մը: Արտասանողներուն խումբը կը կազմուէր հետեւեալ աշակերտներէն: Գէորգ Փանոսեան, Յակոբ Այնթապլեան, Մարգար Շարապխանեան, Շահան Ֆարաճեան, Կարապետ Տեմիրճեան, Յարութիւն Մինասեան, Վարուժան Թորոսեան, Երուանդ Խաչատուրեան, Վարուժան Պոյաճեան, Յակոբ Հայեաթեան, Միհրան Աճեմեան, Նազարէթ Կէօչէրեան, Յովել Երկմալեան եւ Արշակ Շիշմանեան, որոնք նախ ստիպողաբար պիտի արտասանէին մեր անմահ Դանիէլ Վարուժանի «Անկայծ ճրագ»ը, եւ երկրորդ որեւէ հայ հեղինակէ՝ ոտանաւոր մը: Քննիչ յանձնախումբին անդամներն էին՝ Հայր Եղիա վրդ. Փէչիկեան (տեսուչ՝ Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանի), Հ. Գարեգին վրդ. Լազարեան, Հ. Ղուկաս վրդ. Ֆոկոլեան, Պ. Ղազարոս Ղազիկեան եւ Պ. Սերոբ Մարգարեան:

Հանդէսին բացումը կատարեց Վենետիկի Ուս. Միութեան խումբին նախագահը՝ Վարդան Վարդանեան, որ երկու խօսքով բացատրեց հանդէսին նպատակը եւ Միութեան կողմէ շնորհակալութիւն յայտնեց վարժարանի տնօրէնութեան՝ որ սիրայօժար տրամադրած էր իր խոստմնալից աշակերտները: Ապա հրաւիրեց Հ. Եղիա վրդ. Փէչիկեանը, որ իր խօսքը ըսէ ներկաներուն: Յարգելի տնօրէնը, իր հայրական խօսքը ուղղելով ուսանողութեան, յորդորեց զիրենք ըսելով թէ այս աշխարհիս վրայ ուր որ ալ ըլլան, ուր որ ալ գտնուին, ջանան միշտ բարձր պահել հայ լեզուին եւ հայ մշակոյթին ջահերը, վասնզի այդպէսով միայն պիտի կարենանք լուսաւորել մեր ներկայ դժուար ճամբան: Այս կարճ բայց հայաշունչ խօսքերէն ետքը, հրաւիրեց արտասանողները, որոնք իրարու ետեւէ արտասանեցին մեծ ոգեւորութեամբ եւ զգացումով ու արժանանալով ներկաներուն բուռն ծափահարութեան: Բոլորն ալ արտասանելէ ետք, քննիչ յանձնախումբը կարճ խորհրդածութենէ մը վերջ, յաղթական հռչակեց Մարգար Շարապխանեանը (Աթէնքէն), որ ստացաւ գեղեցիկ գրիչ մը (Մ. Շարապխանեան՝ իր բոլոր սրտով, երախտապարտօրէն այս յաղթանակը կը նուիրէ իր բարերարին՝ Հայկ Զաքեանին, որ նոյն օրը, Ամերիկայէն Յունաստան վերադարձին, այցելած էր Վենետիկ, բայց դժբախտաբար գործի պատճառաւ՝ չէր կարողացած հանդէսին ներկայ գտնուիլ): Երկրորդ հանդիսացաւ՝ Վարուժան Պոյաճեան (Հալէպէն), որ ստացաւ լուսանկարներու գեղեցիկ ալպոմ մը, իսկ երրորդ՝ Վարուժան Թորոսեան (Աթէնքէն), ստանալով հայերէն գիրք մը «Դէպի աղբիւրը լոյսին»:

Վարդան Վարդանեան փակեց հանդէսը, քաջալերանքի խօսքեր ուղղելով աշակերտութեան; Յայտարարեց նաեւ, թէ վարչութիւնը ծրագրած է յառաջիկային ալ սարքել այսպիսի օգտակար ձեռնարկներ: Հանդիսականները մեկնեցան մեծ գոհունակութեամբ: Վենետիկի Ուս. Միութեան խումբին յաջողութիւն կը մաղթենք եւ անհամբերութեամբ կը սպասենք իրենց ազնիւ ծրագիրներուն իրականացման:

ՎԵՆԵՏԱՑԻ

եւ օր մը, իմ ամենավերջին այցելութեանս ընթացքին, հարցուց ինծի յանկարծ:

— Կարդացե՞լ ես Վահրամի յուշերը: Այնտեղ ինձ համար շատ վատ բաներ գրուած են:

Պատասխանեցի թէ կարդացած եմ եւ սակայն չեմ հանդիպած իր մասին գրուած գէշ նախադասութեան մը:

Ուրիշ կերպ չէի կրնար պատասխանել իր հարցումին: Չէի ուզեր հաստատական պատասխանով մը վիրաւորել դժբախտ հիւանդին արդէն խոցոտած սիրտը:

— Մի՛ թաքցներ, ես այդ գործի ուսերէնն եմ կարդացել: Ինձ համար վատ բան է գրել, բայց ոչինչ, նա իմ ընկերն է, եւ բացի այդ, նա մեծ արտիստ է, պէտք է ներողամիտ լինել...

Մեծահոգի՛ Շահխաթունին այսպէս ապրեցաւ իր ամբողջ կեանքը՝ քաղցր, բարի ու ներողամիտ:

Աչօ Շահխաթունին ոչ միայն մեծ դերասան մը, այլ եւ մեծ հայրենասէր մըն էր:

Բովանդակ պանդխտութեան շրջանին անոր սիրտը մղկտաց հայրենիքի կարօտով, անոր երեւակայութեան առջեւէն անպակաս եղաւ Արարատի կատարին սրբազան տեսիլքը եւ անոր ականջներուն միշտ ալ լսելի եղան Էջմիածնի զանգերուն քաղցրալուր ղօղանջը:

Եւ այսօր, օտարութեան մէջ երբ հողին յանձնեցինք իր մարմինը, ես վստահ եմ որ մեր թանկագին Աչօ Շահխաթունին «մէկ աչքը բաց թողեցինք...»:

ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆ

ՆԱԽԸՆՏՐԵԼԻՆ

Օննիկ կը վախնայ առանձին պառկելէ մութին մէջ: Մայրը կ'ուզէ լոյսը մարել, եւ Օննիկը համոզել այս խօսքերով.

ՄԱՅՐԸ.— Մի վախնար, զաւակս, լոյսը մարած է, բայց հրեշտակը քովդ կեցեր է:

ՕՆՆԻԿ.— Ոչ, լոյսը վառէ, հրեշտակը թող երթայ...:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՏԷՍԻՆԻ Մ. ՃԻՒՂԸ

●

Ամէն տարի, Տէսինի եւ Վիէնի Վասպուրականցիները կը տօնեն Վանի հերոսամարտի յիշատակը, հաւատարմութեամբ մը, որ հիացում կը պատճառէ ամենուն:

Այս տարի հայրենակցականի երէց անդամներէն Պ. Արշակ Աբրահամեանի հիւանդութիւնը եւ Վասպուրականի երէց սերունդին յոգնածութիւնը առիթը ստեղծեցին որ երիտասարդները ձեռք առնեն Վասպուրական Աշխարհի կրակը, այսպէս տանելու համար սերունդէ սերունդ:

Տէսինի մէջ կազմուեցաւ տարեցներու հովանաւորութեան տակ՝ Վասպուրականի Երիտասարդներու Միութիւնը, որ պիտի կազմակերպէ արդէն այս տարուան Հերոսամարտի հանդէսը:

Մայիս չորսին շաբաթ երեկոյ Տէսինի մէջ, օր մը վերջը՝ Մայիս հինգին կիրակի ալ Վիէնի մէջ տեղի պիտի ունենայ Վասպուրականի փառատօնը:

Այս երիտասարդները արժանի են ամէն գովեստի, կը յուսանք որ Լիոնի Հայերն ալ իրենց մասնակցութիւնը կը բերեն այս զոյգ հանդէսներուն, վասն զի ոչ թէ միայն մեր պարտականութիւնն է քաջալերել եւ գործի մղել երիտասարդները, այլ նաեւ անոր համար որ Վանի հերոսամարտը ամբողջ հայութեան փառքը բարձրացնող դէպք մըն է, որուն յիշատակը պէտք չէ մոռցուի:

***

ՓԱՐԻԶԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԸ

Կը պատրաստուի հանդէսին յատուկ գեղարուեստական բաժինով մը, աւանդական գինուորական նուագախումբով:

Կը լսենք որ Միութիւնը ձեռք անցուցած է Վասպուրականը եւ շրջակայքը ներկայացնող նոր ժապաւէն մը, պատմական յիշատակարաններով, որ պիտի ներկայացուի հանդէսին օրը: Անշուշտ՝ բացի Վասպուրականի հայրենակիցներէն ամէն Հայ պիտի փափաքի ներկայ ըլլալ ու տեսնել մեր որբացած հայրենի երկրի արդի վիճակը ներկայացնող այս ժապաւէնը:

Հայրենակցականի հանդէսին ներկայ պիտի ըլլայ եւ հովանաւորէ բարձրաստիճան պետական անձնաւորութիւն մը, որուն անունը պիտի յայտնուի մօտ ատենէն, հանդէսին յայտագրին հետ:

Ներկայ պիտի ըլլան Լոնտոնէն՝ Պ. Արշակ Սաֆրաստեան եւ Ֆրանսայի գաւառներէն հայրենակիցներ:

Երիտասարդները մեծ եռանդով լծուած են աշխատանքի՝ հանդէսին արժանի փայլ մը տալու համար:

Վասպուրականի Հայրենակցականը նպատակ ունի այս տարի մէկ քանի սաներ պահել:

Փափաքելի է որ երիտասարդներու այս ձեռնարկները յաջողութեամբ պսակելու համար Վասպուրականցիները քաջալերեն կատարուելիք դիմումները:

Վ. Մ.

ՀԱՅ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՆՈՐ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ

●

Հայ Գրողներու Ընկերութեան ընդհանուր ժողովը տասնըհինգ օր առաջ գումարուեցաւ Աճէմեան ճաշարանին մէջ: Օրուան վարչութեան նախագահ Պ. Յակոբ Տէր-Յակոբեան կարճ զեկոյցով մը ըրաւ իր համարատուութիւնը, յայտնելով թէ մէկ տարուան ընթացքին տուած է երկու հանդէս, մին Կոմիտաս Վրդ.ի 85ամեակին առթիւ Սորպոնի մէջ եւ միւսը Հայ-Կինի խմբագիր Տիկին Հայկանուշ Մառքի յոբելեանը՝ Սալ Շոփէնի մէջ: Երկուքն ալ մեծապէս գնահատուած ըլլալով Փարիզի հասարակութենէն, ասկէ քաջալերուած, միութիւնը կը պատրաստուի յարգանքի երեկոյ մը սարքելու բանաստեղծ Ահարոն Տատուրեանի յիսնամեայ գրական եւ ուսուցչական գործունէութեան առթիւ:

Բոլոր խօսողներն ալ գնահատեցին կատարուած աշխատանքը, եւ անցնելով նոր վարչութեան մը ընտրութեան գործին, որպէսզի քուէներու կեդրոնացում մը ապահովուի, պաշտօն յանձնեցին իրենց երկու ընկերներուն, ցանկ մը պատրաստել եւ բերել յաջորդ ժողովին:

Այս ժողովը տեղի ունեցաւ անցեալ շաբաթ օր, եւ տեղեկաբերները հաղորդեցին իրնց ցանկը:

Ժողովը ամբողջութեամբ հաստատեց նոր վարչութեան կազմը եւ յայտնուած կարգ մը բաղձանքներուն եւ ծրագիրներուն նկատառումը եւ գործադրութիւնը թողուց անոր:

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

●

ԻՐԱՆԱՀԱՅ ուսանող Պ. Մեսրոպ Պալյեան Ապրիլ 11ին Սորպոնի մէջ պաշտպանեց տոքթորայի իր աւարտաճառը, որուն նիւթն էր՝ «Մանուկին դաստիարակութիւնն ու կարգապահութեան խնդիրը»: Քննիչ մարմինը «պատուաբեր» մակդիրով զինքը յայտարարեց Մանկավարժութեան տօքթոր:

× Պ. Գէորգ Խայիկեան, փրոֆ. Խայիկեանի որդին յաջողութեամբ աւարտած է Փարիզի բժշկական համալսարանին շրջանը եւ ներկայացուցած իր աւարտաճառը՝ «Մարդկային մարմինն ու Սբ. Գիրքը» նիւթին շուրջ, որ արժանացած է քննիչ մարմնին մասնաւոր գնահատութեան ու «խիստ պատուաբեր» մակդիրին:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (24)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Զ.

●

Գ Ի Ւ Ղ Ա Ց Ի Ն

Հիւանդ որ լինէի, կը նայէր, կը հոգար, միայն ինծի չէ՝ ամէն իւր ծառայողներուն հետ այսպէս կը վարուէր:

— Այդ մարդը Արծունի՞ է:

— Այո:

— Ինչո՞ւ Հայաստան կը թողու կ'երթայ, մենք այդպիսի իշխանի մը պէտք ունինք, այդպիսի քաջ մը եւ լաւ մը երկիրը կը պահէր թշնամիներէն, աւազակներէն եւ քեզի պէս երիտասարդներն ալ կը խելօքցնէր, մարդ կ'ընէր:

— Ուղղորդ է, Կարապետ եղբայր, շատ մարդ չէ, բայց ինչ կարող է անել. երկիրը չի կրնար պաշտպանել. երբ թշնամին քիչ է, սակաւաթիւ է, այդ իշխաններն կը վազեն վրան, կը ցրուեն, իսկ երբ շատ է, կը քաշուին իրենց բերդերն, իրենց ամրոցներն, վերէն կը նային թէ աւերէնը ինչ կ'ընէ, ինչպէս կը սպանէ, ինչպէս գերի կը տանի, ինչպէս կ'այրէ, ի՞նչպէս կը յափշտակէ: Եւ երբ նա կ'երթայ, կ'իջնեն իրենց ծակերէն, ժողովուրդը կը կսկծան, եւ կը յորդորեն որ նորէն ցանեն, նորէն հնձեն, նորէն շինեն: Ահա մեր վիճակը: Այդ անիծած արաբը դեռ երէկ էր որ եկաւ քանդեց, ապականեց երկիրը. ի՛նչ ըրաւ Աշոտ մեծ իշխանը, գընաց ամրացաւ բերդերը, ընծաներ, պատանդներ ղրկեց արաբին, ինքզինքը ազատեց, ճշմարիտ է, մեզ ալ ազատեց, բայց բանը բանէն անցնելէն վերջը:

—Մա՛րդ, մա՛րդ Սասնցիք են, եղբայր, նախարարներու, իշխաններու, Արծրունեաց, Բագրատունեաց ընել չկրցածը ըրին մարդիկը, զլուխ հանեցին: Տարօն հիմա արար մը չկայ:

— Ինչ կ'ըսես, եղբայր, երկու շաբաթ չկայ, դեռ հոս էին Տարօնոյ եկած, Սասնէ զարկին, մենք իմացանք պատրաստուեցանք որ էջ նահատակ չլինինք. եթէ մեռնել է, գոնէ մեռցնենք այնպէս մեռնինք ըսինք, մէկ մըն ալ իմացանք որ անհետացեր են: Այս անօրէնները այս կողմ, այն կողմ կը զարնեն: Լաւ ծեծ մը պէտք է ուտեն որ մէյ մըն ալ չգան:

—Եթէ լաւ ծեծ մը այս անօրէնները խելօքցնէր որ էլ չգան, Սասնցիքներէն երեք օր առաջ կերածնին պիտի լինի, վասնզի մէկ հատ չմնացին. Ոստիկան, զօրապետ, ձիաւոր, հետեւակ, ամէնքն էլ մինչեւ վերջինը ջարդուեցան Մշոյ մէջ:

— Ինչ, եղբայր, երա՞զ կը տեսնես:

— Ինչ երազ, Ս. Կարապետ վկայ որ հատ մը չմնացին:

— Դու ուստի՞ գիտես, ո՞վ քեզ պատմեց:

— Ես հոն էի, ես միասին էի. ես իմ աչքով քանի հատ հաւու պէս մորթեցի, ըսի քիչ մը առաջ. խո՞ւլ էիր, չիմացար:

Ան ատեն Վահրիճ սկսաւ ծայրէ ծայր պատմութիւնն ընել: Բոլոր ընտանիքը ժողվուած ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընէին. եւ երբ թշնամւոյն կոտորածին հասան, երբ Ոստիկանին մահուան պատմութիւնն լսեցին, էլ ուրախութիւնը իր վերջին սահմանները գտաւ. Կարապետը իր տղայքը վազցուց Տէրտէրին, դրացւոյն, ազգականին, խնամիին ու սանահայրին տունը. թէպէտ ձիւնը կուգար, բայց զարձեալ սենեակը բազմութեամբ լցուեցաւ, եւ երբ Սասնցւոց քաջութիւնն երկրորդ անգամ եւ աւելի զարդարուն պատմեց Վահրիճ, ամէնքն զմայլեցան, գինին ծածկած կարասներէն յայտնի եղաւ՝ դուրս եկաւ, երգող բանաստեղծը իր եռաթելեան պարզ նուագարանը ձեռք առած երգեց Սասնցւոց զովաբանութիւնը, ուրախութիւնը մինչեւ կէս գիշեր տեւեց, եւ ամէնքը «գիշեր բարի» եւ «լոյս բարի» մաղթելով իրարու, ելան գնացին իրենց տեղ, մեծ մեծ շնորհակալութիւն ընելով Վահրիճի, որու պատմական աշխոյժը մինչեւ փառաւորուեցաւ բանաստեղծներու երգերուն մէջ: Կային երիտասարդներ, որ երբ մեծերը տուներն մտան ցրուեցան, իրենք փողոցին մէջ ձիւնին տակ կեցած՝ «Եղբայրք, մենք էլ Սասնցւոց պէս ինչո՞ւ չլինինք, վասնզի օրը երբ կը հասնի, յիմար հաւուն պէս գլուխնիս փախցնակ ծածկելու ինչո՞ւ չելլենք, թըշնամւոյն դէմ չյարձակինք. մինչեւ ե՞րբ Հայուն անունը վատութեամբ աղտեղենք» ... եւ այսպիսի խօսքեր ըսելով գնացին իրենց տները:

Իսկ նոյն միջոցին Վահրիճ օրուան յոգնութեան եւ գինւոյն զօրութեան օգնութեամբ մեռելի պէս կը քնէր եւ որ աւելին է սաստիկ կը խորդար Կարապետ եղբօր անկողնոյ սենեկին մէջ: Եւ երբ առաւօտ եղաւ, հեծաւ իր գրաստին վրայ եւ կ'երթար գիւղէ գիւղ հարցնելու իր իշխանը, մինչեւ որ մութուն հասաւ Ուշտունեաց Ոստանն: Եւ ինչ եղաւ իր զարմանքն, երբ իմացաւ թէ իւր իշխանը առանց հրաման մը ձգելու, առանց իւր խօսքը նաեւ ընելու, հեծեր Ցոլակին վրայ, ելեր գնացեր էր:

Ան ատեն ձիու գլուխը դարձուց, «երթամ Մոկս տեսնեմ թէ տունը կին եւ տըղաք ինչ կ'ընեն»: Եւ իրօք երբ Մոկաց սահմաններն մտաւ, ամէն բան լաւ եւ երջանիկ վիճակի մէջ էր, վասնզի հոն Սմբատ Բագրատունի Սպարապետին հովանաւորութեան տակ հանդստութիւն եւ խաղաղութիւն կը տիրէր:

ՏԵՐԵՆՑ

(Շար.)

լիճն ալ, Խալիտի վարչապետութեամբ, կազմուած է :

× Կ'ըսուի թէ տագնապին ամէնէն ծանր օրերուն, Հիւսէյն Թագաւոր անձնական նամակ մը գրկած է Սուրիոյ Հանր. նախագահ Քուաթլիի, որուն մէջ մասնաւորաբար կը շեշտէր թէ սուրիական բանակները ոչ մէկ պարագայի պէտք է միջամուխ ըլլան Յորդանանի ներքին գործերուն :

× Յորդանանի նոր կառավարութիւնը պաշտօնապէս յայտարարեց, թէ Յորդանանի դէմ կատարուած խարդաւանքն ո՛ր եւ է յարձակում իր խիստ պատիժը պիտի ստանայ :

× Մոսկուայի ձայնասփիւռն ու մամուլը կ'ըսեն թէ Յորդանանի դէպքերուն պատասխանատուն Մ. Նահանգներն են, որոնց նպատակն է՝ Եգիպտոսի ու Սուրիոյ միջեւ յորդանանեան թումբ մը բարձրացնել :

× Իսկ բուն եգիպտական «Էլ Շաապ» թերթին, Յորդանանի այս դէպքերը Պերմուտեան կղզիներու մէջ ծրագրուած անգլեւամերիկեան դաւադրութեան մը արդիւնքն են :

× Ընդհանրապէս կը կարծուի թէ Արաբիոյ Իպն Սէուտ Թագաւորին դիրքն է, որ ի վերջոյ կախում ունի Հիւսէյն Թագաւորին յաջողութիւնը: Եթէ Իպն Սէուտ յայտարարէ որ պիտի չհանդուրժէ սուրիական որեւէ միջամտութեան, Հիւսէյն Թագաւորի դիրքը բոլորովին կ'ամրանայ: Հակառակ պարագային, կացութիւնը չափազանց վտանգաւոր կրնայ դառնալ Միջին Արեւելքի խաղաղութեան համար :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նոր դեսպանը, էմըրի Հոթըն Փարիզ հասաւ եւ անցաւ իր պաշտօնին գլուխը :

ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ անձնական պատուիրակը, Ճէյմս Րիչըրտս Եթովպիա հասաւ եւ ընդունուեցաւ կայսեր կողմէ : Րիչըրտս յայտարարեց որ «Եթովպիան Մ. Նահանգներու իսկական բարեկամ մըն է» :

ԻՐԱՆԻ նոր վարչապետը, Էգպալ, Երեսփոխանական ժողովին մէջ վստահութեան քուէ շահեցաւ ջախջախիչ մեծամասնութեամբ. (114ի վրայ 110 ձայնով) :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Ապրիլ 15).— Ձոյլ ոսկի՝ 468.000, նափոլէոն 3490, զուից. 3300, անգլ. 4190, քսան տոլարնոց 16.720, թղթադրամ (անպաշտօն) սթերլին 1080, տոլար 401, զուից. 95.50, պելժ. 7.80, լիր 0.63 :

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈԲԼԻ ՄԷՋ

Այս Երկուշաբթի առաւօտ Զատկուան տօնին առթիւ Ս. պատարագ պիտի մատուցուի ուիւ ժէ, Սէն Լուի սրահին մէջ : Պիտի պատարագէ Թորգոմ քհնյ. (Լիոնէն) :

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

Տէր եւ Տիկին Հրաչ Սարգիսեան, Հըրանտ Խօրասանճեանի (Անուվիլ) մահուան առթիւ հինգ հազար ֆրանք կը նուիրեն Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Կառվաբենց» խումբին : Ստանալ «Յառաջ»էն :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հայկանուշ Տէր Կարապետեան: Այրի Տիկին Երանուհի Տէր Կարապետեան եւ զաւակները, Արամ, Յովհաննէս, Վռամշապուհ, եղբայրները, Տէր եւ Տիկին Աւետիս եւ Ղազարոս, քոյրը՝ այրի Տիկին Հռիփսիմէ Հայրապետեան, Զոքանչ մայրը՝ այրի Տիկին Մարիամ Մակարեան կը ծանուցանեն թէ այս երկուշաբթի Սէն Ժերմի Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ պատարագ, իրենց զաւկին, ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ փեսին ԳԷՈՐԳ ՏԷՐ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգող բարեկամները :

●

Արտաշէս Պիպէրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ, ողբացեալ Տիկին Մելինէ Պիպէրեանի մահուան տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, այս երկուշաբթի առաւօտ, յետ պատարագի, Ժան Կուժոնի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ:

Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները :

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ

ՓԱՐԻԶ – Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

18 Ապրիլ, Աւագ հինգշաբթի, Յիշատակ Ընթրեաց Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, առաւօտեան Ս. պատարագ ժամը 10ին, Ոտնլուայ երեկոյեան ժամը 4ին, կարգ Խաւարման երեկոյեան ժամը 8ին:

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, յիշատակ Չարչարանաց Խաչելութեան եւ Թաղման: Թափօր երեկոյեան ժամը 5ին :

***

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ապրիլ 18.— Աւագ Հինգշաբթի, Նախատօնակ եւ Ս. պատարագ ժամը 10ին, Ոտնլուայ (երկսեռ խումբով) ժամը 17ին: Խաւարում ժամը 19.30ին:

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, Յիշատակ խաչելութեան ժամը 10ին, Թաղում ժամը 17.30:

Ապրիլ 20, Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, Հաղորդութիւն տալոյ ժամը 9.30ին, Ս. պատարագ խբումի (երկսեռ խումբով) ժամը 5.45ին:

Ապրիլ 21, Կիր. ԶԱՏԻԿ, Նախատօնակ եւ Անդաստան ժամը 7.30ին, հանդիսաւոր Ս. պատարագ (բազմաձայն երկսեռ խումբով) ժամը 10ին:

***

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Աւագ Հինգշաբթի.— Առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 9ին, Ս. Հաղորդութեան պատարագ ժամը 10ին: Ոտնլուայի արարողութիւն երեկոյեան ժամը 4ին : Չարչարանաց արարողութիւն (Խաւարում) ժամը 7.30ին:

Աւագ Ուրբաթ— Թաղման արարողութիւն երեկոյեան ժամը 5ին :

***

ՆԻՍ.— Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

18 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի, առաւօտ սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին,, Երեկոյ Ոտնլուայ ժամը 4ին, Խաւարում 7.30ին:

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ: առաւօտ Խաչելութիւն ժամը 9.30ին, Երեկոյ Թաղում ժամը 4ին :

***

Ս. ԹԱԴԷՈՍ (Մարսէյլ) Ս. ԱՆԹՈՒԱՆ

18 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի Տօն Հաղորդութեան, առաւօտ փոքրերու Ս. Հաղորդութիւն և ժամերգութիւն ժամը 8ին: Երեկոյեան Ոտնլուայի արարողութիւն ժամը 6ին, Խաւարում ժամը 8ին:

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, Անապական Թաղում Տեառն, երեկոյեան ժամերգութիւն Թաղման ժամը վեցին:

20 Ապրիլ Աւագ Շաբաթ, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը ութին, երեկոյեան ժամերգութիւն Ճրագալոյցի ժամը 5ին, Ս. պատարագ ժամը 7ին:

***

ՊՈՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍ. ԵԿԵՂԵՑԻ

16 Ապրիլ.— Աւագ Երեքշաբթի երեկոյին՝ յիշատակ Տասը Կուսանաց ժամը 6ին :

***

ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

18 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի, ժամը 10-ին, ժամերգութիւն եւ ձայնաւոր պատարագ: Ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողութիւն: Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն :

(Շար.)

ՍԵՆԵԱԿ ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Երկու կնոջ համար կը փնտռուի սենեակ մը խոհանոցով կամ խոհանոցի գիւրութեամբ : Դիմել՝

Srabian, 218 Rue de Grenelle, Paris 7e

Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Ապրիլ, (Զատիկ) ժամը 9էն մինչեւ լոյս :

Վամբինկի մէջ :

Նուագախումբ ՓՈԼ ՄՕՐԻՍ:

Աթրաքսիոն եւ զանազան անակնկալներ:

Մուտ գոյն զգեստը նախընտրելի է :

Մուտք 700 ֆրանք :

ՀԱՒԿԹԱԽԱՂ

Համաչարսանճագի Հայր. Միութեան Մարսէյլ – Պոմոնի մասնաճիւղի կողմէ :

Այս Շաբաթ ժամը 21ին, Պոմոնի Ս. ԳՐԻԳՈՐ ԼՈՒՍԱՒՈՐԻՉ եկեղեցւոյ ժողովրդական սրահին մէջ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի :

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին, (17 ուիւ Պլէօ): Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Քաֆէ Քատէի վերնայարկը: Շարունակութիւն՝ նախորդ շաբթուան վիճաբանութեանց, երկարած՝ մինչեւ 1915ի ծանօթ աղէտը: Նիւթը պիտի արծարծուի ճիշդ ժամը 9ին: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Շաբաթ, Մայիս 25, ժամը 21էն սկսեալ, Սէրքըլ Միլիթէրի մէջ :

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ

Գրական եւ ուսուցչական յիսնամեայ գործունէութեան

27 Ապրիլ, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 21ին

SALLE CHOPIN, 8 Rue Daru, Métro Ternes

Նախագահութեամբ՝ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆԻ

(Նախագահ յոբելենական յանձնախումբի)

Կը խօսին՝ ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ - ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ եւ Պ. ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ: Կ'երգէ Օր. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ: Կը նուագէ Պ. Ս. Քաջեան (ջութակ) եւ յոբելեարէն էջեր պիտի կարդայ Պ. Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ

Մուտքը ազատ է, ծախսերու մասնակցութեամբ :

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ

Ընկերակցութեամբ նուագախումբի

Կիրակի 5 Մայիսին, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 5ին, ՍԱԼ ԿԱՎՈՅԻ ՄԷՋ

45, Rue La Boëtie (Métro Miromesnil)

ՂԵԿ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

եւ մասնակցութեամբ ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ

Ցայտագրին մաս կը կազմեն՝ Կոմիտասի, Եկմալեանի, Կանաչեանի, Ալթունեանի եւ Ափրիկեանի լաւագոյն գործերը, որոնցմէ մաս մը առաջին անգամ ըլլալով կ'ունկնդրուի Փարիզի մէջ: Տոմսերու գիները՝ 200, 300, 400, 500, 700, 800 ֆրանք :

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ

HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք: Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 18 ԱՊՐԻԼ
JEUDI 18 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7861 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3672

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ «ԻՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ»Ը

«Էջմիածին»ի խմբագրութիւնը կը փորձէ արդարացնել Վազգէն Ա.ը՝ մեղադրելով դաշնակցական մամուլը, որ «ի վիճակի չեղաւ տեսնելու եւ հասկնալու մեր եկեղեցու կեանքի մէջ, մեր Մայր Աթոռի ծոցում ստեղծուած նոր իրադրութիւնը»:

Ու երբեւ փաստ կը յիշէ Յուսաբերի, Ազդակի, Արեւելքի եւ Հայրենիքի մէջ հրատարակուած կարգ մը յօդուածներ, որոնք իբրեւ թէ Էջմիածինը ցոյց տալ ուզած են «որպէս միջազգային լրտեսութեան կենտրոն, Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին՝ որպէս քաղաքական գործակալի»:

Նման ենթադրութիւններ ընելու տարուած պիտի ըլլան յիշեալ թերթերը, երբ բացայայտօրէն պարզուեցաւ, որ Վազգէն Ա. փոխանակ անսալու ժողովուրդի ջախջախիչ մեծամասնութեան ձայնին՝ ներկայացուած բատ Ազգային Սահմանադրութեան օրինաւորապէս ընտրուած պատգամաւորներով. փոքրամասնութեան կողմը բռնեց եւ հակասահմանադրական անընդունելի առաջարկներ ըրաւ: Երբ փոխանակ իր բարձր հեղինակութեամբ ըմբոստ միաբանները յորդորելու, որ հրաժարին անձնական մեծամիտ նկատումներէ եւ քրիստոնէական սիրով համերաշխօրէն կապուին իրարու հետ, ձեռնածալ նստաւ, լռելեայն քաջալերելով անմիաբան եպիսկոպոսներն ու վարդապետները:

«Կոյժ»երը հաշտեցնելու պաշտօն յանձնեց Եղիշէ Արք. Տէրտէրեանի, որուն կատարած դերը շատ ուշ հասկցաւ:

Երուսաղէմի նախկին տեղապահը կաթողիկոսին վստահութիւնը կը վայելէր ո՛չ միայն Անթիլիասի, այլ դեռ վերջերս Էջմիածնի մէջ: Ու այս՝ հակառակ անոր, որ Գահիրէի մէջ «Վեհափառ Հայրապետի ականջին հասած էին որոշ փսփսուքներ եւ մեղադրանքներ Եղիշէ Արք.ի հասցէին, յատկապէս Վեհափառ Հայրապետի Երուսաղէմ մուտքի վիզա չստանալու հարցում», ինչպէս կը գրէ «Էջմիածին» նոյն թիւին մէջ:

Յ. Խաչմանեան իր «Սրտի խօսքեր»ուն մէջ կը հարցնէր. «Վեհափա՛ռ, այն ատեն որ Տէրտէրեան Արք.ը հասաւ Էջմիածին եւ վայելեց Ձեր սիրալիր ասպնջականութիւնը, մեծարուեցաւ ձեզմէ եւ ձեր իսկ հրաւէրով պատարագեց ու քարոզեց Ս. Էջմիածինէն, երբ ան գնահատուեցաւ ու պատիւներ վայելեց Սով. իշխանութիւններէն՝ արտասահմանեան հեռարձակումով իր քարոզին, բնա՞ւ չանցա՞ւ ձեր միտքէն որ այս բոլորը դայթակղութիւն կրնան ստեղծել ճշմարիտ հաւատացեալներու հոգիին մէջ: ... Անոնք կրնան հարց տալ թէ ինչո՞ւ Վազգէն Ա. որ Անթիլիասի մէջ հրեղէն գայրոյթ կտրած՝ հրամաններ պատգամեց ու վճիռներ արձակեց պաշտօնական մարմիններու եւ օրինաւոր ընտրեալի մը դէմ, ո՛չ միայն սաստ ու դիտողութիւն չէր ուներնար Տէրտէրեան Արք.ի դէմ, այլ զայն կը մեծարէր, անոր շռայլելով Հայ. եկեղեցիի բարձրագոյն ու սրբազան պատիւները, Ս. Լուսաւորչի խորանէն պատարագելու եւ քարոզելու... Ամենայն Հայոց»:

«Էջմիածին»ի խմբագրութիւնը 11 էջերով կը պատասխանէ այս հարցումներուն՝ գարձգարձիկ կերպով, արդարացումի մասնաւոր ճիգ ընելով.— «Ն. Ս. Օ. Վեհ. Հայրապետը ոչ անձնապէս եւ ոչ էլ եկեղեցական - հասարակական աշխատանքներում չէր ճանաչում Եղիշէ Արք - եպիսկոպոսին»:

Այս վերջինի «տխուր պատմութիւնը» անցեալին կը պատկանի այլեւս ու չի հետաքրքրեր մեզ:

Սակայն ի՞նչ լուծում կ՚առաջարկէ Վազգէն Ա. Անթիլիասի համար:

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՄԵՐՁ. ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՄԷՋ

ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐ ՀԱՆԴԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Խալիտիի դահլիճին կազմութենէն ի վեր Յորդանանի ներքին կացութիւնը գրեթէ մտած է իր բնականոն վիճակին մէջ: Բացի Երուսաղէմէն եւ Նապլուսէն, ուր համայնավարամիտ ուսանողներ կը շարունակեն ցոյցեր կազմակերպել: Մայրաքաղաքին, Ամմանի մէջ, Արաբական Լեգէոնի Պէտուիններ, որոնց շնորհիւ կարելի եղաւ կարգը վերահաստատել, քաղաքին կեդրոնէն ուղարկուեցան դէպի մերձակայ արուարձանները՝ որեւէ նոր տագնապի պարագային անմիջապէս միջամտելու հրահանգով:

Եգիպտական մամուլը կը գրէ թէ դահլիճէն ներս նախկին վարչապետ Նապուլսիի ներկայութիւնը ցոյց կուտայ թէ Յորդանան հաւատարիմ պիտի մնայ իր նախկին քաղաքականութեան: Պէյրութի մէջ, ընդհակառակն, կը կարծեն թէ յորդանանեան քաղաքականութեան մէջ կարեւոր փոփոխութիւններ յառաջացած են. ընդհանուր միտում մը կայ Եգիպտոսէն ու Սուրիայէն հեռանալով Պաղտատի Ուխտին յարելու:

Ներքին մրցակցութիւնները տակաւին բոլորովին վերջացած չեն Յորդանանի մէջ: Սպայակոյտի նախկին պետ զօր. Նուվարի մասին հակասական զրոյցներ շրջան կ՚ընեն. ոմանք կ՚ըսեն թէ ընտանիքով Սուրիա ապաստանած է. նախկին վարչապետ Նապուլսի յայտարարեց թէ Հիւսէյն թագաւոր մէկ շաբթուան «արձակուրդ» շնորհած է զօր. Նուվարի, աւելցուց նաեւ թէ այս վերջինը շուտով պիտի վերադառնայ իր պաշտօնին գլուխը: Իսկ արքայական գրասենեակին պետը յայտնեց թէ զօր. Նուվարի բացակայութեան, սպայակոյտի պետ նշանակուած է զօր. Հիյարի: Այս վերջինին մասին ալ կ՚ըսուի թէ սպայակոյտի պետ նշանակուելէն 24 ժամ վերջ իր հրաժարականը ներկայացուց:

Ինչ կը վերաբերի Յորդանանի ու Հիւսէյն թագաւորի ապագային, շատ բան կախում ունի Արաբիոյ Իպն Սէուտ թագաւորի բռնած ընթացքէն: Եթէ շարունակէ իր աջակցութիւնը շնորհել Հիւսէյնի (նոյնիսկ առաջարկած էր իր բանակները Հիւսէյնի տրամադրութեան տակ դնել), կարելի է նախատեսել որ Յորդանան հետզհետէ պիտի հեռանայ եգիպտեւսուրիական խմբակէն առանց սակայն Պաղտատի Ուխտին յարելու:

Ըստ մասնագէտներու նախատեսութեանց, Յորդանանի ապագայ դիմագիծը կախում ունի հետեւեալ հարցերէն. 1) Զօր. Նուվար վերջնականապէս պիտի հեռացուի՞ իր պաշտօնէն, թէ ի վերջոյ պիտի հրաւիրուի որպէս սպայակոյտի պետ: 2) Սուրիական բանակները, որոնք Յորդանանի Հիւսիսային սահմանին վրայ կեդրոնացած են, պիտի քաշուի՞ն թէ սահմանին վրայ պիտի պահուին: 3) Արաբական երկիրները (Եգիպտոս, Սուրիա, Արաբիա), որոնք տնտեսական օժանդակութիւն խոստացած էին Յորդանանի, այժմ պիտի յարգե՞ն իրենց խոստումը: 4) Ի՞նչ պիտի ըլլայ Յորդանանի դիրքը Այզընհաուըրի վարդապետութեան հանդէպ:

Ահա կարեւոր հարցեր, որոնց պատասխաններէն կրնայ կախում ունենալ ոչ միայն Յորդանանի ապագան, այլ նաեւ Մերձ. Արեւելքի դոյավիճակը:

× Այզընհաուըրի անձնական պատուիրակը, Ճէյմս Րիչըրտս, Եթովպիայէն վերջ Եմէն անցաւ: Ցարդ Յորդանան կը հակառակէր Րիչըրտսի այցելութեան. եթէ Նապուլսի, որպէս Արտ. Նախարար, Րիչըրտսը Յորդանան հրաւիրէ, այն ատեն կարելի է ըսել թէ երկրին քաղաքականութեան մէջ բան մը փոխուած է:

× Արաբիոյ Իպն Սէուտ թագաւորը Մայիս վերջին Յորդանան կը սպասուի:

× Խ. Միութիւնը, որ միշտ արաբական երկիրներու կողմը կը բռնէր վերջերս, Յորդանանի դէպքերուն առթիւ բաւական նեղ կացութեան մատնուած է. արդարեւ, փոխանակ յայտնելու որ Հիւսէյն թագաւորի՞ կողմը կը բռնեն թէ հակառակորդներուն, Մաոսկուայ Բուլկանինի բերնով ընդհանուր յայտարարութիւն մը ըրին — «Խ. Միութիւնը անգամ մը եւս կուզայ յայտնել թէ արաբական ժողովուրդները կը վայելեն խորհրդային ժողովուրդներու անվերապահ համակրութիւնը»:

ՀԱՊԱ ՍՈՒԷ՞ԶԸ

Եգիպտ-ամերիկեան բանակցութիւնները, որոնք գրեթէ անելի մատնուած են, միշտ կը շարունակուին: Մ. Նահանգները կ՚ուզեն ամէն բան փորձած ըլլալ ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին դիմելէ առաջ: Գահիրէի ամերիկեան դեսպանը ամէն օր կը տեսակցի Եգիպտոսի Արտաքին Նախարար Ֆաւզիի հետ, առանց որեւէ դիջում ստանալու կամ համաձայնութեան գալու: Ընդհանուր կարծիքն այն է, որ Եգիպտոսի ղեկավարները կ՚ուզեն կարելի եղածին չափ ձգձգել հարցին լուծումը:

× Մ. Նահանգներու մէջ այն կարծիքը կը տիրէ թէ Սուէզի հարցը ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ պիտի բերուի այս քանի մը օրերուն ընթացքին:

× Իտալական երեք նաւեր, որոնք շաբաթէ ի վեր անցքի հրաման չէին ստանար Սուէզէն, վերջապէս պիտի կարենան շարունակել իրենց ճամբան: Արդարեւ, եգիպտական իշխանութիւնները կը պահանջէին որ իտալական այս նաւերը անցքի իրենց տուրքերը տոլարով վճարեն. իսկ նաւապետները կը մերժէին: Ըստ լաւատեղեակ աղբիւրներու, եգիպտական կառավարութիւնը որոշած է հրաժարիլ տոլարով վճարուելու իր պահանջէն ու արտօնել խնդրոյ առարկայ իտալական նաւերուն անցքը:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ

Երեքշաբթիէն չորեքշաբթի կէս գիշերէն ի վեր Ֆրանսայի հաղորդակցութեան միջոցներու պաշտօնէութիւնը գործադուլի մէջ է:

Շոգեկառքերու սպասարկութիւնը բոլորովին դադրած է ամբողջ հողամասին վրայ. ոչ մէկ շոգեկառք պիտի բանի մինչեւ հինգշաբթի կէս գիշեր: Հանրակառքերու պատկերն ալ նոյնն է: Մեթրոյի քանի մը ցանցաւ գիծեր կը բանին միայն՝ շատ անկանոն:

Վախ կայ որ այսօր, հինգշաբթի էր Ֆրանսի ցամաքային պաշտօնեաներն ալ 24 ժամուան գործադուլի մը սկսին. իսկ օդանաւորդները աշխատանքը պիտի դադրեցնէին առաւօտեան ժամը 9էն մինչեւ կէսօրէն վերջ ժամը 3:

Գետերուն վրայ նաւարկութիւնը դադրած է 48 ժամուան համար. մասնաւորաբար հիւսիսային նահանգներուն մէջ է, որ գետային նաւարկութեան գործադուլը իր մեծագոյն չափանիշներուն հասաւ:

Վախ կայ, որ ջուրի, օդային կազի, ելեկտրականութեան ընկերութեանց պաշտօնէութիւնը, ինչպէս նաեւ աղբահաւաքներն ու կարգ մը այլ հանրային սպասարկութեանց պաշտօնէութիւնը եւս յարին գործադուլի ընդհանուր շարժման:

× Փոստ հեռագրական սպասարկութիւնները կը հաղորդեն որ գործադուլներուն հետեւանքով նամակներու ցրուումը կրնայ յապաղումներու ենթարկուիլ:

× Կառավարութիւնը որոշեց հետեւեալ ձեւով ընթացք տալ շոգեկառքի պաշտօնեաներուն պահանջներուն. — 1957 Յունուար մէկէն սկսեալ 1·5 առ հարիւրի յաւելում կատարել աշխատավարձերուն վրայ, որ գումարուելով նախապէս ընդունուած մէկ առ հարիւր յաւելման վրայ, վճարումներու համեմատութիւնը 2·5 առ հարիւր կը բարձրացնէ: Այս որոշումը ի զօրու պիտի ըլլայ նաեւ հանրակառքերու եւ մէթրոյի պաշտօնեաներուն համար:

× Կը յիշեցնենք «Յառաջ»ի ընթերցողներուն, որ այս օրերուս թերթը կրնան անկանոն ստանալ՝ գործադուլներուն պատճառով:

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Երէկ գրած էինք, թէ ՄԱԿի արաբեւասիական պետութիւնները որոշած են Ալժերիոյ արդի կացութեան մասին բողոքի նամակ մը յղել Ապահովութեան Խորհուրդին:

Այս առթիւ, Ֆրանսայի արտաքին նախարարութիւնը յայտարարեց թէ Ազգաժողովին որոշումները ոտնակոխ ընողները Ալժերիոյ Ազատագրական Ճակատի ղեկավարներն են, որոնք կը մերժեն զինադուլի Ֆրանսական առաջարկները:

× Վերջին օրերուն Ալժերիոյ ապստամբները բուռն գործունէութեան լծուած են: Բազմաթիւ յարձակումներ կատարեցին երկրին զանազան շրջաններուն մէջ՝ զինուորական ուժերու կամ անհատներու վրայ: Հինգշաբթի օր զինուորական ինքնաթիռ մը (հելիքոփթէր) վար առին:

× Ֆրանսայի Պատերազմական Նախարարութիւնը վաթսուն օր բերդարգելութեան դատապարտեց զօր. տը Պոլարտիէրը, որ, առանց իր անմիջական պետերուն հրամանը ստացած ըլլալու, կարգ մը վարկաբեկիչ յայտարարութիւններ ըրած էր Ալժերիոյ ֆրանսական բանակին գործունէութեան շուրջ:

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Մարսէյլ Սէն Ժերոմի Օժանդակ Յանձնախումբի հանգանակութիւնը	81·600
Մարսէյլ Լէ - Հ՚Օլիվի Իշխան խումբին հետ հանգանակուած	31·100
Փիւժէ - Սիւր Արժանի հայրենակիցներէն Սիմոն Աւտոյեանի միջոցաւ	21·500
Գումար	134·200

(Ցանկերը առանձին):

Նուէրները ղրկել հետեւեալ հասցէին.
Maison de la Culture Arménienne
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris-6°
Chèque Postal : Paris, 5460-11

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀԱՄԱՅՆԱՎԱՐ Չինաստանի վարչապետը, Չու Ան Լէ, Ճափոնի ներկայացուցիչներուն հետ ունեցած իր մէկ տեսակցութենէն վերջ, առաջարկած է Ասիոյ ապահովութեան համար մարմին մը ստեղծել, որուն մաս պիտի կազմեն Մ. Նահանգները, Խ. Միութիւնը, Համայնավար Չինաստանն ու Ճափոնը:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Գերագոյն Խորհուրդի նախագահը, մարեշալ Վորոշիլով, Փէքինի մէջ ճառ մը խօսելով յայտարարեց որ փաստուած է թէ խորհրդային ժողովրդավարութիւնը, հակառակ «դասակարգային թշնամիներու» քարոզչութեան, անկեղծ է ու իրական:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ արտաքին նախարարութիւնը յայտարարեց թէ հիւլէական փորձերը, որպէս «բացարձակ անհրաժեշտութիւն», պէտք է շարունակուին, բայց առաջարկեց անորոշ ժամանակով յետաձգել զանոնք:

ԱՆԳԼԻՈՅ վարչապետը, Մաքմիլլըն, Մայիս 7ին Արեւմտ. Գերմանիա պիտի մեկնի՝ ընկերակցութեամբ Արտաքին Նախարար Սելվին Լոյտի: Այցելութիւնը պիտի տեւէ երկու օր:

ԳԱՀԻՐԷԻ ԵՊԻՍԿ. ԺՈՂՈՎԸ
ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԻ ԼՈՅՍԻ ՏԱԿ

●

Բ.

«Էջմիածին» ամսագրի (1956 Թ. Յուլիս) խմբագրականը՝ նուիրուած Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովին, լաւ չէ շարադրուած: Յօդուածը չունի ընդհանուր առանցք: Այնտեղ չօշափուած են բազմաթիւ հարցեր, առանց նրքին կապակցութեան միմեանց հետ, եւ պարզուած են մեր եկեղեցական կեանքի հիմնական խնդիրների շուրջը տեսակէտներ, որոնք ակնյայտնի կերպով հակասում են միմեանց: Յօդուածի հեղինակը անփոյթ է գտնուել նաեւ եզրաբանութիւնների (թերմինոլոժի) գործածութեան մէջ: Բաւական է իբրեւ օրինակ նշել, որ Գահիրէի ժողովը նա կոչում է երեք անունով՝ «Եպիսկոպոսական ժողով», «Եպիսկոպոսական համագումար» եւ, վերջապէս, «զուտ եկեղեցական ժողով»: Պէտք կա՞յ ասելու, որ եպիսկոպոսական ժողովը այլ բան է, իսկ եկեղեցական ժողովը՝ տարբեր:

«Էջմիածին»ի խմբագրականի վերնագիրն է «Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովի պատմական նշանակութիւնը»: Եթէ յօդուածագիրը իր նիւթը սահմանափակէր միայն վեր հանելով Գահիրէի ժողովի «պատմական նշանակութիւնը», մեզի համար այդ յօդուածը որեւէ հետաքրքրականութիւն չէր ներկայացնի եւ մենք աննկատ կը թողնէինք այն: Բարեբախտաբար, այդ «պատմական նշանակութեան» վերհանումը չէ կազմում յօդուածի հիմնական նիւթը եւ յօդուածագրի գլխաւոր նպատակը:

Խմբագրականի գլխաւոր նպատակն է ցոյց տալ, որ Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովը նորամոյծ մի հաստատութիւն (Էնսթիթիւսիոն) չէ մեր եկեղեցու կեանքում, որ նման ժողովներ գոյութիւն են ունեցել նաեւ անցեալում, եւ, ուրեմն, Գահիրէի ժողովն էլ օրինական էր եւ իրաւունք ունէր քննարկելու եւ որոշումներ ընդունելու իր օրակարգի մէջ գրուած այն տասը հարցերի մասին, որոնց լրիւ թուարկումը, ի դէպ, առաջին անգամ արուած է յիշեալ խմբագրականի մէջ: Այդ հարցերի թւում մենք տեսնում ենք, ի միջի այլոց, սահմանադրական բնոյթ կրող այնպիսի հարցեր, ինչպիսին են Էջմիածնի եւ միւս Աթոռների եւ մասնաւորապէս Կիլիկիոյ Աթոռի փոխյարաբերութեան, Հայաստանեայց եկեղեցու կանոնագրքի կազմութեան եւ եկեղեցական սահմանադրութեան հարցերը:

Այսպիսի լիազօրութիւններով գումարուած «զուտ եկեղեցական» մի ժողովի օրինականութիւնը փաստելու համար, Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթը, ինչպէս ասացինք, յենւում է պատմական նախընթացների վրայ:

Որո՞նք են այդ պատմական նախընթացները, ո՞ր ժամանակաշրջանին են վերաբերում եւ նրանց մասին կա՞ն արդեօք յիշատակութիւններ մեր եկեղեցական իրաւունքի աղբիւրների մէջ:

Եպիսկոպոսական ժողովի մասին, գրում է «Էջմիածին»ը, յիշատակութիւն կայ «Կանոնք Առաքելականք»ի մէջ: 37րդ կանոնում ասուած է, որ «երկիցս ի տարւոջ ժողով լիցի եպիսկոպոսաց («Էջմիածին»ը մէջբերումի այս սկզբի մասը անում է գլխագիրերով՝ Ա. Խ.) եւ քննեսցին առ միմեանս զհրամանս բարեպաշտութեան եւ զպատահեալն եկեղեցական ընդդիմաբանութեան լուծցին» (ընդգծումը մեր կողմից՝ Ա. Խ.):

Սրանից զատ, գրում է «Էջմիածին»ը, «եպիսկոպոսական ժողով գումարելու մասին խօսւում է նաեւ Նիկիական ժողովի 6րդ (պիտի լինի 5րդ՝ Ա. Խ.) կանոնի մէջ»: Եւ բերում է այդ կանոնը ոչ թէ ամբողջութեամբ, այլ միայն հետեւեալ մասը. «բարի համարուեց սահմանել, որ ամէն աշխարհում տարին երկու անգամ ժողով լինի, որպէսզի բոլոր եպիսկոպոսները միատեղ ժողովուեն, քննեն այդպիսի (որպիսի՞, չէ ասուած՝ Ա. Խ.) թիւրիմացութիւններ»:

Նախ պարզենք մեր վերը դրած հարցերից երկրորդը՝ ժամանակի հարցը: «Կանոնք Առաքելականք»ը, ըստ Մխիթար Գոշի եղած է Նիկիոյ ժողովի կանոններից առաջ («Զի յառաջ յառաքելոցն եղեւ եւ ապա ի Նիկիա»), իսկ Նիկիոյ ժողովը, ինչպէս յայտնի է, տեղի է ունեցել 325 թուին, այսինքն այն տարին, երբ վախճանուեց Գրիգոր Լուսաւորիչը:

Այսպէսով թէ Առաքելական կանոնների եւ թէ Նիկիոյ ժողովի կանոնների մէջ յիշատակուած եպիսկոպոսական ժողովներ գումարելու կարգը գործադրուել է եկեղեցական կեանքում, այն ժամանակ, երբ քրիստոնէական եկեղեցին Հայաստանում վարչական ինքնուրոյնութիւն չունէր, աւելի պարզ ասած՝ երբ այն դեռ եւս չէր ազգայնացած, չէր դարձած Հայ Եկեղեցի, եւ կազմում էր ընդհանրական եկեղեցու մի մասը: Հայաստանում գոյութիւն ունեցող քրիստոնեայ եկեղեցու կանոնական կարգերը, վարդապետութիւնը եւ դաւանաբանութիւնը սահմանուում էին այդ ժամանակ ոչ թէ Ազգային-եկեղեցական ժողովների այլ տիեզերական անունով յայտնի ժողովների կողմից, որոնց մասնակցում էին ժամանակի բոլոր քրիստոնեայ եկեղեցիների ներկայացուցիչները:

325 թուականից մինչեւ 1956 թուականը Հայ եկեղեցին, եթէ դաւանաբանական տեսակէտից որեւէ փոփոխութիւն չէ կրել, նրա վարչական կազմակերպութիւնը ենթարկուել է շատ մեծ բնաշրջումի: Նման պարագաներում, կարծում ենք, որ անյաջող է «Էջմիածին»ի կատարած փորձը՝ Գահիրէի ժողովի օրինականութիւնը ապացուցանելու համար վկայակոչել «Կանոնք Առաքելականք»ի կամ Նիկիոյ ժողովի յօդուածները եպիսկոպոսական ժողովներ գումարելու սովորութեան մասին, մանաւանդ որ, ինչպէս կը տեսնենք քիչ յետոյ, այդ ժողովները, իրենց իրաւասութեամբ, ինչպէս որ կարելի է դատել վերը մատնանշած յօդուածներից, անունից զատ ընդհանուր ոչինչ ունէին Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովի հետ:

Այս պարագան կարծես թէ զգում է նաեւ «Էջմիածին»ի խմբագիրը, ուստի եւ իր վերի հաստատումներին աւելի ոյժ տալու համար հետեւեալն է գրում յօդուածի շարունակութեան մէջ... «Եպիսկոպոսական ժողովների միջոցով եկեղեցական, կրօնական, բարեկարգչական հարցերը (իսկ վարչական - սահմանադրակա՞ն՝ Ա. Խ.) քննելու առաքելական սովորութիւնը եղել է նաեւ մեր մէջ, ի հնուց անտի մինչեւ այսօր»:

Ուրեմն նաեւ Հայաստանեայց Եկեղեցին իւրացրել է, ըստ «Էջմիածին» պաշտօնաթերթի, Եպիսկոպոսական ժողովներ գումարելու «առաքելական սովորութիւնը»: Եւ այդ ժողովները գոյութիւն են ունեցել «ի հնուց անտի, մինչեւ այսօր»:

«Ի հնուց անտի»ի մասին յիշատակուած է յօդուածի մէջ: Խօսք կայ այնտեղ նաեւ «վերջին ժամանակներում հրաւիրուած զուտ եկեղեցական ժողովների» (ընդգծումը մեզնից՝ Ա. Խ.) մասին, ընդ որում «վերջին ժամանակները» սկսւում են 1917 թուից, երբ Գէորգ Ե. «հրամայում է կազմել եպիսկոպոսներից եւ վարդապետներից մի ժողով»:

Իսկ այն ժամանակաշրջա՞նը, որ ընկնում է «ի հնուց անտի»ի (Նիկիոյ ժողովի) եւ 1917 թուի միջեւ: Գէթ մէկ հատիկ օրինակ բերո՞ւմ է «Էջմիածին»ի խմբագիրը եպիսկոպոսական ժողովների մասին: Ո՛չ, չի բերում: Այսպէսով ուրեմն նա կատարում է մի մեծ ոստիւն, մի «հսկայական քայլ» (փա տը ժէան), որ եթէ ընդունուած սիրուած մի մարզախաղ է, անկիրարկելի է, իբրեւ մեթոտ, իրաւագիտական խնդիրների քննութեան ժամանակ:

Դարերի բայը, յամենայն դէպս, աւելի հաստատուն ձեւով ցոյց են տալիս, որ եպիսկոպոսական կոչուած ժողովները, եթէ անգամ գոյութիւն են ունեցել «եկեղեցու առաքելական ղեկավարութեան ժամանակամիջոցում» չեն պատուաստուել մեր եկեղեցու կեանքում, երբ եկեղեցին ազգայնացաւ, երբ այն դարձաւ իսկապէս Հայաստանեայց եկեղեցի:

Բայց մենք դեռ աւելիքներ ունինք թէ այն եպիսկոպոսական ժողովների մասին, որոնց յիշատակութիւնը կայ «Կանոնք Առաքելականք»ի 37րդ եւ Նիկիոյ տիեզերական ժողովի 5րդ կանոնների մէջ եւ թէ «վերջին ժամանակներում հրաւիրուած զուտ եկեղեցական ժողովների մասին, որոնց վկայակոչումով «Էջմիածին»ի խմբագիրը փորձում է փաստել Գահիրէի եպիսկոպ. ժողովի օրինականութիւնը: Պէտք է ճիշդ մեկնաբանել խնդրոյ առարկայ ժողովների էութիւնը եւ պարզել նրանց աղերսը Գահիրէի ժողովի հետ:

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

ՏՈՄՍԵՐ

ՅԱՋՈՐԴ ԳԱԼՈՒՆ...

●

— Միւս անգամ գալստեան, առաջուց, ամէն կարգադրութիւն պիտի ընեմ որ մեծ ազգի մը զաւակը ծնած ըլլամ...

— Այդ կարգադրութիւնը քեզմէ կախուած չէ, անշուշտ, բայց ըսէ տեսնեմ, ինչո՞ւ իրար անցեր ես, առտուն կանուխ, լեզուիդ տակ բան մը կայ...

— Ի հարկէ կայ... առջի օրուան թերթերը չտեսա՞ր...

— Տեսայ...

— Աչքիդ կարեւոր լուր մը չզարկա՞ւ...

— Զարկաւ — Բրիտանական դահլիճին յայտնի անդամներէն մէկը, լորտ Սոլզպրին հրաժարեր է...

— Մեղք սա գացած դպրոցներուդ... Ան ալ լո՞ւր է... Ամէնէն զգայացունց լուրը չես կարդացեր:

— Դերասանուհի այսինչը ութներորդ անգամ ըլլալով կարգուեր է եւ հիմակուընէ կը մտածէ եղեր ութներորդ նշանածին մասին...

— Զեղաւ...

— Ես ուրիշ լուր չկարդացի...

— Եղբայր, չկարդացի՞ր որ Իրանի կառավարութիւնը յայտարարեր է թէ որ եւ է գումար տալու պատրաստ է այն անձին, որ ողջ-առողջ Թեհրան պիտի վերադարձնէ առեւանգուած Ամերիկուհին.. Իսկ ամերիկեան կառավարութիւնն ալ, իր կողմէ, ուրիշ մեծագումար պարգեւ մը խոստացեր է:

— Իրաւունք ունիս, այդ լուրը ուշադրութենէս վրիպեր է... Երկու կառավարութիւններն ալ շատ իմաստուն քայլ մը առեր են եւ յոյս ունիմ որ այդ խայծերով պիտի կարենան փրկել խեղճ աղջիկը:

— Ուրիշ ըսելիք չունի՞ս...

— Ունիմ.. Ըսելիքս ըսի արդէն... Կը մաղթեմ որ Տիկին Էնիթա Քէրըլ ողջ-առողջ վերադառնայ...

— Ուրեմն, դուն օրուան լուրերը կը կարդաս, կ'անցնիս եւ որեւէ խորհրդածութիւն չես ըներ անոնց մասին...

— Խորհրդածելու համար, խելք պիտի ունենաս... Այդ խելքը, Աստուած ինծի տուած չէ....

— Շատ չիտակ ըսիր... Արդէն խելք ունեցողը խմբագիր կ'ըլլա՞յ: Սա ականջներդ բաց նայիմ:

— Բացի...

— Եղբայր պատուական, տեսար թէ ինչ պատահեցաւ — քանի մը աւազակներ, երկու ամերիկացիներ սպաննեցին Իրանի մէջ եւ առեւանգեցին անոնցմէ մէկուն կինը...

— Այդչափը գիտեմ...

— Երկու կառավարութիւնները, հիմա, ելեր են դրամական պարգեւ կը խոստանան..

— Քառասուն անգամ կրկնելու պէտք

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԱՍՏՂ - ՄԱՆՈՒԿԸ

●

Աստղ-Մանուկը բարկացաւ եւ ըսաւ մտովի. «Ի՞նչ կը խօսին ասոնք, ինչե՛ր կը պատմեն: Երթամ անգամ մը հորին ջուրին մէջ դէմքս դիտեմ»:

Ու վազելով գնաց եւ կախուեցաւ հորին բերնէն վար:

Ջուրին մակերեսէն կը ցոլար իր դէմքը, որ, աւա՜ղ, կը նմանէր վիշապի մը դէմքին եւ իր ամբողջ մարմինը ստացած էր իժի մը ձեւը:

Ինկաւ խոտերուն վրայ եւ սկսաւ լալ, ըսելով.

— Անկասկած, ասիկա իմ գործած մեղքիս արդիւնքն է, որովհետեւ ես ուրացայ իմ մայրս, զայն մերժեցի, շատ մեծամիտ եւ անողոք գտնուեցայ անոր հանդէպ: Հետեւաբար պիտի երթամ աշխարհ-աշխարհ փնտռեմ զայն եւ դադար պիտի չունենամ մինչեւ որ չգտնեմ զինքը:

Այդ միջոցին փայտահատին փոքրիկ աղջնակը մօտեցաւ իրեն, դրաւ իր փոքրիկ ձեռքը անոր ուսին եւ գորովալից շեշտով մը ըսաւ.

— Ի՞նչ փոյթ որ դուն կորսնցուցիր քու գեղեցկութիւնդ: Մնացիր մեզի հետ, ես երբեք պիտի չծաղրեմ քեզ:

— Ոչ, պատասխանեց Աստղ-Մանուկը, ո՛չ, որովհետեւ ես անողոք վերաբերմունք մը ունեցայ մօրկանս հետ եւ այս դժբախտութիւնը եկաւ իմ վրաս իբրեւ պատիժ: Ատոր համար ալ պարտիմ մեկնիլ, շրջիլ աշխարհը, գտնել մայրս եւ ստանալ իր ներումը:

Եւ վազեց դէպի անտառը սրտաճմլիկ կանչեր արձակելով եւ կանչելով իր մայրը, բայց իր աղաղակները ո՛չ մէկ արձագանգ գտան: Ամբողջ օրը կանչեց եւ երբ գիշերը վրայ հասաւ, յոգնած ու պարտասած, պառկեցաւ ու քնացաւ մեռած տերեւներու կոյտի մը վրայ:

Կենդանիներն ու թռչունները խոյս կուտային իրմէ, որովհետեւ կը յիշէին անոր իրենց հանդէպ ունեցած անգթութիւնը: Մինակ էր մնացած, իր քովիկը կը սողար միայն թունաւոր իժ մը...

Առաւօտուն արթնցաւ, ծառերուն վրայէն քաղեց քանի մը լեղի ու թթու վայրի պտուղներ, կերաւ զանոնք եւ շարունակեց իր ճամբան դէպի անտառին խորերը, միշտ ալ դառն արտասուք թափելով:

Ամէն անգամ որ հանդիպում մը կ'ունենար, կը հարցնէր թէ արդեօք պատահմամբ տեսած չէի՞ն իր մայրիկը...

Այսպէս, ըսաւ խլուրդին.

— Դուն որ կրնաս հողին տակը երթալ, ըսէ ինծի, մօրս չհանդիպեցա՞ր հոն:

Խլուրդը պատասխանեց.

— Ատենին աչքերս հանեցիր, ինչպէս կ'ուզես որ տեսնեմ:

Հանդիպեցաւ վշտահաւին եւ ըսաւ անոր.

— Դուն որ կրնաս թռչիլ մինչեւ բարձրաբերձ ծառերուն կատարը եւ հոնկէ կը տեսնես ամբողջ աշխարհը, ըսէ ինծի, կրնա՞ս տեսնել թէ ո՞ւր է իմ մայրիկս:

Եւ վշտահաւը պատասխանեց.

— Դուն քու հաճոյքիդ համար իմ թեւերս ես կտրած: Ինչպէ՞ս կրնամ թռչիլ հիմա:

Մօտենալով փոքրիկ սկիւռին, որ կ'ապրէր ծառի մը խոռոչին մէջ, հարցուց լալագին.

— Ո՞ւր է մայրիկս:

— Դուն սպաննեցիր իմս, պատասխանեց սկիւռը, եւ հիմա կ'ուզես սպաննել քո՞ւկդ ալ:

Աստղ-Մանուկը սկսաւ լալ եւ հակեց իր գլուխը, ներողութիւն խնդրելով Արարչին ստեղծած էակներէն եւ շարունակեց իր ճամբան անտառին մէջէն, փնտռելով մուրացիկ կինը:

Երրորդ օրը հասաւ անտառին վերջաւորութեան ընդարձակ դաշտավայրին վրայ:

Երբ գիւղերէն կ'անցնէր, հանդիպող երախաները կը ծիծաղէին իր վրայ ու քարեր կը նետէին եւ գիւղացիները թոյլ չէին տար որ գիշերը իրենց գոմերուն մէջ անցնէր, վախնալով որ անոր ներկայութիւնը կը վարակէր իրենց կենդանիներն ու կը փճացնէր իրենց ցորենի պահեստը, այնքան որ ահաւոր կերպարանք մը ունէր:

Ո՛չ մէկ տեղ չկրցաւ որեւէ լուր առնել մուրացիկ պառաւին մասին որ իր մայրիկն էր, այնպէս որ երեք տարուան ընթացքին շրջեցաւ ամբողջ աշխարհը ի զուր:

Յաճախ, իրեն այնպէս կը թուէր որ իր մայրիկը կեցած էր դիմացը: Այն ատեն կը կանչէր զայն, կը վազէր դէպի տեսիլքը, սակայն խճաքարերը կ'արիւնէին իր արդէն յոգնած ոտքերը:

Անոնք որ կը բնակէին իր անցած ճամբաներու երկայնքին, միշտ ալ կը կրկնէին նոյն յանկերգը՝ թէ չէին տեսած նման պառաւ մուրացիկ մը, եւ միշտ ալ արհամարհանքով ու ծիծաղով կը դիմաւորէին իր անսահման վիշտը:

Երեք տարուան իր թափառումներու շրջանին չպատահեցաւ ո՛չ սիրոյ, ո՛չ գութի, ո՛չ կարեկցութեան: Աշխարհը մնացած էր այնպէս, ինչպէս ինքն էր դարձուցած զայն իր ամբարտաւանութեան օրերուն:

Իրիկուն մը, հասաւ պարսպապատ քաղաքի մը դուռները, որ կառուցուած էր գետեզերքի մը վրայ:

ՕՍԿԱՐ - ՈՒԱՅԼՏ

(Շար. – 5)

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ.— Սիրելի «Յառաջ», յաւէտ ողբացեալ Շաւարշ Միսաքեանի մահուան քառասունքին առթիւ կազմակերպուած սգահանդէսը տեղի ունեցաւ Ապրիլ 7ին կիրակի կէսօրէ վերջը, ժամը 4ին Սալ տէ Ֆէթի յարակից սրահին մէջ մեծ բազմութեան մը ներկայութեան բարձր հովանաւորութեամբ Պ. Մորիս Փիքի, (որ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնած էր), նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէի, մասնակցութեամբ Կապ. Խաչի եւ Նոր Սերունդի:

Հիւրեր ունէինք նաեւ շրջակայ հայաշատ քաղաքներէն:

Սրահը նեղ եկաւ եւ հարկ եղաւ բանալ յարակից ուրիշ սրահ մը: Ներկայ էին Ազգային Միութիւնը իր լրիւ կազմով եւ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ քահանան՝ Տէր Սահակ Պապիկեան:

Բեմին վրայ պարզուած էին Ֆրանսական ու հայկական եռագոյնները. վերջինը երիզաւորուած՝ սեւ ժապաւէնով, իսկ բեմին մէջտեղը զետեղուած էր Շ. Միսաքեանի մեծադիր լուսանկարը՝ սեւ շրջանակով:

Սգահանդէսի բացումը կատարուեցաւ Շոփէնի մահերգով, զոր ունկնդրուեցաւ յոտնկայս:

Օրուան նախագահը՝ Տիկին Օտէթ Միքայէլեան, նախ Ֆրանսերէնով, ապա հայերէնով կարդաց Շ. Միսաքեանի կենսագրականն ու անոր ազգային, քաղաքական եւ գրական գործունէութիւնը:

... « Ահաւասիկ քառասուն օր անցած է այն սեւ ու դժնդակ օրէն ի վեր, երբ կորսնցուցինք Վեհ եւ Մեծ Հայը, բայց անոր յիշատակը դեռ թարմ է ու պիտի մնայ եկող ու գացող սերունդներուն սրտին մէջ՝ ... Միսաքեանը հեռանալով այս անցաւոր աշխարհէն, ոչ միայն սուգի մէջ ձգեց իր հարազատներն ու ամբողջ հայութիւնը, այլ նաեւ իր «Յառաջ»ը: Տարագիր Հայութիւնը կորսնցուց իր ամէնէն հայրենասէր զաւակներէն մին, իսկ հայ մամուլը՝ իր ամէնէն բեղուն գրիչը: Ցարգանք իր անմեռ գաղափարին, որ հայ ժողովուրդը կ'առաջնորդէր դէպի փայլուն ապագայ:

Փառք ու պատիւ իր «Յառաջ»ին:

Նոր Սերունդի երկսեռ խումբը խոր յուզումով երգեց «Տէր Կեցո»: Տողերս գրողը կարդաց իր յուշերէն կտոր մը «Առաջին հանդիպում Շ. Միսաքեանի հետ», եւ ձօն մը՝ նուիրուած իր մահուան քառասունքին:

Օր. Զաթրեան (Ռոմանէն) շնորհալի կերպով արտասանեց օրուան պատշաճ բանաստեղծութիւն մը: Նոր Սերունդի խումբը երգեց «Մայր Արաքսի Ափերով»: Փոքրիկն Զօքաքլեան վճիտ առոգանութեամբ արտասանեց Միսաքեանի մէկ պատգամը՝ «Կարգը ձերն է տղաք» արձակը: Օր. Աւճեանը յուզուած շեշտով արտասանեց «Մայրենիք» չափածոն նուիրուած Միսաքեանի յիշատակին: 80ամեայ Հայրիկ Վարժապետեան, Թախիծը երեսին, երգեց Պետրոս Դուրեանի «Մահը»: ... Օ՜ աննշան եթէ մնայ... արցունք խլելով ներկաներուն աչքերէն:

Խօսք առին նաեւ Ազգային Միութեան կողմէ Պ. Արսէն Տէր Սարգիսեանը, իսկ Հ. Յ. Դ. Վալանսի Շրջ. Կոմիտէի կողմէ ընկ. Քիրէճեան: Օրուան բանախօսն էր Պ. Փօլատեան, (Մարսէյլէն): Ցուզիչ խօսքերով նկարագրեց Միսաքեանի անձը որպէս Մարդ, որպէս Հայ, որպէս Դաշնակցական, հրապարակագիր, գրականագէտ ու քաղաքագէտ... « Հայոց խորհրդապաշտ եւ պատկառելի պատմութիւնը լեցուն է հսկաներով, այդ հսկաներէն մէկը Շաւարշ Միսաքեանն էր... Այժմ երեւութապէս չկայ այդ հսկան, բայց ան պիտի ապրի մեր հոգիներուն, մեր սրտերուն եւ մեր ստեղծագործութիւններուն մէջ»:

Պատմեց իր վերջին հանդիպումը՝ Համազգայինի 25ամեակի տօնակատարութեան ընթացքին՝ Վիէնի մէջ. «Հիւանդ էր Միսաքեանը. խնդրեցինք, որ իր խօսքերով ողջունէ մեզ. չմերժեց. երբ բեմ բարձրացաւ, առողջացաւ եւ իր կրակոտ ճառերէն մէկը խօսեցաւ մէջբերելով Սայաթ Նովայի խօսքերը — Ղալամ սիրէ, տաֆթար սիրէ, գիր սիրէ: Միսաքեանը ճակատագրական կռիւ մղեց սփիւռքի մէջ. ամէնէն վտանգաւոր կռիւը — հայ ժողովուրդին տալ իր թերթը: «Յառաջ»ը դարձուց Թրքահայ դատի ու մեր մշակոյթին պատգամախօսը: Ան իր թերթը վերածեց բերդի. բերդ՝ որուն հրամանատարն էր, պահակը, կռուող զինուորը միանգամայն: Մեր գոյութեան այդ բերդին հրամանատարը ինկաւ պատնէշին վրայ. սակայն բերդը միշտ կանգուն է. պաշտպանենք զայն: Կեցցէ՛ այդ խրոխտ, անառիկ, դիւցազնական բերդը — Հայութիւնը»:

Հանդէսը փակուեցաւ «Հայր Մեր»ով:

ԱՇՈՏ Ա.

●

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍ ՍԷՆ ԼՈՒԻ ՄԷՋ

●

ՍԷՆ ԼՈՒԻ (Մարսէյլ).— Ինչպէս ամէն տեղ ուր ազգասէր Հայեր կ'ապրին, Սէն Լուի մէջ եւս, արժանաւոր շուքով հոգեհանգստեան պաշտօն եւ սգահանդէս կատարուեցան ի յիշատակ հայրենանուէր գործիչ Շաւարշ Միսաքեանի:

Կիրակի, 7 Ապրիլ, առաւօտեան ժամը 9ին հոգեհանգստեան պաշտօն մատոյց Տէր Պսակ քահանայ ի ներկայութեան Թաղիս Ազգային Մարմնին եւ ոգաւոր հասարակութեան, այս առթիւ խօսեցաւ մեծ ողբացեալին յիշատակին նուիրուած յաւուր պատշաճի քարոզ մը:

Սգահանդէսը՝ կազմակերպուած ազգասէր Թաղեցիներու յատուկ յանձնախումբի մը կողմէ, սկսաւ ժամը 11ին:

Նախագահը, Պ. Մ. Երեւանեան, քանի մը բառով վեր առաւ հանգուցեալին արժանիքները, որպէս ազգային գործիչ: Օր. Ա. Մարկոսեան, յուզումով երգեց «Տէր Ողորմեա»ն եւ «Տէր կեցո»ն:

Օրուան երիտասարդ բանախօսը, Ժ. Միրիճեան, ներկայացուց Շ. Միսաքեանի վառ դէմքը: «Մարդիկ աշխարհ կուգան որպէս մահկանացու. սակայն ոմանք, իրենց կեանքին ընթացքին, ազգօգուտ եւ հանրանուէր գործերով կը դառնան անմահ: Այս վերջիններու խումբին կը պատկանի Շ. Միսաքեան: Լաւագոյնս յարգած և մեծարած պիտի ըլլանք անոր յիշատակը, եթէ հետեւինք իր գծած ուղիին»:

Յանձնախումբին կողմէ խօսեցաւ Պ. Ս. Պապուչեան: Իսկ Մշակոյթի Տան յանձնախումբին կողմէ Պ. Գ. Փիլիկեան հրաւիրեց ներկաները, որ իրենց լուման չզլանան Մշակոյթի Տան, որ պիտի դառնայ հայ ազգային օճախ մը:

Սգահանդէսը փակուեցաւ Տէր Հօր «Պահպանիչ»ով:

***

Մշակոյթի Տան ի նպաստ կատարուած հանգանակութենէն, տեղւոյն վրայ գոյացաւ 42.800 Ֆրանք. հանգանակութիւնը դեռ կը շարունակուի:

Ցիշենք որ հանգանակիչ մարմնին մաս կը կազմեն Պ.Պ. Մ. Մարկոսեան, Ե. Փամպուքեան, Ս. Զիլինկիրեան, Գ. Փիլիկեան:

Ս. ԹԱՍԼԱՔԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՖԻԼԱՏԵԼՖԻՈՅ մէջ երկու հազարէ աւելի բազմութեան մը ներկայութեան եւ խանդավառ մթնոլորտի մէջ տեղի ունեցած է տեղւոյն Կոմիտէին տարեկան ձեռնարկը: Խօսած են Բիւզանդ Կռանեան եւ Բէգլար Նաւասարդեան:

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ Կաթողիկոսարանին Մայր Տաճարին մէջ հոծ բազմութեան մը ներկայութեան կատարուած է Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի տօնը: Պատարագած ու քարոզած է Զարեհ Ա.: Ապա հաւաքուեցեալ ժողովուրդը տողանցած է Ս. Աջերուն առջեւ ու մատչած անոնց:

ՊՈՍԹՈՆԻ Նորակառոյց եկեղեցիին հոգաբարձութիւնը Մարտ 24ին հանդէսաճաշ մը կազմակերպած է, որուն ընթացքին կատարուած նուիրատուութիւններէն գոյացած է 50.000 տոլար:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ մէջ Լիբանանեան Բժշկական Միութեան վարչութեան անդամ ընտրուած է Բժ. Մելքոն Հայրապետեան, որ տարիներ առաջ քանի մը արուեստակիցներու հետ հիմը դրած էր Լիբանանի Բժշկական միութեան: Երրորդ անգամն է, որ կ'ընտրուի այս միութեան վարչութեան անդամ:

ՈՒՈՇԻՆԿԹԸՆԻ Հայ Օգն. Միութեան մասնաճիւղը ճաշ մը տուած է ի պատիւ Ճորճ Մարտիկեանի:

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Ֆիլատելֆիոյ մէջ մահկանացուն կնքած է մեր հաւատաւոր ընկերներէն Երուանդ Ջանթիկեան:

× Ֆլորիտայի մէջ մահկանացուն կնքած է ընկ. Խարբերդցի ընկեր Գարեգին Սալանեան:

ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ Բժշկական Միութիւնը Պէյրութի մէջ տօնած է Տօքթ. Գարեգին Վարդապետեանի բժշկական եւ ազգային գործունէութեան յիսնամեայ յոբելեանը: Վերջերս Տօքթ. Վարդապետեան գոյգ Ամերիկաները շրջած էր հայ ուսուցիչներու համար հանգիստ ապարանք մը ապահովելու նպատակով: Լիբանանի կառավարութիւնը Մայրիներու Շքանշանով պատուած է զինքը՝ իր յոբելեանին առթիւ:

ԼԻԲԱՆԱՆԻ Արժանեաց Ոսկեայ Շքանշանին արժանացած է Տօքթ. Յարութիւն Զրպլաքեան՝ իր հանրօգուտ գործունէութեան համար:

. ԼԻԲԱՆԱՀԱՅ կափամարտի ախոյեան Հրանտ Ղազարեան Goff աուէթով պարտութեան մատնած է Հանովրի ախոյեան գերմանացի Հանց Ապանտովիչը:

ՊՈԼՍԱՀԱՅ ծանօթ կօշկակարներէն Հըրաչ Պոյաճեան Փարիզի մէջ կազմակերպուած մրցումի մը մէջ շահած է առաջնութեան մրցանակ՝ երեք հազար ոսկէներու պատեաններով իր չինած կնոջական մէկ կօշիկին համար:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Է.

●

ՀՌԻՓՍԻՄԷ ՏԻԿԻՆ

Բզնունեաց ծովուն արեւելեան հիւսիսային ծայրը Առբերունի գաւառին գլխաւոր քաղաքը Բեկրի, այն մեր յիշեալ ժամանակներս գեղեցիկ քաղաք մըն էր իր զօրաց բերդով որ բլրոյ վրայ կը բարձրանար:

Այդ բերդը բնակութիւնն էր Արծրունի իշխանաց, որ կը տիրէին Վասպուրականի ընդարձակ գաւառին, եւ օր աւուր կ'ընդարձակէին իրենց տէրութիւնը փոքրիկ նախարարութիւններն անհետացնել ջանալով: Դիւանագիտութիւն բառը եթէ չկար, բայց իրը միշտ կար, եւ Արծրունի ժառանգ իշխանը իր խանձարուրներէն գիտէր թէ ի՛նչ պէտք էր ընել ըստ պարագային յափշտակելու իր դրացեաց ժառանգութիւնը եւ զօրութիւնը օր աւուր մէկ ձեռաց մէջ ամփոփելու համար: Եւ քանի որ Հայաստան երկրի վրայ թշնաառութիւն կը զեղանէր, այդ տիրապետութեան ոգին Արծրունեաց մէջ կ'աճէր, կ'ուռճանար: Եւ այս ժամանակներուս մէջ կը տեսնուէր յայտնի պատմութիւնը ունենալ ուզողին, որ Հայաստան երեք մեծ նախարարութեանց սկսեր էր բաժնուելու. Բագրատունեաց, Արծրունեաց եւ Սիւնեաց: Մամիկոնեանք անունով միայն կային: Իսկ Վասպուրականի մէջ Ռշտունիք տեսանք ուր հասեր էին: Ամատունիք, Ընծայունիք, Գնունիք, Քաջբերունիք, Հաւնունիք, Վահէւունիք, Անձեւացիք հարկատու ծառաներ էին դարձել Արծրունեաց Աշոտ մեծ նախարարին, որ յանդուգն, փառասէր երիտասարդ մըն էր: Իր մայրը՝ Հռիփսիմէ մեծ Տիկին հռչակաւոր սրամտութեամբ, խոհեմութեամբ, ճարտարութեամբ եւ բարեպաշտութեամբ, քոյր Բագրատունի մեծ իշխանացն Սմբատայ եւ Բագարատայ: Եւ այն օրէն որ եղբայրն ընտանեօք գերի գնացեր էր ի Բաղդատ, շատ տխուր էր եւ անհանգիստ, վասն զի ի բաց առեալ որ այնպիսի մեծ իշխան շղթաներու մէջ կը գտնուէր, կը վախէր նաեւ ուրացութենէ, ուստի առանց իր զաւակաց բան մը իմացնելու, իրեն հաւատարիմ իշխան մը՝ Խոսրով Ակէացին, հնարագէտ եւ իմաստուն մարդ, ղրկած էր նամակաւ վիճակը եւ ճար մը ընելու նորա ազատութեան: Ուստի մտատանջ, Բերկրւոյ ապարանից մէջ նստած, ամէն օր կը սպասէր Խոսրովի գալուն եւ ահա երեք ամիս էր որ նա չէր երեւցած:

Հռիփսիմէ Տիկինը, երբ վտանգն սպառնար, խելքը չէր շփոթեր, մանաւանդ թէ շատ անգամ երբ այր մարդիկ իրենց գըլխուն ղեկը կը կորսնէին, նա իրերը եւ պարագաները կշռել եւ համեմատել գիտէր եւ ըստ այնմ չարժիլ խորհուրդ կու տար, եւ միշտ երբ իր խորհուրդներուն հետեւած էին իր այրը՝ Տէրն Արծրունեաց, եւ հիմա որդին Աշոտ՝ ամենեւին վնաս չէին կրած: Ինք արենակցութեան կապ լինելով ի մէջ Բագրատունեաց եւ Արծրունեաց, զայն նիզակակցութեան դաշամբ նաեւ ամրացուցեր էր. իր փափաքն էր նոյն դաշնակցութեան մէջ մտցնել Սիւնեաց երկու մեծ նախարարներն, եւ, թերեւս, անօգուտ չլինէին իր ջանքերը, եթէ արաբաց արշաւանքներով դառն կերպարանք չառնուէին. ինք էր որ, երբ ամէնքը յուսահատած էին եւ լեռնային բերդերը քաշուիլ կը մտածէին, անձամբ երթալով ընծայիւք եւ պատանդներով Յուսուփ Ոստիկանը համոզեր էր խաղաղութեան՝ իր տղուն Աշոտի հետ: Իսկ հիմա միշտ Բագարատայ վրայ էր միտքը, երբ իրեն լուր բերին թէ Խոսրով Ակէացի եկեր կը սպասէր: Շուտ հրաման ըրաւ որ մտնէ եւ, ինչպէս սովորութիւն է այսպիսի պարագայի մէջ, դեռ Խոսրով դահլիճին դռնէն միայն տեսնելով՝ տիկնոջ երեսը պարզեցաւ:

— Բարի է գալուստդ, Խոսրով իշխան, Բագարատը տեսած ես, երեսէդ յայտնի է, ըսաւ:

— Այո, Տիկին, տեսայ, տեսնուեցայ հետը, եւ յուսալի է Ամիրապետին խրատութիւնը կակղնայ քիչ ատենէն, վասնզի երկրին մէջ խռովութեան շատ սերմունք կան. ես արդէն հոն եղած ժամանակս ապստամբութիւն մը յայտնուեցաւ, շատ մարդիկ մահուան դատապարտուեցան: Զանազան գաւառներ կը խլրտին եւ ապստամբութեան նշաններ կան. եթէ մենք քրիստոնեայ հարկատու ժողովուրդք հանդարտ եւ խելօք համբերենք, մահմետականաց մէջ քաղաքական պատերազմը կը սկսի: Իսկ եթէ խլրտինք, առիթ տանք, նոցա կրօնամոլութիւնը կը զայրացնենք եւ կը միաբանին մեզի դէմ իրենց կատաղութիւնն ի գործ դնելու:

— Ես միշտ այն խորհուրդն եմ տուեր որ այս անօրէն ազգին հետ խոհեմութեամբ վարուինք, առանց գրգռելու, եւ ջանանք միանալու եւ միացնելու մեր մեծ իշխանները եւ միւս կողմէն երկիրը լաւ կառավարենք, զօրացնենք, բայց ով կ'ըսես. մեր տղաքը խօսք չեն հասկնար. «Լաւ կ'ըսես, մայրիկ, դու շատ խելօք կը մտածես» կը գրուցեն, դարձեալ խելքերնին իրենց կրից, իրենց զուարճութեանցն է. եւ իմ խորհուրդներէս տասնին, քսանին մէկն էլ գործ չի դրուիր:

ՏԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ՏԽՐՈՒՆԻ

Սկիւտարի Աղջկանց Բարձրագոյն վարժարանի հիմնադիր Մկրտիչ Մէզպուրեանի զաւակը, փարիզահայ հին գաղութին պատկանող Մանուկ Մէզպուրեանի մահուան առթիւ, Պ. Մկրտիչ Մէզպուրեան «Հայ Գրադէտներու Բարեկամներ» ընկերակցութեան կը նուիրէ հազար ֆրանք :

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Շ. Գարահիսարի «Հերոսամարտին» պատմութեան վերաբերեալ շատ կարեւոր հարցի մը համար, կը խնդրենք Փարիզի եւ շրջանի հայրենակիցներէն, անպայման ներկայ ըլլալ խորհրդակցական ժողովի մը, որ տեղի պիտի ունենայ կիրակի, 28 Ապրիլին, առաւօտեան ժամը 10ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 րիւ տը Թրէվիզ: Խումբ մը Գարահիսարցիներու կողմէ Ա. Գաքիկեան, Մկ. Գազանճեան :

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս Երկուշաբթի առաւօտ Զատկուան տօնին առթիւ Ս. պատարագ պիտի մատուցուի ուիւ Ժէ, Սէն Լուի սրահին մէջ : Պիտի պատարագէ Թորգոմ քհնյ. (Լիոնէն) :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հայկանուշ Տէր Կարապետեան: Այրի Տիկին Երանուհի Տէր Կարապետեան եւ զաւակները, Արամ, Յովհաննէս, Վռամշապուհ, եղբայրները, Տէր եւ Տիկին Աւետիս եւ Ղազարոս, քոյրը՝ այրի Տիկին Հռիփսիմէ Հայրապետեան, Զոքանչ մայրը՝ այրի Տիկին Մարիամ Մակարեան կը ծանուցանեն թէ այս երկուշաբթի Սէն Ժերոմի Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ պատարագ, իրենց զաւկին, ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ փեսին ԳԷՈՐԳ ՏԷՐ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգող բարեկամները :

●

Արտաշէս Պիպէրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ, ողբացեալ Տիկին Մելինէ Պիպէրեանի մահուան տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, այս երկուշաբթի առաւօտ, յետ պատարագի, Ժան Կուժոնի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցին մէջ:

Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները :

●

Տիկին Արեգնազ Մկրտիչեան կը ծանուցանէ թէ ապրիլ 22ին, երկուշաբթի Մեռելոցի տօնին, հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ Մատրան մէջ իր եղբօր ու հարսին Յարութիւն եւ Եղիսաբէթ Խանոյեանի յիշատակին: Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները :

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ

ՓԱՐԻԶ – Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

18 Ապրիլ, Աւագ հինգշաբթի, Յիշատակ Ընթրեաց Տեառն Մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, առաւօտեան Ս. պատարագ ժամը 10ին, Ոտնլուայ երեկոյեան ժամը 4ին, կարգ Խաւարման երեկոյեան ժամը 8ին:

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, յիշատակ Չարչարանաց Խաչելութեան եւ Թաղման: Թափօր երեկոյեան ժամը 5ին :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ապրիլ 18.— Աւագ Հինգշաբթի, Նախատօնակ եւ Ս. պատարագ ժամը 10ին, Ոտնլուայ (երկսեռ խումբով) ժամը 17ին: Խաւարում ժամը 19.30ին:

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, Յիշատակ խաչելութեան ժամը 10ին, Թաղում ժամը 17.30:

Ապրիլ 20, Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, Հաղորդութիւն տալոց ժամը 9.30ին, Ս. պատարագ խթումի (երկսեռ խումբով) ժամը 5.45ին:

Ապրիլ 21, Կիր. ԶԱՏԻԿ, Նախատօնակ եւ Անդաստան ժամը 7.30ին, հանդիսաւոր Ս. պատարագ (բազմաձայն երկսեռ խումբով) ժամը 10ին:

ԼԻՈՆԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Աւագ Հինգշաբթի.— Առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 9ին, Ս. Հաղորդութեան պատարագ ժամը 10ին: Ոտնլուայի արարողութիւն երեկոյեան ժամը 4ին : Չարչարանաց արարողութիւն (Խաւարում) ժամը 7.30ին:

Աւագ Ուրբաթ— Թաղման արարողութիւն երեկոյեան ժամը 5ին:

ՆԻՍ.— Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

18 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի, առաւօտ սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին,, Երեկոյ Ոտնլուայ ժամը 4ին, Խաւարում 7.30ին:

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ: առաւօտ Խաչելութիւն ժամը 9.30ին, Երեկոյ Թաղում ժամը 4ին :

Ս. ԹԱԴԷՈՍ (Մարսէյլ) Ս. ԱՆԹՈՒԱՆ

18 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի Տօն Հաղորդութեան, առաւօտ փոքրերու Ս. Հաղորդութիւն ե ժամերգութիւն ժամը 8ին: Երեկոյեան Ոտնլուայի արարողութիւն ժամը 6ին, Խաւարում ժամը 8ին:

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, Անապական Թաղում Տեառն, երեկոյեան ժամերգութիւն Թաղման ժամը վեցին:

20 Ապրիլ Աւագ Շաբաթ, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը ութին, երեկոյեան ժամերգութիւն Ճրագալոյցի ժամը 5ին, Ս. պատարագ ժամը 7ին:

ՊՈՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍ. ԵԿԵՂԵՑԻ

16 Ապրիլ.— Աւագ Երեքշաբթի երեկոյին՝ յիշատակ Տասը Կուսանաց ժամը 6ին :

ՊԼ. ՕՏՏՈՅԻ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

18 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի Յիշատակ Ընթրեաց, առաւօտուն ժամը 8ին, Ս. Պատարագ ժամը 10ին, Հաղորդութիւն բոլոր երկսեռ մանկանց: Երեկոյեան Ոտնլուայի արարողութիւն ժամը 5ին, Խաւարումի արարողութիւն ժամը 8ին:

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, Երեկոյեան կարգ Թաղման ժամը 4.30ին:

20 Ապրիլ, Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց Ս. Զատկի, երեկոյեան Խթման արարողութիւն ժամը 4.30ին, Ս. պատարագ եւ Նախատօնակ ժամը 6ին:

ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

18 Ապրիլ, Աւագ Հինգշաբթի, ժամը 10ին, ժամերգութիւն եւ ձայնաւոր պատարագ: Ժամը 16ին Ոտնլուայի արարողութիւն: Ժամը 19ին Խաւարման ժամերգութիւն :

(Շար.)

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ 24 Ապրիլ, Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Փըբի ժուռնալի մեծ սրահին մէջ, 21 ռիւ Քատէ, մէթրօ Քատէ:

Նախաձեռնութեամբ ԶԱՓԱՀԱՍ ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ մասնակցութեամբ զանազան կազմակերպութեանց :

Կը նախագահէ՝

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ, ՀԱՅՐ ԱԻԵՏԻՔ Վ. ԹԱԼԱԹԻՆԵԱՆ եւ Կ. ՄԵՀԵԱՆ :

Նուագախումբ, Թաւջութակ, երգ, արտասանութիւն:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Ապրիլ, (Զատիկ) ժամը 9էն մինչեւ լոյս : Վամբինկի մէջ :

Նուագախումբ ՓՈԼ ՄՈՐԻՍ:

Աթրաքսիոն եւ զանազան անակնկալներ:

Մութ գոյն զգեստը նախընտրելի է :

Մուտք 700 ֆրանք :

ՆՈՒԷՐ

Տիկին Անգինէ Պուտաքեան իր մօրեղբօր՝ ողբացեալ ԳԱՍՊԱՐ ԻՓԷԿԵԱՆի մահուան 5րդ տարեդարձին առթիւ հազար ֆրանք կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի կայանին եւ հազար ֆր. Պէյրութի Գ. Իփէկեան Թատերախումբին :

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Յ. Դ. «Փոթորիկ» խումբի ժողովը այս հինգշաբթի, ժամը ճիշդ 21ին, (17 ռիւ Պլէօ): Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէի ընդհանուր ժողովը այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, «Համօ Օհանջանեան» սրահին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Խորին շնորհակալութեամբ, երախտագիտութիւնս կը յայտնեմ նախագահող Աւագ Սրբազանի, մասնակցող քահանայ հայրերուն, դպրաց դասուն, նաեւ ներկայ բարեկամներուս, տարաբախտ ծնողացս, կնոջս, եւ ընտանիքիս նահատակ անդամներուն ի յիշատակ, կիրակի 7 Ապրիլին, Սուրբ Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին մէջ կատարուած հոգեհանգստեան պաշտօնին առիթով:

ԳՐԻԳՈՐ ՀԱՏՐՄԵԱՆ

⁂

Սէնթ Անթուանի Ս. Թադէոս եկեղեցւոյ թաղականութիւնը շնորհակալութեամբ ստացած է հետեւեալ գումարները փոխան ծաղկեպսակի՝ Սահակ Թամազեանէ երկու հազար ֆրանք, Պ. Ղազարոս Բէչիչեանէ հազար ֆր., Տիկին Արաքսի Նազարէթեանի (ծնեալ Թորոսեան) կսկծալի մահուան առթիւ: Այս առթիւ թաղականութիւնը խորին ցաւակցութիւն կը յայտնէ Նազարէթեան եւ Թորոսեան ընտանիքներուն :

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 19 ԱՊՐԻԼ
VENDREDI 19 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7862 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3673

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ԴԱՐՁԵԱԼ ԳԱՀԻՐԷԻ «ՀԱՄԱՁԱՅՆԱԳԻՐ»Ը

Վազգէն Ա.ի անցած տարուան ճամբորդութեան նպատակն է եղեր «գերագոյն ճիգերով մօտենալ բոլորին, լսել բոլորին, ճանաչել բոլորին ու հայրական սիրով ողջունել բոլորին առանց խտրութեան, իբրեւ Հայր եւ Հովուապետ», ինչպէս կը գրէ էջմիածին ։

Ու կը մեղադրէ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, որ չհասկցաւ «Մայր Աթոռի ծոցում ստեղծուած նոր իրադրութիւնը»։

«... Այն հայրենասէրները (իմա՛ դաշնակցականները), որոնք գաղափարական տարբեր դիրքերի վրայ էին կանգնած քան Հայաստանի պետական իշխանութիւնը, պիտի իմանային այս միակ առիթը օգտագործել՝ ապացուցանելու համար իրենց էջմիածնասիրութիւնը, եկեղեցասիրութիւնն ու հայրենասիրութիւնը ։ Սակայն ձեր կողմը ոչ միայն այդպէս չվարուեց, այլ ընդհակառակը, ճիշդ հակոտնեայ ուղղութեամբ շարժուեց եւ գործեց»։

Բան մը փոխուած է վերջապէս խորհրդային գրականութեան մէջ։ Դաշնակցականները «հայրենասէր» մակդիրով կը պատուէին էջմիածինի խմբագրին կողմէ։ Յուսա՞նք որ միւս թերթերը եւ արտասահմանի թուղթակները պիտի հետեւին անոր օրինակին՝ իրենց բառացանկէն ջնջելով այլեւս «հայրենիքի թշնամի» եւ «հակահայաստանեան» ածականները ։

Դաշնակցութիւնը ամէն ինչ փորձեց Լիբանանի մէջ եւ Վազգէն Ա.ին «օգնեցէ՛ք մեզի» ըսաւ։ Սակայն կաթողիկոսին հակադաշնակցական շրջապատն ու խորհրդականները թոյլ չտուին որ բաղձացուած համերաշխութիւնը գոյանար եւ «երկփեղկում» առաջ չգար ։

Պատգամաւորական ժողովը Փետր. 14-ին ընդ առաջ երթալով կաթողիկոսի փափաքին, շաբաթ մը յետաձգեց ընտրութիւնը։ Սակայն Վազգէն Ա. չկրցաւ իր բարձր հեղինակութեամբ համերաշխութիւն գոյացնել կողմերուն միջեւ ։

Դիւրին չէր խօսք հասկցնել մարդոց, որոնք ամբողջ չորս տարի անհաշտ դիրք բռնած էին ազգին մեծամասնութեան դէմ։

Սահմանադրական եւ ժողովրդավար վարչաձեւերու տակ ո՞ւր տեսնուած է, որ փոքրամասնութիւնը իր կամքը պարտադրէ մեծամասնութեան ։ «Ձայն բազմաց ձայն Աստուծոյ»։

Եւ սակայն Վազգէն Ա. կը ժխտէր Ազգային Սահմանադրութիւնը։ Փարիզի մէջ բացէ ի բաց կը յայտարարէր թէ՝ ցարական Ռուսիան եւ Օսմանեան կայսրութիւնը անցեալին կը պատկանին այլեւս, հետեւաբար եւ Պոլոժենիան եւ Ազգ. Սահմանադրութիւնը գոյութենէ դադրած են..

Անթիլիասի վէճը լուծելու համար Վազգէն Ա. կը յամառի կանչել Գահիրէի «եպիսկոպոսական ժողով»ին, որ «թերի եւ անընդունելի» կը հռչակէր Զարեհ Ա.ի ընտրութիւնը, քանդելով համերաշխութիւն գոյացնելու բոլոր կամուրջները ։

Միւս կողմէ կը յիշէ թէ ցոյց տուած էր «մի փրկարար ճանապարհ, Մայր Աթոռ հրաւիրելով կողմերի ներկայացուցիչներ ը, որպէսզի հաշտութիւն գոյանայ», սակայն մերժուած էր։ «Վեհափառ Հայրապետի համար այս հրաւէրը միշտ էլ մնում է այժմէական։ Մայր Աթոռը ինչպէս երէկ, նոյնպէս եւ այսօր ուրախ պիտի լինի վերաշինուող Ս. Էջմիածնում ողջունելու մեր մասին թիւր կարծիք ունեցող կողմի ներկայացուցիչներին, անկախ որեւէ այլ հանգամանքից» ։

Գահիրէի ծանօթ «Համաձայնագիր»ը պարզապէս կ'ուզէր Մեծի Տանն Կիլիկիոյ կաթողիկոսութիւնը ենթարկել Էջմիածնի։

Զարեհ Ա. Փետրուար 20ին, իր ընտրութենէն անմիջապէս վերջ խօսած ճառին մէջ բացորոշապէս կ'ըսէ ·

« Իմ սրտագին ողջոյնի խօսքս կ'ուղղեմ Էջմիածնայ նախամեծար Մայր Աթոռին, անոր արժանընտիր Գահակալ Վազգէն Ա. Կաթողիկոսին, այն հաստատ համոզումով եւ գիտակցութեամբ, որ նախամեծար Մայր Աթոռը եւ Կիլիկեան այս Աթոռը՝ լծակիցներ եւ գործակիցներ են, նո՛յն ժողովուրդին եւ Աւետարանին ծառայող Աթոռներ։ Մեր Աթոռի կապը պիտի մնայ անքակտելի Էջմիածնայ հետ, ինչպէս եղած է նախորդ կաթողիկոսներու օրով, պիտի մնայ անքակտելի, հակառակ անոր՝ որ պիտի գտնուին այդ կապը թուլցնել ուզողներ։ Պիտի պահենք անխախտ եւ ամուր՝ այդ կապը, որովհետեւ ա՛ն է որ մեզ պիտի պահէ մեր ազգային, եկեղեցական եւ կրօնական դիմագծութեան մէջ անայլայլ »։

Այսքա՛ն յստակ կերպով դիրք ճշդելէ վերջ, պարզապէս զրպարտութիւն է «Էջմիածին»ի այն ակնարկութիւնը թէ Կիլիկեան Աթոռը կ'ուզէ բաժնուիլ «հայ եկեղեցւոյ եւ ժողովրդից» հակադրուելով Մայր Աթոռին ...

«Էջմիածին»ի բերնով Վազգէն Ա. կը յայտնէ թէ ինք «հաստատակամօրէն մնացել է լաւատես ու վստահ է, որ ուշ կամ կանուխ Անթիլիասը պիտի ենթարկուի Հայ Եկեղեցու լրութեան հեղինակութեան, եւ պիտի մօտենայ Գահիրէի Համաձայնագրի ոգուն, ու վերջ պիտի գտնի ստեղծուած շատ անբաղձալի այն կացութիւնը, որ տանում է դէպի հերձում »։

Ուրեմն մէկ տարիէ ի վեր ո՛չ մէկ բան փոխուած է Էջմիածնի դահակալին մտայնութեան մէջ։

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄԵՐՁԱՒՈՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԴԻՐՔԸ

Մինչ քաղաքական շրջանակներու մէջ հարց կուտային թէ Մ. Նահանգները Զատիկէն առա՞ջ թէ վերջը Սուէզի հարցը պիտի բերեն Ազգաժողովին Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ, նախագահ Այզընհաուըր, իր չորեքշաբթի օրուան մամուլի ասուլիսին ընթացքին բոլորովին այլ իմաստով յայտարարութիւններ ըրաւ։ Ըսաւ թէ Մ. Նահանգները միշտ կը յուսան Սուէզի հարցին շուրջ լուծման մը յանգիլ՝ Եգիպտոսի հետ բանակցութիւնները շարունակելով։ Այս յայտարարութենէն քիչ ատեն վերջը յայտնուեցաւ թէ հակառակ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի կողմէ կատարուած դիմումներուն, Մ. Նահանգներու Արտաքին Նախարարութիւնը որոշած է Սուէզի հարցը առայժմ Ապահովութեան Խորհուրդին չներկայացնել, այն պատճառաբանութեամբ թէ արդէն իսկ որոշ յառաջդիմութիւններ արձանագրուած են եգիպտեւամերիկեան բանակցութեանց մէջ։ Կ'աւելցուի նաեւ թէ Մ. Նահանգները կը շարունակեն հաւատարիմ մնալ Ապահովութեան խորհուրդին «վեց սկզբունքներուն»։

Ամերիկեան այս որոշումը կարելի է վերագրել այն վախին, որ Սուէզի հարցին քննութիւնը արաբական երկիրներէ ներս խորհրդային քարոզչութեան ծաւալման պատճառ կրնայ դառնալ ։

Այզընհաուըր շեշտեց թէ Սուէզի եւ Աքապայի մասին ամերիկեան տեսակէտը կը մնայ նոյնը — այսինքն այս երկու անցքերը կը նկատեն միջազգային հաղորդակցութեան ջուրեր — բայց այն պարագային, որ Լա Հէյի միջազգային ատեանը այլ որոշում մը տայ Սուէզի եւ Աքապայի մասին։ Նախագահը աւելցուց թէ ներկայ պայմաններու մէջ, նաւային ընկերութիւնները իրենք է որ պիտի որոշեն թէ Սուէզի ջրանցքը պիտի օգտագործեն թէ ոչ ։ Ամերիկեան կառավարութիւնը պիտի բաւականանայ միայն զգուշաւորութեան խորհուրդ տալով բոլորին ։

Գալով Յորդանանի, Այզընհաուըր յայտարարեց որ ամերիկեան քաղաքականութիւնը պիտի սահմանուի հետեւեալ երկու սկզբունքներով. 1) Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի հետ 1950ին կնքուած եռեակ համաձայնութեամբ (որ Միջին Արեւելքի գոյավիճակը կը բնորոշէր) եւ 2) Այզընհաուըրի վարդապետութեամբ, որուն հիման վրայ Մ. Նահանգները համայնավար յարձակման մը դէմ իրենց պաշտպանութիւնը խնդրող որեւէ երկրի օգնութեան պիտի փութան ։

Ալ աւելի մանրամասնելով իր այս յայտարարութիւնը, Այզընհաուըր յայտնեց թէ Յորդանանի պիտի օգնեն ոչ միայն համայնավար, այլ՝ նաեւ իսրայէլեան յարձակման մը պարագային ։

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջին դէպքերէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով Հիւսէյն թագաւոր խօսեցաւ Յորդանանի ժողովուրդին ու յայտարարեց. «Կ'երդնում ցմահ պայքարիլ ձեզի համար եւ ազատագրուած արաբ երկիրներու ուխտին հաւատարիմ մնալ։ Անխնայ պայքար պիտի մղեմ մեր ազգին իսկական թշնամիներուն դէմ, որոնք իրենց հրահանգները կը ստանան դուրսէն ու անհաւատարմութիւն կը գործեն մեր երկրին հանդէպ»։

Ըստ շատերու կարծիքին, թագաւորին ակնարկութիւնը ուղղուած է համայնավարներուն եւ սիոնականներուն դէմ ։

Իսկ նոր վարչապետը, Խալիտի, մամուլի ասուլիսի մը ընթացքին յայտարարեց թէ Սուրիոյ, Եգիպտոսի ու Յորդանանի միջեւ դաշնակցային Միութիւն մը ստեղծելու հարցին շուրջ բանակցութիւնները յառաջ կը տարուին։ Աւելցուց նաեւ թէ զօր. Նուվար, որ Սուրիա կը գտնուի այժմ, ոչ թէ պաշտօնանկ եղած է, այլ միայն երկու շաբթուան արձակուրդ ստացած է։ Հերքեց նաեւ այն լուրը թէ զօր. Նուվար իր հրաժարականը տուած է սպայակոյտի պետի իր պաշտօնէն ։

Լուրեր շրջան կ'ընեն, սակայն, թէ սպայակոյտի պետ պիտի նշանակուի զօր. Մաժալի։ Այս լուրը պաշտօնապէս հաստատուած չէ։

× Իրանի կառավարութիւնը հրահանգեց իրանեան քարիւղի ազգային ընկերութեան, որ քարիւղ չծախէ Իսրայէլի կամ Իսրայէլի համար գնումներ կատարող որեւէ օտար ընկերութեան։ Կը կարծուի թէ այս որոշումը Արաբիոյ Իպն Սէուտ թագաւորի անձնական մէկ դիմումին արդիւնքն է։ Այս արգելքը դրուած է Իրանի քարիւղի ընկերութեան զուտ պարսկական արտադրութեան վրայ, որ ընդհանուր արտադրութեան 12.5 առ հարիւրը կը կազմէ ։

× Խ. Միութիւնը Եգիպտոսի, Սուրիոյ ու Յորդանանի յայտնած է թէ Իսրայէլի մէջ արաբական երկիրներու դէմ յարձակման ծրագիր մը կը պատրաստուի ։

ՖՐԱՆՍԱՅԻ հաղորդակցութեան միջոցներու գործադուլը, որ սկսաւ չորեքշաբթի օր, վերջ պիտի գտնէր հինգշաբթի կէս գիշերին։ Բազմահազար անձեր, մանաւանդ արուարձաններէն քաղաք իջնողներ, մեծ նեղութիւն կրեցին իրենց գործին երթալու համար։ Փարիզի փողոցները աննախընթաց խճողումներու ենթարկուեցան, որովհետեւ բոլոր անոնք որոնք կառք մը ունէին, մէջտեղ հանած էին։ Կ'ըսուի թէ Էր Ֆրանսի ու հանրային սպասարկութեանց պաշտօնեաներու գործադուլէն վերջ, թաքսիներու շարժավարներն ալ գործադուլի պիտի սկսին ուրբաթ օր ։

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԸ ՓԻԼՈՆԱԶՈՒՐԿ Կ'ԸՆԷ ԵՂԻՇԷ ԱՐՔ. ՏԷՐՏԷՐԵԱՆԸ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս Վազգէն Ա. Ապրիլ 13ի վճիռով կախակայած եւ փիլոնազուրկ ըրած է Եղիշէ Արք. Տէրտէրեանը իբրեւ հետեւանք այս վերջինին խաղցած տխուր դերին՝ Երուսաղէմի մէջ։

Այս լուրը կը հրատարակէ «Մարմարա» իր Ապրիլ 15ի թիւով, ինչպէս նաեւ Կաթողիկոսին նամակը ուղղուած Պոլսոյ Պատրիարքին որուն մէջ Կաթողիկոսը երկարօրէն կը պարզէ իր վճիռին տխուր պատճառները ։

Այդ նամակը կը հրատարակենք մեր վաղուան թիւով ։

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ ՆՈՒԷՐՆԵՐ

«ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՍՐԱՀ»Ի ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Պ. Կարապետ Խրիմեան (Լիոն)	5.000
Ոմն (Փարիզ)	500
Կառտան - Պիվէռի գաղութ (ցանկը առանձին)	24.700
Նախորդ գումար	1.395.400
Ընդհ. գումար	1.425.600

ԶԱՆԱԶԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹԵԱՆՑ «ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Եղիա Յովակիմեան (Պիվէր)	1.000
Ղազար Պոյլոեան (Պիվէր)	1.000
Արշակ Գինոսեան (Պիվէռ)	1.000
Մանուկ Յովհաննէսեան (Պիվէռ)	1.000
Ստեփան Գինոսեան (Պիվէռ)	1.000
Այրի Տիկ. Աստղիկ Պետրոսեան (Պիվէռ)	500
Մկրտիչ Մաթայեան (Պիվէռ)	500
Մկրտիչ Գուրեան (Ռոտեզիա)	2.000
Պ. Թորիկեան (Քլամառ)	1.000

ԱՑՆՃԱՐԻ «ՅԱՌԱՋ» ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ

Պ. Մկրտիչ Գազանճեան	2.000

ԽՈՐՀՐԴ. ՆՈՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻ՞ՒՆ

Ալպանական պատուիրակութեան մը ի պատիւ կազմակերպուած ընդունելութեան մը ընթացքին Խրուշչեւ խօսք առաւ ու յայտարարեց. «Ոչ մէկ պարագայի զէնքի ուժով պիտի չպարտադրենք համայնավարութիւնը»։

Սակայն, աւելցուց, «Համայնավարութեան գաղափարները չեն կրնար ջնջուիլ նոյնիսկ հիւլէական զէնքերով ։ Մեր գաղափարները մարդոց սրտերուն մէջ պիտի յաղթանակեն ի վերջոյ. կայսերապաշտներու բոլոր փորձերը՝ համայնավարութեան գաղափարները ոչնչացնելու համար, ձախողութեան դատապարտուած են»։ Ապա, երեւի մեղմացնելու համար իր այս յայտարարութեան ստեղծած տպաւորութիւնը, Խրուշչեւ յարեց. «Դրամատիրական ու ընկերվարական սկզբունքներով կառավարուող երկիրները նոյն երկրագունդին վրայ կ'ապրին. քանի որ այլ կերպ չեն կրնար ընել, պէտք է որ հանդուրժեն իրարու եւ խաղաղ գոյակեցութեան մը սկզբունքներուն վրայ, խաղաղ յարաբերութիւններ պահեն իրարու հետ»։

× Իսկ Սուրիոյ անկախութեան տարեդարձին առթիւ Մոսկուայի սուրիական դեսպանատան մէջ տրուած ընդունելութեան մը ընթացքին, Խրուշչեւ ամերիկեան դեսպանին յայտնեց թէ Խ. Միութիւնը հաւատացած է որ արեւմտեան աշխարհին հետ գոյութիւն ունեցող յարաբերութիւնները բարելաւելու մեծ կարելիութիւններ կան։

× Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանը, Չարլզ Պոհլեն, այսօր վերջնականապէս պիտի մեկնի Մոսկուայէն. Փիլիպպինեան կղզիներու ամերիկեան դեսպան պիտի ըլլայ այսուհետեւ ։

ԽՈՐՀ. ԵՐԱԺԻՇՏՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱՀԱՅ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

●

Մարտ 28ին Կրեմլինի Մեծ պալատին մէջ բացուեցաւ խորհրդային երաժիշտներու երկրորդ համագումարը եւ տեւեց մինչեւ Ապրիլ 5:

Առաջին համագումարը հրաւիրուած էր ինը տարի առաջ, 1948ին, առ ի գնահատութիւն «հայրենական պատերազմին» խորհրդային երաժիշտներու բերած աջակցութեան :

Սակայն ազատութեան կարճ շրջանէ մը վերջ, Անտրէյ Ժդանով երաժիշտներու ալ սանձերը քաշեց, ինչպէս ըրած էր խորհրդային գրողներուն: Տակաւին մեր յիշողութեան մէջ թարմ է, թէ ինչպէս խորհրդային մեծագոյն երաժիշտները, Պրոքոֆիէվ, Շոսթաքովիչ, Արամ Խաչատուրեան, ամբաստանուեցան սոցիալիստական ռէալիզմի (ընկերվարական իրապաշտութիւն) խորհրդային սկզբունքին անհաւատարիմ գտնուած ըլլալու յանցանքով եւ ստիպուեցան ինքնաքննադատութիւն կատարել ու ընդունիլ թէ «մեծ մեղք» գործած են իրենց երաժշտութեան մէջ զուտ արուեստի հետամուտ ըլլալով, անհատականութեան զօրաւոր միտումներ ցոյց տալով, եւայլն:

Ժդանովի խստութիւններէն ի վեր Խ. Միութեան արուեստագէտներն ու գրողները որոշ ազատութիւններ ձեռք ձգեցին ու ցարդ նոր ինքնաքննադատութիւններու պահանջ չդրուեցաւ :

Խորհրդային երաժիշտներու երկրորդ համագումարը իբր մեկնակէտ ունէր Համայնավար կուսակցութեան 20րդ համագումարին արուեստի մասին տուած որոշումները:

Բացումը կատարուեցաւ մեծ հանդիսաւորութեամբ: Ներկայ էին նաեւ Ալպանիայէն, Անգլիայէն, Պուլկարիայէն, Պրազիլիայէն, Լեհաստանէն, Ցունաստանէն, Չեխոսլովաքիայէն, Ռումանիայէն ու մինչեւ իսկ Մոնկոլիայէն ու Չինաստանէն եւ այլ երկիրներէ պատգամաւորներ, բոլորն ալ, ի հարկէ, «յառաջդիմական»:

Խորհրդային երաժիշտներու Միութեան քարտուղարը, Թիխոն Խրեննիկով, որ ժողովրդական երգերու եւ օփէրաներու հեղինակ է, վիճաբանութիւնները բացաւ «վտանգաւոր արդիականութեան» դէմ կատարած իր յարձակումով. որպէս օրինակ բերաւ տարագիր ռուս երաժշտական հեղինակ Իկոր Սթրավինսքին, որ, ըսաւ, մեծ թերութիւն մը ունի — կը հեղինակէ ընտրանիի մը համար, փոխանակ ժողովրդական լայն զանգուածներուն կողմէ հասկնալի երաժշտութիւն մը մշակելու :

Համագումարին ներկայ գտնուողները պահ մը այն տպաւորութիւնն ունեցան, որ Խրեննիկովի բերնով Ժդանովն է որ կը խօսի: Սակայն յառաջ եկած այս անհաճոյ զգացումը շուտով փարատեցաւ երբ համագումարին մասնակցող մեծագոյն եւ ամէնէն անուանի երաժիշտները բողոքեցին Խրեննիկովի յայտարարութեանց դէմ: Շոսթաքովիչ, օրինակ, մերժեց ընթացք տալ «երաժշտութենէ շատ բան չհասկցող ու երաժշտութիւնը իսկապէս չսիրող չոր վարդապետութեան մը հետեւող» անձերու քննադատութեանց: Շատ աւելի յառաջ գնաց Արամ Խաչատուրեան, որ ձաղկելով հանդերձ արեւմտեան երաժշտութեան կարգ մը անյաջող փորձերը, աւելցուց թէ «նոր ուղիներ փնտռող եւ իր գտածները օգտագործելու համարձակող արուեստագէտը շատ աւելի մեծ արժէք կը ներկայացնէ քան այն վարժ, բայց երեւակայութենէ զուրկ արհեստաւորը, որ կուրօրէն կ'ընդօրինակէ դասական ու համբաւի տիրացած երաժիշտներու գործերը»: Արամ Խաչատուրեանի յայտարարութիւնը չափազանց հետաքրքրական էր նաեւ այն պատճառով, որ յիշեց կարգ մը երիտասարդ երաժիշտներու անունները, որոնք, իր կարծիքով, փայլուն ապագայ կը խոստանան: Այս երիտասարդները, որոնց անունները մեծ մասամբ անծանօթ էին խորհրդային աշխարհէն դուրս, թիւով 7-8 հատ են: Զափազանց խրախուսական է նշել, որ այս 7-8 ընտրեալներէն երկուքը հայ են: Առաջինը՝ Կարէն Խաչատուրեան, 36 տարեկան, Արամ Խաչատուրեանի եղբօր զաւակն է եւ արդէն իսկ համբաւի տիրացած է Խ. Միութենէն դուրս՝ ջութակի համար իր գրած «մէկ Սոնատով», զոր յայտնի ջութակահար Տ. Օյսթրախ նուագած է երգապնակի վրայ: Երկրորդը՝ Ալեքսանդր Յարութիւնեան, 36 տարեկան, որ 1948ին Սթալինեան մրցանակի արժանացած էր «Հայրենիք»ին նուիրուած իր մէկ ստեղծագործութեան համար: Արամ Խաչատուրեան յիշեց նաեւ Պորիս Չայքովսքիի, Օթար Թաքթաքիշվիլիի, Վելի Մուխաթովի, Անտրէյ Վոլքոնսքիի եւ քանի մը ուրիշներու անունները :

Հայաստանի թերթերը ընդարձակ սիւնակներ յատկացուցին խորհրդային երաժիշտներու երկրորդ համագումարին: Սակայն, ըստ մեզի, ամէնէն հետաքրքրականը Մ. Մուրադեանի ստորագրած մէկ յօդուածն է «Սովետական Հայաստան»ի Մարտ 28ին թիւին մէջ—«Բարելաւել սովետահայ երաժշտագիտութեան վիճակը» վերնագրով :

Յօդուածին հեղինակը, թուելէ վերջ խորհրդահայ երաժշտութեան կատարած նուաճումները, կարգ մը օգտակար եւ սրտցաւ քննադատութիւններ կ'ընէ: Կը յիշեցնէ թէ խորհրդահայ երաժշտութիւնը ընդհանուր առմամբ ետ մնացած է ստեղծագործական մարզին մէջ, որովհետեւ հայկական երաժշտութեան ու երաժշտական հեղինակներու լաւագոյն գործերուն մասին լուրջ ուսումնասիրութիւններ չկան. «Աւելին. աչքի ընկնող ստեղծագործութիւնները չեն, միշտ, որ արժանանում են լուրջ ուշադրութեան եւ վերլուծութեան...» կը դժգոհի, թէ որեւէ լուրջ ուսումնասիրութիւն կատարուած չէ այնպիսի արժէքաւոր հեղինակութիւններու մասին, ինչպիսին են Արամ Խաչատուրեանի «Սպարտակ» եւ Գ. Եղիազարեանի «Սեւան» պալէները, Ա. Բաբաջանեանի «Հերոսական բալլադ»ը, Է. Յովհաննիսեանի դաշնակի քէնթէրը, եւայլն :

. Մուրադեան կը դժգոհի նաեւ Հայաստանի մէջ երաժշտական քննադատութեան ցած մակարդակէն, որու պատճառով ժամանակակից հայ երաժշտական ստեղծագործութեան մէջ կ'արմատանան կարգ մը աններելի թերութիւններ — «ազգային երաժշտութեան ոճից հեռանալու միտումներ, երաժշտականութեան աղքատութիւն, երաժշտական թեմաների միանմանութիւն...» եւայլն: «Երաժշտագիտութեան ցած մակարդակի պատճառներից մէկն էլ այն է,— կ'աւելցնէ յօդուածագիրը, — որ Երեւանի Կոմիտասի անուան կոնսերվատորիայում պատշաճ բարձրութեան վրայ չի դրուած հայկական երաժշտութեան դասաւանդման գործը» (ընդգծումները՝ մեզմէ): Շարունակելով իր սրտցաւ քննադատութիւնները, Մ. Մուրադեան կ'աւելցնէ թէ պետական երաժշտանոցը աւարտած հայ երիտասարդները «լաւ չգիտեն իրենց ազգային երաժշտութիւնը եւ բնական է, որ նրանց մէջ չի նկատւում հայ երաժշտական կուլտուրայի նուիրուելու անհրաժեշտ ձգտում»:

Հայաստանի միակ գիտական հիմնարկութիւնը, որ կրնար կազմակերպել հայկական երաժշտութեան պատմութեան ուսումնասիրութիւնը, Գիտութիւններու Ակադեմիային արուեստներու պատմութեան եւ տեսութեան բաժանմունքն է. բայց, ինչպէս կը թուի, այս հիմնարկութեան «երաժշտական բաժինը չափազանց փոքր է եւ նիւթական հնարաւորութիւններ չունի»: Հետեւաբար, ըլլա՛յ հայկական երաժշտութեան պատմութեան, ըլլա՛յ մեր երաժշտութեան զանազան ճիւղերուն ուսումնասիրութիւնը, կը մնան չլուծուած հարցեր: Մ. Մուրադեան կ'առաջարկէ ուսումնասիրութեան կարգ մը նիւթեր, որոնք ո՛չ միայն օգտակար, այլ նաեւ շատ հետաքրքրական են — հայ աշխարհիկ եւ հոգեւոր երաժշտութեան փոխյարաբերութիւնները, միջնադարեան խազերու վերծանման հարցը, ժողովրդական երգերու առանձնայատկութիւնները, ժողովրդական երաժշտութեան ձայնագրման եւ ուսումնասիրութեան հարցը: Ինչ կը վերաբերի այս վերջին խնդրին — ժողովրդական երաժշտութեան ձայնագրման եւ ուսումնասիրութեան աշխատանքին — Հայաստանի մէջ գոյութիւն ունին կարգ մը հիմնարկութիւններ ու կազմակերպութիւններ, որոնց պարտականութիւնն է այդ աշխատանքով զբաղիլ. ինչպէս օրինակ՝ Ժողովրդական Ստեղծագործութեան Տունը, Կոմիտասի անուան պետական երաժշտանոցը, Հայաստանի Երաժիշտներու Միութիւնը, Գիտութիւններու Ակադեմիային արուեստներու պատմութեան եւ տեսութեան բաժինը, եւայլն: Սակայն ըստ յօդուածագրին, այս ուղղութեամբ որեւէ ծրագրուած աշխատանք չի կատարուիր: Կը դժգոհի նաեւ այն բանէն, որ հայ երաժշտագէտները ընդհանրապէս ծոյլ են, ստեղծագործական աշխատանքով չեն զբաղիր, նոյնիսկ թերթերու մէջ երաժշտութեան մասին յօդուածներ չեն գրեր :

Եթէ այսքան ընդարձակ կերպով անդրադարձանք Մ. Մուրադեանի յօդուածին, պատճառն այն է, որ կը գնահատենք անոր սրտցաւութիւնը: Չենք ուզեր ժխտել իրականութիւնը, Հայաստանի մէջ որոշ եւ յուսատու յառաջդիմութիւններ արձանագրուեցան երաժշտական մարզին մէջ. մանաւանդ ժողովրդական երգերու ստեղծագործութեան ճիւղը մեծ զարկ ստացաւ վերջին տասնամեակին: Սակայն «լաւագոյնը լաւին թշնամին է». ահա թէ ինչու Մուրադեանի ստորագրած գրութեան նման յօդուածներ անկեղծ ուրախութեամբ կը լեցնեն մեր բոլորին սիրտերը :

Ս. ՇԱՔԼ

ԱՉԵՐՈՒ ԳՈՂՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻՒ

●

ԽՄԲ.— Վերջերս հրատարակած էինք Կիլիկիոյ Կաթողիկոսարանին պաշտօնական զեկոյցը ինչպէս նաեւ Եղիշէ Արք.ի նամակին պատճէնը, Ս. Աջերուն վերադարձին վերաբերմամբ: Այս առթիւ Գահիրէի մեր պաշտօնակիցը Յուսաբեր «Գողերը պէտք է յայտնուին» խորագրին տակ կ'ընէ հետեւեալ դիտողութիւնները.—

Արձանագրենք անմիջապէս, թէ մասնաւորաբար երկու կէտերու շուրջ ունինք մեր դիտողութիւնները եւ խորհրդածութիւնները:

Դիտողութիւնները կ'ընենք աճապարանք անմիջապէս. իսկ խորհրդածելու համար կ'ուզենք սպասել նոր մանրամասնութիւններու, որոնք պիտի պարզուին մօտաւոր օրերու մէջ :

Ա.— Եղիշէ Արք.ի կողմէ Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Զարեհ Ա.ի ուղղեալ 23 Մարտ 1957 թ. նամակը լոյս կը մնայ կարգ մը դէպքերու եւ անցուդարձերու մասին՝ որոնց հրապարակաւ պարզաբանումը պատմական կարեւորութիւն կը ներկայացնէ :

Հարկ է, որ Եղիշէ Արք. «տակաւ ցոյց տայ» ուղէ ոչ միայն «Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան շուրջ ստեղծուած տխուր պայքարին մէջ պատասխանատուութեան բաժին ունեցած չըլլալու» իր չքմեղանքին արդարութիւնը, ինչպէս կը ճգէ իր նամակին մէջ, այլեւ ցոյց տալ ուղէ՝ թէ որո՞նք գողցան Աջն ու Մասունքները՝ վեհարանի ճախակողմեան վերջին սենեակէն...

ՕՍԿԱՐ ՈՒԱՅԼՏ

ԱՍՏՂ - ՄԱՆՈՒԿԸ

●

Յոգնած, ոտքերը արիւնլուայ, ուզեց ներս մտնել : Բայց պահապան զինուորները արգիլեցին, փակելով անցքը իրենց նիզակներով եւ խիստ շեշտով մը հարցուցին.

— Ի՞նչ ընելու եկած ես մեր քաղաքը :

— Մայրիկս կը փնտռեմ, պատասխանե Աստղ-Մանուկը, եւ կը խնդրեմ որ թոյլ տաք ինծի անցնիլ որովհետեւ կրնայ ըլլալ որ մայրիկս այս քաղաքին մէջ է :

Ծիծաղեցան իր վրայ: Պահակներէն մին իր վահանը վար դնելով եւ սեւ մօրուքը շփելով, յարեց.

— Արդարեւ, կրնայ ըլլալ որ մայրիկդ [illegible]

— Ո՞վ է քու մայրդ, եւ ինչո՞ւ կը փնտռես զայն :

[illegible]

Մարդիկը մտիկ չըրին սակայն եւ քշեցին զինքը իրենց նիզակներով :

Երբ լալահառաչ կը հեռանար, մէկը, որուն զրահները կը կրէին ոսկեզօծ նշաններ եւ որուն սաղաւարտին վրայ թեւաւոր առիւծ մըն էր քանդակուած, հասաւ դէպքին վայրը եւ ուզեց գիտնալ թէ ո՞վ էր այն որ ուզած էր ներս մտնել :

— Մուրացիկ մըն էր, պատասխանեցին պահակները, եւ մենք զայն վռնտեցինք :

— Ինչո՞ւ, բացագանչեց նորեկը խնդալով, պէտք չէ զայն վռնտել: Կը վաճառենք այս հրէշատիպ արարածը իբրեւ գերի եւ այդ գումարով քանի մը փարչ անուշ գինի կը կոնծենք :

Այդ միջոցին, ծերուկ մը չարադէմ որ հոնկէ կ'անցնէր, ըսաւ.

— Այդ գինով ես կը գնեմ զինքը:

[illegible]

Մանուկը ինքզինքը գտաւ ստորերկրեայ զնդանի մը մէջ, որ լուսաւորուած էր պատէն կախուած եղջիւրաւոր լապտերով մը :

Ծերունին դրաւ անոր առջեւը պատառ մը բորբոսած հաց եւ ըսաւ.

— Կե՛ր :

Եւ անոր առջեւը դնելով նաեւ բաժակ մը՝ որուն մէջ կար պղտոր ջուր մը, ըսաւ.

— Խմէ՛ :

Այնուհետեւ, երբ Աստղ-Մանուկը կերաւ ու խմեց, ծերունին դուրս ելաւ եւ իր ետեւէն գոցեց դուռը ու զայն ամրացուց երկաթեայ ծանր շղթայով մը:

Հետեւեալ օրը, ծերուկը, որ իրաւամբ Լիպիոյ ամենաճարտար կախարդն էր, եւ որ իր արհեստը ուսած էր Նեղոսի ծովին [illegible]

[illegible]

չարագուշակ հետեւանքներ կրնան ծագիլ, որովհետեւ դուն իմ գերիս ես եւ ես քեզ գնած եմ փարչ մը գինիի գինը վճարելով:

Կրկին կապեց Աստղ-Մանուկին աչքերը իր սեւ լաթով, զայն առաջնորդեց պարտէզէն դէպի մարմարեայ հինգ աստիճանները եւ դարձնել իր մատանիին հպումով բանալով դուռը, հրեց Աստղ-Մանուկը դէպի փողոց :

Դուրս ելլելէն ետք, Աստղ-Մանուկը քաղաքէն հեռանալով հասաւ այն անտառը, որուն մասին խօսած էր իրեն ծերուկ կախարդը :

Այս անտառը շատ գեղեցիկ էր, դուրսէն դիտելով, եւ կը թուէր թէ լեցուն էր երգող թռչուններով եւ բուրումնաւէտ ծաղիկներով, այնպէս որ, Աստղ-Մանուկը բացառիկ ուրախութեամբ մը հոնկէ [illegible]

ՕՍԿԱՐ - ՈՒԱՅԼՏ

(Շար. - 6)

կէն, որ այդ օրերուն յատկացուած էր Վազգէն Ա.ի :

Ցոյց տալ ուզէ, թէ գողօնները ի՛նչ ճամբով հասան Ցորդանան :

Ցոյց տալ ուզէ, թէ որո՞նք էին այն «երկու աշխարհականները»՝ որոնք իրեն յանձնեցին ծրար մը, «առժամաբար Երուսաղէմ տանելու համար» :

Իրեն յանձնուածը... տուփիկ մը չէր :

Գրպանի մը մէջ փոխադրելի ... ան-նշան առարկայ մը կամ նուէր մը չէր ...

Եղիշէ Արք. պէտք է հրահանգ ստացած ըլլար գերագոյն հեղինակութենէ մը՝ գողօնները այդ «երկու աշխարհական»-ներէն յանձն առնելու եւ... «առժամաբար» Ս. Տեղիք փոխադրելու համար :

Գոյութիւն ունէ՞ր գերագոյն այդ հեղինակութիւնը որու հրահանգին կամ թելադրութեան ենթարկուիլ «պարտականութիւն» մը կարենար նկատել իրեն համար :

Կ՚ետեր՝ առնք, որոնց պատասխանին կը սպասէ հայ ժողովուրդը :

Կը սպասէ՝ իբրեւ խական ու վերին հեղինակութիւն, բոլոր գերագոյն իշխանութիւններէն եւ հանդամանաւոր պաշտօնեաներէն ալ բարձր ու նուիրական :

Զենք անապարեր, եթէ «յարգելի պատճառներ» գոյութիւն ունին կծիկը դանդաղ քակելու ...

Սակայն կ՚ուզենք ունենալ հաւաստիքը, թէ որեւէ գաղտնի ծալք պիտի չմնայ հայ հանրային կարծիքին համար :

Բ.— Վեհ. Տ. Տ. Զարեհ Ա. Կաթողիկոսի այն յայտարարութիւնը՝ թէ Կիլիկեան Աթոռը ոչ ոքի հանդէպ դատախազի դեր-քին մէջ չէ, այսինքն կ՚ուզէ մնալ անյիշաչար ու ներող, հաշտ ու ներդաշնակ է Հայրապետի հանգամանքին ու հոգեւորական մարդու ոգիին հետ : Սակայն թոյլատրուի աւելցնել, թէ ժողովուրդը չի կրնար նոյնքան անյիշաչար ու ներող ըլլալ արարքի մը հանդէպ՝ որ կոչուած է անցնիլ մեր օրերու եկեղեցական տարեգրութեանց ու պատմութեան մէջ :

Գողութեան մանրամասնութիւնները պէտք է ճշդուին-մանրամասնօրէնպէտք է սեփականութիւն դառնան՝ գէթ հիմնական գծերու մէջ՝ հայ հանրային կարծիքին, որքան ալ ատիկա ծանր նստի խիղճին ու փարկին վրայ բոլոր անոնց, որոնք հայ ժողովուրդի եւ Հայ. Եկեղեցւոյ գերագոյն նուիրականութիւններուն հանդէպ անպատկառ մնալու ժպրհանքը ցոյց տուին :

Հանրութիւնը պիտի չլսէ լոկ սուտը. պիտի չտեսնէ լոկ նենգութիւնները. պիտի չտեղեկանայ լոկ գողութեան եւ դաւադրութիւններու նուաստացուցիչ փաստին : Աւելի քան տարիէ մը ի վեր՝ մեր բազմութիւնները նողկանքի եւ զարշանքի զգացումով ապրեցան, իրենց ազգային արժանապատուութեան մէջ վիրաւորուած ըլլալու հոգեկան բեկումով տագնապեցան : Աննախընթաց նուաստացումի մը մատնուեցան ազգովին : Ապարարոյ «պայքար»ի մը ու յարակից դաւերու եւ քսութեանց ականատես եղան : Ու պահելով հանդերձ իրենց պաղարիւնը եւ ողջմտութիւնը, հոգեպէս տառապեցան. քար դրին իրենց սրտերուն վրայ եւ իրենց «լացը ծիծաղ ըրին»...

Ժամանակն է, այսօր, որ այդ հաւատաւոր բազմութիւնները լսեն նաեւ ճշմարտութիւնները, տեսնեն գէթ գլխաւոր գիծերը կազմակերպուած դաւերուն, տեղեկանան յստակօրէն ու պարզօրէն՝ թէ ո-րո՛նք, ի՛նչու եւ ի՛նչպէս ստեղծեցին այն քաոսը, զոր տեւականացնելու իրենց մոլուցքին մէջ առաւելագոյնս օգտագործեցին հայ ժողովուրդի թշնամիները :

Ա՛յսքան, առայժմ :

ԵՒՐՈՊԱՑԻ ՄԱՄԻԿ ՄԸ ՈՐ 43 ՏԱՐԻԷ Ի ՎԵՐ ԿԸ ՍՊԱՍԷ ԻՐ ՊԵՏՐՈՍԻՆ

●

Պ. Ճորճ Մարտիկեան ստացած է անգլերէն նամակ մը Գերմանիայէն : Այդ նամակով 84 տարեկան մամիկ մը կը խնդրէ Պ. Մարտիկեանէն լուր մը փոքրիկ Պետրոս Եղիայեանի մասին, զոր ինք որդեգրած ու դպրոց դրած էր 1910ին : Առաջին մեծ պատերազմէն (1914-1918) ի վեր բարերար Տիկինը փնտռած է իր որդեգիրը եւ տեղեկութիւն մը չէ կրցած ստանալ անոր մասին : Իր 84 տարեկան հասակին՝ ան վերջին փորձ մը եւս կ՚ընէ գրելով Պ. Մարտիկեանին : Իր մասնաւոր հետաքրքրութեան համար կը թարգմանենք նամակը հայ ընթերցողին համար :

« Պուքշլակ Պ. Ֆրանքֆուրթ ամ Մայն Հայներթրիֆթ 60,

Գերմանիա Մարտ 13, 1957

«Յարգելի Պ. Մարտիկեան,

«Ծիրդ վերջացուցի ընթերցանութիւնը Ձեր պատմութեան որ լոյս տեսած է «Րիտըրս Տայճէսթի» գերմաներէն հրատարակութեան մէջ «Խոստմնալից Նոր Հայրենիքը» վերնագրին ներքեւ :

«Մայրս ու ես մասնաւոր հետաքրքրութեամբ մը կարդացինք զայն, եւ ուրախացանք իմանալով որ դուք կրցած էք օգնել ձեր շատ մը հայրենակիցներուն եւ անոնց համար կարելի դարձուցած էք երթալ Ամերիկա եւ այնտեղ սկսիլ նոր կեանք մը :

« 1910ին, երբ մենք տակաւին Զուիցերիայ կը գտնուէինք, մէկը նամակ մը գրած էր հօրս հայ ժողովուրդի եւ անոր կրած տառապանքներուն մասին : Ծնողքս, հայրս ու մայրս մեծապէս ազդուեցան նամակէն եւ որոշեցին որդեգրել փոքր տղայ մը, Պետրոս անունով (Պետրոս Եղիայեան). որ յանձնուեցաւ Քոյր Կերպլերիի հոգածութեան : Քոյր Կերպլեր տարաւ զայն եւ դպրոց դրաւ Կեսարիոյ մէջ :

« Համաշխարհային առաջին պատերազմին ծագելէն ի վեր ոեւէ լուր չեկաւ մեր Պետրոսի մասին, այսուհանդերձ ոչ մայրիկը եւ ոչ ալ անոր զաւակները մոռցած են զայն, եւ Պետրոսին նկարը միշտ է այն մէկ քանի առարկաներէն զորս չկորսնցուցինք երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ժամանակ :

«Մեր մայրիկը այժմ 84 տարեկան է սակայն, տակաւին կը հետաքրքրուի այն ամէն բաներով որ տեղի կ՚ունենան : Մայրիկը շատ պիտի ուրախանայ եթէ մէկը ըսէ թէ ինչ եղաւ իր որդեգիր տղան : Այս պատճառով կը ներփակեմ Պետրոսին նկարը(1)որուն ետին կայ իր լրիւ անունը – Պետրոս Եղիայեան : Ով գիտէ, թերեւս անոր անունը գտնէք անուանացանկին մէջ անոնց, որոնց օգնեցիք Ամերիկա գալու համար :

« Կը յուսամ թէ այսչափ մեծ նեղութիւն պիտի չպատճառէ ձեզ, եւ կրնամ խնդրել որ մեր փոքրիկ նկարը ամէն պարագայի տակ մեզի վերադարձնէք, վերեւ տրուած հասցէով :

Անկեղծօրէն եւ երախտապարտաբար,

Ձերդ՝ ՊԵՆԻԹԱ Ֆ. ԹՈՐՆԱՈՒ

Տեղեկութիւն ունեցողներ թող բարի ըլլան իմացնելու ԱՆՁԱյին .—

ԱՆՁԱ, 207 Փաուէլ Սթրիթ,

Սան Ֆրանչիսքօ, Քալիֆորնիա :

1) Նկարին ետին գրուած տեղեկութեան համաձայն Պետրոս ծնած է 1900ին, Տարսոնի մէջ եւ տասը տարեկանին փոխադրուած է Կեսարիոյ Զինճիտէրի մէջ հաստատուած որբանոցը :

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

« ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ» ԽՈՒՄԲ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ, (Յառաջ).— Մարտ 29, երեկոյեան ժամը 9ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ տպաւորիչ մթնոլորտի մը մէջ կը կազմուէր դաշնակցական նոր խումբ մը, բաղկացած երկսեռ երիտասարդներէ :

Այս ձեռնարկը, հովանաւորուած Մարսէյլի Հ. Յ. Դաշնակցութեան Շրջ. Կոմիտէին կողմէ, կազմակերպուած էր Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Մարսէյլի Շրջ. Վարչութեան կողմէ :

Նորակազմ այս խումբին կնքահայրը, ընկեր Տ. Թաղոյեան, ընդհանուր ոգեւորութեան մէջ ըսաւ. « Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը շատ ուրախ ու հպարտ է ձեր այս որոշումէն :

Քիչ վերջ Դաշնակցական պիտի օծուիք եւ պիտի մաս կազմէք այս մեծ ու Սուրբ ընտանիքին : Սակայն, սիրելի երիտասարդներ, գիտցէք որ երբ Դաշնակցական անուան արժանանաք, պէտք է ձեր Ազգային պարտականութեան գիտակից լինիք : Դժբախտաբար չունինք պէտք եղած զօրքերը որպէս զի սերունդները փրկենք : Դուք, գիտակից հայ երիտասարդներ, մեր ժողովուրդի հարազատ զաւակներն էք, պէտք է շարունակէք մեր ազգապահպանման գործը » :

Ընկերոջ այս խանդավառող խօսքերէն ետք, երիտասարդ - երիտասարդուհիները կատարեցին իրենց երդման արարողութիւնը :

Օտար հիւրընկալ հողի վրայ ծնունդ առած այս Նոր Սերնդականները, ներշնչուած իրենց ազգային գաղափարներով, ոգեւորուած իրենց ժողովուրդին անցեալի փառքերով ու արժանիքներով, հայկական դատի իրականացման գործին անշահախնդրօրէն ծառայելու միակ ճամբան գըտած են Հ. Յ. Դ. շարքերը մտնելուն մէջ : Եւ որպէսզի հայ երիտասարդութեան լուսաւորիչին յիշատակը յաւերժացնեն, խումբին անունը դրին՝ Շաւարշ Միսաքեան :

Օ. ՃԱՌԱՅԵԱՆ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

ՊՈԼՍՈՅ ՅՈՒՆԱԿԱՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԸ ՓԼՑՆԵԼՈՒ ԾՐԱԳԻՐԸ

●

Պոլսոյ թերթերը վերջերս արձագանգ կը հանդիսանան կիսապաշտօն լուրի մը, որուն համաձայն Թուրք կառավարութիւնը կը ծրագրէ փլցնել Ֆէնէրի Յունաց պատրիարքարանը : Որոշումը կը բխի Նահանգային բարեզարդութեան կոմիտէէն, որ ձեռնարկած է ընդլայնել Ունգաբան-Էյուպ ճամբան եւ Յունաց պատրիարքարանի շրջակայքը :

Պոլսոյ Իրաւաբանական ճիւղի ուսանողները յայտարարած են, որ եթէ այսպիսի որոշում մը տրուի իրենք պատրաստ են ձրիօրէն աշխատելու պատրիարքարանի փլուզումի գործողութեան համար :

Այս առթիւ, տխրահռչակ Փափա Էֆթիմ, որ քեմալական շարժման օրերուն թշնամական դիրք բռնեց Պոլսոյ Յունաց պատրիարքարանի դէմ, դարձեալ հրապարակ է իջած իր ժխտական դերով :

Թէեւ պատրիարքական փոխանորդ Էմիլիանոս վստահեցուցած է լրագրողներուն որ նման ծրագիր մը անհաւանական է եւ այդ մասին լուր չունի պատրիարքարանը, այսուհանդերձ Հիւրիյէթ կը պնդէ որ «քաղաքի բարեզարդութեան ծրագրի համաձայն, վճռական բնոյթ ունի պատրիարքարանը փլցնելու ծրագիրը » :

Թրքական իշխանութիւնները, իրենց կողմէ, ոչ հաստատեցին եւ ոչ ալ հերքեցին այս լուրը : Ըստ երեւոյթին, բոլորն ալ կը սպասեն Կիպրոսի հարցին հանդէպ Պոլսոյ Յունաց պատրիարքարանի բռնելիք դիրքին :

Հակառակ իրենց խոստումին, Յոյները չհրապարակեցին տակաւին իրենց որդեգրելիք քաղաքականութիւնը այս ուղղութեամբ : Կը կարծուի որ Թուրք կառավարութիւնը իր վերջին խօսքը պիտի չըսէ Յունաց պատրիարք Մակարիոս Արք.ի դէմ դիրք ճշդելէ առաջ :

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Է.

ՀՌԻՓՍԻՄԷ ՏԻԿԻՆ

— Ճշմարիտ է, Տիկին, բոլոր ըսածներդ, եւ Բագրատ իշխանը իւր բոլոր մեծամտութեամբ խոստովանեցաւ թէ՝ «իմ գլուխս այս փորձանքը չէր գար, եթէ երկու հոգւոյ խորհուրդ մտիկ ընէի. Աստուած երկու խելք միայն ստեղծեր էր Հայաստանի մէջ, եւ ան խելքերու մէկը կնկան մը գլուխ լեցուցեր էր, միւսը լեռնցի շինականի մը :

— Ո՛վ եղեր է այդ լեռնցին, հարցուց Տիկինը, սուր աչքերը փայլեցնելով :

— Սասունցի Յովնան մը :

— Յովնա՛նը :

— Դու Յովնանը ուստի՞ կը ճանչես, Տիկին, ես ամենեւին չէի լսեր այդ անծանօթ անունը :

— Ի՛նչպէս չեմ ճանչեր : Ահա մեր մեծամեծ իշխանաց հազար մէկ յիմարութեանց առաջիններէն մէկն ալ. կ՚արհամարհեն, ոչինչ կը համարին իրեցմէ շատ վար դտնուած ժողովրդեան մարդը. նորա խելքէն, քաջութենէն, կարողութիւններէն օգուտ քաղել ամենեւին չգիտեն : Հազար անգամ ըսեր եմ եղբարցս էլ, զաւակներուս էլ, որ օրինակ պէտք է առնուլ նոյնիսկ արաբներէն, նոյնիսկ յոյներէն որ ամէն մարդու, հասարակ գինուորին, նաեւ օտարականին մտաւոր եւ մարմնաւոր զօրութիւնը չեն արհամարհեր, կը վարձատրեն, փառաց եւ մեծութեան կը հասցնեն. իսկ մեզ-քա նախարարնք կը համարին անձանց, ո՛չ իբրեւ հաւասարի, այլ իբրեւ մարդու վրայ նայիլ. ժողովրդեան մէջէն ելած մարդուն վրայ, որ խելք եւ յաջողութիւն ցոյց կուտայ, եւ դանի ոտնակոխ ընել, ոչինչ դարձնել իրենց պարտք կը համարին : Չեն տեսներ յիմարները, որ մեր Հայաստանեայց եկեղեցին եթէ այսչափ հալածանաց կը դիմանայ, այսչափ ներքին եւ արտաքին բռնութեանց կը տանի, այն պատճառաւ միայն անկործան կը մնայ, որ անխտիր մտաւոր կարողութեանց իր դռները բացեր յետին ողորմելի գիւղացին, շինականը, անազատը կ՚առնու իւր ծոցը, կը սնուցանէ, կը մեծցընէ եւ կաթողիկոսական դահոյից վրայ նաեւ կը բարձրացնէ :

— Բայց այդ Յովնան կը ճանչեմ ըսիր, Տիկին, ուրեմն երեւելի մարդ է :

— Եթէ իւր զգեստներն նկատենք, եթէ իւր ազգային անունը նկատենք, եթէ իւր հարստութիւնն ու կալուածները նկատենք, ամենաոչինչ մարդ է. իսկ եթէ իբրեւ քաջ եւ խելօք մարդ նկատենք, մեր բոլոր իշխաններու, ոչ Վասպուրականի համար կ՚ըսեմ, այլ բոլոր Հայաստանի իշխաններու մէջ տասն հոգի չեմ գտներ նորա հետ բաղդատելու համար :

— Բայց ի՞նչպէս կարելի է Արծրունեաց Տիկնոջը այսպէս լաւ ճանչել լեռին շինական մը. գիս այդ կը զարմացնէ :

— Ես երբ զինք ճանչեցի, Արծրունեաց Տիկին չէի, այլ Բագրատունեաց Օրիորդ : Հօրեղբայրս պալատն ի Տարօն այդ տղան կը տեսնէի. տարեկից իշխանազուններուն հետ կը խաղար, կ՚իյնէր կ՚ելնէր յաջողակ, զօրաւոր, առաջին ամէն մարմնաւոր կրթութեան եւ մարզերու մէջ : Նոյնպէս մտաւոր կարողութեան կողմէ կը զարմացնէր նաեւ այն վարդապետը, որ վարժապետելու եւ ատենադպրութեան պաշտօն ունէր հօրեղբօրս քով : Եւ այն ասպետանի իւր յաջողութիւնը յայտնի էր ամէնուն, որ դեռ15-16 տարեկան ,որեւիցէ դժուար սպարագայի իրեն կը դիմէր ամէն մարդ : — Ատենադպիր վարդապետը հիւանդ էր, Յովնան կը կատարէր նորա պաշտօնը : Գաղտնի խօսք մը կար մէկուն տանելիք, Յովնանու կը յանձնուէր նոյն պաշտօնը : Հօրեղբօրս տղաքը վտանգաւոր, անել ճամբու մը մէջ մտած էին, Յովնան կրնար զիրենք հանել, ճողոպրել :

— Մէկ մրն էլ, յանկարծ, օր մը խոր լըռութիւն տիրեց Յովնանու անուան եւ անձին վրայ որ անհետացաւ մէջտեղէն. բայց եթէ Յովնան միայն անհետանար զարմանք չէր, այլ միեւնոյն ժամանակ հօրեղբօրս աղջիկներէն սրամիտն ու ծնողաց սիրականը՝ Վասկանուշ, Յունաց սահմանները կ՚ուղարկուէր կուսանաց վանքի մը մէջ իւր կեանքը մաշեցնելու : Ամէնուն զարմանք պատճառեց այս դիպուածը բացի ինձմէ, վասնզի ես գիտէի թէ Բագրատունի Օրիորդը եւ Յովնան զիրար կը սիրէին, եւ մէկ քանի անգամ իրենց տեսութեան ներկայ գտնուեցայ ծաղկոցին մէջ, ուր գիշերները ժամդիր էին իրար տեսնելու համար այդ երկու սիրահարները : Հետեւանքը սարսափելի երեւցաւ ինձ. յորդորեցի Վասկանուշ մոռնալ այս սէրը, հեռացնել իրմէ այս երիտասարդը, որ թէպէտ ամեհի առիւծ, բայց նորա քով ամենախոնարհ եւ քծուն շուն էր. իսկ Օրիորդը, թէեւ իրաւացի կը գտնէր իմ խորհուրդս, բայց սրտին սիրածէն բաժնուիլ շատ դժուար էր. ուստի երբ, յանկարծ, այս աքսորները լսեցի, չզարմացայ, այլ դառնացայ, մանաւանդ երբ այս դիպուածէն վերջ հօրեղբօրս հնազանդելու համար գնացի եւ տեսայ որ զաւկին հետ ինքն էլ պատժուեր էր եւ երեք ամսու միջոցին մէջ, ժամանակէն առաջ ծերացեր էր :

(Շար.) ԾԵՐԵՆՑ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԼԺԵՐԻՈՑ մէջ, վերջին 24 ժամուան ընթացքին նորանոր բախումներ տեղի ունեցան ապահովութեան ուժերուն եւ ապստամբներուն միջեւ: 18 Ֆրանսացի զինուորներ սպաննուեցան. ապստամբներուն կորուստները շատ աւելի մեծ են — աւելի քան 120:

ԱԼԺԵՐԻՈՑ 1957-58ի պիւտճէն պիտի ըլլայ 230 միլիառ ֆրանք:

ՄԱԿԱՐԻՈՍ արք. անցի օր Աթէնք հասաւ, ուր արժանացաւ տասնեակ հազարաւոր Յոյներու խելայեղ ընդունելութեան:

ՎԱՐՁԱՊԵՏ Ատենաւըր որոշած է կոչ մը ուղղել բոլոր պետութեանց, որ վերջ տան հիւլէական զինարշաւին:

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ մէջ հիւլէական նոր փորձ մը կատարուած է երեքշաբթի օր: Ապրիլ 3էն ի վեր 5րդ պայթումն է այս:

ՍԱԿԱՐԱՆ (Ապրիլ 17).— Զոյլ ոսկի՝ 465.000, նափոլէոն 3510, զուից. 3300, անգլ. 4190, քսան տոլարնոց 16.120, թղթադրամ (անպաշտօն) տոլար 400, սթերլին 1080, զուից. 95.75, պելժ. 8.05:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Հայկանուշ Տէր Կարապետեան: Այրի Տիկին Երանուհի Տէր Կարապետեան եւ զաւակները, Արամ, Յովհաննէս, Վռամշապուհ, եղբայրները, Տէր եւ Տիկին Աւետիս եւ Ղազարոս, քոյրը՝ այրի Տիկին Հռիփսիմէ Հայրապետեան, Զոքանչ մայրը՝ այրի Տիկին Մարիամ Մակարեան կը ծանուցանեն թէ այս երկուշաբթի Սէն Ժերոմի Ս. Սահակ Մեսրոպ եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ պատարագ, իրենց զաւկին, ամուսնոյն, հօր, եղբօր եւ փեսին ԳԷՈՐԳ ՏԷՐ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգող բարեկամները:

●

Արտաշէս Պիպէրեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ, ողբացեալ Տիկին Մելինէ Պիպէրեանի մահուան տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, այս երկուշաբթի առաւօտ, յետ պատարագի, Ժան Կուժոնի Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ:

Կը հրաւիրուին հանգուցեալին յիշատակը յարգողները:

●

Տիկին Արեգնազ Մկրտիչեան կը ծանուցանէ թէ ապրիլ 22ին, երկուշաբթի Մեռելոցի տօնին, հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Պուլվար Օտտոյի Ս. Յակոբ Մատրան մէջ իր եղբօր ու հարսին Յարութիւն եւ Եղիսաբէթ Խանոյեանի յիշատակին: Կը հրաւիրուին ողբացեալներուն յիշատակը յարգողները:

●

Այրի Տիկին Փերուզ Մարզվանլեան կը ծանուցանէ թէ այս երկուշաբթի (Մեռելոց) Փրատոյի Մայր եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ պատարագ իր ամուսնոյն՝

ՅԱԿՈԲ ՄԱՐԶՎԱՆԼԵԱՆԻ

հոգւոյն եւ յիշատակին համար:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

***

Այս առթիւ երեք հազար ֆրանք կը նուիրէ Կապոյտ Խաչի Մարսէյլի մասնաճիւղին:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ
ՓԱՐԻԶ – Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, յիշատակ Չարչարանաց Խաչելութեան եւ Թաղման: Թափօր երեկոյեան ժամը 5ին:

20 Ապրիլ:, Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց Ս. Զատկի, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 3.30ին, պատարագ ժամը 5ին:

21 Ապրիլ, Ս. Զատիկ, Տօն Յարութեան, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 7.30-ին հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Հայրապետական պատուիրակ Գերշ. Տ. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան:

22 Ապրիլ, Երկուշաբթի Բ. օր Զատկի, յիշատակ Մեռելոց, պատարագ ժամը 10ին յաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ ընդհանուր ննջեցելոց:

Ս. ՊՕՂՈՍ - ՊԵՏՐՈՍ (ԱԼՖՈՐՎԻԼ)

Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ բարեպաշտ հաւատացեալներուն թէ Ս. Զատկի Ճրագալոյցին, Շաբաթ օր Ս. պատարագ պիտի մատուցուի ժամը 6ին:

Ս. Զատկի կիրակի, ժամերգութիւն ժամը 8ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Մեռելոցի երկուշաբթին՝ նոյնպէս, պատարագը պիտի երգեն խաչակիր մանուկները: Պիտի մեներգեն Օր. Նուարդ Տիրատուրեան եւ Պ. Ա. Քիւփէլեան:

Պիտի քարոզէ հոգեւոր հովիւը Պարգեւ քհնյ. Մերճանեան:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, Յիշատակ խաչելութեան ժամը 10ին, Թաղում ժամը 17.30:

Ապրիլ 20, Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, Հաղորդութիւն տալոց ժամը 9.30ին, Ս. պատարագ խթումի (երկսեռ խումբով) ժամը 5.45ին:

Ապրիլ 21, Կիր. ԶԱՏԻԿ, Նախատօնակ եւ Անդաստան ժամը 7.30ին, հանդիսաւոր Ս. պատարագ (բազմաձայն երկսեռ խումբով) ժամը 10ին:

Աւագ Ուրբաթ— Թաղման արարողութիւն երեկոյեան ժամը 5ին:

ՆԻՍ.— Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ: առաւօտ Խաչելութիւն ժամը 9.30ին, Երեկոյ Թաղում ժամը 4ին:

20 Ապրիլ, Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, առաւօտ, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին, երեկոյ ժամը 3.30ին, Ս. պատարագ ժամը 4.30ին:

21 Ապրիլ, Զատիկ, առաւօտ ժամերգութիւն ժամը ութին, Ս. պատարագ ժամը տասնին:

22 Ապրիլ, Երկուշաբթի, Մեռելոց, առաւօտ, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8.30ին, Ս. պատարագ ժամը 9.30ին:

Ս. ԹԱԴԷՈՍ (Մարսէյլ) Ս. ԱՆԹՈՒԱՆ

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, Անապական Թաղում Տեառն, երեկոյեան ժամերգութիւն Թաղման ժամը վեցին:

20 Ապրիլ Աւագ Շաբաթ, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը ութին, երեկոյեան ժամերգութիւն Ճրագալոյցի ժամը 5ին, Ս. պատարագ ժամը 7ին:

21 Ապրիլ, Կիրակի, տօն Հրաշափառ Ս. Յարութեան, առաւօտեան ժամը 7ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, քարոզ ժամը 11ին:

22 Ապրիլ, Երկուշաբթի Մեռելոց, առաւօտ ժամերգութեան ժամը 8ին, Ս. պատարգ ժամը 10ին, Հոգեհանգիստ ժամը 11ին:

Սոյն հանդիսաւոր արարողութիւնները կը կատարուին Դպրաց Դասու երկսեռ կազմին կողմէ, ղեկավարութեամբ Օր. Սիւզան Պոյաճեանի:

ՊԼ. ՕՏՏՈՅԻ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, Երեկոյեան կարգ Թաղման ժամը 4.30ին:

20 Ապրիլ, Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց Ս. Զատկի, երեկոյեան Խթման արարողութիւն ժամը 4.30ին, Ս. պատարագ եւ Նախատօնակ ժամը 6ին:

ՊՈՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍ. ԵԿԵՂԵՑԻ

20 Ապրիլ, Կիրակի, Տօն Հրաշափառ Ս. Յարութեան, սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեանց ժամը 7.30ին, հանդիսաւոր Ս. պատարագ Եկմալեան ժամը 10ին:

22 Ապրիլ, Երկուշաբթի, յիշատակ Մեռելոց, սկիզբ առաւօտու ժամերգութեանց ժամը ութին, Ս. պատարագ՝ Կոմիտասեան եղանակ ժամը տասնին, հանդիսաւոր Հոգեհանգիստ ժամը 11.45ին:

ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

19 Ապրիլ, Աւագ Ուրբաթ, երեկոյեան ժամը 18ին, ժամերգութիւն եւ երկրպագութիւն Ս. Խաչի Ս. Ռընէ Մատրան մէջ (83 ռիւ տ'Արֆէօյ, Պանթէօ):

Աւագ Ուրբաթ ժամը 11ին ճաշու ժամերգութիւն եւ երկրպագութիւն Ս. Խաչի Ս. Պրինոյի մատրան մէջ (148 ռիւ տը լ'Էկալիբէ, Իսի):

Աւագ Շաբաթ ժամը 17ին ժամերգութիւն ձայնաւոր պատարագ եւ Նախատօնակ:

Կիրակի, Զատիկ ժամը 10ին ժամերգութիւն Հայրապետեան պատարագ:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ
ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ 24 Ապրիլ, Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Փլէյէլ Ժուռնալի մեծ սրահին մէջ, 21 ռիւ Քասէ, մէթրօ Քասէ: Նախաձեռնութեամբ ՉԱՓԱՀԱՍ ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ մասնակցութեամբ զանազան կազմակերպութեանց:

Կը նախագահէ՝

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ, ՀԱՅՐ ԱԻԵՏԻՔ Վ. ԹԱԼԱԹԻՆԵԱՆ եւ Կ. ՄԵՀԵԱՆ:

Մասնակցութեամբ՝ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՓԱՔԵԼԵԱՆի, Պ. Պ. ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆի, ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆի, ՍԱՐԳԻՍ ՔԱԶԵԱՆի:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, «Համօ Օհանջանեան» սրահին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Ապրիլ, (Զատիկ) ժամը 9էն մինչեւ լոյս:

Վամբէնկի մէջ:

Նուագախումբ ՓՈԼ ՄՕՐԻՍ:

Աթրաքսիօն եւ զանազան անակնկալներ:

Մութ գոյն զգեստը նախընտրելի է:

Մուտք 700 ֆրանք:

Լ Ի Տ Ի Ա   Կ Ա Ր Ի Ն

Որուն ԶԱՆԱԶԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ
ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ

Նուիրուած նախորդ քոնսէրը՝ այնքան ջերմ ընդունելութիւն գտաւ, ֆրանսական երաժշտական մամուլին ու մեծանուն երաժշտագէտներուն խոր գնահատանքին արժանացաւ, եւ Ֆեստիվալ ընկերութիւնը անոր երգապնակները (միքրոսիյոն) հրապարակ հանեց:

Այս անգամ կը կազմակերպէ բոլորովին նոր յայտագրով մը իր՝

ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՔՈՆՍԷՐԸ

Էքոլ Նորմալ տը Միւզիքի սրահը 78, րիւ Կարտինէ (մէթրօ Մալզէրպ)

Հինգշաբթի, 23 Մայիս, երեկոյեան ժամը 9ին:

Կը մասնակցին՝

Նէլլի Քարոն եւ Կիյըմէթ Պուայէ (Մարթընոյի ալիքներ)
Մօնիք Մաթայն (դաշնակ), Լուի Տիլլիէս (հարուածային գործիքներ),
Լիլի Լասքին (Տաւիղ):

Կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՖԹԻՔ   Ղեկավարութիւն ԺԱՔ ՊՕՆՏՕՆ:

Կը ներկայացնէ Լիւլ Անտրէ Մարսէլ   Տոմսերու գին 200էն 600 ֆրանք:

Կը ծախուին հանդէսին սրահը, Տիւրան հրատարակչական տան եւ գործակալներուն, ինչպէս նաեւ Օր. Լորա Իչգալաչեանի մօտ (73 Ֆպ. Փուասօնիէր):

Հեռաձայն՝ ՓՐՕ. 64.23

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Հայ Երիտասարդաց ակումբի կողմէ:

ՋԻՄՄԷՐ

Գարեջրատան սրահին մէջ (Փլաս տիւ Շաթըլէ), Կիրակի 28 Ապրիլ ժամը 15էն մինչեւ 22:

Նուագախումբ:

Դիւրամատչելի պիւֆէ:

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս Երկուշաբթի առաւօտ Զատկուան տօնին առթիւ Ս. պատարագ պիտի մատուցուի ռիւ Ժէ, Սէն Լուի սրահին մէջ: Պիտի պատարագէ Թորգոմ քհնյ. (Լիոնէն):

ՆՈՒԷՐ

Տէսինէն Զաքարեայ Չէյթունցեան, իր եղբօր Վարդան Չէյթունցեանի (Պոսթոն) մահուան չորրորդ տարեդարձին առթիւ 500 ֆրանք կը նուիրէ «Յառաջ»ի բարգաւաճման ֆոնտին:

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 20 ԱՊՐԻԼ
SAMEDI 20 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7863 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3674

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ԿԸ ԽԵՂԱԹԻՒՐԵՆ

Մակարիոս արք.ի ազատ արձակման առթիւ, Անգլիոյ նախարարներէն լորտ Սալզպըրի իր հրաժարականը ներկայացուցած էր վարչապետ Մաքմիլլընի, իբրեւ բողոքի ցոյց :

Այդ առթիւ յիշած էինք թէ ուրիշ լորտ Սալզպըրի մը, որ 1878ին արտաքին նախարար էր Լորտ Պիքընսֆիլտի (Տիզրայէլի) դահլիճին մէջ, գաղտնի բանակցութիւններով յաջողած էր Կիպրոսը կցել Անգլիոյ :

Պոլսական Թուրք թերթի մը՝ «Թէրճիման»ի ապրիլ 10ի թիւին մէջ Քասըրճան Քաֆըր «Երկու Սալզպըրիներ...» խորագրով յօդուած մը ստորագրած է՝ սուտն ու իրաւը իրար խառնելով :

Ըստ յօդուածագրին, Հայերը ուրախութեան ցոյցեր կազմակերպած էին՝ երբ 1877ին Ռուսերը Պալքաններու մէջ Թրքական բանակը ճզմելէ վերջ, Էտիրնէն գրաւելով Պոլսոյ վրայ կը քալէին: Նոյնիսկ պատուիրակութիւն մը ղրկած էին ռուս բանակին յաղթանակը շնորհաւորելու համար եւ Ներսէս պատրիարքն ալ գաղտնօրէն տեսակցած էր ռուսական բանակի ընդհանուր հրամանատար մեծ-դուքս Նիքոլայի հետ :

Ու առանց յիշելու Սան Սթէֆանոյի դաշնագիրը, որ Հայոց ի նպաստ յօդուած մը կը պարունակէր (16րդը), կ՚անցնի Պերլինի վեհաժողովին : Ու կը գրէ ·

« Եւ որովհետեւ Անգլիացիները կը հովանաւորէին Հայերը եւ զանոնք կը գրգռէին Թուրքիոյ դէմ, Պերլինի դաշնագրին մէջ դրուեցաւ յօդուած մը»: Ու կ՚արտատպէ նշանաւոր 61րդ յօդուածը :

Թուրք լրագրողը գիտակցաբար կը խեղաթիւրէ պատմութիւնը չարամտօրէն : Այնպէս կ՚ուզէ ցոյց տալ, որ Հայերը թէ՛ Ռուսերուն եւ թէ Անգլիացիներուն պաշտպանութիւնը կը վայելէին միանգամայն՝ ընդդէմ Թուրքիոյ :

Մինչդեռ իրականութիւնը հակառակն է: Ճիշդ է որ Ստեփան փաշա Ասլանեան եւ Յովհ. Նուրեան Ազգ. Ժողովին կողմէ Էտիրնէ գացին, սակայն մեծ դուքսին հետ տեսնուեցան վարչապետ Սաֆվէթ փաշայի արտօնութեամբ :

Իսկ 1878ի Զատկի երկուշաբթի օրը Ներսէս Վարժապետեան պատրիարք այցելեց Սան Սթէֆանօ՝ Առաքել Պէյ Տատեանի բնակարանը՝ ուր իջեւանած էր ռուսական բանակներու ընդհ. հրամանատար մեծ դուքսը եւ տեսնուեցաւ անոր հետ, սակայն ատիկա կատարեց Թուրք կառավարութեան գիտութեամբ :

Նոյն Ներսէս պատրիարքը 1877ի ռուսեւթուրք պատերազմի առաջին օրերուն, կոնդակ ղրկած էր բոլոր թեմերուն, յանձնարարելով աղօթել Թրքական բանակներու յաղթանակին համար :

Սան Սթէֆանոյի 16րդ յօդուածը շատ նպաստաւոր էր Հայերուն համար, քանի որ պայման կը դնէր, որ ռուսական բանակները պիտի քաշուէին Հայաբնակ նահանգներէն ա՛յն ատեն միայն, երբ «բարենորոգումներ»ը լիովին գործադրուէին, Ռուսերու հսկողութեան տակ :

Անգլիա, որ այդ դաշնագրէն անմիջապէս վերջ, 1878 Փետրուար 6ին իր մարտանաւերը կը ղրկէր Պոլսոյ կղզիներուն առջեւ, Աւստրեւհունգարիան ու Գերմանիան ալ իր կողմը սիրաշահելով ստիպեց Ռուսիան, որ Պերլինի մէջ վերաքննուի Սան Սթէֆանոյի դաշնագիրը :

Ու նախ քան Պերլինի վեհաժողովին բացումը, 1878 Յունիս 4ին Կիպրոսը իբրեւ կաշառք ստանալով, լորտ Սալզպըրի Պերլինի մէջ ամէն ճիգ ըրաւ 16րդ յօդուածը 61րդի վերածելու, այսինքն հայկական բարենորոգումներու հարցը միանգամ ընդմիշտ թաղելու համար :

Անգլիա Պերլինի մէջ Թուրքիան է, որ կը պաշտպանէր եւ ոչ թէ «կը հովանաւորէր Հայերը եւ զանոնք Թուրքիոյ դէմ կը գրգռէր» :

Թուրք խմբագիրը այս խօսքերէն անմիջապէս վերջ չնականօրէն կը խոստովանի ·

« Փոթորիկը անցնելէ վերջ, Սուլթան Համիտ կարծեց թէ մոռցաւ այս յօդուածը: Որովհետեւ Հայերուն առանձնաշնորհեալ ըլլալը հակառակ էր պետութեան շահերուն» :

Այսպէս չարամիտ վերագրումներ կ՚ընէ հայ յեղափոխականներուն (քոմիթէճի), արդարացնելու համար ջարդերը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵԳԻՊՏԵՒԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՏԵՂՔԱՅԼԻ ՄԷՋ

Սուէզի հարցը ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին առջեւ չբերելու ամերիկեան որոշումը ոչ մէկ զարմանք յառաջացուց քաղաքական - դիւանագիտական շրջանակներու մէջ: Ոչ ոքի համար գաղտնիք էր, արդարեւ, թէ Մ. Նահանգները համոզուած են որ եգիպտեւամերիկեան բանակցութեանց ձախողութենէն վերջ, Ապահովութեան Խորհուրդը չէ որ պիտի կարենար կացութիւնը բարելաւել: Մանաւանդ որ Ապահովութեան Խորհուրդին միջամտութեան դիմուելու պարագային, դրեթէ վստահ են թէ Եգիպտոս կրնայ բոլորովին անձնատուր ըլլալ Խ. Միութեան : Տարուան այս եղանակն ալ անյարմար է միջազգային խորհրդակցութեան մը համար, որովհետեւ պատուիրակները զատկական տօներու առթիւ արձակուրդի մեկնած են :

Յամենայն դէպս, ամերիկեան դիւանագիտութիւնը հետեւեալ եզրակացութեան հասած է — Սուէզի մասին Լոնտոնի երկու խորհրդաժողովներուն մէջ տրուած որոշումներն ու ջրանցքը օգտագործողներու պահանջները նկատի պէտք չէ առնուին. իսկ ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդի «վեց սկզբունքները» միայն առ ի ձեւականութիւն կրնան պահուիլ :

Աւելի գործնական քայլեր առնելով, ամերիկեան կառավարութիւնը մինչեւ քանի մը օր Ամերիկացի նաւատէրերուն պիտի հրահանգէ որ ենթարկուին եգիպտական պահանջներուն ու Սուէզէն անցքի տուրքերը վճարեն ջրանցքին եգիպտական ընկերութեան. պիտի հրահանգէ նաեւ որ վճարումները կատարած պահուն բաւականանան միայն «բողոքելով» :

× Կը կարծուի թէ Անգլիա եւս պիտի յարի այս «ժամանակաւոր» լուծման : Երկու անգլիական նաւեր արդէն իսկ անցան Սուէզէն ու անցքի տուրքերը զուիցերիական ֆրանքով վճարեցին եգիպտական իշխանութեանց :

× Եգիպտոս բոլորովին անզիջող դիրք մը բռնած է Իսրայէլեան նաւերու անցքին մասին. արաբական միւս բոլոր երկիրներն ալ այս հարցին մէջ Եգիպտոսի կողմը կը բռնեն :

× Հինգշաբթի օր, Եգիպտոսի մէջ բանող անգլիական ու ֆրանսական եօթը դրամատուներ ազգայնացուեցան եգիպտ. կառավարութեան կողմէ :

Որոշ հատուցումներ խոստացուած են այս դրամատուններուն բաժնետէրերուն, սակայն գումարը տակաւին ճշդուած չէ :

ՀՈՒՆԳԱՐԱԿԱՆ շաբաթաթերթի մը տուած տեղեկութեանց համաձայն, վերջին դէպքերէն ի վեր աւելի քան 22.000 պաշտօնեաներ իրենց գործերէն արձակուած են :

ՎԱԶԳԷՆ Ա.Ի ՆԱՄԱԿԸ ԵՂԻՇԷ ԱՐՔ.Ի ՄԱՍԻՆ

ԽՄԲ. — Ինչպէս գրած էինք երէկ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը ապրիլ 13ին, հայրապետական վճիռով փիլոնազուրկ ըրած է Երուսաղէմի նախկին տեղապահը: Ստորեւ կը հրատարակենք Հայրապետին նամակը ուղղուած Պոլսոյ Պատրիարքին:

« Ամենապատիւ Գարեգին Խաչատուրեան Պատրիարքին,

Մենք՝ Վազգէն՝ Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, այսու մեր Հայրապետական վճիռով հաստատելով Գերագոյն Հոգեւոր Խորհրդի 12 Ապրիլ 1957 թուի առաջարկը ի մասին Եղիշէ Արք. Տէրտէրեանի, եւ՝

Ա. — Նկատի առնելով Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարք. Ս. Աթոռի Միաբանական Ընդհ. Ժողովի 956 թուի 2 եւ 3 Հոկտեմբերի նիստերի որոշումները Եղիշէ Արք.ի Պատրիարքական Տեղապահութեան եւ Լուսարարապետութեան պաշտօններից դադարեցման մասին, եւս 1957 թուի Մարտի 5ի որոշումը նրան միաբանութեան շարքերից արտաքսելու մասին,

Բ. — Նկատելով որ Տէրտէրեան Արք.ը ծանրակշիռ ամբաստանութիւնների ներքեւ է գտնւում իր բարոյական կենցաղով եւ այդու իսկ իր վրայ հրաւիրել Եկեղեցու եւ Ազգի միահամուռ սաստիկ վրդովումն ու դատապարտումը,

Գ. — Նկատելով որ Եղիշէ Արք.ի արարքները Երուսաղէմի Ս. Աթոռի շահերի եւ Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան եղբայրակիցների դէմ ծանր կերպով անդրադարձել են Հայ Եկեղեցու եւ հայ հոգեւորականութեան վարկին վրայ յաչս հայ ժողովրդի եւ օտար ազգերի,

Դ. — Նկատելով որ իր գործելակերպով անհաւատարիմ է գտնուել Տէրտէրեան Արք.ը Մայր Աթոռի հանդէպ եւ առ ոչինչ է համարել վերջին վեց ամիսների ընթացքում Մեր Հայրապետական յորդորներն ու կոչերը, ու այդպէսով դրժել է իր հաւատարմութեան ուխտը, որ նա կատարել է Իջման սուրբ Սեղանի առաջ 1951 թուի Յուլիսի 7ին իր Եպիսկոպոս ձեռնադրման առթիւ Ս. Էջմիածնում,

Ե. — Նկատի առնելով 1957 թուի Փետրուար 25 թուակիր Եղիշէ Արք. Տէրտէրեանի ինքնապաշտպանութեան գիրը ուղարկուած Երուսաղէմի Միաբանական Ընդհ. Ժողովին եւ այս վերջինիս պատասխանները,

Զ. — Հիմնուելով նաեւ նրա մասին Հայ Եկեղեցու Նուիրապետական բոլոր աթոռների, թեմերու վերաբերմունքի եւ տեսակէտների վրայ,—

1) Մենք հաստատում ենք Եղիշէ Արք.ի նկատմամբ առնուած բոլոր որոշումները Երուսաղէմի Միաբանական Ընդհ. Ժողովի կողմից .

2) Եւ մենք վերցնում ենք նրանից արքութեան պատիւը, որը շնորհուել էր նրան երջանկայիշատակ Տ. Գէորգ Զ. Կաթողիկոսի կողմից 1951 թուին եպիսկոպոս ձեռնադրութեան առիթով, նկատի ունենալով նրա Պատրիարքական Տեղապահի հանգամանքը.

3) Եղիշէ Եպիսկոպոսի պարագան ներկայացնել յառաջիկայ Եպիսկոպոսական Ժողովին նրա մասին կանոնական վերջնական որոշում կայացնելու համար .

4) Մինչ այդ Տէրտէրեան Եպիսկ.ը մնում է ԿԱԽԱԿԱՑՈՒԱԾ ՓԻԼՈՆԱԶՈՒՐԿ եւ որեւէ ձեւով եւ ոչ մի տեղ չի կարող ներկայացնել ոչ մի վարչական եւ հոգեւոր իշխանութիւն.

5) Մինչեւ Եպիսկոպոսական Ժողովի գումարումը եւ վերջնական վճռի կայացումը, Տէրտէրեան Եպիսկոպոսի համար սահմանում ենք պարտադիր բնակավայր Բեթղեհեմում Հայոց Ս. Ծննդեան վանքում 1957 թուի Մայիսի մէկից սկսեալ, զրկելով նրան սրբազան արարողութիւններին մասնակցելուց .

6) Եթէ մինչ Եպիսկոպոսական Ժողովի գումարումը եւ վերջնական վճռի կայացումը՝ Տէրտէրեան Եպիսկոպոսը անտեսի վերոյիշեալ որոշումները եւ որեւէ ձեւով շարունակի վնաս հասցնել Հայ Եկեղեցու եւ Երուսաղէմի Ս. Աթոռոյն,— այդ դէպքում Մենք կտանք Հայրապետական մեր վերջնական վճիռը յատուկ կոնդակով :

Կոչ ենք անում մեր բոլոր Նուիրապետական աթոռներին, թեմերին եւ համայն հայ ժողովրդին չքաջալերել նրան եւ մնալ հաստատ ու խաղաղ Եկեղեցու շահերի վէմին վրայ :

ՎԱԶԳԷՆ Ա.
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

ԽԱՂԱՂՈՒԹԻՒՆԸ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՈՒԱԾ

Հինգշաբթի օր հրատարակուած արքայական հրովարտակ մը վերջնականապէս պաշտօնանկ կ՚ընէ սպայակոյտի նախկին պետ զօր. Նուվարը, որ Յորդանանի վերջին դէպքերուն ընթացքին իր տեսակէտներն ու քաղաքականութիւնը ուզեց պարտադրել Հիւսէյն Թագաւորին : Սպայակոյտի պետ նշանակուեցաւ Կլուպ փաշայի ձեռքին տակ մարզուած երիտասարդ զինուորական մը՝ զօր. Ալի Հիյարի: Իսկ զօր. Մաժալի, որ արքայական ընտանիքին հաւատարիմ ցեղախումբի մը զաւակն է, նշանակուեցաւ զօր. Հիյարիի օգնական :

Այս ձեւով, Յորդանանի երիտասարդ Թագաւորը կացութեան տէրը կը դառնայ: Այս յաղթանակը առաւելաբար կը պարտի Արաբիոյ ու Իրաքի բարոյական աջակցութեան: Արդարեւ, այժմ կը հաստատուի այն լուրը թէ Յորդանանի տագնապին առաջին օրերուն, Սուրիական բանակները սահմանը անցնելով սկսած էին յառաջանալ յորդանանեան հողերէն ներս, ու նոյնիսկ գրաւած էին հիւսիսային Յորդանանի գիւղերէն մէկը: Հիւսէյն Թագաւոր անմիջապէս կը հասնի այդ գիւղը, սուրիական բանակին հրամանատարին կը հրահան-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Վարչապետ Կի Մոլէ խորհրդակցութիւններ կատարեց Ազգ. Ժողովին ընկերվարական երեսփոխաններուն եւ կուսակցութեան վարիչ մարմնին հետ՝ երկրին ներքին եւ արտաքին կացութեան շուրջ : Ժողովները, որ վերջ գտան ուրբաթ օր, առաւելաբար զբաղեցան հետեւեալ հարցերով.1) Երկրին տնտեսական կացութիւնը, որ ինչպէս յայտնի է, լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառէ կառավարութեան :250 միլիառ ֆրանքի խնայողութիւնը, որ պահանջած էր ելմտական նախարարը, բացարձակ անհրաժեշտութիւն մը կը նկատուի: 2) Ալժերիոյ հարցը, որուն արագ եւ վերջնական լուծում մը գտնելու համար կառավարութեան թափած ջանքերը տակաւին շօշափելի արդիւնքի մը չյանգեցան: 3) Սահմանադրութեան վերամշակումը, որ ցարդ քննութեան առարկայ չդարձաւ՝ կառավարութեան միւս զբաղումներուն պատճառաւ :

Այս բոլոր հարցերը, Զատկուան արձակուրդներէն վերջ, պիտի քննուին Ազգ. Ժողովին կողմէ :

Խօսուեցաւ նաեւ դահլիճը փոփոխութեան ենթարկելու մասին. սակայն Ընկերվարականները դէմ արտայայտուեցան Ժողովրդական Շարժման (կաթոլիկ) եւ այլ աջակողմեան տարրերու հետ գործակցելու գաղափարին :

ԵՐԵՒԱՆԸ ՊԱՇԱՐՈՒԱԾ ԷՐ

Ամրան այդ օրերին, արեւի կիզիչ ճառագայթները օդը անտանելի էին դարձրել Արարատեան դաշտում :

Շաբաթներից ի վեր անձրեւ չէր տեղացել :

Ռուսական բանակը, Երեւանի պարիսպներից ոչ հեռու, բաց դաշտի վրայ, ծուարած վրանների տակ, նախանձով էր դիտում Երեւանին՝ թաղուած այգիների եւ պարտէզների մէջ:

Խաղողի այգիները իրենց ոսկեվառ ողկոյզներով, պտղատու ծառերը, բեռնաւորուած սքանչելի եւ անուշահամ կեռասով, ծիրանով, դեղձով, սալորով, հաճելի հովանի էին դարձել Պարսից բանակին, որի ակնդէտ պահակները Երեւանի բերդի պարիսպների աշտարակներից, ցցուած անդնդախոր եւ չաչուն ու չառաչուն Հրազդանի ափին, հսկում էին Ռուսական բանակի շարժումներին :

1827 թուի Յունիս ամիսն էր: Անտանելի էր կեանքը ռուսական բանակի համար: Հիւանդութիւնները ծայր էին տուել բանակի մէջ: Պարէնաւորումը դժուարացել էր :

Ծանր հրետանին եւ օժանդակ թարմ բանակը, համաձայն ստացուած տեղեկութիւնների, երկու ամսից միայն տեղ կը հասնէր, այդ օրերին երկաթուղու եւ հաղորդակցութեան արագ միջոցների չգոյութեան պատճառով :

Դիմացը Պարսից ամբարտաւան սարդարը, նստած բարձրաբերձ եւ ամրակուռ Երեւանի բերդում, վճռել էր ամէն գնով դիմադրել Ռուսներին եւ չյանձնել քաղաքը :

Ռուսական բանակի հրամանատար զօրավար Կրասովսկին, գիտակից իր բանակի ծանր վիճակին, որոշում է վերջնել պաշարումը եւ իր բանակով քաշուել լեռները, ուր կլիման աւելի զով է եւ աղբիւրները առատ :

Դիմում է ընդհանուր հրամանատար զօրավար Պասկեւիչին, արտօնութիւն է խնդրում քաշուել Բաշ Աբարանի բարձունքները, որտեղից կարող էր, պէտք եղած դէպքում, արագ իջնել եւ հարուածել Երեւանին, Էջմիածնին եւ Սարդարաբատին :

Յունիս 21ի կէս գիշերին, ամբողջ բանակը, լուռ ու մունջ եւ աննկատ նահանջում է դէպի Էջմիածին, այնտեղից անցնելու համար Օշական ու Քասախ գետի հովտով բարձրանալ դէպի Աշտարակ ու ապա Բաշ Աբարան :

Լուսաբացին, Պարսից բանակը հրճուանքի մէջ է եւ զոռոզ սարդարը սուրհանդակ է ուղարկում Պարսից ճակատի ընդհանուր հրամանատար՝ գահաժառանգ Աբբաս Միրզային, յայտնելով, որ ջարդել եւ քշել է ռուսական բանակին եւ Երեւանը ազատել պաշարումից:

Ցաւախառ Երեւանի հայութիւնը, որ սրտատրոփ եւ գրկաբաց սպասում էր Ռուսների յաղթական մուտքին, սարսափահար թագստոցներ է փնտռում, ազատուելու համար Պարսիկների զայրոյթից եւ վրէժխնդրութիւնից :

Ռուսական բանակը երկար չէ մնում Էջմիածնում: Հունձքի օրեր էին: Մի քանի օրուայ մէջ, դաշտային աշխատանքներին վարժ կոզակները, հնձում են դաշտերը, կալսում են ցորենն ու գարին եւ մեծ պաշարով, Յունիս 30ին, նախադծուած ճամբով, շարժւում են դէպի Օշական, Աշտարակ ու հասնում Բաշ Աբարան :

Ռուսական բանակը ամբողջապէս չէ լքում Էջմիածինը: Հիւանդ եւ վիրաւոր զինուորներ կային, որոնք անկարող էին շարունակել նահանջի ճամբան: Ստիպուած էին տեղաւորել Էջմիածնում, ապահովել սնունդ, խնամք եւ պաշտպանութիւն :

Էջմիածնի պաշտպանութեան համար թողնում են մէկ գումարտակ հինգ թնդանօթներով եւ հայկական ձիաւոր հարիւրեակը՝ իրենց խնդրանքով :

Բաշ Աբարանի ծաղկաւէտ եւ զով բարձունքներում, կարկաչահոս՝ աղբիւրների ափին, ռուս զինուորները շատ շուտ են կազդուրւում եւ սպասում են օժանդակ ուժերի ու ծանր հրետանու ժամանման, նորից վերսկսելու համար յարձակումը Երեւանի վրայ :

Քնած չէր Երեւանի սարդար Հասան Խանը, գիտէր, որ Ռուսները նորից պիտի յարձակուեն, սկսում է դաժանօրէն ժողովուրդը քշել բանի աշխատանքի, բերդի եւ դիրքերը վերանորոգելու եւ ամրացնելու համար:

Հասան Խանը իմանալով, որ Էջմիածինը պաշտպանուած է թոյլ ուժերով, որոշում է վերագրաւել Էջմիածինը :

Յուլիս 4ին, չորս հազար ձիաւորների գլուխ անցած, երկու թնդանօթներով արշաւում է Էջմիածնի վրայ եւ պաշարում վանքը :

Վերջնագիր է ուղարկում Էջմիածնի զօրակայանի պետին, յորդորում է չլսել Ներսէս արքեպիսկոպոսին, անձնատուր լինել եւ խոստանում արտօնել մեկնելու ուր որ կ'ուզեն :

Ի պատասխան վերջնագրի, Էջմիածնի ամրակուռ պարիսպներից որոտում են թնդանօթները: Հասան Խանը սարսափած ետ է քաշւում պարիսպների տակից, ընդարձակում է իր պաշարման շղթան՝ փակելով բոլոր ճամբաները, անջատելով Էջմիածինը դրսի աշխարհից :

Հայ սուրհանդակները գիշերով, գաղտագողի, կարողանում են անցնել պաշարման շղթան ու լուրը հասցնել Աբարան զօրաւոր Կրասովսկիյին:

Յուլիս 5ին զօրավարը չորս թնդանօթներով եւ երկու գումարտակով օգնութեան է հասնում պաշարուածներին, բայց Հասան Խանը երբ լսում է օգնական ուժերի յառաջխաղացումը, շտապ կերպով նահանջում է Երեւան, առանց կռուի բռնուելու :

Զօրավար Կրասովսկին, վտանգը ժամանակաւորապէս հեռացած համարելով, վերադառնում է իր բերած օժանդակ ուժերով, իր բանակատեղին՝ Աբարան :

Հանգիստ չէր նստած նաեւ Պարսից գահաժառանգ Աբբաս Միրզան, որը Նախիջեւանը կորցնելուց յետոյ, իր բանակատեղին հաստատել էր Խոյում : Գիտէր, որ Կովկասեան բանակի ընդհանուր հրամանատար զօրավար Պասկեւիչը, նստած Նախիջեւանի բարձունքների վրայ, ռազմական նոր ծրագրեր է որոճում՝ մէկ կողմից կրկին յարձակուել Երեւանի վրայ, իսկ միւս թեւով անցնել Արաքսը, արշաւել դէպի Ատրպատականի սիրտը, գրաւել Թաւրիզը, ջախջախիչ հարուած տալ Պարսից բանակին եւ թելադրել իր հաշտութեան պայմանները:

Աբբաս Միրզան այս բոլորին հակազդելու համար ծրագրում է իր բանակները շարժել Խոյից դէպի Երեւան, անցնել ռուսական բանակի թիկունքը, վերագրաւել եւ հիմնայատակ կործանել Էջմիածինը, ջարդել ու դերել ռուսական փոքրաթիւ բանակը Աբարանի բարձունքների վրայ ու իր յաղթական արշաւը շարունակել մինչեւ Թիֆլիս, աւերել Թիֆլիսը եւ առանց կանգ առնելու անցնել Գանձակ ու Ղարաբաղի վրայով վերադառնալ կրկին Ատրպատական, աւերելով ու ոչնչացնելով ամէն ինչ ճանապարհին:

Նպատակն էր խանգարել Պասկեւիչին Թաւրիզ արշաւելու, գիտէր, որ այդպիսի դէպքում Պասկեւիչը ստիպուած էր փոխել իր ռազմավարութիւնը եւ պիտի օգնութեան հասնէր Աբարանում գտնուած ռուսական զօրամասին, պիտի հետապնդէր իրեն եւ քանի որ ինքը ծրագրել էր արագ շարժուել եւ իր ճանապարհին ոչնչացնել ամէն ինչ խանգարելով ռուսական բանակին արագօրէն իրեն հետապնդելը, Պասկեւիչը աւերակների միջով պիտի հասնէր մինչեւ Թիֆլիս, ստիպուած պիտի լինէր վերահաստատուել Վրաստանում իր բանակները վերակազմելու համար, իսկ ինքը Աբաս Միրզան, Թաւրիզից եկած թարմ ուժերի գլուխ անցած, Նախիջեւանից կրկին կը մտնէր Հայաստան կը վերագրաւէր ամբողջ հայկական հողերը կը հասնէր մինչեւ Քուռի ափը եւ կը դիմագրաւէր Պասկեւիչին :

Աբբաս Միրզան, ոչ միայն ծրագրում է, այլ եւ արագօրէն անցնում է իր այս յանդուգն ծրագրի գործադրութեան :

Երեսուն հազար բանակով անցնում է Արաքսը, մտնում է Արարատեան դաշտ, հասնում է Երեւան եւ առանց Էջմիածնի վրայ արշաւելու, օգոստոս 6ին գրաւում է Աշտարակը՝ Էջմիածնի եւ Աբարանի միջեւ, անակնկալի բերելով ռուսական բանակը: Ռուսական բանակին նոր խաղի բերելու համար Աբբաս Միրզան շուտով պիտի պաշարէ Էջմիածինը :

Ց. Ա.

«ԱՆԴԱՍՏԱՆ»

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Պարբերական մեր մամուլին մէջ, անկասկած, «Անդաստան»ը միակն է, որ իր ճակտին վրայ գրած է «Գրականութեան եւ Արուեստի»... արդարօրէն :

Քիչ մը անկանոն լոյս կը տեսնէ, (արդէն կանոնաւորաբար լոյս տեսնող գրական թերթերու համրանքն ալ շատ չէ), սակայն միշտ կուռ բովանդակութեամբ : Հինգերորդ թիւին յաջորդած բաւական երկար անջրպետէ մը ետքը, հրապարակ եկած է արդէն 6 - 7 միացեալ թիւը : Պատկառելի հատոր մը, 208 էջ, գեղատիպ եւ պատկերազարդ :

Առաջին առթիւ աչքի կը զարնէ «տեսութիւն»ներու հարուստ բաժինը :

Եթէ կը հաւատանք, թէ արուեստը փնտռտուք մըն է այսօր, ուրեմն «Անդաստան»ը առանց վարանելու պէտք է դասել պարբերական մեր հրատարակութեանց գագաթը, քանի որ միակն է ան, որ չի մեղանչեր այս սկզբունքին: Կ'որոնէ շարունակ: Կը քննէ: Կը ծանօթացնէ եւրոպական մտքի հոսանքներ: Կ'աշխատի շինել (փոխանակ քանդելու):

Հատորը կը բացուի Կ. Փօլատեանի «Ո՞ւր է արդի բանաստեղծութիւնը» արժէքաւոր ուսումնասիրութեամբ :

Իր «Զրոյցներ»ով արդէն ծանօթ, Կ. Փօլատեան կը շարունակէ նոյն աշխատանքը, այս անգամ, համադրելով օտար եւ հայ գրողներու տեսակէտները արդի բանաստեղծութեան մասին :

«Անդաստան»ի խմբագիրն ու աշխատակիցները, բանաստեղծութեան կը հաւատան, առաւելապէս: Ասկէ՝ նիւթերուն գլխաւոր առանցքը: Երգին հաւատքը կայ, յօդուածներուն մէկ մասին մէջ: Տեսակէտի հարց, ըսեն թերեւս ընթերցողները, ընդհանուր է սակայն այսօր այն մտահոգութիւնը թէ մարդոց խաթարուած հոգին ազնուացնելու միակ միջոցն է երգը, բանաստեղծութիւնը :

Ուսումնասիրութիւնները կ'ընդգրկեն նաեւ այլ հորիզոններ՝ ընդհանրական: Մէկ քանի խորագիրներ կրնան որոշ գաղափար մը տալ այս ուղղութեամբ. — Ֆրոյտիսմը (Շաւարշ Նարդունի), Ցաւիտենական Քերթողութիւնը (Եղ. Սիմքէշեան), Արդիական Բանաստեղծութիւնը Քաղաքներու մէջն է (Փ. Տէսթէֆէն, — «Անդաստան»ի համար գրած), Ըմբոստ Գրականութիւնը (Ե. Դարեան), Ի՞նչ է Դասականութիւնը եւ Դասական Արուեստը (Ա. Ժիտ), Բացասական պաշտամունքը (Գ. Ճիզմէճեան): Գոյութենականութիւն (Ղ. Մելոյեան) եւն.:

Ստեղծագործութիւններու մէջ համեմատաբար աւելի լայն տեղ տրուած է բանաստեղծութեան. ինչպէս՝ սովորաբար :

Կը շարունակուին նաեւ նախորդ թիւերուն մէջ սկսած կարգ մը թարգմանութիւնները, Ֆրանսացի հեղինակներէ :

Երաժշտական բաժնին մէջ հետաքրքրական է յատկապէս Գ. Քերեսթէճեանի «Ա-

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԱՍՏՂ - ՄԱՆՈՒԿԸ

Բոլորովին յուսահատած, երբ արեւը մայրը մտնելու մօտ էր, բռնեց տան ճամբան դառն կերպով արտասուելով, վասնզի վստահ էր որ ծանր դրութեան մը պիտի մատնուէր երբ ներկայանար կախարդին :

Երբ անտառին եզրին հասած էր, մացառներուն ետեւէն լսեց ճիչ մը, որ անկասկած արձակուած էր ցաւագին տանջանքի ենթակայ էակի մը կողմէ :

Մոռնալով իր սեփական ցաւը, վազեց դէպի մացառները եւ հոն տեսաւ փոքրիկ եղնիկ մը որ որսորդներու կողմէ լարուած թակարդի մը մէջ էր ինկած :

Անմիջապէս ազատեց խեղճ կենդանին եւ ըսաւ անոր·

— Ես գերի մըն եմ, սակայն ասով մէկտեղ կրցայ ձեռք բերել քու ազատութիւնդ :

Եւ սիրուն եղնիկը, քնքոյշ շեշտով մը պատասխանեց ·

— Ճշմարիտ է, ազատութիւնս շնորհեցիր ինծի: Իմ կարգիս ինչո՞վ կրնամ փոխարինել :

Աստղ - Մանուկը ըսաւ ·

— Ճերմակ ոսկին կը փնտռեմ եւ սակայն չկրցայ գտնել, եւ եթէ զայն չտանիմ իմ տիրոջս, անխնայ պիտի ծեծէ զիս :

— Հետս եկուր, յարեց եղնիկը :

Եւ, ո՛վ երջանկութիւն, կաղնիի մը խոռոչին մէջ նշմարեց ճերմակ ոսկին որ այնքա՛ն փնտռած էր: Հրճուանքով լի, առաւ զայն, եւ դառնալով դէպի եղնիկը, ըսաւ անոր ·

— Այն ծառայութիւնը որ քեզի մատուցի, հազարապատիկով փոխարինեցիր, եւ այն գութը զոր ցոյց տուի քեզի հանդէպ, վերադարձուցիր ինծի՝ հարիւրապատիկ :

— Ոչ, պատասխանեց ազուոր կենդանին, ինչ վերաբերմունք որ ունեցար ինծի հանդէպ, նոյնը ես ունեցայ քեզի հանդէպ :

Եւ ուրախ սուրալով անյայտացաւ անտառին մէջ, Աստղ - Մանուկը բռնեց քաղաքին ճամբան :

Քաղաքին դռներուն մօտ մարդ մը նըստած էր որ կը նմանէր բորոտի մը: Անոր դէմքը ծածկուած էր գորշագոյն ծածկոցով մը եւ այդ ծածկոցին տակէն կ'երեւէին զոյգ մը աչքեր որոնք կը փայլէին կարմիր կրակին նման :

Մարդը երբ նշմարեց դէպի ինք առաջացող Աստղ - Մանուկը, ձեռքին ունեցած փոքրիկ զանգակը հնչեցնելով կանչեց տղեկը իր քով եւ ըսաւ անոր ·

— Ինծի դրամ տուր, ապա թէ ոչ անօթութենէ պիտի մեռնիմ: Զիս դուրս նետեցին քաղաքէն եւ ոչ ոք կը գթայ իմ վըրաս :

— Աւա՜ղ, պատասխանեց Աստղ - Մանուկը, միայն մէկ կտոր դրամ ունիմ գըրպանիս մէջ, սակայն եթէ զայն չտանիմ եւ չյանձնեմ տիրոջս որուն գերին եմ, զիս ծեծին տակ կը սպաննէ :

Սակայն բորոտը այնքան թախանձագին խնդրեց որ Աստղ - Մանուկը գթալով յանձնեց անոր ճերմակ ոսկին :

Երբ հասաւ կախարդին տունը, այս վերջինը դուռը բացաւ, ներս առաւ զինքը, եւ ըսաւ ·

— Բերի՞ր ճերմակ ոսկին:

Աստղ - Մանուկը պատասխանեց ·

— Չգտայ զայն :

Այն ատեն կախարդը յարձակեցաւ դժբախտին վրայ եւ սկսաւ անխնայ գանակոծել զայն, որմէ յետոյ տարաւ ու կրկին նետեց կիսախաւար զնդանին մէջ :

Հետեւեալ առտուն, կախարդը դարձեալ եկաւ ու ըսաւ ·

— Եթէ այսօր չկարողանաս ինծի բերել դեղին ոսկին, անպայման պիտի ստանաս մտրակի երեքհարիւր հարուածները :

Աստղ - Մանուկը նորէն գնաց անտառ : Ամբողջ օրը փնտռեց դեղին ոսկին, բայց ոչ մէկ տեղ գտաւ զայն: Իրիկնամուտին, նստաւ գետինը եւ սկսաւ արտասուել : Մինչ ինք կուլար, եղնիկը զոր թակարդէն ազատած էր նախընթաց օրը, վազեց եկաւ իր քով եւ ըսաւ ·

— Ինչո՞ւ կուլաս եւ ի՞նչ կը փնտռես անտառին մէջ :

— Կը փնտռեմ դեղին ոսկին որ կը գտնուի հոս, եւ եթէ չգտնեմ տէրս զիս պիտի գանակոծէ երեք հարիւր հարուածներ տալով :

— Հետեւէ՛ ինծի, աղաղակեց եղնիկը :

Վազեցին անտառին մէջէն մինչեւ հոն՝ ուր կար հաւաքուած պայծառ ու ջինջ ջուր մը եւ որուն յատակը կը տեսնուէր դեղին ոսկին:

— Ինչպէ՞ս շնորհակալ ըլլամ քեզի, գոչեց Աստղ - Մանուկը, այս երկրորդ անգամն է որ օգնութեան կը հասնիս ինծի :

— Դուն էիր առաջին անգամ որ անսահման գութ ունեցար ինծի հանդէպ, մրմնջեց եղնիկը եւ վազելով անյայտացաւ անտառին մէջ:

Աստղ - Մանուկը ջուրէն հանեց դեղին ոսկին, դրաւ զայն իր գրպանը եւ ճամբայ ինկաւ դէպի տուն :

Սակայն, նախորդ օրուան բորոտը նըստած էր նոյն տեղը, եւ երբ տեսաւ տղեկին մօտենալը, տեղէն վեր ելաւ, վազեց անոր քով եւ ծունր դնելով առջեւը, պաղատեցաւ ·

— Ինծի դրամ տուր, եթէ ոչ քաղցէն պիտի մեռնիմ անսուաղ :

ՕՍԿԱՐ - ՈՒԱՅԼՏ

(Շար. — 7)

մերիկեան Արդի Երաժշտութիւն» յօդուածը, ուր կը պարզէ Նոր Աշխարհին նոր մէկ աշխարհայեացքը :

Ինչպէս միշտ՝ այս անգամ ալ, արուեստի բաժնին ամէնէն լայն տեղը վերապահուած է նկարչութեան :

Բազմաթիւ արտահանումներ կան ծանօթ ու տակաւին շատ երիտասարդ նկարիչներէ : Առաւելաբար «Անդաստան»ն է, որ հայկական շրջանակներուն ծանօթացուցած է Ժանսէմ եւ Շարթ Փրանսահայ երիտասարդ երկու արուեստագէտները, որոնք արդէն իսկ սկսած են լուրջ ուշադրութիւն գրաւել արուեստի աշխարհին մէջ : Այս թիւին մէջ ալ կարելի է տեսնել Շարթի գործերը, հատ մըն ալ՝ գունաւոր : Բազմաթիւ արտահանումներ կան Հայաստանի ծանօթ նկարիչ՝ Մ. Սարեանի գործերէն :

Բոլորովին երիտասարդներէն՝ ուշադրաւ են Ս. Մանուկեանի եւ Տ. Տատրեանի նկարները. (երկուքն ալ ուսանող՝ Արուեստից Բարձրագոյն Վարժարանին մէջ) :

Կան նաեւ նմոյշներ հայկական այնքան ճոխ մանրանկարչութենէն :

Իր ամբողջութեան մէջ, «Անդաստան»ի վերջին թիւը դերազանցած է նախորդները : Գրականութեան եւ արուեստի իրապէս ճոխ հաւաքածոյ մը, որ միաժամանակ կը հաստատնէ պարբերական մեր մամուլին պատմութիւնը :

Դժբախտաբար անկանոն իր հրատարակութիւնը կապը կը խզէ թիւերուն միջեւ : «Անդաստան»ի խմբակը նոր ուղի կ'ուզէ բանալ մեր գրականութեան (առաւելաբար՝ բանաստեղծութեան) մէջ : Մօտաւորապէս՝ գրական նոր հոսանքի մը որոնումը կ'ապրի : Հա՛րկ է գիտնալ սակայն թէ նման պարագաներուն մէջ յաղթանակները կ'ապահովուին տեսակէտներու յաջորդական պարզաբանութեամբ : Ընթերցողին մտքին մէջ կապը պէտք չէ խզուի, մանաւանդ՝ այս պարագային :

Եթէ «Անդաստան»ը բան մը կ'աւելցնէ մեր մամուլին վրայ, իբրեւ ճոխութիւն եւ շքեղութիւն, անկանոն իր հրատարակութիւնը ապահովաբար բան մը կը պակսեցնէ սակայն «Անդաստան»էն ... :

ԱՐՄԵՊԻԼ

ՔՈՐՍԻՔԱ ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ ԿՂԶԻՆ

●

Ահաւասիկ կղզի մը որ կարծէք դադրած է մարդիկ հետաքրքրելէ, հակառակ անոր որ ծնունդ է տուած պատմութեան ամենամեծ դէմքերէն մէկուն :

Կղզիին մէջ կեանքը կը շարունակուի նոյն ձեւով հարիւրաւոր տարիներէ ի վեր : Նոյն բարքերը, սովորութիւններ, աւանդութիւնները եւ աւելորդապաշտութիւնները կը վարեն տեղացի ժողովուրդին կեանքը :

Անոնց ընկերային կացութեամբ հետաքրքրուող մասնագէտները, զարմանալի երեւոյթի մը առջեւ կը գտնուին .— Քորսիքացիները, որոնք անուն հանած են մանաւանդ առեւտրական ասպարէզին մէջ իրենց ճարպիկութեան համար, համեստ եւ նոյնիսկ անձուկ կեանք մը կը վարեն : Կը բաւականանան քիչով, առանց ջանալու ապրուստի աւելի բարձր մակարդակ մը ապահովել իրենց ընտանիքին համար :

Կղզին գրեթէ զուրկ է ճարտարարուեստէ եւ ոչ մէկ մեծ գործարան ունի : Ժողովուրդին եկամուտի գլխաւոր աղբիւրը երկրագործութիւնն է, սակայն Քորսիքայի տարածութեան մէկ շատ փոքրիկ մասը միայն մշակելի է, որովհետեւ կղզին լեռնային կազմութիւն մը ունի եւ ծածկուած է մացառներով :

Ապրուստի երկրորդ աղբիւրը կը կազմեն անասնաբուծութիւնը, այգեմշակութիւնը եւ փայտի ճարտարարուեստը : Իւրաքանչիւր ընտանիք ունի իր սեփական փոքրիկ հողի շերտը եւ կը գոհանայ իր օրական սնունդին ու տարրական պէտքերուն համար աշխատելով : –

Կղզիին աղքատութեան գլխաւոր պատճառը, սակայն, զարմանալի այն երեւոյթն է, որ մէկ միլիոն 180.000 Քորսիքացիներէն միայն 180.000ը կ'ապրին կղզիին մէջ : Արդարեւ, աւելի քան մէկ միլիոն Քորսիքացիներ ցրուած կ'ապրին Փարիզի, Մարսէյլի, Ալժէի, Թունուզի եւ Ռապաթի մէջ եւ զանազան ազատ ասպարէզներու մէջ նախանձելի դիրքերու հասած են :

Օտարութեան մէջ ապրող Քորսիքացիի մը մեծագոյն երազն է իր վերջին օրերը անցընել ծննդավայրին մէջ : Ու այսպէս է որ կղզիին բնակչութիւնը բաղկացած է առաւելաբար երեխաներէ եւ ծերուկներէ : Բնական է որ անոնք մեծ բեռ կ'ըլլան տեղական տնտեսութեան վրայ, որովհետեւ նահանգային իշխանութիւններըստիպուած են կղզիին գրեթէ ամբողջ բնակչութեան յատկացնել նպաստ կամ հանգստեան թոշակ :

Հաշուուած է որ Քորսիքա շատ աւելի մեծ քանակութեամբ ապրանք կը ներածէ քան կ'արտածէ. Ելեւմուտքի այս տարբերութիւնը կը հասնի աւելի քան 12 միլիառ ֆրանքի :

Թէ՛ արդիւնաբերութեան եւ թէ կեանքի մակարդակի ու մշակութային տեսակէտէն Քորսիքայի ժողովուրդը պիտի շարունակէ մնալ յետամնաց, եթէ կացութիւնը մնայ անփոփոխ :

Բայց, մասնագէտները երկար ատենէ ի վեր կ'ուսումնասիրեն կղզիի կլիման ու բնական գեղեցկութիւնները՝ զայն ամառնային զբօսավայրի մը վերածելու համար : Նշմարուած է որ այժմ շատ աւելի մեծ թիւով զբօսաշրջիկներ կ'այցելեն կղզին, որուն շրջագիծն է 800 քիլոմեթր :

Քորսիքա հակասութիւններու երկիրն է, լեռնային եւ ժայռոտ շրջաններու կողքին կարելի է հանդիպիլ խիտ եւ այլազան բուսականութեամբ օժտուած ընդարձակ դաշտերու, անտառներու եւ պուրակներու : Եթէ ճամբաները նորոգուին, նոր ուղիներ բացուին, ելեկտրականութեան եւ ջուրի բաշխումը ապահովուի բոլոր շրջաններուն մէջ, հաւանական է որ շատ աւելի մեծ թիւով զբօսաշրջիկներ ուզեն իրենց արձակուրդներն անցընել այնտեղ :

Մասնագէտները կառավարութենէն կը պահանջեն տասը միլիառ ֆրանքի վարկ մը բանալ մինչեւ 1965ի վերջ եւ փոխարէնը կը խոստանան կղզին վերածել երկրորդ Քոթ տ'Ազիւրի մը :

Այս վարկին շնորհիւ օդային, նաւային եւ ցամաքային երթեւեկը պիտի կանոնաւորուի, արդիական գիւղեր, աւաններ ու պանդոկներ պիտի շինուին : Ամէն ջանք պիտի թափուի, որպէսզի ընկերային բոլոր խաւերուն պատկանող անհատներ կարելիութիւնն ունենան երթալու եւ քանի մը շաբաթ անցընելու կղզիին մէջ՝ ամառնային կամ ձմեռնային արձակուրդներուն ընթացքին :

Կղզիին ապագայով մտահոգուողները հետաքրքրական անակնկալներ ալ կը խոստանան օտար այցելուներուն :

Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը Քորսիքայի շոգեկառքի գիծերը բարելաւելու համար ծրագիր մը կը մշակէ այժմ : Այս առթիւ՝ անեկտոդ մը.— շոգեկառքի Ֆրանսական ընկերութեան բարձր պաշտօնատարներէն մէկը, զուարմանք կը յայտնէ թէ շոգեկառքը յաճախ կանգ կ'առնէ եւ կամ կը դանդաղեցնէ իր ընթացքը : Տեղացի պաշտօնակիցը կը բա-

ԹԱՐԽՆԻՇՎԻԼԻ ԿԸ ԲԱՄԲԱՍԷ ՀԱՅԵՐԸ

●

Բարեկամ մը կը գրէ մեզի. —

Շատ կը ցաւիմ հրաւիրելու ձեր ուշադրութիւնը անախորժ խնդրի մը վրայ, Մանաւանդ ներկայ պարագաներու մէջ երբ անհրաժեշտ է բոլոր դրացի ազգերու անկեղծ գործակցութիւնը եւ փոխադարձ բարեկամութիւնը : Հայերու եւ Վրացիներու ոչ - բարեկամական յարաբերութիւններէն օգտուած են օտարները : Ցաւելով պէտք է ըսեմ թէ Վրացի գիտնական Մ. Թարխնիշվիլի վերջին վեց տարիներու ընթացքին գրած է քանի մը երկար յօդուածներ Պրուքսէլի Միւսէոն եռամսեայ մեծ հանդէսին, «Եկեղ. պատմութեան» պարբերաթերթին եւուրիշ կարեւոր հրատարակութեանց մէջ : Այս Վրացի գիտնականը չի փախցներ որեւէ առիթ՝ վարկաբեկելու համար Հայոց կրօնական եւ մատենագրական առաջնութիւնը եւ գրեթէ ծաղրելու հայկական աւանդութիւնները :

Բազմաթիւ հեղինակութեանց կարգին, Հայր Լիոնէ ապացուցուց որ վրացական Աստուածաշունչը թարգմանուած է հայերէնէ : Անցեալ տարի միեւնոյն ապացոյցը տուաւ փրոֆ. Լանկ՝ անգլերէնով : Բնական է որ Վրացիները կը փափաքին օգտուած ըլլալ յունարէնէ եւ ուրիշ աղբիւրներէ, քան թէ հայկականէն : Բայց ապացոյցը եւ գիտութիւնը չեն դադրիր ճշմարիտ վկայութիւն հայթայթելէ : Եթէ Հռոմ նստած Թարխնիշվիլի շարունակէ իր ոչ - բարեկամական ընթացքը, մեզմէ շատեր ունին շատ աւելի զօրաւոր փաստ եւ գիտական ասելիք ընդդէմ վրացական աւանդութեանց : Հարկ համարեցի գրել այս քանի մը տողերը՝ ի սէր երկու դարաւոր դրացի ազգերու վայելուչ յարաբերութեանց :

ցառէ.— Էշերուն համար է. անոնք առհասարակ գիտեն շոգեկառքերու ժամանակացոյցը եւ ըստ այնմ կուգան հանդչելու, բայց քանի որ մենք կը ճամբորդենք սովորական ժամերէ դուրս, կը խանգարենք իրենց հանգիստը : Հոգ մի ընէք, որովհետեւ բանուոր մը մեքենային առջեւ կեցած կը հեռացնէ կենդանիները :

Հաւանական չէ նաեւ որ ձեր ուղեւորութեան ընթացքին հանդիպիք ձեր ճամբուն վրայ երկարած աւանակներու, եթէ որեւէ արկած պատահի եւ վնասուիք, դուք կամ ձեր կառքը, մի մոռնաք կտրել իշուն ականջը, որու վրայ դրոշմուած կ'ըլլայ տիրոջ նշանը : Այսպէսով միայն կրնաք դիմել ոստիկանատուն եւ պահանջել «վնասուց հատուցում »...

Թ. Ա. Թ.

ՀԱՅԵՐԷՆԸ ԼԵԶՈՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ՎԵՐՋԻՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻՆ ՄԷՋ

●

Փոքրիկ քաղուածք մը այն ուսումնասիրութենէն, զոր Պ. Արշակ Սաֆրաստեան կարդացած է Լեզուաբանութեան Միջազգային 7րդ Համագումարին մէջ, հրաւիրուած ըլլալով Լոնտոնի Համալսարանի վարչութեան կողմէ : Վերնագիրն է «Անխափան շարունակութիւն Խուռեան - Խալդ — հայերէն լեզուին վերջին 45 դարերու մէջ» :

Վերջերս Լոնտոնի Համալսարանը հրատարակեց Լեզուաբանական Համագումարի Գործունէութիւնները, 620 էջնոց մեծ հատորով մը : Սաֆրաստեանի ուսումնասիրութեան այս փոքրիկ քաղուածը տըպուած է հատորի 528 - 31 էջերու վրայ : 25 Խուռեան-Խալդ - հայերէն բառերու առուգարանութենէն այստեղ հրատարակուած են երկու բառ միայն — խուռեան՝ առւլի, հայերէն՝ եղն ու խուռեան՝ fալուքի, հայերէն՝ գաղութ :

Իր ստորագրութեամբ կայ նաեւ ուրիշ յօդուած մը կովկասեան լեզուներու հաւանական դասաւորման, նաեւ բաղդատական քերականութեան երկճիւղեայ եւ համաժամանակեայ զարգացման մասին :

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ» ԻԹԵՐԹՕՆԸ (26)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Է.

ՀՌԻՓՍԻՄԷ ՏԻԿԻՆ

Խեղճ հայր, գիս զաւկին պէս կը սիրէր, իր զաւկին սիրոյն համար, փասնզի գիտէր թէ նորա շատ սիրական էի եւ կերպարանօք ալ նման. յանձն կ'առնուր հալիլ մաշիլ, զաւակն սպաննել եւ ինքն ալ մեռնիլ, որպէս զի իւր յիմար ազնուատոհմական ամբարտաւանութենէն բան մը զոհած չլինի : Երթալէս քանի մը օր վերջը, գիս տարաւ նոյն ծաղկոցը ժամտեղ Օրիորդին սիրոյ վայրկեաններուն. շրջան մը ըրինք մէկտեղ. եւ այն խիստ մարդը, յանկարծ թուլցաւ, արտասուքը գետօրէն աչքերէն իջեցնելով, «Թշուառ հայր եմ ես, Հռիփսիմէ, աղօթէ իմ վրաս» ըսաւ : Իսկ ես նոյն վայրկեանին երբ առանց անմեղադիր ըլլալու իմ բարեկամուհիս, խնդրել համարձակեցայ որ բաւական համարի եղած պատուհասը, թոյլ մարդը դաղան դարձաւ, արտասուքը վայրկեանին չորցաւ եւ երկու շանթաձիգ աչքերով «մի խօսիր, մահը միայն զանոնք իրենց արդելարանէն կրնայ բաժնել, վճիռն անդառնալի է» գոչեց : Ես մեր տունը դարձայ սրտաբեկ եւ զառնացեալ : Հօրեղբայրս օր աւո՛ւր տկարացաւ, բայց այնչափ տարի ապրեցաւ որ երբ մեռաւ եւ Վասկանուշի հրաւէր գնաց տուն դառնալ երբ կամենար, նա այնչափ միայն պատասխաներ էր թէ՝ « Շատ երջանիկ էր կրօնաւորութեան հաւասար կեանքի մէջ ուր ազնուատոհմութիւն չկար եւ Աստուծոյ արարածներն հաւասար էին» :

Այստեղ դադրեցաւ իշխանուհին : Իսկ Խօսրով հետաքրքիր՝ չկրցաւ համբերել եւ հարցուց .

— Իսկ Յովնան ի՛նչպէս մէջտեղ ելաւ նորէն :

— Այդ երկաթէ մարդը սպաննել միայն կարելի էր, բայց մշտնջենաւոր բանտի դատապարտել յիմարութիւն էր : Հօրեղբայրս, նա ալ Շիրակայ զաւառը, որ իր սեփականութիւնն էր, վանքի մէջ բանտարկել հրամայած էր եւ ամենայն խըստութեամբ պահել. եւ իմանալու համար թէ իւր հրամանը ճշդութեամբ կը պահուէ՞ր, յանկարծ, երկու տարի վերջը ճանապարհորդութիւն յանձն առնելով կ'երթար աչօք տեսնելու իւր կալանաւորը, որ բաւական նկուն չգտնելուն համար, կը հրամայէր աւելի խիստ բանտի մը դատապարտել, եւ գտնելով այդ վանքին ընդարձակութեան մէջ գետնափոր սենեակ մը խոնաւ եւ մահաբեր, հոն նետել կուտար այդ անզգամը, որուն եղանըն էր սիրել գեղեցիկ, սիրուն եւ սիրոյ արժանի աղջիկ մը եւ որուն վիճակին բարձրութեան եւ հեռաւորութեան միջոցը խեղճ լեռնցին չէր կրցեր չափել : Բայց կ'երեւի թէ Աստուած կ'ուզէ երբեմն մեր յիմարութեան ատրճանը մեր երեսին յայտնել. այդ մթին եւ խոնաւ սենեակը որ խոր վիրապ կը նմանէր, անծանօթ գետնափոր ճամբու մը սկիզբն էր, ուսկից նոյն գիշերը սողալով ելեր, գնացեր եւ ազատեր էր Յովնան : Իսկ Բագրատունեաց իշխանը իւր վրէժխնդրութեան մէջ սխալեալ՝ լի ատելութեամբ եկաւ Տարօն եւ հոն քանի մը տարիէն մեռաւ, իւր երկու երիտասարդ զաւակաց մահն ալ տեսնելով : Իսկ Յովնան ութ տասը տարիէ վերջ լսեցի թէ եկեր էր Սասուն, քաշուած կեանք մը կը վարէր իւր լեռներուն եւ իւր հայրենի գիւղին մէջ, նոյն գեղացիներուն պէս պարզ ապրելով. եւ՛ քը գինքը տեսայ մէկ երկու անգամ եղբօրս՝ Բագարատ իշխանին տուն, ուր նորա հրաւիրելով կուգար, եւ կ'իմանայի թէ Սասունցիք յայտնի իմացուցեր էին, թէ ոեւիցէ բանի համար երբ պէտք ունենար իրենց իշխանն՝ Յովնան եղբօր միջնորդ ունենար : Եւ այս կը նշանակէր թէ ով ուզէր Սասունն իրեն ունենալ՝ պէտք էր Յովնան միջնորդ ունենար : — Իսկ դու Խօսրով, նամակ մը՝ գրութիւն մը չունեցա՞ր եղբօրմէս :

— Ոչ Տիկին, անկարելի էր, վասն զի շատ խստութեամբ կը պահէին իշխանը. ես երբ հոն հասայ, դեռ կրկին շղթայիւք կապուած էր, բայց վերջը կապանքը թուլցուցին եւ բանտը փոխեցին, եւ հրաման եղաւ որ ընտանիքը երբեմն երթան զինք տեսնեն. կրօնափոխութեան յորդորանք եւ սպառնալիք դադրեցուցին. այս ժամանակ էր որ ես ալ բանտապետին ձեռք կաշառք խթելով՝ կրցայ զինք երթալ տեսնել. ուրախ էր եւ յոյս ունէր բոլորովին ազատիլ, ինձ յանձնեց աղաչել Տիկնոջդ, որ ամէնքը համդարտութեան յորդորես, որպէսզի այս անգամ եւ անհանդարտ ժողովրդոց մէջ ծագելիք խռովութեան արգելք չլինի :

— Արդէն իմ փափաքս ալ այդ էր եւ միշտ Աշոտի այս յորդորն եմ տուեր եւ նոյն խրատը կը շարունակեմ : Բայց դու, Խօսրով իշխան, յոգնութիւնդ առ, եւքը ժամանակ մի կրնայեր, գնա Մոկս, եղբօրս Սմբատ Սպարապետին, պատմէ ինչ տեսութիւն որ ունեցար Բագարատոյ հետ :

— Գլխուս վրայ քու հրամանքդ, Տիկին, ըսաւ Խօսրով, ձեռքը պագաւ եւ հագիւ թէ դահլիճին դռնէն դուրս ելաւ, ընդարմացաւ, փայտ կտրեցաւ, մնաց ետ ետ քաշուելով դարձեալ ներս մտաւ :

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

... դէ հեռանալ յորդանանեան հողերէն, հակառակ պարագային սպառնալով իրաքեան բանակին միջամտութիւնը խնդրել: Արաբիոյ եւ Իրաքի Թագաւորները յայտնած էին Հիւսէյնի, որ իրենց բանակները Յորդանանի Թագաւորին տրամադրութեան տակ դնելու պատրաստ են: Այս ձեւով է, որ սուրիական ուժերը պարտաւորուեցան հեռանալ յորդանանեան հողերէն ու հաւանական պատերազմի մը առաջքն առնուեցաւ:

× Իսրայէլ եւ սուրիական սահմանային միջադէպեր պատահեցան: Սահմանապահ զինուորներ կրակ բացին իրարու վրայ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼՈՆՏՈՆԻ մէջ կը շարունակուի ապազինման միջազգային խորհրդաժողովը: Հինգշաբթի օր Խ. Միութեան ներկայացուցիչը, Զորին, յայտնեց թէ իր երկիրը պատրաստ է խոստանալու, որ հիւլէական զէնքեր պիտի չգործածէն եւ հիւլէական փորձերն ալ ժամանակաւորապէս պիտի յետաձգեն: «Այժմ խօսքը կը պատկանի Մ. Նահանգներուն եւ Անգլիոյ», աւելցուց Զորին:

ՃԱՓՈՆԻ կառավարութիւնն ու ժողովուրդը մեծապէս մտահոգուած են իրարու յաջորդող հիւլէական ռազմափորձերէն: Զայնասփիւռն ու թերթերը կը յայտնեն թէ Ճափոնի մթնոլորտը, ուսական վերջին փորձերուն հետեւանքով, սկսած է թունաւորուիլ:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մէջ ապստամբները ռումբ մը զետեղած էին Ուժտա - Օրան երկաթուղիին վրայ: Շոգեկառքը դծէն դուրս նետուեցաւ. բազմաթիւ վիրաւորներ կան:

ՄԱՐՈՔ եւ Խ. Միութիւն առեւտրական դաշինք մը կնքեցին, որուն հիման վրայ Խ. Միութիւնը տարեկան յիսուն հազար թոն քարիւղ պիտի ծախէ Մարոքի:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ վերջին օրերու գործադուլները 2·6 միլիառ Ֆրանքի վնաս մը պատճառած են շոգեկառքի ընկերութեան:

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ Հասարակապետութեան տարեկան խորհրդաժողովը պիտի գումարուի Յունիսի վերջերուն՝ Լոնտոնի մէջ:

ԱԼՊԱՆԵԻԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ բանակցութիւնները վերջ գտան Մոսկուայի մէջ: Խ. Միութիւնը չեղեալ նկատեց 422 միլիոն րուբլիի հասնող ալպանական պարտքը:

ԵԹՈՎՊԻԱ պաշտօնապէս ընդունեց Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը:

ՓՈԽԱՆ ԾԱՂԿԵՊՍԱԿԻ

ԿԱՌՏԱՆ.— Իրենց խորին ցաւակցութիւնները յայտնելով այրի տիկին Մարիամ Թաշճեանի եւ իր ընտանեկան պարագաներու, իր ողբացեալ ամուսնոյն, Գրիգոր Թաշճեանի մահուան առթիւ, փոխան ծաղկեպսակի «Յառաջ»ի բարգաւաճման համար կը նուիրեն.— Պօղոս Հեպոյեան հազար ֆրանք, Յով. Փույիկեան հազար ֆրանք, Թորոս Հերոյեան 500, Ն. Ա. Սարգիսեան 500 ֆրանք:

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ԶԱՏԿԱԿԱՆ ՏՕՆԵՐՈՒ

ՓԱՐԻԶ – Ս. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ-ՄԿՐՏԻՉ

20 Ապրիլ, Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց Ս. Զատկի, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 3·30ին, պատարագ ժամը 5ին:

21 Ապրիլ, Ս. Զատիկ, Տօն Յարութեան, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 7·30ին հանդիսաւոր քառաձայն Ս. պատարագ, կը պատարագէ եւ կը քարոզէ Հայրապետական պատուիրակ Գերշ. Տ. Սերովբէ եպիսկ. Մանուկեան:

22 Ապրիլ, Երկուշաբթի Բ. օր Զատկի, յիշատակ Մեռելոց, պատարագ ժամը 10ին յաւարտ պատարագի հոգեհանգիստ ընդհանուր ննջեցելոց:

Ս. ՊՕՂՈՍ - ՊԵՏՐՈՍ (ԱԼՖՈՐՎԻԼ)

Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ բարեպաշտ հաւատացեալներուն թէ Ս. Զատկի Ճրագալոյցին, Շաբաթ օր Ս. պատարագ պիտի մատուցուի ժամը 6ին:

Ս. Զատկի կիրակի, ժամերգութիւն ժամը 8ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին:

Մեռելոցի երկուշաբթին՝ նոյնպէս, պատարագը պիտի երգեն խաչակիր մանուկները: Պիտի մեներգեն Օր. Նուարդ Տիրատուրեան եւ Պ. Ա. Քիւփէլեան:

Պիտի քարոզէ հոգեւոր հովիւը Պարգեւ քհնյ. Մերճանեան:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Ապրիլ 20, Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, Հաղորդութիւն տալու ժամը 9·30ին, Ս. պատարագ Խթումի (երկսեռ խումբով) ժամը 5·45ին:

Ապրիլ 21, Կիր. ԶԱՏԻԿ, Նախատօնակ եւ Անդաստան ժամը 7·30ին, հանդիսաւոր Ս. պատարագ (բազմաձայն երկսեռ խումբով) ժամը 10ին:

Աւագ Ուրբաթ— Թաղման արարողութիւն երեկոյեան ժամը 5ին:

ՆԻՍ.— Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

20 Ապրիլ, Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց, առաւօտ, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 9ին, երեկոյ ժամը 3·30ին, Ս. պատարագ ժամը 4·30ին:

21 Ապրիլ, Զատիկ, առաւօտ ժամերգութիւն ժամը ութին, Ս. պատարագ ժամը տասնին:

22 Ապրիլ, Երկուշաբթի, Մեռելոց, առաւօտ, սկիզբ ժամերգութեան ժամը 8·30ին, Ս. պատարագ ժամը 9·30ին:

Ս. ԹԱԴԷՈՍ (Մարսէյլ) Ս. ԱՆԹՈՒԱՆ

20 Ապրիլ Աւագ Շաբաթ, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը ութին, երեկոյեան ժամերգութիւն Ճրագալոյցի ժամը 5ին, Ս. պատարագ ժամը 7ին:

21 Ապրիլ, Կիրակի, տօն Հրաշափառ Ս. Յարութեան, առաւօտեան ժամը 7ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, քարոզ ժամը 11ին:

22 Ապրիլ, Երկուշաբթի Մեռելոց, առաւօտ ժամերգութեան ժամը 8ին, Ս. պատարագ ժամը 10ին, Հոգեհանգիստ ժամը 11ին:

Սոյն հանդիսաւոր արարողութիւնները կը կատարուին Դպրաց Դասու երկսեռ կազմին կողմէ, ղեկավարութեամբ Օր. Սիւզան Պոյաճեանի:

ՊԼ. ՕՏՏՈՅԻ Ս. ՅԱԿՈԲ ԵԿԵՂԵՑԻ

20 Ապրիլ, Աւագ Շաբաթ, Ճրագալոյց Ս. Զատկի, երեկոյեան Խթման արարողութիւն ժամը 4·30ին, Ս. պատարագ եւ Նախատօնակ ժամը 6ին:

ՊՈՄՈՆԻ Ս. ԳՐ. ԼՈՒՍ. ԵԿԵՂԵՑԻ

20 Ապրիլ, Կիրակի, Տօն Հրաշափառ Ս. Յարութեան, սկիզբ առաւօտեան ժամերգութեանց ժամը 7·30ին, հանդիսաւոր Ս. պատարագ Եկմալեան ժամը 10ին:

22 Ապրիլ, Երկուշաբթի, յիշատակ Մեռելոց, սկիզբ առաւօտու ժամերգութեանց ժամը ութին, Ս. պատարագ՝ Կոմիտասեան եղանակ ժամը տասնին, հանդիսաւոր Հոգեհանգիստ ժամը 11·45ին:

ԿԱԹՈՂԻԿԷ Ս. ԽԱՉ ԵԿԵՂԵՑԻ

Աւագ Շաբաթ ժամը 17ին ժամերգութիւն ձայնաւոր պատարագ եւ Նախատօնակ:

Կիրակի, Զատիկ ժամը 10ին ժամերգութիւն Հայրապետեան պատարագ:

ԶԱՏԿՈՒԱՅ ՔԱՐՈԶ ՓԱՐԻԶԻ

ՀԱՅ ԱՒԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻԻՆ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 10·45ին վերապատուելի Սիմոնեան կը խօսի հայ աւետարանական մատուռին մէջ՝ 8 պիս բիւ տէ Թէրն: Նիւթ ունենալով՝ «Քարը գերեզմանի սոնէն վերցուած է»:

Ա Պ Ր Ի Լ Ե Ա Ն   Ս Գ Ա Հ Ա Ն Դ Է Ս Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ 24 Ապրիլ, Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Փլէյէլ ժուռնալի մեծ սրահին մէջ, 21 ռիւ Քատէ, մէթրօ Քատէ: Նախաձեռնութեամբ ԶԱՓԱՀԱՍ ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ մասնակցութեամբ զանազան կազմակերպութեանց:

Կը նախագահէ՝

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ, ՀԱՅՐ ԱՒԵՏԻՔ Վ. ԹԱԼԱԹԻՆԵԱՆ եւ Կ. ՄԵՀԵԱՆ:

Մասնակցութեամբ՝ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ, Պ. Պ. ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆԻ, ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ, ՍԱՐԳԻՍ ՔԱԶԵԱՆԻ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Փերուզ Մարզվանլեան կը ծանուցանէ թէ այս երկուշաբթի (Մեռելոց) Փրատոյի Մայր եկեղեցւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ հոգեհանգստեան պաշտօն եւ պատարագ իր ամուսնոյն՝

ՅԱԿՈԲ ՄԱՐԶՎԱՆԼԵԱՆԻ

հոգւոյն եւ յիշատակին համար:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

***

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Տէր եւ Տիկին Թութէլեան կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս երկուշաբթի (Մեռելոց) Լիոնի Հայոց եկեղեցին, իրենց զարմիկին ողբացեալ Կիւրեղ Խրայեանի մահուան տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուի ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

***

Փափազեան եւ Պապուխեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ՝ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, նահատակ Միհրան Փափազեանի, իր տիկնոջ՝ Արշալոյսի, զաւկին՝ Սերգոյի, հօրը՝ Երուանդ Փափազեանի, Աղասի Փափազեանի, բանաստեղծ Մանուկեանի, հօրը՝ Կարապետ Պապուխեանի, մօրը՝ Վարդուհի Պապուխեանի եւ եղբօր՝ Յակոբ Պապուխեանի քաղցր յիշատակին համար, այս երկուշաբթի (Մեռելոց), Պոմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյն մէջ:

Իրենց յիշատակը յարգողները կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ:

ՊԱՏԱՐԱԳ ԿՐԸՆՈՊԼԻ ՄԷՋ

Այս Երկուշաբթի առաւօտ Զատկուան տօնին առթիւ Ս. պատարագ պիտի մատուցուի ուիւ Ժէ, Սէն Լուի սրահին մէջ: Պիտի պատարագէ Թորգոմ քհնյ. (Լիոնէն):

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

●

ԱՆԻԷՌ - ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՎԻԷՆ.— Հ. Յ. Դ. «Անի» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 9ին, «Համօ Օհանջանեան» սրահին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ շրջանի մասնաճիւղերու վարչութիւնները, այս չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Մ. Ը. Մ. ՄԱՐՍԷՅԼ

Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան պարահանդէսը տեղի կ'ունենայ 21 Ապրիլ, (Զատիկ) ժամը 9էն մինչեւ լոյս:

Վամբինկի մէջ:

Նուագախումբ ՓՈԼ ՄՕՐԻՍ:

Աթրաքսիոն եւ զանազան անակնկալներ:

Մութ գոյն զգեստը նախընտրելի է:

Մուտք 700 ֆրանք:

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ
HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք : Հատը 12 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 21 ԱՊՐԻԼ • DIMANCHE 21 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7864 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3675

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅՈՒՆ ԶԱՏԻԿԸ

Ահա՛ Զատիկ մըն ալ օտարութեան մէջ, հեռու հայրենիքէն ։

Մեծագոյն տօնն էր երէկ Զատիկը երկրին մէջ հայ քրիստոնեայ ժողովուրդին համար, որ կ'երգէր ·

Եկանք ի Բարկենդան, երթանք ի Զատիկ :

Ու Բարեկենդանէն մինչեւ Զատիկ ամբողջ յիսուն օր ծոմ կամ պահք կը պահէինք՝ արժանանալու համար Քրիստոսի յարութեան սուրբ տօնին :

Ամէն առաւօտ, մինչեւ Ծաղկազարդ, մութնուլուսուն Արեւագալ կ'երգէինք · «Լո՛յս, լո՛յս, արարիչ լուսոյ ...» :

Մեծ Պահքի իւրաքանչիւր կիրակին իր յատուկ տօնախմբութիւնն ունէր, երբեմն աւանդական ուխտագնացութիւններով :

Ծաղկազարդը արդէն նախադուռն էր գալիք մեծ տօնին :

«Դռնբացէք»ի արարողութիւնը մեծ հանդիսաւորութիւն կը ստանար :

Ամբողջ քառասուն օր աւագ խորանը ծածկող վարագոյրը յաղթականօրէն ու լոյսերու մէջ փողփողուն կը բացուէր՝ «Բա՛ց մեզ, Տէր, զդուռն արքայութեան» աղաչանքին ի պատասխան :

Աւագ Շաբաթը սուրբ էր արդէն : «Ցիմար - իմաստուն կոյսեր»ու տօնը, Ոտնլուան, Լացի գիշերը, Խաչելութիւնն ու Թաղումը դէպի եկեղեցի կը քաշէին հաւատացեալներու բազմութիւնը :

Ճրագալոյսի պատարագին «առէ՛ք կերէք»ը վերջ կուտար յիսնօրեայ Մեծ Պահքին : Ու մէջտեղ կ'ելլէին կարմիր հաւկիթները :

Կիրակիէն երեքշաբթի՝ ամբողջ երեք օր Զատիկ էր :

Շնորհաւորական այցելութեանց, աւանդական հաւկթախաղի, կերուխումի, պարի ու զուարճութեանց մէջ չէինք մոռնար նաեւ մեր սիրելիները, որոնք յաւէտ բաժնուած էին մեզմէ : Մեռելոցի երկուշաբթին գերեզմանատան էր յատկացուած, ոգեկոչելու համար անոնց յիշատակը :

Ինչպէս նորազարթ գարունը ծաղիկներով ու կանաչով կը զարդարէր տերեւազուրկ ծառերը, այնպէս ալ Զատիկը խատուտիկ նոր հագուստներ կը բերէր պզտիկներուն :

Գարուն ու Զատիկ խորհրդանշանն էին Վերածնունդի ու Զարթօնքի : Խանդավառութեան եւ նոր յոյսերու :

Այսպէս էր երէկ, երբ կ'ապրէինք մեր նախահայրերու երկրին մէջ : Ա՛յն հողին վրայ, որուն իւրաքանչիւր թիզը կը ծաղկէր՝ շնորհիւ հայ աշխատաւոր ժողովուրդի ճակտի քրտինքին : Որուն իւրաքանչիւր ծառն ու թուփը նուիրական էր եւ իր աւանդութիւնն ունէր : Որուն չէն քաղաքներուն եւ աւաններուն վրայ՝ կանգնուած հազարաւոր վանքերն ու եկեղեցիները պերճախօս վկաներն էին Հայուն դարաւոր քաղաքակրթութեան եւ մշակոյթին :

Այսօր չկան այս բոլորը :

Խելակորոյս թշնամին առհաւական վայրագ բնազդէ մղուած՝ քար ու քանդ ըրած է ամէն ինչ :

Նետուած եօթն անգամ եօթը ծովերէ անդին, ցրուած աշխարհի չորս հովերուն, այսօր ալ Զատիկ կը տօնէ հայ ժողովուրդը :

Բայց ի՛նչ Զատիկ :

Աւա՛ղ, Զատկուն կիրակին
Մեր ղարիբներն են ղարիբ երկիր :

Ղարիբ ենք դարձեր բոլորս : Բայց չենք մոռցած մեր Զատիկը, ո՛չ ալ մեր սրբազան աւանդութիւնները :

Չէ՛նք կորսնցուցած մեր հաւատքը՝ օր մը դարձեալ մեր ազատ հայրենիքին մէջ տօնելու համար բուն Հայկական Զատիկը՝ ա՛յնպէս ինչպէս կը տօնէինք երէկ :

ՀՐԱՆՏ–ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ

ԽՐՈՒՇՉԵՒԻ ԵՒ ԺՈՒԿՈՎԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Լեհաստանի վարչապետ Սիրանքեվիչի ի պատիւ Մոսկուայի մէջ տրուած ընդունելութեան մը ընթացքին, Խրուշչեւ եւ Խ. Միութեան Պատերազմական նախարարը, Ժուկով, խօսք առին՝ կարգ մը սպառնական յայտարարութիւններ կատարելու համար արեւմտեան պետութեանց հասցէին :

Խրուշչեւ, դէմքը դարձնելով դէպի արեւմտեան դեսպանները, ըսաւ · «Կ'ուզենք զգուշացնել դրամատիրական երկիրները, որ մեզի հետ կատակի չելլեն : Մի՛ փորձէք Հունգարիոյ դէպքերը վերսկսիլ · փորձութեան մի՛ ենթարկէք մեզ : Դէպքեր կ'ուզէք վերստեղծել ո՛չ միայն Հունգարիոյ, այլ նաեւ արեւելեան Գերմանիոյ մէջ : Կը զգուշացնեմ ձեզ : Սուրբեր չենք մենք եւ եթէ հարկ տեսնենք, անհրաժեշտ եղած ձեւով կը դիմադարձենք» :

Ապա դառնալով դէպի Լեհաստանի վարչապետը, Խրուշչեւ աւելցուց ·

« Ձեր երկրին սահմանները կը նկատենք մե՛ր ալ սահմանները : Ո՛վ որ ձեր սահմանները բռնաբարէ, մեր ալ սահմանները բռնաբարած պիտի ըլլայ» : Խրուշչեւ մի առ մի թուելէ վերջ ընկերվարական երկիրները, աւելցուց · «Մենք բոլորս բարեկամներ ենք, երբ մեզմէ որեւէ մէկը յարձակման ենթարկուի, «մէկը բոլորին եւ բոլորը մէկուն համար» սկզբունքին հիման վրայ պիտի շարժինք» :

Կարգ մը ակնարկութիւններ ըրաւ լեհ-խորհրդային անցեալի անհամաձայնութեանց մասին, սակայն, աւելցուց, «այժմ նոր գլուխ մը բացուած է մեր երկու երկիրներու փոխ - յարաբերութեանց պատմութեան մէջ» : Պատկերալից խօսքերով շեշտեց թէ Արեւմուտքը սկսած է Լեհաստանը սիրաշահելու փորձեր կատարել, բայց վստահեցուց թէ Լեհաստանի լաւագոյն բարեկամները Խ. Միութիւնն ու ժողովրդական Հանրապետութիւններն են :

Յիշեցնելէ վերջ թէ ինչպէս, վերջին աշխարհամարտին, խորհրդային բանակները «ազատեցին» Լեհաստանի վրայ յարձակիլ ու որպէս յաղթող մուտք գործել Վարշաւիայէն ներս, Խրուշչեւ վերջացուց հետեւեալ բառերով ·

« Ոեւէ մէկուն վրայ յարձակում գործելու նպատակ չունինք, սակայն չենք ալ ուզեր ոեւէ մէկուն ենթարկուիլ : Մեր անկեղծ փափաքն է՝ խաղաղութիւնը պահպանել, ոչ թէ որովհետեւ կը վախնանք, այլ որովհետեւ կը գիտակցինք պատերազմին անօգուտ ըլլալուն : Բայց եթէ պարտադրուած ըլլանք՝ անվեհեր կերպով պիտի կռուինք » :

Իսկ մարաջախտ Ժուկով, իր հերթին յայտարարեց · «Հիւսիսային Ատլանտեան Կազմակերպութեան ձեռք առած բոլոր միջոցներուն դէմ մենք ալ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք պիտի առնենք : Այդ կազմակերպութեան դէմ գործելու բոլոր միջոցները ունինք » :

× Խ. Միութեան Արտաքին նախարարը, Կրոմիքօ, Միջին Արեւելքի մասին յուշագիր մը յանձնեց Անգլիոյ, Ֆրանսայի ու Մ. Նահանգներու դեսպաններուն · այս յուշագրին պարունակութիւնը տակաւին յայտնի չէ :

× Խ. Միութեան Արտաքին փոխ - նախարարը, Կուզնեցով, Թեհրանի մէջ յիշեցուց թէ Իրան խօսք տուած էր Խ. Միութեան, որ պիտի չարտօնէ օտար զինուորական կայաններու հաստատումը իրանեան հողամասերուն վրայ : Շեշտեց թէ հիւլէական կայաններն ալ այս խոստու -

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԵՐԲ ԾԱՌԵՐՆ ԱԼ Կ'ԱՂԱՂԱԿԵՆ...

«Սպառեցեր զազգս բազումս եւ յանցեաւ անձն քո : Քար ի հիմանէ աղաղակեսցէ եւ գերան յորմոյ տացէ պատասխանի» :

Ամբ. Բ. 10

Սարսռացին բոլոր ծառերը Աւագ Ուրբաթ, կ'ըսէ աւանդութիւն մը, ու սուգ մտան : Մեծ էր վիշտը եւ համատարած :

Ուռին ըսաւ .— Ոստերս պիտի կախեմ ջուրի աւազաններու վրայ, ուր պիտի թափեմ արշալոյսին արցունքները :

Նոճին ըսաւ .— Այսուհետեւ պիտի բնակիմ գերեզմաններու մէջ՝ անմխիթար ցաւերու վկայ :

Որթատունկը ըսաւ .— Ողկոյզներս սեւ պիտի ընեմ ու գինին որ պիտի հոսի ծոցէս՝ պիտի կոչուի «արտասուք Քրիստոսի» :

Ցայգածաղիկը ըսաւ .— Ամէն երեկոյ պիտի փակեմ հոտաւէտ շափրակներս ու պիտի բանամ միայն առաւօտուն, գիշերուան արցունքներովս լեցուն :

Սոճին ըսաւ .— Ի նշան սուգի, այս օրուընէ սկսեալ պիտի բնակիմ ամայի վայրերու մէջ ու պիտի մռայլին տերեւներս :

Գեղձին ըսաւ .— Պահապան գերեզմաններու, մահ պիտի բուրեմ այլեւս, ոչ թռչունները պիտի թառին վրաս, ոչ ալ մեղուները պիտի գան ինձ այցի :

Հիրիկը ըսաւ .— Ցաւիտենապէս սուգ պիտի պահեմ, մանիշակագոյն քօղով մը պիտի ծածկեմ ոսկի բաժակս :

×

Արտայայտուելու ձեւեր են ժողովրդական այս աւանդութիւնները, — խորհրդանշական իմաստով մը պատկերաւորել մտածումները : Արդարեւ, այսպէ՛ս կը սիրէին խօսիլ եւ բացատրել իրենց միտքը՝ Արեւելքի հին ու բեղուն ժողովուրդները :

Այս եօթը պատկերները, հին ժողովուրդներու մէկ գանձարանէն քաղուած, Զատկական տօնին քրիստոնէական պատմութեան մասին խօսելով՝ կը զարգացնեն այն միտքը թէ, ինչպէս քարե՛րը պիտի աղաղակէին՝ երբ մարդկային բերանները լռէին անարդարութեան մը առջեւ, բարբարոսութեան մը առջեւ, ոճիրի մը առջեւ, ահա ծառե՛րն ալ սկսած են աղաղակել իրենց ցաւը եւ սուգ պահել մեծ եւ ահաւոր վիշտի մը առջեւ, Յիսուսի անկարելի զոհաբերութեան առջեւ :

Ի՛նչ դաժան զուգադիպութիւն, — Հայոց մեծ զոհատօնը կը կատարուի Յիսուսի նոյն այդ զոհատօնին հետ, նո՛յն ամսուան մէջ : Ու մինչ Յիսուսի զոհատօնը կը փոխէ Զատկական տօնին հին իմաստը՝ երջանիկ վախճանով մը (յարութի՛ւն), Հայոց զոհատօնը հեգնութեան մը կը վերածէ ամսուան անունը հայերէն լեզուով, — ապրի՛լ :

Բայց, սիրելի՛ աւանդութիւն՝ որ դարերու խորէն կուգաս եւ ցեղին արեան մէջ կը խայտաս, ըսէ՛, ե՞րբ պիտի վերնայ մեր սուգը : Ահա քարերը կ'աղաղակեն, ծառերը կ'աղաղակեն, — ոճի՛րը է գործուած : Ինչպէս մարգարէն կ'ըսէ, ոճրագործը բազմաթիւ ժողովուրդներ կոտորեց՝ մեծապէս յանցապարտ, այնքան որ քարերն ալ կ'աղաղակեն իրենց հիմ դրըուած տեղէն ու գերանները՝ պատերուն մէջէն, — բայց մինչեւ ե՞րբ պիտի մնայ անպատիժ, ըսէ՛ : Ուրեմն մարդկութիւնը ա՞յնքան ինկաւ, որ քարն ու փա՛յտն ալ կը գերազանցէ իր անսրտութեամբ, մեր ցաւին ու վիշտին հանդէպ անասնօրէն անկարեկի՛ր :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

ԹԻԹՈՅԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ «ՍԹԱԼԻՆԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ»

Եուկոսլաւիոյ Ընկերվարական Միութեան (համայնավար կուսակցութեան) համագումարին մէջ մարաջախտ Թիթօ խօսք առաւ եւ բուռն բառերով դժգոհութիւն յայտնեց Եուկոսլաւիոյ հանդէպ Խ. Միութեան բռնած դիրքին դէմ :

« Խ. Միութիւնը որոշ չափով բարեփոխած է ընկերվարական երկիրներու հետ իր ունեցած յարաբերութիւնները, սակայն սթալինական հակումները տակաւին շատ զօրաւոր կերպով արմատացած կը մնան խորհրդային քաղաքականութեան մէջ, ըլլա՛յ Եուկոսլաւիոյ, ըլլա՛յ այլ երկիրներու հետ ունեցած իրենց յարաբերութեանց մէջ : Կարգ մը ղեկավարներու բռնած ընթացքը ցոյց կուտայ թէ տակաւին ձերբազատուած չեն իրենց նախկին մտայնութենէն » :

Ապա պախարակեց խորհրդային վարիչներուն փոփոխամտութիւնը · «Օր մը մէկ ձեւով կ'արտայայտուին, յաջորդ օրը ուրիշ բան կ'ըսեն · պէտք է յայտնենք Ռուսերուն, որ իրերու այս կացութիւնը չկրնար շարունակուիլ այս ձեւով · եթէ կ'ուզեն որ մեր երկու երկիրներու յարաբերութիւնները բարելաւուին, պէտք է հրաժարին իրենց այս փոփոխամտութենէն : Հետեւանքը այն եղած է, որ 1948էն ի վեր (երբ Եուկոսլաւիա Կոմինֆորմէն քշուեցաւ) մեր յարաբերութիւնները այսքան դէշ վիճակի մէջ գտնուած չէին : Մեր անկախ քաղաքականութիւնը անհաճոյ է մեր խորհրդային ընկերներուն, սակայն պիտի գայ այն օրը, որ պիտի հասկնան մեզ» :

ԶԱՏԿՈՒԱՆ տօնին առթիւ խմբագրատունը գոց է Երկուշաբթի (Մեռելոց) օր եւ «Յառաջ» լոյս չի տեսներ :

Մեր յաջորդ թիւը ամբողջովին նուիրուած Ապրիլ 11/24ին, լոյս կը տեսնէ Չորեքշաբթի օր :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

Նախարարաց Խորհուրդը, երկար վիճաբանութիւններէ վերջ համաձայնութիւն գոյացուց 1957ի ընթացքին իրագործուելիք 250 միլիառ ֆրանքի խնայողութեան հարցին շուրջ :

Այս խնայողութեան մէկ մասը յառաջ պիտի գայ պատերազմական պիւտճէին մէջ մտցուած սեղմումներէն, իսկ մնացեալը հաւանաբար պիտի գոյանայ նոր տուրքերէ : Կը ճշդուի սակայն, թէ պատերազմական պիւտճէին մէջ մտցուած սեղմումները Ալժերիոյ համար նկատի առնուած յատկացումներուն վնաս պիտի չպատճառեն :

× Ալժերիոյ մէջ կատարուած խուզարկութեանց հետեւանքով, ապահովութեան ուժերը ամէն օր նոր զինամթերքներ երեւան կը հանեն : Այսպէս, Ալժէ քաղաքին Թաղամասերէն Քազպահի մէջ 13 ժամացուցաւոր ռումբեր, բազմաթիւ ատրճանակներ ու դաշոյններ գրաւուեցան :

Օրանի մէջ ելեկտրական հանրակառքի մը մէջ ռումբ մը պայթեցաւ · մէկ հոգի մեռաւ, 4 ուրիշներ ալ վիրաւորուեցան :

Զանազան բախումներու ընթացքին ապստամբները յիսունի չափ մեռեալ ունեցան ուրբաթ օր :

× Արմատական կուսակցութիւնը չորս հոգիէ բաղկացած յանձնախումբ մը նշանակած է, որ Ալժերիա պիտի մեկնի եւ տեղւոյն վրայ պիտի քննէ կացութիւնը : Այս յանձնախումբին անդամներէն մէկն ալ Տօքթ. Ցովնանեանն է, Սէն է Ուազի հայ երեսփոխանը :

Ալժերիոյ նախկին ռազմիկները բողոքած էին մենտէսեան կուսակցութեան պատկանող այս յանձնախումբին Ալժերիա մեկնումին դէմ : Տօքթ. Ցովնանեան յայտարարեց որ «հակառակ բոլոր սպառնալիքներուն, քննիչ յանձնախումբը Ալժերիա պիտի մեկնի» :

ԵՐԲ ԶԱՏԻԿ Է...

Ինչպէս տարուան եղանակները, կրօնական եւ ազգային տօներն ալ բնական պահանջներ են :

Անոնք ներդաշնակ ամբողջութիւն մը կը կազմեն, հակառակ իրենց հակամարտ բովանդակութեան :

Գարունը իր բուրմունքով եւ աշունը իր տերեւաթափով, ամառը իր տաքով եւ ձմեռը իր ցուրտով անհրաժեշտ տարրեր են, մարդկային մարմինը եւ միտքը վերանորոգելու, հաւասարակշռութիւն հաստատելու համար :

Երբ կ'ըսենք Նոր Տարի, Ծնունդ, Բարեկենդան կամ Ծաղկազարդ, Զատիկ եւ Վարդավառ, տեսակ մը հոգեփոխութիւն կը կատարուի մեր մէջ :

Ու կը սկսինք խորհիլ : Նոր շունչ մը կը հոսի մեր ըմբռնումներուն եւ զգացումներուն մէջ, ինչ դաւանանք ալ ունենանք :

Յետոյ կը սկսինք բաղդատել անցեալն ու ներկան : Անհուն կարօտ մը կը խռովէ մեր սիրտը, եւ երազներ կը հիւսենք վաղուան համար :

Այս պարագան ճիշդ է մասնաւորապէս մեր տարագիր եւ ցիրուցան բազմութեանց համար, որոնք ահա երեսուն տարիէ ի վեր կը յածին օտարութեան մշուշին մէջ :

Տակաւին ունինք զանգուած մը որ հին յիշատակներով կ'ապրի :

Ուրիշներ արդէն կլլուած, յարմարած են իրենց բնակած երկրի պայմաններուն, հայրենի աւանդութեանց հետ մոռնալով մայրենի լեզուն ալ :

Եւ վերջապէս ունինք նորահասներու բազմութիւնը, որ ոչինչ գիտէ անցեալէն, միտք չի յոգնեցներ վաղուան համար եւ օրը իրիկուն կ'ընէ այսօրը ծծելով :

Ինչպէս որեւէ տօն, Զատիկն ալ տարբեր իմաստ ունի այս երեք դասակարգերէն իւրաքանչիւրին համար :

Տարեցները կը փորձեն երիտասարդանալ, յիշելով երբեմնի Զատիկները :

Երիտասարդները արձակուրդ մը աւելի վայելած կ'ըլլան :

Իսկ հաւատացեալները կը մաղթեն որ չուշանայ հայութեան Զատիկը,— ազատութիւն եւ վերածնութիւն :

Անշուշտ ամէնքս ալ նոյն իղձով կը դիմաւորենք Զատիկը :

Բայց, ե՞րբ է պատահած որ ժողովուրդ մը բարիքներ ապահովէ հառաչելով եւ աղօթելով :

Ամէն վաստակ երկունքի մը կը կարօտի : Եւ մենք այդ երկունքին տարիներն է որ կը համրենք ամէն Զատկի :

Ե՞րբ կուգայ մեր Զատիկը :

— Երբ որ ամէնքս ալ համոզուինք թէ դատապարտուած ենք միայն Աւագ Ուրբաթներ տեսնելու, եթէ չսորվինք մեր ճակատագիրը վարել գիտակցօրէն :

Տարրական գիտակցութիւնը կը պահանջէ հաւատարմութիւն եւ յարատեւութիւն՝ տիրանալու համար մեր ազգային իրաւունքներուն :

Երբ որեւէ հատուած կը վարանի, կը տկարանայ կամ կ'ընկրկի այս ճամբուն վրայ, կը դառնայ զանցառելի քանակութիւն :

Դարձեալ, եթէ որեւէ հոսանք ճակատ կը ճեղքէ բանդիտութեամբ, տգիտութեամբ կամ իմաստակութեամբ, էջ մը պատռած կ'ըլլայ ազգային տոմարին մուտքի գլուխէն :

Ուժերու ամփոփում՝ ամէն բանէ առաջ :

Մեր աչքը դէպի հայրենիք, իսկ մեր ականջը՝ դէպի հողվրտիք, լսելու համար աւելի քան մէկ միլիոն զոհերու պատգամը :

Եթէ դարեր տեւած է քրիստոնէութեան քարոզած հաւատքը, ի՞նչու տասնեակ տարիներու յուսախաբութիւնները պիտի խախտեն մեր ինքնավստահութիւնը՝ լաւագոյն օրերու համար :

Զատիկ է,— ազդանշան վերանորոգման : Հանդիսաւոր կոչ՝ հաւատքի եւ աշխատանքի :

Վերանորոգման այդ ճիգին մէջ բաժին ունինք ամէնքս ալ, ո՛ւր որ ալ գտնուինք : Ընկերային ո՛ր աստիճանին ալ հասած ըլլանք :

Ոչ մէկ խտրութիւն սեռի, տարիքի, դաւանանքի :

Նոր գոյամարտ մըն է որ կը մղենք, բոլորովին տարբեր պայմաններու մէջ :

Ամէնէն համեստն ալ կրնայ ճրագ մը վառել ինքնապաշտպանութեան ճամբուն վրայ : Կամ ճեղք մը փակել :

Տարուան բոլոր եղանակներէն ոչ մէկը այնքան կը խօսի մեր սրտին՝ որքան գարունը եւ իրմէ անբաժան Զատիկը :

Գարունը եւ Զատիկը այլապէս խոր իմաստ մը ունին մեզի համար :

Այդ եղանակին հետ կապուած է սկիզբը Հայաջինջ Սարսափներուն, 1915 Ապրիլ 11/24 : Փլուզո՜ւմ...

Ո եւէ ժողովուրդի մէջ, միայն այս պարագան պիտի բաւէր լռութեան դատապարտելու բոլոր խորթ ձայները եւ ծուռ բերան կանչերը :

Միայն այս պարագան ամբողջ քարոզ մը կ'արժէ, արթնցնելով քնացողներն ու քնացնողները :

Զատիկ է, արթնցէ՛ք :

Շ.

(Զատիկ, 1955)

ԳՐԱԿԱՆ ԹԻՒՐԻՄԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ակամայ պիտի պատասխանեմ Օր. Մաննիկ Պէրպէրեանի յօդուածին՝ «Զարմանալի Քննադատութիւններ» խորագրով, որ լոյս տեսաւ «Յառաջ»ի 7 Ապրիլի թիւին մէջ :

Հակառակ միակողմանի քննութեան մը, այդ յօդուածը քանի մը հիմնական կէտեր կը պարունակէր, որոնք պէտք է լուսաբանուին թիւրիմացութիւնները փարատելու համար, քանի որ անոնք կապ ունին մեր արդի գրականութեան եւ գրողներուն հետ :

Բուն նիւթին հետ առնչութիւն չունեցող յառաջաբանէ մը ետք, Օր. Մ. Պէրպէրեան կը գրէր.— «Քննադատ մը կը գանգատէր թէ Հայաստանի քննադատները, Սփիւռքի մեր Գրականութեան վրայ խօսած ատեն, կը թուէին միայն «Հայաստանասէր» գրագէտներուն անունները» :

Քննադատը, որուն անունը գրուած չէ, այս տողերը գրողն է, որ «Յառաջ»ի Յունուար 27ի թիւին մէջ «Ճանչնանք Սփիւռքի Գրականութիւնը եւ Գրողները» խորագրով յօդուած մը գրած էր, Երեւանի «Գրական Թերթ»ին թիւ 43ին մէջ լոյս տեսած յօդուածին իբրեւ պատասխան, որուն վերնագիրն էր «Ճանաչենք Սփիւռքի առաջաւոր գրականութիւնը» խորագրով :

Օր. Մաննիկ Պէրպէրեանի առաջին թիւրիմացութիւնն այն է, որ երեք սիւնակէ բաղկացած իմ գրութեանս մէջ երբեք «Հայաստանասէր» որակումը տուած չէի : Իմ դիտողութիւնս «Առաջաւոր, յառաջդիմական, յետադիմական» որակումին դէմ էր, որովհետեւ ըսած էի թէ «Գրականութեան մարզին մէջ գրողի մը տաղանդն ու արժանիքները կը փնտռենք մենք» : Հայաստանասէ՞ր... բոլոր գրողներն ալ Հայաստանասէր են, յաճախ առանց տաղանդ կամ որեւէ արժանիք ունենալու :

Երբ «Գրական Թերթ»ը արտասահմանի արդի գրականութեան մէջ «առաջաւոր եւ յառաջդիմական» գրողները կը մատնանշէր միայն, մոռնալով յիշել մեր գրականութեան նո՛յն շրջանին աւելի տաղանդաւոր ներկայացուցիչները, մեզի կը մնար սրբագրել այդ թիւրիմացութիւնը եւ դիտաւորեալ անտեսումը : Ի՞նչ գրած էի այդ առթիւ.— «Այս անուններուն քով «Սփիւռքի գրականութիւնն ունի բազմաթիւ ուրիշ տաղանդաւոր գրողներ եւ որոնք ոչ «յառաջդիմական նկատուելով յիշատակութեան արժանացած չէին : Սփիւռքի հայութիւնը լաւ կը ճանչնայ այդ դէմքերը, արձակագիր եւ բանաստեղծ, որոնք «իրենց ընդգրկած թեմաներով, իրենց հարազատ առանձնայատկութիւններով եւ գեղարուեստական արժանիքներով ըստ ամենայնի ուշագրաւ երեւոյթներ են» : (Յառաջ, 27 Յունուար) :

Նպատակս գրական այդ սերունդին պատկանող հեղինակներուն հանդէպ ցոյց տրուած անարդար վերաբերումը մատնանշել ըլլալով, պէտք չէր տեսած յիշատակել ուրիշ անուններ ալ, որոնք՝ թէեւ Սփիւռքի մէջ ստեղծագործած են, սակայն չեն պատկանիր այդ գրական սերունդին :

Ինչո՞ւ յիշէի օրինակ Լ. Շանթի, Ն. Աղբալեանի, Կ. Զարեանի, Վահան Թէքէեանի, Յ. Օշականի եւ ուրիշներու անունները, որոնց ամբողջական գործը, ժամանակագրական կարգով, հազիւ ըՍփիւռքի գրականութեան մէկ մասը կը կազմէ :

Օր. Մ. Պէրպէրեան ուրիշ թիւրիմացութեան մըն ալ զոհը կը դառնար : Ակնարկելով յօդուածիս, կը գրէր. «...ըՍփիւռքի գրագէտներու ցանկ մը կը ներկայացնէի, ուր այս անգամ ալ կար, միա՛յն եւ միա՛յն, ի՛ր կուսակցութեան պատկանող գրագէտներուն անունները» (Ստորագծումները մեր կողմէ) :

Օր. Մ. Պէրպէրեան կրնա՞յ հաստատել թէ իմ կողմէս յիշուած հետեւեալ անունները իր ակնարկած «կուսակցութեան» կը պատկանին, եւ հետեւաբար չէզոք չեն : Արամ Հայկազ, Նշան Պէշիկթաշլեան, Ա. Հարոն, Ն. Սարաֆեան, Բ. Թօփալեան, Զ. Գազազեան, Յ. Կոստանդեան, Հ. Զարդարեան, Զ. Որբունի եւ Կ. Փոլատեան : «Հայ գրականութեան գլուխը գտնուող քաջ չէզոքներու» ուրիշ անուններ կրնա՞յ տալ :

Դժբախտաբար յօդուածագիր օրիորդին ակնոցները չափազանց պղտոր են, եւ մեզի կը վերագրէ մտայնութիւն մը, որուն դէմ պայքարած ենք տարիներէ ի վեր :

Օր. Մ. Պէրպէրեանի յօդուածին մէջ ակնարկութիւն մըն ալ կար, որ ուղղուած էր Հր. Սամուէլի կողմէն ստորագրուած յօդուածին դէմ, որուն վերնագիրն էր «Յառաջ»ի Սանեբը («Յառաջ», Մարտ 17) : Այդ խմբագրականին մէջ կը խօսուէր մասնաւորաբար «Յառաջ»ի Սանեբուն մասին : Թէեւ աշխատակից՝ Օր. Մ. Պէրպէրեան չէր կրնար «Յառաջ»ի սան նըկատուիլ ու յիշատակուիլ, ինչպէս Տիկին Հուրի Իփէկեան, Արշաւիր Խանէտանեան, Հր. Բալուեան, Խ. Վշտունի, Տիկին Էլէն Բիւզանդ եւ բազմաթիւ ուրիշներ :

Բարեբախտաբար Օր. Պէրպէրեան ինքն իսկ կը փորձէ դարմանել իր սխալ տեսակէտը, երբ կը գրէր թէ «Մէկ քանի սքանչելի խմբագրապետներու» վարած կուսակցական թերթերու եւ պարբերականներու մէջ է որ բազմաթիւ գրողներ իրենց յայտնութիւնը ըրած են ու կը շարունակեն ստեղծագործել : Եւ յետոյ Օր. Մ. Պէրպէրեանի պարագան իսկ չի՞ հերքեր «կուսակցութեան» մը վերագրուած կողմնակալութիւնը, քանի որ երեսուն տարիներէ ի վեր ան աշխատակիցն է օրաթերթ եւ ամսագիր «Հայրենիք»ներուն, եւ վերջերս ալ «Յառաջ»ին, որոնցմէ «կուսակցական» ուրիշ թերթեր միշտ արտատպումներ կ'ընեն :

Օր. Մ. Պէրպէրեան չեմ կարծեր որ հետեւած ըլլայ մեր վերջին երեսնամեայ գրականութեան : Հակառակ պարագային՝ ծանօթ պիտի ըլլար «Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ» (Ներկայիս «Հայ Գրագէտներու Բարեկամներ») անունը կրող հրատարակչական ընկերակցութեան, որուն արդի կազմին մէջ մէկ «կուսակցա -

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԱՍՏՂ - ՄԱՆՈՒԿԸ

Աստղ Մանուկը թէեւ բացատրեց բորոտին որ գրպանին մէջը ունէր դեղին ոսկին, սակայն եթէ գայն իր տիրոջը չտանէր դաւաղանի երեք հարիւր հարուածներ պիտի ստանար, բայց բորոտը այնքան թախանձագին պաղատեցաւ որ Աստղ-Մանուկը տեղի տալով գութի զգացումին, տուաւ դեղին ոսկին խեղճ բորոտին :

Ու տուն հասնելով, ենթարկուեցաւ ահաւոր պատիժին ու դարձեալ շղթայակապ նետուեցաւ զնտանին խորը :

Հետեւեալ առաւօտ կանուխ, կախարդը կրկին եկաւ ու ըսաւ .

— Եթէ այսօր յաջողիս ինծի բերել կարմիր ոսկին, ազատութիւնդ պիտի շընորհեմ : Իսկ հակառակ պարագային, վստահ կրնաս ըլլալ որ պիտի սպաննեմ քեզ ...

Դժբախտ Աստղ - Մանուկը վերստին բռնեց անտառին ճամբան եւ հոն օրն ի բուն փնտռեց կարմիր ոսկին, ի զո՜ւր : Յետոյ, յոգնած ու պարտասած, նստեցաւ քարի մը վրայ ու սկսաւ դառն արտասուել :

— Կարմիր ոսկին զոր կը փնտռես, կը գտնուի քու ետիդ գտնուող քարայրին խորը, ըսաւ յանկարծ եղնիկը, որ չես գիտեր ինչպէ՞ս եւ ուրկէ՞, յանկարծ կանգնած էր իր առջեւ :

— Ա՜հ, շնորհակալ եմ, անսահման շնորհակալ եմ, բացագանչեց Աստղ - Մանուկը, ինչքա՜ն շնորհապարտ եմ քեզի...

— Առաջին անգամ դո՞ւն չէիր որ գթառատ վերաբերում ունեցար, կրկնեց եղնիկը, եւ ուրախ ոստումով մը աներեւոյթ եղաւ :

Աստղ - Մանուկը մտաւ քարայրէն ներս, եւ հոն, հեռաւոր խորշի մը մէջ գտաւ կարմիր ոսկին, դրաւ գայն գրպանը, ու յառաջացաւ դէպի քաղաքին դուռները :

Հոն էր, դարձեալ, բորոտը որ ըսաւ .

— Տուր ինծի կարմիր ոսկին, ապա թէ ոչ պիտի մեռնիմ անսուաղ :

Աստղ - Մանուկը վերստին խղճահարելով, տուաւ կարմիր ոսկին բորոտին եւ ըսաւ.

— Քու կարիքդ իմինէս աւելի մեծ է ..

Այսուհանդերձ, սիրտը լեցուած էր ցաւով, վասնզի գիտէր իրեն սպասող վախճանը :

Բայց, ո՜վ հրաշք, երբ անցաւ քաղաքին դուռնէն, պահակները խոնարհեցան իր առջեւ յարգանք մատուցանելով եւ միաձայն աղաղակեցին .

— Ի՜նչ գեղեցիկ է մեր տէրը ...

Հետզհետէ խռնուող քաղաքացիներու ամբոխ մը միւս կողմէն կ'աղաղակէր .

— Անկասկած որ աշխարհի վրայ մեր տիրոջմէն աւելի գեղեցիկը գոյութիւն չունի :

Աստղ - Մանուկը սկսաւ արտասուել եւ խորհեցաւ. «Իմ թշուառութիւնս է որ կը հեգնեն ...» :

Ամբոխը հետզհետէ կը բազմանար եւ մինչ մը Աստղ - Մանուկը ինքզինքը գըտաւ հրապարակի մը վրայ, որուն դիմացը կը բարձրանար թագաւորական պալատը :

Եւ ահա, կարծես մոգական գաւազանի մը ազդեցութեան տակ, պալատին դուռները բացուեցան եւ կրօնաւորներ ու պալատական աւագանին ընդառաջ գալով խոնարհեցան իր առջեւ ու ըսին .

— Դուն մեր տէրն ես, որուն կը սպասէինք, դուն մեր թագաւորին որդին ես :

Աստղ - Մանուկը պատասխանեց .

— Ես թագաւորազուն մը չեմ, ես խեղճ մուրացիկի մը որդին եմ : Ինչո՞ւ կը պնդէք որ ես գեղեցիկ եմ, երբ վստահ եմ թէ իժի մը նման տգեղ եմ ...

Նոյն պահուն, միեւնոյն անձը որուն սաղաւարտին վրայ առիւծ մըն էր քանդակուած, հայելիի մը նման փայլող վահան մը բերելով ներկայացուց Աստղ - Մանուկին եւ ըսաւ .

— Ինչպէ՞ս իմ տէրս կրնայ պնդել թէ ինք տգեղ է...

Աստղ - Մանուկը վահանին մէջ ցոլացող իր դէմքը դիտեց ...

Ո՜վ երջանկութիւն, իր դէմքը վերըստացած էր նախկին շնորհն ու գեղեցկութիւնը եւ իր աչքերուն մէջ կը փայլէր արտասովոր շող մը որ նախապէս գոյութիւն չէր ունեցած :

Բարձրաստիճան կրօնաւորները ու բովանդակ աւագանին խոնարհեցան իր առջեւ ու ըսին.

— Վաղուց է որ գուշակած էինք, թէ օրին մէկը պիտի գար այն՝ որ կոչուած էր իշխելու մեր վրայ : Ուստի մեր տէրը թող հաճի ընդունիլ այս թագը եւ իր բարութեամբ եւ արդարադատութեամբ դառնայ մեր բոլորին թագաւորը :

Սակայն տղեկը պատասխանեց .

— Ես արժանի չեմ, քանզի ես ուրացայ իմ մայրս որ կրեց զիս իր արգանդին մէջ, եւ հանգիստ ու դադար պիտի չունենամ մինչեւ որ չգտնեմ զինքը եւ չարժանանամ իր ներումին : Թողէք զիս մեկնիմ, որովհետեւ պարտիմ շրջել ամբողջ աշխարհը, որոնեմ, գտնեմ մայրս : Չեմ կրնար կենալ հոս, թէկուզ գահ ու գայիսոն նուիրէք ինծի ...

Եւ մինչ այսպէս կը խօսէր, անդրդըւաբար իր հայեացքը ուղղեց դէպի դիմացի ճամբան եւ հոն, խռնուած ամբոխին մէջ յանկարծ նշմարեց այն մուրացիկ պառաւը որ իր մայրն էր եւ որուն քով կը գտնուէր նոյն այն բորոտը որուն պատահած էր ճամբուն վրայ :

ՕՍԿԱՐ - ՈՒԱՅԼՏ

(Շար. – 8)

կան» կայ, ինչի վրայ: Կ'արժէր որ նեղութիւնը յանձն առնէր թերթատելու «Արդի Հայ Գրականութեան» զոյգ հատորները, որոնք նուիրուած են վերջին երեսուն տարուան ընթացքին կազմուած գրողներուն: Այդ հատորները (1939 եւ 1941) կազմուած են առանց նախապաշարումի, առանց յետին մտքի, կամ գրողներուն քաղաքական դաւանանքը հաւատաքննութեան ենթարկելու: Ա. հատորին 18 հեղինակներէն 12ը, իսկ Բ. հատորին 35 հեղինակներէն 28ը չէզոք են բացարձակապէս:

Աչքի առջեւ ունիմ նաեւ «Հայրենիք» ամսագրին առաջին տասը տարիներուն հաւաքածոներուն աշխատակիցները: Աւելորդ է խօսիլ այս առթիւ երեսուն եւ հինգ տարիներէ ի վեր այդ մեծ պարբերականին կատարած դերին մասին: Շուրջ 420 մեծադիր հատորները լեցուն են գրական, գեղարուեստական, բանաստեղծական, բանասիրական, պատմական, կրթական, ազգագրական, քաղաք., թատերական, ուղեգրական, կենսագրական, քննադատական ու գիտական նիւթերով եւ յուշերով: Արդ, առաջին տասը տարիներու երեք հարիւրէ աւելի աշխատակիցներէն եօթանասունը միայն կուսակցականներ են: Միւսները՝ չէզոք են, ինչպէս ինքը, Օր. Պէրպէրեան:

Այս հիւանդագին մտայնութեան վերջ տալու է: Առաջին փոփոխութիւնը պէտք է կատարուի մեր հայրենիքի գրողներու մըտայնութեան մէջ:

Մենք կը գուրգուրանք բոլոր այն գրողներուն վրայ, բանաստեղծ կամ արձակագիր, որոնք տաղանդ ունին: Գրականութեան եւ արուեստի կալուածին չեն պատկանիր կարգախօսի մը համաձայն գրուած բոլոր այն էջերը, որոնք քաղաքական, կուսակցական ձգտումնաւոր գրականութիւն մը կը ներկայացնեն:

Այս տեսակէտով գեղեցիկ պատկեր մը կը ներկայացնեն արտասահմանի օրաթերթերն ու պարբերականները, որոնց էջերը Հայաստանեան հրատարակութիւններու արտատպումներով հարուստ են: Ոչ միայն մեծարժէք գործերու նոր հրատարակութիւններ կ'ունենան, այլեւ հայրենիքի տաղանդաւոր գրողներուն ստեղծագործութիւնը վերլուծումի կ'ենթարկուի: Մենք զանազանութիւն չենք դներ: «Առաջաւոր, յառաջդիմական» որակումներով գրողները արգելքի տակ չենք առներ: Դժբախտաբար նոյն այս լայնախոհութիւնը չենք տեսներ հոն: Վերջին մէկ երկու տարուան մէջ է որ արեւմտահայ դասական գրողներուն գործերը կը տպագրուին, ինչ որ մխիթարական վիճակի մը սկզբնաւորութիւնը կարելի է նկատել:

Մեղաւո՞ր է ակնարկուած «կուսակցութիւնը» եթէ իր մէջ, երէկ ինչպէս այսօր, կը համրէ մեր գրականութեան լաւագոյն ներկայացուցիչները, եւ այսօր ալ կը գուրգուրայ, հնարաւորութեան սահմաններու մէջ, ամէն մէկուն վրայ:

Մեղաւո՞ր է քննադատը, եթէ կը մատնանշէ երեւոյթներ ու մտայնութիւններ, որոնք չեն հաշտուիր երբեք արուեստի ու գրականութեան հիմնական տարրերուն եւ սկզբունքներուն հետ:

«Ճանչնանք Արտասահմանի գրականութիւնն ու գրողները» յօդուածս (Յառաջ, 27 Յունուար), թելադրութիւն մը կը խըտացնէր, որով կը վերջացնեմ այս գրութիւնը. — «Հիմա որ Երեւանի մէջ արեւմտահայ գրողներու մէկ հատընտիր ժողովածուն կը պատրաստուի, ինչպէս քանիցս գրեցին այս մասին, կրնա՞նք յուսալ որ այդ գեղեցիկ ու նպատակայարմար աշխատանքին լծուողները, առանց նախապաշարումի եւ խտրականութեան, պիտի տան գործ մը, որուն մէջ պատկերանայ Սփիւռքի գրականութիւնը, որ ունի իր երեսնամեայ պատմութիւնը, ամէն տեսակէտով կազդուրիչ ու մխիթարական: Եւ թող արձանագրէ նաեւ թէ մեր գրագէտները կ'արտադրեն, կը տքնին ու կը մաշին խիստ աննպաստ պայմաններու մէջ, առանց պետական օժանդակութեան եւ մեկենասներու քաջալերանքին»:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

« ՇԱՏ ԵՒ ՇՈՒՏ »

Վերջերս Մ. Նահանգներու մէջ լոյս տեսաւ Տայնա Պարրիմորի գիրքը՝ « Շատ եւ շուտ », որ արդէն իսկ դարձած է ամսուան պեսթ սելլըրը (ամէնէն շատ ծախուած գիրքը) եւ շարժանկարի ընկերութիւն մը 150.000 տոլարի փոխարէն գնած է գիրքը շարժանկարի վերածելու իրաւունքը:

Շատեր զարմանան թերեւս, եթէ յայտնենք որ այս գիրքը Տ. Պարրիմորի առաջին հրատարակութիւնն ու նոյնիսկ գրական առաջին փորձն է: Ինչո՞վ բացատրել ուրեմն հեղինակին այս մեծ յաջողութիւնը առաջին իսկ անգամէն: Բաւականանանք յայտնելով թէ ո՞վ է հեղինակը, որո՞նց զաւակն է, ի՞նչ ընտանիքէ կը սերի. այս հարցումներուն պատասխանը շատ բան կը լուսաբանէ:

Տայնա համաշխարհային համբաւի տիրացած դերասաններու ընտանիքի մը վերջին շառաւիղն է, այժմ՝ երեսնամեայ: Իր հայրը՝ յայտնի Ճոն Պարրիմորն էր, անխօս շարժանկարի ամէնէն փայլուն ու վայելուչ աստղերէն մէկը, որ տարիներ շարունակ շարժանկարի սիրահարներուն պաշտամունքի առարկան էր եղած: Տայնայի հօրաքոյրը՝ Էթէլ Պարրիմոր, նըմանապէս տաղանդաւոր դերասանուհի, տարիներ շարունակ ամերիկեան բեմերուն զարդը ըլլալէ վերջ, շարժանկարի աշխարհէն ներս մուտք գործեց եւ հակառակ իր տարիքին ու անդամալուծութեան, մինչեւ վերջերս ալ կ'երեւար սպիտակ պաստառին վրայ: Ճոն եւ Էթէլ Պարրիմորներու ծնողքն ալ յայտնի դերասաններ էին, հետեւաբար դրեթէ բնական բան մըն էր որ այսքան տաղանդաւոր ընտանիքի մը շառաւիղը, Տայնա Պարրիմոր, ժառանգած ըլլար իր դերդաստանին դերասանական բոլոր շնորհքները: Արդարեւ, Տայնա, իր շատ երիտասարդ տարիքէն, արդէն իսկ սկսած էր անուն հանել որպէս շնորհալի դերասանուհի եւ չափազանց փայլուն ապագայ մը կը խոստանար ըլլա՛յ իր բնատուր ձիրքերուն, ըլլա՛յ Պարրիմորներու ընտանիքին վայելած համակրութեան ու համբաւին շնորհիւ:

Հեռատեսիլը նոր էր սկսած տարածուիլ Մ. Նահանգներու մէջ, երբ Տայնա ձեռքէ ձեռք կը խլուէր «փոքր պաստառ»ին համար դերեր կատարելու խնդրանքով: Երիտասարդ էր, գեղեցիկ, հարուստ, համբաւի տէր, մեծամեծ յաջողութիւններու զառիվերի մը վրայ:

Բայց յաջողութիւններու անիւը յանկարծ կանգ առաւ դառնալէ. իրմով հետաքրքրուողները զարմանքով տեսան, որ այլեւս բեմ չի բարձրանար, հեռատեսիլէն չերեւար: Զանազան լուրեր շրջան ընել սկսան իր մասին. քանի մը անգամ ամուսնացաւ ու ամուսնալուծուեցաւ, իւրաքանչիւր անգամին բան մը կորսնցնելով իր տաղանդէն, հմայքէն ու երիտասարդութենէն, եւ օր մըն ալ յանկարծ բոլորովին չքացաւ հրապարակէն: Այս անհետացումը տեւեց մինչեւ վերջերս, երբ Տայնա Պարրիմոր հրապարակ հանեց իր գիրքը՝ «Շատ եւ շուտ»:

Ճիշդն ըսելով գիրքը գրի առնուած է ուրիշ մէկու մը կողմէ՝ ըստ Տայնայի բերանացի պատմածին ու յուշումներուն:

Ուրեմն, «Շատ եւ շուտ»ը Պարրիմորներու վերջին ներկայացուցչին ինքնակենսագրութիւնն է: Երեսնամեայ կնոջ մը յուշերը այնքան ալ մեծ հետաքրքրութիւն կրնային չառթել, ի հարկէ. սակայն Տայնայի պարագան տարբեր է. նախ՝ երեսուն տարեկանին յիսունը անցած կնոջ մը երեւոյթն ունի, որովհետեւ իր անհետացման ամբողջ շրջանին ինքզինք տուած էր գինեմոլութեան, ու իր գրքին մէջ, այս մոլութեան դէմ պայքարելու անկարող կնոջ մը զգացած բոլոր յոյզերը անկեղծ եւ հարազատ գիծերով կը նկարագրէ: Գիրքը, մարդկային հոգեկան չարչարանքի մը նկարագրութենէն զատ, ուրիշ շահեկանութիւն մըն ալ ունի — Տայնա անտիպ յուշեր կը պատմէ իր հօր ու հօրաքրոջ՝ Ճոն եւ Էթէլ Պարրիմորներու կեանքէն, ինչպէս նաեւ դրուագներ՝ Ամերիկացի ու միջազգային մեծագոյն դերասաններու, հեղինակներու, արուեստագէտներու մասին, որոնց յաճախ կը հանդիպէր իր ծնողներուն տան մէջ:

«Շատ եւ շուտ»ի մէջ նկարագրուած է թէ ինչ մոլութիւններ, տխրութիւններ ու ողբերգութիւններ թաքնուած են շարժանկարի եւ բեմական կեանքի փայլուն ու արտաքնապէս հմայիչ երեւոյթին ետին, եւ անգամ մը եւս կը փաստուի թէ «ամէն փայլուն իր ոսկի չէ»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

***

Զգիտէի վարդն ինչու է ուշ բացւում՝
Ճամբայ տալով մանուշակին, մեխակին,
Վարդի սիրուց շատ էր սոխակն արտասւում,
Ու վարդն ահա ուզեց փորձել սոխակին:

Ծաղիկներին մէկ-մէկ աշխարհ ուղարկեց,
Տեսնեմ, ասաց, իմ սիրածը ձեզ կ'երգի՞···
Եւ ձնծաղիկն ամէնից շուտ յայտնուեց,
Բայց չտեսաւ ստուերն անգամ սոխակի:

Վարդը ժպտաց···մանուշակին ուղարկեց,
Ինքը մնաց կոկոնի մէջ թագնուած,
Մանուշակն էլ բացուեց, վշտից թառամեց,
Ու վարդասէր սոխակն էլի լուռ մնաց:

Վարդը բոլոր ծաղիկներին ուղարկեց,
Ու երբ վշտից սոխակն էլի լուռ մնաց,
Խնդութիւնից վարդի սրտիկը զարկեց,
Սրտի զարկից բացուեց վարդը ու ծըպտաց···:

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԻՐԱԶ

ԻՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Մ. Նահանգները պտտուած միջոցին, լրագրող մը հետաքրքրուեցաւ Միշէլ տը Սէն-Փիէռի ընտանեկան կեանքով:

— Ամուսնական երջանկութիւնը, պատասխանեց համբաւաւոր գրագէտը, երկու հոգիով առանձին եղածի չափ երջանիկ ըլլալուն մէջ կը կայանայ:

***

ՍԻՐՏ ԵՒ ՄԻՏՔ

Թոռնթըն Ուայլտըր, ամերիկացի թատերագիրը, որ դարձեալ Փարիզ է եկած, մտքի յատկութիւններէն աւելի կը նախընտրէ սրտի յատկութիւնները: Այս վերջինները, կ'ըսէ ան, յաճախ առիթ կուտան նախանձի, իսկ առաջինները բարեկամներ միայն շահիլ կուտան:

× Փարիզի անգլիական մեծ գրատան մը ցուցափեղկին մէջ դրուած է Հանրի Թըրուայայի վերջին վէպը.— Մեղմ եւ բուռն Էլիզաբէթ:

Անգլիացի զոյգ մը կը մտնէ գրատունէն ներս եւ կը պոռայ մարդուն երեսին.

— Ի՞նչպէս կը համարձակիք ցուցադրել նման անբարոյական գիրք մը: Նորին Վեհափառութիւնը ոչ մեղմ է եւ ոչ ալ բուռն. ան թագուհի է. ոչ աւելի, ոչ պակաս:

× Այս օրերուս, Մոսկուայի մէջ մեծ աղմուկ կը հանէ 65 էջնոց գիրք մը. գրատուներու առջեւ ժողովուրդը պոչ կը բռնէ: Բնական է, որովհետեւ հատորը կը կոչուի «Կենցաղագիտութիւն»:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (28)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Է.

ՀՌԻՓՍԻՄԷ ՏԻԿԻՆ

— Այդ ինչ է, Խօսրով, ի՞նչ կը նշանակէ քու ետ դառնալդ, ըսաւ Տիկինը բազմոցէն ելնելով:

— Նայէ, Տիկին, տես, պատասխանեց Խօսրով:

Եւ իրօք Տիկինն ալ ապուշ մնաց տեսնելով Արծրունեաց պատանդները, որ զուարթերես՝ մէկիկ մէկիկ ներս կը մըտնէին իրենց յարգանքը մատուցանելու մեծ Տիկնոջն Արծրունեաց:

— Այս ի՞նչ է, այս ի՞նչ յետադարձ է, կ'ըսէր Տիկինը զայրացեալ, այսպէս դուք մեզ կը խաբէք. ձեր փախուստը չէ՞ք իմանար թէ Ոստիկանը խաբել չէ, այլ զմեզ:

— Բայց չէ, Տիկին, Ոստիկանը՝ ձեզի օրեր՝ ինքն էլ եւ բոլոր իր զօրքն էլ չկան, կոտորուեցան ամէնքն էլ:

— Ի՞նչ կ'ըսէք. ո՞վ էին այդ յիմար գործողութիւնն ընողներն:

— Սասունցիք:

— Սասունցի՞ք:

Այո, Սասունցիք իրենց գլուխը Յովնանն ունենալով եկան Մուշ կոխեցին, Արաբները բոլոր ջարդեցին, Եուսուֆ Ոստիկանն սպաննեցին, մեզ էլ ազատեցին եւ իրենք գնացին Ս. Կարապետի վրայ յարձակող խումբին դէմ:

— Յովնանէն զատ ուրիշ գլուխ չկա՞ր այս Սասնցւոց:

— Գուրգէն իշխանն էլ միասին էր, բայց նա չէր հրամայեր:

— Գուրգէ՞ն, Արծրունի՞ն, ի՞մ տղաս, նա՞ այդպիսի յիմարութիւն ըրաւ:

— Ոչ, Տիկին, մեր Գուրգէն իշխանը չէր. ուրիշ Գուրգէն մըն էր սա: Մենք զինք չէինք տեսած, բայց սա էլ Արծրունի էր:

Եւ այս խօսքերն պատանիքը ամէնքը մէկտեղ կը գրուցէին, իսկ Տիկինը, որ զունատեալ եւ մինչեւ հիմա կանգնած կիրքով կը խօսէր, նստաւ իբրեւ յոգնած, իբրեւ թէ ինքնիրեն՝ «Տէր Աստուած, աս ինչ խառնակութիւն է, աս ինչ շփոթութիւն է, կ'ըսէր, եւ երիտասարդաց մէկուն ակնարկ ընելով,

— Գրիգոր իշխան, մօտ եկ եւ դու միայն պատասխանէ, ըսաւ: Ո՞վ է այդ Գուրգէն Արծրունին, կրցա՞ք իմանալ:

— Այո, Տիկին, պատասխանեց պատանի իշխանը, եւ իր ծառային հարցի, իմացայ թէ նոր կը հասնէր Յունաց երկրէն, թէ ինք Արծրունի է հօր կողմէ, Մամիկոնեան մօր կողմէ. գեղեցիկ, պարթեւ, սեւ աչք, սեւ ընքուի, սեւ մօրուք, քսանըհինգ-երեսուն տարու երիտասարդ մըն է, թէ Կոստանդնու Պոլսի կայսրը սա տղան շատ կը սիրէ եղեր իր քաջութեանց համար, եւ թէ իրեն երկիր էլ տուել է, եւ թէ աղջիկ էլ ուզեր է տալ, բայց սա թողեր ամէն բան, հիմա հայրենիք կը դառնայ:

— Սորա հօր անունը իմացա՞ր:

— Այո, Տիկին, Ապուպէլճի մը տղայ է եղեր:

— Աս գեղեցիկ պարագաներուն մէջ միայն այս կը պակսէր, ըսաւ Տիկինը յուսագին՝ Խօսրովի դառնալով: Այս Գուրգէն հետը զօրք էլ ունէ՞ր:

— Ոչ, Տիկին, երկու թիկնապահ երիտասարդ եւ ծառայ մը:

— Սասունցիք իրեն կը հնազանդէի՞ն:

— Ոչ, Տիկին, սա եւ ոչ գործողութեան մէջ խառնուեցաւ, եւ բացի Յովնանէ մարդու հետ նաեւ չխօսեցաւ: Մէկ օր մը միայն մեզ հետ ճանապարհորդեց, հազիւ թէ մէկ երկու խօսք մեզի ըսաւ: Իսկ երկրորդ առաւօտուն, բարի լոյս մը միայն ըսաւ, եւ ձին քշեց գնաց. մենք կարծէինք թէ զինք նորէն պիտի գտնէինք, իսկ նա անհետ եղեր էր, միայն գիշեր մը Ոստան հանգչեր էր:

— Լաւ, իմացայ, գնացէք հանգչեցէք, տղաք, ըսաւ Տիկինը: Եւ երբ ամէնքը գնացին, տես, Խօսրով, մարդս հիմա ի՞նչ ընէ. մենք ինչ բանէ որ կը վախէինք ահա այն կատարուեցաւ, մեր վերջը հիմա ո՞ւր պիտի երթայ, Աստուած միայն գիտէ: Սա միջոցիս Ապուպէլճի տղան էլ մէջտեղ ելնելն միթէ Աստուծոյ պատիժն չէ՞: Ես այնչափ աղաչեցի իշխանին որ խնայէ այդ մարդու կենաց, իրեն ազգական ու արենակից էր. բայց կնոջ խօսք ինչ նշանակութիւն ունի, կնոջ խելք ո՞ր բանի կը հասնի. մարդուն արիւնը թափեց անխիղճ, եւ անիրաւութիւն անիրաւութեան վրայ աւելցնելով իմ որդիս Աշոտ, հօրը յաջորդելով, որբ տղուն ժառանգութիւնը բոլորովին յափշտակեց: Հիմա իմ միտքս շփոթեցաւ. եթէ այդ Գուրգէն երիտասարդ, պատերազմի մէջ մեծցած, որ միայն հանդիսատես եղեր է կոտորածին, միթէ արարին գործիք պիտի չլինի՞ մեզ դէմ: Արդար դաւաճան մը՝ իրաւաբար մատնիչ մը մեզի կը պակսէր, փառք Աստուծոյ նա էլ գտնուեցաւ:

— Ի՞նչ կ'ըսես, Տիկին, վերջապէս, այդ երիտասարդը Արծրունի արիւն ունի երակաց մէջ. այդպիսի անգթութիւն չի կրնար ընել:

— Ինչ յիմար խօսք գրուցիր, Խօսրով, այդ խօսքդ գիս աւելի կը վախցնէ հին յիշատակներ միտքս բերելով: Մեծն Ներսէսի ժամանակակից մատնիչ, ուրացող, դաւաճան Մերուժանը մոռցա՞ր՝ Բագրատունի Ասպետին շամփուրով պսակուած սատկեցաւ:

ՇԵՐԵՆՑ

(Շար.)

մին մաս կը կազմեն։ Կուղնեցով Թեհրան գացած էր երկու երկիրներու հաղորդակից սահմանները ճշդելու եւ առեւտրական համաձայնութիւն մը կնքելու համար։

× Մոսկուայի ձայնասփիւռը ազդարարութիւն մը տուաւ Սպանիոյ, յայտնելով թէ իրենք գիրենք մեծ վտանգներու կ'ենթարկեն Հիւսիսային Ատլանտեան Ուխտին միանալով։ Ինչպէս յայտնի է, Սպանիա այդպիսի փափաք մը յայտնած էր, սակայն Նորվեկիա խստիւ հակառակեցաւ։

× Խ. Միութեան մէջ գտնուող օտար դիւանագէտներուն բացարձակապէս արգիլուեցաւ դէպի կեդրոնական Ասիա ճամբորդել։ Արգիլուած գօտիներ են նոյնպէս Քիէվը, Օտեսան ու Խրիմի ամբողջ թերակղզին։ Կը կարծուի թէ այս արգելքը կապ ունի հիւլէական ռազմափորձերուն հետ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ութը պետութիւններ մինչեւ հիմա ընդունած են Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը. այդ երկիրները են՝ Լիբանան, Լիբիա, Թուրքիա, Իրան, Փաքիստան, Աֆղանիստան, Իրաք եւ Արաբիա։

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ Հիւսէյն Թագաւորը յայտարարեց թէ պայքար պիտի մղէ կայսերապաշտութեան դէմ եւ պիտի զգուշանայ օտար պետութեանց հետ դաշինքներ կնքելէ։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ վարչապետը, Մենտերէս, ուրբաթ օր բուռն բառերով յարձակեցաւ Մակարիոս արք.ի դէմ եւ զայն յորջորջեց «աւազակ, ահաբեկիչ»։

ՊԱՂՏԱՏԻ ՈՒԽՏԻՆ վարիչ մարմինը հինգշաբթի օր նիստ մը գումարեց Պաղտատի մէջ։ Օրակարգի նիւթն էր՝ պաշտօնապէս հրաւիրել Մ. Նահանգները, որ մաս կազմեն Պաղտատի Ուխտին։ Որոշումը տրուեցաւ միաձայնութեամբ եւ Մ. Նահանգներու պիտի հաղորդուի Մայիսի վերջերուն՝ Քարաչիի խորհրդաժողովին ընթացքին։

ՅԱՌԱՋԻԿԱՅ շաբթուընէ սկսեալ ամերիկեան նաւերը պիտի անցնին Սուէզի ջրանցքէն։

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Ապրիլեան ստահանդէսին առթիւ՝
ԾԱՏՈՒՐ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆԻ
«ԽԱՉԻՆ ՃԱՄԲԱՆ»
Որմէ կը մնան միայն քանի մը օրինակներ։ Դիմել հայ գրավաճառներուն կամ հեղինակին՝

Z. BERBERIAN
104 Ave. d'Italie, Paris (13e)
Գին 500 ֆրանք

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՎԱԼԱՆՍ.— Յ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Պօյաճեանի, Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Պօյաճեանի, իրենց եղբօր եւ բոլոր ընտանեկան պարագաներուն իրենց սիրեցեալ մօր մահուան առթիւ։

●

ՎԱԼԱՆՍ.— Յ. Կ. Խաչի մասնաճիւղը իր սրտագին խնդակցութիւնները կը յայտնէ Տէր եւ Տիկին Գէորգ Քիրէճեանի իրենց Թոռնիկին ծնունդին առթիւ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ - ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ շրջանի մասնաճիւղերու վարչութիւնները, այս չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ԱՊՐԻԼ 11/24Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ազգ. Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ երեք յարանուանութեանց պետերուն։

Այս Ուրբաթ ժամը 21ին Սալ տէ Ֆէթի սրահը։

Կը նախագահէ Գ. ՍԻՆԱՊԵԱՆ
(Ազգ. Միութեան նախագահ)
Ֆրանսերէն խօսք կ'առնէ Պ. Յ. Կէ-ՋՈՒՐԵԱՆ։
Կը խօսի Փարիզէն հրաւիրուած՝
ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Հ. Կ. եւ Մ. Միութիւնը կը կազմակերպէ Ապրիլ 11-24ի 42րդ տարեդարձը, Ապրիլ 28ին կիրակի։

Մասնակցութեամբ բոլոր կազմակերպութիւններուն ու միութիւններուն։

Առաւօտեան պիտի կատարուի հոգեհանգստեան Ս. պատարագ, ժամը 9ին, Դաշնակցութեան ակումբը։

Կէս օրէ վերջ ժամը 3ին սգահանդէսը, Սէրքըլ Կաթոլիքի սրահը։

Կը խօսի Պ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ (Լիոնէն)։

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

ԿԱՐԵՒՈՐ

Անոնք որ Մ. Պարսամեանի յոբելենական հանդէսին համար հրաւիրագիր չեն ստացած, կրնան դիմել «Յառաջ»ի խմբագրատունը, ինչպէս նաեւ Հայ Գրավաճառներուն, ուր պիտի գտնեն տրամադրելի տոմսեր։

ՀՐԱՒԷՐ ԼԻՈՆԻ ՀԱՅՈՒԹԵԱՆ

Յառաջիկայ Մայիս 12ի կիրակի օրը Հ. Բ. Ը. Միութեան յիսնամեայ յոբելեանը պիտի կատարուի Լիոնի Սալ Մոլիէրի մէջ։ Այս առթիւ յոբելենական յանձնախումբը որոշած է ճաշ մը կազմակերպել, 11 Մայիս շաբաթ իրիկուն, ի պատիւ Փարիզէն եկող հիւրերուն, Օթէլ Թէրմինիւսի սրահներէն մէկուն մէջ։ Լիոնահայ հասարակութիւնը սիրով կը հրաւիրուի մասնակցելու յիշեալ ճաշասեղանին։ Փափաքողները այժմէն կրնան դիմել եկեղեցւոյ խորհրդարանը, ամէն օր կէսօրէ յետոյ ժամը 4.30էն սկսեալ՝ արձանագրուելու համար։

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՍՐԱՀ

Տարբեւ Պիվէրի նուիրատուներու ցանկը (գումարը 24.700, յայտարարուած է ուրբաթ օր)։

Ն. Ա. Սարգիսեան, Աստուր Մարոյեան, Մանուկ Գասպարեան, Յովհաննէս Փուլիկեան, Հերոյեան Թորոս, Պոլոյեան Ղազար, Խաչատուր Պօղոսեան, Թամոյեան Տիգրան, Գէորգ Յովսէփեան, Սարգիս Ագատեան, Պօղոս Հեպոյեան հազարական ֆրանք, Եղիա Յովակիմեան երկու հազար, Ֆարմանեան Համբարձում վեց հարիւր, Առաքել Առաքելեան, Աւագ Վարատեան, Մարգար Ղարիպեան, Հայկազ Պոյաճեան, Սեդրակ Աբրահամեան, Ծատուրեան Միսաք, Խաչատուր Գինոսեան, Նշան Գինոսեան, Կարապետ Գինոսեան, Մկրտիչ Դիշոյեան, Անդրանիկ Տօնապետեան, Նշան Նազաշեան, Արամ Նաւոյեան, Ենովք Յովսէփեան, Խորով Պոյաճեան, Վարդան Վարդանեան, Լեւոն Տօնապետեան, Մարտիրոս Մերոյեան, Սարգիս Յովհաննէսեան 500ական ֆրանք, Գասպարեան Կարապետ, Գրիգոր Գինոսեան 300ական, Սահակ Պետոյեան 200, Սարգիս Մանկոյեան 300, Սիրական Հայրապետեան 300, Պօղոս Նորտիկեան 200 Ֆր։

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

Ա Պ Ր Ի Լ Ե Ա Ն   Ս Գ Ա Հ Ա Ն Դ Է Ս Ը

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ 24 Ապրիլ, Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Փլէյէլ ժողովրդական մեծ սրահին մէջ, 21 ռիւ Քատէ, մէթրօ Քատէ։ Նախաձեռնութեամբ ՋԱՓԱՀԱՍ ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ մասնակցութեամբ զանազան կազմակերպութեանց։

Կը նախագահէ՝

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ, ՀԱՅՐ ԱՒԵՏԻՔ Վ. ԹԱԼԱԹԻՆԵԱՆ եւ Կ. ՄԵՀԵԱՆ։

Մասնակցութեամբ՝ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ, Պ. Պ. ԱՐՏԱՇԷՍ ԴՄԲԷԹԵԱՆԻ, ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ, ՍԱՐԳԻՍ ՔԱԶԵԱՆԻ։

Իսկէն օթօքարներ պիտի մեկնին ժամը 8ին՝ Խրիմեան վարժարանին առջեւէն։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ

Գրական եւ ուսուցչական յիսնամեայ գործունէութեան

27 Ապրիլ, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 21ին

SALLE CHOPIN, 8 Rue Daru, Métro Ternes

Նախագահութեամբ՝ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆԻ
(Նախագահ յոբելենական յանձնախումբի)

Կը խօսին՝ ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ - ՊՈՒՍՏԱՔԵԱՆ եւ Պ. ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ։ Կ'երգէ Օր. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ։ Կը նուագէ Պ. Ս. Քաջեան (ջութակ) եւ յոբելեարէն էջեր պիտի կարդայ Պ. Ա. ԴՄԲԷԹԵԱՆ

Մուտքը ազատ է, ծախսերու մասնակցութեամբ։

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ

Ընկերակցութեամբ նուագախումբի

Կիրակի 5 Մայիսին, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 5ին, ՍԱԼ ԿԱՎՈՅԻ ՄԷՋ
45, Rue La Boëtie (Métro Miromesnil)

ՂԵԿ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ
եւ մասնակցութեամբ ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ

Յայտագրին մաս կը կազմեն՝ Կոմիտասի, Եկմալեանի, Կանաչեանի, Ալթունեանի եւ Ափրիկեանի լաւագոյն գործերը, որոնցմէ մաս մը առաջին անգամ ըլլալով կ'ունկնդրուի Փարիզի մէջ։ Տոմսերու գիները՝ 200, 300, 400, 500, 700, 800 Ֆրանք։

Լ Ի Տ Ի Ա   Կ Ա Ր Ի Ն

Որուն ԶԱՆԱԶԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ
ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ

Նուիրուած նախորդ քոնսէրը՝ այնքան ջերմ ընդունելութիւն գտաւ, Ֆրանսական երաժշտական մամուլին ու մեծանուն երաժշտագէտներուն խոր գնահատանքին արժանացաւ, եւ Ֆեստիվալ ընկերութիւնը անոր երգապնակները (միքրոսիլոն) հրապարակ հանեց։

Այս անգամ կը կազմակերպէ բոլորովին նոր յայտագրով մը իր՝

ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՔՈՆՍԷՐԸ

Էքօլ Նորմալ տը Միւզիքի սրահը 78, ռիւ Կարտինէ (մէթրօ Մալզէրպ)
Հինգշաբթի, 23 Մայիս, երեկոյեան ժամը 9ին։

Կը մասնակցին՝

Նէլլի Քարոն եւ Կիյըմէթ Պուայէ (Մարթընոյի ալիքներ)
Մօնիք Մաթայն (դաշնակ), Լուի Տիլլիէս (հարուածային գործիքներ),
Լիլի Լասքին (Տաւիղ)։

Կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՓԹԻՔ — Ղեկավարութիւն ԺԱՔ ՊՕՆՏՕՆ։
Կը ներկայացնէ Լիւլ Անտրէ Մարսէլ — Տոմսերու գին 200էն 600 Ֆրանք։
Կը ծախուին հանդէսին սրահը, Տիւրան հրատարակչական տան եւ գործակալներուն, ինչպէս նաեւ Օր. Լորա Իշգալայեանի մօտ (73 Ֆպ. Փուասօնիէր)։
Հեռաձայն՝ ՓՐՕ. 64.23

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան տարեկան մեծ հանդէս եւ պարահանդէսը

Իսխի Թաղապետական սրահին մէջ 28 Ապրիլ, ժամը 16էն կէս գիշեր։

Թատերական բաժին՝ — ՉԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

Ղեկավարութեամբ Մ. Շիրվանեանի եւ Շ. Պալեանի եւ սիրայօժար մասնակցութեամբ Տէյսնարնակ Տիկին Աշխէն Պօյաճեանի։

(Դիմայարդար Պ. Կարօ Օսմանեան) Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Վարժապետեան, Պ. Մ. Պօղոսեան եւ Ա. Խորանեան։

Եւրոպական պարեր։ — Ժամը 19էն կէս գիշեր
Orchestre RAYMOND BOISSIERE — GARIBALDI - OTHELLO
Իջնել Մէրի տ'Իսի — Մուտքը 300 եւ 400 ֆրանք

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք : Հատը 12 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 24 ԱՊՐԻԼ
MERCREDI 24 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — Թիւ 7865 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3678

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՉԱՐԱՇՈՒՔ ԹՈՒԱԿԱՆԸ

●

Մէկ ազդանշանի վրայ, 1915 Ապրիլ 11 – 24ին գործադրութեան դրուեցաւ դիւային ծրագիր մը, որ տարիներ առաջ պատրաստուած էր մանրակրկիտ կերպով :

1908ի Օսմանեան Սահմանադրութիւնը խանդավառած էր Հայութիւնը :

Արտասահմանէն, մանաւանդ Կովկասէն Պոլիս համախմբուած էին մեծ թիւով մտաւորականներ ու հանրային գործիչներ :

Պոլսոյ մէջ իրարու ետեւէ բացուած էին միջնակարգ վարժարաններ, ընդունելու համար գաւառի խորերէն դէպի մայրաքաղաք խուժող ուսումնատենչ պատանիները : Կեդրոնականն ու Պէրպէրեանը նեղ կուգային այլեւս :

Բարձրագոյն վարժարանները լեցուած էին հայ երիտասարդներով : Շատեր զուրկ էին ապրուստի ապահով միջոցներէ : Ուսման ծարաւն էր, որ դէպի Պոլիս առաջնորդած էր իրենց քայլերը : Անոնք իբրեւ դրամագլուխ ունէին իրենց երիտասարդութիւնը, հայրենասիրական ոգին, աշխատելու կորովը եւ զարգանալու ու տոկալու անընկճելի կամքը :

Հայ մշակոյթը կը ծաղկէր ու կը զարգանար Պոլիսէն մինչեւ գաւառ :

Տպարաններ կը հաստատուէին, գրքեր ու թերթեր կը հրատարակուէին հայաբնակ քաղաքներու մէջ :

Նոր մտաւորականներ, նոր բանաստեղծներ, գրագէտներ ու հռետորներ հրապարակ կուգային ամէն օր :

1913ին հայ գրերու գիւտի 1500 եւ հայ տպագրութեան 500ամեակի զոյգ յոբելեանները իրենց գագաթնակէտին կը հասցնէին ժողովրդական խանդավառութիւնը :

Հայկական զարթօնքին զուգընթաց կը զարգանար նաեւ Թուրանական գաղափարականը՝ տիրապետող ցեղին մէջ : Թուրք երիտասարդութիւն մը կը հասնէր՝ ցեղապաշտ եւ օտարատեաց :

Վերջ գտած էր Սուլթան Համիտի համիտական ծրագիրը :

Ոճրագործ Իթթիհատը, որ հրապարակ եկած էր «ազատութիւն, հաւասարութիւն, եղբայրութիւն եւ արդարութիւն» կեղծ սկզբունքներով եւ ծրագրած էր «օսմանեան» դրօշին տակ «եղբայրօրէն» համախմբել կայսրութեան այլազան տարրերը, չուտով դուրս տուաւ իր իսկական գոյնը :

Սկսաւ հալածել ո՛չ միայն քրիստոնեաները, այլ նաեւ ոչ –թուրք մահմետականները — արաբ, ալպանացի եւն. :

Թուրքերը զգացին, որ իրենք առնուազն յիսուն տարի ետ մնացած էին Հայերէն : Նախանձը կը կրծէր իրենց հոգին : Առիթ կ՛որոնէին՝ հայութեան ողնայարը կոտրելու համար :

Գաւառի մէջ հարստահարութիւնները սաստկացած էին : Պատրիարքարանը ամէն օր «թագրիր» կը ներկայացնէր Բարձրագոյն Դրան :

Պալքանեան պատերազմի վաղորդայնին լրջօրէն հրապարակ դրուած էր հայկական բարենորոգումներու խնդիրը :

Երաշխաւոր վեց մեծ պետութիւնները 1914ի Փետրուարին այս վերջինին ընդունիլ տուած էին բարենորոգումներու ծրագիրը :

Երկու եւրոպացի մարզպաններ նշանակուած էին հայկական նահանգներուն համար, որոնք որոշ ինքնավարութիւն կը ստանային :

Մեծ պատերազմը լաւագոյն առիթը եղաւ հրէշ կառավարութեան՝ արմատէն լուծելու համար Հայկական խնդիրը :

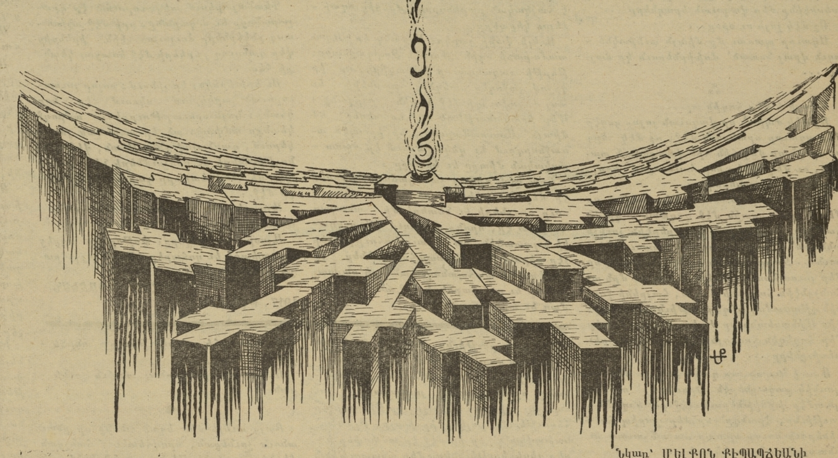
Ապրիլ 24ին ձերբակալելով Պոլսոյ հարիւրաւոր մտաւորականները, դէպի կառափնատ առաջնորդեց զանոնք, անտէր ու անգլուխ ձգելու համար հայ ժողովուրդը :

Մէկ միլիոն նահատակներու արիւնը արդարութիւն կը պահանջէ քառասուն-կու տարիէ ի վեր ոչ միայն դահիճէն, այլ զայն հովանաւորող մեծերէն :

Ցարդա՛նք հայրենիքի ազատութեան ճամբուն վրայ ինկող մեր մարտիրոսներու յիշատակին :

«Մնացորդաց»ը երբե՛ք պիտի չմոռնայ զիրենք եւ անսասան հաւատքով պիտի քալէ իտէալի նոյն ուղիէն, մինչեւ որ հնչէ արդարութեան ժամը :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

Նկար՝ ՄԵԼՔՈՆ ՔԷՊԱՊՃԵԱՆԻ

ՄԵՌԱԾ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԻՆ ՀԱՄԱՐ

Իջէ՛ք երա՛զներ, իջէ՛ք,
Անբասբառ շիրմին վրան
Տեսլահար բանաստեղծին
Որ կեա՛նքը՝ ձե՛զմով կերտեց …
Ու, զարունին թռվչական
Աւիշներով սիրահեծ
Եւ խաղերովը բուրեան,
Ծաղկեցուցէք այս վերջին –
էջը՝ իր սե՛ւ հողերուն,
Որ քունին մէջ անմատեան,
Գրչին հանգոյն՝ սի՛րտն ալ հէք
Չի ցամքի …
Իջէք երա՛զներ, իջէք,
Ջեռքեր՝ լոյսի սերմնացան
Անխոնջ ձեռքերը երգող,
Ձեզ կանչել՝ ալ չե՛ն կարող
Սակայն, նոյնիսկ նեղ փոսին
Ունայնութեան մէջ աղքատ
Ուր յուշերը կը մըսին,
Ձե՛ր յոյսովն են դեռ ժպտուն
Շուրթերն՝ անխօս մազաղաթ,
Մինչ մարմինը անսարսուռ
Նաւու մը պէս՝ յոգնամաշ,
Խաւարին գիրկը թափուր
Կը հանգչի .:
Իջէ՛ք երա՛զներ, իջէք՝
Դուք ո՛րքան էք ուշացեր,
Գուժաբեր հովէն արագ,
Ոսկի եղնիկն է վազեր
Եւ, կատարէն ձիւնատաշ,
Քերթողին Սէրը մի՛ակ
Արդէ՛ն իր քովն է հասեր,
Ան է՝ Պատրա՛նքը շքեղ՝
Տեսէք, կայներ է հսկուն
Ճակտին վերեւ լուսագեղ
Եւ աչերուն՝ յաւէտ փակ,
Կայներ է Ան՝ սի՛րաւեր,
Շող վարսերուն հովարձակ
Հեծքերուն մէջ տարուբեր
Ջերթ սօնի :
Իջէ՛ք երազներ, իջէք …
Անցեալներուն փըլատակ,
Հովը կը հարթէ փոշին
Փառքերը, գոհարաշար
Մատեանին հետ՝ կը մաշին :
Ներկաները մերկ՝ կ'ապրին :
Ներկաները կը փակչին
Մեր բաքախուն բիբերուն …
Երբ դաւերով լպրծուն
Անդունդն ի վար, սերունդներ
Խոստումներու կը կառչին,
Երբ ըստուերներ կիսամեռ
Կ'աղաղակեն՝ խելագար,
Երբ կը լռէ, ալեյոյզ
Ծոցն ովկեանին մահերգակ
Կեղծիքներուն տապալած
Յոյսին զանգը ջըրասոյզ,
Երբ մո՛խիր է ամէն լոյս
Եւ անապատն անգամ՝ լա՛ց,
Այս խունկապին այլանդակ
Ժըխորին մէջ, վե՛ր անկէ,
Որպէս ծածանող դրօշակ
Բանաստեղծը կը հսկէ …
Մինակ, անքուն, անօթի,
Ձայնը կ'ուղղէ ամէն դի :
Բառերով կուռ եւ յստակ
Երբ կը խօսի կամ կ'երգէ՝
Եղեռնահար, ո՛րբ ազգի
Սուգէն, Արե՛ւ կը ծագի :
— « Դեռ կամքեր կան՝ անառիկ,
Կա՛ն հասակներ անխորտակ՝
Անմահութեան պահակներ
Որ փայլա՛կէն կը քաղեն
Նիզա՛կն իրենց՝ հըրեղէն.
Քաոսներուն դէմ կանգուն
Միտքեր կան դեռ անսայթաք՝
Ապագաներ խուզարկող
Նո՛ր փարոսներ սըլացիկ,
Եւ դեռ կեանքեր կան՝ դալար,
Փոթորիկներ գլխատող
Լա՛ստեր, խիզախ եւ արդար.
Բայց մանաւանդ, սիրտե՛ր կան,
Ակերուն պէս՝ թափանցիկ,
Անըսպառ՝ անոնց նըման,
Ուրկէ բըխի, բուռ առ բուռ,
Հաւատներու բացառիկ
Օրհնութիւնը՝ ոըպէս ջուր,
Ծո՛վ հրաշքի :»

. . . .
. . . .

Իջէ՛ք երա՛զներ, իջէ՛ք,
Կեանքը նոյնիսկ երբ ցամքի
Բանտին մէջը՝ պատանքի,
Հոգին կարծես չի՛ մոռնար
Ջեր բուրմունքը հեշտահամ,
Փոսին գիրկը անքընար
Այնպէս լքուած է, անզօր
Բանաստեղծը Թոփչքի,
Բերէք իրեն տա՛ղ բոսոր
Որպէսզի քունը ծա՛ղկի …
Անմահութիւնը անգամ
Առանց յոյզին ձեր աղուոր
Դժո՛խք մըն է՝ տեսլաքամ
Անէծքի :
Իջէ՛ք երա՛զներ, իջէք՝
Հայրենաբա՛ղձ շիրիմին …
Իջէ՛ք, երա՛զներ, իջէք՝
Պաղ հողերուն սե՛ւ էջին …
Հոն գըրեցէք, ձեր փըխրուն
Մատներովը սիրածոր,
Ծաղկող հէքեա՛թ մը՝ վերջի՛ն,
Որ քունին մէջ անմատեան,
Տենչահար բանաստեղծին
Գրչին հանգոյն, սի՛րտն ալ հէք
Չի փըշրի …
Իջէ՛ք, երա՛զներ, իջէ՛ք :

ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ

ԽՄԲ. — Հեղինակը Ապրիլ 24ի առթիւ «Յառաջ»ի համար վերամշակած է իր այս քերթուածը. որուն նախնական ձեւը գրըուած էր Լեւոն Շանթի մահուան առթիւ եւ հրատարակուած «Ակօս» ամսագրին մէջ :

Ա Պ Ր Ի Լ 11-24Ի

42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ԱՅՍՕՐ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

ԺԱՄԸ 21ԻՆ ՍԱԼ ՔԱՏԷ

Մանրամասնութիւնները՝ 4րդ էջ

ԱՆՈՒՆՑՈՐ
ՇԻՐԻՄ ՋՈՒՆԵՑԱՆ

●

Մրրիկը աւլեց տարաւ դարերուն ցան – քը ···

Այսօր ամայի է Հայոց աշխարհը ··· ոչ մէկ ծաղիկ որ արեւուն ժպտէր, ոչ մէկ սօսափիւն պարտէզներուն մէջ որ երգէր դարերուն հէքեաթը ։

Չկան ծերունիները, որ սերունդներուն ուխտը իրենց հոգւոյն մէջ գրկած՝ Հայ - քենի գետերուն մոլեգին երգը մեկնէին մեզի ու նոր սերունդը վառէին, նոր տենչերով ու հաւատքով, չկան հարսները յուռթի, նոր օրերով բեռնաւոր, ու մանուկները՝ որոնց քաղցր աչքերուն մէջ տեսնէինք մեր վաղուան երազները ···

Ոչ մէկ լոյս ու օրօր···

Սգաւոր պառաւ մը միայն աւերակնե – րուն վրայ նստած՝ մոխիրներուն կը ձայ- նէ ···

***

Ամայի է մեր հողին ալ···

Ոչ մէկ ժպիտ՝ որ վաղուան յոյսը ցօղէր մեր սգաւոր սրտերուն մէջ, ոչ մէկ երգ ու օրօր՝ որ մեզ հին հին փառքերուն տանէր, ու մեզ ղինէր նոր հաւատքով, նոր, չպղծուած երազներով ···

Ո՞ւր են Վարուժանն ու Սիամանթօն որ մեր ծարաւ սրտին մէջ դողթան գինին կաթէին, ու մեզ դարձեալ բերէին շունչն աննման՝ մեռած, բայց մեծ աստուածնե – րուն··· Զարդարեանն ու Թլկատինցին որ մեր յուսահատ հոգիներուն անգամ մըն ալ ճանչցնէին հայրենի հողին, հայրենի ջուրին չթառամող դեղեցկութիւնը ··· Սարգիս Մինասեանը որ ժպիտով մը մարէր մեր հողեղէն հոգւոյն մէջ բուսած սեւ տեսիլքները ···

Ո՞ւր է Կարօն, որ դաշտ կանչէր մեզ սա պոռնիկ քաղաքներէն, Երուխանը՝ որ մեզ պատմէր խրճիթներուն մէջ բնակող մեծութիւնը, Հրանդը՝ որ մեր դարիպ հո – գիներուն սուգը պոռար սա անհաւատ ու անտարբեր անցորդներուն ···

Ո՞ւր է Խաժակը՝ երբ մեր հոգիները այնքան պապակած են նոր խօսքի մը, նոր մխիթարութեան մը կարօտով, եւ Զօհրապը, որ քիչ մը կեանք պտտցնէր մեր սեւ, լալկան սրտերուն մէջ, եւ աննման Ակ - նունին, որպէս զի քիչ մը հաւատք տար մեզի, երազի մը քաղցրութիւնը սա չհատնող գիշերին մէջ, ու քիչ մը ուժ՝ արշալոյսին սպասելու ···

Ո՞ւր են, ո՞ւր են կամքին ու պայքարին վարպետները ···

Անոնք որ մեզ ուսուցին ու լքեցին դեռ չաւարտած, անոնք զորս ի զուր կ'որոնենք որպէսզի գան ու մեզ դարձեալ ցոյց տան ուղին մեր կորսուած երազներուն, ու մեզ ուժ տան նոր Գողգոթան մագլցելու ։

Անպատմելի Շահրիկը, որ կը ճգնէր ու կ'որոտար, ու իր խոժոռ դէմքին ու անողոք սաստին մէջ՝ չէինք երբեք ճանչցած մենք, քաղցրութիւնը, մանկան մը հոգին իր ալեւոր մազերուն տակ, ու տառապանքը իր չլուացող հոկումներուն··· Վռամ - եանը, որ ետ դառնալ, յուսահատիլ ու սպառիլ չգիտցաւ, Հրաչը, որ Յիսուսի մը հեզութեամբ շալկեց իր խաչը, Իշխանը՝ նախավկա՜ն՝ որ իր մէջ էր ամփոփեր ե - րեք գեղեցկութիւնները մեր ազատութեան կռիւին, զէնքը, խօսքը, երգը ···

Ու միւսնե՛րը, միւսնե՛րը, անոնք որ Մարզպետ, Քառմէն, Վարդգէս, Շահ - պազ, Վահագն, Սարգիս, Մուրատ, Զավուշեան, Տաղավարեան, Փաշայեան, Վիշապեան, Գալֆայեան կոչուեցան ···

Ու անոնք, հոյլը կրտսերներուն, Գեղամ Բարսեղեանը, Արմէն Տօրեանը, Գեղամ Վարդապետը, Սեւակը, Չէօկիւրեանները, Լարենցը, Փայլակը, Համբարձումեանը, Հայրանեանը, Գրիգոր Եսայեանը, Գասպարեանը, Արիսը, Բարթողը, Վանիկը ու դժնդակ շարանը բոլոր մոռացուածնե – րուն ···

Ու անոնք, որոնց վերջին ճիչը խեղ - դուեցաւ բանտին նկուղներուն մէջ կամ գետերուն, ձորերուն խորը, որոնք կա - խաղանին կատարէն Եհովան հեգնեցին կամ ինկան՝ յուսահատ մաքառումի մը մէջ, աշխարհի պոռնկութիւնը անիծե – լով···

Ու անոնք որոնք բնաւ անո՛ւն չունե - ցան ···

●

Բայց աւելի մեծ եղան անոնք որ բնաւ անուն չունեցան, որովհետեւ ճանչցան մեռնելու դառնութիւնը, տանջանքներուն ու մահերուն բոլոր ձեւերը, ու շիրիմ մը չունեցան ուր հանգչին ոչ իրենց գիւղին գերեզմանոցը՝ ոչ ապրողներուս հոգինե - րուն մէջ։

Մեծ եղան, որովհետեւ գացին մեռնե - լու՝ առանց յարութեան յոյսի, առանց յուսալու թէ օր մը անցորդ մը կանգ պիտի առնէ իրենց ոսկորներուն մօտ հոլոց մը բսելու, առանց յուսալու թէ վաղը մէկը պիտի գիտնայ իրենց անունը ։

Դառն է մեռնիլ առանց յարութեան յոյսի, բայց անոնք մեռան՝ որպէսզի կռիւը շահուի··· Մեռան առանց իրենց անունը տալու, — մութին մէջ, իրենց հոգեվարքի ճիչը խեղդած ···

Փա՛ռք անծանօթ զինուորներուն՝ որոնք ինկան յաղթանակին հաւատքը գրկած ի - րենց հոգիներու մէջ ։

«ՃԱԿԱՏԱՄԱՐՏ» (1921)

«ԱԶԱՏԱՄԱՐՏ»Ը

●

Խոհերս տանում են ինձ Պոլիս, «Ազատամարտ»ի խմբագրատունը ։ Հինգ յարկով մի շինութիւն էր, վերից վար աշխատան - քի, ոգեւորութեան եւ ստեղծագործու – թեան մի տաճար՝ եռուն, բեղմնաւոր եւ անկաշկանդ ուղեղներով եւ դարբնոց, ուր կոփւում էին սալեր եւ մուրճեր՝ փշրելու հին տախտակները եւ նախապաշարումնե- րը, ագիտութիւնն ու ստրկութիւնը ։

Ահա Վռամեանը որ թառած շէնքի ամենավերի յարկի կուսակցական բիւրոյին կից իր փոքր սենեակում, ջղային արագ շարժումներով, արծուի ճանկերին նմա – նող գրերով գրում է իր խայթող ու հեգնող «Առտուան Տօմսեր»ը կամ ծրագրում է հայկական բարենորոգումներից օգտը – ւելու կերպերը ։

Աւելի վարի յարկը ։ Այդտեղ էր «Ազատամարտ»ի ոգին՝ Ռուբէն Զարդարեանը, թերթի տաղանդաւոր խմբագիրը, որ իր գրչով յաջողեց ստեղծել օտարների եւ հայ ժողովուրդի մէջ խորին յարգանք ։ Մեր իրականութեան մէջ ես տեսել եմ միայն «Ազատամարտ»ը, որ իրապէս առաջնորդում եւ ղեկավարում էր հասա – րակական միտքը եւ կեանքը ։

Նրա դէմ դիմաց շատ յաճախ տեսնում էի մեր Շահրիկին, որի փոխ կաղմը սուր սլաքների եւ նետերի մի անսպառ պահեստ էր, որոնք ուղղւում էին ուղղակի նպատակին. նա իրաւախոհութիւններ չէր սիրում եւ վերապահութիւններ չէր գիտէր, նա պահպանողականների սարսափն էր եւ պայքարների մէջ աննկուն, յամառ եւ տրամաբանող ։

Նրան կից սենեակումն էին երիտասարդ խմբագիրները՝ Գեղամ Բարսեղեանը, Մ–ն, Ն. Փափազեանը, Համբարձումեա – նը, յուսատու եւ գաղափարական դէմ - քեր, որոնք գիշեր ցերեկ «Ազատամար - տ»ով էին ապրում միայն ։

Դիմացի սենեակումն էր «Ազատա – մարտ»ի սիւնն ու զարկերակը՝ ելեւմտական նախարար մեր սիրելի Հրաչը, միշտ ժպտուն, միշտ լաւատես եւ միշտ շար - ժուն ։

Աւելի վարի յարկում մեր մեղուանոցն էր՝ Հ. Յ. Դաշնակցութեան ակումբը, ուր հաւաքւում էին «Ազատամարտ»ի ծիլերը, նրա քարոզած գաղափարների շուրջ խմբուած երիտասարդութիւնը՝ հինը փշրե – լու եւ նոր կեանք ստեղծելու բուռն կորովով լի ։

Գետնայարկում տեղաւորուած էր գրաշարանոցը եւ տպարանը, որի մէջ աշխա - տող ընկերները ձուլուած էին իրենցից վեր գտնուող յարկերի մէջ եռացող կեան– քի հետ ···

Ու երբ երեկոյ էր լինում, բոլոր լուսաւորուած յարկերում սկսում էր նոր կեանք ։ Նոյն օրուայ Թուրքիոյ ամբողջ կեանքը ամփոփուած էր զանազան յար - կերում, դառնալով քննութեան, վիճաբանութիւնների եւ որոշումների նիւթ, որ - պէս զի հետեւեալ օրը դարձնուէր կեան - քի մէջ ։

Այդ տեղ էին Զաւարեանը, Վարդգէսը, Սարգիսը ···

Այսօր չկան բոլորը ։ Փոթորիկը սրբեց գաղափարի եւ զոհաբերութեան այդ հրաշալի հանդրուանը ։

ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

1917, Թիֆլիս

«ՄԵՐ ԼԱՑԻ ՊԱՏԸ»

●

42 տարի արդէն ։ Ի՞նչ նշանակութիւն ունի, սակայն, տարիներու հոլովումը դէպքի մը համար՝ որ ոչ միայն աննախընթաց է հայ ժողովուրդի պատմութեան մէջ, այլ եւ կարելի է ըսել՝ աշխարհի պատմութեան մէջ ։ Վարդանանց նահատակութիւնը երէկուան պատմութիւն չէ ։ Հրեաներու «Լացի Պատին» յիշատակութիւնը դարեր շարունակ արծարծեր է իրենց սրտին մէջ տառապանքին մորմոքը, որքան ալ ըլլան անոնք հին, որքան ալ ըլլան օ - տար իրենց երիտասարդութեան համար ։

Մեր երիտասարդութիւնն ալ որ մեծ - ցաւ օտար հորիզոններու տակ, չունի իր աչքերուն մէջ 1915ի սարսափին տխուր ցո՛լքը ։

Ականջալուր եղած է իր մեծ մօր պատմութեան ։

Ոչ իսկ կրցած է կարդալ սահմռկեցու - ցիչ նկարագրութիւնները անլուր, աղէ - տին, բայց դրօշմուած է իր հոգիին մէջ ցեղին անճիտման անջնջելի պատկերը, իր մտքին մէջ անկիւն մը տուած է իր դարաւոր մշակոյթին հիմնայատակ կոր - ծանման եւ իր սրտին մէջ մասնիկ մը ունի, որ կը թոթրայ ամէն Ապրիլ 11–24ին ։

Որբերու սերունդը, որբանոցներու տը - խուր կեանքը չէ մոռցած տակաւին ։ Եթէ չունի իր տունէն, իր ընտանիքէն, իր ծնողքէն հետը բերած յիշատակ մը, ունի սակայն անոնց սպանութեան եւ իր ան - ցած դժոխքէն պատկեր մը իր աչքերուն խորը ։ Անոնցմէ շատերուն անունը վերջը տրուած է իրենց. որովհետեւ իրենց մայրիկին անուշ ձայնը չեն լսած որ կը կանչէր զիրենք պարտէզէն կամ փողոցէն ։

Ինչ դիւային եւ իր մանրամասնութիւններուն մէջ ահաւոր ձեւով մը պատրաս - տուած ծրագիր մըն էր որ գործադրու – թեան դրաւ դահիճը ։ Երեք տարբեր ուղ – ղութեամբ զլուխ հանեց զայն ։ Տեղահա - նութեամբ ու ջարդով՝ խրճէ չորրորդով ջնջել հայ ժողովուրդը իր հողերուն վը - րայ ։ Հիմնովին փճացնել անոր դարաւոր մշակոյթը, քանդելով եկեղեցի, վանք, դպրոց, մատենադարան եւ ամէն յիշա – տակարան որ կուգար հինէն ։ Եւ հետքը չթողուլ հայ մտաւորականութեան ժողովուրդի մը սերը, միանգամ ընդ միշտ ջախջախելու համար Հայուն ողնահարը, ինչպէս իրենք կը պարծենային այնքան չնական լրբութեամբ ։

Այս երեքէն ո՞րը եղաւ անդարմանելի ։ Եթէ իրենց կարեւորութեան կարգով ուժ ունենանք դասաւորելու, պիտի ըսենք թէ երկրորդն է որ անվերադարձ է եւ մեր բոլոր կենսունակութիւնը եւ ցեղային առաքինութիւնները չեն կրնար դարմանել զայն ։ Հայ ժողովուրդը կ'աճի բոլորէն աւելի ։ Այսօր նորէն ունինք մօտ չորս մի – լիոն երկրագունդին վրայ ։ Թշնամին չէ կրցած սրբել մեզ քարտէզէն ։ Մեր մտաւորականութիւնը իր պարծանքները կրնայ

ԱՐՏԱՇԷՍԻ ՕՐԵՐԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՕՐԵՐԸ ՄԵՐ

●

Ճի՞շդ է այն աւանդութիւնը թէ՝ «Մեծն Արտաշէսի մահուան օրը բազմաթիւ Հայեր ուզած են վերջ տալ իրենց կեանքե – րուն »։

Այո՞ ։ Ինչո՞ւ ։

Այդ անձնազոհութեան շարժառիթը խոր ա՞ծ է եղած՝ դէպի արքան ։ Զօրեղ տի - րակալէ մը զրկուած ըլլալու մտահոգու - թի՞ւնը՝ հոգեպէս տկար անձերու մօտ, թէ յուղարկաւորութիւնը նոյնիսկ կամ նաեւ անձնազոհութեամբ հանդիսաւոր դարձնելու յատկորոշ գիծ մը ցեղային ։

Եւ արդա՞ր է ինքնամեղադրանքը մեր ժողովուրդին թէ՝ «մենք լաւ թաղել գի - տենք »···

Եւ, վերջապէս, անցեալ դարերէն ո՞րն է ժառանգ թողած մեզի՝ բացառապէս հայկական այն առածը, զոր կը յեղյեղենք յաճախ,— «Գնա մեռիր, եկուր սիրեմ »։

Հեռաւոր անցեալին մէջ մինչեւ անձնազոհութեան դացող պատրաստակամու - թեան, եւ մեր օրերուն յեղյեղուող ինք - նաքննադատութիւններուն միջեւ կա՞յ հանգիտութիւն մը, որ, իբրեւ ցեղային յատ – կանիշ, երկարած ըլլայ, կարմիր թելի մը նման, Արտաշէսի օրերէն մինչեւ օրերը մեր ։

Հարցումները դրի, բայց, կը վարանիմ դրական պատասխան մը կցել անոնց ։

Այդ վարանքս չի բխիր, անշուշտ, ազգային ինքնասիրութենէ ։

Ոչ ալ՝ ցեղային «բացասական» գիծ մը հրապարակաւ մատնանշելու ··· երկչոտութենէն ։

Կը վարանիմ նաեւ ժխտական պատաս - խան մը տալ նոյն այդ հարցումներուն ։

Ու կ'ուզեմ աւելցնել, անմիջապէս, որ նաեւ այս վարանքս արդիւնք չէ ազգային ինքնասիրութեան ։

Որովհետեւ, այդ զոյգ վարանումներուն մէջ կը գտնեմ մեր ժողովուրդի ե՛ւ դրական, ե՛ւ բացասական կողմերը ։

Մեր քիչ մը չեշտուած զգացողականու – թի՞ւնն է, որ «լաւ թաղել» կուտայ մեզի ։ Կամ՝ հանդիսութեանց, ինչպէս եւ՝ գե - ղուն արտայայտութեանց սատակ մեր խառնուա՞ծքը ։

Անպայման ։

Բայց նաեւ՝ մեր խոր, մեր անչափելի սէրը՝ դէպի մեր «մեծ»ը,— ինչպէս Ար - տաշէսի պարագային, — ու դէպի մեր արժէքները ազգային ։ Մեր գիտակցական թէ բնազդական, բայց հզօ՛ր ցանկութիւնը՝ այդ «մեծ»երը կամ արժէքները տեսնելու դեռ կենդանի ։ Տեսնելու զանոնք դեռ մեզի հետ ։ Մեր վերեւ ։ Մեր շուրջ ։

Փոյթ չէ թէ — կը բնորոշեմ կողմերէն «բացասական»ը եւս — այո, փո՛յթ չէ թէ անոնց կենդանութեան նոյնքան չեշտուած անտարբերութիւն մը ցոյց տանք՝ որքան բուռն թախիծ կ'արտայայտենք, երբ ա - նոնք անդարձ կը բաժնուին մեզմէ ։

Այսինքն՝ սպասենք, որ «մեռնին ու ··· սիրենք »։

Եւ այն ատեն ազգը «ժաժք» կ'ունենայ ։ Լերան մը նման, որուն ընդերքներուն ու կողերուն մէջ խռովք մը կ'եռեեփէր և որ արտաքնապէս կը մնար անյայտ ու անայլայլ, ազգը յանկարծ կը հրահրի ։ Կը սասանի ։ Կը ժայթքեցնէ իր ներքին հրայր - քը, — իր սէրը դէպի կորսուած արժէ - քը, — յարգանքի իր «վերջին տուրքը » ընծայելու անօրինակ խռովքով մը, եւ բացառիկ հանդիսաւորութեամբ մը ։

Ինչո՞վ բացատրել այս խռովքը, — ահա հարցումը, որուն կ'ուզէի յանգիլ, եւ որ կը չարչարէ ուղեղս ։

Ու ճիշդ այդ պատճառաւ ալ, ես վա - րանեցայ համամտիլ մեր այն մեղադրանքին թէ «մենք լաւ թաղել գիտենք » ։

Որովհետեւ, ես կը հաւատամ, կ'ուզե՛մ հաւատալ թէ՝ այդ խռովքին ներքեւ կայ նաեւ համր այլ խոր անդրադարձում մը, կամ զիղջ մը ։ Անշուշտ՝ յապաղած ։ «Ցետ մահու» ։ Բայց՝ անժխտելի է ։

Մեր խոր ցաւն ու մեր խոր զիղջը բաւակա՞ն են որ մենք միայն «սգատօնենք» այսօր եւս, ոգեկոչելու համար անոնք, ո - րոնք զոհերը եղան համազգային խէչալի մը ։

Ըսել կ'ուզեմ՝ խղճի պարտք մը կատարած ըլլալու հոգեւոր անդորրութիւնը ընծայենք մենք մեզի, վաղը վերստին յանձնուելով առանձնապէս ու բացառապէս մեր առօրեային ։

Ու տէրը չըլլանք այն անփոխարինելի ժառանգին, զոր թողուցին մեզի, — իբրեւ ազգային հոգեւոր արժէքներ եւ իբ – րեւ ազգային գերագոյն իտէալ ։

Իտէալ մը, զոր յամառեցան տեւապէս վե՛ր բռնել, ջահի մը նման, մեզ նախոր – դող սերունդները՝ անցնելով «ընդ հուր եւ ընդ ջուր »···

Սգատօն՝ այո՛ ։

Եթէ, սակայն, յարգանքի հանդիսու - թիւններէն ետք, ամէն մէկս մեզի հետ մաս մը պիտի տանինք՝ իտէալապաշտու - թեան, ցեղային արժէքներու պահպանու– մի նախանձախնդրութեան, եւ զոհաբե – րումի ոգիէն անոնց, որոնց յիշատակը կը յարգենք ։

Այդ ոգիին յարատեւութիւնն է, միայն, որ կ'իմաստաւորէ եւ կ'արժեւորէ անօրինակ զոհաբերութիւնը, զոր «Եղեռն» կ'որակենք, եւ որ կը փաստէ մեր ազգ. գի – տակցութիւնը, ժխտելով, միանգամայն մեր այն ինքնամեղադրանքը թէ՝ «մենք լաւ մեռել թաղել գիտենք »···

ՍՕՍԵԱՑ ՏՂԱՆ

ՄԵՆՔ ՊԻՏԻ ՅԱՂԹԵՆՔ

●

... Թէեւ արմատախիլ եւ ցիրուցան, մենք դեռ բաւական ուժ ունինք, պահելու համար մեր տեղը Աստծու արեւուն տակ։

Ունինք հայրենիք մը վերածնեալ, ուր տոկուն եւ ստեղծագործ ժողովուրդ մը, առտու - իրիկուն կը խաչակնքէ, ի տես վեհապանծ Արարատին ։

Ունինք հայրենասէր եւ կորովի գաղթ - գուած մը ի սփիւռս աշխարհի, որ ահա երեսուն տարիէ ի վեր ժայռեր կը ճեղքէ բոլոր ցամաքներուն վրայ, իր ընդունա - կութեամբ, աշխատանքով եւ ստեղծա - գործութեամբ ։

Երէկ միայն միտք եւ սիրտ ունէինք ։

Այսօր ունինք նաեւ բազուկ, ջլապինդ եւ հաստ, — զինուորներ ամէն ճակատի վրայ ։

Անոնք որ վարակուած են «մեռանք - կորանք»ի նահանջականութեամբ, թող չմոռնան իրենց արեւը, իբրեւ զէնք ունենալով միայն երկու բառ աղօթք ։

Մենք պիտի յաղթենք ուշ - կանուխ, հաւատքով, յարատեւութեամբ եւ վճռա - կանութեամբ ։

Ձէ՞ք լսեր ջարդուփշուր ոսկորներուն մրմունջը ։

— Մենք մեռանք, որպէս զի դուք ապ - րիք, ազատ եւ անվտանգ ։

Տ.

24 Ապրիլ, 1954

Համբել միջազգային բեմերու վրայ ։ Կրնանք թուել անուններ, որոնց դարձեալ կը նախանձի հրէշը, որովհետեւ մէկ ա - նուն չունի որ նժարին մէջ նետէ ։

Բայց ի՞նչպէս դարմանել միւս աղէտը։ Եթէ ցանկ մը ունենանք աչքի տակ, մի միայն քանդուած մեր դարաւոր վանքե - րուն որոնք մշակոյթի վառարաններ եղած են, աւերի կամ զօրանոցի վերածուած ե - կեղեցիներու, որոնցմէ շատերը այնքան գնահատուած հայ ճարտարապետութեան գլուխ գործոցներ էին, եթէ համրենք մեր դպրոցները, լոյսի եւ յոյսի տաճարները և մատենադարանները իրենց հազարաւոր հին մագաղաթներով ու նոր մտքի ջահե - րով, մենք իսկ պիտի սահմռկինք քառա - սուն տարի վերջն ալ ։

Բաւակա՞ն է կէս դարը այս վէրքերը սպիացնելու համար ։

Ի՞նչպէս չողանք այսօր, վաղը ու յա - ւիտեան այն աղէտը որ ամէն Հայու սիր - տին մէջ հիւսած է Լացի Պատ մը ։

Տ. Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

« ԱՊՐԻՄ ՄԵՌՆԻՄ »

●

Ձեմ գիտեր ի՞նչ կայ այդ փոքր ծաղ - կին, իր պարզ տեսքին մէջ երբ ձեռքդ կ'առնես փորձելու բախտդ իր ճերմակ թերթերէն մի առ մի փրցնելով եւ որը որ ձեռքդ մնայ տրամադրութիւնդ փոխելու ըստ այնմ ...

« Ապրիմ – մեռնիմ » ...

Զբօսանք մը անմեղունակ, բայց կը մղէ քեզ կարծես խորհրդածութեանց եւ կա - մաց ակամայ կը մխրճուիս կեանքի մեծ տառապելին ոլորտներուն մէջ ։

Այդ ծաղկի խաղին նման չէ՞ որ ամէն օր, մենք արդէն մահկանացու, ամէն օր կ'ապրինք ու կը մեռնինք համաձայն օր - ուան փոփոխութեանց, անցուդարձին եւ տպաւորութեանց, ինչպէս կլիման՝ օր մը անձրեւոտ, օր մը կէս արեւ խարտեաշ, ինչպէս մեր կեանքը, օր մը արցունք, օր մը խնդուք ...

« Ապրիմ – մեռնիմ » ինչպէս 1915ի Ապ - րիլեան սեւ ամիսը որ մեզ Հայերուս հա - մար եղաւ սկիզբը նահատակաց կարաւա - նին, որմէ ողջ մնացող եւ հրաշիւք խմ. ազատած քանիներ կ'ապրին, պատմեցին ու գրեցին ու պիտի պատմեն ու պիտի գրեն իրենց աչքին առջեւ գործուած մեծ ոճիրը անպատմելի ...

Դեռ նոր կարդացինք այդ կենդանի զո - հերէն մեր մեծ խմբագրապետին՝ ողբաց - եալ Շ. Միսաքեանի քաշած տառապանք - ներուն շարքը, որոնց դիմացած ըլլալը մեզ կ'ապշեցնէ ...

Գերմնական ուժ մըն էր եղած ան, ար - դար, փիլիքապէս թէ բարոյապէս, նկա - րագրի տէր, նուիրուած իր Ուխտին. դի - մագրեց բոլոր զրկանքներուն եւ կարծէք բաւական չըլլար, քառասուն տարի եւս ապաշխարեց Ազգին սիրոյն ...

Ո՞ր Հայը պիտի մոռնար այդքան չա - րիք ու զսպէր իր արցունքը, միեւնոյն ա - տեն եւ իր ցասումը ու պժգանքը անոնց հեղինակներուն հանդէպ ։

Եւ այսօր կ'ապրինք օր մը, կը մեռնինք միւս օր, ինչպէս երբ կը փրցնենք այդ ծաղկին թերթիկները, յուսալով որ վեր - ջին թերթիկը պիտի գուշակէ թէ պիտի ապրի՞նք ...

Եւ պիտի ապրինք եթէ ոչ անհատապէս գէթ ազգովին, պահելու, յարգելու հա - մար բաժնուողներուն յիշատակը եւ շա - րունակելու՝ անոնց գործը որպէս զի Ազ - գը մնայ, Ցեղը ապրի՝ միշտ կանգուն, հաստատուն իր բունին վրայ, ինչպէս կաղնին՝ իր արմատին, հակառակ այնքան վերիվայրումներու, փոթորիկներու, կայծակներու ու շանթերու ...

Կ'ապրինք, կը մեռնինք, բայց նորէն ապրինք ուր որ գտնուինք. մեր միակ փըր - կութիւնը մեր մեծ զոհերուն տեղը բռնե - լուն մէջ է, առանց աջի ու ձախի, առանց հաւատաքննութեան, որպէսզի կարմիր ջարդերէն վերջ, ճերմակ ջարդերու ակա - նատես չըլլանք ...

ՄԷՆ – ՍԷ

Կ Ա Ն Չ

Եթէ կա՛ս, Աստուած եւ չես ստեղծել
Արտասուք ու լաց, հեծել, անիծել,
Թէ չար նախանձի թոյնով մահացու
Դու չես վարակել պարզութիւնն հոգու,
Թէ դու չես ասել որ կեանքը այսպէս
Լինի անսպառ տանջանքի հանդէս,
Մեղմացրու մարդկանց կիրքն ամբարտաւան,
Եթէ Աստուած ես դու խաղաղութեան։

Տէր արագահաս, Աստուած արդարի,
Ո՞ւր ես, եթէ կա՛ս, ես աղօթք արի.
Բայց սրածութեան ահարկու ձայնից,
Խլացաւ անդորր, իմ աղօթքն անբիծ,
Եւ ես վայրենի կրքից գազազած,
Ամբարիշտների քարերից փախած,
Քո անուան յոյսով կռուեցի երկա՛ր,
Պարծեցայ քեզմով, սակայն դու չէկար։
Էլ ինչո՞ւ եմ ես տառապում այսքան
Եթէ Աստուած ես դու արդարութեան։

Ինչո՞ւ տակաւին չես պատժում չարին՝
Ո՞ւժդ է պակասում, թէ՝ չե՞նք աղերսում.
Թէ չարագործին դու չես տուել սուր
Որ խաղաղ հոգին սարսափի ի զուր,
Թէ դու չգիտես որ այստեղ, երկրում,
Մարդը ժպտերես, մարդ է յօշօտում,
Դէ՛հ, արի ու տե՛ս, զարկիր ու տանջիր
Եթէ Աստուած ես դու վրէժխնդի՛ր ...

Յ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ

ՄՆԱ՛Ք ԲԱՐՈՎ

*

Երանի՛ թէ մենք լինէինք հայ ժողո - վուրդի սեղանին նուիրուած վերջին զո - հերը, երանի՛ թէ մեր արիւնով վերջա - պէս հանգիստ գտնէր այդ թշուառ Ազգը։ Մնաք բարով։ Ամբողջ հոգիս թափում եմ համբոյրիս մէջ, որ դրոշմում եմ այս թղթի կտորին։ Կարծես իրականանում է մօրս արած գուշակութիւնը 1892ին թէ « Բանտի անկիւններում պիտի մեռնես»։

Ինչ ղառն է, Աստուա՛ծ, սիրելիներէ հեռու մեռնելու պատկերը։ Կրկին եւ կըր - կին համբոյրներս բոլորին։ Թող զաւակ - ներս երթան իմ ճամբայով, — դառն՝ բայց ազնիւ ճամբայ ։

1 Յուլիս, 1915

Գ. ԽԱԺԱԿ

Ամուր կացէք, Հայեր։ Դառն ու սեւ լուրերից ընկճուելու ժամանակ չէ։ Անէծք նրանց, որոնք յոյսի փոխարէն թուլու - թիւն կը տարածեն։ Ըմբոստացէք բոլոր այն լուրերի դէմ, որոնք լքում կը տարա - ծեն, եւ ասացէք ամէն տեղ եւ ամէն օր, ձեր տների մէջ, ձեր ժողովներում, ձեր ծանօթ օտարներին, որ Հայը պիտի ապ - րի, որպէս զի տեսնէ ազատութեան վարդ - օրերը, որոնց համար նահատակեց իր զա - ւակները, երէկ, ազատագրութեան շարժ - ման ժամանակ, ղօղում է այսօր՝ ընդ - հանուր ռազմադաշտի վրայ, իր պարտա - կանութեան ճանապարհին։

Ե. ԱԿՆՈՒՆԻ

ՀԵՐՈՍԻ ՄԸ ՇԻՐԻՄԻՆ ԱՌՋԵՒ

●

... Եւ կ'երթան ահա այսպէս, անվե - րադարձ, մէկիկ, մէկիկ, իրարու ետեւէ, մեր նորագոյն պատմութեան արծիւները՝ ամփոփելով իրենց թեւերը, կ'երթան, լուռ ու անխօս՝ կարծես խորհրդաւոր դա - շինքով մը, այնպէս, ինչպէս որ սկսած է - ին, միացած նոյն եղբայրութեամբ, հո - գեկան նոյն սերտ հաղորդակցութեամբ ու միեւնոյն զարնան մէջ ծաղկած ծաղիկ - ներու պէս ։

Պատմութեան ինչ խորհրդաւոր ու ան - գութ հաշուեյարդարութիւնն է սակա՝ այնպիսի պահու մը, երբ կեանքին համար կարծես թէ կը նշուէ նոր ապագայի ար - շալոյսը ...

Յարգանք ձեզի, մեծ մեռելներ, դուք որ տառապեցաք ազատութեան համար, դուք որ զոհեցիք ձեր կեանքը ձեր ժողո - վուրդին երջանկութեանը համար ։

Ռ. ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

22 Յունուար, 1914

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՎԷՐՔԸ

●

Հազար ինը հարիւր տասնը հինգ Ապրիլ Քսանը Զորս ։

Աւելի քան երեսուն դարերու մեր պատ - մութեան ամէնէն արիւնոտ թուականը ։

Թուականը բռնենի ու արիւնկզակ Թուրքին կողմէ գործադրուած սպանդնե - րուն ամէնէն սարսռազդեցիկին ։

Թուական մը՝ երբ մեր ստեղծագործ ու աշխատունակ, խաղաղասէր ժողովուր - դին մեծագոյն հատուածը՝ իր հայրենի - քին մէջ անճիտուեցաւ ու նետուեցաւ մին - չեւ Հարաւի խորշակաւոր անապատները արաբական, ջարդն ու կողոպուտը ան - բաժան ։

Թուական մը՝ երբ մեր անոյշ հայրենի - քին լայն մասն Արեւմտեան, ամայացաւ իր շինարար զաւակներէն, եկուոր ու ա - րիւնխում Տուղրելի ու Ալփասլանի թոռ - ներուն ձեռքով ։

Պետութիւն, բանակ ու զէնք, ու վար - չութիւն իրենց ձեռքն էր։

Օգտուելով համաշխարհային ընդհ. պատերազմին ստեղծուած իրենց՝ նպաս - տաւոր պայմաններէն, անտէր ու անզէն մեր ժողովուրդը փոշիացուցին, համա . թուրանական իրենց ծրագիրին համար ։

Քանդեցին ու հողին հաւասար՝ խոպան արտերու վերածեցին մեր շէն ու խաղաղ բոյները, պղծեցին մեր սրբավայրերն ու գերեզմաննոցները ։

Քառասունը երկու տարի ետքն ալ տա - կաւին մեր սիրտերն ու հոգիները կը մը - նան արիւնլուայ, խոցոտուած, բզկտուած Արհաւիրքին առջեւ ։

Մեր լեռնացած, բրդացած վիշտերը մինչեւ այսօր ալ կը մնան նոյնը, իրենց լայնքովը, խորութեամբը եւ ծանրու - թեամբը ։

Անցնող երկար տարիները ոչ մէկ սպիա - ցում բերին Ապրիլեան վէրքին վրայ։ Ոչ մէկ բալասան, դեղ ու դարման չէ եղած, չունի կարծէք ...։

Որովհետեւ, մեր միլիոնաւոր ժողո - վուրդին հետ կորսնցուցինք նաեւ հողը, որ պիտի կրնար տարիներու ընթացքին ոտքի կեցնել մեզ նորէն ։

Որովհետեւ, մեր խնկելի նահատակնե - րէն ետքը, մնացորդներս՝ վերապրողներս ալ ցանեցին աշխարհի բոլոր ցամաքամա - սերուն վրայ, կորեկի պէս, հովերուն բե - րանը տուին յարդի՝ մրեղի պէս ։

Ու քանի մենք տարագիր ենք ու հայրե - նի հողը մեր ոտքերուն տակը չէ, Արհա - ւիրքը կը շարունակուի, պիտի շարունակ - ուի, պիտի տեւէ տարբեր ձեւերով, վիշ - տերով ու ցաւերով ։

Ապրիլեան Սերունդին տասնեակ հազա - րաւոր որբերը, որոնք իրենց հայրերուն քանդուած բոյները պիտի վերաշինէին, մարած օճախները պիտի վառէին ու բու - խերիկները պիտի ծխացնէին դարձեալ, խոպանացած դաշտերը պիտի մշակէին, բայց չափահաս չդարձած դարձեալ նետ - ուեցան օտար ու լպրծուն պողոտաներու վրայ ։

Ու այսօր 35 - 37 տարիներ ետք, անոնք արդէն յիսունին թեւ նետած անցած են ու շատեր մեծ հայրիկներ դարձած ... ։

Իսկ իրենց զաւակներն ու թոռները։ Պի - տի խօսի, ըսէ ժամանակը, թէ անոնք ո - րո՞ւ կը պատկանին ։

Մեր «Մինուճա՞րը», կամ «կորի՞զը», որուն շուրջ քառասուն տարի առաջ հիմ - նեցինք, Արեւելահայաստանի վրայ, այն - քան արիւնով ու մաքառումներով, դոյա - մարտով, ինքն իրեն տէրը չեղաւ, չկրցաւ ըլլալ որ մեր մասին ալ մտածէր։ Եթէ ան իրեն տէրն եղած ըլլար, իր ճակատագիրը վարողը գէթ ներքին կերպով, մենք հա - ւատացած էինք, որ մինչեւ այսօր Արեւ - մտահայ մէկ միլիոն Մնացորդացէն գէթ կէսն անպայման հայրենիք փոխադրած կ'ըլլար ։

Ահա թէ ինչո՞ւ, Ապրիլեան Եղեռնէն ա - ւելի քան քառասուն տարի ետքն ալ տա - կաւին մեր վէրքը իր թարմութիւնը, խորութիւնը, կսկիծն ու մռմուռը կը պա - հէ ։

Որովհետեւ, մեր ժողովուրդին հետ կորսնցուցինք նաեւ հայրենի հողը, որ մեզի Յարութիւն պիտի տար, ոտքի կե - ցընէր ու պիտի աճեցնէր Ապրիլեան վէր - քը գոցելով ...։

Ն. ԳԱԼԷ

ՀԱՅ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒՆ

*

Անհուն զորովով եւ սփոփանքով է որ կուգամ ծափելու ձեզ, համբուրելու ձեր ճակատը, ո՛վ դուք բոլորդ, պատանիներ ու երիտասարդներ, որ այսօր՝ օտար ա - փերու վրայ՝ ցեղին աւանդութիւններն է որ կուգաք վերականգնելու ։

Որքա՛ն մեծ է ձեր բաժինը հայ Վերա - կերտումի ծանրածանր բայց նուիրական գործին մէջ։

Ցեղին ուժեղացումն է, Ցեղին գեղեցկա - ցումն է։ Ցեղին ազնուացումն է որ կը ձեւակերտէք դուք, Տղաք - յամառ ու պինդ քալեցէք ձեր ճամբան։

Քալեցէ՛ք, տղա՛ք, եւ հեռու Քաղկեդո - նէն, աչքերնիդ դարձուցէք պահ մը դէպի Աշտիշատ ու Դիցաւան — ձեր մեծ պա - պերուն ստուերներն են որ կը հսկեն ձեզ։

1 Յունիս, 1914

Ա. ՎՌԱՄԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԸՍՏ ՏԸԼԸՍԻ

●

Երկուշաբթի օր, 1200 լրագրողներու ներկայութեան, Տըլըս Նիւ Եորքի մէջ ճառ մը խօսեցաւ, որուն մէջ սահմանեց Մ. Նահանգներու արտաքին քաղաքականութիւնը: Այս ճառը, որ նախապէս վաւերացուած էր Այզընհաուըրի կողմէ, կը հասնի այնպիսի վայրկեանի մը երբ Խ. Միութեան սպառնալիքները, ազդարարութիւններն ու խաղաղ գոյակցութեան կոչերը կը յաջորդեն իրարու:

Եթէ Տըլըսի ճառը բաժնենք իր գլխաւոր ենթաբաժանումներուն, կը ստանանք հետեւեալ պատկերը: 1) Ազատ աշխարհի ինքնապաշտպանութեան կազմակերպութիւն.— Միալ է ըսել, թէ պատերազմը անխուսափելի է. սակայն կարգ մը անհրաժեշտ պայմաններ կան՝ խաղաղութիւնը պահպանելու համար: Տըլըս կողմնակից չէ գոյութիւն ունեցող տարակարծութիւնները ուժի միջոցով հարթելու, սակայն չուզեր նաեւ որեւէ փոփոխութիւն մտցնել ուժերու արդի դասաւորման ու հաւասարակշռութեան մէջ: Ազատ աշխարհը միացեալ ուժերով պէտք է կազմակերպէ իր ինքնապաշտպանութիւնը: 2) Ամերիկեան զինուորական օգնութիւն.— Տրուած ըլլալով որ Մ. Նահանգները միակ երկիրն են որ հիւլէական զէնքերով կրնան օժտել իրենց դաշնակիցները, բնական է, ուրեմն, որ չզադրեցնեն արդիական զէնքերու շինութիւնը՝ ազատ աշխարհի միւս բոլոր պետութեանց պահանջներուն գոհացում տալու համար: 3) Ապազինում.— Դաշնակիցներուն օգնելու պարագան չի փաստեր թէ Մ. Նահանգները ապազինման ծրագրին հակառակ են. ընդհակառակն. կը պահանջեն սակայն, որ ապազինման բոլոր փորձերը փոխադարձ հսկողութեան տակ կատարուին. այնքան ատեն որ կողմերը փոխադարձ հսկողութեան սկզբունքը չեն ընդունիր, Մ. Նահանգները որեւէ փոփոխութիւն պիտի չմտցնեն զէնքերու արտադրութեան իրենց ծրագրին մէջ: 4) Տնտեսական օգնութիւն.— Զինուորական օգնութեան հետ զուգահեռ, Մ. Նահանգները տնտեսապէս ալ պէտք է օժանդակեն ազատ աշխարհին: Կարգ մը երկիրներ արդէն իսկ կ'օգտուին այս օժանդակութենէն, որ աւելի մեծ պիտաճէի մը կը կարօտի: 5) Ազգերու անկախութիւնը.— Մ. Նահանգները համոզուած են թէ բոլոր ազգերը իրաւունք ունին իրենց անկախութեան տիրանալու. սակայն միջազգային համայնավարութեան օժանդակութեամբ անկախութիւն ձեռք ձգելու բոլո՛ր փորձերը համապատասխան են ինքնասպանութեան: Այս մարզին մէջ, Մ. Նահանգները պատրաստ են օգնելու համայնավարութեան ներքին քայքայման ու կազմալուծման: 6) Միացեալ Ազգերու Ժողով.— Մ. Նահանգները որոշած են հաւատարիմ մնալ ՄԱԿի ուխտին եւ, հակառակ բոլոր դժուարութեանց, ամէն ճիգ թափել որ ՄԱԿը Ազգերու Դաշնակցութեան ճակատագրին չենթարկուի: Միջազգային տարակարծութիւնները պէտք է հարթուին արդարութեան սկզբունքներուն հիման վրայ: Միջին Արեւելքի թնճուկը, զոր օրինակ, պէտք է լուծուի այս ձեւով՝ հակառակ խորհրդային բոլոր դաւերուն:

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

●

Յորդանանի մէջ հաստատուած չատ խիստ գրաքննութեան պատճառով կարելի չէ հաստատ կերպով գիտնալ թէ ինչ է երկրին ներքին կացութիւնը: Հեռագրական ու հեռաձայնային հաղորդակցութիւններն ալ կտրուած են Յորդանանի եւ արտաքին աշխարհին միջեւ: Հակասական լուրերը իրարու կը յաջորդեն. Միջին Արեւելքի լրագրական գործակալութիւնը (եգիպտական) լուր տարածեց երէկ թէ Ամմանի եւ Նապլուզի մէջ ժողովրդական մեծ ցոյցեր տեղի ունեցած են՝ Այզընհաուըրի վարդապետութեան դէմ. ցուցարարները պահանջած են որ դահլիճը լուծուի եւ վարչապետութիւնը դարձեալ յանձնուի Նապուլսիի: Կ'ըսուի նաեւ թէ նախկին վարչապետը, Նապուլսի, որ յայտնի է իր եգիպտասէր հակումներով, եւ որ Խալիտիի դահլիճին մէջ Արտաքին նախարար նշանակուած էր, հրաժարած է իր այս պաշտօնէն:

Սպայակոյտի նախկին պետը, զօր. Նուվար, որ Սուրիա ապաստանած էր, յայտարարած է թէ Յորդանանի այս բոլոր դէպքերը ամերիկեան դեսպանին կազմակերպած դաւերն են: Իսկ Միջին Արեւելքի լրագրական գործակալութիւնն ալ հաղորդեց թէ իրաքեան բանակները արդէն իսկ մտած են Յորդանան: Այս բոլոր լուրերը, սակայն, պէտք է ընդունիլ չատ մեծ վերապահութեամբ, որովհետեւ պաշտօնական ոչ մէկ հիմք ունին եւ կրնան տարածուած ըլլալ մասնաւոր դիտումներով — ժողովուրդը գրգռելու նպատակով:

Ինչ կը վերաբերի իրաքեան բանակներու յառաջխաղացքին, այսօրը արդէնիսկ հերքուեցաւ թէ՛ Յորդանանի վարչապետ Խալիտիի եւ թէ՛ իրաքեան կառավարութեան կողմէ: Խալիտի յայտարարեց. «Իրաքեան բանակները Յորդանան պիտի չմտնեն առանց մեր համաձայնութեան ու գիտակցութեան»:

Կ'ըսուի նաեւ թէ Իպն Սէուտի բանակներն ալ կազմ ու պատրաստ կը սպասեն՝ սուրիական միջամտութեան մը պարագային Յորդանանի Հիւսէյն թագաւորին օգնութեան փութալու համար:

Ուրեմն ընդհ. կացութիւնն այն է, որ Իրաք եւ Արաբիա Յորդանանը պիտի պաշտպանեն՝ Սուրիոյ զինուորական ու Եգիպտոսի բարոյական յարձակումներուն դէմ:

Կացութիւնը, սակայն, կը շարունակէ մնալ պղտոր ու վտանգաւոր: Հազարաւոր պէտուիններ Ամման հասած են՝ Թագաւորին պաշտպանութիւնը ապահովելու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Արմատական կուսակցութեան քննիչ յանձնախումբը, որ կը մտադրէր Ալժերիա մեկնիլ ու տեղւոյն վրայ քննութիւն մը կատարել, հրաժարեցաւ իր ծրագրէն. արդարեւ, աւելի քան 10.000 անձեր կը պատրաստուէին «պատշաճ ընդունելութիւն» մը վերապահել յանձնախումբին անդամներուն՝ հակառակ ոստիկանութեան ձեռք առած բոլոր միջոցներուն:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մէջ բուռն բախումներ տեղի ունեցան ապահովութեան ուժերուն եւ ապստամբներուն միջեւ: Երկրին արեւմտեան կողմը գտնուող լեռնային շրջաններուն մէջ աւելի քան հարիւր ապստամբներ սպաննուեցան բախումներու ընթացքին:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ Ուսանողական Միութեան (90.000 անդամ) 46րդ համագումարը բացուեցաւ անցեալ օր Փարիզի բժշկական համալսարանի նորակառոյց շէնքին մէջ: Օրակարգի գլխաւոր հարցը Ալժերիան է:

ԱՆԳԼ. ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ սկսաւ հրապարակել Սուէզի տագնապին միջոցին Իտըլի եւ Բուլկանինի միջեւ փոխանակուած նամակները:

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ համայնավարներն ու Ճափոնի ընկերվարականները պահանջեցին Խաղաղականի ուխտ մը կնքել՝ Մ. Նահանգներու եւ Խ. Միութեան մասնակցութեամբ:

ՉԻԼԻԻ Հանրապետութեան նախագահը, Իպանէզ, պահանջեց դահլիճին հրաժարումը:

ԹԵՀՐԱՆ - ՓԱՐԻԶ օդանաւային գծին վրայ տարօրինակ արկած մը պատահեցաւ: Էր Ֆրանս ընկերութեան օդանաւի մը ապակիներէն մէկը յանկարծ փշրուեցաւ եւ յառաջ եկած օդի հոսանքը պատուհանին մօտ նստող ճամբորդը դէպի դուրս քաշեց: Արկածը Իրաքի վրայ պատահեցաւ. տեղւոյն ոստիկանութիւնը արկածեալին (Ամերիկացի) մարմինը գտաւ Քերքուկի մօտերը:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէրի շրջանաւարտուհիներու եւ աշակերտուհիներու կողմէ:

Կիրակի, 28 Ապրիլ, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Բօշփուքոյի սրահին մէջ, 9պիս, Ավընիւ Տ'Իէնա, Փարիզ, Մեթրօ տ'Իէնա:

Պիտի ներկայացուի Սիպիլի՝

«ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ»Ը

Մարիվոյէն Ֆրանսերէն կատակերգութիւն մը, սիրայօժար մասնակցութեամբ շնորհալի պարուհի Օր. ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆի հայկական եւ կովկասեան պարերով:

Երաժշտական պատկերներ սաներուհիներու կողմէ:

Տոմսերու գին 1000 եւ 500 ֆրանք:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ 24 Ապրիլ, Չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Փլէթի Ժուռնալի մեծ սրահին մէջ, 21 ռիւ Քատէ, մէթրօ Քատէ: Նախաձեռնութեամբ ՉԱՓԱՀԱՍ ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ եւ մասնակցութեամբ զանազան կազմակերպութեանց:

Կը նախագահէ՝

ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Կը խօսին ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ, ՀԱՅՐ ԱՒԵՏԻՔ Վ. ԹԱԼԱԹԻՆԵԱՆ եւ Կ. ՄԵՀԵԱՆ:

Մասնակցութեամբ՝ Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի, Պ. Պ. ԱՐՏԱՇԷՍ ԳՄԲԷԹԵԱՆի, ԵՐՈՒԱՆԴ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆի, ՍԱՐԳԻՍ ՔԱՋԵԱՆի:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

Իսկ՝ Օքօքարներ պիտի մեկնին ժամը 8ին՝ Խրիմեան դպրոցին առջեւէն:

ԱՊՐԻԼ 11/24Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ազգ. Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ երեք յարանուանութեանց պետերուն:

Այս Ուրբաթ ժամը 21ին Սալ տէ Ֆէթի սրահը:

Կը նախագահէ Գ. ՍԻՆԱՊԵԱՆ (Ազգ. Միութեան նախագահ)

Ֆրանսերէն խօսք կ'առնէ Պ. Յ. ԿԷՋՈՒՐԵԱՆ:

Կը խօսի Փարիզէն հրաւիրուած՝ ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Հ. Կ. եւ Մ. Միութիւնը կը կազմակերպէ Ապրիլ 11-24ի 42րդ տարեդարձը, Ապրիլ 28ին կիրակի:

Մասնակցութեամբ բոլոր կազմակերպութիւններուն ու միութիւններուն:

Առաւօտեան պիտի կատարուի հոգեհանգստեան Ս. պատարագ, ժամը 9ին, Դաշնակցութեան ակումբը:

Կէս օրէ վերջ ժամը 3ին սգահանդէսը, Սէրքըլ Կաթոլիքի սրահը:

Կը խօսի Պ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ (Լիոնէն):

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՖՈՒՐՎԻԷՐԻ ԲԼՐԱՆԻՍՏ ՏԱՃԱՐԻՆ ՄԷՋ ՀԱՅԱԾԷՍ ՋԱՅՆԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ՈՒ ՊԱՇՏՕՆ, ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌՏՈՒ ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 10ԻՆ

Լիոնի եւ շրջակայի հայութիւնը կը հրաւիրուի Ֆուրվիէրի գեղակերտ տաճարին մէջ մատուցուելիք պատարագին, այս կիրակի առտուան ժամը ճիշդ տասնին, մէկուկէս միլիոն ապրիլեան նահատակներու եւ վերջին պատերազմին պատուոյ դաշտին վրայ ինկած հայ զինուորներուն համար:

Պէտք է յարգել յիշատակը այն Հայերուն, որոնք վսեմ գաղափարականի մը զոհերը եղան ու աղօթել անոնց համար, որոնք Աստուծոյ, Կրօնքի եւ Հայրենիքի համար նահատակուեցան Լուսաւորչի կանթեղը միշտ վառ պահելու համար:

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ - ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Կապ. Խաչի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ շրջանի մասնաճիւղերու վարչութիւնները, այս չորեքշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, Ահարոնեան ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԵԾԱՐԱՆՔ Պ. ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՖԷՅՏԻ

Հայ լեզուի դասախօս նշանակուած ըլլալով Արեւելեան Լեզուներու պետական վարժարանին մէջ (Փարիզ), կազմակերպուած է

ՊԱՏՈՒՈՅ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ ՄԸ

Նախագահութեամբ կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի Հայ Թեմին՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆի

Մայիս 10ին, Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8ին Փարիզեան սրահի մը մէջ: Սեղանակիցներու թիւը սահմանափակ:

Անոնք որ կ'ուզեն արձանագրուիլ, այժմէն դիմեն հետեւեալ հասցէին.—

Նուպար Յովհաննէսեան,

14 Rue du Soleil, Paris (19)
C.C.P. 7065-15 Tél. MEN 41-67

Ճաշագին 1.600 ֆր.: Արձանագրուիլ մինչեւ Մայիս հինգ:

ՓՆՏՌԵՑԷՔ

Ապրիլեան Սգահանդէսին առթիւ

ԾԱՏՈՒՐ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆի
«ԽԱՉԻՆ ՃԱՄԲԱՆ»

Որմէ կը մնան միայն քանի մը օրինակներ: Դիմել հայ գրավաճառներուն կամ հեղինակին՝

Z. BERBERIAN
104 Ave. d'Italie, Paris (13e)
Գին 500 ֆրանք

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆի

Գրական եւ ուսուցչական յիսնամեայ գործունէութեան

27 Ապրիլ, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 21ին

SALLE CHOPIN, 8 Rue Daru, Métro Ternes

Նախագահութեամբ՝ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆի
(Նախագահ յոբելենական յանձնախումբի)

Կը խօսին՝ ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ - ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ եւ Պ. ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ: Կ'երգէ Օր. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ: Կը նուագէ Պ. Ս. Քաջեան (ջութակ) եւ յոբելեարէն էջեր պիտի կարդայ Պ. Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ

Մուտքը ազատ է, ծախսերու մասնակցութեամբ:

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան տարեկան մեծ հանդէս եւ պարահանդէսը

Իսիի Թաղապետական սրահին մէջ 28 Ապրիլ, ժամը 16էն կէս գիշեր:

Թատերական բաժին՝ ՉԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

Ղեկավարութեամբ Մ. Շիրվանեանի եւ Շ. Պալեանի եւ սիրայօժար մասնակցութեամբ Տէսինարնակ Տիկին Աշխէն Պօյաճեանի:

(Դիմայարդար Պ. Կարօ Օսմանեան) Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Վարժապետեան, Պ. Մ. Պօղոսեան եւ Ա. Խորանեան:

Եւրոպական պարեր: ժամը 19էն կէս գիշեր

Orchestre RAYMOND BOISSIERE — GARIBALDI - OTHELLO

Իջնել Մէրի տ'Իսի — Մուտքը 300 եւ 400 ֆրանք

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամսեայ 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 25 ԱՊՐԻԼ
JEUDI 25 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7866 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3678

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՓՈԹՈՐԻԿ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՋՈՒՐԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

●

Ծանր տագնապի մատնուած է Հիւսէյնի Թագաւորի երկիրը :

Եգիպտոս եւ Սուրիա կը շարունակեն ճնշում բանեցնել՝ քաջալերելով պաղեստինցի ազգայնական եւ յառաջդիմական տարրերը: Մինչ Իրաք եւ Սէուտի Արաբիա կը պաշտպանեն երիտասարդ Թագաւորը, որ կռթնած է Պէտէվիներու բանակին եւ «Արաբական Լեգէոն»ին վրայ :

Ստեղծուած է կացութիւն մը, որ մեծապէս կը վտանգէ խաղաղութիւնը Միջին Արեւելքի մէջ :

Ցնցուած են Յորդանանի ջուրերը :

Ինչո՞ւ եւ ինչպէս ստեղծուեցաւ այդ երկիրը :

Առաջին մեծ պատերազմէն ետք, Անգլիա երախտագիտութեան պարտք մը ունէր հանդէպ Շէրիֆ Հիւսէյնի գերդաստանին, Հաշէմի, Մարգարէի սերունդէն, որ 1914 – 18 Հիճազի Արաբներուն գլուխն անցած՝ ապստամբութեան դրօշ պարզած էր օսմանեան տիրապետութեան դէմ՝ աջակցութեամբ անգլիական բանակին :

Նշանաւոր գնդապետ Լորէնսն էր գլխաւոր կազմակերպիչն ու վարիչ ոգեղը այդ շարժումին, որ վերջացաւ օսմանեան բանակի ջախջախիչ պարտութեամբ 1918ի սեպտեմբերին:

Յաղթանակէն վերջ, Մեծն Բրիտանիա յարգեց իր խոստումը՝ Թագաւորական կամ իշխանական գահեր ապահովելով Հաշէմիներու գլխաւոր դէմքերուն :

Շէրիֆ Հիւսէյնին տրուեցաւ Հիճազի Թագաւորութիւնը (շատ չանցած Իպն Սէուտ իր Պէտէվիներու բանակով դուրս քշեց զայն Մէքքէ - Մէտինէէն: Անգլիա հիւրընկալեց զայն Կիպրոսի մէջ, ուր կնքեց մահկանացուն) :

Իր տղան Էմիր Ֆէյսալ հաստատուեցաւ Սուրիոյ մէջ եւ ծրագրեց արաբական մեծ կայսրութիւն մը հիմնել: Հողատար Ֆըրանսայի ուժերուն առջեւ տեղի տալէ ետք, Անգլիա իրեն նուիրեց Իրաքի գահը, մայրաքաղաք ունենալով Պաղտատը :

Կը մնար վարձատրել նաեւ Շէրիֆին անդրանիկ որդին՝ Էմիր Ապտուլլահը:

Անգլիա Ազգերու Դաշնակցութենէն ըստացեր էր Պաղեստինի հոգատարութիւնը: Անոր հողերէն մաս մը բաժին հանեց Ապտուլլահի՝ «յայնկոյս Յորդանանի» եւ Էմիրը ունեցաւ իր իշխանապետութիւնը՝ « Անդրյորդանան» անունով: Մայրաքաղաքը՝ Ամման, 20.000 բնակիչով աւան մը:

Շնորհիւ Անգլիոյ նիւթական եւ զինուորական աջակցութեան, Անդրյորդանան ծաղկեցաւ ու զարգացաւ: Անգլիացի Կլուպ փաշայի օրով զօրացաւ «արաբական լեգէոն»ը, որ 1948ին Իսրայէլի դէմ ճակատող զօրագունդերուն մէջ ամէնէն ուժովն էր :

Երբ Անգլիա լքեց Պաղեստինի հոգատարութիւնը 1948 Մայիս 15ին եւ Իսրայէլ անկախ պետութիւն հաստատեց անոր մէկ մասին վրայ, Էմիր Ապտուլլահ մնացեալ մասը կցեց իր երկրին: Այս վերջինը Յորդանան անունը ստացաւ քանի որ պատմական գետին արեւմտեան եզերքէն սկսեալ մինչեւ Երուսաղէմի հին քաղաքամասը անցաւ իր սահմաններուն մէջ:

Շուրջ 900.000 Պաղեստինցիներ դարձան Յորդանանի հպատակ: Մայրաքաղաքի բնակչութիւնը բարձրացաւ 200.000ի:

Ապտուլլահ, որ 1946ին Թագաւորի տիտղոս ստացած էր, 1951ին Երուսաղէմի Մէսճիտի Աքսային առջեւ սպաննուեցաւ Պաղեստինցիի մը կողմէ:

Իր մահէն ետք, արքայական ընտանիքին մէջ պատահած դժբախտ դէպքեր գահոյին խմորումներու տեղի տուին երկրին մէջ: Նասրի կուսակիցներն ու համայնավարները գետին շահեցան :

Վերջին ընտրութեանց ազգայնականները տարին յաղթանակը, իշխանութեան գլուխ բերելով Պաղեստինցի մը՝ Նապլուսցի Սուլէյմանը :

Ներկայ Թագաւորը Հիւսէյին, որ թոռն է Ապտուլլահի, մինչեւ 1954 հետեւեցաւ իր մեծ հօր անգլիասէր քաղաքականութեան: Սակայն նոր վարիչներու ազդեցութեան տակ, պարտաւորուեցաւ ուղղութիւն փոխել :

Քանի մը ժամ պայմանաժամ տալով « Արաբական Լեգէոն»ի հրամանատարութենէն հեռացուց Կլուպ փաշան, որ անոր հոգին կը կազմէր: Յետոյ խզեց անգլեւյորդանանեան դաշինքը: Եգիպտոս, Սուրիա եւ Սէուտի Արաբիա խոստացան երեքը միասին Յորդանանի տալ այնքան դրամ, որքան անիկա կը ստանար Անգլիայէն :

Դէպքերը ցոյց տուին սակայն, որ ո՛չ միայն չէին յարգուած տրուած խոստումները, այլ երկիրը ծանրակշիռ տագնապի մը ենթարկուած էր՝ իբրեւ հետեւանք ներքին եւ արտաքին ծայրայեղ ազգայնական եւ յառաջդիմական տարրերու սադրանքներուն :

Աւելի ծանր դէպքերու նախօրեակին կը գտնուինք :

ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՆԵՐՔԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

●

Ինչպէս գրած էինք, Արմատական կուսակցութիւնը որոշած էր չորս հոգինոց քննիչ յանձնախումբ մը ղրկել Ալժերիա՝ տեղւոյն վրայ քննելու համար կացութիւնը: Սակայն այս ծրագիրը ձախողեցաւ, որովհետեւ Նախկին Ռազմիկներու Միութիւնը, Ալժերիոյ քաղաքապետներու միութիւնը, Ալժերիոյ Ուսանողական Միութիւնն ու բազմաթիւ այլ հայրենասիրական կազմակերպութիւններ որոշած էին ամէն գնով արգելք հանդիսանալ Արմատականներու այս ծրագրին իրագործման: Ալժերիոյ նախարարը, Լաքոստ, ստեղծուած շարժման թարգմանը հանդիսանալով հեռագիր մը ղրկած էր քննիչ յանձնախումբին, յայտնելով իրենց դէմ գոյութիւն ունեցող հակառակութիւնը. հեռագրին մէջ կ՚ըսէր, թէ յանձնախումբին անդամներուն ապահովութեան համար ըստիպուած պիտի ըլլայ հազարաւոր ոստիկաններ ու ապահովութեան ուժերու անդամներ ոտքի հանել. եւ թէ նոյնիսկ այս պարագային ժողովրդական անակնկալ պոռթկումներէ պէտք է վախնալ. Լաքոստ կ՚աւելցնէր թէ ինք պարտականութիւն կը զգայ այս տեղեկութիւնները հաղորդելու, որպէսզի քննիչ յանձնախումբին անդամները ըստ այնմ տան իրենց որոշումը :

Քննիչ յանձնախումբին չորս անդամները, որոնց մէջ է նաեւ Սէն է Ուազի հայ երեսփոխանը, Տօքթ. Յովնանեան, ժողով մը գումարեցին եւ բողոքի հեռագիր մը ղրկելէ վերջ Լաքոստի, որոշեցին հրաժարիլ Ալժերիա մեկնելէ :

Ալժերիոյ նախարարը յայտարարեց թէ շատ գոհ է այս որոշումէն, որովհետեւ, հակառակ պարագային, ծանր միջադէպեր կրնային պատահիլ Ալժերիոյ մէջ :

× Ալժերիոյ Ազատագրական Ճակատը ՄԱԿի անդամներուն յուշագիր մը ղրկած էր. այնտեղ կ՚ըսուի թէ «Ֆրանսական իշխանութիւնները աչ մէկ ատեն պաշտօնապէս զինադադար առաջարկած են. բաւականացած են միայն թռուցիկներ բաժնելով եւ կոչ ուղղելով, որ Ալժերիոյ ռազմիկները զէնքերը վար դնեն»: Յուշագիրը մէջբերում մը ընելով ապստամբական շարժման ղեկավար Լամին Տէպաղինի նախապէս ըրած մէկ յայտարարութենէն, կ՚աւելցնէ. «Պատրաստ ենք անմիջապէս բանակցութեանց սկսելու, կռիւներուն վերջ տալու, պայմանաւ որ Ֆրանսական իշխանութիւնները Ալժերիոյ անկախութիւնը ճանչնան »:

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

●

«ՃԱՆԱՊԱՐՀ ԽԱՉԻ»

— Եւ իբրեւ վեց ժամ եղեւ, խաւար կալաւ զամենայն երկիր մինչեւ ցինն ժամ : Եւ յիններորդ ժամուն աղաղակեաց Յիսուս ի ձայն մեծ եւ ասէ.

— *Էլի, Էլի, Լամմա սաբաքթանի* —

Աստուա՛ծ իմ, Աստուա՛ծ իմ, ընդէ՞ր թողեր զիս...

×

Փարիզցիները կրնան տարբեր կարծիք ունենալ, բայց ես հաւատացած եմ որ սրբապղծութիւն չէ՝ նմանութեան եզր մը փնտռել Աստուածորդիին բաժին ինկած ողբերգութեան ու մեր ժողովուրդին բազմիցս եղերական պատմութեան միջեւ :

Արդարեւ, Աւագ Ուրբաթ մը եղաւ մեր պատմութիւնը՝ հին օրերէն մինչեւ այսօր: Որովհետեւ, ամէն անգամ ալ երբ մեր բազուկը պողպատեցինք՝ մեր հայրենիքը, մեր ունեցածը պաշտպանելու համար, մեր դիմացը գտանք թշնամիներու լեգէոն մը: Ու երբ մեր աղերսարկու նայուածքը նետեցինք հեռուները, Արեւմտեան կողմն աշխարհի, տեսանք միայն Յուդաներ ու Պիղատոսներ:

Մեր անմահ Վարուժանը, կարծեմ, մեր ժողովուրդին ոդիսականն է որ կուտայ իր « Ճանապարհ խաչ»ին մէջ:

— *Ո՜վ մատնուած Յիսուս, դուն որ փշապատ գլուխ մ՚ունեցար, դթա իմ գլխուս... Վէրքերէս բխող ըղեղս կերան իշամեղուներն ամբարշտութեան ... Տես, մազերուս վրայ եղեամն է նստեր, ես շատ եմ տանջուեր ...*

— *Տառապա՛ծ Յիսուս, դուն որ ունեցար արտասուող աչքեր, դթա՛ աչքերուս ... Անոնք աւելի արտօսր են թափեր քան թէ խմեր լոյս... Տե՛ս, կոպերուս վրայ աճիւն է ցանուեր, ես շատ եմ տքներ ...*

— *Ապտակուա՛ծ Յիսուս, դուն որ ունեցար ձեռքեր կալ ու կապ, դթա՛ ձեռքերուս: Ափերս են տաղեր պայտերով հըրատապ եւ մատըներէս, ստինքներու նման, արիւն են կթեր... Տես, եղունգներս սիրտս են յօշոտեր, ես շատ եմ խոցուեր ...*

Հայ ժողովուրդն է որ ծունկի եկած, Աստուածներու բարբառով, իր աղերսը կուլայ «թքնուած», «մահապարտ» եւ «խաչուած» Յիսուսին:

Հայ քահանան կը ձգէ իր ձայնը ու կ'երգէ, ամէն կիրակի առտու.

— Չարչարեալ, խաչեալ, թաղեալ ...

Զատկի առտուն, քահանան յաղթապանծ շեշտ մը կը դնէ, կարծես, իր ձայնին մէջ, երբ կը շարունակէ աղօթքին մընացեալ մասը.

— ... յերրորդ աւուր յարուցեալ, ելեալ իյերկինս նովին մարմնովն, նստաւ ընդ աջմէ հօր ...

Մեզի համար, տակաւին եկած չէ այն օրը, երբ պիտի կարենայինք բարձրաղաղակ երգել.

— Յերրորդ աւուր յարուցեալ ...

Ճակատագիրը, անողոք, անագորոյն, երգել կուտայ մեզի «չարչարեալ»ն ու «խաչեալ»ը:

Փա՛ռք ու պատի՛ւ մեր քաջութեան որ չարչարանքներուն ու խաչելութեանց ամէնէն տխուրներն ալ տեսնելէ ետք, մինչեւ այսօր ալ «թաղեալ» չենք :

Ու այդտեղ, արդէն, կանգ կ'առնէ մեր մխիթարութիւնը :

Գլխիկոր, այլ հպարտ, մեր տառապանքին մէջ, կը սպասենք վաղուան արշալոյսին :

Ու աշխարհի չորս ծագերուն վրայ, չորս հովերուն քմայքին անձնատուր, կ'աղաղակենք ի ձայն մեծ.

— Աստուա՛ծ իմ, Աստուա՛ծ իմ, ընդէ՞ր թողեր մեզ ...

Մեր բազմութեան մէջ կը տեսնուի փոքրաթիւ համրանք մը, որ այլեւս չարտասաներ այս աղերսը: Որովհետեւ, Արարատի ստորոտը, իր աչքերը կը շլացնէ արշալոյսներուն ամէնէն կասկածելին :

Մեր փնտռածը այդ չէր:

Մեր փնտռածը այն Յաղթութիւնն է, որ, երկու հազար տարի առաջ, Աւագ Ուրբաթի խաւարին յաջորդեց :

Պիտի հասնի՛նք անոր: Այո՛, պայմանաւ որ մեր ծունկերը չկքին ու մեր քաջութիւնը չլքէ մեզ, խաչի ճանապարհին վրայ...

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ԱՆՍՏՈՅԳ ՎԻՃԱԿ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

●

Կը կարծուի թէ ծանրակշիռ դէպքեր տեղի կ'ունենան Յորդանանի մէջ. սակայն խիստ գրաքննութիւն հաստատուած ըլլալով, ոչ մէկ ստոյգ լուր կարելի է ստանալ Ամմանէն: Օտար եւ արաբ թղթակիցներու ղրկած հեռագիրները այնքան գրաքննուած են, որ կարելի չէ յստակ գաղափար մը ունենալ տիրող կացութեան մասին :

Գահիրէի ձայնասփիւռը առանց դադարի կը կրկնէ թէ «ժողովուրդը շուտով պիտի ապստամբի կայսերապաշտութեան դէմ». կոչ կ'ուղղէ նաեւ Յորդանանցիներուն՝ ծառանալ «բռնակալութեան դէմ»:

Գահիրէի ձայնասփիւռն էր դարձեալ, որ երեքշաբթի կէսօրէն վերջ հաղորդեց թէ վարչապետ Խալիտի իր հրաժարականը ներկայացուցած է: Սակայն Յորդանանեան կառավարութիւնը հերքեց այս լուրն ու զայն յօրջորջեց բացարձակապէս անճիշդ: Կասկածէ վեր է սակայն, որ Խալիտի դահլիճը մեծ դժուարութիւններու կը հանդիպի, որովհետեւ խորհրդարանին մեծամասնութիւնը եգիպտասէր ըլլալով, անհաւանական է որ վստահութեան քուէ տայ Խալիտի կառավարութեան :

Կ'ըսուի թէ ձախակողմեան եւ ծայրայեղ աջակողմեան կուսակցութեանց պարագլուխները (հակա արեւմտեան), տեսակ մը վերջնագիր ներկայացուցած են երիտասարդ Թագաւորին, սպառնալով թէ երկիրն ու գահը մեծապէս կը վտանգուին եթէ Նապուլսի դարձեալ չկանչուի իր նախկին պաշտօնին (վարչապետութեան): Նապուլսի յենուած է Պաղեստինի արաբ տարրերուն վրայ, որոնք երկրին բնակչութեան գրեթէ կէսը կը կազմեն, ու կը հաշուեն մօտաւորապէս 1.300.000 հոգի: Ասոր փոխարէն Թագաւորին հաւատարիմ մնացած են քանի մը հազար Պէ-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԻՆՉԵՒ ՄԱՅԻՍ 4

Առեւտրականները եւ ընկերութիւնները պիտի յայտարարեն իրենց 1956ի յաւելուածական շահը :

Ընկերութիւնները պիտի վճարեն երկուառ հարիւր իրենց պահեստի գումարին վրայ :

Օրէնքին մանրամասնութիւնները՝ մեր վաղուան թիւով :

ԲԱՆԱԳՈՂՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՍՊԵԼ ՄԸ

●

Նոր ձեռքս անցաւ Պէյրութի «Զարթօնք» թերթին այն թիւը, ուր նաեւ զարմանքով, յետոյ ցասումով, տեսայ թէ փռուած է անունս, հաստ ու խոշոր գիրերով խորագրուած «աւեղ» յօդուածի մը վերեւ:

Հոն կ'ամբաստանուիմ բանագողութեան ծանրակշիռ մեղքով մը:

Զիս ամբաստանողը Փարիզահայ ուսանող մըն է, Վ. Զէրքէզեան:

Ֆրանսական պարբերաթերթի մը մէջ հանդիպած է Սիամանթոյի մէկ քերթուածին, որուն թարգմանիչ ցոյց տրուած եմ եղեր: Խնդրոյ առարկայ քերթուածը շատ ծանօթ «մօր մը երազը»ն է, զոր ֆրանսերէնի թարգմանած է Ա. Նաւարեան, տարիներ առաջ:

Երիտասարդ ուսանողը, գայթակղած այս անորակելի արարքէն, եւ յայտնապէս երջանիկ իր ըրած գիւտէն, առանց երկար բարակը փնտռելու, ինկեր է վրաս:

Ու տուր որ կուտաս:

Կը հաւատացնեմ ձեզ թէ թեթեւ ձեռքերով չէ մօտեցեր ինծի, ու չէ խնայեր երբեք: Ո՛չ անուն ձգեր է, ո՛չ պատիւ:

Տէր Զօր երթալս, գրածներս ու խօսածներս, հայ ժողովուրդին մաքուր սրտով ծառայելու երդումս ...

Այդ բոլորէն բան չէ ձգեր, ոչ մէկ յոյս, ոչ մէկ մխիթարութիւն:

Փառաւոր «տփոց» մը: Ինչ որ ամէնէն աւելի աչքի կը զարնէ յօդուածագրին եւ զայն հիւրընկալող թերթին մօտ, այն մասնաւոր հաճոյքն է, զոր անոնք կը զգան իրենց այս քաջագործութենէն:

Գողութեան իրական պատմութեան եթէ կ'ուզէք, օջախը Միջին Արեւելքն է, ոտանաւորի գողութիւն, մասունքի գողութիւն, առանկ գողի պատմութիւններ շատ գիտէ «Զարթօնք» մասնագիտօրէն: Հարցը այդ գողութիւնները չեն, ոչ ալ այն սատիֆ հաճոյքը, զոր կ'արտայայտեն սուտ պատմութիւններով:

Մեր ալ հաճոյքը թող կազմէ ... սասախօսին մոմը մարելը: Տեսէք:

Երկու տարի առաջ Ֆրանսերէն դասախօսութիւն մը տուած էի Մարսէյլի մէջ, նուիրուած հայ բանաստեղծութեան: Փորձած էի ներկայացնել վերջին հարիւր տարուան հայ քերթողական ստեղծագործութիւնը, ամբողջացնելու համար պատկերը, զոր այնքան մեծ տաղանդով սկսած էր Լիւք - Անտրէ Մարսէլ:

Ուսումնասիրութեանս կցած էի մեծ թիւով թարգմանութիւններ, Դուրեանէն մինչեւ Զարենց: Աւելի նորերն եւս առած, ինչպէս Սարաֆեան, Իշխան, Վ. Վահեան, Թօփալեան եւ ուրիշներ:

Այդ թարգմանութիւնները գործն էին Զօպանեանի եւ Նաւարեանի: Կային քերթուածներ, որոնց թարգմանութիւնը սակայն, ես ըրած էի, մանաւանդ նորերը:

Այս ձեւով ալ յայտարարեցի դասախօսութեանս ընթացքին, որ գրաւոր էր, մինչեւ հիմա ի պահ:

Դասախօսութեանս ներկայ Ֆրանսացի բանաստեղծ մը, զոր արդէն կը ճանչնայի, խանդավառուած այս նոր քերթուածներէն, ուզեց ունենալ ամբողջ դասախօսութիւնս՝ թղթակցութեան մը խոստումով:

Տուի անմիջապէս, տեղւոյն վրայ: Շաբաթներով քովը պահեց թուղթերս, եւ զանոնք ինծի վերադարձուց, շատ գրուատալից յօդուած մը ստորագրելէ յետոյ ԼԷ Քաիէ տիւ Սիւտի մէջ:

Ըսաւ նաեւ թէ իր հաւնած շատ մը քերթուածները ընդօրինակած է, կարդալու համար գրական շրջանակներու մէջ:

Իմ դասախօսութեանս մէջէն առած, այդ քերթուածներէն մէկն է ահա, որ անտպած է, աւելի ուշ, իրենց պարբերականին մէջ: Խնդրոյ առարկայ «մօր մը երազը»:

Զայն տպած է Մարսէյլէն բացակայութեանս մէկ շրջանին: Իբր թարգմանիչ դրեր է անունս, կարծելով թէ իմ թարգմանածներէս մէկն է իր տպածը: Այս բոլորէն լուր չունէի: Մինչեւ այսօր ալ չեմ տեսած այդ Ֆրանսական պարբերաթերթը, որ հրապարակ չէ ելած, այլ ծախուած է մասնաւոր շրջանակի մը մէջ:

«Զարթօնք»ի յօդուածը տեսնելէ յետոյ երբ ներկայացայ խմբագրութեան, ինծի պատմուեցաւ կատարուած իրողութիւնը եւ ինծի տրուեցաւ նաեւ մեքենագրուած եւ ստորագրուած նամակ վկայագիր մը, ուր ճշդուած են Սիամանթոյի քերթուածին, արտատպումին պարագաները, այնպէս ինչպէս ներկայացուցի այստեղ:

Նամակին մէջ կ'ըսուի նաեւ, ի միջի այլոց, թէ ես որ եւ է ձեւով մասնակից չեմ եղած ակամայ գործուած իրենց սխալին եւ թէ ոճրային մտածում մըն է վերագրել ինծի բանագողութիւն:

Բանագող անուանել մէկը, որ անմեղ է, մէկը, որ պատուաւոր Հայ մըն է, մէկը որ իր անձնական կեանքէն դուրս, հանրային կեանք մըն ալ ունի:

Ի՞նչ պէտք է ընել հիմա:

Ի՞նչով պէտք է վերջանայ այս խեղճ դէպքը:

Կ. ՓՈԼԱՏԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՍՏՈՄԻ ԳԵՐՄԱՆ ՄԱՍՆԱԳԷՏՆԵՐՈՒՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

●

Արեւմտեան Գերմանիոյ դաշնակցային հանրապետութիւնը վերջերս իր հողին վրայ ստացաւ ատոմական ռումբեր, այսպէս կոչուած «տակտային ռումբեր», որոնք թէեւ փոքր են, բայց կրնան աւերներ գործել ինչպէս մեծ ատոմական ռումբերը: Այս ահարկու զէնքերուն գործածութիւնը վերապահուած էր ամերիկեան գործակից բանակներուն, հիմա սակայն գերմանական նորակազմ բանակն ալ իրաւունք պիտի ունենայ գործածելու զանոնք, քանի որ Արեւմտեան Գերմանիան մաս կը կազմէ Հիւսիսային Ատլանտեանի ուխտին երկիրներուն:

Այս ռումբերուն գոյութիւնը Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ անպատասխանի չմնաց Արեւելեան Գերմանիոյ կողմէ, որ Խորհրդային Միութեան հետ դաշնակցած է: Անոնք ալ եթէ դեռ չունին, կրնան շուտով ունենալ նման զէնքեր, Խորհրդ. Միութեան կողմէ ... նուէր:

Զէր բաւեր որ արդէն երկու Գերմանիաներ կային եւ երկու հակառակորդ բանակներ, ահա նոյն Գերմանիաները կ'ունենան ատոմական մահաբեր զէնքեր ալ:

Հետզհետէ կը հաստատուի թէ Արեւմտեան Գերմանիան իր արեւմտեան դաշնակիցներուն կողմէ արտօնութիւն եւս ստացած է Հիւսիսային Ատլանտեանի Ուխտին սահմաններուն մէջ ատոմական ռումբերու պատրաստութեան քայլեր առնել: Լուրը պաշտօնական հանգամանք չունի տակաւին, բայց երեւոյթները կ'ըհաստատեն թէ ձեռնարկներ կատարուած են այդ ուղղութեամբ: Ապրիլ 12ին գերմանացի 18 ատոմի մասնագէտ անուանի գիտականներ յայտարարութիւն մը հրատարակեցին թերթերու միջոցաւ, ըսելով թէ իրենք պիտի չմասնակցին ատոմական զէնքերու ոչ շինութեան, ոչ փորձարկութեան եւ ոչ ալ գործածութեան, որովհետեւ անոնց բերած աւերածութիւնը հսկայ տարածութիւններ ժամանակաւորապէս անմարդաբնակ կրնայ դարձնել: Միաժամանակ իրենց պատրաստակամութիւնը կը յայտնեն ատոմական ուժը խաղաղասիրական նպատակով օգտագործելու ասպարէզին մէջ:

Ահա այդ յայտարարութիւնը. —

«Արեւմտեան Գերմանիոյ Դաշնակցային Հանրապետութեան բանակին ատոմական զէնքերով զինուելու ծրագիրը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ ատոմի ուսումնասիրութեան նուիրուած մասնագէտներուս:

Մեզմէ մէկ քանին արդէն ամիսներ առաջ իրենց երկբայութիւնը յայտնած էին պատկան նախարարութեանց: Այսօր այս հարցին վիճաբանութիւնը ընդհանուր դարձած է»: Ստորագրեալները իրենք զիրենք պարտաւոր կը զգան մէկ քանի իրողութիւններու վրայ ուշադրութիւն հրաւիրելու, որոնք բոլոր մասնագէտներուն ծանօթ են, սակայն ընդհանրութեան դեռ բաւականաչափ ծանօթ ըլլալ չեն թուիր:

«Առաջին՝ «տակտային ատոմական» զէնքերը ունին նոյն կործանիչ ազդեցութիւնը, ինչպէս սովորական ատոմական ռումբերը: «Տակտային» կը կոչուին անոնք բացատրելու համար՝ որ ոչ միայն մարդկային բնակավայրերու, այլ եւ ցամաքային զօրամասերու դէմ ալ կրնան գործածուիլ: Իւրաքանչիւր տակտային ատոմական ռումբ կամ թնդանօթի ատոմական գունդ նոյն ազդեցութիւնը կը գործէ, ինչպէս այն ատոմական ռումբը, որ Հիրոշիման կործանեց: Որովհետեւ այսօր մեծ թիւով տակտային ատոմական ռումբեր գոյութիւն ունին, ուրեմն իրենց կործանիչ ազդեցութիւնը շատ աւելի մեծ պիտի ըլլայ: «Փոքր» կը կոչուին այս ռումբերը բաղդատելով իրենց ազդեցութիւնը վերջերս ստեղծուած ռազմավարական ռումբերուն, մանաւանդ ջրածնաւ ռումբերու ազդեցութեան հետ:

Երկրորդ՝ ռազմավարական ատոմական զէնքերու կենսաջինջ ազդեցութեան զարգացման կարելիութիւններուն բնական սահման մը ծանօթ չէ: Այսօր կրնայ «տակտային» ատոմական ռումբ մը փոքր քաղաք մը կործանել, սակայն ջրածնաւռումբ մը կրնայ Ռուրի շրջանին մեծութեամբ հողամաս մը ժամանակաւորապէս անբնակելի դարձնել: Ճողաներդործութեան հետեւանքով կարելի է ջրածնաւռումբերով Գերմանիոյ դաշնակցային հանրապետութեան բնակչութիւնը ջնջել այսօր: Մեզի ծանօթ չէ թեքնիկական ոչ մէկ միջոց բնակչութեան մեծ զանգուածներ այս վտանգէն պաշտպանելու: Գիտենք թէ որքան դժուար է այս իրողութիւններէն քաղաքական հետեւանքներ հանել: Մեզի, ոչ - քաղաքագէտներուս, այդ իրաւունքը պիտի չտրուի: Մեր զբաղումը, որ կը կայանայ զուտ գիտութեան եւ անոր զարգացման մէջ եւ ըստ այնմ բազմաթիւ երիտասարդներ մեր մասնագիտութեան մէջ պատրաստելու, մեր վրայ կը դնէ մեր գործունէութեան հաւանական հետեւութիւններուն պատասխանատուութեան բեռը: Այս պատճառով չենք կրնար լռել բոլոր քաղաքական հարցերուն առջեւ:

Մենք կողմնակից ենք եւ կը հաւատանք ազատութեան, զոր այսօր արեւմտեան աշխարհը կը պաշտպանէ համայնավարութեան դէմ: Մենք չենք ժխտեր որ երկուստեք ջրածնաւռումբին վախն այսօր կարեւոր ազդակ մըն է խաղաղութիւնը պահպանելու աշխարհի մէջ, իսկ ազատութիւնը՝ աշխարհի մէկ մասին մէջ: Այս ձեւի խաղաղութեան պահպանումը մեզի վստահութիւն չի ներշնչեր երկար ժամանակամիջոցի համար, եւ այն պարագային որ ձախողի, այդ ձեւը կը նկատենք մահացու:

Մենք իրաւասութիւն չենք տար մեզի մեծ պետութեանց քաղաքականութեան համար որոշ առաջարկներ ներկայացնելու: Գերման դաշնակցային հանրապետութեան պէս փոքր երկրի մը համար կը կարծենք թէ ինքզինք լաւագոյնս պաշտպանած եւ աշխարհի խաղաղութեան սատարած կ'ըլլայ, եթէ որոշապէս եւ ազատ կամքով ատոմական զէնքեր չուզէ ունենալ: Ամէն պարագայի տակ ստորագրեալներէս ոչ մէկը պատրաստ է ատոմական զէնքերու շինութեան, փորձարկութեան կամ գործածութեան որեւէ ձեւով մասնակցելու: Միեւնոյն ժամանակ կը շեշտենք թէ շատ կարեւոր է ամէն միջոցով սատարումը ատոմական ներուժին խաղաղասիրական գործածութիւնը, եւ մենք կ'ուզենք, ինչպէս մինչեւ հիմա, գործակցիլ այս պարտականութիւնը կատարելու»:

Ստորագրող տասնեւութ գիտականներուն մէջ կը գտնուին բազմաթիւ Նոպելեան մրցանակաւորներ ինչպէս՝ Հան, Հայզընպերկ եւայլն, եւ կարելի է ըսել՝ ատոմագիտութեան ստեղծիչներն ու նեստորները:

Ատրնաուըրի առաջին խօսքերը այս յայտարարութեան առթիւ շատ խիստ էին: Ան կը հասկցնէր թէ գիտականները բան չեն հասկնար քաղաքականութենէ եւ պէտք էր այդ տեսակ քայլ մը առնելէ առաջ խորհրդակցէին կառավարութեան հետ: Բայց չուտով ըմբռնեց այն մեծ ազդեցութիւնը որ ունին ստորագրող գիտնականները երկրին մտաւորականութեան եւ ժողովուրդին վրայ եւ հրաւիրեց իրեն հետ տեսակցելու: Ի ներկայութեան Գերմանիոյ նոր բանակին պետերուն Հայզընպերկի եւ Շփայտըլի, Պատերազմական նախարար Շթրաուսի, պետական քարտուղար Պրոֆ. Հալշթայնի, լսեց գիտնականներուն մտահոգութիւնները եւ ինքն ալ բացատրութիւնը տուաւ: Պոնի մէջ հրատարակուած հաղորդագրութեամբ մը կ'ըսուի թէ Գերմանիոյ դաշնակցային հանրապետութիւնը նպատակ չունի ատոմական զէնքեր շինելու, իսկ գիտնականները կը յայտնեն թէ իրենց յայտարարութիւնը ուղղած են, իբրեւ Գերմանիոյ քաղաքացիներ, իրենց երկրին, թէեւ ամբողջ աշխարհի ուղղուած կը համարեն զայն: Ընդհանուր նպատակը պիտի ըլլայ համաշխարհային համաձայնութիւն մը՝ ատոմական զէնքերու զինաթափութեան ձգտող:

×

Գիտնականները իրենց խղճին պարտքը կատարեցին ու ցոյց տուին այն վտանգները, որոնք կը սպառնան մարդկութեան՝ երբ ատոմական ռումբեր տեղան քաղաքներու եւ երկիրներու վրայ:

Քաղաքագէտներ իրենց խաղաղասիրական զգացումները չեշտեցին:

Իսկ զինուորականները եւ բոլոր անոնք որոնք պատերազմի մը թեքնիկային ծանօթ են, կ'ըսեն. —

«Այսօր հին ձեւի դասական զէնքերը չեն բաւեր երկիր մը պաշտպանելու համար»:

Գիտուններուն զգուշացումները պիտի կորսուի՞ն անարձագանգ:

ՏՔԹ. ՏԻՐԱՅՐ ՖՐՈՒՆՃԵԱՆ

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ԱՍՏՂ - ՄԱՆՈՒԿԸ

●

Ուրախութեան ճիչ մը թռաւ իր շրթներէն, վազեց, եւ ծունր դնելով սկսաւ համբուրել իր մօր վիրաւոր ոտքերը, իր ջերմ արտասուքներովը թրջելով զանոնք: Գլուխը թաղած էր ցեխին մէջ եւ կը հեկեկար սիրտը փշրուած մէկուն նման ու կ'ըսէր.

— Մա՛յր, իմ ցաւս այնքան մեծ է որ մէջ ուրացայ քեզ, ընդունէ զիս իմ զղջումիս պահուն: Մայր, քեզի ատելութիւն տուի, փոխադարձէ զայն քու սիրովդ: Մայր, քեզ մերժեցի, արդ ընդունէ զաւակդ:

Բայց մուրացիկ կինը չէր պատասխաներ:

Ցայնժամ, Աստղ - Մանուկը գրկելով բորոտ մարդուն ոտքերը, թախանձագին խնդրեց.

— Երեք անգամ գթացի քեզի, ըսէ մօրս որ խօսի հետս:

Բայց բորոտը պատասխան չտուաւ:

Սկսաւ հեկեկալ խեղճ տղեկը.

— Մա՛յր, իմ ցաւս այնքան մեծ է որ դժուար թէ կարողանամ տոկալ: Շնորհէ ինծի ներումը եւ թող որ վերադառնամ անտառ:

Այդ պահուն, մուրացիկ կինը եւ բորոտը, երկուքը միասին, իրենց ձեռքը դնելով Աստղ - Մանուկին գլխուն վրայ, ըսին.

— Ռօզի եկէք:

Ընտում ոտքի ցատկեց եւ գիտեց:

Իր դէմք կը դառնէին թագաւոր մը եւ թագուհի մը:

Թագուհին ըսաւ.

— Ահաւասիկ Հայրդ, որուն օգնութեան հասար:

Թագաւորը ըսաւ.

— Ահաւասիկ մայրդ, որուն վիրաւոր ոտքերը լուացիր քու արտասուքովդ:

Ու երկուքը մեկանց փաթթուեցան Աստղ - Մանուկին վիզը եւ սկսան զայն համբուրել: Յետոյ, զայն առաջնորդեցին պալատ ուր հագուեցուցին թանկագին զգեստներ:

Թագ մը զետեղեցին անոր գլխուն եւ ձեռքին՝ արքայական մական:

Այնուհետեւ Աստղ - Մանուկը իշխեց պարսպապատ քաղաքին հպատակներուն վրայ:

Իշխեց արդարութեամբ եւ բարութեամբ ու ի սպառ հեռացուց չարութիւնն ու անիրաւութիւնը:

Զինքը խնամող փայտահատը չմոռցաւ: Անոր ընտանիքին ու զաւակներուն թանկարժէք նուէրներ ուղարկեց:

Երբեք չհանդուրժեց որ որեւէ մէկը չար ու անգութ վերաբերմունք ցոյց տայ թռչնոց եւ անասնոց հանդէպ, ընդհակառակն քարոզեց միշտ սէր, բարեկամութիւն եւ գութ:

Աղքատներուն հաց տուաւ եւ հագուստներ բաշխեց անոնց՝ որ մերկ էին:

Խաղաղութիւնն ու յառաջդիմութիւնը հետզհետէ աճեցան իր իշխանութեան օրով:

Եւ սակայն, երկար չտեւեց իր թագաւորութիւնը:

Այնքան սաստիկ էին եղած իր տանջանքները եւ այնքան կիզիչ՝ իր փորձութեանց կրակը, որ երեք տարուան իշխանութենէ մը ետք եւ հօրմէն ստանձնեց ...

Այն որ յաջորդեց իրեն՝ շատ չարութեամբ իշխեց ....

ՕՍԿԱՐ - ՈՒԱՅԼՏ

Թարգմ. Ա. Գ.

(9 եւ վերջ)

ԹՐՔԱԳԱՏՈՒՄ

«ՓՈՔՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԿԸ ՑԱՄԱՌԻՆ ԹՐՔԵՐԷՆ ՉԽՕՍԻԼ»

●

ԽՄԲ. — Այս խորագրին տակ «Հիւրրիյէթ»ի մէջ, բրոնիկագիր Սելնու Զանտարլը հետեւեալ յօդուածը ստորագրած է։ Կ'արտատպենք նոյնութեամբ մեր ընթերցողներուն ձգելով մեկնութիւնը։

«Մենք զգուեցանք, ձանձրացանք այլեւս գրելէ, սակայն փոքրամասնութիւնները տակաւին չձանձրացան յամառելէ՝ թրքերէն չխօսելու համար։

Այս փոքրամասնութիւնները, իբրեւ թէ, խօսքս անոր՝ մեր հայրենակիցներն են։ Հակառակ անոր, որ իրենց թիւը հիւլէի մը համեմատութիւնն ունի մեր երկրին մէջ, անոնք դարձեալ օտար մնացած են Թուրք լեզուին, թրքական բարքերուն, Թուրք մշակոյթին եւ ունին այնպիսի ընթացք մը, որ կարծէք կ'արհամարհեն այս բոլորը։ Այս արհամարհանքը երբեմն այն աստիճան յառաջ կը տանին, որ գործը անբարտաւանութեան մը ձեւը կ'առնէ։

Հանրային վայրերու մէջ, ինչպէս՝ սինէմաներու, երաժշտահանդէսներու, շոգենաւերու եւ օթօպիւսներու, յաճախ աղձատ սպաներէն մը, աղմկալից յունարէն մը կը ճանկռտեն մեր ականջները։

Անհանդիստ կ'ըլլանք սակէ եւ դժուարաւ կը դիմադրենք, միջամտելու եւ զանոնք լռեցնելու բուռն մղումին։ Մենք՝ Թուրքերս, ազգ մըն ենք, որ գիտենք յարգել ուրիշին իրաւունքները։ Ոչ ոքի գործին կը խառնուինք եւ աչք չունինք ասոր անոր ունեցածին վրայ (*ԽՄԲ.—Ընդգծումը՝ մեր կողմէ*)։*Սակայն, աշխարհի ոչմէկ երկրին մէջ տեսնուած ու լսուած բան է, այսքան աննշան փոքրամասնութեան մը ընդդիմութիւնը մեծամասնութեան զանգուածին դէմ։ Այս աներեւութիւնը աննախընթաց է։ Ամերիկայի մէջ անգամ, ուր ժողովուրդը կազմուած է 72.5 ազգերէ, հպատակութեան չեն ընդունուիր անոնք, որոնք անգլիերէն չեն գիտեր։ Կասկած չկայ, թէ ամէն օտարական ազատ է իր փափաքած լեզուով խօսելու այսինքն՝ իր մայրենի լեզուով։ Սակայն, այդպիսի խօսակցութիւններ պէտք է ըլլան, մեղմ, անլսելի՝ հանր. վայրերու մէջ եւ կամ պէտք է տեղի ունենան միայն տուներէ ներս։*

Եթէ չըլլէ այդ բանը, աշխարհի որ մասին մէջ ալ որ գտնուի, որ երկիրն ալ որ երթայ, միջամտութիւն մը անխուսափելի է։ Մանաւանդ երբ խնդրոյ առարկան այդ երկրին հայրենակիցն է, միջամտութիւնը կ'ըլլայ ալ աւելի ծանր եւ խիստ։ Այսօր կարելի չէ առարկել մեր մտահանչումին դէմ, ըսելով թէ օտարներու թրքերէն սորվեցնելու համար մասնաւոր հաստատութիւններ եւ դասընթացքներ չունինք, որովհետեւ փոքրամասնութեանց վարժարաններուն պարտականութիւններէն մէկն է թրքերէն սորվեցնելը իր աշակերտներուն։

Սակայն այնպէս կ'երեւի, թէ այս նեղողամտութիւնը ի վնաս մեզի կ'ըլլայ միշտ։ Փոքրամասնութիւնները, որոնք Թուրք հայրենակիցներ են եւ առնուազն մեզի չափ իրաւունք ունին այս հողին վրայ, այլեւս չեն կրնար մեզ խաբել, ի պահանջել հարկին ապաստանելով «Թըրքութեան» վահանին ետին։

Խաղ մը երեք անգամ կը խաղան։ Երկու անգամին մենք խաղի եկանք, խաբուեցանք։ Երրորդին՝ կարգը մերը պիտի ըլլայ՝ դիմակազերծ ընելու համար այս ապերախտները»։ (*ԽՄԲ.— Որո՞նք են արդեօք այդ խաղերը.— 1915ը թէ 1955 Սեպտեմբեր վեցը*)։

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

*

ՏԷՍԻՆ, (Յառաջ).— Մեր գաղութը իր յարգանքը մատոյց Ապրիլեան Եղեռնի զոհերուն, սգահանդէսով մը, որ տեղի ունեցաւ 14 Ապրիլ, կիրակի կէսօրէ ետք ժամը երեքին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ։ Առաւօտուն հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ տեղւոյն Ս. Աստուածածնայ եկեղեցիին մէջ։

Ինչպէս քանի մը տարիներէ ի վեր, այս անգամ ալ սգահանդէսին նախաձեռնութիւնը ստանձնած էր Ֆրանսական Բանակի Հայ Ռազմիկներու Միութիւնը։ Իրենց մասնակցութիւնը բերած էին.— Հայ Կամ. եւ Մարտիկներու Միութիւնը, Կրօն. Ընկերակցութիւնը Տարօն–Տուրուբերանի, Վասպուրականի եւ Խարբերդի Հայր. Միութիւնները, Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրացը, Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Ֆ. Կապ. Խաչը, Դպրոցին Հոգաբարձութիւնը, Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, Հ. Յ. Դաշնակցութեան Կոմիտէն, եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդը։

Գեղեցիկ յուշարձան մը զետեղուած էր բեմին վրայ, օրուան պատշաճ յիշատակութեամբ։

Բացումը կատարուեցաւ այս տողերը գրողին կողմէ։ Ներկաները յոտնկայս ոգեկոչեցին նահատակներուն անմեռ յիշատակը։

Գեղարուեստական բաժինը պատրաստուած էր Տիկին Միլտոնեանի կողմէ՝ դպրոցին աշակերտութեան եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի անդամներուն մասնակցութեամբ։ Օրուան պատշաճ կտորներ յուզումով արտասանեցին Օրիորդներ Գեղուհի Մանուկեան, Բրաբիոն Տապաղեան, Մառի–Լուիզ Առաքելեան եւ Պ. Պ. Պերճ Պառաւեան, Խաչիկ Յակոբեան։ Օր. Անէթ Պապիկեան կարդաց ուղերձ մը։ Իսկ Օր. Անժէլ Կարապետեան եւ Պ. Մարթէն Օֆլազ (Լիոնէն), նոյնքան յաջողութեամբ մեներգեցին։ Օր. Սիւզան Զաթալեան կարդաց Շ. Միսաքեանի մէկ բանախօսութիւնը՝ կատարուած 1927ին, Ապրիլեան Սգատօնին առթիւ։ Մէջ ընդ մէջ երգեց դպրոցին ու Նոր Սերունդի երգչախումբը։

Գեղարուեստական բաժնէն վերջ խօսքը տրուեցաւ օրուան բանախօսին՝ Պ. Յակոբ Վարժապետեանի, որ Լիոնի Ազգ. Միութեան քարտուղարն է։

Նախ՝ յետադարձ ակնարկով մը թուեց այն դրդապատճառները որոնք Թուրքը մղեցին սպանդը կազմակերպելու։ Նախ քան կարմիր Սուլթանը, Հայը ստրուկ մը կը նկատուէր, րայա մը։ Սակայն սահմանադրութեան կարճ շրջանը բաւական եղաւ որ Թուրքը ըմբռնէ թէ ստրուկ կարծուած Հայը, բարձր էր իրմէ, թէ՛ մշակոյթով եւ թէ քաղաքակրթութեամբ։ Արդէն տարուած համաթուրանական ծրագիրներով, Թրքական կառավարութիւնը Հայը բնաջնջելու եւ երկրին մէջ զուտ Թրքութիւն մը կազմելու գաղափարը յղացաւ։ Եւ առաջին աշխարհամարտի յայտարարութեամբ, առիթը յարմար նըկատեց զայն իրագործելու։ Նախ զինուորագրեց երիտասարդութիւնը ճամբաներու վրայ ոչնչացնելու համար զայն։ Յետոյ տարագրեց ու արեան ճապաղիքներու մէջ խեղդեց հայ մտաւորականութիւնը եւ ապա զինուորական պահանջներու պատրուակին տակ տեղահանեց ամբողջ հայութիւնը եւ պատմութեան մէջ չարձանագրուած անմարդկային, գազանային վայրագութեամբ խողխողեց զայն։ Սակայն Թուրքը չհասաւ իր դիւային նպատակին։

Նախ կարգ մը վայրերու մէջ Հայը ինքնապաշտպանութեան դիմեց։ Յետոյ, Մայիսեան առաւօտ մը, իր արեան գնով կոփեց դրաւ հայրենիքին։ Այժմ, այնտեղ մեր ժողովուրդը կ'արձանագրէ մեծ յառաջդիմութիւններ։ Սակայն ունինք մեր պահանջները։ Քաղաքական դատ մը՝ հայրենիքի ամբողջացման համար։ Պէտք է զայն հետապնդենք բոլոր միջոցներով։

Յարգելի բանախօսը ակնարկ մըն ալ նետեց մեր ներկայ վիճակին վրայ։ Պախարակեց տիրող թուլութիւնն ու անտարբերութիւնը եւ թելադրեց անսալ մեր նահատակներուն անդրշիրիմեան պատգամին։ Մանաւանդ ամէն ջանք թափել մեր Նոր սերունդին փրկութեան համար։

Լիոնի հայրերէն Տէր Վռամշապուհ Ղարիպեանի երկու խօսքով ու պահպանիչով հանդէսը փակուեցաւ։ Ժողովուրդը անգամ մըն ալ հաղորդուեցաւ մեր անթիւ զոհերուն անջնջ յիշատակով։

Գ. Պ.

ՏԽՐՈՒՆԻ

Ցաւով կ'իմանանք թէ Ապրիլ 12ին Թեհրանի մէջ իր մահկանացուն կնքած է մեր վարիչ ընկերներէն՝ Մկրտիչ Խանճեան։

Բնիկ վանեցի, ընկեր Մ. Խանճեան Հայաստանի Հանրապետութեան շրջանին եղած է սպայ, ապա երկար տարիներ նուիրուած է հանրային կեանքին։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱԼԷՊԻ ոստիկանութեան տնօրէնը այցելած է Թեմին Առաջնորդ Ղեւոնդ Արքեպիսկոպոսի ու գոհունակութիւն յայտնած՝ Հայ ժողովուրդին օգտաշատ գործունէութեան համար։ Ղեւոնդ Արք. փոխադարձ շնորհակալութիւններ յայտնած ու մաղթանքներ ըրած է։

ԵԳԻՊՏԱՀԱՅԵՐՈՒ Առաջնորդ Մամբրէ Արք., որ միաժամանակ Եթովպիոյ Հայերուն հոգեւոր պետն է, վերջերս այցելած է Եթովպիոյ իր թեմը. այս առթիւ այցելած է նաեւ Հայլէ Սելասիէ կայսեր, որ ջերմ ընդունելութիւն մը վերապահած է Մամբրէ Սրբազանի։

ՊՈԼՍՈՅ արուարձաններէն Ֆէրիգիւղի եւ Կէտիկ Փաշայի վարժարաններուն վերաշինման համար մասնաւոր յանձնախումբ մը կազմուած է, որ իր դիւանը ընտրելէ վերջ սկսած է խորհրդակցութեանց՝ իրեն վստահուած գործը շուտով իրագործելու նպատակով։

ՃՈՐՃ ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ եւ Ս. Վրացեան Նիւ Եորքէն մեկնած են Մոնթէվիտէօ, ուր դիմաւորուած են տեղւոյն հայ գաղութին կողմէ։ Այցելութեան նպատակն է նուէրներ հաւաքել Պէյրութի Նշան Փալանճեան ճեմարանին համար։ Ապա պիտի անցնին Արժանթին։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ Մխիթարեան վարժարանին նորաշէն հանդիսասրահին բացումը կատարուած է Ապրիլ եօթին՝ ի ներկայութեան Գերապայծառներ Նաղլեանի եւ Կոգեանի եւ խուռն բազմութեան։ Վարժարանին աշակերտութիւնը այս առթիւ ներկայացուցած է կոկիկ յայտագիր մը։ Տեսուչ Հայր Ոսկեանի շնորհակալութեան խօսքէն վերջ հանդէսը փակած է Նաղլեան Արքեպիսկոպոս։

ՊԷՅՐՈՒԹԻ «Հայկ ակումբը» իր բացման հաւաքոյթէն վերջ առաջին ելոյթ մը ունեցած է քաղաքին մեծագոյն պանդոկներէն մէկուն մէջ։ Կազմակերպուած քոքթէյլին *ներկայ գտնուած են Լիբանանի վարչապետը, Խորհրդարանի նախագահը, Արտաքին նախարարը, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ երեսփոխաններ, քաղաքական դէմքեր եւ դիւանագիտական ներկայացուցիչներ։*

ԻՐԱՆԱՀԱՅ երաժշտագէտ ու երաժշտական հեղինակ Լեւոն Գրիգորեան մահկանացուն կնքած է Մարտ 24ին։

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՅ «Յառաջդիմասէր» մշակութային ընկերակցութիւնը նոր կալուած մը գնած է, որուն վրայ արդէն իսկ սկսած են շինել Մշակութային Տուն մը, ընդարձակ թատերասրահով, ընթերցասրահով, գրադարանով, յարակից այլ սրահներով եւ գեղազարդ պարտէզով։

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԻՆ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐԸ. կազմեց՝ Յովսէփ Թադէոսեան. 1955 Թեհրան։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (29*

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Է.

ՀՌԻՓՍԻՄԷ ՏԻԿԻՆ

Նոյնպէս ուրացող դաւաճան Շաւասպ Արծրունին մոռցա՞ր, որ Մեծն Վարդանայ սուրով մեռաւ, եւ գրեթէ մեզ ժամանակակից երկրորդ Մերուժանը, որ Մահմէտի կրօնքն ընդունեցաւ եւ կորաւ։ Ես Արծրունիներէն իրաւունք ունիմ վախնալու. այս Արծրունեաց տուն սովորաբար միջին կարգի մարդ չունի, Խոսրով, կամ լաւ մարդիկ կը բերէ, կամ անօրինաց անօրէն կը բուսցնէ։

Այս խօսքերը երբ գրուեցեց Հռիփսիմէ Տիկին, ոտք ելաւ. թէպէտ յիսունն անցած, բայց դարձեալ իւր գեղեցիկ հասակաւ եւ կենդանի վսեմ նայուածքով ամէն աչքի ակնածութիւն եւ պատկառանք կը բերէր։ Խոսրով այս խօսքերուն պատասխան չի տուաւ, եւ լռութիւն մը տիրեց մինչեւ Տիկինը իրր քունէ արթնցած.

— Խոսրով, գնա հանգչիր, եթէ ես պէտք ունենամ քեզ կ'իմացնեմ, ըսաւ. եւ երբ Խոսրով գնաց, մտաւ իւր սենեակին կից մատուռը աղօթելու։

Թերեւս բոլոր իւր տան մէջ այս արթուն կինը միայն ունէր սրամտութիւն գուշակելու համար փոթորիկը որ պիտի հասնէր, եւ որովհետեւ մարդկանց վրայ յոյս չունէր, նա մանաւանդ եւ յիրաւի կը կասկածէր ու կ'երկմտէր, ինկաւ Աստուծոյ առջեւ ողբալու իւր երկրին կորուսար։

Այս միջոցին Աշոտ եւ իւր եղբարք Գուրգէն եւ Գրիգոր որսի, խաղերու, անառակութեանց եւ զուարճութեանց միայն զբաղեալ էին, եւ երբ պատահարն իմացան եւ պատանդներն տեսան, ոչ միայն իրենց մօր հոգերն ու կասկածները չունեցան, այլ ուրախութեամբ իրենց խրախճանութիւնքն աւելցուցին։ Իսկ Գուրգէնի զալուստը բոլորովին արհամարհեցին. ողջայ տեսեր էին զինք եւ իրենց միտքը չէր կրնար համոզուիլ թէ տղան երիտասարդ եւ մարդ էր դարձել։

Ի՛նչ մեծ տարբերութիւն այս աշխարհի Տէր նախարարաց եւ խեղճ Յովնանու մէջ. լեռնցի մարդը նոյն միջոցին ժողված իւր եղբայրները՝ արաբացւոց աւարեալ զէնքերուն կը կրթէր զիրենք եւ Մուշ գտնուած պաշարը չէր թողուր որ խառն ի խուռն անհետանայ, այլ Խոյթի անաւիկ տեղուանքը պահպանել կուտար, լերան դիւրամատոյց գիւղերը ամրացնել կ'աշխատէր, եւ այս գործողութեանց մէջ ոչ իշխանական, ոչ հրամայական ձեւ չի կար իր քով, այլ ինք առաջինն էր իբրեւ մշակ գործելու եւ իր բարի օրինակը միայն կը պարտաւորէր ուրիշներն աշխատելու։

ԳԼՈՒԽ Ը.

ԿԱՆԴՈՒԱՐԻ ԱՄՈՒՐԸ

Այն միջոցին որ Բերկրւոյ Արծրունեաց ապարանից մէջ, Հռիփսիմէ Տիկին իւր ցաւած սիրտը Աստուծոյ առջեւ կը տարածէր, Աշոտ իշխան իւր զուարճութեանց եւ իւր գիներբուաց մէջ կը հրճուէր, Յովնան իւր լեռներուն ամրութիւնը բաւական չգտնելով կ'աշխատէր, Վահրիճ ուրախ զուարթ իւր կնոջ եւ զաւակներուն հետ կը պտտուէր, Վարագայ լերան ստորոտէն բաժնուած հեծեալ մը իր լայն մոխրագոյն վերարկուին փաթթուած, որ իւր սպառազինութիւնքն կը ծածկէր եւ յուրտէն կը պահպանէր, ծանր եւ մտախոհ կ'երթար դէպի ի Խոյ։ Թէպէտ եկեղեցի, խորան, սեղան չկար իւր առաջ, այլ երկինք ամպամած եւ գետին ձիւնամած, բայց այդ մարդը երբեմն գլուխը երկինք կը վերցնէր եւ իւր լայն կուրծքէն մեծ հառաչանք մը կը հանէր, ապահով որ ոչ ոք չէր կրնար լսել իւր սրտին տխուր ձայնը։ Գուրգէնն էր այդ մարդը, որուն ծանր էր Վասպուրականի օդը, եւ որոշեր էր վայրկեան մը առաջ ձգել, հեռանալ այն երկրէն որ իրեն թշուառութեանց աղբիւր մը եղած էր։ Թէպէտ անըմբռնելի էր իւր սրտին վէրքը, եւ իրեն համար չկար բան մը բնութեան մէջ, որ զայն դարմանէր, բայց դարձեալ ինքն իրեն կ'ըսէր. «Անգամ մը եթէ զինք տեսնէի, անգամ մը եթէ սրտիս սա վէրքը նորա առջեւ դնէի եւ նորա սիրտն ալ անգամ մը տեսնէի, եւ այնպէս հեռանայի աս երկրէն, երթայի Թորթում, փոխանակ երջանկութեան որ երազեցի, ցաւալի կեանքս անցընելու, հեռու աշխարհքէն որ գիս ծընաւ, հեռու անձէն, առանց որոյ կեանքը տանջանք է մշտնջենական։»

Այդ եղանակին ուղեւորութիւնը թէեւ զուարճալի չէր, բայց խանծեալ սրտի մը համար մարդկանցմէ հեռաւորութիւնն ու միայնութիւնը այնչափ փափաքելի էր, որ երբ ճանապարհին վրայ գիւղ մը կը հասնէր Գուրգէն, ժամ առաջ հեռանալ կը ջանար, որպէս զի խօսելու, պատասխանելու յարաբերութիւններէն ազատ մնայ։ Երկու-երեք գիշեր աննշան գիւղերու մէջ անցնելէ վերջը, իւր ուղեւորութիւնը երբ Խոյի մօտեցաւ եւ ճանապարհն երկուքի կը բաժնուէր, փոխանակ արեւելք երթալու, դարձաւ դէպ հիւսիս եւ մտաւ Անձեւացեաց ժայռոտ գաւառը։

Հեղինէն անգամ մը տեսնելու փափաքը որչափ զօրաւոր էր սրտին մէջ, այնչափ էր իրմէ փախչելու մտածութիւնն էլ, որպէսզի նորա կեանքին մէջ դժբախտ պարագայ մը չաւելցնէ՝ իւր միտքը կը տատանէր, բայց դարձեալ սիրոյ զօրութիւնը որ կը ձգէր զինք դէպի հիւսիս՝ դէպի Կանդուար ամուրն, շատ աւելի բուռն էր։

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

տուիններ միայն, որոնք թէեւ վճռած են մինչեւ վերջ պաշտպանել իրենց թագաւորը, սակայն թիւով աւելի փոքր են : Կրնայ պատահիլ նաեւ, որ Հիւսէյն թագաւոր ի վերջոյ տեղի տայ՝ քաղաքացիական կուիներու առաջքն առնելու համար :

Ամմանէն հասնող ճամբորդներ ու փախստականներ կը յայտնեն թէ Նապուլսի կողմնակիցները բուռն ցոյցեր կազմակերպած են «պալատական մեքենայութեանց» եւ «Այզընհաուըրի վարդապետութեան» դէմ բողոքելու համար :

Գլխաւոր քաղաքներուն մէջ համայնավար գործակալները, առիթէն օգտուելով, թռուցիկներ կը ցրուեն ու ժողովուրդը կը հրաւիրեն «անգլեւամերիկեան դաւադրութեան» դէմ ճակատ կազմելու. ոստիկանութիւնը գրաւած է մեծ քանակութեամբ թռուցիկներ :

× Կը կարծուի թէ պաղեստինցի տարագիրները պատրաստ են Հիւսէյն թագաւորի դէմ ապստամբելու, եթէ Նապուլսի այդ իմաստով հրահանգ տայ իրենց: Կը վախցուի որ այդ պարագային թագաւորը հրաժարի՝ փոխանակ դիմադրելու: Մէկ բան պարզ է. ռուսեւամերիկեան պայքարը, թէեւ առայժմ քօղածածուկ ձեւով, փոխադրուած է Յորդանանի մէջ. արդիւնքը կրնայ չափազանց վտանգաւոր դառնալ աշխարհի խաղաղութեան համար:

× Գահիրէի ձայնասփիւռը հաղորդեց թէ Արաբիոյ Իպն Սէուտ թագաւորը, որ կը ծրագրէր Յորդանան այցելել Մայիս 6ին, հրաժարած է իր այս ճամբորդութենէն :

× Սուրիոյ վարչապետը, Սապրի Ասալի, յայտարարեց թէ «Սուրիա պատրաստ է իրաւարարի դեր խաղալ Յորդանանի մէջ, եթէ անհրաժեշտ նկատէ»:

× Եգիպտոսի նախարարաց խորհուրդը, Նասըրի նախագահութեան տակ բացառիկ նիստ մը պիտի գումարէր երէկ՝ Սուէզի եւ Յորդանանի հարցերը քննելու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՏԸԼԸՍ, յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները Սուէզի խնդիրը պիտի ներկայացնեն ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին՝ «պարզ տեղեկագրի» մը ձեւին տակ:

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ երեքշաբթի օր Վիէննա հասաւ: Տակաւին յայտնի չեն իր այցելութեան դրդապատճառները, բայց կը կարծուի թէ կապ ունի Աւստրիոյ ապագայ ծրագիրներուն հետ. արդարեւ, Աւստրիա կ՚ուզէր մաս կազմել Եւրոպայի Միացեալ Շուկային :

ՇՈՒԷՏԻ հաղորդակցութեանց նախարարը անձնապան եղաւ. ոստիկանութիւնը գաղտնի կը պահէ դրդապատճառները :

ԼԵՆԻՆԻ մահուան 87րդ տարեդարձը մեծ շուքով տօնուեցաւ Մոսկուայի մէջ: Այս առթիւ 22 գիտուններու, գրագէտներու, արուեստագէտներու տրուեցաւ «Լենինի մրցանակ»: Յիշեցնենք որ այս մրցանակը նախապէս կը կոչուէր «Ստալինեան մրցանակ»:

Այրի Տիկին Արմենուհի Պետրոսեան եւ զաւակները՝ Լեւոն եւ Քրիստինէ, Տէր եւ Տիկին Մանուկ Անտոնեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կիրակոս Յարութիւնեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Կիւրեղ Յարութիւնեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Արշակ Ալիքսանեան եւ զաւակները, Այրի Տիկին Արաքսի Այվազեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Զուգուրեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Ճ. Փորթոյեան (Հայաստան), Այրի Տիկ. Գավուքճեան եւ զաւակները (Հայաստան), Տէր եւ Տիկին Գրիգոր Պահարեան եւ զաւակները (Ամերիկա), Այրի Տիկին Նարդուհի Երամեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Ալէքս Իսկէնտէրեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Վարժապետեան եւ զաւակները (Ամերիկա), ինչպէս նաեւ բոլոր ազգականները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, հօրեղբօր, եւ ազգականին՝

ՄԻՔԱՅԷԼ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ

(Երզնկայի Մահմուտցիկ գիւղէն)

մահը, որ տեղի ունեցաւ Ապրիլ 22ին, յետ կարճատեւ հիւանդութեան:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի պիտի ունենայ այս ուրբաթ 26 Ապրիլ, առաւօտեան ժամը 11ին:

Հաւաքուիլ բնակարանը 16 ռիւ Վիքթոր Հիւկօ (Ժանթիյի):

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ
Compiegnes

Կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի «Կոռվարենց» մասնաճիւղին կողմէ, Մայիս մէկին, չորեքշաբթի :

Օթօքարը կը մեկնի Կառ տը Վիլիէ լը Պէլէն, առտուան ժամը 8.30ին:

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկեր - ընկերուհիները:

ԾԱՆՕԹ.— Փարիզէն եւ արուարձաններէն եկողները, պէտք է Կառ տիւ Նորէն շոգեկառք առնեն ժամը 7.25ին :

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ֆրանսահայ Փոխադարձ Օգնութեան Միութեան փոսաշրջիկներու խումբը այս տարի Հայաստան կը մեկնի Օգոստոսին սկիզբը :

Խումբին կրնան միանալ բոլոր փափաքողները անխտիր :

Արձանագրուելու համար դիմել նախագահին՝

Agop J. Nazarian
9, Ave, Calmels, Bois-Colombes (Seine)
Tél. CHA 00-55

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ, նուիրուած

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ

Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Ֆըրանսական համալսարանի անփիթատրոնը, 40 Ալէ Լէոն Կամպեթա :

Կը նախագահէ՝ ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ
Կը խօսին՝ ԼԻՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ՝
«Վարուժանի հրաշալի գործը»:
Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ՝
«Վարուժանի ողբերգական կեանքը»:
Ծախսերու մասնակցութիւն՝ 100 Ֆր.:

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան ընդհ. ժողովը պիտի գումարուի այս կիրակի, ժամը 9ին, 32 ռիւ տը Թրէվիզ :

Օրակարգ.— Վարչութեան նիւթական եւ բարոյական զեկուցում, յանձնախումբերու ընտրութիւն, ծրագրային փոփոխութիւններ, ապագայ գործունէութեան ծրագրեր եւ պիւտճէ, նոր վարչութեան ընտրութիւն :

Գործօն անդամներուն ղրկուած են անձնական հրաւիրագրեր, որոնք անհրաժեշտ են մասնակցելու համար ընդհ. ժողովի :

Համաձայն ծրագրի յօդ. 13ի 8րդ հատուածին՝ «ընդհ. ժողովը օրինական է, երբ անդամավճարները ժամանակին վճարող գործօն անդամներու մեծամասնութիւնը ներկայ է»:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ (ԿՆԻՔ)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Մեսիկեան եւ զաւակները՝ Պ. Վրէժ, Տէր եւ Տիկին Նիւզի կը ծանուցանեն իրենց բարեկամներուն եւ ծանօթներուն որ Այրի Տիկին Ազնիւ Ջալլադեանի մահուան քառասունքին (մեռած Ամերիկա) առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, ժամը 10ին, Մարսէյլի Հայ Կաթողիկէ եկեղեցին, 92 ռիւ տ՚Օպանե :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները :

●

Առնուվիլ լէ Կոնէսէն Տէր եւ Տիկին Գէորգ Աւագեան կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի, Առնուվիլի Վարագայ Ս. Խաչ եկեղեցւոյ մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց որդւոյն Մուշեղ Աւագեանի եւ Աւագեան ու Ռաֆայէլեան գերդաստաններու բոլոր ննջեցեալներու յիշատակին :

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէրի Հրջանաւարտուհիներու եւ աշակերտուհիներու կողմէ :

Կիրակի, 28 Ապրիլ, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Րօշֆուքոյի սրահին մէջ, 9պիս, Ավրնիւ Տ՚Իէնա, Փարիզ, Մեթրօ տ՚Իէնա:

Պիտի ներկայացուի Սիպիլի՝

« ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ»Ը

Մարիվոյէն ֆրանսերէն կատակերգութիւն մը, սիրայօժար մասնակցութեամբ շնորհալի պարուհի Օր. ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ հայկական եւ կովկասեան պարերով :

Երաժշտական պատկերներ սանուհիներու կողմէ :

Տոմսերու գին 1000 եւ 500 Ֆրանք :

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ

Գրական եւ ուսուցչական յիսնամեայ գործունէութեան

27 Ապրիլ, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 21ին

SALLE CHOPIN, 8 Rue Daru, Métro Ternes

Նախագահութեամբ՝ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆԻ
(Նախագահ յոբելենական յանձնախումբի)

Կը խօսին՝ ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ - ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ եւ Պ. ԱՐՇԱԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ: Կ՚երգէ Օր. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ: Կը նուագէ Պ. Ս. Քաջեան (ջութակ) եւ յոբելեարէն էջեր պիտի կարդայ Պ. Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ

Մուտքը ազատ է, ծախսերու մասնակցութեամբ :

ԱՊՐԻԼ 11/24Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ազգ. Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ երեք յարանուանութեանց պետերուն :

Այս Ուրբաթ ժամը 21ին Սալ տէ Ֆէթի սրահը :

Կը նախագահէ Գ. ՍԻՆԱՊԵԱՆ
(Ազգ. Միութեան նախագահ)

Ֆրանսերէն խօսք կ՚առնէ Պ. Յ. ԿէՉՈՒՐԵԱՆ:

Կը խօսի Փարիզէն հրաւիրուած՝

ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Հ. Կ. եւ Մ. Միութիւնը կը կազմակերպէ Ապրիլ 11-24ի 42րդ տարեդարձը, Ապրիլ 28ին կիրակի:

Մասնակցութեամբ բոլոր կազմակերպութիւններուն ու միութիւններուն :

Առաւօտեան պիտի կատարուի հոգեհանգստեան Ս. պատարագ, ժամը 9ին, Դաշնակցութեան ակումբը:

Կէս օրէ վերջ ժամը 3ին սգահանդէսը, Սէրքըլ Կաթոլիքի սրահը :

Կը խօսի Պ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ (Լիոնէն):

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԱՆԻԷՌ - ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ. Յ. Դ. «Արամ» ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը, այս հինգշաբթի իրիկուն ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին: ՕՐԱԿԱՐԳ՝ նախորդ ժողովի շարունակութիւն: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ :

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ,— Վիէնէն 70.500 Ֆըրանքի ղրկուած մանդան վճարուած չէ մեզի, անունի պատճառով: Ղրկողէն կը խնդրուի ետ պահանջել այդ գումարը եւ ղրկել Մշակոյթի Տան հասցէով :

ՆՈՒԷՐ.— Մարսէյլէն Տիկին Զըլթիկեան Զատկուան առթիւ հետեւեալ նուէրները կ՚ընէ.— Մարսէյլի Ազգատախնամին 500, Կապ. Խաչին 500, Փարիզի Ծերանոցին 500, «Յառաջ»ի բարգաւաճման 500 Ֆր. : Մարսէյլի Կ. Խաչին եւ Ազգատախնամին համար դիմել Ծերիկեանի :

ՍԻՓԱՆ-ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ

Ընկերակցութեամբ նուագախումբի

Կիրակի 5 Մայիսին, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 5ին, ՍԱԼ ԿԱՎՈՅԻ ՄԷՋ
45, Rue La Boêtie (Métro Miromesnil)

ՂԵԿ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

եւ մասնակցութեամբ ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ

Յայտագրին մաս կը կազմեն՝ Կոմիտասի, Եկմալեանի, Կանաչեանի, Ալթունեանի եւ Ափրիկեանի լաւագոյն գործերը, որոնցմէ մաս մը առաջին անգամ ըլլալով կ՚ունկնդրուի Փարիզի մէջ: Տոմսերու գիները՝ 200, 300, 400, 500, 700, 800 Ֆրանք : Տոմսերու համար դիմել հայ գրավաճառներուն :

Լ Ի Տ Ի Ա   Կ Ա Ր Ի Ն

Որուն ԶԱՆԱԶԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ
ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ

Նուիրուած նախորդ քոնսէրը՝ այնքան ջերմ ընդունելութիւն գտաւ, ֆրանսական երաժշտական մամուլին ու մեծանուն երաժշտագէտներուն խոր գնահատանքին արժանացաւ, եւ Ֆեստիվալ ընկերութիւնը անոր երգապնակները (միքրոսիյոն) հրապարակ հանեց :

Այս անգամ կը կազմակերպէ բոլորովին նոր յայտագրով մը իր՝

ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՔՈՆՍԷՐԸ

Էքօլ Նորմալ տը Միւզիքի սրահը 78, բիւ Կարտինէ (մէթրօ Մալզէրպ)
Հինգշաբթի, 23 Մայիս, երեկոյեան ժամը 9ին:

Կը մասնակցին՝

Նէլլի Քարոն եւ Կիյըմէթ Պուայէ (Մարթընոյի ալիքներ)
Մօնիք Մաթայն (դաշնակ), Լուի Տիլլիէս (հարուածային գործիքներ),
Լիլի Լասքին (Տաւիղ):

Կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՓԹԻՔ   Ղեկավարութիւն ԺԱՔ ՊՕՆՏՕՆ:

Կը ներկայացնէ Լիւլ Անտրէ Մարսէլ   Տոմսերու գին 200էն 600 Ֆրանք :

Կը ծախուին հանդէսին սրահը, Տիւրան հրատարակչական տան եւ գործակալներուն, ինչպէս նաեւ Օր. Լորա Իչգալայեանի մօտ (73 Ֆպ. Փուասօնիէր):

Հեռաձայն՝ ՓՐՕ. 64.23

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան տարեկան մեծ հանդէս եւ պարահանդէսը

Իսիի Թաղապետական սրահին մէջ 28 Ապրիլ, ժամը 16էն կէս գիշեր :

Թատերական բաժին՝ ՉԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

Ղեկավարութեամբ Մ. Շիրվանեանի եւ Շ. Պալեանի եւ սիրայօժար մասնակցութեամբ Տէսինարնակ Տիկին Աշխէն Պօյաճեանի :

(Դիմայարդար Պ. Կարօ Օսմանեան) Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Վարժապետեան, Պ. Մ. Պօղոսեան եւ Ա. Խորանեան :

Եւրոպական պարեր : ժամը 19էն կէս գիշեր

Orchestre RAYMOND BOISSIERE   GARIBALDI - OTHELLO

Իջնել Մէրի տ՚Իսի   Մուտքը 300 եւ 400 ֆրանք

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

ՅԱՌԱՋ
HARATCH

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրանք: Հատը 12 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 26 ԱՊՐԻԼ • VENDREDI 26 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7867 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3678

ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

•

Ապրիլեան Եղեռնի 42րդ տարեդարձը տօնուեցաւ չորեքշաբթի գիշեր Քաալէի մեծ սրահին մէջ, արժանավայել կերպով:

Ժամանակէն առաջ ժողովուրդը Փարիզէն եւ արուարձաններէն խուռներամ կը փութար դէպի սրահը, որ նեղ կուգար:

Բեմին ճակատը կը զարդարէր մեծադիր իւղաներկ նկար մը, որ կը ներկայացնէր մեծ ու փոքր Մասիսները՝ ձիւնապատ՝ յաղթական կեցուածքով, մէջտեղը հարուածեալ խաչ մը՝ ծռած բայց կանգուն, յետոյ նշանաբան մը՝ «1915, յիշեցէք»:

Զոմի հրաւէրին պատասխանած էին Հայ Կաթողիկէ համայնքը, որուն ներկայացուցիչն էր Պ. Օթոն Հէքիմեան եւ Հայ Բողոքական համայնքը զոր կը ներկայացնէր վերապատուելի Գարեգին Սիւլեան: Գերապ. Կ. Ծ. վրդ. Ամատունի երկտողով մը կը յայտնէր թէ կամքէ անկախ պատճառներով չէր կրնար ներկայ ըլլալ: (Գերապայծառը Վալանս մեկնած է ուխտահանդէսին համար): Ներկայ էին Եսայի քհնյ. Ալթունեան եւ Ցար. քհնյ. Ծօրթուեան:

Պէթհովէնի մահերգէն վերջ, որ յոտընկայս ունկնդրուեցաւ, օրուան նախագահը Շաւարշ Նարդունի իր բացման խօսքին մէջ բացատրեց թէ ինչո՛ւ մեր մէկ միլիոն նահատակներու յիշատակի տօնը կազմակերպելու իրաւունքը կը պատկանի Զափահաս Որբերու Միութեան:

Մէկ վայրկեանի լռութենէ վերջ, Զոմի նախագահը բացատրեց օրուան տօնին իմաստը դրաւոր ճառով մը:

Առաջին բանախօսն էր Տիկին Հուրի Իփէկեան, որ մեծ յուզումով խօսեցաւ: Յիշեց Երուանդ Օտեանի մէկ խօսքը՝ նահատակ բանաստեղծներ Վարուժանի եւ Սիամանթոյի մասին, որոնք հայութեան տառապանքն ու նահատակութիւնը նկարագրեցին, սակայն մնացողները ապրեցան զանոնք: Ոգեկոչեց Վարուժանի սրտէն բխող այն հայրենասիրական բաղձանքը, որով մեծ բանաստեղծը կ'ուզէր ուխտի երթալ բոլոր այն վայրերը, ուր ոտք կոխած էին Հայերը: Չէր գիտեր, որ օր մը հայութեան պաշտամունքին առարկայ պիտի ըլլար ինք ալ: —

Ինչո՞ւ հաւաքեցին մտաւորականները: Կը վախնային, որ անոնք բողոք պիտի բարձրացնէին մինչեւ Եւրոպաները, կամ Գրիգոր Զօհրապի պէս, որ պոռացած էր Թալէաթի գլխուն իբրեւ երեսփոխան՝ հաշիւ պիտի պահանջէին ոճրագործ կառավարութենէն:

Երկրորդ խօսողն էր Սէվրի Սամուէլ-Մուրատեան վարժարանէն Հ. Աւետիք վրդ. Թալաքիճեան: Կը հարցնէ թէ ինչո՞ւ Թուրք զազան ցեղը ուղեց մեզի նման ազնուական ազգ մը բնաջնջել: Պատասխանը պարզ է: Ա) Հայը տնտեսապէս, մտաւորապէս ու հոգեպէս ամենաբարձր դիրքը կը գրաւէր ամբողջ Օսմ. Կայսրութեան մէջ: Զար նախանձն էր որ կը կրծէր իր սիրտը: Բ) Մեր քրիստոնեայ ըլլալը: Գ) Թուրքիոյ ասիճանական անդամահատումին առաջ բերած զայրոյթը:

Ըսաւ թէ այսօր այլեւս պէտք է մոռնանք մեր լացն ու սուգը եւ աշխատինք պահպանել մեր ազգութիւնը: Յիշեց թէ Հայը ոչխարի պէս սպանդանոց չգնաց, այլ Վասպուրականի, Եդեսիոյ, Շ. Գարահիսարի, Մուսա լերան մէջ եւ այլուր հերոսաբար կռուեցաւ:

Թուրքը չհասաւ իր բուն նպատակին: Այսօր աշխարհահռչակ Հայեր ունինք, որոնք նախանձը կը շարժեն Թուրքերուն:

Խոր զուրգուրանքով յիշեց անունը Սողոմոն Թէհլիրեանի, որ հայկական գնդակով ջախջախեց ջարդարար հրէշ Թալէաթի գանկը:

Թելադրեց սորվիլ ու պահպանել հայերէն լեզուն, որ նուիրական պէտք է ըլլայ բոլորիս համար:

Իսրայէլացիք Բաբելոնի գերութեան ատեն իրենց աչքերը կ'ուղղէին դէպի Երուսաղէմ: Մենք ալ որ այսօր տարագրութեան մէջ ենք, մեր աչքերը պէտք է ուղղենք դէպի հայրենիքը, որ ազատութիւնն ու անկախութիւնը գտաւ 1918 Մայիս 28ին: Այսօր անիկա կարմիր հագած է, մեր մայրերն ալ երբեմն կարմիր կը հագնէին. բայց հագուստը մարմինը չէ, կը փոխուի միշտ, վաղը կրնայ կապոյտ կամ կանանչ ըլլալ: Կարեւորն այն է որ Հայութիւնը ապրի իր հողին վրայ:

Վերջին խօսողն էր Կ. Մեհեան. — «30 տարիէ ի վեր Եւրոպական լեզուին մէջ կը փնտռեմ բառ մը, որ կարենար իրապէս պատկերացնել գործուած ահռելի ոճիրը:

Պէտք է չեշտակի դնել հարցումը եւ ուղիղ պատասխանել. պարտուեցա՞նք 1915ին: Այո՛ պարտուեցանք: Ինչո՞ւ: Միայն 1915ին չէ որ պարտուած ենք: Մեր ամբողջ պատմութեան մէջ աւելի շատ յաղթա՞ծ ենք թէ պարտուած: Պէտք է պատասխանել այս հարցումներուն: Մեր նախարարները իրենց լեռներուն եւ ամրոցներուն մէջ ամփոփուած՝ իրենց շրջանին մասին միայն մտածեցին: Զմիացան իրարու հետ, չկազմեցին համահայկական մեծ բանակներ: Իր սեփականը եւ ոչ թէ համայնականը մտածելու կարճատեսութիւնն էր, որ պատճառ դարձաւ մեր պարտութեանց: Յաղթեցինք Արտաշէսի եւ Տիգրան Մեծի օրով, որովհետեւ այդ մեծ թագաւորները գիտցան մէկ մականի տա՛կ համախմբել հայկական բոլոր ուժերը:

Ի՞նչ էր պատճառը, որ Հայը՝ երկրի խսկական տէրը, որ թիւով շատ աւելի էր քան եկուոր Թուրք հորդան, վեց հարիւր տարուան ընթացքին երկու միլիոնէն աւելի չեղաւ, մինչ Թուրքը վեց անգամ աւելի աճեցաւ:

Անմիաբանութիւնն է պատճառը մեր բոլոր աղէտներուն: Այսօր ալ Հայաստանէն մինչեւ արտասահման նոյն մտայնութիւնը կը տիրէ... բաժան բաժան եղած ենք:

Սխալ է սակայն շատերուն այն մտահոգութիւնը՝ թէ երեսուն տարի վերջ հայութիւնը բոլորովին պիտի ձուլուի եւ կորսուի արտասահմանի մէջ: Կարելի չէ այսօրուան աշխարհը բաղդատել Լեհաստանի հետ: Լեզուն կորսնցնելով ազգութիւնը չի կորսուիր: Պատմութիւնը ցոյց տուած է, որ նեղ օրերու մէջ եւ ճակատագրական պահերու մեր «հայութիւնը կը բունէ»: Վաղն ալ նոյնը պիտի պատահի: Հաւատք պէտք է ունենանք: Օր պիտի գայ, որ ամբողջ Հայերու «Հայութիւնը պիտի բունէ» եւ մենք ի վերջոյ պիտի յաղթենք:

Օրուան խօսնակն էր Զոմի վարչութենէն Պ. Երուանդ Գրիգորեան, որ նոյնպէս կարդաց «Ոգեկոչում»ը: Սգատօնին իրենց մասնակցութիւնը բերին Օր. Աստղիկ Առաքելեան, որ յուզումով երգեց Կոմիտաս վրդ.ի «Տէր Ողորմեա»ն եւ ծանօթ մաղթանքը՝ «Տէր կեցո՛»ն ընկերակցութեամբ Օր. Մայտա Մարգարեանի: Պ. Ս. Քաջեան, ջութակի վրայ նուագեց, Պ. Զօհրապ Մուրատեան արտասանեց Տոքթ. Յ. Կիլիկեցիի «Սուգը»:

Շ. Նարդունի իր փակման խօսքին մէջ կոչ ուղղեց տոկալու եւ գիմանալու՝ իբրեւ միակ միջոցը Հայերու փրկութեան:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

1955Ի ԱՌԱՋԻՆ դասի գինուորները, որոնք զէնքի տակ կանչուած էին 1955 Յունուար հինգին, ազատ պիտի արձակուին մինչեւ Մայիս 15, հետեւեալ ձեւով. 1) Հիւս. Ափրիկէ ուղարկուածները՝ Մայիս մէկէն 14: 2) Ֆրանսա կամ Գերմանիա գտնուողները՝ Մայիս 15ին:

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

•

ՑԵՂԻՆ ՈԳԻՆ «ԱՆԱՂԱՐՏ»

Իմացանք անշուշտ Պոլսոյ Յունաց պատրիարքարանի վերաբերեալ վերջին լուրը: Թուրքերու քանդելու եւ աւերելու բնազդը դարձեալ արթնցեր է. որոշած են Ֆէնէրի Յունաց պատրիարքարանը փլցնել, «քաղաքը բարեզարդելու համար»:

Սեպտ. 6էն ի վեր, այսինքն ոչ իսկ երկու տարի անցորդ նստած էին, անիկա շատ էր իրենց համար. որոնացեր ու գտեր են թէ ի՛նչ պէտք է ընել Յոյներուն հանգիստը խռովելու համար:

Սակայն, ինչ որ աւելի յատկանշական է, ատիկա թուրք ուսանողութեան «արի ու հայրենասէր» կեցուածքն է. —

Պոլսոյ իրաւաբանական համալսարանի ուսանողները կը յայտարարեն, որ իրենք պատրաստ են ձրիօրէն աշխատելու պատրիարքարանին փլուզումի գործողութեան համար:

Ծով տարբերութիւն կայ անշուշտ թուրք ուսանողներուն եւ այն միւս ուսանողներուն միջեւ, որոնք դեռ քանի մը ամիս առաջ, Հունգարիոյ մէջ ու արար աշխարհի մարդկութեան աչքին առջեւ, արհամարհելով մահուան երկիւղը ցցուեցան բռնութեան դէմ:

Մէկը՝ գերագոյն նպատակի մը համար կ'ընէ մարդկային ամենամեծ զոհողութիւնը, միւսը՝ կ'աշխատի ետ չմնալ իր պապերու բարբարոսութենէն:

Պիտի սպասէինք որ գէթ ուսանողները քչիկ մը մտածումի եւ գաղափարի ազնուութիւն ցոյց տային, քանդելէ եւ ջարդելէ աւելի բարձր իտէալ մը ունենային, մանաւանդ որ իրաւաբանական համալսարան կ'երթան ու վաղը օրէնքի եւ արդարութեան անունով պիտի խօսին:

Օրէնք եւ արդարութիւն ըսի, ուրիշ բան միտքս եկաւ: Պոլսոյ «*Հիւրրիյէթ*»ի մէջ ոմն Սելճուք Զանտարլը յօդուած մը գրխած է փոքրամասնութեանց ազգային լեզուներուն դէմ: Կ'ընդվզի եղեր, տեսնելով որ այս վերջինները, որոնց թիւը, ըստ իրեն, «հիւլէի մը համեմատութիւնը ունի» Թուրքիոյ մէջ, կը շարունակեն թրքերէնէ դուրս ուրիշ լեզու գործածել:

Այս առթիւ կը գրէ. «*Թուրքերս, այդմըն ենք, որ գիտենք յարգել ուրիշին իրաւունքները: Ոչ ոքի գործին կը խառնուինք եւ աչք չունինք ասոր անոր ունեցածին վրայ*«: *Ու չնականօրէն կ'աւելցնէ. «Խաղ մը երեք անգամ կը խաղան: Երկու անգամին մենք խաղի եկանք, խաբուեցանք: Երրորդին՝ կարգը մերը պիտի ըլլայ՝ դիմակազերծ ընելու համար այս ապերախտները*»:

Կարդացէ՛ք Հայեր ու Ապրիլ 24ի սատոխուր առիթով, անգամ մըն ալ իմացէք որ ցեղասպան Թուրքը մազաչափ մ'իսկ չէ փոխուած: Նոյնը կը մնայ ան Չինկիզ Խանէն Կարմիր Սուլթան, իրէշ Թալէաթէն մինչեւ Մենտերէս: Ցեղին ոգին կը մնայ «անաղարտ»:

ՍՈՒՐԷՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԷՊՔԵՐԸ ԿԸ ԳԱՀԱՎԻԺԻՆ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

•

Զորեքշաբթի օր հակաարեւմտեան բուռն ցոյցեր տեղի ունեցած են Յորդանանի մայրաքաղաք Ամմանի մէջ: Պահ մը նոյն իսկ վախցուած է որ ցոյցերը ապստամբութեան վերածուին: Սակայն Թագաւորին հաւատարիմ Պէտուինները գրաւած են քաղաքին կարեւոր անցքերը, իսկ բանակը զգուշացած է միջամտելէ՝ Թագաւորին հրահանգին ենթարկուելով եւ եղբայրասպան կռիւներու տեղի չտալու համար:

Հանդարտութիւնը վերահաստատուելէն վերջ վարչապետ Խալիտի Թագաւորին մօտ երթալով յայտնած է թէ հրաժարական ներկայացնելու նպատակ չունի: Իսկ նախկին վարչապետ ու Խալիտի դահլիճին մէջ Արտաքին նախարար Նապուլսի իբր թէ հրաժարած է՝ իր կուսակցութեան պահանջին վրայ:

Այս բոլոր լուրերը, սակայն, պաշտօնական որեւէ աղբիւրի կողմէ հաղորդուած չեն: Հակասական լուրերը իրարու կը յաջորդեն:

× Զորեքշաբթի օր Նապուլսի իբր թէ յայտարարած է որ Խալիտի իր հրաժարականը ներկայացուցած է: Կ'ըսուի թէ Յորդանանի մէջ պատերազմական վիճակ յայտարարուած է: Ամմանի ձայնասփիւռը հաղորդեց թէ պաշտօնական հաղորդագրութիւն մը պիտի ձայնասփռուի:

× Կ'ըսուի նոյնպէս թէ Իրաք վերջնագիր մը յղած է Սուրիոյ ու Եգիպտոսի, սպառնալով միջամտել՝ եթէ Հիւսէյն Թագաւոր գահէն վար առնուի: Կ'աւելցուի որ Իրաք այս վերջնագիրը սուրիական ու եգիպտական կառավարութեանց յանձնած է իր դեսպաններուն ձեռքով:

× Հիւսէյն Թագաւոր, ամերիկացի չորս լրագրողներու շնորհած իր մէկ տեսակցութեան ընթացքին յայտարարած է թէ Յորդանանի ներկայ տագնապին պատասխանատուն միջ-ազգային համայնավարութիւնն է: Աւելցուցած է որ բոլոր անհրաժեշտ միջոցները ձեռք պիտի առնէ՝ երկիրը փրկելու համար:

× Նախագահ Այզընհաուըր եւ Տըլըս հինգշաբթի օր քննեցին Յորդանանի արդի կացութիւնը եւ յայտարարեցին «Այս երկրին անկախութեան ու հողային ամբողջականութեան պահպանումը կենսական է»:

× Դամասկոսի ձայնասփիւռը հաղորդեց թէ Յորդանանի կառավարութիւնը չորեքշաբթի առաւօտ փակած է յորդանանեւսուրիական սահմանը: Խօսնակը աւելցուց թէ այս որոշումը «մեծ զարմանք» պատճառեց Սուրիոյ մէջ:

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ ՆՈՒԷՐՆԵՐ

•

«ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ ՍՐԱՀ»Ի ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Տէր եւ Տիկին Տոքթ. Մ. Գարաճեան	10.000
Պ. Գ. Միւճերէտեան	1.000
Նախորդ գումար՝	1.425.600
Ընդհ. գումար	1.436.600

×

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Տէր եւ Տիկ. Տոքթ. Մ. Գարաճեան	5.000
Պ. Գ. Միւճերէտեան	1.000

ՍՈՒԷԶԻ ՄԱՍԻՆ ԵԳԻՊՏ. ՅՈՒՇԱԳԻՐԸ

•

Գահիրէի ձայնասփիւռը չորեքշաբթի օր հաղորդեց Սուէզի մասին եգիպտական յուշագրին պատճէնը: Ինչպէս յայտնի է, այս յուշագրին հիման վրայ է որ վերջին շաբաթներուն յառաջ կը տարուէին եգիպտեւամերիկեան բանակցութիւնները: Յուշագիրը ցարդ չէր հրատարակուած: Այժմ կը տեսնուի թէ բոլորովին հակառակ է ՄԱԿի ապահովութեան Խորհուրդին «վեց սկզբունքներուն»: Ստորեւ՝ յուշագրին գլխաւոր կէտերը. 1) Սուէզի ջրանցքը պիտի կառավարուի եգիպտական անկախ վարչութեան մը կողմէ: 2) Անցքի տուրքերը պէտք է վճարուին կանխիկ: 3) Գոյացած հասոյթին 25 առ հարիւրը եգիպտական վարչութեան կողմէ վար պիտի դրուի՝ ջրանցքին ծախքերուն յատկացուելու համար: 4) Եգիպտական կա —

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԳԱՀԻՐԷԻ ԵՊԻՍԿ. ԺՈՂՈՎԸ
ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔԻ ԼՈՅՍԻ ՏԱԿ

●

Գ.

Գահիրէի Եպիսկոպոսական ժողովի օրինականութիւնը փաստելու համար «Էջմիածին» ամսագրի խմբագիրը, ինչպէս նշեցինք նախորդ յօդուածում, դիմում է «Կանոնք Առաքելականք»ի 37րդ եւ Նիկիոյ տիեզերական ժողովի 5րդ կանոններին, որտեղ յիշատակութիւն կայ եպիսկոպոսական ժողովների մասին:

Տեսնենք թէ ինչ բնոյթ ունէին այդ եպիսկոպոսական ժողովները, եկեղեցական կեանքի ո՞ր խնդիրների քննութեան համար էին գումարւում եւ ինչպիսի՞ իրաւասութիւններով էին օժտուած: Այս հարցերի պարզաբանութիւնն անհրաժեշտ է Գահիրէի ժողովին օրինականութիւնը ճշդելու համար:

«Կանոնք Առաքելականք»ի 37րդ յօդուածը շատ կարճ է: «Երկիցս ի տարւոջ, ասուած է այնտեղ, ժողով լիցի եպիսկոպոսաց եւ քննեսցին առ միմեանս զհրամանս բարեպաշտութեան, եւ զպատահեալն եկեղեցական ընդդիմաբանութեան լուծցին»:

Այս կանոնը, ինչպէս տեսնում է ընթերցողը, եպիսկոպոսական ժողովին շատ սահմանափակ իրաւասութիւններ է տալիս: Ժողովը գումարւում է քննելու համար «զհրամանս բարեպաշտութեան», այսինքն աստուածպաշտութեան կարգը եւ վերացնելու պատահած տարակարծութիւնները:

37րդ կանոնի մէջ, ուրեմն, ոչ մէկ խօսք կայ այն մասին, թէ եպիսկոպոսական ժողովները իրաւասութիւն ունէին քննելու եւ վճռելու եկեղեցու վարչական կազմակերպութեան կամ դաւանանքի վերաբերող հարցերը:

Նիկիոյ ժողովի 5րդ կանոնը եպիսկոպոսական ժողովի օրակարգը սահմանափակում է միայն մի հարցով: Խնդիրը վերաբերում է եպիսկոպոսի կողմից բանադրուած անձին մէկ ուրիշի կողմից արձակում տալու պատճառով առաջ եկած թիւրիմացութեանց, որոնց քննութեամբ պիտի զբաղուի եպիսկոպոսական ժողովը: Կանոնը թէեւ մի քիչ երկար է, բայց եւ այնպէս մէջ ենք բերում ամբողջութեամբ, առնելով Մելիք-Թանգեանի գրքից (էջ 150):

«Նրանք՝ հոգեւորական թէ աշխարհական, որոնց եպիսկոպոսը իր թեմում մերժել է եկեղեցուց, պիտի պահեն այն կանոնն, որը սահմանել է՝ որ բանադրուածները ուրիշ անձինքներից արձակումն չստանան: Միայն պիտի քննել, թէ փոքրոգութեան, վէճի, կամ մի որեւէ այդպիսի անբաւականութեան համար չէ՞ արդեօք եպիսկոպոսը բանադրել: Եւ այսպէս, որպէսզի դրա նման գործերի համար կատարուի վայելուչ քննութիւն, բարի համարուեց սահմանել, որ ամէն աշխարհում տարին երկու անգամ ժողով լինի, որպէսզի աշխարհի բոլոր եպիսկոպոսները միատեղ ժողովուին, քննեն այդպիսի թիւրիմացութիւնները եւ այդ միջոցով եպիսկոպոսի դէմ յանցաւոր գտնուածները՝ բոլորի կողմից համարուեն եկեղեցուց հեռացրած այնքան ժամանակ, որքան բաւարար կը համարի ժողովը եւ կը մեղմացնի վճիռը»: Վերջը ճշդւում է թէ երբ պիտի տեղի ունենան այդ ժողովները:

Ուրեմն, Նիկիոյ ժողովի 5րդ կանոնով նախատեսուած եպիսկոպոսական ժողովը գումարւում է քննելու համար այն հարցը թէ ինչու երկրորդ անձը բանադրուածին արձակում է տուել եւ միւս կողմից՝ այն եպիսկոպոսը, որ այդ բանադրութիւնը կատարել է, առաջնորդուել է եկեղեցական կանոններո՞վ, թէ՞ անձնական դրդապատճառներով:

«Էջմիածին»ի խմբագիրը, առնելով Մելիք-Թանգեանի գրքից այս կանոնը, ամբողջութեամբ մէջ չի բերել այն, այլ քաղել է միայն մի երկու տողեր, ընդ որում վերջակէտ է դրել այնտեղ, որտեղ նախադասութիւնը դեռ չի վերջանում եւ այսպիսով, ձեւափոխել է կանոնի բովանդակութիւնը ու իմաստը:

Խորամտութեամբ յայտարարելով, որ «Կանոնք Առաքելականք»ից բացի «եպիսկոպոսական ժողով» գումարելու մասին խօսւում է նաեւ Նիկիական ժողովի 6րդ (պիտի լինի 5րդ) կանոնի մէջ, «Էջմիածին»ի խմբագիրը մէջ է բերում այդ կանոնի հետեւեալ տողերը միայն, «բարի համարուեց սահմանել, որ ամէն աշխարհում տարին երկու անգամ ժողով լինի, որպէս զի բոլոր եպիսկոպոսները միատեղ ժողովուեն, քննեն այդպիսի թիւրիմացութիւններ»: Այսպէս նահատակեալ ձեւով մէջ բերած հատուածից անհնարին է հասկանալ թէ ինչ հարցեր քննելու համար էր գումարւում ժողովը եւ ապա, ուրեմն, ի՞նչ էին նրա իրաւասութիւնները:

Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովը, որ, ինչպէս գրում է «Էջմիածին»ը, «ձեռնհասօրէն քննարկեց եւ միաձայն ընդունեց որոշումներ» իր օրակարգի այնպիսի հարցերի մասին, ինչպիսին են, օրինակ, Հայաստանեայց եկեղեցու սահմանադրութեան, եկեղեցու կանոնագրքի, Էջմիածնի եւ միւս աթոռների փոխյարաբերութեան հարցերը, իմանութեան որեւէ եղբ ունի՞ վերոյիշեալ ժողովների հետ:

Ոչ, չունի: Անոնցից դատ ընդհանուր ոչինչ կայ նրանց միջեւ, որով եւ Գահիրէի եպիսկոպոսական ժողովի մասին չի կարելի ասել թէ այն նորամոյծ մի հաստատութիւն չէ Հայաստանեայց եկեղեցու կեանքում եւ ունեցել է անցեալում իր նախընթացները:

Չի կարելի ասել մանաւանդ այն պատճառով, որ «Կանոնք Առաքելականք»ի 37րդ եւ Նիկիոյ 5րդ կանոնների մէջ յիշատակուած ժողովները, ինչպէս իրաւամբ նշում է Մելիք-Թանգեանը, չարմարտացան հայ եկեղեցու կեանքում, որտեղ հաստատուեց տարբեր կարգ: Ահա թէ ինչ է գրում այդ կարգի մասին Մելիք Թանգեանը:

«Մեր կաթողիկոսները մինչեւ Ս. Սահակ շրջում էին տարին մէկ անգամ Շահապիվանի եւ մէկ անգամ էլ Ս. Կարապետի ուխտին ներկայ լինում, ուր ժողովուած էին լինում բոլոր իշխանները, եպիսկոպոսները, որտեղ եւ ընդհանուր խորհրդակցութեամբ խնդիրները վճռում էին» (էջ 100):

Նոյնը Մելիք Թանգեանը կրկնում է իր գրքի 308րդ էջում:

«Ներսէս Մեծը 12 խորհրդականներով, Սահակ 60 վանականներով շրջում էին բոլոր կողմերը եւ տեղն ու տեղը վէճերը դադարեցնում: Նրանք Նաւասարդի տօնին Շահապիվան եւ Ս. Կարապետի տօնին Մուշ էին ուղեւորւում, ուր ժողովւում էին բոլոր Հայոց աշխարհի իշխաններով, թագաւորներով եւ եպիսկոպոսներով եւ խորհրդակցութեամբ վճռում էին բոլոր հարցերը» (բոլոր ընդգծումները մերն են՝ Ա. Խ.):

Ասուած է շատ ճիշդ եւ շատ պարզ: Եկեղեցական բոլոր հարցերը քննում ու վճռւում էին ոչ թէ եպիսկոպոսական ժողովներում, այլ Ազգային-Եկեղեցական ժողովներում, որին մասնակցում էին թէ հոգեւորականները եւ թէ աշխարհականները:

«Էջմիածին»ի խմբագիրը, որ իր տեղեկութիւնները առնում է Մելիք Թանգեանից, առնում է դրանք գրեթէ բառ առ բառ, ամբողջ նախադասութիւններով եւ սակայն առանց չակերտների մէջ դնելու եւ առանց դրանց աղբիւրը մատնանշելու, նաեւ վերոյիշեալ տեղեկութիւնները առել է նոյն հեղինակից, բայց մի քանի ոչ ճարտար ձեռնածութիւններով փորձել է գլխիվայր շուռ տալ պատմական իրողութիւնները, իր թէզին յարմարեցնելու նպատակով:

Ահա թէ ինչպէս է շարադրուած Մելիք Թանգեանի վերոյիշեալ հատուածը «Էջմիածին» ամսագրի մէջ:

«Հնում, գրում է Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթի խմբագիրը, ըստ առաքելական կանոնի, մեզ մօտ եւս տարին երկու անգամ Հայրապետը շրջում էր ամբողջ երկիրը, եպիսկոպոսական ժողով գումարում, ամէն կողմ կարգ ու կանոն հաստատում: Ս. Լուսաւորիչը, Մեծն Ներսէսը, Ս. Սահակը 12 եպիսկոպոսներով շրջում էին ողջ երկիրն Հայոց: Յատկապէս եպիսկոպոսներ (ընդգծումները մերն են՝ Ա. Խ.) Նաւասարդի տօնին Շահապիվան, իսկ Ս. Կարապետի տօնին Մուշ էին հաւաքւում՝ զբաղուելու տարին գէթ մէկ երկու անգամ եկեղեցական բարեկարգական հարցերով, եւ այնտեղ քննելուց յետոյ կարեւոր հարցերը ներկայացնում էին կա՛մ Հայրապետին ի վաւերացումն եւ կամ ազգային-ժողովին ի հաւանութիւն» («Էջմիածին», Յուլիս, 1956 թ. էջ 8):

Ինչպէս տեսնում է ընթերցողը Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթի մէջ պատմութիւնը շարադրուած է Մելիք Թանգեանի բառերով ու նախադասութիւններով կամ աւելի պարզ ասած արտագրուած է այս վերջինիս գրքից: Բայց դրանով մէկտեղ, կատարուած են մի քանի կարեւոր փոփոխութիւններ, որոնք ինչպէս ասացինք, պատմական իրադարձութիւնը գլխիվայր են շուռ տալիս: Եպիսկոպոսական խմբագիրը այնպէս է դուրս բերում, որ «եկեղեցական-բարեկարգական հարցերով» զբաղւում էին «յատկապէս եպիսկոպոսները» եւ Հայրապետն էլ երբ շրջակայութեան էր դուրս գալիս, իր հետ առնում էր ոչ թէ «խորհրդականներ» կամ «վանականներ», այլ եպիսկոպոսներ, որոնց հետ շրջում էր ողջ երկիրը եւ կարգ ու կանոն հաստատում: Նաւասարդի եւ Ս. Կարապետի տօներին էլ Շահապիվան եւ Մուշ էին հաւաքւում «յատկապէս եպիսկոպոսները», կարեւոր հարցեր քննելու համար: Իսկ Հայոց աշխարհի իշխաններն ու թագաւորնե՞րը, որոնց մասնակցութեան մասին խնդրոյ առարկայ ժողովներին յիշատակում է Մելիք Թանգեանը: Նրանց մասին խօսք չկայ «Էջմիածին»ի մէջ: Յօդուածագիրը այդ մասը պարզապէս յապաւել է, անշուշտ այն նպատակով, որպէսզի այդ ժողովները նմանուին Գահիրէի ժողովին, որ նոյնպէս միայն եպիսկոպոսներից էր կազմուած եւ որին աշխարհականներ չէին մասնակցում:

Այս մեթոդին է դիմում «Էջմիածին»ի խմբագիրը իր յօդուածի մէջ մէկից աւելի անգամներ:

Մելիք Թանգեանը, օրինակ, իր գրքի 100րդ էջում գրում է. «Ժողովներով եկեղեցական խնդիրները որոշելու կարգը սահմանեցին առաքեալները: (...) Ս. Հայրք հետեւելով առաքեալներին՝ որոշում են տարին երկու անգամ՝ գարնան եւ աշնան ժողով անել առկախ խնդիրները քննելու» (ընդգծումները մերն են՝ Ա. Խ.):

«Էջմիածին»ի խմբագիրը իր կարգին գրում է. «Գործք Առաքելոցի պատմութիւնից յայտնի է, որ եկեղեցական խնդիրները ժողովներում կարգադրելու կարգը հաստատեցին առաքեալները: Սուրբ Հայրք՝ հետեւելով առաքեալներին եւ առաքելական աւանդութեան, որոշում են տարին գէթ երկու անգամ եպիսկոպոսական (ընդգծումը մերն է՝ Ա. Խ.) ժողով անել»:

Արտագրուած է, ինչպէս տեսնում է ընթերցողը, Մելիք Թանգեանից, բայց եւ կատարուած են մի երկու փոփոխութիւններ: Մելիք Թանգեանը գրում է, որ Ս. Հայրք որոշում են «ժողով անել առկախ խնդիրները քննելու համար»: «Էջմիածին»ի խմբագիրը ժողովը դարձնում է եպիսկոպոսական ժողով եւ միւս կողմից՝ յապաւում է «առկախ խնդիրները քննելու համար» խօսքերը, որոնք սահմանափակում են ժողովի լիազօրութիւնները միայն «առկախ խնդիրների» եւ ոչ թէ եկեղեցական բոլոր խնդիրների քննութեամբ: Եւ

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱՌԱՍՊԵԼՆԵՐ

ԳԱՌՆԱՐԱԾ

●

Մոխրագոյն, փոքրիկ կատարով եւ կարմրաւուն կրծքով այս թռչունը, որ վշտից մթագնած աչքեր ունի, միշտ այցելում է արածող գառներին եւ ոչխարներին, անհանգիստ ոստոստում նրանց շուրջ ու տխո՛ւր-տխո՛ւր ծլվլում:

Այս փոքրիկ թռչունին հօտաղները տուել են տարօրինակ մի անուն՝ «գառնարած»:

×

Բախտը երբեք չէր ժպտացել ծուռ Սեփոյին: Ասենք, այդ հին ժամանակները՝ զօրաւորների ու խեղճերի աշխարհում շատ քչերին էր ժպտում բախտը: Ծուռ Սեփօն պահում էր գիւղի նախիրը եւ կիսաքաղց քաշ տալիս կեանքը: Տան միակ աշխատող ձեռքն էր, եւ նախրապանութիւնից ի՞նչ էր ստացածը որ. ողորմութի՛ւն, խակա՛ն ողորմութիւն: Իսկ ընտանիքը բազմանդամ էր: Հինգ աղջիկ ունէր եւ վերջում, Աստծու կամքով ունեցաւ մի տղայ, որ պէտք է բախտաւորեցնէր իրեն, կանգուն պահէր պապենական օջախը:

Աղ ու հացով եւ լեռնային անարատ օդով սնւում, մեծանում էր Ազիզը:

Երբ նա արդէն ինը-տասը տարեկան տղայ դարձաւ, սկսեց արածացնել Սմբատ Սեպուհի գառները:

Փոքրիկ Ազիզի համար դժուար էր գառներ արածացնելը: Սարալանջում, ծաղկառատ խոտի մէջ, չարաճճիները անհանգիստ վազվզում էին դէս ու դէն, ոստնում դէպի անդունդը կախուած քարափի վրայ: Եւ Ազիզը ինքն էլ գառ դառած, մաշուած տրեխներով վազվզում էր գառների ետեւից, որ չլինի մի փորձանք պատահի նրանց, չլինի ընկնեն քարափից, սպանուեն կամ ոտները ջարդեն: Դէ՛հ, խեղճ երեխայի աչքը շատ էր վախեցել Սեպուհից: Մի անգամ գառներից մէկը սայթաքել էր, ոտքը վիրաւորել ու բոլորից ետ մնացած՝ կաղալով էր գիւղ գալիս: Ճանապարհի մեծ մասը Ազիզը գրկած էր բերել իր վիրաւոր գառնուկին: Բայց ահա Սմբատ Սեպուհը տեսնելով կաղացող գառնուկին, զազրացած յարձակուել էր գառնարածի վրայ.

— Ես քեզ չանսատա՛կ կ'անեմ, լակո՛տ, — փփրել էր նա, — փոխանակ գառներին արածացնելու, քունն ես մտնում ու քէֆ քաշո՞ւմ, հա՞...

... Աշնանային առաւօտեան խոտերն ու վայրի ծաղիկները սեւս քրտնել էին, եւ քրտինքը մարգարիտի նման փայլփլում էր դրանց վրայ: Իսկ գառներն ախորժակով արածում էին, ուտում հիւթալի խոտերն ու ծաղիկները եւ աճում, աւելի չարաճճի ու անզուսպ դառնում: Առաւօտից մինչեւ ուշ երեկոյ Ազիզը վազվզում էր նրանց ետեւից, սար ու ձոր ընկնում, հօտից հեռացող անհնազանդ գառներին ետ բերում եւ որպէս խաղընկեր խօսում հետները, նեղանում, զգուշացնում, խրատում ու շոյում:

Ձորամիջում միշտ արձագանքում էր նրա ձայնը.

— Չո՛ւ, չո՛ւ, չո՛ւ, չո՛ւ...

Այդ օրն այնքան էր յոգնել Ազիզը, որ ժայռի շուաքին քիչ պառկեց հանգստանալու: Բայց ահա, չար սատանայ, յոգնած մարմնին այնպիսի հաճելի թմբիր պատեց, որ քուն մտաւ:

Անո՛ւշ քնեց Ազիզը: Քնեց երկա՛ր, եւ եթէ վատ երազ չտեսնէր, դեռ կը շարունակէր քնել: Երազում նա տեսաւ, թէ ինչպէս իր սիրելի գառներից մէկը, որ ճակատին սեւ խալ ունէր, քարափից ցած գլորուեց...

Ազիզը սարսափած զարթնեց քնից եւ մոլոր աչքերով շուրջը խուզարկեց: Ու աւելի մեծացաւ հոգին պատող ահը: Գառներն աներեւութացել էին:

Ազիզի աչքերը մի պահ խաւարեցին. յետոյ լեռնային խաղաղութեան մէջ նորից արձագանքեց նրա աղաչական ձայնը.

— Չո՛ւ, չո՛ւ, չո՛ւ, չո՛՛ւ...

Բայց աւաղ, այդ կանչին ոչ մի գառ չէր մօտենում: Հեռաւոր սարալանջերում ծաղկառատ արօտները կաշկանդել էին նրանց: Իսկ կէսօրը վաղուց էր անցել եւ ձորամիջում երեկոյեան կապոյտը հետզհետէ աւելի էր խտանում, լեղակի գոյն առնում:

Փոքրիկ գառնարածը գայլի ոռնոց լսեց: Ահն ընկաւ սիրտը: Նա յիշեց դաժան սեպուհին եւ պատկերացրեց նրա զայրոյթն ու դատաստանը:

— Ա՛խ հէր, ա՛խ մէր, ի՞նչ անեմ հիմա ես. ինչ պատասխան տամ Սմբատ սեպուհին, — լացակումած աղաղակեց Ազիզը:

Եւ նա լեռներից ու ձորերից, երկրից ու երկնքից աղաչեց, որ թռչուն դառնայ, թռչի գնայ, սար ու ձոր ման գայ եւ գառների տեղն իմանայ:

Ու անմիջապէս կատարուեց նրա աղաչանքը:

Փոքրիկ գառնարածը թեթեւաթեւ թռչուն դարձաւ, թռա՛ւ-գնա՛ց ու մինչեւ հիմա էլ սար ու ձոր ընկած՝ չո՛ւ, չո՛ւ, չո՛ւ, չո՛՛ւ ծլվլալով իր գառներին է որոնում եւ որտեղ գառներ է տեսնում, մօտ է գալիս ու ծլվլում, ծլվլում է տխրաձա՛յն, վշտալի...

Այդ օրուանից Ազիզ-թռչունի անունը դրել են «գառնարած»:

ՍՏ. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

ԲԱՆԱԳՈՂՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՍՊԵԼ ՄԸ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Այս բոլոր տեղեկութիւններուն եւ վըկայութիւններուն հարկ կա՞ր արդեօք հաստատելու համար թէ այդպիսի աղուոր բանագողութիւն մը չէի կրնար ընել ես:

Կ'արժէ՞ր գողնալ բան մը, զոր դիւրութեամբ կրնամ ունենալ, կրնամ ընել ես ինքս:

Ինչո՞ւ գողնամ թարգմանութիւն մը, երբ չամիչ ուտելու պէս, կրնամ Հայերէնէ Ֆրանսերէն թարգմանել, ուզած ատենս, ուզած տեղս:

Տասնեակներով բրած եմ ու տուած ուրիշներու, մասնաւորաբար Հայ գրականութեամբ հետաքրքրուող Ֆրանսացիներու:

Քանի մը ամիս առաջ քառասուն քերթուած թարգմանեցի Լիւք Անտրէ Մարսէլի ներկայութեան, ութ օրուան մէջ եւ զանոնք յանձնեցի անոր: Անոնց տակ ոչ իմ ստորագրութիւնս պիտի երեւի եւ ոչ ալ ես այդ գործէն որեւէ տեսակի շահ կամ փառք կը սպասեմ:

Իրաւունք ալ չունիմ: Իմ բրածս պարզ վերածում մըն է Հայերէնէ Ֆրանսերէնի: Բառացի թարգմանութիւն:

Եւ այստեղ կը պնդեմ թէ Հայ միւս թարգմանիչներուն բրածն ալ գրեթէ նոյնը եղած է: Զօպանեանին ալ մէջը, Նաւարեանին ալ մէջը:

Մենք այդ գործին մէջ պարզ գործաւորներ ենք, արհեստաւորներ:

Ֆրանսացի բանաստեղծն է, որ այդ Հայ քերթուածները Ֆրանսական քերթուածներու պիտի վերածէ:

Անտրէ Մարսէլներ, կամ ուրիշներ: Մեր տուած հում նիւթէն անոնք է որ արուեստի գործ պիտի արտադրեն:

Ու հիմա կը զգա՞ք ինծի եղած այս նախատինքին մեծութիւնը:

Գող հռչակուիլ գործի մը մէջ, ուր միայն տուած եմ, չիւղ մը իսկ չեմ առած: Միակ բաները, զորս գողցած եմ, ժամանակէս է, քակէս ... :

— Անիրաւներ, ա՞յս պիտի ըլլար վարձատրութիւնը մաքուր սրտով յանձն առած զոհողութիւններուս:

Տարիներով կապ կը պահեմ մեր գրականութեան սիրահար այդ մարդոց հետ: Զանոնք կը պահեմ մեր ժողովուրդի սիրոյն մէջ, մեր մշակոյթի հիացումին մէջ: Եւ երբ կը պատրաստուէին նոր ձեռնարկներու, ի փառս Հայ ստեղծագործ հանճարին, պատուները կ'իջնէին զարշանք ու նողկանք պատճառելու համար:

Թերեւս շատ խօսեցայ իմ մասիս, լաւ է որ քիչ մըն ալ խօսինք իմ զրպարտիչիս մասին:

Մտիկ ըրէ մանչս. կ'ըսես թէ ուսանող ես, պրպտումներ կը կատարես ազգային մատենադարաններու մէջ:

Ի՞նչպէս գող կ'անուանես մէկը, առանց հարցափորձ ընելու աջ ու ձախ: Պարտաւոր էիր այդ ծանր ամբաստանութիւնը ընելէ առաջ դիմել Ֆրանսական պարբերաթերթի խմբագրութեան եւ հաստատել թէ ե՞ս տուած եմ, ե՞ս ստորագրած եմ թարգմանութիւնը: Եթէ խելացի ըլլայիր, այդպէս պիտի շարժէիր: Իսկ եթէ պարկեշտ ալ ըլլայիր, գիս ալ պիտի հարցաքննէիր:

Առանց հարցաքննութեան՝ դատաւոր մը իրաւունք չունի նոյնիսկ մէկը գող հռչակելու:

Օրէնքի դէմ է:

Գող հռչակած ես Հայ մը, որ պատուաւոր մէկն է, մարդ մը, որ անմեղ է:

Շատ ծանր է գործած յանցանքդ:

Դուն լաւ գիտես, թէ, գիս Հայ Գրողներու Միութեան դատաստանին յանձնելու փափաքիդ հակառակ, կրնամ քեզ աւելի խիստ դատարանի մը առջեւ քաշկռտել: Պատուոյ դատ բանալ: Կրնամ քեզ բարոյական եւ նիւթական վնասներու ենթարկել:

Եւ դուն որեւէ ձեւով չես կրնար արդարացնել ինքզինքդ: Որովհետեւ վկաներով եւ փաստաթուղթերով կրնամ հաստատել թէ, բանագողութիւն չեմ բրած, եւ ոչ ալ այդպիսի արարքի մը դիտաւորութիւնը ունեցած:

Արդ, կ'ուզեմ որ քաւես մեղքդ, ոչ թէ Ֆրանսական դատարանի մը մէջ, այլ Հայ հանրային դատաստանին առջեւ: Կ'ուզեմ որ հրապարակով ներողութիւն խնդրես ինծմէ: Այն բեմէն, ուր գիս զրպարտեցիր:

Այսպէս միայն կը փակենք հարցը:

Եւ որպէս զի որեւէ կասկած գոյութիւն չունենայ ընթերցողին ու մանաւանդ քու մտքիդ մէջ, գիտցած եղիր թէ որոշած եմ անպայման գոհացում ստանալ այս խնդրին մէջ:

Եթէ կարելի չըլլայ իմ ցոյց տուած ձեւով, պիտի ստիպուիմ դիմել օրինական միջոցներու:

Կը սպասեմ մինչեւ մէկ ամիս:

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

այս «ուղղումները» «էջմիածին»ի խմբագիրը կատարում է առանց նշելու թէ պատմական ո՞ր աղբիւրներն են հիմք ծառայել իրեն համար:

Պատմական իրադարձութիւնները շարադրելու վերոյիշեալ մեթոդը մեզ ծանօթ է: Սովետական թերթեր կարդում ենք... Բայց այժմ երբ Էջմիածինը մեզ հաւաստիացնում է, որ եկեղեցին իրաւունք է ստացել իր ապագայ զարգացման համար ընտրելու անկախ, ուրոյն եւ սեփական ուղիներ, կ'ուզէինք որ Մայր Աթոռի պաշտօնաթերթը եւս, երբ քննում է եկեղեցական պատմութեան եւ իրաւունքի հարցերը, իւր սեփական եւ իրեն պատշաճ մեթոտ կիրարկելու ազատութիւնն ունենար...

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԵՐԿՈՒ ՆՈՐ ՕՐԷՆՔՆԵՐ

Ա.— 20 առ հարիւր առժամեայ տուրք 1956ի յաւելուածական շահու վրայ:

Բ.— 2 առ հարիւր բացառիկ տուրք ընկերութիւններու պահեստի գումարին վըրայ:

Կը ներկայացնենք շատ ամփոփ վերլուծումով՝ պաշտօնաթերթին մէջ հրատարակուած այս երկու օրէնքները, որոնք սահմանուած են 1956ի զինուորական ծախքերու առնչութեամբ:

Ա. 1956ի յաւելուածական շահու տուրքը.

Նախ ճշդում մը: Տուրքերու ենթակայ շահը՝ պէտք է զանազանել առեւտրական զուտ շահէն:

Տուրքերու ենթակայ շահը կը կազմուի առեւտրական զուտ շահու վրայ աւելցնելով հետեւեալ գումարներ.— 1) Եկամուտի տուրքը (էմփօ սիւր լը բըվընիւ) 2) Շարժուն արժէքներէ (վալէօր մոպիլիէր) գոյացած եկամուտները, ինչպէս, բաժնեթուղթեր (աքսիոն), պարտաթուղթեր (օպլիկասիոն), հաւութարեր արժեթուղթեր (թիթրը տը րանթ): 3) Մթերքի համար սահմանուած պահեստը (Տօթասիոն սիւր սթօք): 4) Մաթէրիէլի նորոգման համար սահմանուած պահեստը, եւն.:

Ասոնց գումարէն պէտք է զեղչել անշարժ արժէքներու (կալուածի, Ֆօն տը Քոմէրսի, էնսթալասիոնի, մաթէրիէլի) վերարժէքաւորումէն եւ գործառնութիւններէն գոյացած յաւելեալ շահը (փլիւ-վալիւ):

Եթէ հաշուեփակը տարւոյն մէկ մասը կը ներկայացնէ, այսինքն 12 ամիսէն պակաս է, շահը՝ պէտք է ամբողջացնել 12 ամիսներու համար:

Այնուհետեւ 1956ի յաւելուածական շահը ճշդելու համար, պէտք է բաղդատել երկու հարկային շահեր իրարու հետ:

1956ի հարկային շահէն հանել 1953, 1954, 1955 տարիներէն — երկու շահաւէտ տարիներու միջեւ հարկային շահը: Տարբերութիւնը կը կազմէ յաւելուածական շահը: Բնականաբար, եթէ 1956ի հարկային շահը առաւելութիւն մը կը ներկայացնէ: Այլապէս՝ յաւելուածական շահ գոյացած չէ:

Առեւտրականները եւ ընկերութիւնները պարտաւոր են մինչեւ յառաջիկայ Մայիս 4, իրենց գործատեղիի տուրքերու քննիչին (էնսփէքթէօր տէ Քոնթրիպիւսիոն տիրէքթ) ուղղել բաղդատական այս շահերու յայտարարութիւնը, եթէ նոյնիսկ յաւելուածական շահ մը գոյացած չէ:

Այս պարտաւորութենէն զերծ են փորփէ ունեցողները եւ արհեստաւորները (արթիզան), որոնք ենթակայ չեն այս տուրքին:

Գանձումը պիտի կատարուի հարկային վարչութենէն ուղղուած զեկուցագրով մը (ավերթիսըման).

Տուրքի սակն է 20 առ հարիւր:

Ծանօթութիւն.— Յաւելուածական շահը կը հաշուուի նաեւ երկրորդ մեթոտով մը՝ հիմ ունենալով դրամագլուխը: Բայց մասնագիտական այս աշխատանքը այլեւս կը վերաբերի հաշուապահներուն: —

Բ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՊԱՀԵՍՏԻ ԳՈՒՄԱՐԸ (րէզէրվ).—

Ընկերութիւնները իրենց պահեստի գումարներուն (րէզէրվ) վրայ պիտի վճարեն 2 առ հարիւրի բացառիկ տուրք մը:

Պահեստի գումարը կազմուած է ընկերութեան կազմութենէն ի վեր գոյացած շահերէն, որոնք ընկերութեան անդամներուն բաշխուած կամ դրամագլուխին վըրայ բարդուած չեն:

Տուրքի ենթակայ չեն հետեւեալ պահեստի գումարները.

1.— Օրինական պահեստը, որուն բաշխումը արգիլուած է օրէնքով, եւ կը կազմէ դրամագլուխին 10 առ հարիւրը:

2.— Ընկերութեան գոյքը վերարժէքաւորելու համար, տրամադրելի պահեստը:

3.— Սթոքի համար օրէնքով նախատեսուած պահեստը (Տօթասիոն սիւր լը Սթօք), ամորթիսմաններ, գոյքերու նորոգման պահեստը, եւն.:

4.— Պատերազմի աղէտեալներու տրամադրուած պահեստները:

Յայտարարութիւնները պէտք է ուղղել ընկերութիւններու արձանագրութեան դիւանին (Պիւրօ տ'անրըժիսթրըման տէ առսիէթէ Ֆրանսէզ), ամէնէն ուշը մինչեւ Մայիս 4:

Տուրքը պիտի վճարուի, չորս հաւասար մասնավճարներով: Յայտարարութեան թուականն՝ Յունիս 30, Սեպտ. 30 եւ Դեկտեմբեր 31:

Ք.

ԿԱՊՈՅՏ ԽԱՉԻ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

ՇԱՒԻԼ, (Յառաջ).— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կողմէ կազմակերպուած հանդէսը՝ ի նպաստ տեղւոյն եկեղեցի-դպրոցի շինութեան, տեղի ունեցաւ անցեալ կիրակի, Քաղաքապետարանի սրահին մէջ:

Ընկեր Սահակ Յովհաննէսեան հանդէսը բացաւ, երբ Շաւիլի հայ կեանքին քաջածանօթ մէկը եւ համառօտ կերպով ներկայացուց Կապոյտ Խաչուհիներու կատարած դերը տարիներու ընթացքին, ապա հրաւիրեց օրուան բանախօսը, տեղւոյն դպրոցի ուսուցչուհին՝ Տիկին Փափազեանը, որ շատ գեղեցիկ եւ խրախուսիչ բանախօսութեամբ մը համառօտ կերպով բացատրեց հայ կնոջ կատարած դերը մեր պատմութեան ընթացքին, ներկայացուց հայ կինը իբր առաքինութեան տիպար, ջերմեռանդ հաւատացեալ եւ անձնուէր հայրենասէր: Ոգեկոչեց թէ հինգերորդ դարու եւ թէ Վերածնունդի շրջանին մեր պատմութեան գրական եւ յեղափոխական պատմութեան մէջ եւ մանաւանդ վերջին տարիներուն հայ կնոջ կատարած դերը: Բանախօս ընկերուհին մասնաւորաբար ծանրացաւ վերջին յիսնամեակին, սփիւռքի բոլոր գաղութներու մէջ, տարբեր անուններով բայց միշտ միեւնոյն նպատակով գործող կանացի ամենամեծ կազմակերպութեան, Օգնութեան Խաչի վրայ, որ հերոսական ոգիով ծառայած է մեզի սպառնացող վտանգին՝ սպիտակ ջարդին դէմ. մի առ մի թուեց այդ կազմակերպութեան կատարած բոլոր կարեւոր ձեռնարկները: Եւ աւելցուց թէ, Շաւիլի մեր մասնաճիւղի քոյրերն ալ տեղւոյն եկեղեցական ընկերակցութեան եւ երիտասարդներուն հետ միասին կ'աշխատին գլուխ հանել իրենց եկեղեցիին ու դպրոցին շինութեան գործը. թելադրեց ներկաներուն, որ իրենց օգնութիւնը բերեն այս կազմակերպութեան, որպէսզի նորահաս սերունդը չհեռանայ իր Մայրենիքէն:

Ընկերուհի Սաթենիկ Տէր Դաւթեան, որպէս Կապ. Խաչի մասնաճիւղի հիմնադիրներէն մէկը, քանի մը խօսքով ցաւ յայտնեց որ մեր գաղութը իր նախկին խանդավառութիւնը կորսնցուցած է եւ մաղթեց որ նոր եկեղեցիին եւ նոր դպրոցին հետ միասին մեր սիրտերն ալ նորոգուին:

Գեղարուեստական բաժինին իրենց մասնակցութիւնը բերին ընկերուհի Աստղիկ Քէօսէեան, Օր. Շաքէ Յովհաննէսեան, ընկեր Խորէն Մինասեան, Պ. Մկրտիչ Պօղոսեան եւ մանաւանդ Առնուվիլի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի մեր տղաքը՝ իրենց յաջող կատակերգութեամբ ու երգով:

Եւրոպական պարերը տեւեցին մինչեւ կէս գիշեր՝ ղեկավարութեամբ Վարդեւանեան նուագախումբին:

ԹԱՂԵՑԻ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (30)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Ը.

ԿԱՆԴՈՒԱՐԻ ԱՄՈՒՐԸ

Թէպէտ մեծ եւ բարձր էր սիրտը, սակայն չէր կրնար անցնիլ եւ արհամարհել տեղեկութիւն Մուշեղի՝ Անձեւացւոց իշխանին վրայ, որ կարելի էր առնուլ անոնց խոյզ եւ խնդիր ընելու այդ երկրին մէջ, վասնզի իւր Հեղինէի կեանքը կապուած էր նորա կենաց:

Այսպէս կը մօտենար նա Հոգեաց վանքի շրջակայքը, որ շատ հեռի չէր Կանգուարէ, եւ ուսկից կը նշմարէր ամրոցին երկնամերձ աշտարակները: Այս ահաւոր բերդը Անձեւացեաց ժայռերուն մէջ նաեւ ամէնէն անառիկ համարուած էր, նախ որ՝ քարայրներէ ի քարայր իբրեւ թէ լաբիւրինթոսի մը մէջ պէտք էր պտտիլ հասնելու համար ահագին ժայռի մը ստորոտը, երկրորդ՝ ժայռին բարձրութեան վրայ արհեստական պարիսպներուն եւ աշտարակներուն պատճառաւ, ուր ոչ պատերազմական հարուած եւ չինչ չէր հասներ հողի կտոր մը հանելու: Եւ երրորդ՝ միմիայն ճանապարհ կար այդ ժայռին գլուխը դրան հասնելու համար, ճանապարհ, որ թշնամւոյն դէմ բազմատեսակ արգելքներ ունէր:

Այդ կէտի վրայ կանգնած Գուրգէն՝ սրտատրոփ կը նայէր ամրոցին. ո՛չ անոր բարձրութեան եւ ոչ շինութեանց վրայ ապշելով, այլ միայն անոր համար, որ Հեղինէ այդ ամրոցին մէջ կը բնակէր եւ իրեն շատ դժուարին էր հասնիլ նաեւ անգամ մը հետը առանձին տեսութեան համար:

Երբ այս մտածութեանց մէջ շփոթած, չէր կրնար որոշել թէ որ կողմն երթար, ուղղակի ամրո՞ցը թէ վանքը կամ թէ գեղերուն մէկը որ ժայռերու մէջ կը ծածկուէին, յանկարծ, մէկ երկու հոգի տեսաւ որ փախչելով դէպ իրեն կը վազէին եւ երբ իրեն մօտեցան՝ «Փախիր, եղբայր, փախիր»: Մէկն անցաւ, եւ միւսն ալ կ'անցնէր, Գուրգէն նորա թեւէն բռնեց եւ արձանի մը պէս կեցուց: «Այ եղբայր, թեւս կոտրեցիր» կը գոչէր մարդը. իսկ Գուրգէն թուլցնելով, «Մարդ, ինչո՞ւ կը փախչիս, պատճառն գրուցէ» ըսաւ:

— Պատճառն այն է, որ աւազակ Քուրդերն զարանի էին եւ բազմութեամբ մեզ զարկին, իշխանը վիրաւորեցին, եւ այս ճամբով կուգան, քեզ ալ, մեզ ալ եթէ չսպաննեն, գերի կը տանին — Եւ դարձեալ կը ջանար փախչելու ձեռքէն:

Իսկ Գուրգէն դարձեալ ամուր սղմելով թեւը՝

— Մարդ, կ'ըսէր, սա իշխանին անունը տուր, եթէ կ'ուզես որ քեզ թողում:

— Այ, թեւս կոտրեցիր, Մուշեղ, Մուշեղ է անունը. Անձեւացեաց իշխանն է ... ահա եկան անօրէնները ...

Վայրկեանին Գուրգէն թողուց մարդը. «Տէ՛, հիմա փախիր, անպիտան մարդ» ըսաւ. եւ աչքով կշռեց ձիաւորաց խումբը որ կուգար՝ տասն ութը - քանի չափ նիզակաւոր. սոցա կերպարանքէն եւ բրած գործողութիւններէն յայտնի էր թէ մօտը գտնուած Խոյայ Տաճիկ Ամիրայի զօրքերն էին, որ զարանի մտած Կանդուառ ամրոցին շուրջը՝ Մուշեղ իշխանը ձեռք անցնելով փրկանք առնուլ, ամրոցին տիրել իրենց նպատակ ունէին: Իսկ Գուրգէն վերարկուն վար առաւ, փոքրիկ վահանը ձախ ձեռք, աջով երկայն սրով զինեալ. «Տէ՛, քեզ տեսնեմ, Յօլակ», ըսաւ եւ երասանակը սղմեց ու թողուց. փոթորիկ մը եղան մարդ ու ձին եւ իբրեւ թէ թռչելով յարձակում մը ըրին խումբին դէմ, որ կուգար:

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

ռավարութիւնը պիտի ստանայ հաստքին հինգ առ հարիւրը ։ 5) Կառավարութիւնը պիտի յարգէ 1888ի համաձայնագիրը · (որուն մէջ կ'ըսուի թէ անցքի իրաւունքը կարելի է գլանալ թշնամի պետութեան մը — այս պարագային՝ Իսրայէլի) ։ 6) Որեւէ երկրի մը հետ անհամաձայնութեան մը պարագային, Եգիպտոս կ'առաջարկէ երեք անդամներէ բաղկացած դատական մարմնի մը յանձնել հարցը · այդ մարմնին անդամներէն մէկը կը նշանակուի Եգիպտոսի, իսկ միւսն ալ՝ խնդրոյ առարկայ պետութեան կողմէ ։ Այս երկուքը կ'ընտրեն երրորդ մը ։ Եթէ չհամաձայնին երրորդ անդամին շուրջ, Լա Հէյի միջազգային ատեանին նախագահը կը նշանակէ երրորդ անդամը ։ Մեծամասնութեան որոշումը կը դառնայ պարտադիր ։

× Մ · Նահանգները, Եգիպտոսի հետ կատարած իրենց բանակցութեանց ձախողանքին վրայ որոշեցին Սուէզի հարցը ներկայացնել ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին՝ «պարզ տեղեկագրի» մը ձեւին տակ ։ Ապահովութեան Խորհուրդին նիստը տեղի պիտի ունենար այսօր, ուրբաթ ։

ՎԷՅՆՆԱՅԻ մէջ Միկոյեան, անտեսելով Աւստրիոյ եւ Խ · Միութեան միջեւ առկախ մնացած հարցերը, առաւելաբար խօսեցաւ ապագինման շուրջ, որ մասնաւոր կապ մը չունի Աւստրիոյ հետ ։ Առեւտրական փոխանակութեանց խնդիրը պիտի կարգադրուի մասնագէտներու կողմէ ։

ՊԻՈՍ ԺԲ · պապը կոչ մը ուղղեց աշխարհի բոլոր գիտուններուն, խնդրելով որ հրաժարին հիւլէական սպառիչ զինարշաւէն ։

ՄԱՐՈՔԻ գահաժառանգ իշխանը, Մուլայ Հասան յայտարարեց թէ ոչ մէկ պարագայի թոյլ պիտի տան որ համայնավարութիւնը բոյն դնէ Մարոքի մէջ, որովհետեւ, աւելցուց, «Այդ վարդապետութիւնը խորթ է իսլամական կրօնքին ։ Պէտք է հետեւինք Ֆրանսայի ու Սպանիոյ հետ համագործակցութեան քաղաքականութեան մը » ։

ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ ՕՐ

Հայրապետական կարգադրութեամբ ամէն տարի Զատկի յաջորդող Նոր Կիրակին նուիրուած է մեր բիւրաւոր նահատակներու յիշատակին ։

Այս առթիւ, այս կիրակի ՓԱՐԻԶԻ եւ ՇՐՋԱՆԻ ԲՈԼՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒՆ մէջ տեղի պիտի ունենան հանդիսաւոր Ս · պատարագ եւ մասնաւոր հոգեհանգիստ, պանծացնելով անոնց զոհաբերումը Քրիստոնէական հաւատքի եւ հայրենիքի համար ։

Փարիզի Մայր եկեղեցիին մէջ հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի ։

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ այս պաշտամունքներուն յարգելու համար անոնց յիշատակը ։

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մայիս հինգին, առտուան ժամը 9ին, Վարիէթէի մէջ ։

Նախաձեռնութեամբ եւ հովանաւորութեամբ երեք յարանուանութեանց եւ ազգ · վարչութեան, մասնակցութեամբ քաղաքական, մշակութային, հայրենակցական եւ բարենպատակ կազմակերպութեանց ։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով ։

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Օր · ՄԱՐԻ ՄԱՆԿՈՅԵԱՆ
Պ · ՎԱՂԴԱՏ ԽՐԱԼԵԱՆ

Ամուսնութիւնը տեղի պիտի ունենայ 5 Մայիս, Կիրակի երեկոյեան ժամը 6·30ին, Փրատոյի Մայր Եկեղեցիին մէջ ։

Ընդունելութիւնը ժամը ութին Սալոն Փելիսէի մէջ, 34 Փլաս Ժ · Ժօրէս ։

Կնքահայրութեամբ Տէր եւ Տիկին Լեւոն Տիվէրճեանի ։

ՊՏՈՅՏ ԴէՊԻ
Compiegnes

Կազմակերպուած՝ Հ · Յ · Դ · Նոր Սերունդի Առնուվիլի «Կաւվարենց» մասնաճիւղին կողմէ, Մայիս մէկին, չորեքշաբթի ։

Օթօքարը կը մեկնի Կառ տը Վիլիէ լը Պէլէն, առտուան ժամը 8·30ին ։

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկեր - ընկերուհիները ։

ԾԱՆՕԹ ·— Փարիզէն եւ արուարձաններէն եկողները, պէտք է Կառ տիւ Նորէն շոգեկառք առնեն ժամը 7·25ին ։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿ · ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ, նուիրուած
ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ

Այս շաբաթ իրիկուն ժամը 21ին, Ֆրանսական համալսարանի ամփիթատրոնը, 40 Ալէ Լէոն Կամպէթա ։

Կը նախագահէ՝ ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ
Կը խօսին՝ ԼԻՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ՝
«Վարուժանի հրաշալի գործը» ։
Կ · ՓՕԼԱՏԵԱՆ՝
«Վարուժանի ողբերգական կեանքը » ։
Ծախքերու մասնակցութիւն՝ 100 Ֆր · ։

ԸՆԴՀ · ԺՈՂՈՎ

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան ընդհ · ժողովը պիտի գումարուի այս կիրակի, ժամը 9ին, 32 ռիւ տը Թրէվիզ ։

Օրակարգ ·— Վարչութեան նիւթական եւ բարոյական զեկուցում, յանձնախումբերու ընտրութիւն, ծրագրային փոփոխութիւններ, ապագայ գործունէութեան ծրագրեր եւ պիւտճէ, նոր վարչութեան ընտրութիւն ։

Գործօն անդամներուն ղրկուած են անձնական հրաւիրագրեր, որոնք անհրաժեշտ են մասնակցելու համար ընդհ · ժողովին ։

Համաձայն ծրագրի յօդ · 13ի 8րդ հատուածին՝ «ընդհ · ժողովը օրինական է, երբ անդամավճարները ժամանակին վճարող գործօն անդամներու մեծամասնութիւնը ներկայ է» ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ (ԿՆԻՔ)

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Մեսիկեան եւ զաւակները՝ Պ · Վրէժ, Տէր եւ Տիկին Նիւպի կը ծանուցանեն իրենց բարեկամներուն եւ ծանօթներուն որ Այրի Տիկին Աղանի Զալլադեանի մահուան քառասունքին (Մեւած Ամերիկա) առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի, ժամը 10ին, Մարսէյլի Հայ Կաթողիկէ եկեղեցին, 92 ռիւ տ'Օպանեը ։

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները ։

Մարսէյլէն Այրի Տիկին Սրբուհի Սէմէրճեան կը ծանուցանէ թէ այս կիրակի առտու Փրատոյի Մայր Եկեղեցիին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իր ողբացեալ ամուսնոյն ՎԱՀՐԱՄ ՍԷՄԷՐՃԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ, ինչպէս նաեւ մօրը՝ Մարիամի եւ Սէմէրճեան եւ Զեմիկեան գերդաստաններու համայն ննջեցեալներու հոգւոյն ։

Կը հրաւիրուին իրենց յիշատակը յարգողները ։

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէրի Հրջանաւարտուհիներու եւ աշակերտուհիներու կողմէ ։

Կիրակի, 28 Ապրիլ, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Րօշֆուքոյի սրահին մէջ, 9պիս, Ավընիւ Տ'Իէնա, Փարիզ, Մեթրօ տ'Իէնա ։

Պիտի ներկայացուի Սիպիլի՝
« ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ »Ը

Մարիվոյէն ֆրանսերէն կատակերգութիւն մը, սիրայօժար մասնակցութեամբ շնորհալի պարուհի Օր · ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆի հայկական եւ կովկասեան պարերով ։

Երաժշտական պատկերներ սանուհիներու կողմէ ։

Տոմսերու գին 1000 եւ 500 ֆրանք ։

ՅՈՐԵԼԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ

Գրական եւ ուսուցչական յիսնամեայ գործունէութեան

27 Ապրիլ, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 21ին

SALLE CHOPIN, 8 Rue Daru, Métro Ternes

Նախագահութեամբ՝ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆԻ
(Նախագահ յոբելենական յանձնախումբի)

Կը խօսին՝ ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ - ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ եւ Պ · ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ ։ Կ'երգէ Օր · Ա · ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ ։ Կը նուագէ Պ · Ս · Քաջեան (ջութակ) եւ յոբելեարէն էջեր պիտի կարդայ Պ · Ա · ԳՄԲԷԹԵԱՆ

Մուտքը ազատ է, ծախսերու մասնակցութեամբ ։

ԱՊՐԻԼ 11/24Ը ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

Կազմակերպուած Ազգ · Միութեան կողմէ, հովանաւորութեամբ երեք յարանուանութեանց պետերուն ։

Այս Ուրբաթ ժամը 21ին Սալ տէ Ֆէթի սրահը ։

Կը նախագահէ Գ · ՍԻՆԱՊԵԱՆ
(Ազգ · Միութեան նախագահ)

Ֆրանսերէն խօսք կ'առնէ Պ · Յ · Կէ-ՋՈՒՐԵԱՆ ։

Կը խօսի Փարիզէն հրաւիրուած՝

ԳԵՐԱՊԱՅԾԱՌ ԱՄԱՏՈՒՆԻ

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Հ · Կ · եւ Մ · Միութիւնը կը կազմակերպէ Ապրիլ 11-24ի 42րդ տարեդարձը, Ապրիլ 28ին կիրակի ։

Մասնակցութեամբ բոլոր կազմակերպութիւններուն ու միութիւններուն ։

Առաւօտեան պիտի կատարուի հոգեհանգստեան Ս · պատարագ, ժամը 9ին, Դաշնակցութեան ակումբը ։

Կէս օրէ վերջ ժամը 3ին սգահանդէսը, Սէրքըլ Կաթոլիքի սրահը ։
Կը խօսի Պ · ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ (Լիոնէն) ։
Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ ։

ՀԱՅԱԾԷՍ ՋԱՅՆԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ՈՒ ՊԱՇՏՕՆ, ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌՏՈՒ ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 10ԻՆ ՖՈՒՐՎԻԷՐԻ ԲԼՐԱՆԻՍՏ ՏԱՃԱՐԻՆ ՄԷՋ

Լիոնի եւ շրջակայի հայութիւնը կը հրաւիրուի Ֆուրվիէրի գեղակերտ տաճարին մէջ մատուցուելիք պատարագին, այս կիրակի առտուան ժամը ճիշդ տասնին, մէկուկէս միլիոն ապրիլեան նահատակներու եւ վերջին պատերազմին պատուոյ դաշտին վրայ ինկած հայ զինուորներուն համար ։

Պէտք է յարգել յիշատակը այն Հայերուն, որոնք վսեմ գաղափարականի մը զոհերը եղան ու աղօթել անոնց համար, որոնք Աստուծոյ, Կրօնքի եւ Հայրենիքի համար նահատակուեցան Լուսաւորչի կանթեղը միշտ վառ պահելու համար ։

ՑՈՒՑԱՏԵՏՐ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ ·— Հ · Յ · Դ · Ս · Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ · ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները, այս ուրբաթ, ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին ։ ՕՐԱԿԱՐԳ՝ նախորդ ժողովի շարունակութիւն ։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ ։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նիսի Ս · Աստուածածին եկեղեցւոյ կրօնական ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ Նիսի եւ շրջակայի հայութեան թէ այս կիրակի Ս · պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուին Մեծ Եղեռնի համայն նահատակներու յիշատակին ։ Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը ։

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան տարեկան մեծ հանդէս եւ պարահանդէսը

Իսիի Թաղապետական սրահին մէջ 28 Ապրիլ, ժամը 16էն կէս գիշեր ։

Թատերական բաժին՝ ՉԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

Ղեկավարութեամբ Մ · Շիրվանեանի եւ Շ · Պալեանի եւ սիրայօժար մասնակցութեամբ Տէսինարնակ Տիկին Աշխէն Պօյաճեանի ։

(Դիմայարդար Պ · Կարօ Օսմանեան) Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր · Վարժապետեան, Պ · Մ · Պօղոսեան եւ Ա · Խորանեան ։

Եւրոպական պարեր ժամը 19էն կէս գիշեր

Orchestre RAYMOND BOISSIERE GARIBALDI - OTHELLO

Իջնել Մէրի տ'Իսի Մուտքը 300 եւ 400 ֆրանք

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք: Հատը 12 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 27 ԱՊՐԻԼ • SAMEDI 27 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ— ԹԻՒ 7868 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3679

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

●

Պարսամեան ծանօթ է Յառաջի ընթեր–ցողներուն, իբրեւ վաղեմի աշխատակից մը, որուն գրական հարցերու շուրջ գրած յօդուածները արդիւնք են լուրջ ուսում–նասիրութեան:

Իբրեւ գրագատ, իր վերլուծումներն ու տեսութիւնները եղած են ընդհանրապէս առարկայական:

Եօթանասուն տարեկան է այսօր:

Ութսուն յիսուն տարին ի վեր նուիրուած է մտաւորական աշխատանքի, Փարիզի մէջ կարճատեւ ընդհատումով մը՝ ար–դիւնք մեր տարագրի պայմաններուն:

Ծնած է Ակնայ Ապուչեխ գիւղը, որ անցեալին հայութեան տուած է արժէքա–ւոր դէմքեր:

Խարբերդի Կեդրոնականէն վերջ, իր միջնակարգ ուսումն առած է Կարնոյ Սա–նասարեան վարժարանը որ տարիներով մշակոյթի մեծ վառարան մը եղած է Մեծ Հայքի վաղեմի ոստանին մէջ:

Քսան տարեկան չկար, երբ ընդգրկած է ուսուցչական ասպարէզը՝ համխտեան բա–նակալութեան օրով:

Քանի մը տարի վերջ Սահմանադրու–թիւն էր հռչակուած: Ամէն կողմ նոր դպ–րոցներ էին բացուած: Պարսամեան փըն–տռուած ուսուցիչ էր: Հետզհետէ պաշտօ–նավարած է Մէզրէ, Կարին, Տրապիզոն եւ Զօրլու:

Համաշխարհային առաջին պատերազ–մին վինքը կը գտնենք Պոլիսյի մէջ՝ իբ–րեւ տնօրէն ազգային վարժարանին:

Նոր էր ամուսնացած:

Հսկայ գաղթակայան մը դարձած էր Պոլիս, ուր կ՚ապաստանէին Բիւթանիոյ եւ Պրուսայի շրջանի գաղթականները, երբեմն ալ՝ մտաւորականներ եւ յեղափո–խական գործիչներ, հրաշքով ազատած Մեծ Եղեռնէն:

Պարսամեանի տունը ժամադրավայրն էր դարձած այս վերջիններուն: Հոն կը հան–դիպէինք Տիգրան Ծամհուրին (Ֆէրիտ Ճէմիլ), Խոսրով Պապայեանին եւ ուրիշ–ներու: Աւելի ուշ՝ փրոֆ. Աստ. Խաչա–տուրեան եւ ուրիշներ ալ անցած են անկէ:

Զինադադարին տնօրէն էր Սամաթիոյ Սահակեան վարժարանին:

Դաշնակիցներու լքումէն վերջ, Մկր. Պարսամեան ալ՝ շատերուն պէս Պոլսէն կ՚ապաստանի Փարիզ, ուր կ՚ապրէր ար–դէն իր բանաստեղծ եղբայրը Մերուժան Պարսամեան:

Իբրեւ հաշուապահ պաշտօնավարելով հանդերձ առեւտրական տան մը մէջ, եր–կու մտաւորական եղբայրներ կը հրատա–րակեն Կեանք եւ Արուեստը, նախ իբրեւ Տարեգիրք՝ հինգ տարի, յետոյ իբրեւ գը–րական - գեղարուեստական ամսաթերթ:

1929ին խումբ մը մտաւորականներ հի–մը կը դնեն Նահատակ Գրագէտներու Բա–րեկամներ հրատարակչական ընկերակցու–թեան, որուն հոգին կը դառնայ Պար–սամեան:

Առանձին հատորով լոյս ընծայած է քա–նի մը գործեր, որոնց մէջ կարեւոր տեղ մը կը գրաւեն Ակն եւ Ակնցիք՝ աշ–խատակցութեամբ քանի մը բանասէրնե–րու եւ Մեռնող գիւղին պատմութիւնը:

Իր գրութիւնները կը զարդարեն Ազա–տամարտի, Շանթի, Ճակատամարտի, Հայրենիքի, Յուսաբերի եւ բազմաթիւ գրական թերթերու էջերը:

Տարիներու ընդհատումէն վերջ, վերա–դարձած է իր սիրած ասպարէզին՝ «Դպ–րոցասէր»ի մէջ ստանձնելով Հայերէնի ուսուցչութիւնը:

Ինչպէս կը բնորոշէր տարիներ առաջ պաշտօնակից մը, Պարսամեան «մի՛շտ չուքին մէջ, մի՛շտ քովնի դիրքերու վը–րայ, սակայն մի՛շտ ալ գործին կենսական մասը վերցնող մաքի աշխատաւոր մը» ե–ղած է:

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՏԱԳՆԱՊԸ

●

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԵՑԵՐՈՐԴ ՆԱՒԱԲԱԺԻՆԸ ՃԱՄԲԱՅ ԵԼԱՒ ԴԷՊԻ ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՍԸ

Վերջին երկու օրերուն, Միջին Արեւել–քըն ու մասնաւորաբար Յորդանանը դար–ձած են միջազգային քաղաքականութեան առանցքը: Արդարեւ, այն վայրկեանէն, որ Այզընհաուըր եւ Տըլըս յայտարարեցին թէ Յորդանանի անկախութեան ու հողա–յին միանականութեան պահպանումը կենսական հարցեր են աշխարհի խաղա–ղութեան համար, կը սպասուէր որ Մ. Նահանգները գրական քայլ մը պիտի առ–նեն այս ուղղութեամբ:

Հինգշաբթի օր, ամերիկեան սպայակոյ–տը հրահանգ տուաւ, որ վեցերորդ նաւա–բաժինը անմիջապէս ճամբայ ելլէ դէպի Միջերկրականի արեւելեան ջուրերը: Վե–ցերորդ նաւաբաժինը Ֆրանսական ու ի–տալական կարգ մը նաւահանգիստներ կ՚այցելէր վերջին օրերուն. երբ անմիջա–պէս ճամբայ ելլելու հրահանգը հասաւ Ուաշինկթընէն, նաւաբաժինը Նիսի մօտե–րը կը գտնուէր:

Ամերիկեան վեցերորդ նաւաբաժինը 50 նաւերէ բաղկացած է, որոնց մէջ են նաեւ աշխարհի ամէնէն մեծ օդանաւակիրը՝ Ֆո–րեսթըլ (60.000 թոն տարողութեամբ), 45.000 թոննոց զրահաւոր մը, ուրիշ օդա–նաւակիր մը եւ բազմաթիւ այլ թեթեւ ռազմանաւեր:

Ֆորեսթըլ օդանաւակիրը միայն կրնայ փոխադրել աւելի քան հարիւր օդանաւեր: Հարիւրի չափ ալ ուրիշ օդանաւեր մաս կը կազմեն վեցերորդ նաւաբաժնին, որ ըն–դամէնը երկու հարիւր օդանաւ ունի իր տրամադրութեան տակ եւ 1800ի չափ չաւ լաւ մարզուած նաւազներ:

ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ՃԱՌԸ

Յորդանանի մէջ հինգշաբթի գիշեր էր որ դէպքերը սկսան դահավիժիլ: Կէս գի–շերուան մօտ վարչապետ Խալիտի իր հը–րաժարականը ներկայացուց Թագաւորին, որ արդէն իսկ պատրաստած էր կառավա–րական նոր ցանկ մը: Առաւօտեան ժամը 2ին մօտերը զինուորական ինքնաշարժներ սկսան շրջիլ քաղաքին փողոցներուն մէջ, հրահանգելով որ ժողովուրդը տուներէն դուրս չելլէ եւ լուր տալով որ ժամը 2ին Թագաւորը ձայնասփիւռ ճառ մը պիտի խօսի: Թագաւորը կուռ բառերով յայտնեց թէ տագնապին պատասխանատուները հա–մայնավարներն են, որոնք «հայրենիքի դաւաճաններ են»: Հիւսէյն Թագաւոր ա–ւելցուց. «Կարգ մը ձախակողմեան քա–ղաքական վարիչներ իրենց հրահանգները դուրսէն կը ստանան. չէի կրնար հան–դուրժել այս խողութեան: Այստեղ պաշ–տօնապէս կը յայտարարեմ — այն անձե–րը, որոնք կ՚ուզեն ոտնակոխել օրէնքը, խիստ պատիժներու պիտի ենթարկուին»: Ապա Թագաւորը ամբաստանեց Նապուլ–սին, յայտնելով թէ Սուէզի տագնապին ժամանակ թոյլ չէ տուած որ Թագաւորը Իսրայէլի դէմ պատերազմ յայտարարէ եւ Եգիպտոսի օգնէ: Հիւսէյն Թագաւոր յայ–տարարեց նաեւ թէ Այզընհաուըրի վար–դապետութիւնը պիտի չընդունի առանց նախապէս խորհրդակցելու արաբական միւս պետութեանց հետ:

Թագաւորին ձայնասփիւռ ճառէն անմի–ջապէս վերջ զինուորական միաւորները (Պէտուիններէ բաղկացած) ամբողջ քա–ղաքը գրաւեցին. շրջագայութիւնը ար–գիլուեցաւ բոլոր անոնց համար, որոնք մասնաւոր արտօնագրեր չունին:

ՆՈՐ ԴԱՀԼԻՃ ԿԸ ԿԱԶՄՈՒԻ

Առաւօտեան ժամը 5ին, Ամմանի ձայ–նասփիւռին խօսնակը յայտարարեց թէ Թագաւորը նոր դահլիճ մը նշանակած է, ապա խօսքը տուաւ նոր վարչապետին՝ Իպրահիմ Հաշէմի: Մինչ Խալիտիի դահ–լիճը բաղկացած էր զանազան հոսանքնե–րու եւ կուսակցութեանց պատկանող նա–խարարներէ, Հաշէմի նորաստեղծ դահլի–ճը բաղկացած է միայն աջակողմեան, ա–րեւմտասէր եւ Նասրի ու համայնավարու–թեան հակառակորդ տարրերէ:

Նոր վարչապետը իր պաշտօնին գլուխն անցնելուն պէս պատերազմական վիճակ ու կրակմարի դրութիւն յայտարարեց՝ Յորդանանի ամբողջ հողամասին վրայ: Ապա լուծուած յայտարարեց քաղաքական բոլոր կուսակցութիւնները եւ որոշեց ոս–տիկանութիւնը դնել բանակին հրամանա–տարութեան ներքեւ: Այժմ բանակն է երկրին ճակատագրին տէրը: Իսկ բանա–կը, որ յայտնի է Արաբական Լեգէոն ա–նունով, բաղկացած է Թագաւորին հաւա–տարիմ Պէտուիններէ:

× Կ՚ըսուի թէ հակաարեւմտեան ուղ–ղութիւն ունեցող քաղաքական բոլոր դէմ–քերը, որոնց շարքին նաեւ Նապուլսի, ձերբակալուած են: Ըստ շրջան ընող զը–րոյցներու, ծայրայեղ ձախակողմեան տարրերը, տեսնելով որ իրենց կամքը պի–տի չկրնան պարտադրել Հիւսէյն Թագա–ւորին, որոշած են անկախ հանրապետու–թիւն մը հռչակել Յորդանանի արեւմտեան մասին վրայ, որ նախկին արաբական Պա–ղեստինն է՝ 900.000 բնակչութեամբ:

Իսկ Երեսփոխանական ժողովը, որ Նաս–րի կողմնակից երեսփոխաններու մեծա–մասնութիւն մը ունի, տակաւին լուծուած չէ. սակայն կը կարծուի թէ Թագաւորը շուտով պիտի լուծէ զայն: Ինչպէս ըսինք, դահլիճը կազմուած է հակահամայնավար եւ արեւմտասէր տարրերէ. Արտաքին Նա–խարարը, Սամիր Ռիֆաի, որ դահլիճին ամէնէն կարող դէմքն է, յայտնի է իր ամերիկասիրութեամբ:

ՍՈՒՐԻՈՅ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ԳԱՀԻՐԷ ԿԸ ՄԵԿՆԻ

Յորդանանի վերոյիշեալ դէպքերուն լուրը հազիւ արտասահման հասած, Սու–րիոյ հանրապետութեան նախագահը, Շիւքրի Քուաթլի եւ վարչապետը անմի–ջապէս Գահիրէ մեկնեցան ուր երկար խորհրդակցութիւններ ունեցան Նասրի հետ: Յորդանանի ներկայ վիճակը մեծա–պէս կը մտահոգէ Սուրիան ու Եգիպտոսը, որոնք, ըստ շրջան ընող զրոյցներուն, կ՚ուզեն ժողովի նստիլ Սաուդ Արաբիոյ Իպն Սէ–ուտ եւ Յորդանանի Հիւսէյն Թագաւորնե–րուն հետ՝ Մայիսի սկիզբը:

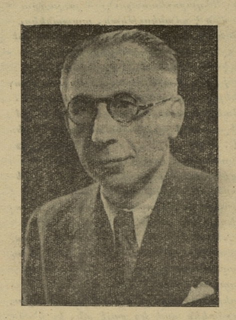
× Սուրիոյ Հանրապետութեան նախա–գահը ուրբաթ օր Գահիրէէն պիտի մեկնէր Արաբիոյ մայրաքաղաքը՝ Րիատ, Իպն Սէուտի հետ խորհրդակցութիւն մը ունե–նալու համար:

Կը կարծուի թէ այս այցելութիւնը հե–տեւանքն է այն ազդարարութեան, որ Ա–րաբիա եւ Իրաք յղած են Սուրիոյ ու Ե–գիպտոսի:

Արդարեւ, երէկ կ՚ըսուէր թէ Իրաքեան բանակները արդէն իսկ սկսած են յառա–ջանալ Յորդանանի սահմաններէն ներս՝ Հիւսէյն Թագաւորին օգնութեան փութա–լու համար: Կ՚ըսուի նաեւ թէ սահմանա–յին օդակայանի մը մէջ Յորդանանի եւ Ի–րաքի Թագաւորները, որոնք իրարու զար–միկ են, տեսակցութիւն մը ունեցած են: Իրաքի Ֆայսալ Թագաւորը խոստացած է ամէն աջակցութիւն ընծայել իր զարմի–կին: Իսկ միւս կողմէ, կ՚ըսուի թէ արա–

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄԱՌԵՇԱԼ ԲՈՒԼԿԱՆԻՆ, Մաքմիլընի յղած իր նոր նամակին մէջ կ՚առաջարկէ «Մեծերու» ժողով մը գումարել: Ինչպէս յայտնի է, այս նամակէն վերջն էր որ Անգլիա ու Խ. Միութիւն, գիրար կանխե–լու նպատակով, սկսան հրատարակել Բուլկանինի, Իտընի եւ Կի Մոլէի միջեւ փոխանակուած նամակները՝ Սուէզի տագ–նապին շուրջ:

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
Որուն ուսուցչական եւ գրական գործու–նէութեան յիսնամեայ յոբելեանը կը տօնու–ուի այսօր, Շաբաթ:

ՍՈՒԷԶԻ ՀԱՐՑԸ

●

Հինգշաբթի օր, Անգլիոյ վարչապետը, Մաքմիլըն, խորհրդակցութիւն մը ունե–ցաւ իր գործակիցներուն հետ քննելու հա–մար եգիպտական յուշագիրը, որ կը ժխ–տէ Ապահովութեան Խորհուրդին «վեց սկզբունքները»:

Կը թուի թէ Անգլիա պիտի աշխատի ու–րիշ ճամբայ մը ցոյց տալ իր նաւերուն՝ քարիւղի փոխադրութեան համար: Թէեւ դժուար պիտի ըլլայ հրաժարիլ Սուէզի ջրանցքէն, սակայն Անգլիացիները կը կարծեն որ Եգիպտոս հետզհետէ տեղի պիտի տայ, երբ տեսնէ որ մեծ պետու–թեանց քարիւղատար նաւերը չեն անցնիր ջրանցքէն եւ այս պատճառով ալ գոյացած հասոյթը անրաւարար կ՚ըլլայ:

Միւս կողմէ, Անգլիա զարկ պիտի տայ նոր նաւթուղիներու եւ քարիւղատար նա–ւերու շինութեան, որպէսզի արեւմտեան երկիրներու վառելանիւթի մատակարա–րումը կախում չունենայ Սուէզէն:

× Լրագրողներու հարցումներուն պա–տասխանելով, ՄԱԿի ընդհ. քարտուղարը Համըրշոլտ ըսաւ, թէ իր կարելին ըրած է եգիպտական իշխանութիւնները համոզե–լու համար որ անցեալ հոկտեմբերին ըն–դունուած «վեց սկզբունքները» յարգուին: Համըրշոլտ աւելցուց որ ինք զինեալ ոս–տիկան մը չէր, որպէսզի պարտադրէր մի–ջազգային օրէնքը, այլ պարզ դիւանագէտ մը, որուն ձեռքէն շատ բան չի գար:

× Ֆրանսայի մէջ կը յայտնեն թէ ե–գիպտական յուշագիրը «գրեթէ անընդու–նելի է», որովհետեւ ՄԱԿի Ապահովու–թեան Խորհուրդին վեց սկզբունքներուն հակառակ է:

ԱԼԺԵՐԻՈՅ մէջ ապահովութեան ուժե–րը ապստամբական կարեւոր խմբակ մը երեւան հանեցին, որուն 53 անդամներ ձերբակալուեցան Միլիանայի մէջ: Օրանի մէջ ապստամբները երեք ռումբեր նետե–ցին ժողովրդաշատ վայրերու մէջ: Բազ–մաթիւ վիրաւորներ կան:

ՎԱՐՉԱՊԵՏ Ատընաուըր յայտարարեց, որ Արեւմտեան Գերմանիա որպէս զինուո–րական խարիսխ չծառայեր միայն այն պայմանաւ երբ Մոսկուա համաձայնի Գերմանիոյ միացման:

ՀԻԽՍ. ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ Կազմակերպու–թեան նոր ընդհ. քարտուղարը, Սփաք, Ցունաստան պիտի մեկնի՝ Կիպրոսի հար–ցին շուրջ համաձայնութիւն մը գոյացնե–լու համար:

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

«ՄԵՌՆՈՂ ԳԻՒՂԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ»

(Հեղինակ՝ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ)

●

Այս գրքին հեղինակը, երկար տարիներէ ի վեր, հայ գրականութեան պատմութեան եւ գրական շարժումներուն փարած, բեղմնաւոր գրիչ մըն է։

Մեռնող գիւղին պատմութիւնը ո՛չ վէպ է, ո՛չ արձակ եւ ոչ ալ բանաստեղծութիւն։ Գեղարուեստաշունչ յուշագրութիւն մըն է «մանկութեան, պատանեկութեան՝ եւ ուսանողութեան» երազային օրերէն։ Վաստակաւոր հեղինակը, վաղաժամ կանխավճիռ մըն ալ արձակած է, ըսելով, թէ «հաշտուած չեմ երբեք յիշատակներ գրելու պարտադրութեան հետ.. խորհած եմ, նաեւ այսօր ալ կը խորհիմ, թէ յիշատակներու գրականութիւնը սեռ մըն է, որուն ամէն մարդ մօտենալու չէ»։ Անշուշտ, ճիշդ է այդ մտահոգութիւնը, երբ դէպքերու եւ դէմքերու վրայէն երեւակայական ոստումներ կը կատարուին, երբ գունաւոր ակնոցներ կը տրուին Հայ բնաշխարհի պատմական ճշմարտութիւնները խեղաթիւրելու համար։ Բայց, իրական յուշագրութիւնը, որքան ալ բարդ ու բազմերանդ ըլլայ, գրական, գեղարուեստական մտահոգութիւններէ զերծ է։ Փաստերու եւ իրողութիւններու անաչառ լուսարձակին տակ կը քալէ ան, եւ կ'ամբողջացնէ մեր պատմութեան մոռցուած եւ անտեսուած էջերը։ Եթէ պատահին գրական ճաշակով օժտուած յուշագիրներ, — ինչպէս փորձով տեսանք վերջին երեսնամեակին, մասնաւորաբար «Հայրենիք» ամսագրին մէջ — Հայոց աշխարհը անսայթաք կը ցուցադրէ իր կախարդական գեղեցկութիւններն ու ամբողջական դիմագիծը եւ կը դառնայ սփիւռքի հայրենաբաղձ հայութեան փնտռած ու փայփայած գրականութիւնը։ Պարսամեանի գիրքը այս վերջիններու շարքին կը պատկանի։ Ոչ թէ յուշագրութեամբ գրականութիւն է փորձած, այլ գրականութեամբ յուշագրութիւն է ըրած։

Մ. Պարսամեան յատկանշական խորագիր մըն ալ տուած է իր այս վերջին երկասիրութեան, — Մեռնող գիւղին պատմութիւնը — կարծես մահամերձի մը հանդէպ, յոյսի ու հաւատքի աղօտ նշոյլ մը վերապահելով։ Աւաղ, մեռած է այդ գիւղը, ուր հայութիւնը, դարեր շարունակ, իր գուրգուրանքն ու արցունքն էր խառնած իր հայրենի հողին ու քարին հետ։ Այսօր, մեր աւերակ հայրենիքի հսկայ տարածութիւնները թրքական երիվարներու սմբակները կը չափեն, միայն..

Այս էջերէն «Ամէն մէկը, — իրաւամբ դիտել կուտայ հեղինակը — ինծի արժած է խորունկ պահեր եւ հեռաւոր յիշատակներու վերյիշումներ, որոնք տարիներ յետոյ ձեւ ու մարմին կ'առնէին, երբ ողբացեալ Յակոբ Օշականի խիկ բացատրութեամբ, անդարձ կորուստին զգայութիւնը մղձաւանջ մը ու տառապանք մը կը դառնար ամենօրեայ ապրումներուս մէջ»։

Մեծ Եղեռնի արիւնոտ տապանաքարին տակ փոշիացած մեր երէկի տոհմիկ կեանքը, հեռաւոր ողբերգի մը պէս կը բախէ մեր հոգու դռները եւ սարսուռ կը ցանէ։

Բանաստեղծը պիտի ըսէր՝
Մի ովկիան է անցեալն Հայոց
Ես՝ մի Գաւաթ եզերքին։ (Շիրազ)

Այսօր, տարագրութեան փոշիներուն տակ, վերապրող իւրաքանչիւր Հայ, մի դաւաթ է դարձած հայկական ալեկոծ պատմութեան ափերուն քով։

Պարսամեան, անհուն գուրգուրանքով եւ սիրազեղ զգացումով կը մտնէ հայ գիւղաշխարհէն ներս եւ պատանեկան թարմատի յուշերուն ընդմէջէն, մեզ կը բերէ իր սէրն ու հաւատքը։

Ահա, Ապուշխի գիւղը, Եփրատի ափերուն վրայ նետուած։ Իր ծննդավայրը։ «... Եփրատը մեր խաղընկերն էր, բայց հեռուէն։ Գերեզմանատան բլուրին վրայէն, շատ միամիտ խաղեր կը փորձէինք ընկերներով, քարեր նետելու եւ Եփրատի ալիքներուն մէջ ձգելու համար ...»։ Տարիները կը սահին եւ Ակնի ժողովրդական սրտառուչ երգերը կ'օրօրեն իրենց անհոգ մանկութիւնը, երբ ոճիրն ու սուգը ծունկ կը դնեն, յանկարծ, իրենց սեմին վրայ։ Իրաւաբան հայրն սպաննուած գիւղի կամուրջին վրայ։ Վշտահար մայր մը, անչափահաս որբերով դրանն ետեւ։ Երբեմնի չէն ու բարեկեցիկ տունէն, աղքատութիւնն ու թշուառութիւնը տիրաբար կը մտնեն ներս։ Օտար հորիզոններու անստոյգ հեռանկարը կը բացուի իր զաւակներուն առջեւ։ Նախ կը մեկնի հեղինակին մեծ եղբայրը՝ Մերուժան Պարսամեան, ապագայ բանաստեղծը, որուն ճանչնալու առիթն ունեցայ Փարիզ, մեր կուսակցական ընտանիքէն ներս։ Քանի մը օր վերջ հեղինակը ինքն ալ կը մեկնի Խարբերդ։

Այնուհետեւ, երկու գրագէտ եղբայրներ կը դառնան թափառական, երկրէ երկիր։

Ջերմ ու բարախուն էջեր իրարու կը յաջորդեն եւ ընթերցողը կը փոխադրեն հայ բնաշխարհի դիւթական գեղեցկութիւններուն եւ ապրումներուն գիրկը։

Պատանեկութեան իր յուշերուն մէջ, մասնաւորաբար կանգ կ'առնէ Սանասարեան հաստատութեան վրայ, որ Բարձր Հայքի կրթական փարոսներէն մէկն էր դարձած, երկար տարիներէ ի վեր։ Խանդաղատանքով կը յիշէ իր ուսուցիչներէն հանրածանօթ պատմաբան-բանասէր Փրոֆ. Ա. Խաչատուրեանը, իր դասընկերներէն Խոսրով Պապայեանը, Ծամհուրը եւ ուրիշ հանրային գործիչներ։ Սե՛ղմ ու զուսպ տողերու մէջ կը պատկերացնէ մեր աննման Ռոստոմը, «համեստ, թաքուն, խորհրդապահ եւ առեղծուածային», եղերաբախտ Եղիշէ Թոփչեանը՝ «համակ եռանդ ու կորով», Բժ. Զավրիէվը, ժողովրդական ձրի բժշկութեան առաքեալը, ողբացեալ Շաւարշ Միսաքեանը, Պալաքեան եպիսկ.ը եւ ուրիշներ, որոնք Կարնոյ մէջ, անձնուիրաբար լծուած էին քաղաքական, կրթական եւ մշակութային աշխատանքներու։

Մեռնող գիւղին պատմութիւնը կը կարդացուի մէկ շունչով։ Բայց, յանկարծ, կ'ընդհատուի յուշագրութիւնը, եւ Պարսամեան, գծէն դուրս, կուտայ, այլապէս ներշնչումով գրուած Րաֆֆիի, Ա. Արփիարեանի եւ Զօհրապի գրականութեանց վերագնահատութիւնը։

Ինծի կը թուի թէ, Պարսամեան, տակաւին, շատ բաներ կրնար տալ Խարբերդի, Բարձր Հայքի, Պոլսոյ եւ Գոնիայի հանրային եւ կրթական կեանքէն, առանց դիմելու մեր գրական տիտաններու գործերու վերլուծութեան, որոնք առանձին հատորի մը նիւթ կրնային դառնալ։

Գաւառի մութ խորքերուն մէջ, որքա՜ն համեստ մշակներ կային, որ այլազան մարզերու մէջ կը գործէին, լուռ ու մունջ, առանց լսելի դարձնելու իրենց ոտնաձայնն անգամ։ Այսօր, անոնք ընդմիշտ բաժնուած են մեզմէ։ Իրենց վերապրող գործակիցներու նուիրական պարտքն է այդ մոռցուած խոնարհներու կեանքը պատմութեան յանձնել, գալոց սերունդի դաստիարակութեան նպաստելու համար։

Պարսամեան իր միտքերն ու խոհերը արտայայտած է պարզ ու յստակ, անաչառ ու գրաւիչ շունչով։ Իր խաղաղ ու հեզասահ գրիչը, յաճախ, անակնկալ ոստումներ կ'ընէ եւ կը տարածուի իր նախասիրած նիւթերուն շուրջ։ Մէկ կիրք ունի — հայ գրականութիւնը։ Մէկ մոլեռանդութիւն, — մոռցուած գրական գեղարուեստական արժէքներու յարատեւ որոնումն ու վերագնահատութիւնը։

«Մեռնող գիւղին պատմութիւնը», իւրաքանչիւր գրասէր Հայու գրադարանին մէջ, անցեալի լաւագոյն վկաներէն մէկը պիտի ըլլայ, հայ գիւղի աւանդական առաքինութիւններուն եւ ներքին խռովքին։

ՎԱՀԱՆ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՄԵԾԵՐՈՒ ՆԱՄԱԿՆԵՐԸ

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԱԾ ՍՈՒԷԶԻ ՏԱԳՆԱՊԻՆ ՆԱԽՕՐԵԱԿԻՆ

●

Երեքշաբթի օր, Մոսկուա հրատարակեց այն գաղտնի նամակները, որոնք փոխանակուած էին Սուէզի տագնապին նախօրեակին Բուլկանինի, Կի Մոլէի եւ Իտընի միջեւ։ Մոսկուայի ձայնասփիւռը եւս լրագրողներուն համար արաբերէն լեզուով թելադրեց վերոյիշեալ նամակներու ամփոփումը։

Երբ Խ. Միութիւնը յայտնեց նամակները հրատարակելու իր որոշումը, անգլիական կառավարութիւնը յարմար նկատեց կանխել Մոսկուան՝ Բուլկանին - Իտըն թղթակցութիւնը Ռուսերէն առաջ հրատարակելով։

Ընդհանուր առմամբ, Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի վարչապետներուն ուղղուած նամակները նոյն բովանդակութիւնը ունին, ինչպէս նաեւ այս վերջիններուն պատասխանը Բուլկանինի, այնպէս որ կարելի է միացած կերպով ներկայացնել անոնց ամփոփումը։

Բուլկանինի առաջին նամակը գրուած է Սեպտեմբեր 19ին, այսինքն Ֆրանքեւ-անգլիական արշաւանքէն մէկուկէս ամիս առաջ։ Յատկանշական է սակայն, որ դեռ այդ թուականին Մոսկուա «կը նախատեսէ» բոլոր այն հետեւանքները, որ կրնան ունենալ Սուէզի տագնապին լուծման համար բռնի ուժի գործածութիւնը, այսինքն՝ Ջրանցքին խափանումը, նաւթուղիներու պայթումը, բարեկամական կապերու խզումը, եւայլն։ Ասիկա ենթադրել կուտայ որ արշաւանքին հետեւանքով ձեռք առնուած բոլոր հակամիջոցները ծրագրուած էին նախապէս՝ Մոսկուայի գիտութեամբ, թէեւ Բուլկանին կ'ըսէ, որ Ջրանցքին ազգայնացման լուրը իրենք իմացած են լրագիրներէն եւ ձայնասփիւռէն։

Արեւմտեան երեք մեծերու միասնականութիւնը խախտելու նպատակով, Բուլկանին կ'ամբաստանէ Ֆրանսան՝ Իտընի ուղղուած նամակին մէջ, Անգլիան՝ Կի Մոլէի ուղղուած նամակին մէջ եւ Մ. Նահանգները՝ այս երկու նամակներուն մէջ ալ։ Պառակտելու ձգտող այս քաղաքականութիւնը բացայայտօրէն կ'երեւայ երբ Բուլկանին կը դիմէ Ֆրանսայի վարչապետին ընկերվարականի խղճին եւ համոզումներուն, յիշելով թէ Ֆրանսան յաճախ յեղափոխութեան եւ յառաջդիմութեան օրինակը տուած է աշխարհին, եւ խորհուրդ տալով որ չհետեւի Մեծն Բրիտանիոյ գաղթարար քաղաքականութեան, որ, կ'ըսէ, կրնայ առաջնորդել դէպի քայքայում եւ կործանում։ Իսկ Մ. Նահանգնե՞րը. — արար աշխարհի ծանօթ է, կ'ըսէ Բուլկանին, թէ ինչ դիրք բռնեցին Հնդկաչինի դէպքերուն առթիւ. ամէն ինչ ըրին որպէսզի Ֆրանսա ձախողի իր առաջադրութիւններուն մէջ եւ իրենք գրաւեն անոր տեղը։ Ամերիկա միշտ կ'անտեսէ իր բարեկամները, միայն իր շահերը հետապնդելով։

Իսկ բոլորովին ուրիշ բան կը գրէ Իտընի. — յայտնի է թէ Ֆրանսա, որ կորսնցուց Հնդկաչինի պատերազմը, կը ջանայ իր ետեւէն քաշել Մեծն Բրիտանիան՝ իրականացնելու համար իր վտանգաւոր ծրագիրները Սուէզի Ջրանցքին նկատմամբ. Անգլիոյ օգնութեան շնորհիւ կ'ուզէ բարելաւել իր կացութիւնը Ալժերիոյ մէջ։ Բուլկանին կ'աւելցնէ որ ասիկա պարզ արկածախնդրութիւն մըն է, որմէ

ԱՒԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԸ

●

ԽՄԲ. — Հատուած մը, Ա. Ահարոնեանի կեանքին ու գրականութեան նուիրուած հատորէն, զոր Մ. Պարսամեան լոյս ընծայած է 1930ին, հեղինակին յոբելեանին առթիւ։

Կարօտ Հայրենին(*) Ահարոնեանի վերջին գործերէն է։ Հատորը, նախերգանքէն զատ, որ Ստուերներն իջնում են վերնագիրը կը կրէ, կը բաղկանայ ութը երգերէ. Արեւի յետեւից, Հայրենի տուն, Արաքս, Մասիս, Այրարատեան դաշտ, Սըհարին, Մեր աղջիկները եւ Կախարդական Տաճար։ Բոլորն ալ քերթուածներ են, ազատ չափով գրուած։ Այս նիւթերը Ահարոնեան մեզի տուեր էր աւելի կանուխ, իր արձակ էջերուն մէջ, որոնցմով կ'երգէր մեր հայրենի բնութիւնն ու իր գեղեցկութիւնները. այս անգամ կ'երգէ իր կարօտը, որ հետզհետէ կը խորանայ, տրուած ըլլալով, որ հեռու է հայրենիքէն, իր սիրած, պաշտած ու երգած հայրենիքէն։ Կը նախազգայ որ «ստուերներն իջնում են» ու իր մազերուն մէջ «արծաթ թելեր են շողում, մօտալուտ ձմրան գունատ բանբերներ»։ Ուրախութեամբ կը քնարահարէ, սակայն իր հոգիին մելամաղձոտութիւնը կը մաղուի անոր լարերէն ...։

Բանաստեղծը խո՛ր գիշերուան մէջ, առանձնացեր է իր անշուք սենեակը պլպլան ճրագի մը լոյսին հետ մտերիմ, եւ աչքերուն առջեւէն անցնիլը կը դիտէ թափօրի մը, որ կազմուեր է «հին-հին պապեր»էն։ Ֆաուստի մը պէս, որ կեանքին մէջէն քալեց ու անցաւ, գիտութեան, արուեստի ու գրականութեան նեկտարը ըմպելէն, աչքերուն կը յայտնուին ուրուականները անցնող սերունդներուն, որոնցմէ շատերը կը ճանչնայ։ Բայց ինք լոյսին սիրահար է, կ'ատէ խաւարն ու ստուերը։ Կը սիրէ վերջալոյսի ցոլքերը, որոնք այրուած սիրտերուն վերջին կայծերն են։ Կը սիրէ մայր բնութիւնը, ու փառք կուտայ անոր։

Յաւիտենական ուխտաւորն է կախարդական Տաճարի մը անծանօթ աստուածութեան։ Գիշեր թէ ցերեկ կը քալէ, իր ցուպին յենած, մանաւանդ գիշերները, երբ լռութիւն կը տիրէ ամէն կողմ։ Ցամր ու անձայն, ճրագի մը աղօտ լոյսին ապաւինած, ուխտաւորը կը քալէ դէպի արեւը, դէպի կեանքի ճշմարտութիւնը, համատարած աւերակի մէջէն։ Փոթորիկները կը մարեն ու կը փշրեն լապտերը. սակայն բանաստեղծը կը գոչէ.

Հոգուս մէջ մի աստղ ունիմ մշտավառ —
Կարօտը հայրենի.
Եւ ոչ մի աստուած կարող է այն մարել
Առանց ամօթի, առանց սարսուռի.
Ա՜հ, կարօտը, կարօտը հայրենի ...

Կը քալէ անիկա անապատին մէջէն դէպի արեւը, ինչպէս երբեմն Աբու Լալա Մահարին, Հնդիկ մեծ բանաստեղծը։ Երազի պէս կը յիշէ կեանքին ամէն մէկ օղակը, որ շղթայի մը պէս կազմուեցաւ. ինքը հիմա բարձունքներու սիրահար, ետեւը կը դառնայ, ու ամէն բան երազի մը պէս կը յիշէ։ Կը յիշէ երիտասարդական տարիները, փառքի ու յաղթանակի պայքարները, գրականութեան ու արուեստներու սէրը, եւ սակայն կը զգայ, որ այդ բոլորէն կը մնայ միայն հայրենի կարօտը։

Բանաստեղծին քնարը կ'երգէ այս անգամ հայրենի տունն ու երդիքը, կ'երգէ աւերակն ու մոխիրը, եւ կ'ոգեկոչէ անոր բնակիչները, որ անտուն ու անհող կը թափառին աշխարհի չորս ծագերուն։ Անոր երգը հեծեծող է ու մղկտան, ինչպէս կոյր աշուղին երգը, մեր հայրենի աւերակներուն վրայ ...։

Հոգիին վէրքն ու մոխիրը կը բանայ Մայր-Արաքսին, որուն ջրերը խմեր ու երգերը սորվեր էր մայրենի օրօրի մը պէս։ Բանաստեղծը կարօտն ունի նաեւ անոր կուրծքին, հոն հանգիստ առնելու համար, անոր պատմելու իր կսկիծն ու տառապանքը անանուն։ Անոր հասկցնելու, թէ ինչ տանջանք է նկուն ցեղի մը զաւակն ըլլալ, հզօրին թունաւոր ժպիտը մուրալ, փակուած դրան առջեւ արցունքը կլլել, եւ աշխարհէն գաղտնի ու լքուած հեծկլտալ ...։

Ինչպէս բանաստեղծ Պետրոս Դուրեանը, որ «Թող որ չանթ մ'ըլլամ ու կոդխորիմ»ի ահաւոր ու անիծակոծ տրտունջքը կը քանդակէր, մեր օրերու ուխտաւորի քնարահարն ալ, բռնութեան դէմ կրակէ մրրիկ կ'ուզէ ըլլալ, մահուան գաղտնիքը յափշտակել ու խորտակել անոր մէջքը։

Բանաստեղծը կը զգայ որ յուսաբեկութեան պահու մըն էր, որ «փոքրոգութիւնը» ունեցաւ սգաւոր երգիչ դառնալու եւ իր ցեղը «նկուն» յորջորջելու։ Անոր հոգիին անծանօթ է այդ ճիչը, որովհետեւ մեր ցեղը «Երկնքի հուրն է կորզել խիզախ խոյանքով», աստուածներուն վրէժխնդրութեան նշաւակ դառնալով, իբրեւ նոր Պրոմէթէոս.

Ի՛նչ փառք անստուեր, ի՛նչ հպարտութիւն
Ջահակիր ցեղի զաւակը լինել
Զաւակը անյաղթ, հզօր Արաքսի ...

Չորրորդ երգը նուիրուած է Մասիսին, «Հայոց աշխարհի հսկայ նահապետին»։

Ահարոնեան մանկական տարիքէն կրեր է այս տիտանեան հսկային ներգործութիւնը, շատ անգամ երգեր ու փառաբաններ է զայն։ Իրեն համար անկարելի եղեր է մտքին հորիզոնէն վանել անոր պատկերն ու ստուերը։ Զգայուն հոգի մը չէր կրնար խուսափիլ անոր հրապոյրէն։

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

(Շար. 1)

(*) Ա. Ահարոնեան, Կարօտ հայրենի, Պոսթըն, տպարան «Հայրենիք», 1927։

ոչ մէկ օգուտ կրնայ սպասել Անգլիան :

Բացայայտ է որ Նամակներու հրապարակումով Մոսկուա կը միտի յաչս արաբական երկիրներու վարկաբեկել Անգլիան, Ֆրանսան եւ մասնաւորաբար Մ. Նահանգները, որոնց բարեկամութիւնը Մերձ. Արեւելքի կարգ մը երկիրներուն հետ կը մտահոգէ Խ. Միութիւնը: Բուլկանին կ'ուզէ այն տպաւորութիւնը ձգել Արաբներուն վրայ, թէ իրենց շահերուն միակ անկեղծ պաշտպանը Կրեմլինն է եւ թէ աւելորդ յոյսեր պէտք չէ դնեն Ամերիկայի վրայ: Բուլկանին համոզուած էր որ այս Նամակները բացայայտօրէն ցոյց պիտի տան թէ Խ. Միութիւնը սկիզբէն ի վեր արաբական շահերուն պաշտպան կանգնած էր ոչ թէ իր ազդեցութիւնը տարածելու եւ կամքը պարտադրելու համար Մերձ. Արեւելքի մէջ, այլ արաբական երկիրները կատարելապէս ազատ եւ անկախ տեսնելու «երջանկութիւնն» ունենալու համար :

Իրենց պատասխան - նամակներուն մէջ, Իտըն եւ Կի Մոլէ բոլորովին անհիմն կը նկատեն Բուլկանինի այն ամբաստանութիւնները, ըստ որոնց Անգլիա եւ Ֆրանսա կը պատրաստուէին բանի ուժով իրենց կամքը պարտադրելու Եգիպտոսի: Իրենք կը ջանան խաղաղ եւ արդար լուծում մը գտնել տագնապին, միշտ նկատի ունենալով որ Սուէզի Ջրանցքը միջազգային ուղի մըն է եւ պէտք է զերծ մնայ որեւէ պետութեան քաղաքական ազդեցութենէն: Սուէզի ազգայնացման որոշումը, ըստ իրենց, միակողմանի կարգադրութիւն մըն է, որ կ'ոտնակոխէ 1888ի համաձայնագիրը :

Իտըն եւ Կի Մոլէ ցաւ կը յայտնեն որ Խ. Միութիւնը չէ բողոքած միջազգային դաշնագրի մը անտեսման դէմ, այլ, ընդհակառակն, գաղտնօրէն քաջալերած է անոր հեղինակները:

Թէ Խ. Միութիւն, թէ Անգլիա ու Ֆրանսա վկայութեան կը կանչեն ՄԱԿի Ուխտին տրամադրութիւնները՝ այս խնդրին մէջ արդարացնելու համար իրենց փաստարկումները: Ուխտը կը դատապարտէ բանի ուժի գործածութիւնը միջազգային տարակարծութիւնները հարթելու համար. կ'արգիլէ երկրի մը ներքին խնդիրներուն միջամուխ ըլլալ, սակայն կը պահանջէ որ յարգուին միջազգային դաշնագիրներն ու յանձնառութիւնները: Ուխտին այս մասը խմբագրուած է ընդհանուր եւ տարտամ բառերով, առաձգականօրէն, ու առանց ճշգրտօրէն գծելու ՄԱԿի կամ անոր անդամ երկիրներու իրաւունքներուն սահմանները, այնպէս որ իւրաքանչիւր կողմ, համաձայն իր շահերուն եւ նպատակներուն, կրնայ տարբեր մեկնաբանութիւն տալ անոր:

Թէեւ Բուլկանինի, Իտընի եւ Կի Մոլէի թղթակցութեան հրատարակումը ոչ մէկ գաղտնիք յայտնութիւն կը բերէ, սակայն, նկատի ունենալով առ հասարակ Մերձ. Արեւելքի քաղաքական ներկայ վիճակը, եւ մասնաւորաբար Յորդանանի ներքին անցքերը, կարելի է մտածել որ Խ. Միութիւնը մասնաւոր ճնշում բանեցնել կ'ուզէ այդ երկիրներուն վրայ, մանաւանդ որ Ջրանցքին հարցը մօտ ատենէն պիտի ներկայացուի ՄԱԿի Ապահովութեան Խորհուրդին :

Մինչ այդ, ապագան ցոյց պիտի տայ թէ այս Նամակներուն հրատարակութիւնը ինչ ազդեցութիւն պիտի ունենայ արաբական երկիրներու յետագայ քաղաքականութեան վրայ: Թ. Ա. Թ.

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ ՆԱՄԱԿԸ
ՅՈԲԵԼԵԱՐ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻՆ

●

Ձեր յոբելենական յանձնախումբի նամակէն հաճոյքով իմացայ, որ որոշուած է Փետրուար 10ին կատարել ձեր յոբելենական հանդէսը :

Իսկապէս արժանի էք այդ գնահատանքին: Ձեզի նման վաստակաւոր հայ գրողի մը արդար վաստակն է:

Եղաք ժրաջան մշակ մը, գրականութիւնը ձեր օրուան եւ կեանքի մտահոգութիւնը ըրիք եւ անկեղծ էիք այդ գեղեցիկ մըտահոգութեան մէջ, քանի որ այսքան երկար տարիներ տարիք այդ լաւ աշխատանքը առանց ընկրկելու, առանց յոգնութեան, երբ մանաւանդ նկատի ունենանք, որ մեր իրականութեան մէջ հայ գրողի մը համար քաջալերական ու գրաւիչ ոչինչ կայ :

Դուք խղճամիտ կերպով հետեւեցաք օրուան գրականութեան ու խանդավառուեցաք արժէքներով: Ձեր աշխատանքները եղած են անխախտ եւ չինարար, շնորհք մը, որ ժառանգած էք մեր հին ու առողջ սերունդներէն: Ըսել կ'ուզեմ այդ երանելի սերունդներէն, որոնք մեր արեւմտահայ լեզուի եւ գրականութեան վերելքին համար աշխատեցան դոհաբերութեան գնով :

Անոնք էին, որ ձեր մէջ կերտեցին դիմացկուն աւանդութիւն մը եւ դուք միշտ ալ հաւատարիմ մնացիք այդ աւանդութեան, որովհետեւ մեր չիտակ ճամբան է եւ մեր ոճը:

Ինչ ալ ըլլայ գաղութահայ գրականութեան ճակատագիրը, եկող ու գալիք սերունդները պիտի չկրնան լիովին ըմբռնել ու իւրացնել այդ աւանդութիւնը: Անոնք նոյնիսկ պիտի չկրնան տեսնել, որ գաղութահայ գրականութիւնը հետզհետէ կը հեռանայ մեր իրականութենէն եւ կը դառնայ գրքունակ :

Ձեր աւանդապահ սերունդէն քիչեր կան եւ դուք այդ քիչերէն էք:

Վերջին զոհերէն մէկն ալ մեր տարաբախտ Շ. Միսաքեանը եղաւ :

Իմ այս մի քանի տողերով կուզեմ իմ ալ գնահատանքը խառնել ձեր յոբելենական հանդիսութեան եւ ըսել.

Լաւ աշխատանք կատարեցիք :

5 - 2 – 957 Սիրով՝ ՀԱՄԱՍՏԵՂ

ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ
(ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ ԳԻԾԵՐ)

●

Ծնած է Ակնայ Ապուչեխ գիւղը 1886 Մարտ 7ին: Նախնական կրթութիւնը առած է տեղւոյն վարժարանը :

1897 Հոկտեմբերին, Ակնայ կոտորածին, կը կորսնցնէ փաստաբան հայրը, որ դաւադրաբար կը սպաննուի: Երկու տարի կը յաճախէ Մէզրէի (Խարբերդ) Կեդրոնական վարժարանը, ուսուցիչ ունենալով՝ Ռուբէն Զարդարեանը, Յակոբ Սիմոնեանը եւ Արշակ Մահտեսեանը: Յետոյ կ'անցնի Կարին, Սանասարեան վարժարանը, ուր վեց տարի աշակերտելէ ետք, 1905ին կ'աւարտէ վարժարանին շրջանը, եւ կը ստանայ վկայական: Մինչեւ 1922, ուրեմն տասն¨եօթը տարիներ, ուսուցչական եւ տեսչական պաշտօններ կը վարէ Մէզրէի, Կարինի (Սանասարեան), Տրապիզոնի, Զօրլուի, Գոնիայի եւ Սամաթիոյ (Պոլիս) Հայ վարժարաններուն մէջ, աւանդելով՝ հայերէն, գրականութեան պատմութիւն, գերմաներէն եւ ուսողական գիտութիւններ: Զինադադարէն յաղթանակէն ետք, կը ձգէ Պոլիսը եւ կը հաստատուի Փարիզ: Տասը տարի առեւտրական տան մը մէջ կը պաշտօնավարէ :

Իբրեւ հանրային գործունէութիւն, առաջին անգամ, խումբ մը մտաւորականներու հետ կը հիմնէ Նախատակ Գրագէտներու Բարեկամներ Ընկերակցութիւնը, որ ներկայիս կը կոչուի Հայ Գրագէտներու Բարեկամներ: Հիմնադիրներէն մէկն է նաեւ Փարիզի Հայ Գրողներու Միութեան:

Մ. Պարսամեան գրել սկսած է 1907ին: Գրական իր առաջին աշխատանքն է Հայնէէն ոտանաւորի մը թարգմանութիւնը, որ լոյս տեսած է Ենովք Արմէնի «Մասիս» շաբաթաթերթին մէջ: Աշխատակցած է այդ շրջանին, Պոլսոյ «Արեւելք»ին եւ «Սուրհանդակ»ին այլազան յօդուածներով, նուիրուած Գերմանական Գրականութեան: Եղած է «Ազատամարտ» օրաթերթին Կարինի թղթակիցը, թերթին ամբողջ տեւողութեան ընթացքին: Այդ թղթակցութիւնները կը կրէին Կայծակ ստորագրութիւնը: Նոյն տարիներուն Կարնոյ «Յառաջ»ին մէջ ստորագրած է գրական եւ քննադատական յօդուածներ, եւ գրական նամակներ՝ Արաքս ծածկանունով: Աշխատակցած է նաեւ եղբօրը՝ Միքայէլ Պարսամեանի խմբագրած Շանթ հանդէսին, որ նուիրուած էր գրականութեան եւ արուեստներու :

Մ. Պարսամեանի առաջին գիրքն է Աբիսի Տօնը, լոյս տեսած 1912ին. պատերազմական յուշեր եւ տպաւորութիւններ : Հրատարակած է, գերմաներէնէ թարգմանելով, Ալֆոնս Ֆոն Քոցէպուէի Յուսախաբութեան ժայթքումը: 1930ին Աւետիս Ահարոնեանի Կեանքն ու գրականութիւնը : Իսկ 1937ին՝ Արեւմտահայ բանաստեղծներ: Եղբօրը գործակցութեամբ լոյս ընծայած է անընդհատ տասը տարիներ «Կեանք եւ Արուեստ» պարբերականը, առաջին հինգ տարիները տարեգիրք եւ հինգ տարի ալ՝ ամսագիր: Կոթողական գործ մը կարելի է նկատել Ակն եւ Ակնցիք պատկառելի հատորը, հազարէ աւելի էջերով ու պատկերազարդ, հատոր՝ որ իր նման հրատարակութիւններուն մէջ, առաջնութիւն շահած է, նիւթերու դասաւորութեամբ եւ խմբագրութեամբ : Մասնաւորաբար Ակնայ ժողովրդական բանահիւսութեան նուիրուած գլուխը, իր աշխատանքին ու հոգածութեան կը պարտինք, եւ որուն հեղինակն է ողբացեալ Վահան Գույումճեան: Վերջին գործն է Մեռնող գիւղին պատմութիւնը :

Մ. Պարսամեան ունի բազմաթիւ ուսումնասիրութիւններ, մասամբ տըպուած, մասամբ անտիպ: Մենագրութիւն - ուսումնասիրութիւններ՝ նուիրուած՝ Յ. Օշականի, Տիրան Չրաքեանի, Ար. Յարութիւնեանի, Ռուբէն Զարդարեանի, Թլկատինցիի, Ա. Արփիարեանի, Գ. Զօհրապի :

Գրական այս աշխատանքներէն անկախաբար, Մ. Պարսամեան հեղինակն է հայերէն ընթերցանութեան դասագրքերու շարքի մը Արարատ անունով: Իրմէ լոյս ընծայուած գրական - քննադատական էջերը հարիւրներու կը հասնին, և որոնք կը կրեն խմբագրին եւ ընթերցողին յուշատետրերը խորագիրները :

Ներկայիս Դպրոցասէր Աղջկանց վարժարանին հայերէն լեզուի եւ գրականութեան պատմութեան ուսուցիչն է եւ կը բերէ նաեւ իր անդամակցութիւնը՝ եկեղեցւոյ Կրթական Մարմնին: Կը վարէ նաեւ Փարիզի Համազգային ընկերութիւնը :

ՆԱՄԱԿ ՎԵՆԵՏԻԿԷՆ

*

Սիրելի «Յառաջ».— Անցեալները յայտնի ջութակահար Մանուկ Բարիկեան Վենետիկ եկաւ եւ այցելեց Ս. Ղազարի վանքը: Հակառակ անոր որ իր ժամերը համրուած են, համաձայնեցաւ մասնաւոր նըւագահանդէս մը տալ Մուրատ Ռափայէլեան դպրոցին աշակերտութեան համար. «Հայ ուսանողները ուրախացնելը իմ կարեւոր նկատումներէս մէկն է եւ հաճոյքով պիտի նուագեմ անոնց համար »:

Որոշուած էր Ապրիլ 15ին իրագործել այդ ծրագիրը: Աշակերտութիւնը խանդավառ ընդունելութիւն մը վերապահած էր տաղանդաւոր հայ ջութակահարին, որ դերազանց ողեւորութեամբ գործադրեց յայտագրին կտորները՝ նախապէս կարճ բացատրութիւններ տալով անոնց մասին: Երախտապարտ ունկնդիրներուն անվերջ ծափերը մեծագոյն վարձատրութիւնը եղան Մանուկ Բարիկեանի այս գնահատելի քայլին :

Ք. ՏԻԳՐԱՆ

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Ը.
ԿԱՆԴՈՒԱՐԻ ԱՄՈՒՐԸ

●

Ահագին սուրը կը շողար յաջ ու ձախ, փայլակնաձեւ լոյս մըն էր որ կը ցոլար, եւ այս ու այն կողմ մեռեալ եւ վիրաւոր կը տապալէին. եւ հազիւ թէ քանի մը վայրկեան՝ ոչ ոք ոտքի վրայ չուրջը չկար, այլ ով որ կըցեր էր՝ փախեր էր, եւ միայն մէկ մը կար ձիու մը վրայ՝ ձեռքերը իրարու կապած եւ ոտքերը ձիուն փորին տակէն շղթայած. Մուշեղ Անձեւացեաց իշխանն էր այդ մարդը, որ զարմանքով կը նայէր եղածին: Առանց խօսք մը զրուցելու մօտեցաւ Գուրգէն, իջաւ ձիէն եւ երկաթի դաշոյն մը հանելով մէջքէն ձեռքին կապերը կտրեց, իսկ ոտքին շղթաները գննեց տեսաւ որ կղպակով էին, պէտք էր կամ բանալին գտնել կամ դարբինի մը կտրել տալ: Այն միջոցին ամէն կողմէն վազող վազողի կը հասնէին, ոմանք զինեալ, ոմանք անզէն, եւ մեծ փութով եւ եռանդեամբ իրենց ազատեալ իշխանին չուրջը կ'առնուին. մէկըն իր գլխարկը կը գտնէր կը բերէր, միւսն իւր սուրը, ուրիշ մը իւր աջ ուսին վրայի վէրքը կը պատէր: Իսկ Գուրգէն իբր թէ լոկ հանդիսատես մէկ կողմ կեցեր էր, մինչեւ որ Մուշեղ իւր ապշութիւնը թօթափելով՝ դարձաւ,

— Ով քաջ, ըսաւ, խնդրեմ շնորհել ինձ քու անունդ որ իմանամ թէ ո՞ւմ շնորհապարտ եմ այս ազատութեան, որպէսզի արժանաւոր փոխարէն ընեմ :

— Սուրէն Շաղգումեցի կ'անուանիմ, ըսաւ Գուրգէն :

— Շատ լաւ: Տիար Սուրէն, եթէ կը հաճիս իմ ամրոցս կը բնակիս, եթէ ոչ պարգեւներ կ'ընդունիս այս մեծ ծառայութեան փոխարէն: Երթանք հիմա:

Իսկ Գուրգէն առանց պատասխանի անգամ արժանի համարելու այս խօսքերը, կը դիտէր Մուշեղի կերպարանքը. լաւ, միամիտ մարդ մը կը նշմարէր չափաւոր կարողութեամբ թէ մտքի եւ թէ մարմնոյ կողմանէ, ոչ սիրելի եւ ոչ ատելի իր ժողովրդեան, քառասնամեայ գրեթէ, բայց յոգնած ի զուարճութեանց, ի գինարբուաց եւ ի մոլութեանց. կատարեալ պատկեր ժամանակի իշխանաց: Եւ այս դիտողութեամբ, «Մե՛ղք, մե՛ղք հազար անգամ մեղք՝ իմ Հեղինէին», կ'ըսէր մտքէն եւ լուիկ կը հետեւէր ամբոխին, որ յարգանօք մեծ շրջանակ միջոց մը կը թողուր իւր Յոլակին չորս կողմը, եւ մօտ եկողները փափսուքով կ'ըսէին իրարու. «Սա է մարդը որ քսան - երեսուն հոգին ցրուեց եւ իշխանն ազատեց»: Իսկ նոքա, որ հեռուէն կուգային, աւելի բարձր ձայնով կը խօսէին իրենց մէջ, իշխանը թողլով փախչողները՝ Քուրդաց խումբը հարիւրէն աւելի կը պատմէին: Իսկ նա որ զԳուրգէն փախչելու յորդորեր էր իւր թեւին կապոյտը ցոյց տալով.

— Տեսէք, կ'ըսէր, սա մատներուն տեղը, եթէ քիչ մըն ալ սղմէր, ոսկորս կը փշրէր, ինչ զարմանք, եթէ այդչափ ուժ ունեցող մարդ այս կոտորածն ըրաւ:

Իսկ կոտորածը՝ չորս մեռեալ երեք վիրաւոր էին, որ իրօք մեռելէ տարբերութիւն չունէին, վասնզի ոչ ոք մէջերնէն ապրանաց չէր, ոչ միայն իրենց վէրքի ծանրութեան համար, այլ նաեւ անխնամ մնալէ գատ ձիւնին վրայ՝ պէտք էր որ անցնող զարձողին ոտնահարութիւնն ալ ընդունէին :

Վանքը եա թողուցին եւ ուղղուեցան դէպի ամուրը, ուրու բոլոր ժողովուրդը պատահարը լսելով՝ գունդագունդ վար կ'իջնէր դիմաւորելու եկող խումբը, ուր քանի մը ձիաւորներու մէջէն կ'երթար բարձր ի գլուխ Մուշեղ, քանի որ իւր իշխանական գլխարկը գտեր գլուխը դրեր էին իւր հաւատարիմ հպատակները: Իսկ Գուրգէն քիչ մը հեռուէն կը հետեւէր դարձեալ ժողովրդէն շրջապատեալ, որ միշտ զօրութեան եւ յաջողութեան երկրպագուն է ամէն տեղ եւ ամէն ժամանակ.

Երբ Կանդուարի ժայռին գլուխն միջնաբերդին առջեւ հասան, որ իշխանական ընդարձակ ապարանք կը կազմէր, ժողովուրդը քիչ քիչ սկսաւ ետ քաշուիլ եւ ցրուիլ: Իսկ ազատաց խումբը իւր ամբակայ արձագանգներով կը մտնէր պարսպաց ներքին դռնէն ներս, որ իշխանը պարտաւորեալ էր կոտրել տալու իւր ոտքին շղթան որու բանալիքը չէին գտած, եւ հոնկից դիմեց իւր պալատը, որպէսզի սփոփի իւր վէրքերէն ու ցաւերէն :

Գուրգէն իր Յոլակին վիճակը նախ ապահովեց, վասնզի աւելի կը վախէր թէ իշխանական պալատի մը մէջ անհանդիստ լինի կենդանին, քան թէ գիւղացւոյ տան մը: Երբ իւր միմիայն շնչաւոր ընկերին հանդստութիւնը հոգաց, էլ ժամանակ չունէր ակնարկ մը ձգելու այդ սոսկալի ժայռերու, քարափներու վրայ որ Անձեւացեաց դաւառն կը կազմեն: Իւր միտքը հոն էր, ուր Հեղինէ էր, ուստի հառաչանքները խեղդելով՝ մտաւ դահլիճը, որ դարերէ ի վեր Անձեւացի նախարարաց զինարան եւ հիւրընկալութեան դահլիճն էր, բայց որովհետեւ ժամանակը ձմեռ էր, աւելի տաք սենեակ մը իրեն ցոյց տըւին: Հոն՝ դէնք զրահ թողուց եւ տխուր խորհրդածութեանց մէջ թաղուեցաւ, առանց տեսնելու թէ դրան առջեւ կախուած վարագոյրին ետին ամէն Անձեւացեաց տան սպասաւոր եւ աղախին կուգային այդ նորահրաշ դիւցազնը տեսնելու:

ԾԵՐԵՆՑ

(Շար.)

բական միւսները ալ մտած են Յորդանան՝ Հիւսէյնի օգնելու համար :

× Մոսկուայի ձայնասփիւռը հինգշաբթի օր յարձակեցաւ Մ. Նահանգներու վըրայ եւ զանոնք ամբաստանեց «Յորդանանի ներքին գործերուն միջամտելու ըլլալու ակներեւ յանցանք»ով :

× Երուսաղէմի բոլոր Ամերիկացիները Յորդանանէն հեռանալու հրահանգ ստացան :

× Իսրայէլի ամերիկեան դեսպանը տեսակցութիւն մը ունեցաւ Արտաքին նախարար Տիկին Մէյրի հետ եւ զայն զգուշացուց հապճեպով տրուած որոշումներու դէմ՝ Յորդանանի տագնապին առընչութեամբ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Գերմանիոյ ձայնասփիւռը հաղորդեց որ եթէ Արեւմտ. Գերմանիա հիւլէական զէնքեր պատրաստէ, իրենք ալ նոյնը պիտի ընեն :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ մէջ դրոշմաթուղթերու եւ հեռաձայնային հաղորդակցութեանց գիները հինգական ֆրանքի յաւելում մը պիտի կրեն շուտով :

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԱՅԻՆ ԹԵԹԵՒ ցնցումներ տեղի ունեցան Գահիրէի մէջ, որոնք զգացուեցան նաեւ Սուէզի, Իսրայէլի, Կիպրոսի, Յունաստանի եւ Իրանի մէջ :

ՍԱԿԱՐԱՆ (Ապրիլ 25).— Ձոյլ ոսկի՝ 465.000, նափոլէոն 3560, զուից. 3340, անգլ. 4200, քսան տոլարնոց 16.720, Թղթադրամ (անպաշտօն) ստերլին 1075, տոլար 400, զուից. 95.50, պելժ. 7.85 :

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Շ. Գարահիսարի «Հերոսամարտին» պատմութեան վերաբերեալ շատ կարեւոր հարցի մը համար, կը խնդրենք Փարիզի եւ շրջանի հայրենակիցներէն, անպայման ներկայ ըլլալ խորհրդակցական ժողովի մը, որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, առաւօտեան ժամը 10ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 րիւ տը Թրէվիզ : Խումբ մը Գարահիսարցիներու կողմէ Ա. Գաբիկեան, Մկ. Գազանճեան :

ՀԱՅԱԾԷՍ ԶԱՅՆԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ ՈՒ ՊԱՇՏՕՆ, ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌՏՈՒ ԺԱՄԸ ՃԻՇԴ 10ԻՆ ՖՈՒՐՎԻԷՐԻ ԲԼՐԱՆԻՍՏ ՏԱՃԱՐԻՆ ՄԷՋ

Լիոնի եւ շրջակայի հայութիւնը կը հրաւիրուի Ֆուրվիէրի գեղակերտ տաճարին մէջ մատուցուելիք պատարագին, այս կիրակի առաւօտեան ժամը ճիշդ տասնին, մէկուկէս միլիոն ալլիէեան նահատակներու եւ վերջին պատերազմին պատուոյ դաշտին վրայ ինկած հայ զինուորներուն համար :

ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ ՕՐ

Հայրապետական կարգադրութեամբ ամէն տարի Զատկի յաջորդող Նոր Կիրակին նուիրուած է մեր բիւրաւոր նահատակներու յիշատակին :

Այս առթիւ, այս կիրակի ՓԱՐԻԶԻ եւ ՇՐՋԱՆԻ ԲՈԼՈՐ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒՆ մէջ տեղի պիտի ունենան հանդիսաւոր Ս. պատարագ եւ մասնաւոր հոգեհանգիստ, պանծացնելով անոնց զոհաբերումը Քրիստոնէական հաւատքի եւ հայրենիքի համար :

Փարիզի Մայր եկեղեցիին մէջ հանդիսաւոր քառաձայն պատարագ պիտի մատուցուի :

Կը հրաւիրուի հայ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ այս պաշտամունքներուն յարգելու համար անոնց յիշատակը :

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Դպրոցասէրի շրջանաւարտուհիներու եւ աշակերտուհիներու կողմէ :

Կիրակի, 28 Ապրիլ, կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Րօշֆուքոյի սրահին մէջ, 9պիս, Ավընիւ Տ'Իէնա, Փարիզ, Մեթրօ տ'Իէնա :

Պիտի ներկայացուի Սիպիլ՝

«ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄՐՑԱՆԱԿ»Ը

Մարիվոյէն ֆրանսերէն կատակերգութիւն մը, սիրայօժար մասնակցութեամբ շնորհալի պարուհի Օր. ԱԼԻՍ ՊՕՅԱՃԵԱՆԻ հայկական եւ կովկասեան պարերով :

Երաժշտական պատկերներ սանուհիներու կողմէ :

Տոմսերու գին 1000 եւ 500 ֆրանք :

ՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ Compiegne

Կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սեբուղի Առնուվիլի «Կառվարենց» մասնաճիւղին կողմէ, Մայիս մէկին, չորեքշաբթի :

Օթօքառը կը մեկնի Կառ տը Վիլիէ լը Պէլէն, առտուան ժամը 8.30ին :

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկեր - ընկերուհիները :

ԾԱՆՕԹ.— Փարիզէն եւ արուարձաններէն եկողները, պէտք է Կառ տիւ Նորէն շոգեկառք առնեն ժամը 7.25ին :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՐԵԿՈՅ, նուիրուած

ԴԱՆԻԷԼ ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ

Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 21ին, Փըրանսական համալսարանի ամփիթատրոնը, 40 Ալէ Լէոն Կամպեթա :

Կը նախագահէ՝ ԺԱՆ ՊԱԼԱՐ

Կը խօսին՝ ԼԻՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ՝ «Վարուժանի հրաշալի գործը» :

Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ՝ «Վարուժանի ողբերգական կեանքը» :

Տախքերու մասնակցութիւն՝ 100 Ֆր. :

ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ

Հայ Նախկին Ռազմիկներու Միութեան ընդհ. ժողովը պիտի գումարուի այս կիրակի, ժամը 9ին, 32 ռիւ տը Թրէվիզ :

Օրակարգ.— Վարչութեան նիւթական եւ բարոյական զեկուցում, յանձնախումբերու ընտրութիւն, ծրագրային փոփոխութիւններ, ապագայ գործունէութեան ծրագրեր եւ պիւտճէ, նոր վարչութեան ընտրութիւն :

Գործօն անդամներուն ղրկուած են անձնական հրաւիրագրեր, որոնք անհրաժեշտ են մասնակցելու համար ընդհ. ժողովին :

Համաձայն ծրագրի յօդ. 13ի 8րդ հատուածին՝ «ընդհ. ժողովը օրինական է, երբ անդամավճարները ժամանակին վճարող գործօն անդամներու մեծամասնութիւնը ներկայ է» :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ (ԿՆԻՔ)

Հայ Նախկին Ռազմիկները այսօր շաբաթ պիտի արծարծեն անծանօթ զինուորին բոցը : Ժամադրութիւն՝ ժամը 18ին, մեթրօ Ժորժ Ե. :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Քալիֆորնիայէն Ռուբէն Մաթէոսեան կը փնտռէ զաւակը Հրայր - Հմայեակ Գասպարեան զոր կորսնցուցած է 1942ին : Ծննդեան թուականն է 1912, ծննդավայրն է Իգտիր : Մօրը անունն է Արուսեակ, կնոջը Տիրուհի : Տեղեկացնել Ռ. Ա. Մաթէոսեան,

1275 SO Sunol Dr. Los Angeles 23 California U. S. A.

Ռուբէն Մովսէսեան կը փնտռէ եղբայրը Ազվան Մովսէսեան որուն ծննդեան թուականն է 1917, ծննդավայրը Բասարծէջէրի Կրքպուլաղ գիւղը (Հայաստան) : Տեղեկացնել եղբօրը Ռուբէն Մովսէսեանի,

1318 SO Heobert Ave. Los Angeles 23, California U. S. A.

ՅՈԲԵԼԵՆԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ ՄԿՐՏԻՉ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆԻ

Գրական եւ ուսուցչական յիսնամեայ գործունէութեան

27 Ապրիլ, Շաբաթ երեկոյ, ժամը 21ին

SALLE CHOPIN, 8 Rue Daru, Métro Ternes

Նախագահութեամբ՝ ՀՐԱՆՏ ՍԱՄՈՒԷԼԵԱՆԻ (Նախագահ յոբելենական յանձնախումբի)

Կը խօսին՝ ՏԻԿԻՆ ՀՈՒՐԻ ԻՓԷԿԵԱՆ - ՊՈՒՏԱՔԵԱՆ եւ Պ. ԱՐՇԱՒԻՐ ԽԱՆԷՏԱՆԵԱՆ : Կ'երգէ Օր. Ա. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ : Կը նուագէ Պ. Ս. Բաջեան (ջութակ) եւ յոբելեարէն էջեր պիտի կարդայ Պ. Ա. ԳՄԲԷԹԵԱՆ

Մուտքը ազատ է, ծախսերու մասնակցութեամբ :

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Հ. Կ. եւ Մ. Միութիւնը կը կազմակերպէ Ապրիլ 11-24ի 42րդ տարեդարձը, Ապրիլ 28ին կիրակի :

Մասնակցութեամբ բոլոր կազմակերպութիւններուն ու միութիւններուն :

Առաւօտեան պիտի կատարուի հոգեհանգստեան Ս. պատարագ, ժամը 9ին, Դաշնակցութեան ակումբը :

Կէս օրէ վերջ ժամը 3ին սգահանդէսը, Սէրքըլ Կաթոլիքի սրահը :

Կը խօսի Պ. ՄԻՍԱՔ ՄԻՐԶԷ (Լիոնէն) :

Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ :

***

ՍԷՆ Թ'ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի ժամը 20ին, ռիւ Փիէր Քիւքիի սրահը : Նախաձեռնութեամբ Հայ Ազգ. Միութեան եւ բոլոր կազմակերպութիւններու մասնակցութեամբ :

Կը նախագահէ Բժ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՐԱՖԵԱՆ :

Կը խօսի՝ հոգեւոր հովիւ ԱՆՈՒՇԱՒԱՆ ՎՐԴ. ՉԻՉԱՆԵԱՆ :

Պիտի ըլլան աւուր պատշաճի արտասանութիւն, երգ, մեներգ եւ կենդանի պատկեր :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Այս կիրակի, կրկնազատիկի տօնը պիտի կատարուի հանդիսաւոր շուքով : Օրը իբր Մեծ Եղեռնի թուական վերապահուած ըլլալով համաշխարհային երկու պատերազմներու նահատակներուն յիշատակին, պիտի կատարուի մասնաւոր հոգեհանգիստ, որուն աւարտումէն ետք տեղի պիտի ունենան օրուան յատուկ բազմաձայն երգեցողութիւններ, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի : Օր. Անիթա Սարգսեան պիտի արտասանէ Վ. Թէքէեանէն ողբերգակ էջ մը :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Նիսի Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ կրօնական ընկերակցութեան վարչութիւնը կը ծանուցանէ Նիսի եւ շրջակայի հայութեան թէ այս կիրակի Ս. պատարագ եւ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուին Մեծ Եղեռնի համայն նահատակներու յիշատակին : Կը հրաւիրուի հաւատացեալ ժողովուրդը :

Օր. ՉՈՒԱՐԹ ԵԿԻԶԱՐԵԱՆ

Պ. ԵԴՈՒԱՐԴ ՀԻՒՐՄԻՒԶԵԱՆ

Նշանուած

Շաւիլ, 21 Ապրիլ 1957 Վեվիլի

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՍԳԱՏՕՆ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

1915 Ապրիլ 11–24ի Եղեռնի 42րդ տարելիցին առթիւ :

Կազմակերպութեամբ Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Միութեան Կեդր. Վարչութեան : Հովանաւորութեամբ Երեք յարանուանութեանց պետերուն եւ միահամուռ մասնակցութեամբ Լիոնահայ գաղութին :

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պուրս տիւ Թրավայի սրահին մէջ, փլաս Կիշար :

Կը նախագահէ Պ. Ա. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ (ատենապետ Ազգ. Միութեան)

Կը խօսի Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ (Մարսէյլէն)

Խօսք պիտի առնէ Պ. ԼԻՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ

Աւուր պատշաճի գեղարուեստական բաժին : Պիտի ըլլան նաեւ խնամեալ կերպով պատրաստուած խորհրդաւոր կենդանի նոր պատկերներ :

Մուտքը ազատ է :

ՀԱՅԵՐԷՆ ԺԱՊԱՒԷՆԻ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ուրբաթ, Մայիս 3, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, Սէն Լու, Հայոց եկեղեցիի սրահին մէջ :

Կը նախագահէ Բժ. ԱԼՖՈՆՍ ՊԻՊԷՐԵԱՆ

Խօսնակ՝ Պ. ԱՐՄԻԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

1956ի Մարսիլահայերու դէպի Վենետիկ Ուխտագնացութեան մասին պիտի խօսի՝ Պ. ՖԷՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ :

Սոյն ճամբորդութեան ժապաւէնի ցուցադրութիւնը կը կատարէ.— Լուսանկարիչ Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ

Շրջանիս Հայութիւնը սիրով կը հրաւիրուի այս հաւաքոյթին :

Մուտքը ազատ է :

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer, Paris (9e) Pro. 05-73.

ՍԻՓԱՆ–ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ

Ընկերակցութեամբ նուագախումբի

Կիրակի 5 Մայիսին, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 5ին, ՍԱԼ ԿԱՎՈՅԻ ՄԷՋ

45, Rue La Boëtie (Métro Miromesnil)

ՂԵԿ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

եւ մասնակցութեամբ ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ

Յայտագրին մաս կը կազմեն՝ Կոմիտասի, Եկմալեանի, Կանաչեանի, Ալթունեանի եւ Ափրիկեանի լաւագոյն գործերը, որոնցմէ մաս մը առաջին անգամ ըլլալով կ'ունկնդրուի Փարիզի մէջ : Տոմսերու գները՝ 200, 300, 400, 500, 700, 800 ֆրանք : Տոմսերու համար դիմել հայ գրավաճառներուն :

ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ՄՈՒՐԱՏ ՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԱՑ

Միութեան տարեկան մեծ հանդէս եւ պարահանդէսը

Իսիի Թաղապետական սրահին մէջ 28 Ապրիլ, ժամը 16էն կէս գիշեր :

Թատերական բաժին՝ ՉԱՐՇԸԼԸ ԱՐԹԻՆ ԱՂԱ

Ղեկավարութեամբ Մ. Շիրվանեանի եւ Շ. Պալեանի եւ սիրայօժար մասնակցութեամբ Տէսինարնակ Տիկին Աշխէն Պօյաճեանի :

(Դիմայարդար Պ. Կարօ Օսմանեան) Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր. Վարժապետեան, Պ. Մ. Պօղոսեան եւ Ա. Խորանեան :

Եւրոպական պարեր ժամը 19էն կէս գիշեր

Orchestre RAYMOND BOISSIERE GARIBALDI - OTHELLO

Իջնել Մէրի տ'Իսի Մուտքը 300 եւ 400 ֆրանք

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԿԻՐԱԿԻ 28 ԱՊՐԻԼ
DIMANCHE 28 AVRIL
1957

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 ֆր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք : Հատը 12 ֆր.

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7869 33ème ANNEE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3680

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԻ ՍԵՄԻՆ

Շաբաթ օր բացուեցաւ Հ. Յ. Դ. Արեւմտեան Եւրոպայի 28րդ Շրջ. Ժողովը :

Տարին մէկ անգամ կազմակերպչական բոլոր մասնաճիւղերու պատգամաւորները կը հաւաքուին, քննելու համար անցնող տարուան գործունէութիւնը, գծելու՝ նոր շրջանի աշխատանքներու ծրագիրը եւ ընտրելու գործադիր մարմինը :

Երեսուներկու տարի անցած է արդէն այն օրէն ի վեր, երբ Ֆրանսայի շրջանը դարձաւ կեդրոնական կոմիտէութիւն : Նոյն տարին էր (1925) նաեւ, որ Յիմը դրուեցաւ Յառաջին, իբրեւ երկօրեայ :

Շատ հին է Դաշնակցութեան պատմութիւնը Եւրոպայի մէջ :

Իննսունական թուականներէն սկսեալ Ժընեւի, Նանսիի, Փարիզի, Մարսիլիոյ եւ Գերմանիոյ կարգ մը քաղաքներուն մէջ ունեցած ենք Դաշնակցական կազմակերպութիւններ, բաղկացած առաւելապէս ուսանողներէ եւ մտաւորականներէ :

Փայլուն շրջան մը բոլորած ենք 1918էն Զինադադարէն սկսեալ երկար տարիներ՝ երբ Փարիզի կոմիտէին մաս կը կազմէին պետական յայտնի դէմքեր, գրագէտներ եւ բազմաթիւ համալսարանական ուսանողներ :

Իզմիրի աղէտէն վերջ, հիւրընկալ Ֆրանսա լայն բացաւ իր դուռները հայ գաղթականներուն առջեւ :

Ու Հ. Յ. Դաշնակցութեան շարքերն ալ ստուարացան հետզհետէ, հասնելով կեդրոնական կոմիտէ դառնալու աստիճանին :

Հայկական Դատը, հայութեան քաղաքական անկորնչելի իրաւունքներն ու պահանջները կը գրաւեն միշտ առաջին տեղը կուսակցութեան մտահոգութեանց մէջ :

Ազգապահպանում, նոր սերունդի փրկութիւն մեր օրակարգերու անբաժան մասը կը կազմեն :

Ամէն շրջան կը պարզէ իր տարեկան գործունէութեան պատկերը, ներկայացնելով իր ցաւերն ու պահանջները :

Իբրեւ ժողովրդավարական կազմակերպութիւն, Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը լայն հնարաւորութիւններ կուտայ պատգամաւորներուն՝ պարզելու իրենց տեսակէտները օրակարգի բոլոր խնդիրներու մասին և չինիչ թելադրութիւններ ընելու :

Կ՚ապրինք անստոյգ շրջանի մը մէջ : Քաղաքական երկինքը մթագնած է սեւ ամպերով : Մօտալուտ փոթորիկի մը նախանշանները կ՚ուրուագծուին հորիզոնին վրայ : Անորոշ է կացութիւնը մասնաւորապէս Մերձաւոր Արեւելքի մէջ, ուր հարիւր հազարաւոր Հայեր հաստատուած են 35 տարիէ ի վեր :

Անհրաժեշտ է համախմբել հայութեան բոլոր օգտակար տարրերը ծրագրի մը շուրջ, իբրեւ նախատեսութիւն գալիք վտանգներու :

Շրջանային ժողովը պիտի քուէարկէ բանաձեւեր՝ օրակարգի բոլոր խնդիրներուն մասին, իբրեւ առաջնորդ ու նշանաբան ունենալով հայութեան ընդհանուր շահերը :

Մասնաւոր ուշադրութեան առարկայ պիտի դառնայ «Հայ Մշակոյթի Տուն»ը, որուն նորոգութեան աշխատանքները սկսած են արդէն :

Շնորհիւ հայ ժողովուրդի լումաներուն, յոյս ունինք որ շուտով հանրութեան տրամադրութեան տակ պիտի դրուի Տունը՝ իր Ակումբ – Ընթերցարանով, «Շ. Միսաքեան հանդիսասրահ»ով, Թանգարանով, տպարանով եւ յարակից դրասենեակներով :

Շրջանային Ժողովը հանդիսութեան մըն է՝ նոր եռանդով, թարմ ու երիտասարդ ուժերով գործունէութեան նոր շրջան մը սկսելու համար :

Յաջողութի՛ւն իր աշխատանքներուն :

ՀՐԱՆՏ – ՍԱՄՈՒԷԼ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՌԺԱՄԵԱՅ ՀԱՆԴԱՐՏՈՒԹԻՒՆ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

Վերջին օրերու վերիվայրումներէն վերջ, համեմատական հանդարտութիւն մը կը տիրէ Յորդանանի մէջ, ուր ուրբաթ առաւօտ ժողովուրդին արտօնուեցաւ տուներէն դուրս գալ՝ առօրեայ գնումներու համար : Սակայն կրակմարի դրութիւնը միշտ ի զօրու կը մնայ : Հեռաձայնի գործածութիւնն ալ վերապահուած է միայն պաշտօնական մարմիններու եւ դիւանագիտական կազմին :

Ժողովուրդը շատ աւելի հանդարտ է, հակառակ կարգ մը դրդիչներու թաքուն քարոզչութեան : Բանակը աչալուրջ կը հսկէ : Երկրին ներքին ապահովութիւնը յանձնուած է Թագաւորին համար երկու վստահելի անձերու — Պատերազմական նախարար Թուքանի եւ Ամմանի զինուորական կառավարիչ Մահէրի, որոնք թէ՛ հանդարտութիւնը կը պահպանեն եւ թէ՛ կը հսկեն ժողովուրդին ու Թագաւորին ապահովութեան վրայ :

Նախկին վարչապետ Նապուլսի, որուն օրով ծայր տուաւ տագնապը եւ որ դարձած է Թագաւորին հակառակորդներուն պարագլուխը, անգտանելի կը մնայ : Ատեն մը լուր տարածուեցաւ թէ ձերբակալուած է, սակայն կարելի է ենթադրել որ այդ լուրը սխալ էր, որովհետեւ ապահովութեան ուժերը կը փնտռեն զայն :

× Ամմանի ձայնասփիւռը ուրբաթ օր յայտարարեց թէ երկրին ամէն կողմէն հարիւրաւոր շնորհաւորական հեռագիրներ կը հասնին Հիւսէյն Թագաւորին, յիշեցնելով միաժամանակ որ պատրաստ են իրենց աջակցութիւնը բերելու Հիւսէյն Թագաւորին՝ երկրին անդորրութիւնը վերահաստատելու իր ճիգերուն մէջ :

× Գահիրէէն ձայնասփռուած «Արաբներու ձայնը», որ վերջին օրերուն բուռն յարձակումներ կը գործէր Հիւսէյնի դէմ, աւելի մեղմացուցած է իր ոճը՝ Թագաւորին յայտարարութենէն ի վեր, որուն մէջ Նապուլսի բացէն ի բաց կ՚ամբաստանուէր թէ հակառակած է Իսրայէլի դէմ պատերազմ յայտարարելու արքայական ծրագրին :

× Արաբիոյ Իպն Սէուտ Թագաւորն ալ հեռագիր մը ղրկած է Յորդանանի Թագաւորին, զայն շնորհաւորելով ձեռք առնըւած միջոցներուն եւ դաւադրական շարժման ձախողանքին համար : Իպն Սէուտ իր գոհունակութիւնը յայտնած է նաեւ այն պզրու միջոցներուն համար, որոնցմով «Հիւսէյն Թագաւոր արաբական ազգերուն ցոյց տուած է ուղիղ ճամբան» : Իպն Սէուտի այս շնորհաւորութիւնները չափազանց յատկանշական են, որովհետեւ կը զուգադիպին Սուրիոյ Հանրապետութեան նախագահին ու Նասրի ներկայացուցիչներուն Արաբիա այցելութեան : Այս առթիւ, Յորդանանցի կարեւոր անձնաւորութիւն մը յայտարարած է թէ Արաբիոյ ու Յորդանանի տեսակէտներն ու յարաբերութիւնները այսքան սերտ եղած չէին երբ եւիցէ :

× Իրաքեան թեթեւ ու արագաշարժ զօրամասեր կեդրոնացած են սահմանին երկայնքին, եւ Յորդանանի կողմէ տրուած ազդանշանի մը կը սպասեն Հիւսէյն Թագաւորին ի նպաստ միջամտելու համար :

× Արաբիոյ մայրաքաղաք Րիատի մէջ խորհրդակցութիւնները սկսան : Գահիրէի ձայնասփիւռը հաղորդեց թէ այս ժողովը կազմակերպուած է Իպն Սէուտի հրաւէրին վրայ, աւելցնելով նաեւ թէ խորհրդաժողովին բուն նպատակն է «արաբական ժողովուրդներու միասնականութիւնը զօրացնել՝ ընդդէմ արեւմտեան կայսերապաշտութեան» :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՄԻՋԱՄՏՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, ամերիկեան վեցերորդ նաւաբաժինը հրահանգ ստացաւ անմիջապէս ճամբայ ելլել դէպի արեւելեան Միջերկրականի ջուրերը :

Ուաշինկթընի դիւանագէտները ամէն ձեւով կ՚ուզեն արգիլել որ Յորդանանի ներկայ տագնապը նոր պատերազմի մը պատճառ դառնայ Միջին եւ Մերձաւոր Արեւելքի մէջ : Վեցերորդ նաւաբաժնին տրուած հրահանգը նախազգուշական միջոց մը կը նկատուի միայն : Սակայն ամերիկացի բոլոր ղեկավարներն ալ համաձայն են այն կէտին շուրջ թէ կացութիւնը չափազանց լուրջ է Յորդանանի մէջ, հետագայ բարդութիւններ կրնան ծագիլ եթէ Յորդանան ու իր դրացի երկիրները որեւէ անզգոյշ քայլ առնեն :

Այս նկատումով է, որ Մ. Նահանգներու Արտաքին նախարարութիւնը խոհեմութեան եւ զգուշաւորութեան խորհուրդ տուաւ Եգիպտոսի, Սուրիոյ ու Իսրայէլի, ինչպէս նաեւ Մերձ. արեւելեան միւս բոլոր երկիրներուն :

× Մոսկուայի ձայնասփիւռը կը շարունակէ բուռն քարոզարշաւ մը ընդդէմ Ամերիկայի՝ ամերիկեան վեցերորդ նաւաբաժնին տրուած հրահանգին դէմ, աւելցնելով թէ «այս քայլը մեծ վտանգ կը սպառնայ Միջին Արեւելքի խաղաղութեան» : Իսկ ուրբաթ առաւօտեան իր հաղորդագրութեան մէջ, Մոսկուայի ձայնասփիւռը յայտարարեց թէ «Յորդանան, ամերիկացի կայսերապաշտներու օժանդակութեամբ, ամէնէն վատթար տեսակի յետադիմութեան գիրկը ինկած է» :

× Այզընհաուըրի պատուիրակը, Ճէյմս Րիչըրտս, քանի մը օրէն Արեւմտ. Գերմանիոյ մայրաքաղաքը պիտի մեկնի, ուր իր առաքելութեան մասին զեկուցում պիտի տայ Տըլըսի : Արդարեւ, այս վերջինը Մայիս 2էն 4 Պոնի մէջ պիտի մասնակցի Ատլանտեան Ուխտի ժողովին :

× Անգլիոյ մէջ ընդհանրապէս այն կարծիքը կը տիրէ թէ Յորդանանի տագնապը կարեւոր փորձաքար մըն է Այզընհաուըրի վարդապետութեան համար :

ՁԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԻՆ Ապահովութեան Խորհուրդը, Մ. Նահանգներու դիմումին վրայ սկսաւ քննել Սուէզի հարցը : Բոլոր պատուիրակներն ալ վերապահ դիրք մը ունին «եգիպտական ծրագիր»ին հանդէպ, որ կ՚անտեսէ Ապահովութեան Խորհուրդին նախապէս ընդունած «վեց սկզբունքները» : Միայն Խ. Միութեան ներկայացուցիչն էր, որ հարցէն շեղելով յայտարարեց թէ «կարգ մը արեւմտեան կայսերապաշտ պետութիւններ չհաշտըւած չեն Մերձ. Արեւելքի մէջ խաղաղութիւնը պահպանելու հարցով» եւ թէ Յորդանանի դէպքերը այս լոյսին տակ է որ պէտք է քննուին :

ԱՐԵՒՄՏ. ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ Արտաքին նախարարը յայտարարեց թէ գերմանեւխորհրդային առեւտրական բանակցութիւններ կրնան սկսիլ Մայիսի կէսերուն :

ՖԻՆԼԱՆՏԻՈՅ դահլիճը հրաժարեցաւ : Շատերու կարծիքն այն է, որ միայն ընկերվարական մեծամասնութեամբ դահլիճ մը կրնայ երկրին ներկայ պահանջներուն գոհացում տալ : Միւս կողմէ, ընկերվարական կուսակցութեան նախագահ ընտրուեցաւ յայտնի հակահամայնավար մը, Թաննէր, որ 1940ին Արտաքին նախարար էր : Այս ընտրութիւնը շատ յատկանշական է, որովհետեւ Խրուշչեւ եւ Բուլկանին մէկուկէս ամիսէն Հելսինքի պիտի այցելեն : Վերջին օրերու խորհրդային մամուլը խիստ յօդուածներ հրատարակած էր Թանների դէմ, որ իր կարգին պատասխանած էր՝ «Անկախ երկրի մը մէջ կուսակցութիւնները ազատօրէն կ՚ընտրեն իրենց ղեկավարները՝ առանց

ՄԵՐ ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԸ

Երէկ մեր խմբագրատան մէջ ողջունեցինք Տոքթ. Յակոբ Սեվրիհիսարլեանը, Հարաւային Ֆրանսայի Ազգ. Վարչութեան ատենապետը, որ Փարիզ եկած է քանի մը օրուան համար :

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԱԼԺԵՐԻՈՅ ՄԷՋ

Ալժերիոյ մէջ վերջին օրերուն կռիւները սաստկացան. ապահովութեան ուժերու եւ ապստամբներու միջեւ տեղի ունեցան շարք մը բախումներ, որոնց ընթացքին սպաննուեցան 92 Ալժերիացիներ, եւ գերուեցաւ մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք : Ուրբաթ առաւօտ, կռուի մը ընթացքին ապստամբները դարձեալ տուին 32 զոհ :

Ապահովութեան ուժերը խուզարկութիւններ եւ ձերբակալութիւններ կատարեցին Կոստանդինի, Ալժէի, Լարպայի մէջ, ուր ռումբեր պայթած էին, վիրաւորելով քանի մը անձեր :

Գերի բռնուած վիրաւոր ապստամբ մը շահեկան տեղեկութիւններ տուաւ ապստամբներու միջեւ եղած տարակարծութեանց մասին, որոնք առաւելաբար նիւթական պատճառներէ յառաջ կուգան : Ըստ թէ ամիս մը առաջ Մեսալի Հաճի կողմնակիցներուն եւ Ազատագրութեան Ազգ. Ճակատի անդամներուն միջեւ տեղի ունեցած են կատաղի կռիւներ, որոնց ընթացքին մեռած են 23 հոգի : Վիրաւոր գերին աւելցուց, որ շատ մը ապստամբներ յուսահատած են այս վէճերէն եւ կ՚ուզեն յանձնուիլ ապահովութեան ուժերուն :

× Ժընեւի օդակայանին մէջ ձերբակալուեցան 2 Ալժերիացիներ եւ երկու Զուիցերիացիներ, որոնց վրայէն գտնուեցաւ վաթսուն քիլօ ծանրութեամբ պայթուցիկ : Քննութիւնը ցոյց տուաւ որ պայթուցիկները պիտի ղրկուէին Ալժերիոյ ապստամբներուն :

× Շրջաբերական - հովուական նամակի մը մէջ, Պապը անդրադառնալով Հիւս. Ափրիկէի անցուդարձերուն, գգուշացուց ազգայնական շարժման ետին թաքնուած նիւթապաշտ եւ անաստուած տարրերու գործունէութենէն :

× Զօր. տը Պոլլարտիէր, որ պատժուած էր Ալժերիոյ մասին բռնած իր դիրքին համար, պաշտօնի կոչուեցաւ Հասարակածային Ափրիկէի բանակին մէջ :

ենթարկուելու դուրսէն եկած հրահանգներու » :

ՓԱՐԻԶԻ Թրքական նոր դեսպանը, Ճէմալ Երքին, անցաւ իր պաշտօնին գլուխը :

ԱՆԳԼԻՈՅ նախկին վարչապետ Իտընի առողջական վիճակը գոհացուցիչ է. երկուշաբթի օր դուրս պիտի գայ Պոսթոնի հիւանդանոցէն եւ պիտի մեկնի Քանատա՝ հանգստանալու համար :

ՕԴԱՆԱՒԱՅԻՆ ծանր արկած մը տեղի ունեցաւ Վիլլարոզի օդակայանին մէջ, ուր «Նոր 2500» օդանաւի մը փորձերը կը կատարուէին : Ցամաք իջած պահուն օդանաւը ջախջախուեցաւ, կրակ առաւ եւ մէջի հինգ օդանաւորդները տեղնուտեղը մահացան :

ՈՒՐԻՇ ԾԱՆՐ արկած մըն ալ պատահեցաւ Զուիցերիոյ մէջ, ուր երկու օդանաւեր իրարու բախեցան : Վեց հոգի ըսպաննուեցան :

ԱԼԶԱՍԻ փոթ-ածխի հանքերէն մէկուն մէջ պայթում մը տեղի ունեցաւ. եօթը բանուորներ փլատակներուն տակ մեռան : Վեց ուրիշներ ալ վիրաւորուեցան :

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ եւ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Եւրոպայի տարագիր պետութեանց ներկայացուցիչներուն համագումարը, որ տեղի կ՚ունենայ Սթրազպուրկի մէջ, բողոքի

(Շար.-ը կարդալ Դ. էջ)

ԻՄԲՐԸ (ՊՏԵՐ)

(Հայկական Աւանդութիւն)

●

Աշխարհի ստեղծումէն ի վեր այդպիսի աղջիկ չէր ծնած գիւղին մէջ: Ծնողքը թէեւ աղքատ բայց այնքան ալ տգեղ, տըխեղծ, ծուռումուռ եւ արգահատելի չէին: Ո՞ր դեւը, ո՞ր չար ոգին եկեր խառնուեր ու խանգարեր էր անոնց սեղմնաւորումը որ երախան սկիզբները լերկ ու ճմուռ մը խմոր, քանի մեծնար, տարիներուն հետ կը մեծնային իր տգեղութիւններն ու անճոռնութիւնները :

Արբունքի տարիքին արդէն եղած էր գոնջ, սապատող, ծուռ սրունք, ճպռոտ ակռնողիքով եւ կաղացնայ: Հրէշ մը աննախընթաց :

Ընկեր չունեցաւ: Աղջիկները կը փախչէին անկէ սարսափահար, իսկ տղաքը կը հալածէին զայն: Անցած ատեն՝ հիւղերու առջեւ ծալլապատիկ պառաւները կը խաչակնքէին արգահատանքով եւ կը մրթմրթային «Քրիստոս մէջերնիս», զայն համարելով չար ոգիներու բերք :

Բայց քանի տարիքը կ՛աճէր՝ այդ աղջըկան խորը նոր հետաքրքրութիւններ կը զարթնուին: Անգիտակ մղումով մը կը հետապնդէր ջեռահաս մանչ ու աղջիկներու խաղերն ու կատակները, քիչ մը աւելի մեծերու խուսափումները մացառներու ետին: Ամէն առիթի, հեռուէն կը հետեւէր հարսանեկան թափօրներու ուր զարդարուն աղջիկներ առոյգ արուներու կողքին կը քալէին հպարտ ու երջանիկ :

Կը լսէր, կը խորհէր անոնց գիշերներուն մասին, դիրկ դիրկի, շրթունք շրթունքի, եւ իր տխեղծ կուրծքին տակ սիրտը կ՛ուռէր եւ կը լսէր բաբախիւններ քառատրոփ արշաւող ձիերու սմբակներու ձայնին պէս: Կը գալարուէր եւ երբ մինակ էր, հողին վրայ կը տապլտկէր, կը կաղկանձէր եւ կը հեկեկար երեսն ի վար :

Արտերու մէջ առանձին աշխատող մըշակներուն մօտ կ՛երթար, կը նստէր, ժըպիտի վախեր կ՛ունենար, երգ ու չարական կը մրմնջէր, ծառայութիւն կը մատուցանէր ինքնահոս աշխոյժով մը, սակայն ոչ ոք կը մօտենար իրեն այնպէս ինչպէս իր հոգին կը ցանկար: Եւ վիրաւոր անասունի մը պէս թարթափելէն կը հասնէր հօրենական անիծեալ որջը որ իրեն ծնունդ էր տուած :

— Աստուա՛ծ, կ՛աղօթէր ամէն օր իր սրտին խորքէն, ա՛ռ հոգիս որ ազատիմ այս չար աշխարհէն: Քանի կը զրկես զիս ամէն մարդու տուածդ շնորհներէն, ա՛ռ հոգիս: Եւ որպէսզի անարդարութեանդ վրէժը լուծուի, փոխակերպէ զիս այնպիսի բանի մը որ մարդիկ ստիպուին զըրկել, գրկել ու սեղմել զիս իրենց սիրտին վրայ, ակամայ :

Աստուած այս անգամ լսեց անոր աղօթքը, բայց ինչպէս իր սովորութիւնն է, քիչ մը ուշ, քանի որ մէկ ականջը խուլ է, միւսն ալ թմբիկ :

Սիրազուրկ աղջկան հողակոյտին վըրայէն սկսաւ կանաչիլ արագաբոյս խոտ մը, հարսանեկան քօղերու ժանեակներուն պէս նրբահիւս ու թափանցիկ, զուարթ տերեւներով որոնք ակնառու ճոխութեամբ կը բազմանային ու կը տարածուէին, վարմեր կը կազմէին քով քովի, ամէն ուղղութեամբ այնքան արագ որ քանի մը օրէն ոչ միայն հէգ աղջկան գերեզմանը, այլ շուրջ բոլորը պատեցին, պարուրեցին, եւ անկէ ալ աւելի հեռու իրենց բազուկները տարածեցին մարախի արշաւասոյր տարմերուն պէս ...:

Այնպէս որ գերեզմանի այցելուները եւ շրջակայ արտօրները, հարկադրուած՝ կը խոնարհէին, բազուկներով կը գրկէին եւ ուժգին սեղմած արմատախիլ կ՛ընէին զանոնք :

Եւ Տէր Աստուած, անպէտ ու սիրախանձ աղջկան գերեզմանէն ստեղծեց անպէտ ու կիզելի այս խոտը եւ իր անհասանելի հեղնանքով ալ, զայն վերածեց երկու տեսակի, արու եւ էգ ··· :

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Իմբրը, պտեր (Ֆր. «Փուժէր», կը կոչուի նաեւ ձարխոտ եւ փիլունձ):

«ԱՍՏ ՀԱՆԳՉԻ...»

●

Թերեւս սովորութիւն է դարձած մեր զանգուածին համար, Ապրիլեան Եղեռնը դատել սկեպտիկ եղանակով մը :

Անոնցմէ շատեր սպանդէն մազապուրծ ազատուածներ են, ընդհանրապէս, կամ տարբեր պատճառներով օտար ափեր ինկած մարդիկ:

Բնականաբար բոլորն ալ կարծիք կը յայտնեն հայ ժողովուրդի մասին :

Ապրիլ 24ը Տէր Զօրն է միայն ոմանց համար:

Տէր Զօրը՝ «Աստ հանգչի» մը, որուն մասին լսած են յաճախ :

Ու եթէ առիթը ընծայուէր, ապահովաբար գոհունակ անապատին աւազներուն վրայ փառաւոր յուշարձան մը բարձրացնելով:

Մակագրութեան մը համար ալ կարելի էր գրել՝ «Աստ հանգչի ··· Ազգն Հայոց»:

Պէտք չէ զարմանալ :

Ամէն ժողովուրդ տարբեր ձեւ չէ գտած յարգելու համար իր զոհերուն յիշատակը: Յուշարձաններ ամէն դի՝ Վերտէօնէն մինչեւ Օրատուր, կամ Փէր Լաշէզ :

Ծանօթ է Թուրքին հոգեբանութիւնը — Աւէր, կողոպուտ, սպանդ :

Սակայն, պէտք չէ մոռնալ դէպքերը :

Համաշխարհային Ա. պատերազմին յաջորդեց երկրորդ Աշխարհամարտ մը: Մարդիկ դարձան աւելի իմաստուն: Դիւանագիտութիւնը՝ նոր զէնքերէն լիազօրուած՝ աւելի քան վերածուեցաւ պազարին գատումի: Իրաւունքը՝ մարդկային ազատութեան եւ խղճին, համահաւասար գետնի վրայ դրուեցաւ մեծ թէ փոքր ժողովուրդներու համար :

Ժողովուրդներն ալ փոխուեցան: Կան մարդիկ որ մտածեցին նաեւ, թէ Թուրքն ալ փոխուեցաւ :

Այս բոլորէն վերջ կրկին Թուրքը եկաւ ճշդել (1955 Սեպտեմբեր 6), որ Թալանի ու առեւանգումի միայն ատակ, բարբարոսի իր հոգին չէ փոխուած :

Վերջին այդ դէպքերը թերեւս հզօրագոյն փաստերէն մէկը կը կազմեն անվիճելի այն իրողութեան (հոգեբանօրէն) որ մեր ժողովուրդին սպանդին պատճառը պէտք չէ փնտռել պատահական կարծիքներու մէջ որ թութակաբար կը կրկնուին:

Ամէն անգամ, Ապրիլ 24ին արցունք թափելն ալ հայրենասիրութեան նշան չէ:

Արտասուքը ձգեցէք տկարներուն :

Այս թուականը այլեւս խորհուրդի մը վերածուած է մեզի համար: Անկումներով եւ բարձրութիւններով միախառնուած խորհուրդ մը, որ կը թափանցէ ամէն Հայու հոգիին:

« Պարտուածներուն համար արցունքը վատութիւն է» ···:

Հրեաները Լացի Պատ մը ունին: Կը սըխալին անոնք՝ որ Ապրիլ 24ը կը շփոթեն այս Պատին հետ :

Թուրքին ըրածները, իրենց բոլոր մանրամասնութեամբ ծանօթ են, թիվ մը մանուկէն մինչեւ ալեհեր հայ ծերունիին :

Այդ բոլորը մեծ հանդիսութիւններու ընթացքին բազմաթիւ անգամներ կրկնելով բան չենք շահիր :

Քիչ մըն ալ մտածենք մեր ընելիքներուն մասին, որպէսզի «Աստ հանգչի»ն ծանր չկշռէ նահատակներուն աճիւններուն վրայ :

ԱՐՄԵՊԻԼ

ՄՏՔԻ ԿԱՅԾԿԼՏՈՒՔՆԵՐ

Ծնեցաւ՝ ցաւ:
Մկրտեցաւ՝ ցաւ :
Մեծացաւ՝ ցաւ :
Ամուսնացաւ՝ ցաւ :
Հարստացաւ՝ ցաւ :
Ծերացաւ՝ ցաւ :
Մեռաւ··· ասոր մէջ միայն ցաւ չկայ:

16 – 12 - 14 Ի. ԱԿՆՈՒՆԻ

×

Մեռածները անտեսանելի են, բայց բացակայ չեն :

×

Գողը կ՛ըսէ՝ աշխարհը գող է :

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԱԾ

ՏՈՄՍԵՐ

ԼԱՑԻ ԳԻՇԵՐ

●

Անցեալ օր, ծագումով Շուէտացի մեծահարուստ Ամերիկացի մը, օդանաւը լեցուց եօթանասուն հոգի — կինը, զաւակը, հարսը, թոռները, հօրաքոյրները, մօրաքոյրները, զարմիկները եւ մասամբ նոյն — երեք շաբթուան արձակուրդով զանոնք Շուէտ տանելու համար :

Պարոն Րայնար Պէնսըն, 57 տարեկան մէկը, Ամերիկա եկած էր 12 տարեկանին՝ իբրեւ հիւր իր ազգականներուն :

Այսօր, նախագահն է ութսուն միլիոն տոլարի հարստութիւն ունեցող առեւտրական հաստատութեան մը :

Օդանաւը ճամբայ չելած, մեծահարուստը զրոյց մը ունեցաւ թղթակիցներուն հետ եւ ըսաւ անոնց.

— Երախտապարտ եմ Ամերիկայի ··· Պիտի չմոռնամ այն բարիքները, զորս այս մեծ հայրենիքը պարգեւեց ինծի՝ սա վերջին յիսնամեակին ···

×

Արեւելեան կողմն աշխարհի կայ ուրիշ հայրենիք մը: Անունը Թուրքիա: Ջարդարարներու վաթանը: Բնութիւնը, այդ երկրին մէջ, հրաշալի: Բնակչութիւնը այդ երկրին զաւակներուն, հրէշային :

Այդ երկրին մէջ կ՛ապրէր, մինչեւ 1915, մեր համրանքին կէսէն աւելին: Սամաթիայէն, Սկիւտարէն, Պարտիզակէն մինչեւ Սիփանայ սարին ստորոտը :

Փոթորիկ մը պայթեցաւ այդ տարին ու մեր բազմութիւնը իջաւ հարիւր հազարի :

Եկեղեցիներ, դպրոցներ, վանքեր ունէինք : Քանդեցին :

Հողեր ունէինք, մեր ճակտին քրտինքով ոռոգուած, բարեբեր ու արգաւանդ: Խըլեցին մեր ձեռքէն:

Վոսփորի գեղածիծաղ ափերէն մինչեւ մեր բարձրաւանդակին շուկաները կը վխտային մեր հարուստները: Կողոպտեցին :

Մտաւորականներ ունէինք: Մաքրեցին Այաշի կամ Չանղըրըյի բանտերուն մէջ կամ Տէր Զօրի աւազներուն վրայ :

Հարսներ ու աղջիկներ ունէինք: Հարէմներէն ներս տարին:

Արեւաչուի երախաներ ունէինք : Մարգարէին գիրկը նետեցին :

Կարճ — երէկ մեր ամբողջ հասակով ներկայ էինք այդ երկրին մէջ: Այսօր այնտեղ մնացած է միայն մեր շուքը: Ու մեր ունեցած նիւթական ստացուածքէն, փշրանք մը միայն՝ մինարէներու ոստանին մէջ:

Հրէշաստանին ներսերը մի երթաք, որպէսզի ստիպուած չըլլաք երգելու.

— Այսքան չարիք թէ մոռանան մեր որդիք, զահ էլ պէտք չէ, ոչ էլ Աստուած

ԱՒԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԸ

●

Բ.

Լինելութեան ու դիմադրականութեան այս պատգամին ականջ տուեր է մեր բանաստեղծը «մանուկ օրերից», այդ պատգամը Մասիսի անդունդներուն մէջ շըղթայուած Արտաւազդին դարաւոր փափաքն է, անմահ հէքեաթը մեր ցեղին անկախութեան ու ազատագրութեան ···:

Մասիսէն յետոյ, ահաւասիկ երգը Այրարատեան դաշտի: Ինչպէս նախորդ երգերուն, այս երգին մէջն ալ Ահարոնեան անսանձ երիվարի մը վրայ հեծած, շունչը բռնած, աչքէ կ՛անցընէ հայրենի բնութեան գեղեցկութիւնները, որոնց կարօտովը կը տոչորի իր հայրենազուրկ հոգին: Կը փնտռէ Արարատեան դաշտի հորիզոնները, վերջալոյսները, ամպերու կարաւանը, ջինջ երկինքը, լոյս աղջիկներուն երգը, շինականներուն հեւքը, եւ արշալոյսներուն վեհափառ ծնունդը : Կ՛երգէ տարուան չորս եղանակները, ամէն մէկն իր գեղին ու հրապոյրին մէջ :

Վեցերորդ երգը կեանքի ու մահուան խորհրդաւոր հէքեաթներուն ձօնուած է : Բանաստեղծը խորունկ լաւատեսութեամբ, երեւոյթներուն գեղեցիկ ու զըւարթ կողմը տեսնել կ՛ուզէ միայն : Խորապէս կը հաւատայ, որ Ադամ ու Եւայի հէքեաթը ամէն օր ու ամէն ժամ տեղի կ՛ունենայ բնութեան մէջ, ու կեանքը կը թրթռայ հզօր երկունքներով, կատարեալ ներդաշնակութեամբ: Բնութիւնը եւ իր երեւոյթները, ձայներն ու շունչերը սիրող ու պաշտող բանաստեղծը, կ՛երգէ մեզի յաւիտենական հէքեաթը :

Իր լաւատեսութիւնը բնութենէն ներշնչուած է իրեն, որովհետեւ կը հաւատայ, թէ տիեզերքի մէջ մէկ հատիկ երգ կայ, ու այդ երգը վերանորոգութեան, վերազարթնումի ու յարութեան հզօր երգն է, ուրախութեան ու արցունքի յաւիտենական զոյգ ներդաշնակութիւնը :

Այսպէս երգելէ յետոյ հայրենի կարօտը, մեր անզուգական բնութիւնը, երեւակայութեան նժոյգը հեծած, բանաստեղծը կը կանգնի մեր դաշտերուն եզերքը ու մտիկ կ՛ընէ երգը մեր աղջիկներուն, որոնց «երգը սէր է, եւ սէրը՝ երգ», եւ որոնց հայեացքին մէջ թառած է «ցաւը ոսկեզօծ ու կեանքը ժպիտ» :

Վերջին երգը, երգն է «Կախարդական Տաճարին», որուն երազը սիրտին, հոգիին ու աչքերուն մէջ, յոգնած ու գունատ ուխտաւորի մը պէս, որուն ցուպը ձեռքին մէջ մաշեր է, կը քալէ ու կը քալէ անվախճան, դէպի այդ անծանօթ Տաճարը ···

Մի աղօթք կայ իմ հոգում,
Որ դեռ երբեք չեմ արտասանել ·
Մի արցունք կայ իմ սրտում,
Որ դեռ երբեք չեմ լացել ·
Այն աղօթքն ու արցունքն է՝
Մի անծանօթ աստուածութեան
Կախարդական Տաճարի :

***

Ճշմարիտ բանաստեղծները իրենց հոգիին խորն ունին աղօթք ու արցունք, մարդկային էակի այս երկու զգայութիւնները, որոնցմով կեանքը կը գեղեցկանայ, ու բանաստեղծութեան կը վերածուի: Արցունքը տառապանքին, գոհունակութեան ու երջանկութեան աղօթքը, եւ գեղեցկութեան փառաբանութիւնը, որոնց վրայ հիմնուած է մեր գոյութիւնը, — բանաստեղծութեան ամէնէն վճիտ, ամէնէն հարազատ տարրերն են :

Աւետիս Ահարոնեան «Կարօտ հայրենի» քերթուածներով, գերազանցօրէն զգայուն ու լաւատես բանաստեղծի մը բոլոր արժանիքներն երեւան կը բերէ, կատարեալ ներշնչումով, կատարեալ արուեստով, որուն յատկանիշները կը մնան, նախ՝ բնութիւնը, իր իրական ու ճշմարիտ պատկերին մէջ, մարդու հոգին իր տառապանքով ու սէրերով, կեանքի եւ մահուան անիմանալի խորհուրդները, մտածումին թելը, որով իրարու կը կապուին խորունկ զգայութիւններ, եւ ասոնցմէ վեր, գեղեցիկին զգացումը, որուն ստուերը պէտք է թափառի միւս բոլոր զգայութիւններուն վրայ, որպէսզի գեղարուեստի գործը ապրելու սահմանուի: Առանց այս վերջին զգայութեան որ բանաստեղծին երեւակայութեան թռիչք կուտայ, ունեցած ճաշակն ու նախասիրութիւններն երեւան կը հանէ, անկարելի է կարդալ բնութեան գաղտնիքներուն գեղեցկութիւնը, մարդկային հոգիին աւեղզուածը, ուր երբեմն, կարգով կը յայտնուին կարեկցութեան, սիրոյ, նախանձի, ատելութեան ու ոճիրի զգայութիւնները: անկարելի է ըմբռնել մանաւանդ ճշմարտութեան եւ իրականութեան, այս զոյգ ազդակներուն կարեւորութիւնը, որով կը կնքուի արուեստի գործերուն վաւերականութիւնը: Գրագէտ մը, որ յարգանք կը զգայ այս բոլորին հանդէպ ստեղծագործելէ առաջ, ու անոնց օժանդակութեանը կը դիմէ, գտնելու համար տանջանքով երազուած վայրկեանը, ըսելու համար « կեցիր, դուն այնքան գեղեցիկ ես», ինչպէս Կէօթէի Ֆաուստին հոգեկան տագնապներն ըսել տուին այդ անմահ գործին մէջ, — այդ գրագէտ-արուեստագէտը ուրախութիւնը կը զգայ, թէ ինքը կը ճանչնայ բնութիւնը, մարդոց հոգին եւ իրական ու շօշափելի աշխարհը : Այս պայմաններէն դուրս գոյութիւն չունի արուեստի ոեւէ գործ :

Գեղարուեստական գործ մը տալու համար ուրեմն, արուեստագէտը պէտք է ունենայ յիշուած բոլոր զգայութիւնները, առանց որոնց՝ մի միայն ոճի ու ճարտարապետութեան, լեզուի ճկունութեան ու հարստութեան միջոցներով, արուեստի գործը անկատար է. անոր կը պակսի աստուածային այն շունչը, որ հոգի ու միտք կուտայ տառապանքով երկնուած ստեղծագործութեան :

ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐՍԱՄԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՊՈՒՇԿԻՆ՝ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԵՐԳԻՉԸ

●

Այս տարի Մոսկուայի ինչպէս նաեւ Խ. Միութեան բոլոր անկիւններուն մէջ տօնուեցաւ մեծ բանաստեղծ Աղեքսանդր Պուշկինի մահուան 120րդ տարեդարձը: Իր կեանքը (1799 – 1837) զուգադիպեցաւ Ռուսաստանի գրական եւ ընկերային զարթօնքի շրջանին: Այդ իսկ պատճառով, իրեն վիճակուեցաւ դառնալ ռուսական նորագոյն գրականութեան եւ լեզուի հիմնադիրներէն մէկը:

Ծնած է Մոսկուայի մէջ եւ ուսումը առած՝ Պետերբուրգի մօտերը: Ուսանողութեան տարիներէն իսկ սկսած է գրել բանաստեղծութիւններ, որոնք իր ուսուցիչներուն եւ գրական շրջանակներուն մէջ հետաքրքրութիւն ստեղծած են:

Ուսանողութենէն անմիջապէս ետք կը նետուի գրական կեանքի մէջ: Հակառակ անոր որ Պուշկին կը սերէր ազնուական ընտանիքէ, երիտասարդ տարիքէն իսկ գործօն դեր կը ստանձնէ յառաջդիմական այն շարժումին մէջ, որ իրեն նպատակ դարձուցած էր տապալել ցարական բռնակալութիւնը: Այդ շրջանին ընկերային պայքարը սուր բնոյթ ստացած էր Ռուսիոյ մէջ եւ Պուշկին խանդավառութեամբ իւրացուց նոր օրերու նոր գաղափարները:

Երկնքում ...

×

Թուրքիոյ մէջ չկայ առեւտրական հաստատութիւն մը — հայապատկան — որ հասած ըլլայ իր հարիւր տարեկանին:

Ամէն տասը, քսան տարին անգամ մը «բան մը» կը պատահի եւ բարեխնա՜մ կառավարութիւնը «ազգին, վաթանին շահերը պաշտպանելու համար» կը զարնէ քրիստոնեայ Հայուն գլխուն: Եթէ դանդուածային ջարդը, քիչ մը աչքի կը զարնէ այսօր, կրնայ կողոպտել հայ ունեւորը: Ո՞վ պիտի իմանար: Իմացողին ալ հոգն էր հատեր ...

Հանդիպա՞ծ էք Թուրքիա ծնած, ապրած մարդու մը, որ Սթամպուլէն օդանաւ առնելէ առաջ, ըսէր Թղթակիցներուն.

— Երախտապարտ եմ Թուրքիոյ ... Պիտի չմոռնամ այն բարիքները, զորս այս մեծ հայրենիքը պարգեւեց ինծի՝ սա վերջին յիսնամեակին ...

Ես առանձ ապուշի հանդիպած չեմ:

Բայց հանդիպած եմ շատ չատերուն, որոնք կ՚անիծեն Թալաթներու վաթանը.

— Անիծեալ ըլլայ այդ երկիրը ... Պիտի չմոռնամ այն չարիքները, որոնք դըլուխէս անցան այնտեղ՝ սա վերջին յիսնամեակին ...

Նոր օրերու Լացի Գիչերը այս սրտաճմլիկ ողբերգութեան վրայ արտասուելու համար է որ ստեղծուած է, կարծեմ..

ԵՒՐՈՊԱՑԻ

ժողովրդական համեստ խաւերու, ազատութեան եւ ընկերային յեղաշրջման նուիրուած իր բանաստեղծութիւնները իրեն կ՚ապահովեն ժողովրդական դրողի համբաւը:

Այս պարագան չվրիպեցաւ ցարական ոստիկանութեան ուշադրութենէն, որ զինք ձերբակալելով կ՚ուզէր աքսորել Սիպերիա: Բարեկամներու միջամտութեան շնորհիւ կարելի եղաւ մեղմացնել պատիժը, ու Պուշկին ղրկուեցաւ Ռուսիոյ խոբերը, ուր մնաց ամբողջ չորս տարի (1820 – 24):

Աքսորական կեանքի այս շրջանին ան դարձեալ կապ հաստատեց յեղափոխական գաղտնի կազմակերպութեանց հետ եւ շարունակեց գրել յեղափոխական շունչով տաղեր, ինչպէս «Կովկասի բանտարկեալը», «Բաղչիսարայի աղբիւրը», «Պոհեմականք» եւ «Եօժէն Օնէկին» չափածոյ վէպը:

Պուշկինի վտանգին օրինակն ու գործը մեծ խանդավառութիւն ու շարժում կը ստեղծէին ռուս երիտասարդութեան մօտ: Բանաստեղծին յարաճուն ժողովրդականութիւնը սկսաւ մտահոգութիւն պատճառել ռուսական կառավարութեան, որ 1824ին ամրան, Աղեքսանդր Առաջինի մասնաւոր հրամանագրով, փոխադրել տուաւ Պուշկինը Միխայլովսկա գիւղը եւ պահեց ոստիկանական հսկողութեան տակ:

Աքսորի այս երկրորդ շրջանը մեծ դեր ունեցաւ բանաստեղծին իմացական կազմութեան վրայ. այս շրջանին է որ ան գրեց իր գլուխ գործոցը՝ «Պորիս Կոտունով» ժողովրդական ողբերգութիւնը, զոր Ռուսերը կը սիրեն բաղդատել Շէյքսփիրի գործերուն հետ: Այս գործին մէջ, Պուշկին կ՚ուզէ ցոյց տալ ժողովուրդին կատարած դերին կարեւորութիւնը պատմական դէպքերու ընթացքին:

Պուշկին Միխայլովսկա կը գտնուէր, երբ Ռուսիոյ մէջ պայթեցաւ 1825ի ապստամբութիւնը. այս առթիւ, ան գրեց «Հոկտեմբեր 19» բանաստեղծութիւնը, ուր կ՚աւետէ ժողովուրդին մօտալուտ ազատագրութիւնը. —

«Ծանր շղթաները պիտի փշրուին,
Բանտերը պիտի խորտակուին,
Ու ձեզ պիտի դիմաւորէ
Ազատութիւնը ժպտադէմ»:

1826ի աշնան Պուշկին վերադարձաւ աքսորէն: 1830ին աւարտեց «Եօժէն Օնէկին»ը, որուն վրայ աշխատած էր ամբողջ ութ տարի: Այս վէպը կը պատկերացնէ ռուս ժողովուրդի առօրեան, անոր աւանդութիւնները, բարքերը, կը ճաղկէ ռուս ազնուականութեան սովորութիւնները: Ռուս իրապաշտ գրականութեան մէջ այս վէպը կը գրաւէ պատուոյ տեղ մը:

Պուշկին գրեց նաեւ արձակ էջեր, ինչպէս «Կորուխին գիւղին պատմութիւնը», «Տուպրովսքի», «Հրամանատարին աղջիկը», եւայլն, որոնք գրուած են պարզ եւ անպաճոյճ ոճով: Ինչպէս ամէն տեղ, հոս

ԳՈԼՈՄՊՈՍ ԱՌԱՆՁԻՆ ՉԳՏԱՒ ԱՄԵՐԻԿԱՆ

●

Գոլոմպոսի նաւուն մէջ մարդ մը կար, որուն անունը գրեթէ անծանօթ մնացած է:

Մինչդեռ շնորհիւ այդ մարդուն է որ գտնուած է ամբողջ ցամաքամաս մը: Պատմութիւնը այդպէս է, կը պահէ անուն մը, որ յետագային կը դառնայ նշանաւոր, հանրածանօթ, եւ որուն կը վերագրուին ուրիշներու կողմէ կատարուած շատ մը գործեր: Ցաճախ մոռացութեան կը տրուին կեդրոնական անձնաւորութիւններ, կը մնան շուքի մէջ, որովհետեւ կամ շատ համեստ են եղած եւ կամ պատմագիրը մոռցած է յիշել անոնց անունը:

Պարագան նոյնն է այն մարդուն համար որ կը կոչուէր Ժան տը լա Քոսա. իմացա՞ծ էիք այս անունը. — Հաւանաբար ոչ. մինչդեռ միակ անձն էր նաւուն վրայ, որ ամէնքէն առաջ հասկցաւ թէ գտած են նոր եւ անծանօթ ցամաքամաս մը եւ ոչ Հնդկաստանը:

Այսօր, պատմաբանները կ՚ուզեն դարմանել Լա Քոսայի դէմ կատարուած անիրաւութիւնը: Որպէս աղբիւր ունենալով այդ օրերուն փոխանակուած նամակները, վաւերաթուղթերն ու գիտական պաչարը, սպանիացի գրագէտ Օլակէ, որ միեւնոյն ատեն քաջ ծանօթ է Գոլոմպոսի արշաւանքին մանրամասնութեանց, յօրինած է երեւակայական օրագրութիւն մը, զոր իբր թէ գրի առած է Ժան տը լա Քոսա:

Օրագրութիւնը կը կարդացուի վէպի մը պէս եւ շարժանկարի մը նման կը ներկայացնէ ճամբորդութեան հետաքրքրաշարժ պարագաները: Ըստ Օլակէի, Գոլոմպոս եղած է ոչ շատ ճարպիկ նաւազ մը, սա-

ալ բանաստեղծին գլխաւոր մտահոգութիւնն է ռուսական արդի գրականութեան տալ խորապէս ազգային եւ ժողովրդական բնոյթ:

Աղեքսանդր Պուշկին ունեցաւ ողբերգական վախճան մը: Պալատին կողմէ նիւթուած դաւ մը պատճառ դարձաւ, որ ան մենամարտի Ֆրանսացի սպայի մը հետ, հռչակաւոր բանաստեղծը մահացու կերպով վիրաւորուեցաւ եւ մեռաւ 1837ին, 38 տարեկան երիտասարդ հասակին, երբ տակաւին այնքան մեծ եւ փայլուն ծրագիրներ ունէր բանաստեղծի իր հոգիին մէջ:

Պուշկին բացառիկ տեղ մը կը գրաւէ ռուսական արդի գրականութեան մէջ: Իր կեանքով եւ գործով, ան արթնցուց եւ շարժման մէջ դրաւ ռուս ժողովուրդի ոգեկան, իմացական եւ ընկերային ոյժերը:

Գրական քննադատ մը ըսած է իր մասին «Իր ժամանակի ռուս մեծագոյն բանաստեղծը չէր միայն, այլեւ մեծ բանաստեղծը բոլոր ժողովուրդներու եւ բոլոր դարերու»:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

***

Գիշերը կիսուեց,
Աստղեր ու լուսին
Կապոյտ երկնքում
Կորան միասին:

Մարեցին վերջին
Շողերը մաքուր՝
Երազի նման
Անրջող հոգու:

Լռեցին կամաց
Պատուհանիս տակ
Սիրող սրտերի
Շշուկները տաք ...

Լուրթ-եան գիշեր
Շշնջաց քամին,
Երազը փակեց
Կոպերն աշխարհի:

Միայն ես՝ անքուն
Մնացի արթուն,
Դու՝ ինձնից հեռու՝
Իմ երազանքում:

ՋՈՒԼԻԵՏԴԱ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

կայն հպարտ եւ յամառ մարդ մը, որ պնդած է իր համոզումներուն վրայ, առանց մտիկ ընելու իր ընկերներու խորհուրդը. ընկերները կ՚ուզէին փաստել որ չեկած են Հնդկաստանի ճամբէն:

Ժան տը լա Քոսա, որ նաւուն սեփականատէրն էր, պարզ նաւազ մը չէր. — գիտուն եւ քննարկու միտք մը ունէր, չուտով անդրադարձաւ իրենց կատարած գիւտին կարեւորութեան. ջանաց տարահամոզել Գոլոմպոսն ու իր ընկերները:

Այս օրագրութեան մէջ, Գոլոմպոս կը նկարագրուի հետեւեալ ձեւով. «Բարձրահասակ մարդ մըն էր, երկար եւ պատկառազդու դէմքով. կապոյտ աչքեր, երկար ու սպիտակ մազեր ունէր եւ կը սիրէր խօսիլ մեծ շարժուձեւեր ընելով»:

Երբ առաջին անգամ կը հանդիպին տեղացի կարմրամորթ Հնդիկներուն, կը զարմանան հիւլակներ չինելու անոնց մեծ ճարտարութեան վրայ. սակայն իրենց «առաքելութեան բերմամբ», առաւելաբար կը հետաքրքրուին անոնց ոսկիէ օղերով..

Տը լա Քոսա ողբերգական վախճան մը կ՚ունենայ իր գտած Նոր Աշխարհին հողին վրայ: 1510ի Փետրուար 28ին, սպանիացի զինուորները անոր մարմինը կը գտնեն անյայտ անկիւնի մը մէջ՝ թունաւոր նետերով ծածկուած: Այդ վայրին վրայ այսօր կը բարձրանայ Գոլոմպական Սուրբակօ քաղաքը:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (32)

ԵՐԿՈՒՆՔ

●

ԳԼՈՒԽ Ը.

ԿԱՆԴՈՒԱՐԻ ԱՄՈՒՐԸ

●

Այս միջոցիս Մուշեղ կը տքար՝ ոչ վէրքին, այլ դարմանին առջեւ. Թէպէտ վէրքը վտանգաւոր չէր, բայց ուսին գլուխը շատ զգայուն տեղ մըն էր, եւ պառաւ կինը (պէտք է գիտնալ թէ սովորաբար բժշկութիւնը միայն զոյգ վերապահեալ էր այն ժամանակ ի Հայաստան) առանց փաղաքշանաց իր ասեղը իշխանական մարմնոյն կը մխէր եւ կը կարէր եւ վէրքին երկու բերան միացնելէն վերջ՝ հին գինով, մեղրով ու զանազան խնկեղէններով շինած զանգուած մը վրան կը տարածէր եւ սովորական առածը կը կրկնէր. «Օգտակար է թէ Աստուած կամի»:

Մուշեղ թթու երեսով, հառաչանօք եւ գրեթէ արցունքը աչքին այդ դարմանին տարաւ, միշտ «Անիծած պառաւ, շուտ ըրէ» ըսելով: Իսկ Անձեւացեաց Տիկինը ամէն պէտք եղածը բերել տալէ վերջ՝ մարմարէ արձանի մը պէս կեցած էր: Խեղճ իշխանը երբեմն աչքը իրեն կը վերցնէր, իբրեւ թէ ողորմութեան փշրանք մը հայցելով նորա նայուածքէն, իսկ նա, ամենեւին անզգայ, յայտնի էր հետաղնին աչքի մը թէ իւր քով սիրտը մեռած էր:

Նշանաւոր կերպարանք մը ունէր այդ կինը, եւ որ ամէն բանէն աւելի դիմացինին կ՚ազդէր իւր աչքերն էին, որոնց խորութիւնը եւ արտեւանանց երկարութիւնը եւ նոյն գոյնը կը ծածկէին եւ սեւ կը կարծեցնէին, երբ բուն իրօք իւր ծովուն ծիրանի գոյնն ունէին: Գեղեցիկ ճակատը սեւ ագռաւի մազեր կը պսակէին, երեսը աժգոյն ճերմկութիւն մը կար ուր ծիծաղ կ՚ըսէիր թէ ամենեւին չէ ծաղած. ամէն տեսնող այդ սակաւախօս կինը կը յարգէր եւ կ՚ակնածէր իրմէ, բայց շատ քիչ մարդ կրնար սիրել, վասնզի անթափանցելի էր ամէն տեսակ բարեկամութեան եւ ընտանութեան: Հիմա էլ նոյն անտարբերութեամբ կեցած էր իշխանի առջեւ, ինչպէս անտարբերութեամբ լսած էր նորա դերի երթալը եւ հրամայած ամէն մարդ զինելու եւ աւագակաց ետեւէն արշաւելու, ինչպէս անտարբերութեամբ եւ անուշադիր մտիկ ըրած էր օտարականին քաջութեան պատմութիւնը եւ ամենեւին հետաքրքրութիւն չէր ցոյց տուած զնա տեսնելու:

Երբ իշխանը հանդարտեցաւ եւ հոգի առաւ,

— Տիկին, ըսաւ մենք հոս բարերար մը ունինք, աննշան մարդ էլ լինի՝ ան աստիճանի է նորա ըրած ծառայութիւնը, որ կարելի չէ զինք մեզի սեղանակից չընել. ուստի փրկանաց իբաւունք՝ եղբօր եւ հաւասարի պէս զինք պատուել ինձ կ՚իյնայ, եւ նեքս հրաւիրել:

— Քու գիտնալու բանդ է այդ, իշխան, դու ես տէր:

— Զարմանք է որ սա ամրոցիս մէջ ես եւ դու լինելով այս քանի ամիս է եւ ուրիշ մէկ անձ մը չունենալով օր մը՝ անգամ մը սխալէիր եւ կարծիք յայտնէիր.. Բայց երբ կին մը այդչափ անփոյթ է, յայտնի է որ եթէ իւր սրտին մէջ գաղտնի խորհուրդ մը չունի, սոսկալի անտարբերութիւն ունի: Արդէն ես լաւ գիտեմ թէ ինչչափ ակամայ յանձն առիր այս ամուսնութիւնը, եւ թէ բռնադատեալ պարագաներէ ...

— Ինչո՞ւ կեցար, շարունակէ, ըսաւ Տիկինը նոյն անդրդուելի ձեւը անսասան պահելով:

— Ում համար շարունակեմ, ես այսչափ կին տեսած էի, այսպիսի անզգայ արձան մը ուրախութեան եւ տրտմութեան չէի կրնար երեւակայել: Ցանցանքը ոչ իմս է, եւ ոչ քու, այլ Արծրունեաց:

— Եթէ իմ քովս յանցանք չես գտներ, ուրիշներունը իմանալու հետաքրքիր չեմ...

— Ուր կ՚երթաս, հրաւէր ղրկէ սա մարդուն որ գայ, սեղան պատրաստել տուր, մարդկութիւն չէ՞ մնացեր աշխարհիս վրայ:

Դարձեալ Տիկինը ելաւ դուրս, կանչեց աղախինները, պէտք եղած հրամանները տուաւ: Եւ ահա քանի մը վայրկեան վերջը Գուրգէն կը մտնէր իշխանին քով, որ իւր անկիւնը բազմեալ ըսաւ.

— Արի, Տէար Սուրէն, նստէ եւ ներէ թէ որ մինչեւ հիմա զքեզ թողինք, բայց մենք ալ զբաղած էինք մեր վէրքերով. ո՛ւստի է քու գալուստդ, այսպիսի վտանգաւոր ժամանակներով քու զօրութիւնդ եւ քաջութիւնդ ունենալու է, որ մարդ համարձակի առանց թիկնապահի, առանց ծառայի, առանց ընկերի ուղեւորիլ:

Այս խօսքերուն տարտամ պատասխաններ տուաւ Գուրգէն եւ ամենայն ուշադրութեամբ եւ գաղտնութեամբ սենեկին ամենայն մութ խորշերը, փարագոյրները եւ վանդակները կը դիտէր: Սեղանը եկաւ. իշխանը Տիկինը հարցուց, բայց նա անհանգիստ էր, Մուշեղ ինք ալ ախորժակ չունէր եւ կը զարմանար որ Գուրգէն հազիւ թէ քանի մը պատառ առնելով քաշուեցաւ: Իշխանն էլ իւր անկողնոյ սենեակները մտաւ: Եւ բոլոր Կանդուարի բընակիչները քուն եղան:

ՏԵՐԵՆՑ

(Շար.)

բանաձեւ մը քուէարկեց Ազգաժողովին եւ ընդհ. քարտուղար Համըրշըլտի դէմ՝ Հունգարիոյ դէպքերուն առթիւ այս վերջիններու բռնած դիրքին դէմ: Ժողովին կը մասնակցէին Ալպանիոյ, Պուլկարիոյ, Խսթոնիայի, Հունգարիոյ, Լեթոնիայի, Լիթուանիոյ, Լեհաստանի, Ռումանիոյ եւ Չեխոսլովաքիոյ տարագիր պետութեանց ներկայացուցիչները:

ԱՇԽԱՐՀԻ բնակչութեան ընդհ. թիւը, 1957ի սկիզբը կը հասնէր երկու միլիառ 770 միլիոնի, ըստ Արեւելեան Գերմանիոյ մէջ հրատարակուած տեղեկագրի մը. աշխարհի բնակչութեան թիւը տարին 30 միլիոն կ՚աւելնայ:

ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ Վիէթնամի վարչապետը, Նկօ Տին Տիէմ, Մայիս վեցին Մ. Նահանգներ պիտի այցելէ, ուր պիտի մնայ մինչեւ Մայիս 12:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ Նեպրասքայի եւ Օքլահոմայի շրջաններուն մէջ նոր փոթորիկներու ընթացքին քսան անձեր վիրաւորուեցան, 75 բնակարաններ քանդուեցան եւ աւելի քան երկու հարիւր հոգիներ անպատսպար մնացին:

ԹՈՒՐՔԻՈՅ մէջ վեց անձեր մեռան վերջին երկրաշարժներուն ընթացքին:

ՄԱՐՆԻ ճակատագրական կռիւներուն մասնակցող թաքսի մը պիտի ցուցադրուի Մ. Նահանգներու մէջ: Ինչպէս յայտնի է, 1914ին Փարիզի թաքսիներն էին, որ շահեցան Մարնի ճակատամարտը:

ՄԵԾԱՐԱՆՔ Պ. ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՖԷՅՏԻԻ

Հայ լեզուի դասախօս նշանակուած ըլլալով Արեւելեան Լեզուներու պետական վարժարանին մէջ (Փարիզ), կազմակերպուած է

ՊԱՏՈՒՈՅ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ ՄԸ

Նախագահութեամբ կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի Հայ Թեմին՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Մայիս 10ին, Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8ին Փարիզեան սրահի մը մէջ: Սեղանակիցներու թիւը սահմանափակ:

Անոնք որ կ՚ուզեն արձանագրուիլ, այժմէն դիմեն հետեւեալ հասցէին.—

Նուպար Յովհաննէսեան,

14 Rue du Soleil, Paris (19)
C.C.P. 7065-15 Tél. MEN 41-67

Ճաշագին 1.600 Ֆր.: Արձանագրուիլ մինչեւ Մայիս հինգ:

ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՍԳԱՀԱՆԴԷՍԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Մայիս հինգին, առտուան ժամը 9ին, Վարիէթէի մէջ:

Նախաձեռնութեամբ եւ հովանաւորութեամբ երեք յարանուանութեանց եւ ազգ. վարչութեան, մասնակցութեամբ քաղաքական, մշակութային, հայրենակցական եւ բարենպատակ կազմակերպութեանց:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ԺՈՂՈՎԻ ՀՐԱՒԷՐ

Շ. Գարահիսարի «Հերոսամարտին» պատմութեան վերաբերեալ շատ կարեւոր հարցի մը համար, կը խնդրենք Փարիզի եւ շրջանի հայրենակիցներէն, անպայման ներկայ ըլլալ խորհրդակցական ժողովի մը, որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, առաւօտեան ժամը 10ին, Ազգ. Տան մէջ, 32 րիւ տը Թրէվիզ: Խումբ մը Գարահիսարցիներու կողմէ Ա. Գաբիկեան, Մկ. Գազանճեան:

ՀԱՅԵՐԷՆ ԺԱՊԱՒԷՆԻ ՑՈՒՑԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ուրբաթ, Մայիս 3, երեկոյեան ժամը ճիշդ 9ին, Սէն Լու, Հայոց եկեղեցիի սրահին մէջ:

Կը նախագահէ Բժ. ԱԼՖՈՆՍ ՊԻՊԷՐԵԱՆ

Խօսնակ՝ Պ. ԱՐՄԻԿ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

1956ի Մարսիլահայերու դէպի Վենետիկ Ուխտագնացութեան մասին պիտի խօսի՝

Պ. ՖԵՐՏԻ ԱՊԱՃԵԱՆ:

Սոյն ճամբորդութեան ժապաւէնի ցուցադրութիւնը կը կատարէ.—

Լուսանկարիչ Պ. ԳՐԻԳՈՐ ՌԱՓԱՅԷԼԵԱՆ

Շրջանիս Հայութիւնը սիրով կը հրաւիրուի այս հաւաքոյթին:

Մուտքը ազատ է:

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՍԳԱՏՕՆ

ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

1915 Ապրիլ 11-24ի Եղեռնի 42րդ տարելիցին առթիւ:

Կազմակերպութեամբ Լիոնի եւ Շրջ. Հայ Ազգ. Միութեան Կեդր. Վարչութեան: Հովանաւորութեամբ Երեք յարանուանութեանց պետերուն եւ միահամուռ մասնակցութեամբ Լիոնահայ գաղութին:

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին, Պուրս տիւ Թրավայի սրահին մէջ, Փլաս Կիշար:

Կը նախագահէ Պ. Ա. ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆ
(ատենապետ Ազգ. Միութեան)

Կը խօսի Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ (Մարսէյլէն)

Խօսք պիտի առնէ

Պ. ԼԻՒՔ ԱՆՏՐԷ ՄԱՐՍԷԼ

Առուր պատշաճի գեղարուեստական բաժին: Պիտի ըլլան նաեւ խնամեալ կերպով պատրաստուած խորհրդաւոր կենդանի նոր պատկերներ:

Մուտքը ազատ է:

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ֆրանսահայ Փոխադարձ Օգնութեան Միութեան զբօսաշրջիկներու խումբը այս տարի Հայաստան կը մեկնի Օգոստոսին սկիզբը:

Խումբին կրնան միանալ բոլոր փափաքողները անխտիր:

Արձանագրուելու համար դիմել նախագահին՝

Agop J. Nazarian
9, Ave. Calmels, Bois-Colombes (Seine)
Tél. CHA 00-55

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ՚ունենայ Մայիս հինգի կիրակի երեկոյ, ժամը 8ին, Սէրքլը Կաթոլիքի սրահը:

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Վասպուրականի Հայր. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. կոմիտէին, Հայ. Կամ. եւ Մարտիկ. Միութեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Տարօնի, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Կը նախագահէ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Փարիզէն ներկայ կ՚ըլլան Վ. Կաքաւեան եւ երեք երիտասարդներ, ցուցաւոր ժապաւէնով մը որ կը ներկայացնէ այսօրուան Թրքահայաստանի վիճակը:

Մուտքը ազատ է:

Ծախսերու մասնակցութեամբ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Շաբաթ, Մայիս 25, ժամը 21էն սկսեալ, Սէրքլը Միլիթէրի մէջ:

ՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ Compiegne

Կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Առնուվիլի «Կառվարենց» մասնաճիւղին կողմէ, Մայիս մէկին, չորեքշաբթի:

Օթօքարը կը մեկնի Կառ տը Վիլիէ լը Պէլէն, առտուան ժամը 8.30ին:

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկեր-ընկերուհիները:

ԾԱՆՕԹ.— Փարիզէն եւ արուարձաններէն եկողները, պէտք է Կառ տիւ Նորէն շոգեկառք առնեն ժամը 7.25ին:

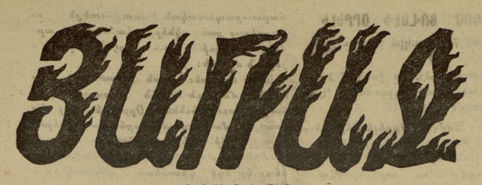
ՕՐ. ՀԵՂԻՆԷ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ
Պ. ՍԵՊՈՒՀ ՃԱՆԻԿԵԱՆ

Նշանուած

21 Ապրիլ 1957, Մարսէյլ

*

Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Կ. Ճանիկեան երկու հազար Ֆր. կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարգաւաճման եւ երեք հազար Ֆր. Մշակոյթի Տան: (Վերջին գումարը ստանալ «Յառաջ»էն):

ՕՐԱԹԵՐԹ
Հիմնադիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Le PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN en EUROPE

HARATCH

Fondateur : SCHAVARCH MISSAKIAN
Rédaction et Administration : 32, rue de Trévise - Paris 9e
Fondé en 1925 Tél. : PRO. 86-60 R. C. Seine 57 A 2731
C. C. P. Paris 15069-82

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ, տարեկան 3000 փր. վեցամս. 1600
Արտասահման՝ տարեկան 3500 ֆրաք: Հատը 12 փր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 30 ԱՊՐԻԼ
MARDI 30 AVRIL 1957

33ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7870 33ème ANNÉE Directrice : Arpik MISSAKIAN ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 13ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 3681

ՕՐՈՒԱՆ ԽՕՍՔԸ

ՆԻԶԱԿԱՄԱՐՏ

●

Միջին Արեւելքի մէջ հակամարտ ուժերու մրցակցութիւնը նոր թափ ստացաւ վերջին օրերս :

Անցեալ աշունէն ի վեր Մոսկուա դերմարդկային ճիգեր կը թափէր աշխարհի այդ մասին մէջ՝ գերակշիռ դիրք գրաւելու, մանաւանդ Արաբներու աչքին ներկայանալու համար իբրեւ միակ պաշտպանն ու ախոյեանը իրենց անկախութեան :

Անգլեւֆրանսական արշաւանքը Սուէզի դէմ՝ խաղ քսեց իր հացին : Դէպքերը այնպէս դասաւորուեցան, որ Անգլիա եւ Ֆրանսա ստիպուեցան ետ դառնալ կէս ճամբէն :

Հրապարակի վրայ մնացին՝ դէմ դիմաց՝ Խորհրդային Միութիւնը ու Միացեալ Նահանգները :

Ուժեղ էր մրցակցութիւնը երկու հակառակորդներուն միջեւ :

Աչքի առջեւ ունէին Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի լքած կենսական դիրքերուն ժառանգորդը դառնալու հեռանկարը :

Ծակատագրական վայրկեանին, երբ Բուլկանին ծանօթ վերջնագիրը կ'ուղղէր Իտընի եւ Կի Մոլէի, Այզընհաուըր չուզեց անկէ ետ մնալ : Ու իր կարգին խիստ ազդարարութիւն ըրաւ արշաւող պետութեանց :

Երկուքին ալ նպատակը նոյնն էր, — սիրաշահիլ Արաբները, Մոսկուա իր քաղաքական նպատակներուն ծառայեցնելու համար զանոնք, Ամերիկա՝ օգտուելու համար քարիւղի հանքերէն եւ ռազմագիտական դիրքերէն :

Հակառակ այն փաստին, որ Սուէզի արշաւանքը կը զուգադիպէր Պուտափէշթի ապստամբութեան, ու արեան մէջ կը խեղդուէր հունգար ժողովուրդի ազատութեան ձգտումը, Մոսկուայի վերջնագիրը մեծ տպաւորութիւն թողուց ո՛չ միայն Եգիպտոսի, այլ բովանդակ արաբական աշխարհին վրայ :

Այզընհաուըրի միջամտութիւնը աննըշմար անցաւ : Բոլշեւիկեան ազդեցութիւնը պահ մը գետին շահեցաւ Եգիպտոսի, Սուրիոյ եւ Յորդանանի մէջ : Վախ կար, որ արաբական միւս երկիրներն ալ նոյն վիճակին ենթարկուին :

Մոսկուայի այս գերակայութեան առաջքն առնելու համար էր, որ հրապարակ դրուեցաւ «Այզընհաուըրի վարդապետութիւնը» :

Առաջին առթիւ Միացեալ Նահանգները ընդունեցին մասնակցիլ Պաղտատի Ուխտին զինուորական խորհուրդին, իբրեւ հետեւանք «վարդապետութեան» առաջին կէտին, որ ռազմական աջակցութիւն կը խոստանար յարձակման ենթարկուելիք երկիրներուն :

Ակնարկութիւնը բոլշեւիկեան յարձակման մասին էր :

Ամերիկայի Նախագահը նուիրակ մը ճամբայ հանեց դէպի արեւելք՝ բացատրելու համար իր «վարդապետութեան» հիմնական գիծերը :

Այզընհաուըր Միջին Արեւելքի երկիրներուն կը խոստանար բացի զինուորական օգնութենէ՝ նաեւ նիւթական աջակցութիւն, յետամնաց ու աղքատ երկիրներու տնտեսութիւնը բարելաւելու եւ ժողովուրդին ապրուստի մակարդակը բարձրացնելու համար :

Նուիրակ Ճէյմս Րիչըրտս յաջողութեամբ այցելեց Պաղտատի Ուխտի երկիրները (Թուրքիա, Իրաք, Իրան, Փաքիստան), Աֆղանիստան, Լիբանան, Սուտան, Եթովպիա, եւայլն : Ու դեռ կը շարունակէ իր առաքելութիւնը :

Իպն Սէուտ Թագաւորը Ուաշինկթընի մէջ առաջին յարողն էր եղած Այզընհաուըրի վարդապետութեան՝ ապահովելով նիւթական կարեւոր աջակցութիւն մը՝ բանակի վերակազմութեան համար :

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ՅՈՐԴԱՆԱՆԻ ՄԷՋ

●

ՀԻՒՍԷՅՆ ԹԱԳԱՒՈՐ ԱՐԱԲԻԱ ԿԸ ՄԵԿՆԻ

Յորդանանի մէջ պատերազմի մը վախը հետզհետէ կ'անհետանայ : Հիւսէյն Թագաւորի բռնած ընթացքը ոչ միայն գարմանք պատճառեց բոլորին — հակառակորդներն ալ մէջը ըլլալով — այլ նաեւ մեծապէս փոխեց երկրին ներքին կացութիւնը :

Կրակմարի դրութիւնը տակաւին ի զօրու կը մնայ, սակայն Յորդանանի բնակչութիւնը հանդարտած է. յառաջիկայ քանի մը օրերուն ընթացքին հաւանական է որ երկիրը ստանայ իր բնականոն վիճակը :

Կիրակի օր բոլորովին անակնկալ կերպով Հիւսէյն Թագաւոր Արաբիոյ մայրաքաղաքը Րիատ գնաց՝ Իպն Սէուտի հետ խորհրդակցութիւն մը ունենալու համար : Ինչպէս յայտնի է, տագնապին առաջին օրէն իսկ Իպն Սէուտ Հիւսէյն Թագաւորին կողմը բռնեց եւ պատրաստակամութիւն յայտնեց նոյնիսկ իր բանակները երիտասարդ Թագաւորին օգնութեան հասցնելու՝ անհրաժեշտութեան մը պարագային :

Հիւսէյն Թագաւորին կ'ընկերանային Արտաքին նախարարը՝ Րիֆաի, եւ Ամմանի արաբական դեսպանը : Այցելութիւնը պիտի տեւէր երկու օր :

Այս այցելութիւնը յատկանշական է, որովհետեւ երկրին ներքին կացութեան տէրը դառնալէն վերջ, Հիւսէյն այժմ կ'ուզէ ձեռք առնել նաեւ քաղաքական ղեկը : Հիւսէյն Թագաւորի Րիատ հասնելէն անմիջապէս առաջ Սուրիոյ Հանր. նախագահն ու Նասրի ներկայացուցիչները Արաբիա կը գտնուէին. հաւանական է, որ Հիւսէյնի Րիատ մեկնելուն աճապարանքը որպէս հիմք ունեցած ըլլայ Սուրիոյ ու Եգիպտոսի ներկայացուցիչներուն ազդեցութիւնը չէզոքացնելու մտահոգութիւնը :

Ըստ յորդանանեան քաղաքական անձնաւորութեանց, Իպն Սէուտի եւ Հիւսէյնի խօսակցութիւնները պիտի դառնան «օրուան հրատապ հարցերուն» շուրջ. յաւելեալ բացատրութիւններ չեն տրուիր :

Միւս կողմէ, Հիւսէյն Թագաւոր «անձնական եւ շատ կարեւոր» պատգամ մը ղրկած է Իրաքի Ֆէյսալ Թագաւորին : Ինչպէս գրած էինք, Հիւսէյն եւ Ֆէյսալ զարմիկներ են, Հաշէմական միեւնոյն ընտանիքին կը պատկանին. Ֆէյսալ եւս, Իպն Սէուտի նման, յորդանանեան տագնապին սկիզբէն իսկ Հիւսէյն Թագաւորի կողմը բռնեց : Այս պատգամին նպատակն է աւելի եւս սերտացնել երկու վեհապետներուն միջեւ գոյութիւն ունեցող բարեկամութիւնն ու պատրաստել Պաղտատ - Ամման - Րիատ երրեակ համաձայնութիւն մը՝ ընդդէմ Գահիրէ - Դամասկոս առանցքին :

× Ներքին ճակատին վրայ, յորդանանեան կառավարութիւնը կը ձգտի երկիրը մաքրագործել ծայրայեղ եւ համայնավար տարրերէն : Երկրին վեց բաժանումներուն մէջ ալ զինուորական կառավարիչներ նշանակուած են, որոնք կասկածելիներ ձերբակալելու կամ հետապնդելու, եւ նոյնիսկ որոշ պարագաներու մահապատիժ գործադրելու իրաւունք ունին : Զինուորական ատեաններու իրաւասութիւն-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Արաբական երկիրներէն միայն Եգիպտոս, Սուրիա եւ Յորդանան են, որ տակաւին կ'ընդդիմանան ամերիկեան առաջարկին :

Նիզակամարտը կը շարունակուի Մոսկուայի ու Ուաշինկթընի միջեւ :

Ո՞վ պիտի ըլլայ յաղթականը :

ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

✤ ՕՐԸ ՕՐԻՆ ✤

●

« Խ Ն Ջ Ի Կ »

Այս բառը Հայկազեան բառարանին մէջ չկայ : Մի՛ փնտռէք : Որեւէ բառարանի մէջ չկայ : Որովհետեւ գիւտն է չորս տարեկան աղջնակի մը :

Իր հօրմէն լսեցի որ հայախօս ու հայագէ՛տ Հերան, չեմ գիտեր ինչո՞ւ, չի գործածեր եղեր հանրածանօթ ու նուիրագործուած անունը այն մածոյցին, զոր հարուստը իր քաշկինակին մէջ կը պահէ, իսկ աղքատը փողոց կը նետէ :

Երեւի սեւաչուի Հերան մտածեր է.

— Եթէ քիթիկս մաքրելու գործողութեան «խնջել» պիտի ըսեմ, ինչո՞ւ քիթիկէս դուրս ելած թացութեան համար «խնջիկ» պիտի չըսեմ... Մեծ հայրիկս, իր ծխածին համար կ'ըսէր «ծխիկ» : Մամաս ու պապաս ալ ինծի համար կ'ըսեն «վարդի փնջիկ»... Հետեւաբար ...

Իրաւ ալ որեւէ պատճառ չկայ որ մեր բառարանէն ներս չառնենք Օրիորդ Հերայի այս գիւտը : Եթէ քուէարկութիւն մը տեղի ունենայ, ես կուտամ առաջին քուէն :

Երեխաներն անգամ բառ ու լեզու կը շինեն, յաճախ : Իրենցմէ սորված չե՞նք «հացիկ»ը, «կաթիկ»ը, «տոտիկ»ը, «պաճիկ»ը եւ ուրիշ շատ մը բառեր՝ իրենց պէս անուշիկ ու աղուորիկ :

Վստահ եղէք որ մեր երախաներն անգամ աւելի ճաշակ ու «ականջ» ունին, քան մեր շատ մը գրող - բրողները : Մանաւանդ մեր «քիթիփիոս» խմբագիրները, որոնց յօրինած բառերը — թարգմանութիւնները — աչքէդ արցունք կը բերեն : Այսինքն, «Պայքար»ի հայերէնով ... «արցունքաբեր» են ...

Տարին տասներկու ամիս, անգլերէն լեզուն կը հարստանայ ու կը նոխանայ նոր բառերով : Երկրորդ աշխարհամարտէն ասդին հազարաւոր բառեր մտած են Ուեպսթըր եւ Աքսփըրտ բառարաններէն ներս : Մէկ մասը գիտական : Մեծ մասը ժողովրդական :

Մեր բառարանը եղած տեղը մնացած է : Քայլ մը յառաջ գացած չէ եւ երթալիք ալ չունի : Որովհետեւ, հայերէնի քերականութեան եւ բառակազմութեան հիմնական կանոններուն մասին տարրական ծանօթութիւն իսկ չունեցող տգէտներու գիւտերով բառարանը չի լեցուիր :

Քանի մը տարիէ ի վեր, կարգ մը խմբագիրներ կը գործածեն «անկարգելորդ» բառը *Փարաշիւթիստ*ին իմաստը տալու համար : *Փարաշիւթ*ին հայերէնը « անկարգել » է (անկումը արգիլող), բայց վերէն վար իջնող զինուորին համար պէտք է ըսենք «վայրաչու» :

Մեր թերթին գործածած ճիշդ բառը չգործածելու համար, կարգ մը գրողներ սիրահարած են «ջրածնային» բառին : Տգեղութեան գլուխ - գործոց : «Ջրածին»ը թէ գոյական է եւ թէ — նորահրնար ռումբին պարագային — ածական : ինչո՞ւ պիտի չըսէինք «ջրածին ռումբ» : ինչպէս ունինք «նորածին երախայ», «բնածին կարողութիւն» ձեւերը :

Բարբարոսութիւն մըն ալ սա «աթոմական»ը, զոր խենթերը կը գործածեն՝ «հիւլէական» չըսելու համար : Խեղճերը չեն գիտեր որ «հիւլէ» բառը, Եզնիկ Կողբացին գործածած է աւելի 150 տարի առաջ, իր «Եղծ Աղանդոց»ին մէջ :

Անցեալները « բանջարափայլ » մը, բառ առ բառ թարգմանած էր անձնասպան դեսպանի մը վերջին բառերը — *Այ քէնթ սթէնտ իթ էնի լոնկըր* — « Ասկէ աւելի չեմ կրնար կենալ» : Ապուշը, երեւի, իմացած չէ մեր «ալ չեմ դիմանար»ը :

Միտքս դրած եմ — օր մը պիտի հաւաքեմ մեր թերթերուն վրայ փռուած թարգմանական տգեղութիւններն ու վրան բաց սխալները «Բանջարափայլ»ներուն աչքը բանալ տալու համար :

Մինչ այդ կ'առաջարկեմ որ տասնական հոգինոց երկու ակադեմիաներ նշանակենք—մէկը Ամերիկայի, միւսը Ֆրանսայի մէջ — օրուան ամէնէն ընթացիկ օտար բառերու հայերէնը շինելու համար : Պայմանաւ որ անոնց անդամները շատ լաւ գրաբար ու աշխարհաբար գիտնան :

Ուրիշ ճար չկայ՝ խենթերուն խօսք հասկցնելու համար :

Ուզածս մեծ բան մը չէ — քսան հատ Հերա ...

ԵՒՐՈՊԱՅԻ

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՆԱՄԱԿԸ ԱՏԸՆԱՈՒԸՐԻ

●

Խորհրդային ազդարարութիւնները, սպառնալիքներն ու բարեկամական յայտարարութիւնները կը յաջորդեն իրարու : Վերջին սպառնալիքը ուղղուած է Արեւմտեան Գերմանիոյ : Վեց երկար էջերու մէջ Բուլկանին կը գրէ Ատընաուըրի՝ «Ձեր հիւլէական զինարշաւը Գերմանիան կրնայ գերեզմաննոցի վերածել : Խ. Միութիւնը պատրաստ է արեւմտեան պետութեանց հետ բանակցելու, որպէսզի գերմանական հողամասը հիւլէական ռումբերու ամբար չդառնայ : Ձեր երկիրը իրարմէ տարբեր զինուորական խմբակցութեանց կեդրոն մը դարձած է. բայց հիւլէական պաշտպանողական դծի մը հաստատումը բոլորովին անկարելի կը դարձնէ Գերմանիոյ միացումը» : Բուլկանին, չափազանց մութ գիծերով նկարագրելէ վերջ Գերմանիոյ ապագան — (գերեզմաննոցի պիտի վերածուի) — կ'եզրակացնէ թէ Արեւմտ. Գերմանիա պէտք է պահանջէ որ իր հողամասին վրայ հիւլէական զէնքեր չկեդրոնացուին : Այս սպառնալիք - նամակը, որ կը հասնի Պոնի մէջ Ատլանտեան Ուխտի նստաշրջանին բացման նախօրեակին, մեծ վրդովմունք յառաջ բերաւ Արեւմտ. Գերմանիոյ մէջ :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ հիւլէական փորձերը պիտի սկսին Մայիսի կէսերուն : Նոյն օրերուն Անգլիացիներն ալ հիւլէական փորձեր պիտի կատարեն Խաղաղականի մէջ :

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՏԱՆ

Գ. Թ.	100.000
Ֆր. Կապոյտ Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղ	10.000

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ա. ՄԻԿՈՅԵԱՆ որ քանի մը օրէ ի վեր Աւստրիա կը գտնուէր, կիրակի օր վերադարձաւ Մոսկուա : Այցելութեան նպատակն էր ռուսեւաւստրիական յարաբերութիւնները բարելաւել եւ հաստատ հիմերու վրայ դնել : Օդանաւ բարձրանալէ առաջ Միկոյեան յայտարարեց թէ կեդրոնական Եւրոպայի մէջ «չէզոք գօտի»ի մը ստեղծումը անհրաժեշտութիւն է :

ԻՐԱՔԻ կառավարութեան նախաձեռնութեամբ, բանակցութիւններ պիտի կատարուին Սուրիոյ, Յորդանանի, Լիբանանի եւ Իրաքի միջեւ՝ այդ երկիրներէն անցնող նաւթուղիներու ապահովութեան հարցին շուրջ :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ նախարարաց խորհուրդը այժմ կը քննէ ելմտական եւ տնտեսական հարցեր : Հաւանական է որ հինգշաբթի օր որոշեն թէ ինչ նոր տուրքեր պիտի պարտադրուին՝ պիւտճէին հաւասարակշռութեան համար անհրաժեշտ եղող 250 միլիառ ֆրանքը գոյացնելու համար :

ԱԼԺԷՐԻ մէջ ձերբակալուեցան երեք անձեր, որոնք ապստամբներուն համար ռումբեր կը պատրաստէին : Քապիլիոյ, Կոնստանդինի եւ Ալժէի հարաւային շրջաններուն մէջ բուռն կռիւներ տեղի կ'ունենան :

ՊԱՇՏՊԱՆՆԵՐԸ ՈՏՔԻ

●

Դաշնակցութիւնը, տարին մէկ անգամ համախմբում է իր ներկայացուցիչներին ժողովի, լսելու անցեալ տարուայ գործունէութեան զեկոյցը եւ գծելու գալիք տարուայ գործունէութեան — աշխատանքի ուղեգիծը: Շատ են Դաշնակցութեան թշնամիներն ու հակառակորդները: Բոլոր նրանք, որոնք չեն հանդուրժում Հայութեան անկախութեան տենչերը եւ բոլոր նրանք, որոնք տակաւին իրենց հոգիների մէջ չեն ազատագրուել ստրկութեան շղթաներից դէմ են Հայութեան շահերին եւ նրա պաշտպան Դաշնակցութեան:

Դաշնակցութիւնը օդից չի ծնուել, նա արգասիքն է Հայկական Գողգոթայի: Հայութեան պատմութիւնը ողջ զոհողութեան, ողջակիզումի մի պատմութիւն է: Մեր գոյութեան նախապատմական շրջանից մինչեւ մեր օրերը հայութիւնն ապրել է տուայտանքի, տառապանքի, նաեւ հերոսական մի կեանք: Իր հոգին հայկական լեռների պէս կարծր, կարողացել է դիմանալ բոլոր արհաւիրքներին: Իր սիրտը զուարթ, ինչպէս Հայաստանի կանաչաւէտ դաշտերն ու ծաղիկները միշտ ապրել է յոյսով ու ձգտել յաւիտենական գեղեցիկին, Հայաստանի բարօրութեան: Իր միտքը պայծառ, ինչպէս մեր երկրի կապոյտ երկինքն, պայքարել է անվարան ճշմարտութեան, արդարութեան համար: Իր զգացումները տաք, ինչպէս մեր հայրենիքի բորբ արեւը, գուրգուրացել է բոլոր խեղճերի, տառապողների, թշուառների համար: Այս հրաշալի ժողովուրդի զաւակն է Դաշնակցութիւնը:

Դաշնակցութիւնը բոլոր ազնիւ, գաղափարապաշտ ու անսահման զոհաբերող մարդկանց մէկ խմբակցութիւն է: Իր ըստեղծման առաջին իսկ օրից, մինչեւ այսօր Դաշնակցութիւնը եւ Դաշնակցականը եղել են անձնուրաց հայդուկ բոլոր ճակատների վրայ: Յիշե՞նք արդեօք՝ Քրիստափորին, Ռոստոմին, Զաւարեանին, Աքրոյին, Հրայրին, Սերոբին, Դումանին, Իշխան Արղութեանին, Վարդանին, Անդրանիկին, Գէորգին, Ռուբէնին, Սեպուհին, Մուրատին, Քեռիին, Եփրեմին, Դաշնակցական Խեչոյին, Պետոյին, Սպագանաց Մակարին, Մջոյին, Կորիւնին, Դրոյին, Մ. Զարուխչեանին, Հրաչ Թիրաքեանին, Արմէն Գարոյին, Բարկէն Սիւնիին, Եղիպտացուն, Խանին, Նեվրուզին, Թորգոմին, Իշխանին, Արամին, Կարմէնին ու հազարաւոր տոխծաւոր Զօլոներին, Մանուկներին, Գայլ Վահաններին: Հապա՛ մտաւորական ընտրանին՝ Ահարոնեան, Վարանդեան, Ակնունի, Վրացեան, Զարդարեան, Խաժակ, Շահրիկեան, Բաբեղեան, Աւետիք Շահխաթունեան, Կարճիկեան, Ջամալեան, Միսաքեան, Նաւասարդեան, Դոկտոր Զաւրեան, Լիպարիտ Նազարեան, Սլաք, Բարսեղ Շահբազ, Վիշապեան, Օ. Մխիթարեան, Սիամանթօ, Վարուժան ու ստուարաթիւ գաղափարապաշտ մտաւորականներ թրքական եւ բոլշեւիկեան բանտերի եւ աքսորավայրերի: Մէկ ամբողջ սերունդ նուիրեալների: Սրանք եւ սրանց նմանները կերտեցին Հայոց նոր պատմութիւնը:

Դաշնակցականը մոռանում է իր եսը, իր անձնականը, նա միշտ հանրութեան սպասաւորն է: Իր գոյութեան առաջին օրերից, մինչեւ այսօր Դաշնակցութիւնը միայն նուիրել է, երբեք ստացել: Հայաստանին է նուիրել նա «անգութ-օրէն» իր կորիւն զաւակներին: Դաշնակցականն եղել է միշտ մեռնելու պատրաստ զինուոր, երբեք տաք սենեակների դիւանագէտ եւ «ազգասէր»:

Նա երբեք չի եղել հայութեան եւ Հայաստանի համար ոչինչ անող, բայց հայութեան անունը շահագործող մի շարք կազմակերպութիւնների եւ մարդկանց պէս: Վտանգի ժամին միայն Դաշնակցութիւնն է պաշտպան կանգնել Հայաստանին եւ հայութեան:

Դաշնակցութիւնը մատնիչներ, դաւաճաններ չի տուել եւ եթէ պատահականօրէն եղել են նման նողկալի արարածներ իր շարքերի մէջ, չի ուշացել Դաշնակցականի հուժկու բազուկը պատուհասելու նմանները:

Դաշնակցականի համար ստորնութիւն է մատնիչ լինել: Դաշնակցականը ազնիւ է, հոգիով բարձր, մտքով կիրթ: Հակառակորդին հարուածելու համար նա երբեք ամարդի միջոցի՝ ստորնութեան, դաւաճանութեան, մատնութեան չի դիմի:

Նա՝ Սասունցի Դաւիթի պէս հարուածելու համար ճակատից է խփում, երբեք կռնակից: Բոլոր ազնիւ Հայերը, հոգիով արիները, արդարասէրները, ազատասէրները Դաշնակցական են, կամ նրա հետ: Ամէն մարդ Դաշնակցական չի կարող լինել, պարծանքի համար չեն այս խօսքերը, այլ իրական պատկերը հայկական կեանքի: Ով իր հոգիի մէջ արի չէ, վախկոտ է, եւ շատ կան այդպիսի Հայեր, չի կարող Դաշնակցական լինել: Ով նենգ է, եսասէր, հոգիով ստրուկ, նա նոյնպէս չի համարձակուի Դաշնակցութեան դիմել, իսկ եթէ թիւրիմացաբար ընկնի նրա շարքերը, երկար կեանք չի կարող ունենալ, նրա ստորաքարշ հոգին չի դիմանայ Դաշնակցութեան իւրայատուկ կեանքին ու կանոններին:

Յիշում ենք 1933-34 եւ 1939-40 թըւականները, երբ մի շարք հոգիով ներքինացած մարդիկ անկարող մարսելու Դաշնակցութեան գաղափարները ու գործելակերպը դիւրին ապաստան գտան համայնավար ախոռում ցածօրէն դաւելու Դաշնակցութեան եւ հայութեան մեծամասնութեան դէմ:

Յիշում ենք 1945ի յաջորդող տարիները, ինչպէս թրքածին հոգիները, տարբեր անունների տակ, վետ Սարգիսների, Մեհրուժանների, Վասակ Սիւնիների պէս, իբրեւ տականք հայութեան, քինախնդրօրէն հրապարակ իջան հաշիւ մաքրելու: Քանի քանի ազնիւ հայրենասէրներ զոհ դարձան վատահամբաւ այդ իժերին:

Յիշենք քաջակորով Գիւլխանդանեանին, ազնուասիրտ Խատիսեանին, քնքուշ հոգիով Լ. Գեղունուն, ազատասէր Արմաղանեանին, քանի-քանիները գանակոծուեցին մութ զնդանների մէջ, քանիսնե՛ր կողոպտուեցին, Ջրի երես դուրս եկած «Հայաստանասէրներից»: Հայութիւնը զզուանքով տեսաւ այդ բոլորը եւ լռեց...

Դաշնակցութիւնը ընդունակ չէ այդ բոլորին:

Դաշնակցութիւնը իր ազնիւ ձգտումներով Հայութեանը վարժեցրեց զէնք գործածելու, ազատութիւն սիրելու, անկախութիւն երազելու:

Նա քարոզեց ազգային հպարտութիւն, ազնուութիւն, քաջութիւն: Նա մշակեց եւ զարկ տուաւ հայկական նոր մշակոյթին: Նա սիրել տուեց արդարութիւնը, գեղեցիկը, զոհաբերութիւնը: Նա կերտեց նոր Հայը: Այսօր նա շարունակում է շուրջ 70 տարի առաջ սկսած գործը:

Բոլոր Դաշնակցականները եւ ազնիւ հոգիով Հայերը միշտ պատրաստ պիտի լինեն նոր զոհաբերութեանց, նոր կռուի, նոր կամքի, քանի որ Հայութեան ազատութեան եւ անկախութեան համար վարած պայքարը դեռ չէ վերջացած: Բոլոր նենգութիւնները կ'անցնին, կը մնայ յաւիտենական արդար գործը:

Դաշնակցութիւնը գիտէ այդ եւ այդ ճանապարհով է կը քայլէ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆՑԻ

ԱԿԱԴԵՄԻԿՈՍ ՅՈՎՍԷՓ ՕՐԲԵԼԻ

(Ծննդեան 70ամեակին առթիւ)

●

«Սով. Հայաստան»էն կը քաղենք հետեւեալ յօդուածը, ստորագրուած Ա. Ղանալանեանի կողմէ:

Ակադեմիկոս Յովսէփ Օրբելի մեր անուանի ու լայն ժողովրդականութիւն վայելող գիտնականներէն մէկն է: Ան, որպէս կովկասագէտ ու արեւելագէտ, ճանչցուած է ոչ միայն Հայաստանի, այլ նաեւ արտասահմանի մէջ:

Օրբելին ծնած է 1887ին: 1904ին կ'աւարտէ Թիֆլիսի երրորդ գիմնազիան եւ կ'ընդունուի Պետերբուրգի համալսարանին պատմաբանասիրական ճիւղին դասական բաժինը, իսկ 1907ին կը սկսի յաճախել նաեւ արեւելագիտական ճիւղին կովկասագիտութեան եւ իրանական բաժանմունքներու դասընթացքները: Համալսարանին մէջ Օրբելիի դասախօսները եղած են յայտնի գիտնականներ Ժեբելյովը, Ն. Մառը եւ Բարթոլդը:

Տակաւին ուսանող, Օրբելին կը մասնակցի Անիի աւերակներուն մէջ Ն. Մառի կատարած պեղումներուն: Շատ չանցած, կը նշանակուի Անիի նորաստեղծ թանգարանին վարիչ, իսկ 1910ին կը հրատարակէ թանգարանին լիակատար առարկայացանկը:

1911ին, Մառի առաջարկութեամբ, Օրբելի կը մեկնի Արեւմտեան Հայաստան՝ հնագիտական, ազգագրական եւ բարբառագիտական հետազօտութիւններ կատարելու համար: Մօտ մէկ տարի կը մնայ այնտեղ, մասնաւորաբար Վան եւ Մոկս, եւ յատուկ ուշադրութեամբ կ'ընդօրինակէ տեղւոյն վիմական արձանագրութիւնները, կ'ուսումնասիրէ Աղթամարի վանքին ճարտարապետական կառուցուածքն ու հոյակապ քանդակները, հարուստ եւ արժէքաւոր նիւթեր կը հաւաքէ Մոկսի Հայերուն մասին:

Անիի եւ Արեւմտեան Հայաստանի իր պրպտումներուն մասին հրատարակած հաշուետուութիւնները Օրբելիի վրայ կը հրաւիրէ մասնագէտ արեւելագէտներու ուշադրութիւնը եւ համեմատաբար կարճ ժամանակի մը մէջ որոշ հեղինակութիւն ձեռք կը ձգէ գիտական շրջանակներու մէջ:

1913ին Օրբելի մագիստրոսութեան քննութիւն կու տայ Պետերբուրգի համալսարանին արեւելագիտական բաժանմունքին մէջ, իսկ տարի մը յետոյ կը հրաւիրուի նոյն համալսարանին մէջ հայագիտութեան վերաբերեալ դասախօսութիւններ տալու: Շատ լաւ կը տիրապետէր իր նիւթին — հայկական վիմական արձանագրութեանց (էպիկրաֆի) մասնագիտութիւն, Հայոց պատմութիւն, հնագիտութիւն — եւ օժտուած էր հռետորական բացառիկ ձիրքով. այնպէս որ քիչ ատենէն Օրբելի կը դառնայ ուսանողութեան ամէնէն սիրած դասախօսներէն մէկը: Այս բոլորը, սակայն, արգելք չեն հանդիսանար գիտահետազօտական իր աշխատանքներուն:

Յիշենք օրինակ, 1916ին Վանի միջնաբերդին մէջ անոր կատարած պեղումները, որոնց արդիւնքը եղաւ ուրարտական թագաւոր Սարդուր Բ.ի նշանաւոր սեպագիր արձանագրութեան յայտնաբերումը:

Յաջորդ քանի մը տարիներուն Օրբելի կ'աշխատի զանազան վայրերու եւ տարբեր ժամանակներու մէջ իր հաւաքած հարուստ վիմական արձանագրութիւններու հրատարակութիւնը պատրաստելու գործին վրայ, որ կը պահանջէր մեծ հըմ-

ԱՒԵՏԻՍ ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

ԱՐՈՒԵՍՏԱԳԷՏԸ

●

(Գ. եւ վերջին մաս)

Իրականութեան ու ճշմարտութեան ձայնին հարազատ արձագանգը փնտռելու համար, երբ քննադատը կը մօտենայ գործի մը քննութեան, զայն լուսաւորելու, ոչ թէ այրելու եւ մոխիրի վերածելու համար, մէկ բան ուշադրութենէ վրիպելու չէ ուրեմն, այն՝ որ քննուելիք առարկան պէտք չէ մեկուսացուի, ու նկատողութեան առնուի իբրեւ անկախ արուեստի գործ մը, ժամանակէ, միջոցէ, տրուած պայմաններէ դուրս, ու մանաւանդ ցեղային այն հանգամանքներէն ազատ, որոնք կը բնորոշեն ու կը կազմեն անոր դիմագիծը, հոգիին պատկերը, ու դարերու յաջորդականութենէն մինչեւ մեր ժամանակները հասնող նկարագիրը:

Եթէ արուեստի գործ մը չի տար մեզի պատկերը ցեղային նկարագրի մը, անոր հոգեբանութիւնը, տառապանքով թըրծուած փիզիքական արիութիւնն ու դիմադրականութիւնը, եթէ ան չի պատմեր մեզի հաւաքականութիւններ եւ անհատները փոթորկող ու գալարող ներքին կրակը, ու ընդհակառակն արուեստագէտը կը տարուի մի միայն երազներու աշխարհը, հեռու իրականութենէն, ու կ'ապրի մի-միայն իրեն համար, իր անձին ու անհատական պահանջներուն ու ձգտումներուն համար, արուեստի գործ մը տալու պարագային իսկ, շատ քիչ հետաքրքրութիւն կ'արթնցնէ մեր մէջ, շատ քիչ կը խօսի մեր զգացումներուն. թերեւս պիտի հիանանք հեղինակին տաղանդին ու կարողութիւններուն վրայ, եւ սակայն պիտի ուզենք, որ այս վերջին պայմանները լրացնելով մէկտեղ, մնար մեր երկինքին տակ ու հորիզոնին վրայ, ներշնչուէր մեր հայրենի միջավայրով ու մեր երազներով. տար մեր ուրախութիւնները, մեր վիշտերը, մեր սէրերը, ատելութիւնները, մեր ցանկութիւններն ու թռիչքները վերջապէս:

Այս պայմաններով երկնուած ստեղծագործութիւն մը, արուեստի գործ մըն է անպայման, ու զուրկ չէ համամարդկային տարրեր պարունակելէ:

Պարագան բոլորովին յատկանշական ու տարբեր է մանաւանդ մեզի համար, մեր իրականութեան համար: Մեզի տրուած չէ միջազգային արժէք ունեցող հանճարներ ծնիլ. մեր պայմանները, մեր միջավայրը, մեր հոգեկան դաստիարակութիւնն այնպէս դասաւորուած են, որ մինչեւ հիմա չենք ունեցեր համամարդկային կշիռով կշռուած արուեստագէտը: Իրողութիւնը այս է, անոր պատճառներու վերլուծումն ալ բոլորովին ուրիշ խնդիր է: Հետեւաբար մեր արուեստագէտները, մեր գրագէտները ինքզինքնին պիտի արժէքաւորեն այն չափով, ինչ չափով որ անոնք կը ստեղծագործեն մեր իրականութեան եւ մեր սերունդներուն համար: Անկէ դուրս տեղի ունեցող շարժումներն ու փորձերը դատապարտուած են ձախողութեան:

Մենք մեզի համար միայն արժէք ունինք, մենք մեզի համար համեմատութեան եզր կրնանք գտնել, մանաւանդ քսաներորդ դարու մէջ, քանի որ Փիզիքական ուժի պաշտպանութեան ու դրօշին տակ է, որ արուեստ ու գրականութիւն իրենց տիրապետութիւնը կը տարածեն ուրիշներուն վրայ:

Այս խորհրդածութիւնները կ'ունենամ երբ Ահարոնեանի բազմաթիւ հատորները կը թերթատեմ: Անկասկած ոեւէ եւրոպացի հեղինակ, նոյնիսկ միջակ գրող, այսքան գործեր արտադրելէն յետոյ, մանաւանդ որակը նկատի ունենալով, ոչ միայն իր հայրենիքին այլ նաեւ միջազգային գրականութեան մէջ իր որոշ տեղն ու դերը պիտի ապահովէր:

Ահարոնեան անտարակոյս մեր գրականութեան մէջ գրաւած է իր պատուաւոր ու առաջնակարգ տեղը, այդ մասին երկու կարծիք չկայ: Շատ մը գործերու թարգմանութիւնը զինքը միջազգային արժէք պիտի ներկայացնէ, խորքին մարդկային հանգամանքով: Եւ սակայն անիկա արժէք ունի ու համբաւ մեզի համար, մեր ժողովուրդին ու գրականութեան համար, ինչպէս նոյնն է բազմաթիւ հայ գրագէտներու պարագան:

Եթէ մէկն ու մէկը անոնցմէ փորձէր նուազ ազգային մնալ իր ստեղծագործութեան մէջ, ու փորձէր ենթադրենք խիստ յաջող գործեր տալ համամարդկային իտէալով ու ձգտումով, կը կարծէ՞ք որ աւելի արժէք մը տուած պիտի ըլլար մեր գրականութեան, ու համբաւ շահած միջազգային գրականութեան մէջ: Ես կը տարակուսիմ: Եւ օրինակներ ալ կարելի է տալ:

Գրիգոր Զօհրապի նորավէպերը, իրենց արուեստով ու բովանդակութեամբ մեզի համար արժէք ունին, թարգմանեցէք զանոնք օտար ոեւէ լեզուի, եւ ներգործութիւնը շատ աննշան պիտի ըլլայ: Յովհ. Թումանեանի ամէնէն ժողովրդական դիւցազներգութիւններուն թարգմանութիւնը նմանապէս. Րաֆֆիի վէպերը մեր գրականութեան մէջ միայն գլուխ-գործոցներ են. Շանթի թատերախաղերը օտար հանդիսատեսի մը համար չեն խօսիր երբեք, երբ անիկա ընտանի է Շէյքսփիրի, կամ Իպսէնի թատերգութիւններուն: Վարուժանի «Հացին երգը», իր մարդկային հանգամանքով իսկ, ա եւ է եւրոպացիի աչքերուն առջեւ չի բերեր իր գիւղային ու արտերուն կեանքը: Սիամանթոյի դիւցազներգութիւնները օտարին համար անըմբռնելի վիճակի մը նկարագրութիւնը պիտի թուին: Նոյնը նաեւ Ա. Ահարոնեանի պատմուածքներուն, կամ օրինակ «Հայրենի կարօտ»ին թարգմանութիւնը: Այս բոլորին արժէքը, տեղն ու դերը կրնանք սահմանել, ու պէտք է որ սահմանենք հայկական ակնոցով, ու մեր միջավայրին ու պայմաններուն ներկայացուցած քննական ոգիով: Անկէ դուրս ոեւէ ուղի ու միջոց, մեզի կ'առաջնորդէ սխալ եզրակացութիւններու եւ սխալ դատաստաններու: Տիեզերական հանճարները, մարդկութեան պատկանելէ առաջ, իրենց հայրենիքին ու ժողովուրդին են:

ՄԿՐՏԻՉ ՓԱՐՍԱՄԵԱՆ

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ՊԵՐԼԻՆԻ ՄԷՋ

Զատկի Խթման երեկոյեան միասնական ճաշ մը կազմակերպուած էր Քուրֆիւրո Թընտամի ճաշարաններէն մէկուն մէջ, Գաղութին Ցանձնախումբին կողմէ, որ առիթ ընծայած էր հաւկթախաղով, առատ ճաշով եւ մանաւանդ հաճելի գեղարուեստական բաժինով մէկտեղելու եւ ազգային մթնոլորտով ոգեւորելու ներկաները, որոնք գրեթէ ամբողջ գաղութին մէկ երրորդը կը ներկայացնէին՝ մեծով պզտիկով։

Պ. Ֆերմանեան փայլ տուաւ հանդէսին իր երգերով՝ «Տէր, կեցո դու զՀայս», «Հայաստան», «Համբարձում եայլա»։ Իսկ սեղանապետ Պ. Պ. Ֆրունճեան կարդաց երիցագոյն հայ բանաստեղծ Աւետիք Իսահակեանի կողմէ Երեւանէն եկած նամակ մը որ յուսադրիչ է այն չափով, որ կը հաստատէ Հայաստանի մեր մտաւորականներու հետաքրքրութիւնը սփիւռքի Հայերու մասին։ Պ. Ֆերմանեան երգեց նաեւ «Սեւ մութ ամպեր»ը, արժանանալով ծափահարութեանց այս եւ միւս բոլոր երգերուն համար։

Ցայտնութիւն մը եղան Մուրատեան երկու քոյրերը՝ Թեհրանէն։ Դեռատի Օր. Սեդա Մուրատեան արտասանեց Զարենցի «Գովք Հայաստանի»ն եւ Յովհ. Թումանեանի «Ամենալաւ Տունը», իսկ աւելի փոքր քոյրը Զարէ, արտասանեց Սիլվա Կապուտիկեանի «Խօսք իմ որդուն»։ Երկու քոյրերը բուռն ծափերու եւ գովասանքի արժանացան իրենց շնորհալի արտասանութիւններուն համար։

Հայերէն սիրուն արտասանութիւններ ըրին նաեւ երկու փոքրիկներ՝ Պերճ Ինսանեան եւ Պետիկ Ֆրունճեան։ Իսկ Պ. Հ. Տէօքմէճեան երգեց «Պաղ աղբիւրի մօտ»ը, փոխադրելով մեզ պահ մը հայրենի գաւառ....։

Պ. Ց. Վանփուշի բաժակաճառէն յայտնուեցաւ որ մեր գաղութին մէջ ծանօթ վաճառական Պ. Պ. Ֆերմանեան երկու արժէքաւոր նկարներ (Այվազովսքիէն կողմէ գծուած) նուիրած է Վիէննայի Մխիթարեան Միաբանութեան Թանգարանին։ Այս լուրը մեծ ուրախութեամբ եւ ծափահարութիւններով ողջունուեցաւ։

Ուշ ատեն էր, երբ ներկաները բաժնուեցան իրարմէ, որոշելով Մայիս չորսին խմբովին ներկայ ըլլալ Մեծ Եղեռնին նուիրուած սգահանդէսին։

Թղթակից

***

ԱՂԱՒՆԻ ՊԵՏՈՅԵԱՆԻ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍԸ

ՄԻԼԱՆՕ, (Յատուկ).— Հոգեկան մեծ գոհունակութեամբ է որ գրում եմ մեր սիրելի «Յառաջ»ին երգչուհի Տիկին Ա. Պետոյեանի երգահանդէսի մասին, որ տեղի ունեցաւ անցեալ շաբաթ, Հայ Տան մէջ լուրջ եւ դժուար յայտագրով։

Տիկին Պետոյեանը մի տարիից աւելի է որ գտնւում է Միլան՝ իր երգը կատարելագործելու համար։ Յաճախում է տեղւոյս երաժշտանոցը։ Տիկին Պետոյեանի ձայնը օժտուած է ջերմ, հաղորդական ու հաճելի թէմպրով։ Իր ընտրած երգերը կը մեկնաբանէ ճարտարօրէն, խելացի ու գեղարուեստական նուրբ ճաշակով։ Ահա թէ ինչու իր երգը մեծ խանդավառութիւն յառաջ բերեց։

Իր յայտագրի մէջ կային Մոցարտ, Հանտէլ, Լէօ Տըլիպ, Փուչչինի եւ սրանց կողքին՝ մեր աննման հայկական երգերը։

Երգահանդէսին ներկայ էր երաժշտանոցի տնօրէնը։ Համակրելի փրոֆէսէօրը հանդէսի կէսին խօսք առաւ եւ յայտնեց իր անվերապահ գնահատանքը երգչուհիին, որ երաժշտանոցի լաւագոյն աշակերտներից է եւ թէ ինքը վստահ է նրա փայլուն ապագային։ Ցարգելի փրոֆէսէօրի խօսքերը մեծ ոգեւորութիւն առաջ բերեցին ներկաների մօտ, որոնց գնահատանքին միացնում եմ իմ ջերմագին մաղթանքները՝ յառաջիկայ փայլուն յաղթանակների համար։

Լիւսի Սեւումեան Արզումանեան

տութիւն ու մանրակրկիտ աշխատանք։

1918–19էն սկսած Օրբելի կը կապուի Լենինկրատի Պետական Էրմիթաժին (Եկատարինէ Բ.ի օրով կառուցուած թանգարան), ուր եւ կ'աշխատի աւելի քան 30 տարի։ Ակադեմիկոսներ Ն. Մառի եւ Օլդենպուրգի հետ Օրբելին այնտեղ կը հիմնէ արեւելեան մշակոյթի ու արուեստի պատմութեան բաժինը, որ հետզհետէ աճելով կը դառնայ արեւելեան ժողովուրդներու մշակոյթի ու արուեստի յուշարձաններու ամէնէն մեծ թանգարաններէն մէկը՝ համաշխարհային տարողով։ Օրբելի ղեկավարութեամբ այնտեղ կը կազմակերպուին ցուցահանդէսներ, գիտական համագումարներ, կը հրատարակուին կարեւոր աշխատասիրութիւններ։ Կ'արժէ այստեղ յիշել Ֆիրտուսիի, Պուշկինի, Ռուսթավելիի, «Սասունցի Դաւիթ»ի, Նիզամիի եւ Նաւոյիի յոբելեաններու առթիւ կազմակերպուած մեծ ցուցահանդէսներն ու գիտական համագումարները, եւ այս առթիւ հրատարակուած գիտական յօդուածներու ժողովածուները, ուր կարեւոր տեղ կը գրաւեն Օրբելիի հետաքրքրական ու ինքնատիպ բազմաթիւ աշխատութիւնները։

Էրմիթաժի թանգարանին մէջ Օրբելին տարիներու ընթացքին եւ մեծ հոգատարութեամբ պատրաստած է արեւելագէտներու, կովկասագէտներու եւ հայագէտներու ամբողջ սերունդ մը՝ անոնց փոխանցելով իր մեծ փորձառութիւնն ու անսպառ գիտութիւնը։

(Մնացեալը յաջորդով)

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

*

ԼՈՆՏՈՆ, (Յատուկ).— Ապրիլ 14ին, Ծաղկազարդի կիրակին, յաւարտ Պատարագի, եկեղեցիին խորանէն կարդացուեցաւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսէն Տէր եւ Տիկին Ս. Քիւրքճեաններուն ուղղուած կոնդակը եւ նոյն առթիւ Պ. Քիւրքճեանի կուրծքէն կախուեցաւ Ս. Լուսաւորչի Ա. կարգի ոսկիէ ադամանդակուռ խաչը։ Պ. Քիւրքճեան երկու անգամ այցելած է Ս. Էջմիածին՝ որպէս Լոնտոնի հայ գաղութին ներկայացուցիչը, 1955ին եւ Վազգէն Ա.ի ընտրութեան առթիւ կարեւոր գումար մը նուիրած է Էջմիածնին։ Անցեալ տարի ալ, Վազգէն Ա.ի արտասահման այցելութեան ժամանակ, Պ. Քիւրքճեան ընկերացաւ Հայրապետին եւ ամէն դիւրութիւն ընծայեց անոր։

× Զատկուան կիրակին, Լոնտոնի Հայոց եկեղեցին լեցուած էր հաւատացեալներու բազմութեամբ մը, հարիւրաւոր անձեր դուրսը մնացին։

Վերջին 5–6 տարուան ընթացքին Լոնտոնի հայ գաղութին թիւը գրեթէ քառապատկուած է։ Շատ մը Կիպրահայեր հետզհետէ կը գաղթեն կղզիէն. անոնցմէ շատերը Լոնտոն կը հաստատուին։ Ամէն շաբաթ նոր ընտանիքներ կը հասնին։ Դպրոցի եւ հաւաքավայրի մը պակասը զգալի է։

Յովհաննէս Վ. Զալբեան

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՆՈՒԻՐՄԱՆ ՎԱՐՁՔԸ

*

Ֆրանս. Բանակի Նախկին Հայ Կամաւորներու եւ Ռազմիկներու Բարեկ. Միութեան Մարսիլիոյ Կեդր. Վարչութիւնը ցերեկոյթ մը կազմակերպած էր ի պատիւ իր ընդհ. քարտուղարին, Պ. Վահրամ Միսթիքի (Ս. Պապուխեան), որ արժանացած էր Ֆրանս. կառավարութեան Զինուորական Շքանշանին (Մէտայ Միլիթէր)։ Ցերեկոյթին կը նախագահէր միութեան պատուակալ նախագահը՝ հարիւրապետ Շ. Տիրան Թէքէեան, որ յանուն Ֆրանս. Հանրապետութեան, Պ. Վ. Միսթիքի կրծքէն կախեց Զինուորական Շքանշանը, եւ այս առթիւ արտասանեց շնորհաւորական ջերմ խօսքեր։ Կարդացուեցան նաեւ հասած շնորհաւորական նամակները։ Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերին Պ. Ս. Չէօրէքճեան (ջութակ), դեռատի Օր. Չէօրէքճեան (արտասանութիւն), Պ. Իշխանեան (ջութակ), Պ. Գ. Քէնտիրեան, Պ. Կ. Մութաֆեան (արտասանութիւն) եւ ուրիշներ մը։ Յանուն Ֆր. Կապ. Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին խօսք առաւ Տիկին Ն. Քիպրիթճեան։ Շնորհաւորական խօսքեր արտասանեցին նաեւ պատուելի Պապոյեան, Տ. Հմայեակ քհնյ. Համբարձումեան, փարչութեան ատենապետը՝ Գ. Բուլոյեան, եւ փոխ ատենապետը՝ Ե. Շէհիրեան։

Ամէնէն վերջը խօսք առաւ Վ. Միսթիք, որ բոլորին շնորհակալութիւն յայտնելէ վերջ աւելցուց.— «Ինծի եղած այս պատիւը կ'երթայ նուիրեալներու այն զօրամասին, որ կոչուեցաւ Հայկ. Լեգէոն. ան ծնունդն էր 1915ի ահաւոր ողբերգութեան, զաւակն էր բոցեղէն վրէժին, որուն արձագանգը կը լսուի դեռ Արարատի բարձունքին վրայ եւ Կիլիկիոյ մէկ ծայրէն միւսը»։

Հանդէսին վերջաւորութեան Հայ Կամաւորներու եւ Ռազմիկներու Բարեկամ. Միութիւնը ոսկիէ ժամացոյց մը նուիրեց Վ. Միսթիքի։ Մարսէյլի Ֆրանս. մամուլը գովասանական տողեր գրած էր այս առթիւ։

Ս. Փ.

ԳՐ. ԺՕԼՕԼԵԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

*

Ամերիկեան «Թու – Մարո՛ղ Ման» ամսաթերթը իր Մայիսի թիւին մէջ ծանօթ լուսանկարիչ Գ. Ժօլօլեանի մասին հետեւեալը կը գրէ, հրատարակելով արուեստագէտին երկու լուսանկարները քսան տարեկանին եւ այսօր — Մեծ անուն մը, նշանաւոր մարմնամարզի աշխարհին մէջ եւ մէկը այն առաջին պատկերահաններէն, որ փըլասթիք նկարչութիւնը միջազգային չափանիշով զարգացուցած ըլլայ, ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԱՔՍ, Փարիզէն, իր ասպարէզը սկսած է շուրջ 37 տարի առաջ։

Միշտ հետաքրքիր եւ գործօն՝ ամէն տեսակի մարզական շարժման մէջ, 15 տարեկանէն սկսեալ Պ. Արաքս շուտով հասկցաւ որ մարզանքը եւ մարմնամշակումը կ'ընթանան ձեռք ձեռքի։ Քսան տարեկանին, մշակած էր գեղեցիկ մարմին մը եւ կատարած յառաջդիմութիւններ, որոնք ծառայեցին իրեն փլասթիք նկարչութեան մէջ։

«Թու – Մարո՛ղ Ման» հպարտութեամբ Պ. Արաքսը կը պատուէ իր էջերուն մէջ։

Այս պահուս, Ֆրանսացի նշանաւոր պատկերահանը այցելու է Մ. Նահանգներու մէջ։

Մարմնամշակումի մարզին մէջ իր բերած նպաստին համար, Ֆրանսական կառավարութիւնը, անցեալները, իրեն տուաւ մարմնամշակումի ամենաբարձր ոսկիէ մետալը։ Բազմաթիւ ուրիշ մետալներ շնորհուած են իրեն անգլիական, պելճ եւ Ֆրանսական մարմնամարզական ընկերակցութիւններու կողմէ։

Համաշխարհային Բ. Պատերազմի ընթացքին, Պ. Արաքս Ֆրանսական բանակին մէջ մարմնամշակումի դասատու էր։

ՍՏԱՑԱՆՔ.— ԶՈՐՍ ՀՈՂՄԵՐԸ ԵՒ ԵՍ. բանաստեղծութիւններ։ Հեղինակ՝ Արշաւիր Մկրտիչ, 1957, Թեհրան։

ԱՄԲՈՂՋ ՍՐՏՈՎ. բանաստեղծութիւններ։ Հեղինակ՝ Գ. Խանենց, 1957, Թեհրան։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (33)

ԵՐԿՈՒՆՔ

ԳԼՈՒԽ Ը.

ԿԱՆԳՈՒԱՐԻ ԱՄՈՒՐԸ

Հեղինէ Տիկինը, պառաւին հրաման ի գործ դնելով՝ բերաւ տեսակ մը օշարակ, որ լաւ քունի համար պատրաստեր էր, եւ նա էլ «անիծեա՛լ պառաւը» կըրկնելով, գաւաթը պարպեց եւ խոր քունի մէջ թաղուեցաւ։

Ան ատեն կանչեց Հեղինէ իւր միմիայն աղախինը որ Ուշտունեաց երկրէն հետը բերեր էր, ոչ միայն հաւատարմութեան, այլ նաեւ քիչ խօսելուն համար, եւ հրամայեց որ իշխանին ամենափոքր շարժմունքը իրեն իմաց տայ, եւ ինք ուղղեցաւ համարձակ Գուրգէնի սենեակը։ Եւ ինչպէս կ'երեւակայէր երբ դուռը բացաւ, նա արթուն էր եւ նստած վառարանին բոցին կը նայէր խոր մտածութեանց մէջ ընկղմած։

Իսկ երբ առջեւ կանգնեցաւ Հեղինէ, ահագին սարսուռ մը անցաւ Գուրգէնի մարմնոյն վրայէն եւ ելաւ կանգնեցաւ. երբ ոտքն առաջ նետեց մօտենալու համար, նա եռ-եռ քաշուելով՝

— Մի՛ մօտենար ինծի, ըսաւ. մարդ մը միայն իրաւունք ունի ինձ մօտենալու, իսկ նոքա որ իրենց խօսքին կը դրժեն՝ տարիներով որբերը եւ անտէրները կը խաբեն, կը մատնեն, այդպիսիները արհամարհանաց են արժանի։

Կանգ առաւ իշխանը եւ իւր բոլոր եռանդը սառելով՝

— Թշուառ Հեղինէ, քեզ խաբեր են, եւ դու շատ շուտ յուսահատեր ես, եւ մեզ երկուքնիս էլ այս յուսահատ վիճակին մէջ դրեր ես։

— Ի՜նչ կ'ըսես դու, այդ գիրը քո՛ւկդ չէ։

Եւ այս ըսելով լի բարկութեամբ նամակ մը երեսին նետեց։

Իշխանը քննիչ աչք մը ձգեց եւ շուտ մը կարդալով վերէն վար այդ համառօտ նամակը, որ քանի մը բառէ կը կազմուէր, երկրորդ անգամ բարձր սկսաւ կարդալ։

«Ազնուատոհմ Օրիորդ Ուշտունեաց,

«Կը փափաքէի քու եւ իմ կամաց յարմար նամակ մը գրել, բայց նախախնամութիւնն Աստուծոյ ուրիշ կերպ սահմաներ է։ Այս վայրկենիս որ ձեռքդ կը հասնի այս իմ գիրս, ես արդէն կայսեր պալատան մեծամեծաց մէկուն աղջկան հետ ամուսնացեալ կը լինիմ։ Նոյն բախտը քեզ էլ կը մաղթեմ։ Ուշտունեաց Օրիորդի փեսայ չի պակսիր։ Իսկ ես այնպիսի պարագաներու մէջ գտնուեցայ, որ այս ամուսնութիւնն ընդունելով կեանքս ազատեցի։

Գուրգէն Արծրունի Ապուպէլճ»

— Անիծեա՛լ այն խարդախ ձեռքը որ այս նամակը գրեր է։ Այս գիրը իմս չէ։ Այս ստորագրութիւնը իմս չէ, այս կնիքը իմս չէ։ Մէջի իմաստը իմս չէ, վասնզի մինչեւ Ուշտունեաց ոստանը ոչ ձիւն, ոչ ցուրտ, ոչ բուք, ոչ թշնամեաց բազմութիւն գիս չարգիլեցին իմ Հեղինէի հասնելու ճանապարհս ընդհատելու։ Ութ տարի քրտինք արիւն թափեցի, ամէն տեսակ արշաւանք յանձն առի, անկարելի կարծուածը կարելի ըրի, որ իմ եւ քու հայրենի ժառանգութեան փոխարէն մը ստեղծեմ. փոքր գեղեցիկ գաւառ մը խնդրեցի, վասնզի լիճ մը ունէր, վասնզի գետակ մը ունէր, որպէսզի իմ Հեղինէս հայրենի երկրին նմանութեամբ գոնէ օտարութեան մէջ մխիթարուի. եւ երբ նպատակիս հասած կը կարծէի ինքզինքս եւ երջանիկ, Ոստանը գլխուս վրայ նեթէ կործանէր, ոչինչ էր։

— Այդ նամակը քու գիրդ չէ՞։

— Իրաւ ջանացեր է գրողը նմանցնելու, կնիքը ջանացեր են նմանցնել, բայց տե՛ս, բաղդատէ՛ սա երկու կնիքները։

Եւ ծոցէն կնքեալ թուղթ մը հանելով ցոյց կուտար Հեղինէին որ բաղդատէ։ Իսկ նա երբ սուր աչք մը նետելով որոշ տեսաւ խարդախութիւնը, փոխուեցաւ բոլորովին եւ այդ կորովի կինը ձեռքը աչքերուն դրաւ եւ լուիկ յորդահոս արտասուքներ սկսաւ թափել։

— Զրուցէ՛, Հեղինէ, ո՞վ կը կարծես այդ դաւաճանը, գոնէ ես զանի պատժելով մխիթարուիմ։

— Ի՞նչ օգուտ դաւաճանը պատժելէն, միթէ՛ եղածը չեղած կրնայ լինել։ Այս յուսահատ խօսքը գրուցելով խեղճ կինը նստաւ բազմոցին վրայ, վասնզի էլ ծունկերը զինք չէին կրնար վերցնել։ Իսկ Գուրգէն նորա ոտքերուն քով նստած գետինը՝ կը մտածէր. երկայն լռութիւն մը տիրեց։

— Այդ արցունքը կը վկայեն որ դու զիս կը սիրես, Հեղինէ Աստուած արդար է, վերջապէս իր արդարութիւնն կը հասնի այդ անզգամները պատժելու համար. ես դարձեալ քեզ խօսք կուտամ հաւատարիմ մնալու, չեմ էլ զզջար այսօր այս մարդը ազատելուս։ Բայց այդ նենգաւորը որ իմ գիրս, որուն մէջ իմ գալուստս քեզ կ'իմացնէի, փոխեր խարդախեր է, այդ մարդուն ձեռքը կտրել իմ պարտքս լինի։

(Շար.) ԾԵՐԵՆՑ

ներն ալ ընդարձակուած են եւ անոնց տըւած որոշումները՝ անդառնալի։ Համայնավարութիւնը օրէնքէ դուրս հռչակող հին որոշման մը հիման վրայ, կառավարութիւնը բազմաթիւ համայնավարներ ձերբակալել տուաւ, մինչ շատ մը ուրիշներ ալ Սուրիա ապաստանեցան։

× Հիւսէյն Թագաւոր յայտարարեց թէ վերջնականապէս կը հակառակի Խ. Միութեան հետ դիւանագիտական յարաբերութիւններ հաստատելու։ Նապուլսիի դահլիճը Թագաւորին փափաքին հակառակ որոշում մը տուած էր նախապէս, եւ Հիւսէյնի վէթօն պատճառ դարձաւ Նապուլսիի «հրաժարման» ու տագնապին ծնունդին։

× Եգիպտական հսկողութեան տակ գտնուող «Միջին Արեւելքի լրագրական գործակալութիւնը» արգիլուեցաւ Յորդանանի մէջ. Եգիպտացի թղթակիցները երկրէն վտարուեցան։

× Իսրայէլի կառավարութիւնը հաւաստիացուցած է Մ. Նահանգները, թէ Յորդանանի մէջ պիտի չմիջամտէ այնքան ատեն որ երկրին դրութիւնը անխախտ մնայ։

× Այգընհաուըրի պատուիրակը, Ռիչըրտս, Աթէնք հասաւ. այնտեղէն պիտի անցնի Պոն՝ Տըլըսի հետ հանդիպում մը ունենալու համար։

ՄԵԾԱՐԱՆՔ Պ. ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՖԷՑՏԻ

Հայ լեզուի դասախօս նշանակուած ըլլալով Արեւելեան Լեզուներու պետական վարժարանին մէջ (Փարիզ), կազմակերպուած է

ՊԱՏՈՒՈՅ ՀԱՑԿԵՐՈՅԹ ՄԸ

Նախագահութեամբ կաթողիկոսական պատուիրակ Եւրոպայի Հայ Թեմին՝

ՍԵՐՈՎԲԷ ԵՊԻՍԿ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆԻ

Մայիս 10ին, Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 8ին Փարիզեան սրահի մը մէջ։ Սեղանակիցներու թիւը սահմանափակ։

Անոնք որ կ'ուզեն արձանագրուիլ, այժմէն դիմեն հետեւեալ հասցէին.—

Նուպար Յովհաննէսեան,

14 Rue du Soleil, Paris (19)
C.C.P. 7065-15 Tél. MEN 41-67

Ճաշագին 1.600 Ֆր.։ Արձանագրուիլ մինչեւ Մայիս հինդ։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս չորեքշաբթի, ժամը 21ին, Քաֆէ Քառէի վերնայարկը։

Շարունակութիւն՝ անցեալ շաբթուան վիճաբանութեանց, որ յեառաջ եկած էին Ապրիլեան Սգատօնին պատճառաւ.— Հայ կեանքը 1908էն մինչեւ 1915 Թուականը։ Կը խնդրուի ըլլալ ճշդապահ։

ՋԲՕՍԱՇՐՋԻԿՆԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ինչպէս նախորդ տարիները, այս տարի ալ զբօսաշրջիկներու խումբեր կը կազմուին դէպի Հայաստան։

Մանրամասնութիւններու համար գրել՝

Noubar Agopoff
168 Rue du Temple, Paris 3ème

ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՍՊ. ԱՊՐԻԼԵԱՆ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Նախաձեռնութեամբ Տէսինի Վասպ. Երիտ. երկսեռ միութեան։

Այս շաբաթ, ժամը 20ին, Տէսինի Հ. Յ. Դ. Տան մէջ։

Կը նախագահէ Պ. ՍԵՐՈԲ ՂԱԶԱՐԵԱՆ
Կը բանախօսէ Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ
Կ'երգէ Տիկին Մառի Կարապետեան։

Կը ներկայացուի Վասպուրականը եւ շրջակայքը ներկայացնող նոր ժապաւէն-ֆիլմ մը պատմական յիշատակներով եւ Վանի կոխներէն առնուած պատկերներով, ղեկավարութեամբ Վահրամ Կաքաւեանի։

Գեղարուեստական խնամուած բաժին։ Մասնակցութեամբ Տէսինի Ֆ. Կապոյտ Խաչի Սան-Սանուհիներու, ղեկավարութեամբ ուսուցչուհի Ռ. Միլտոնեանի։

× Ներկայ կ'ըլլան Փարիզէն քանի երիտասարդներ, ընկերակցութեամբ Հայրենակիցներ Վ. Կաքաւեանի, Վ. Մելիքեանի եւ Շրախեանի։

Ծախքեր. մասնակցութեան համար մուտքը հարիւր ֆրանք։

Imprimerie Araxes, 46, Rue Richer,
Paris (9e) Pro. 05-73.

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅ—ԲՈՅԺ

ԺՈՂ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

խմբ. Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Յունուար-Փետրուարի թիւը (181-82), հետեւեալ ճոխ եւ հետաքրքրական բովանդակութեամբ.—

Ի՞նչ պիտի պատահի այս տարի.— Նոր տարին Ռումանիոյ մէջ.— Միսը ի՞նչպէս եփել (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Լնդադարութիւն (Տոքթ. Սերոբեան).— Ո՞վ աւելի քանակը կ'ունենայ.— Սեռային բնազդը (Փրոֆ. Պէրպէրեան).— Ինչու կէս-գլխու ցաւ կ'ունենանք (Տոքթ. Գալուստեան).— Անուշահոտութիւնները (Փրոֆ. Զաքըրեան).— Տղաս գիշերը կը թրջէ անկողինը (Տոքթ. Ալթունեան).— Արգնիի լուսամբոցը (Կուրտիկեան).— Դարձեալ տանձի մասին (Արամ Հայկազ).— Լուսնոտ երգը (Զիթունի).— Ֆրանկախտը (Տոքթ. Պ. Միսաքեան).— Ցիւսունէն վեր մարդոց համար (Փրոֆ. Տըլոր).— Արեան ճնշումը (Տոքթ. Քառուբէ).— Հայկական հիւանդութիւն (Տքթ. Անրի Մամու).— Հերիսայ (Շ. Նարդունի).— Ուղեղային կարծրացում (Փրոֆ. Ռէմպօ).— Մեր տունը (Ֆ. Կ. Խաչ).— Առաջին օգնութիւն աղետահարին (Խաչունի)։

Մամուլի տակ է Մարտ-Ապրիլ թիւը, նոյնքան ճոխ.— Հայկական անուններու իմաստը եւ ներգործութիւնը նկարագիրներու վրայ, Նոր հիւանդութիւն մը որ կը կոչուի՝ Սրունքներու անհամբերութիւն, Հովերու ներգործութիւնը մարդոց առողջութեան վրայ եւ այլ հետաքրքրական նիւթեր։

Տարեկան բաժնեգինը 1000 ֆրանք, Ֆրանսա, 1200 Ֆր. արտասահման։

ԴԷՊԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ֆրանսահայ Փոխադարձ Օգնութեան Միութեան զբօսաշրջիկներու խումբը այս տարի Հայաստան կը մեկնի Օգոստոսին սկիզբը։

Խումբին կրնան միանալ բոլոր փափաքողները անխտիր։

Արձանագրուելու համար դիմել նախագահին՝

Agop J. Nazarian
9, Ave. Calmels, Bois-Colombes (Seine)
Tél. CHA 00-55

ՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՕՐԸ

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

Սորպոնի մեծ ամփիթատրոնին մէջ
Կիրակի, 12 Մայիս 1957, ժամը 14.30ին

Սիրայօժար մասնակցութեամբ յայտնի արուեստագէտ եւ արուեստագիտուհիներու։

Տոմսերու գինն է 200, 300 եւ 500 Ֆր.։
Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։

×

ԱՅՍ ՏԱՐԻ Կարմիր Խաչի Ֆէսթիվալ-Լէյի օգափոխութեան կայանի բացումը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս ութին։ Արձանագրութեան համար դիմել Երկուշաբթի եւ Ուրբաթ առաւօտները, ժամը 10-12, Հայ Կարմիր Խաչի կեդրոնը, 15 րիւ ժան Կուժօն, Փարիզ, ինչպէս նաեւ Փարիզեան շրջանի մասնաճիւղերուն։

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ ՎԻԷՆԻ ՄԷՋ

Տեղի կ'ունենայ Մայիս հինգի կիրակի երեկոյ, ժամը 8ին, Սէրքլ Կաթոլիքի սրահը։

Նախաձեռնութեամբ Վիէնի Վասպուրականի Հայր. Միութեան եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. կոմիտէին, Հայ. Կամ. եւ Մարտիկ. Միութեան, Հ. Մ. Ը. Մ.ի, Տարօնի, Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։

Կը նախագահէ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Փարիզէն ներկայ կ'ըլլան Վ. Կաքաւեան եւ երեք երիտասարդներ, գունաւոր ժապաւէնով մը որ կը ներկայացնէ այսօրուան Թրքահայաստանի վիճակը։

Մուտքը ազատ է։

Ծախսերու մասնակցութեամբ։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 42ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Շաբաթ, Մայիս 25, ժամը 21էն սկսեալ, Սէրքլ Միլիթէրի մէջ։

ՊՏՈՅՏ ԴԷՊԻ

Compiegne

Կազմակերպուած՝ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի Անդրանիկի «Կառավարենց» մասնաճիւղին կողմէ, Մայիս մէկին, չորեքշաբթի։

Օթօքարը կը մեկնի Կառ տը Վիլիէ ըր Պէլէն, առտուան ժամը 8.30ին։

Կը հրաւիրուին բոլոր ընկեր-ընկերուհիները։

ԾԱՆՕԹ.— Փարիզէն եւ արուարձաններէն եկողները, պէտք է Կառ տիւ Նորէն շոգեկառք առնեն ժամը 7.25ին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Արմենուհի Պետրոսեան եւ զաւակները՝ Լեւոն եւ Քրիստինէ, ինչպէս նաեւ Անտոնեան, Յարութիւնեան, Ալեքսանեան, Այվազեան, Զուգուրեան, Փորթոյեան, Գավուքճեան, Պահարեան, Երամեան, Իսկէնտէրեան, Վարժապետեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, գրաւոր, ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր եւ ազգականին ՄԻՔԱՅԷԼ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆԻ մահուան առթիւ։

ՍԻՓԱՆ—ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻ
ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՀԱՄԵՐԳԸ

Ընկերակցութեամբ նուագախումբի

Կիրակի 5 Մայիսին, կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 5ին, ՍԱԼ ԿԱՎՕՅԻ ՄԷՋ
45, Rue La Boëtie (Métro Miromesnil)

ՂԵԿ. Կ. ԱՓՐԻԿԵԱՆԻ

եւ մասնակցութեամբ ՄԱՐԻ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑԻ

Յայտագրին մաս կը կազմեն՝ Կոմիտասի, Եկմալեանի, Կանաչեանի, Ալթունեանի եւ Ափրիկեանի լաւագոյն գործերը, որոնցմէ մաս մը առաջին անգամ ըլլալով կ'ունկնդրուի Փարիզի մէջ։ Տոմսերու գիները՝ 200, 300, 400, 500, 700, 800 Ֆրանք։ Տոմսերու համար դիմել հայ գրավաճառներուն։

Լ Ի Տ Ի Ա   Կ Ա Ր Ի Ն

Որուն ԶԱՆԱԶԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ

Նուիրուած նախորդ քոնսէրը՝ այնքան ջերմ ընդունելութիւն գտաւ, Ֆրանսական երաժշտական մամուլին ու մեծանուն երաժշտագէտներուն խոր գնահատանքին արժանացաւ, եւ Ֆեստիվալ ընկերութիւնը անոր երգապնակները (միքրոսիյոն) հրապարակ հանեց։

Այս անգամ կը կազմակերպէ բոլորովին նոր յայտագրով մը իր՝

ԾԻՍԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԵԱՆ ԵՐԿՐՈՐԴ ՔՈՆՍԷՐԸ

էքոլ Նորմալ տը Միւզիքի սրահը 78, րիւ Կարտինէ (մէթրօ Մալզէրպ)
Հինգշաբթի, 23 Մայիս, երեկոյեան ժամը 9ին։

Կը մասնակցին՝

Նէլլի Քարոն եւ Կիյըմէթ Պուայէ (Մարթընոյի ալիքներ)
Մօնիք Մաթայն (դաշնակ), Լուի Տիլլիէս (հարուածային գործիքներ),
Լիլի Լասքին (Տաւիղ)։

Կազմակերպութիւն՝ ԼԸ ԹՐԻՓԹԻՔ   Ղեկավարութիւն ԺԱՔ ՊՕՆՏՕՆ։

Կը ներկայացնէ Լիւլ Անտրէ Մարսէլ   Տոմսերու գին 200էն 600 Ֆրանք։

Կը ծախուին համերգին սրահը, Տիւրան հրատարակչական տան եւ գործակալներուն, ինչպէս նաեւ Օր. Լորա Իչգալայեանի մօտ (73 Ֆպ. Փուասօնիէր)։

Հեռաձայն՝ ՓՐՕ. 64.23